

Gheorghe COMAN

**PSIHOLOGIE
CUANTICĂ**

EDITURA PIM
Iași, 2013

Editura pim

Editură acreditată CNCSIS – 66/2010

Șoseaua Ștefan cel Mare și Sfânt nr. 4, Iași – 700497

Tel.: 0730.086.676; Fax: 0332.440.730

www.pimcopy.ro

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

COMAN, GHEORGHE

Psihologie cuantică / Gheorghe Coman. - Iași : PIM, 2013

Bibliogr.

ISBN 978-606-13-1492-8

159.9

CUPRINS

	Pag.
Introducere	5
I. CONSIDERAȚII PRIVIND SCHIMBAREA PERMANENTĂ A VIEȚII SOCIAL-ECONOMICE	33
1. Dinamica schimbărilor în viața social-economică contemporană	33
2. Dinamica schimbărilor privind cercetarea și interpretarea spiritualității umane	36
II. PROBLEMA INDIVIDUALITĂȚII BIOLOGICE ȘI SPIRITUALE A OMULUI	39
1. Unitatea individualității	39
2. Formarea ființei umane ca individ, individualitate, persoană și personalitate	42
3. Fizica cuantică - limbajul naturii	54
4. Conduita umană – expresie a personalității	60
5. Relativitatea caracterului de unitate și unicitate ale individualității	64
6. Balans epistemic între conceptele de evoluție și creație în formarea psihologiei umane	65
III. OMUL, FIINȚĂ SPIRITUALĂ	73
1. Ontologie spirituală	73
2. Relațiile dintre biologie și spiritualitate	74
3. Conștiința – caracteristică fundamentală a psihologiei umane	81
4. NLP – Programarea Neuro Lingvistică	84
5. Programarea Neuro Lingvistică și dezvoltarea spirituală umană	89
IV. TOMOGRAFIA SCHIMBULUI BIOENERGETIC	97
1. Anatomia corpului energetic	97
2. Biosistemele ca structuri disipative	111
3. Materie, Energie, Informație	120
4. Energia și sănătatea organismului uman	128
V. CRIZA SPIRITUALĂ CONTEMPORANĂ	143
1. Evoluția fenomenului infrațional	143
2. Entropia viații spirituale	144
3. Unele argumente care confirmă progresul etic	149
4. Cauzele creșterii fenomenului infrațional pe fondul dezvoltării conștiinței morale	152
5. Natura factorilor de influență asupra moralității colectivității umane	156
6. Din psihologia poporului român	164

VI. UNIVERSUL PSIHIC INDIVIDUAL & REALITATEA CUANTICĂ	177
1. Psihologia între Paradigma newtoniană și Paradigma cuantică	177
2. Paradigma cuantică și Universul psihic individual uman..	179
3. Echilibrul biostructural sau armonia biostructurală	182
4. Radiațiile electromagnetice și organismul uman	185
5. Energii și radiații malefice. Atacuri energetice	196
VII. CONTROLUL ȘI MANIPULAREA MINȚILOR UMANE	205
1. Controlul minții umane: tehnologii folosite pentru subjugarea maselor	205
2. Undele de foarte joasă frecvență folosite în tehnologia de control mintal	210
3. Manipulare prin control mintal. Controlul minții cu sunete tăcute și supercalculatoare	213
4. Controlul mintal și cultura POP	216
5. Manipulare prin mass-media	219
6. Creierul și conștiința	225
7. Manipularea psihologică	227
8. Minuni și miracole	236
VIII. EUGENIA GLOBALĂ – FOLOSIREA MEDICINEI PENTRU A UCIDE	239
1. Eugenia și politica demografică a comunității umane	239
2. Criza alimentară – problemă fundamentală și globală a omenirii	242
3. Genocidul selectiv. Armele chimice și biologice. Războiul genetic etno-biologic	247
G L O S A R	251
BIBLIOGRAFIE	259

INTRODUCERE

Pentru Daniela

Cu gândul că te va ajuta să depășești
mai ușor dificultățile vieții!

Bunicul

Din vremuri imemorabile comunitatea umană a considerat organismul uman ca având două componente care colaborează și se sprijină reciproc pe timpul vieții: corpul material și spiritul, sufletul sau psihicul. Cei care se referă la cele două componente ale organismului uman au fost divizați în două categorii: materialisti și idealisti. Materialiștii au considerat totdeauna că materia, ca realitate obiectivă, care există în afară și independent de conștiința noastră, se află într-o continuă schimbare și mișcare; această schimbare și mișcare constituind forma fundamentală de existență a materiei. Mișcarea materiei prezintă diferite forme care se complică cantitativ și calitativ. Materialiștii, au extins concepția materialistă și asupra psihicului considerând că psihicul este produsul cel mai înalt al materiei organizate în chip deosebit. Fiind o proprietate a materiei, superior organizate, psihicul nu există în afară de materie: nu putem separa gândirea de materia care gândește. Se consideră că fundamentarea concepției materialiste începe cu Aristotel care considera că „**orice lucru este compus din materie și formă, prima fiind potența lucrurilor iar cealaltă factorul cauzal și creator, prin care se săvârșesc toate, este necesar ca și nous¹-ul să aibă forma și materia lui [...]** Materia fără formă, este potențialitate pură, iar forma fără materie este *actus purus*. Dar, întrucât tot ce există este, la un anumit nivel, o combinație de formă și materie, rezultă că fiecare din aceste două principii, luate separat, sunt în afara determinărilor existențiale”².

Desigur, acumularea de noi date de observație a condus la o modificare permanentă a concepției despre constituția organismului uman, despre materie și spirit. Astfel s-a ajuns la faptul că „**teoriile noastre actuale cu privire la lumea fizică nu funcționează și nu vor putea fi făcute să funcționeze niciodată, până ce nu vor lua în calcul viața și conștiința... viața și conștiința sunt absolut fundamentale pentru modul în care înțelegem universul. Numim această nouă perspectivă «biocentrism»... Concluziile biocentrismului se bazează pe știința acceptată pe larg și este o prelungire logică a muncii unora din marile noastre minți științifice**”³.

¹ Nous – (DEX – Cartier 2001).- spirit, idee, gândire (Principiu inteligent care a plăsmuit lumea în filosofia greacă. Noțiune care desemnează substanța de sine stătătoare, generatoare a mișcării, vieții, ordinii din lumea materială).

² Anton Dumitriu, Homo universalis, București, Editura Eminescu, 1990, p.78, 65.

³ Robert Lanza, Bob Berman, Biocentrismul – sau cum viața și conștiința sunt cheile pentru înțelegerea adevăratei naturi a Universului, București, Editura Livingstone, 2012, p.12.

„Biocentrismul este o schimbare științifică de perspectivă asupra lumii care ne invită să o încorporăm printre domeniile existente de cercetare. El ne oferă oportunități pe termen scurt și pe termen lung, atât pentru a demonstra veridicitatea biocentrismului însuși, cât și pentru a-l folosi ca trambulină și a înțelege aspecte ale științei biologice și fizice care sunt de neînțeles la ora actuală”⁴.

Desigur, pentru a se ajunge la formularea principiilor biocentrismului s-a străbătut o cale lungă în timp, de cercetări și interpretări a rezultatelor acestora, întrucât, așa cum scrie Galilei: „Cartea naturii nu poate fi înțeleasă dacă mai înainte nu îi înveți limba și nu înveți să recunoști semnele în care e scrisă. Ea e scrisă în limba matematică, iar semnele sunt triunghiuri, cercuri și alte figuri geometrice, mijloace fără de care e cu neputință să-i înțelegem cuvântul omenește; fără de ele, te învârti zadarnic într-un labirint întunecos”⁵. De aceea, orice domeniu științific, inclusiv psihologia, are la bază cunoașterea naturii, prin fizică și biologie, plecând de la modelul structural al cercetării fenomenologice din fizică bazat pe experiment și observație, formularea legilor de manifestare a fenomenelor interne și matematizarea rezultatelor cercetărilor. Însă, dacă se are în vedere fundamentarea fizică a fenomenelor abordate în psihologie, trebuie să se ia în considerare paradigmele de bază luate în analiza teoretico-experimentală a acestora.

Prima paradigmă fizică luată în considerare la formularea modelelor de abordare științifică a psihologiei a fost paradigma newtoniană. În cercetările psihologice, în baza paradigmei newtoniene, ființa umană este considerată, pentru analiză, ca o mașină, iar Julien Offray de La Mettrie⁶ (1709 – 1751) scrie cartea Omul mașină. În cea de a doua paradigmă, paradigma cuantică, omul a fost asimilat cu un computer⁷.

În paradigma newtoniană, fizica clasică se bazează pe cinci teorii de bază despre natura realității, ele privesc: realitatea, localizarea, cauzalitatea, continuitatea, determinismul. Aceste teorii au fost elaborate în condițiile unui spațiu și a unui timp absolut fixe. S-a considerat, de asemenea, ca de la sine înțeles, faptul că descrierile matematice ale proceselor fizice corespundeau comportamentului real al evenimentelor obiective. Care este conținutul celor cinci concepte ?

Realitatea se referă la ideea că lumea fizică este în mod obiectiv reală. Aceasta înseamnă că ea există în mod independent de observarea sa de către cineva ca observator.

Localizarea se referă la ideea că unicul mod în care pot fi influențate obiectele între ele este prin contact direct.

Cauzalitatea presupune că săgeata timpului este orientată într-o singură direcție și, prin urmare, secvențele cauză-efect sunt absolut fixe.

⁴ Robert Lanza, Bob Berman, ibidem, p.229.

⁵ Giuliano Di Bernardo, Cunoașterea umană, Adevărul Holding, 2012, p.29.

⁶ Offray de La Mettrie, Omul mașină. și alte opere filozofice, București, Editura Științifică, 1961.

⁷ John D. Barrow, Frank J. Tipler, Principiul antropic cosmologic, București, Editura Tehnică, 2002, p.727.

Continuitatea presupune că nu există neregularități în natură, adică materia care alcătuiește spațiul și timpul este „netedă”.

Determinismul presupune că lucrurile progresează într-un mod ordonat și previzibil. Conform determinismului putem prezice, în principiu, viitorul complet dacă avem cunoștință despre toate condițiile de pornire și legături cauzale.

Rezultatele cercetărilor moderne din domeniul fenomenelor fizico - tehnice influențează însă atât de mult gândirea noastră încât nu se poate să nu fie încorporate în concepția nouă despre lume, despre viață, despre mentalitatea umană, comportament etc.

În paradigma cuantică apar noi concepte care definesc realitatea fizică. Această eră nouă în fizică începe la 1900 când fizicianul german Max Planck a introdus noțiunea de cuantă dând astfel noua denumire pentru o „era nouă” în fizică. Ce este cuanta ? Etimologic, cuanta provine dintr-un cuvânt latinesc care înseamnă cantitate, însă, fizicianul Max Planck, care a introdus pentru prima dată această noțiune în fizică, într-o lucrare fundamentală apărută în anul 1900, i-a atribuit un sens ușor diferit. Pentru Planck și pentru fizica cuantică, cuvântul „cuantă” înseamnă cantitate „discretă”. De exemplu, o cuantă de lumină, numită foton, este un fascicul discret de energie ce nu mai poate fi descompus. Principalele concepte ale mecanicii cuantice ne învață că noi suntem una cu Universul și că suntem inextricabil conectați între noi printr-o energie misterioasă numită *Câmpul Energetic al Punctului Zero*. Noua paradigmă în fizică se caracterizează prin: teoria relativității și teoria cuantică.

Teoria relativității. În fizică, termenul „relativitate” trimite la două teorii distincte, dar legate între ele: teoria relativității restrânse și cea a relativității generalizate. Ele au în comun faptul că sunt teorii ale spațiului-timp sau structuri cinematice care guvernează comportamentul tuturor particulelor sau câmpurilor presupuse a exista în spațiul-timp. Cele mai cunoscute două legi din teoria relativității sunt *echivalența masei și energiei*, exprimată de faimoasa ecuație de echivalență $E=mc^2$ (E este energia, m este masa, iar c este viteza luminii în vid și anume trei sute de milioane de metri pe secundă) și legea că nici un corp (cu masă) nu se poate deplasa mai repede decât viteza luminii și nici nu poate atinge această viteză. Relația $E=mc^2$ poate fi folosită pentru a calcula câtă energie s-ar produce dacă o cantitate de materie ar fi convertită în radiație (care transportă energia) electromagnetică. Spre exemplu, masa materiei convertită în energie în cazul bombei de la Hiroșima a fost mai mică decât 30 grame. (Conform relației de echivalență, energia unui gram de materie este de 10^{14} Joule). Nu trebuie, însă, să confundăm masa cu materia. Din punctul de vedere al fizicii, *materia* este sub formă de substanță (caracterizată prin masă) sau câmp (caracterizat prin energie). Trăsăturile caracteristice care definesc materia sunt: *masa, necesarul de spațiu, structura internă și energia termică internă* a materiei. Masa se definește drept acea mărime măsurabilă ce determină cantitatea de substanță conținută într-un corp sau particulă, determinabilă la nivel macroscopic și măsurată, de asemenea, macroscopic. Referindu-se la teoria relativității, Max Born (1882–1970), laureat al Premiului Nobel pentru fizică în 1954 scria: **„Principiul relativității restrânse nu a fost o descoperire a unui singur om. Albert Einstein**

(1879–1955) a pus ultima cărămidă la construcția pe care au zidit-o Hendrik Antoon Lorentz (1853–1928), Jules Henri Poincaré (1854–1912) și alții, și pe temelia căreia și-a ridicat clădirea Hermann Minkowski (1864–1909). Găsesc că nu este drept ca toți acești oameni să fie uitați, așa cum se întâmplă în multe cărți⁸. De asemenea menționează că formula $E=mc^2$ era cunoscută anterior dintr-o lucrare publicată în 1904 a fizicianului austriac Friedrich Hasenöhl⁹ (1874-1915).

Teoria cuantică este o teorie fizică, care descrie comportamentul materiei la nivelul atomic și subatomic, fenomene pe care fizica newtoniană și electromagnetismul clasic nu le pot explica. Mecanica cuantică este unul dintre pilonii fizicii moderne și formează baza pentru multe dintre domeniile sale, cum ar fi fizica atomică, fizica stării solide, fizica nucleară și fizica particulelor elementare, dar și ramuri înrudite precum chimia cuantică.

Fondatorii mecanicii cuantice au fost: Max Planck (1858–1947), Louis-Victor-Pierre-Raymond, al 7-lea duce de Broglie (1892–1987), Erwin Schrödinger (1887–1961), Werner von Heisenberg (1901–1976). Contribuții importante au adus Max Born (1882–1970), Pascual Jordan (1902-1980), Niels Bohr (1885–1962), Paul Dirac (1902–1984). Aceste concepte de bază ale mecanicii cuantice au fost elaborate între 1924 și 1935. **„Mecanica cuantică s-a maturizat în 1926, odată cu apariția a două abordări teoretice rivale. Una propusă de Werner Heisenberg (1901-1976), era cunoscută sub numele de «mecanică matricială», datorită tehnicii matematice care o caracteriza; cealaltă, inventată de austriacul Erwin Schrodinger (1887-1961), era cunoscută sub numele de «mecanică ondulatorie», datorită reprezentării fizice centrale a materiei la nivelul atomic... Schrodinger a produs o demonstrație conform căreia ambele versiuni ale mecanicii cuantice, mecanica matricială a lui Heisenberg și propria sa mecanică ondulatorie, sunt matematic echivalente»¹⁰.**

Esența mecanicii cuantice este formalismul matematic, care descrie fenomenele fizice prin intermediul vectorilor și operatorilor spațiului Hilbert¹¹. Pentru a descrie relația dintre formalismul matematic și caracteristicile observabile ale obiectelor fizice au fost dezvoltate o serie de interpretări. Mai ales procesul de măsurare este un aspect central și controversat până în ziua de azi. Printre interpretările cele mai populare se numără, pe lângă Interpretarea de la Copenhaga, teoria funcției de undă universală, teoria de Broglie-Bohm. Un principiu important în mecanica cuantică este principiul de incertitudine a lui Werner Heisenberg care afirmă că nu putem afla simultan, cu precizie oricât de bună atât poziția cât și impulsul unei particule. Explicația simplă este că încercarea de a măsura sau restrânge poziția unei particule afectează impulsul ei și viceversa.

Orice sistem fizic este un sistem cuantic însă, în mod practic, se poate considera că în cazul obiectelor macroscopice proprietățile fizice sunt

⁸ Max Born, Fizica în concepția generației mele, București, Editura Științifică, 1969, p.242

⁹ Jeremy Bernstein, Albert Einstein și frontierele fizice, București, Editura Humanitas, 2008, p.116.

¹⁰ Peter Dear, Inteligibilitatea naturii, București, Editura Herald, 2012, p.219.

¹¹ Viorel Barbu, Matematica și cunoașterea științifică, Iași, Editura Institutul European, 2011, p.23.

consecința unei medieri statistice pe un număr imens de subsisteme, ceea ce face ca parametrii care descriu sistemele macroscopice să varieze aparent continuu. Există câteva excepții notabile de la această regulă: supraconductoarele, superfluidele și câmpurile electromagnetice.

Apariția mecanicii cuantice, teorie care reprezintă baza fizicii moderne a particulelor, produce o criză de proporții privind limbajul și conceptele fizicii clasice. Astfel, continuitatea, trăsătură evidentă a lumii macroscopice, sesizată ca atare prin simțiri, este înlocuită în lumea cuantică de discontinuitate, de cuantă, de discret. Dar la această diferențiere a conceptului de continuitate cu discontinuitate, pe orizontală, se produce o diferențiere și pe verticală, prin introducerea de mai multe niveluri sau trepte de mărime. Se disting, în principiu, trei trepte sau niveluri de mărime: nivelul microscopic – care corespunde unei scări de mărime la nivelul microparticulelor, nivelul macroscopic – care corespunde scării de magnitudine a omului, nivelul macrocosmic – nivelul de funcționare a universului la scara corpurilor cerești.

Referindu-se la definirea nivelurilor de realitate, Basarab Nicolescu scrie: **„Trebuie să înțelegem prin niveluri de Realitate un ansamblu de sisteme aflate mereu sub acțiunea unui număr de legi generale: de pildă, entitățile cuantice supuse legilor cuantice, care sunt radical diferite de legile lumii macrofizice. Înseamnă că două niveluri de realitate sunt diferite dacă, trecând de la unul la altul, există o ruptură a legilor și o ruptură a conceptelor fundamentale”**¹².

Realitatea în noua paradigmă cuantică este cea pe care ne-o dă *starea cuantică*, adică cea menționată de un observator. Din punct de vedere clasic, o particulă este determinată de poziția sa în spațiu, iar pentru a ști ce se va petrece cu ea în continuare va trebui să știm și viteza sa (sau, în mod echivalent, impulsul său). În mecanica cuantică, fiecare din pozițiile pe care le-ar putea avea o particulă este doar o „alternativă” posibilă. Toate alternativele trebuie să fie combinate împreună într-un fel sau altul, cu aceste ponderi formate din numere complexe. Acest ansamblu de ponderi complexe descrie starea cuantică a unei particule. În mecanica cuantică, se folosește pentru acest ansamblu de ponderi litera grecească Ψ (pronunțată „psi”) considerată ca o funcție complexă de poziție – numită *funcție de undă* a particulei. Această funcție de undă are o valoare caracteristică pentru fiecare poziție x , notată $\Psi(x)$, care este amplitudinea ca particula să fie în punctul x . **„Una din legile fundamentale ale fizicii cuantice afirmă că un eveniment în lumea subatomică există în toate stările posibile, până când actul observării sau al măsurării îl «îngheață» sau îl țintuiește într-o stare unică. Procesul este cunoscut din punct de vedere tehnic drept «colapsul» funcției de undă, în care «funcția de undă» înseamnă starea tuturor posibilităților”**¹³. Teoria cuantică ne vorbește despre cunoașterea realității de către observator, observatorul și ceea ce este observat fiind considerate părți ale aceluiași sistem. Actul observării creează la propriu o realitate fizică. Această interpretare afirmă că starea de

¹² Basarab Nicolescu, *Noi, particula și lumea*, Iași, Editura Polirom, 2002, p.102.

¹³ Lynne McTaggart, *Câmpul. Căutarea forței secrete a universului*, Brașov, Editura Adevăr Divin, 2009, p.180.

bază fundamentală a realității o reprezintă conștiința, care este mai subtilă decât materia sau energia. **„Fizica cuantică spune că fiecare dintre noi este un Observator, că observăm un câmp de potențiale infinite și că apoi colapsăm realitatea care se potrivește cu gândurile și cu convingerile noastre”**¹⁴. Acum știm că proprietățile fundamentale ale lumii nu sunt determinate înainte de a fi observate. Aceasta nu înseamnă că realitatea nu există, ci mai degrabă că realitatea neobservată este radical diferită cea cu care suntem noi familiarizați. Efectul observatorului sugerează faptul că realitatea apare din supa primordială a Câmpului Energetic al Punctului Zero doar odată cu implicarea conștiinței vii. Concluzia logică este că lumea fizică ar exista în starea ei concretă numai dacă noi suntem implicați în ea. **„Un efect cuantic înrudit [...] este posibilitatea nonlocalizării sau a acțiunii la distanță: teoria conform căreia două particule subatomice, aflate odată în imediata apropiere, par să comunice la orice distanță, după ce au fost separate”**¹⁵.

Începând cu paradigma cuantică, cunoașterea devine prin excelență intervenție asupra realității. Mutația, în raport cu paradigma newtoniană, constă în faptul că, prin actul cunoașterii, subiectul intervine în mod necesar asupra obiectului cunoașterii, modificându-l. Realitatea nu mai constituie o existență în sine, ci mai curând o realitate de intervenție sau de interfață.

În cercetarea fizică întâlnim și conceptul de **real** definit ca cel care desemnează lucrurile, și nu ideile, cuvintele, numele. Este ceea ce poate constitui obiect de cunoaștere. Este ceea ce produce efecte, fiind opus aparentului, fictivului. Este ceea ce există acum, fiind opus posibilului. Este cel care ține de concret, opus deci abstractului. Contrariile realului sunt aparentul, himericul, fabulosul, fictivul, imaginarul, inexistentul, irealul, virtualul, idealul, visul. Pe de altă parte, **prin realitate înțelegem caracterul a ceea ce este real, a ceea ce nu este doar un concept, ci un lucru, un fapt**. Dialectica real-realitate este pusă în valoare în diferitele evaluări ale gestului științific. Basarab Nicolescu face următoarele precizări: **„Eu înțeleg prin Realitate (cu majuscule) mai întâi ceea ce rezistă la experiențele, reprezentările, descrierile, imaginile sau formalizările noastre matematice. [...] Realitatea nu este numai o construcție socială, consensul unei colectivități, un acord intersubiectiv. Ea are de asemenea o dimensiune transsubiectivă, în măsura în care un singur fapt experimental poate dărâma și cea mai frumoasă teorie științifică”**¹⁶. **„Materia există numai pentru că noi credem în ea și pentru că foarte mulți oameni persistă în această iluzie. Noi suntem cei care am creat realitatea fizică, prin puterea convingerilor noastre. Noi am luat energia cosmică și am transformat-o cu ajutorul conștiinței noastre într-o experiență pe care o numim realitate. Această realitate este construită însă în mintea noastră”**¹⁷.

¹⁴ Greg Simmons, Toate acestea le vei face și tu... și chiar mai multe. Fizica schimbării, București, Editura Prestige, 2010, p.237.

¹⁵ Lynne McTaggart, Câmpul. Căutarea forței secrete a universului, Brașov, Editura Adevăr Divin, 2009, p.183.

¹⁶ Basarab Nicolescu, Noi, particula și lumea, Iași, Editura Polirom, 2002, p.102.

¹⁷ Richard Bartlett, Matricea energetică. Știința și arta transformării, Brașov, Editura Adevăr Divin, 2010, p.180.

Nonlocalizarea înseamnă că, într-un mod anume, lucrurile sau fenomenele ce par a fi separate nu sunt, de fapt, separate. Știința modernă a pus în evidență, teoretic și experimental, faptul că orice lucru sau fenomen din lumea noastră este conectat cu orice alt lucru sau fenomen. Suntem conectați, în moduri pe care de-abia le înțelegem, nu numai cu toate lucrurile pe care le vedem în viața noastră astăzi, dar și cu toate câte au existat vreodată, precum și cu lucruri care încă nu s-au întâmplat.

Implicațiile acestor conexiuni sunt imense. Într-o lume în care un câmp energetic inteligent interacționează totul – de la pacea globală și până la vindecarea personală – ceea ce în trecut poate că părea de domeniul fanteziilor sau al miracolelor devine deodată posibil în viața noastră.

Într-un discurs ținut la Florența, în Italia, în 1944, Max Planck, unul din fondatorii teoriei cuantice, printre altele, menționa: **„Ca un om care și-a dedicat toată viața celei mai luminate științe dintre toate – studiul materiei, pot să vă spun măcar atât, ca rezultat al cercetărilor mele despre atomi. Nu există materie în sine! Toată materia își are originea și există numai în virtutea unei forțe care pune în vibrație particulele atomului și ține laolaltă acest minuscule sistem solar care este atomul... În spatele acestei forțe, trebuie să presupunem existența unei Minți conștiente și inteligente. Această Minte este matricea a tot ce este materie”**.

În 1997, lumea științifică a luat cunoștință de rezultatele unui experiment științific efectuat la Universitatea din Geneva, având drept obiect substanța din care este făcută lumea noastră – particule de lumină numite fotoni – rezultatele obținute continuând să zguduie temeliile cunoașterii convenționale. Mai exact, oamenii de știință au spart un foton în două particule separate, creând „gemeni” cu proprietăți identice. Apoi, folosindu-se de anumite aparate care au fost construite pentru acest experiment, ei au făcut ca aceste două particule să se îndepărteze una de alta, în direcții diferite. Acești gemeni au fost puși într-o cameră special concepută, dotată cu două trasee de deplasare realizate din fibră optică, de tipul celei folosite pentru transmiterea convorbirilor telefonice, care porneau din acea cameră și ajungeau până la o distanță de 11 km, fiecare în direcție opusă. În momentul în care fiecare dintre gemeni își atingea ținta, între ei exista o distanță de 22,5 km. La capătul acestor trasee de deplasare, gemenii au fost puși să „aleagă” între două rute aleatorii, care erau identice sub toate aspectele.

Importanța deosebită a experimentului este acela că, atunci când particulele gemene au ajuns la locul unde trebuiau să aleagă o anumită cale, ele au făcut exact aceleași alegeri și s-au deplasat prin același traseu. Fără nici o abatere, rezultatele au fost identice, de fiecare dată când a fost efectuat experimentul. Cu toate că știința convențională afirmă că cei doi gemeni sunt separați și nu pot comunica între ei în nici un fel, aceștia se comportă ca și cum ar fi totuși conectați unul cu altul!. Această legătură dintre fotoni era atât de perfectă, încât părea să fie instantanee. Odată ce a fost constatat acest fapt, la scara minuscule a fotonilor, urmarea a fost că același fenomen s-a descoperit și în alte locuri din natură – chiar în galaxiile separate de distanțe de ani lumină.

Pentru a generaliza această constatare la nivel macroscopic, va trebui să ne întoarcem cu raționamentul logic înapoi – până la momentul pe

care oamenii de știință îl consideră a fi începutul a toate câte sunt – sau cel puțin al Universului, așa cum îl cunoaștem. După cum este cunoscut, se apreciază că Universul are vârsta între 12 și 15 miliarde de ani pămâneni și a apărut printr-o masivă eliberare de energie. Acest moment de apariție a Universului, în 1951, astronomul englez Fred Hoyle (1915-2001) l-a denumit Bing Bang (marele bubuit).

Cercetătorii au dedus prin calcule că înainte de declanșarea Bing Bang-ului, întregul univers era comprimat foarte tare într-o mică sferă care avea aproximativ dimensiunile unui bob de mazăre. Dacă facem o paralelă între compactarea întregului Univers și experimentul de la Universitatea din Geneva, oricât de diferite ar fi acestea două, există o similitudine subtilă care le leagă: în contextul fiecăruia dintre aceste fenomene, conexiunea pe care o evidențiem este între două lucruri care, odată, erau unite fizic. În cazul experimentului Geneva, divizarea unui foton în două particule identice a creat cei doi gemeni și acest lucru a fost făcut astfel încât să se asigure că sunt identici sub toate aspectele. Faptul că fotonii și particulele de la Bing Bang au fost fiecare o parte din cealaltă reprezintă cheia pentru a explica conectivitatea lor. Se pare că, **odată ce un lucru este unit, el este întotdeauna conectat, fie că rămâne legat fizic sau nu.** Aceasta constituie o cheie în cadrul raționamentului nostru pentru a considera că a existat un moment în care întreaga materie din Univers era comprimată într-un spațiu foarte mic. În acea stare inimaginabilă de comprimare, totul era unit fizic. Când energia Bing Bang-ului a făcut ca universul să se extindă, particulele de materie au ajuns să fie separate prin spații din ce în ce mai mari. Acest experiment mental sugerează ideea că, indiferent cât este spațiul care separă două lucruri, anterior unite, ele rămân întotdeauna conectate. Avem astfel toate motivele să credem că starea de interconectare ce leagă particulele ce sunt separate astăzi se aplică și substanței universului, care a fost conectată înainte de Bing Bang. Din punct de vedere tehnic, toate lucrurile care erau reunite în interiorul aceluia cosmos de mărimea unui bob de mazăre, încă mai sunt în continuare conectate. Energia care realizează conectarea este acea „matrice” la care se referea Max Planck.

Savantul francez Jacques Benveniste (1935–2004), prin cercetările medicale efectuate **„a demonstrat decisiv că celulele nu se bazează pe întâmplarea ciocnirii dintre ele, ci pe semnătura lor electromagnetică prin unde electromagnetice de frecvență joasă (sub 20 de kilohertzi). Frecvențele electromagnetice pe care Benveniste le-a studiat corespund cu frecvențele din gama radio, chiar dacă ele nu emit nici un zgomot efectiv pe care să-l putem detecta [...] două molecule se acordă una cu alta, chiar dacă se află la mare distanță, și rezonază la aceeași frecvență. Aceste două molecule care rezonază creează apoi o altă frecvență și rezonază cu următoarea moleculă sau cu următorul grup de molecule, în stadiul următor al reacției biologice... Atât moleculele specifice, cât și legăturile intermoleculare emit frecvențe specifice, care pot fi detectate la miliarde de ani lumină distanță cu ajutorul celor mai sensibile telescoape moderne. Aceste frecvențe au fost acceptate de către fizicieni, însă, nimeni**

din comunitatea biologică¹⁸. Concluzia inevitabilă este că moleculele vorbesc unele cu altele prin frecvențe electromagnetice. Se pare că, de fapt, Câmpul Energetic al Punctului Zero creează un mediu care permite moleculelor să vorbească unele cu altele non-local și virtual instantaneu.

„Noua” realitate a înlocuit teoria localizării cu conceptul de nonlocalizare. **„În realitatea cuantică, acțiunea directă de la distanță este obligatorie. Noua realitate are o cauzalitate dizolvată, întrucât teoria relativității a relevat faptul că săgeata fixă a timpului este o iluzie, o înțelegere greșită susținută de teoriile clasice cu privire la spațiu și un timp absolut. Acum știm că momentul în care evenimentele par să se întâmple depinde de perspectivă (practic, cadrul de referință al observatorilor). Noua realitate a abandonat teoria continuității, deoarece materia realității cuantice este discontinuă; la scară redusă, spațiul și timpul nu prezintă nici uniformitate, nici continuitate. Astfel, în cele din urmă, determinismul absolut nu a fost contrazis, întrucât el se bazează pe teoriile de cauzalitate, realitate și certitudine și niciuna dintre acestea nu mai poate fi definită în termeni absoluți. Anularea teoriilor clasice a condus, de asemenea, la contrazicerea unei abordări elementare a modului în care știința înțelege lumea, o abordare cunoscută ca reducționism. Oamenii de știință au presupus de mult că cel mai bun mod, și poate unicul, de a înțelege ceva este de a vedea cum se potrivesc piesele sale componente. În cercetarea medicală, atenția este focalizată asupra înțelegerii „mecanismului de acțiune” al tratamentului. Presupunerea care a decurs de aici este aceea că „modul în care funcționează lucrurile” implică anumite procese mecanice, cum ar fi motoarele conectate. „În realitatea cuantică, acțiunea directă de la distanță este obligatorie. Noua realitate are o cauzalitate dizolvată, deoarece teoria relativității a relevat faptul că săgeata fixă a timpului este o iluzie, o înțelegere greșită susținută de teoriile clasice cu privire la un spațiu și un timp absolut. Acum știm că momentul în care evenimentele par să se întâmple depinde de perspectivă (practic, cadrul de referință al observatorilor). Noua realitate a abandonat teoria continuității, deoarece materia realității cuantice este discontinuă; la scară redusă, spațiul și timpul nu prezintă nici uniformitate, nici continuitate. Astfel, în cele din urmă, determinismul absolut a fost contrazis, deoarece el se bazează pe teoriile de cauzalitate, realitate și certitudine și niciuna dintre acestea nu mai poate fi definită în termeni absoluți”**¹⁹.

Multe procese par cu siguranță explicabile în termeni mecaniciști, reducționiști. Dar, pe măsură ce fizicienii pătrund mai adânc în natura realității, descoperă că aceasta nu poate fi înțeleasă în termeni mecaniciști. Mecanicismul presupune existența unor obiecte separate care interacționează în moduri determinate, cauzale. Dar nu aceasta este realitatea în care trăim. Realitatea cuantică este holistică și o astfel de încercare de a-i studia părțile individuale va furniza o imagine incompletă. În paradigma cuantică actul observării creează la propriu o realitate fizică. Această interpretare afirmă că starea de bază

¹⁸ Lynne McTaggart, Ibidem, p.137.

¹⁹ Dean Radin, *Minți interconectate*, București, Editura DAKSHA, 2008, p.240.

fundamentală a realității o reprezintă conștiința, care este mai subtilă decât materia sau energia, deci conștiința creează realitatea.

Cauzalitate și Determinism în paradigma cuantică. „Termenul «determinism» desemnează determinarea, intercondiționarea, legătura universal multilaterală a fenomenelor lumii materiale; termenul «cauzalitate» semnifică o anumită parte a legăturii universale»²⁰.

Cauzalitatea este categoria filosofică destinată pentru exprimarea legăturii necesare pe parcursul desfășurării în timp a fenomenelor. **Dacă în condiții date, neschimbate, fenomenul A generează, determină (în acest context ambele noțiuni sunt identice), un alt fenomen B, atunci legătura dintre A și B este o legătură de cauzalitate, în cadrul căreia fenomenul A este cauza, iar fenomenul B – efectul.** Categoriile de cauză și efect au semnificația ce le este proprie numai dacă sunt aplicate unor fenomene care în condiții date sunt considerate independente de fenomenele înconjurătoare, astfel încât constituie, în acest sens, un sistem izolat. **Principiul cauzalității constă așa dar în următoarele: un fenomen, în condiții bine determinate (cauza), generează un alt fenomen (efectul).** Se face abstracție de legătura cu restul lumii, considerându-le independente de această lume. **Determinismul se produce atunci când fenomenul A (cauză) caracterizat de aceleași condiții inițiale date, produce aceleași caracteristici evaluative la fenomenul B (efect).** Determinismul constituie fundamentul teoriei conexiunii universale a fenomenelor, conexiune care își dezvăluie noile sale laturi în cadrul procesului infinit al cunoașterii sale.

În cursul secolului al XIX-lea, oamenii de știință au continuat să dezvolte modelul newtonian al universului în fizică, chimie, biologie, psihologie și științe sociale. Aceasta s-a făcut pe fondul considerațiilor că: **„Viziunea mecanicistă asupra naturii este strâns legată de un determinism riguros, gigantica mașină cosmică fiind complet cauzală și deterministă»²¹.** În același timp, noi descoperiri și noi moduri de gândire au scos în evidență limitările modelului newtonian și au pregătit calea pentru revoluția științifică a secolului al XX-lea. La finele secolului al XIX-lea, mecanica newtoniană și-a pierdut rolul de teorie fundamentală a fenomenelor naturale; începe o nouă eră în fizică, prin mecanica cuantică, cu influență globală în știința secolului al XX-lea. Însă, existența relației de incertitudine, cu rol fundamental în definirea mecanicii cuantice, face ca unii comentatori ai acesteia să considere că fizica cuantică este indeterministă. Dar, relația de incertitudine exprimă legătura dintre anumite mărimi cuantice și, ca atare, confirmă determinismul. Când se afirmă însă că relația de incertitudine este în dezacord cu determinismul, este subînțeleasă nu această latură a relației de incertitudine, ci cu totul altceva, și anume, că relația de incertitudine transformă determinismul laplacean într-un nonsens.

„Mecanica cuantică este o teorie deterministă, numai că determinismul său nu se identifică cu determinismul laplacean și, în

²⁰ M.E. Omleanovski, *Dialectica în fizica modernă*, București, Editura Politică, 1982, p.200.

²¹ Fritjof Capra, *Momentul adevărului*, București, Editura Tehnică, 2004, p.61

general, cu determinismul fizicii clasice. Specificul legilor și formulelor mecanicii cuantice rezultă nu din faptul că comportarea microobiectelor exclude determinismul și cauzalitatea, ci din natura duală corpuscular-ondulatorie a microobiectelor²².

„Mecanica cuantică este deterministă într-un sens ușor diferit, la un nivel abstract. În zilele noastre, atunci când se spune că mecanica cuantică este deterministă, se înțelege că există o funcție matematică, a cărei evoluție în timp este complet logică și deterministă. Dacă se consideră că această funcție matematică este o descriere a realității, așa cum crede multă lume, atunci s-ar spune că realitatea evoluează determinist. Problema se pune atunci când reveniți în lumea reală – când doriți să efectuați o măsurătoare. În momentul când faceți un experiment real, atunci apare probabilitatea. Însă Schrodinger și un număr de alți mari savanți, ar spune că, la nivel matematic, totul este cauzal și determinist²³.”

Complementaritatea. Interpretarea mecanicii cuantice pe baza ecuației lui Erwin Scrodinger și relația de incertitudine a lui Werner Heisenberg a stârnit multe controverse care se mențin și astăzi. A rămas viabilă celebra interpretare de la Copenhaga datorată lui Niels Bohr. Complementaritatea este „O trăsătură cheie a filosofiei lui Niels Bohr. Ideea este că un sistem poate fi probat în diferite modalități complementare și că proprietățile care rezultă în urma acțiunii diferitelor probări, deși sunt toate esențiale în mod egal pentru o caracterizare completă a cunoașterii accesibile cu referire la sistem, ele nu pot fi reprezentabile ca proprietăți simultane ale sistemului: acțiunea de probare poate fi o parte esențială din determinarea unei proprietăți²⁴”. Interpretarea de la Copenhaga a lui Niles Bohr se sprijină pe trei idei de bază: interpretarea funcției de undă a lui Schrodinger ca probabilitate; principiul incertitudinii a lui Heisenberg; Complementaritatea. „Bohr a introdus pentru cele două aspecte de reprezentare, corpuscular și ondulatoriu, denumirea de «complementare». După cum toate culorile vizibile pot fi rânduite în perechi de culori complementare, care dau laolaltă culoarea albă, tot astfel, toate procesele fizice pot fi considerate din două puncte de vedere, dintre care unul corespunde aspectului corpuscular, iar al doilea celui ondulatoriu, și care niciodată nu ajung să se contrazică reciproc, dar amândouă sunt pentru înțelegerea deplină a proceselor din natură²⁵”. Bohr privea complementaritatea ca pe un concept mult mai general decât simpla descriere a naturii electronilor. El considera că acest atribut al complementarității era comun conștiinței umane și modului în care funcționează mintea omului. Până în secolul al XX-lea știința operase în limitele impuse de certitudinile logicii aristoteliene: „Un lucru este A sau non-A”. Se intra acum într-o zonă în care ceva putea fi „atât A, cât și non-A”. Mai degrabă decât a formula descrieri exhaustive ale lumii ori a schița o hartă unică care să corespundă din toate punctele de vedere lumii exterioare, știința trebuia să genereze o serie de

²² M.E. Omleanovski, *Dialectica în fizica modernă*, București, Editura Politică, 1982, p.215-216.

²³ Arthur Zajonc, *Noua fizică și cosmologie*, București, Editura Tehnică, 2006, p.77.

²⁴ Henry P. Stapp, *Rațiune, materie și mecanică cuantică*, București, Editura Tehnică, 1998, p.301.

²⁵ Max Born, *Fizica în concepția generației mele*, București, Editura Științifică, 1969, p.70.

reprezentări care să înfățișeze trăsături distincte ale realității, hărți care în fapt nu se suprapun complet niciodată.

În fond, **interpretarea de la Copenhaga** afirmă că teoria cuantică ne spune, în final, că putem cunoaște aspecte ale realității, dar nu realitatea însăși; **conceptul de complementaritate exprimă nemijlocit poziția noastră în problema reflectării proprietăților fundamentale ale materiei, care erau considerate că se pretează descrierii fizice clasice, însă s-au dovedit a fi în afara limitelor de aplicabilitate ale acesteia.** Logica cuantică, exprimată pe interpretarea de la Copenhaga, cere ca un foton să fie ori undă, ori particulă, dar nu și amândouă simultan pentru că experimentele ne arată că fotonii se comportă în acest mod, logica sau-sau a rațiunii nu mai stă în picioare în lumea cuantică. **"Una din tezele de bază ale fizicii cuantice, propuse prima dată de Louis de Broglie, este că entitățile subatomice pot să se comporte fie ca particule (obiecte concrete, cu localizare bine stabilită în spațiu), fie ca unde (zone de influență difuze sau graniță, care pot curge prin sau pot interfera cu alte unde)"**²⁶.

În sprijinul acestei interpretări vine și teorema lui Bell. În anul 1964, fizicianul irlandez **John Bell a dovedit matematic că nici o teorie a variabilelor locale ascunse (luate în considerare de unele interpretări) nu poate fi compatibilă cu teoria cuantică.** Concluziile teoremei lui Bell sunt uimitoare din acest punct de vedere; fie trebuie să abandonăm în totalitate filosofia realistă a majorității oamenilor de știință actuali, fie ei trebuie să-și revizuiască în mod dramatic conceptul spațiu-timp. Teorema arată că este imposibil de a pune în acord valabilitatea generală a predicțiilor statistice date de teoria cuantică cu ideea conform căreia rezultatele observate de fiecare experimentator ar putea fi în principiu independente de aparent libera alegere a condițiilor impuse în regiunea separată spațial de celălalt experimentator: valabilitatea generală a predicțiilor teoriei cuantice pare a impune puternice conexiuni nelocale care se extind la distanțe macroscopice. Pe baza acestei teoreme pot fi interpretate rezultatele obținute în investigațiile efectuate, în medicina cuantică, de diverși investigatori astfel încât tratamentul recomandat din medicina cuantică să fie cel adecvat pentru pacient. **„În biologie, însuși conceptul de viață conduce de la bun început la o alternativă complementară: analiza fizico-chimică a unui organism viu nu este compatibilă cu funcționarea sa liberă – aplicată – și duce, în extremis, la moarte. În filozofie există o alternativă asemănătoare în problema centrală a libertății voinței. Orice decizie poate fi privită, pe de o parte, ca un proces spontan care se petrece în conștiință, dar pe de altă parte, ca un rezultat al unor motive care au fost asimilate în trecut sau în prezent prin contactul cu lumea exterioară"**²⁷.

Pe baza progreselor înregistrate de știința și tehnica moderne, lumea medicală, de asemenea, este pusă în fața unor instrumente ajutătoare de investigație a organismului uman și de tratament benefic sau distructiv pentru viață încât este supralicitată psihic când vede apariția mijloacelor de control

²⁶ Lynne McTaggart, Câmpul. Căutarea forței secrete a Universului, Brașov, Editura Adevăr Divin, 2009, p.205.

²⁷ Max Born, Fizica în concepția generației mele, București, Editura Științifică, 1969, p.144-145.

mental, de operații chirurgicale dificile, de război psihotronic, citirea gândurilor, provocarea de boli cum ar fi generatoare de unde electromagnetice de o anumită frecvență provocatoare de cancer, provocare de fenomene naturale distructive pentru natură și altele. Rezultatele cercetărilor științifico-tehnice sunt prea complexe și prea dificile, astfel încât un filosof neformat la școala științelor naturii nu ar putea să le asimileze și să le stăpânească ca efect asupra personalității umane. Un gânditor care prezintă, într-o imagine de ansamblu, consecințele revoluției științifico-tehnice moderne în domeniul medical, nu va mai izbuti de bună seamă să o facă dacă nu posedă cunoștințe adecvate.

Știința modernă demonstrează că materia reprezintă rezultatul condensării unui strat de energie subtilă universală și oscilantă, care reprezintă starea virtuală cunoscută și ca energie a câmpului energetic al punctului zero. În producerea materiei, energia câmpului energetic al punctului zero pur și simplu se condensează în energie tahionică, aceasta este apoi transformată în frecvențe de către CESO (Câmpuri Energetice Subtile de Organizare), creându-se toate varietățile de forme.

Energia Punctului Zero (EPZ) este un fenomen natural, universal, de o mare importanță a cărui studiere a început odată cu dezvoltarea de-a lungul istoriei a ideilor despre vid. În secolul al 17-lea s-a crezut că se poate obține un volum complet vid de spațiu prin simpla eliminare a tuturor gazelor. Acesta a fost primul concept general acceptat al noțiunii de vid. Mai târziu, în secolul al 19-lea, a devenit evident că regiunea golită de gaze conține încă radiație termică. În consecință, pentru gânditorii vremii a apărut ideea că eliminarea acestei radiații termice s-ar putea obține prin răcire. Așa s-a ajuns la un al doilea concept pentru obținerea vidului absolut: răcirea până la zero absolut a zonei din spațiu din care au fost eliminate gazele. Obținerea unei temperaturi zero absolut (-273°C) era mult peste posibilitățile vremii, așa că problema părea nerezolvată. În secolul 20, atât teoria cât și practica au arătat că există o radiație non-termică care persistă în vid chiar dacă temperatura poate fi coborâtă până la zero absolut. Acest concept clasic explică numele de **“radiație a punctului zero”**.

În 1891, cel mai mare savant în domeniul energiei electrice, cu o remarcabilă gândire vizionară, savantul de origine română **Nicolae Tesla** declara: **„Peste tot în spațiu este energie. Această energie este statică sau cinetică? Dacă este statică, speranțele noastre sunt în van; dacă este cinetică – și noi știm cu siguranță că este – este doar o chestiune de timp până când omul va reuși să-și conecteze mașinăriile la energiile Naturii. Vor trece multe generații până atunci, dar până la urmă mașinăriile noastre vor fi puse în mișcare de o energie disponibilă în orice punct din Univers”**.

„Energia Punctului Zero este cea care dă două proprietăți ale masei: inerția și gravitația[...] Multe din proprietățile stranie ale lumii cuantice, cum ar fi incertitudinea sau interconectarea cuantică, ar putea fi explicate dacă luăm în considerare interacțiunea permanentă a tuturor particulelor cuantice cu Câmpul Punctului Zero. Interacțiunea permanentă a particulelor cuantice cu Câmpul Punctului Zero ar putea să fie mecanismul care stă la baza efectelor non-locale dintre particule

și permite unei particule să se afle în contact cu toate celelalte particule, în orice clipă. Dacă toată materia din Univers interacționează cu Câmpul Punctului Zero, asta ar însemna, pur și simplu, că toată materia este interconectată și probabil că rețeaua se întinde prin tot Cosmosul, prin unde cuantice. Iar dacă noi și tot spațiul gol suntem o masă de interconectări, înseamnă că stabilim conexiuni invizibile cu lucrurile care se află la distanță de noi²⁸.

Conceptul de energie a punctului zero se referă, de fapt, la nivelul minim de energie pe care un sistem fizic din mecanica cuantică îl poate avea, fiind vorba de energia stării fundamentale a universului.

Toate sistemele mecanicii cuantice manifestă fluctuații, chiar în starea fundamentală și au asociată această energie a punctului zero, datorată interacțiunilor provocate de natura de undă, în conformitate cu principiul incertitudinii al lui Werner Heisenberg, care dictează prezența acestei energii chiar și în apropierea temperaturii de zero absolut.

Conceptul a fost dezvoltat în Germania pe baza unei formule imaginate de Max Planck la 1900, termenul în sine provenind din germanul "Nullpunktsenergie". Cumulat, se poate vorbi despre o energie a stării vidului, care este rezultatul însumării energiei punctului zero a tuturor câmpurilor din spațiu: electromagnetice, gravitaționale, fermionice, ale forțelor nucleare tari sau slabe etc.

Transformată matematic în unități de masă, plecând de la valoarea de 10 la puterea 10⁷ joule/cm cub, folosind formula $E = mc^2$, obținem o valoare aproximativă a densității vidului, la nivelul unui punct de lungime Planck, de 10 la puterea 96 kilograme/cm cub - o valoare enormă ce este pomenită și de Nassim Hameini în conferința sa, *Crossing the event horizon*, ce ne duce cu gândul la infinit și pe care el o folosește ca argument, spunând că este, de fapt, masa unei singularități.

În concluzie, noțiunea de energie a punctului zero înlătură acuzele de perpetuum mobile, aduse de comunitatea galonților academici dispozitivelor producătoare de energie liberă, ce sunt concepute, de fapt, în sistem deschis și nu închis, surplusul aparent de energie generată provenind din extragerea și canalizarea energiei aceluia punct.

Există trei caracteristici ale energiei punctului zero: 1 - energia punctului zero conține toate posibilitățile, adică există tot ce este necesar pentru a crea forme perfecte; 2 - caracteristica energiei punctului zero constă în faptul că nu are formă și e nemanifestată; 3 - este omniprezentă, în cantitate nelimitată în Univers și conține întregul potențial al formei perfecte.

Ființa umană rezonază în permanență cu această energie a punctului zero și prin intermediul ei rezonăm cu alte ființe umane. Rezonanța devine parte integrantă din această cunoaștere conștientă a fenomenelor spirituale în care mințile noastre se contopesc și se unesc cu această conștientizare ca fiind adevărul și realitatea imuabile ale existenței noastre. Rezonanța devine parte din

²⁸ Lynne McTaggart, Experimentul intenție, Brașov, Editura Adevăr Divin, p.36-37.

această cunoaștere conștientă ajungându-se astfel la o conștientizare continuă și o acordare permanentă la energia cosmică.

În această lume modernă fiecare dintre noi ne dorim o vitalitate superioară. Vitalitatea reală este fizică, emoțională și spirituală. Pentru a avea vitalitate trebuie să înțelegem cea mai importantă sursă naturală – energia. Trebuie să aflăm cum să căpătăm acces la propria sursă energetică, să știm cum putem elimina blocajele pentru a reuși să facem această legătură și cum să controlăm fluxul energetic astfel încât să ne putem exprima întregul potențial. În abordarea problemelor energetice ale organismului plecăm de la axioma că **orice formă de viață este energie**. Știința modernă chiar a ajuns la una din concluzii în care **câmpul energetic al punctului zero înseamnă Divinitatea. Aici este izvorul începutului existenței Universului și tot de aici migrează energia care menține starea de existență în funcțiune a Universului.**

Trebuie să avem cunoaștere despre aceste probleme vitale ale noastre. Dar, ce este cunoașterea ? Cunoașterea înseamnă să fii capabil să răspunzi la cele patru mari întrebări și să știi că tu ești Observatorul într-un câmp de potențiale infinite – și că tot ce observi devine peisajul și experiența vieții tale. Care sunt cele patru mari întrebări ? Cine sunt eu ? De unde am venit ? Care e destinul meu ? Cum împlinesc acel destin ? Pentru a răspunde la aceste întrebări este nevoie de cineva care a câștigat dreptul să răspundă la ele, prin experiență directă. În a răspunde la aceste întrebări, cei prezenți se împart, de obicei, în două categorii: în subiecte umane și obiecte umane. Permanent cei din categoria obiectelor umane se străduiesc să treacă în subiecte umane. În acest scop sunt ajutați de familie și societatea umană prin sistemul de învățământ. Dar, în conformitate cu mitul eternei reîntoarceri și cei din categoria subiectelor umane mai revin, cel puțin temporar, în categoria obiectelor umane. Viața impune acest fapt prin progresul continuu al bazei materiale sociale și spirituale a comunității umane. De fapt permanent trecem cu toții printr-o oscilație continuă subiect-obiect-subiect.

Ca să devii subiect, ai nevoie de cunoaștere de la un profesor sau dintr-un document de adevăr păstrat, în combinație cu un mediu care poate să ofere exerciții sau discipline pentru experimentarea directă a acelei cunoașteri.

În Banchetul lui Xenofon se spune că fiecare din convivi trebuia să aducă o laudă lucrului de care e cel mai mândru. Unul dintre ei, Nikeratos, a menționat că se mândrește cu faptul că știe pe dinafară toată Iliada și Odiseea.

- Și rapsozii îl cunosc pe Homer pe dinafară, îi răspunde Antisthene, ceea ce nu-i împiedică să fie oamenii cei mai proști din lume.

- Aceasta deoarece nu cunosc sensurile ascunse a mențiunilor din versuri, precizează Socrate. Dar, tu Nikeratos, ai dat mulți bani lui Stesimbrotos, lui Anaximandros și multor alora, încât nimic din ceea ce are preț în versurile lui Homer nu-ți este necunoscut.

Se observă, așa dar, că și Socrate atribuia un rol deosebit profesorului în pregătire învățăceilor și, în același timp, învățarea costă, fie asigurată individual, fie public .

Cunoașterea este ingredientul cel mai important pentru a putea avea opțiuni în ceea ce privește calitatea vieții noastre. Fără cunoaștere, oamenii sunt reduși la aptitudinile pe care le au – și nu pot să își imagineze mai mult de atât cu o cunoaștere limitată.

Începând cu fizica secolului douăzeci, cunoașterea devine, prin excelență, intervenție asupra realității. Mutația față de fizica clasică, newtoniană, constă în faptul că, prin actul cunoașterii, subiectul intervine în mod necesar asupra obiectului cunoașterii, modificându-l. Realitatea nu mai constituie o existență în sine, ci mai curând o realitate de interacție sau interfață. O interfață care exprimă și se exprimă prin raționalitate. Apariția mecanicii cuantice, teorie care constituie baza fizicii moderne a particulelor, produce o criză de proporții propovăduind limbajul și conceptele fizicii clasice. Astfel, continuitatea, trăsătură evidentă a lumii macroscopice, sesizată ca atare prin simțiri, este înlocuită în lumea cuantică de discontinuitate, de cuantă, de discret.

În fizica clasică se consideră că există o lume obiectivă în afara noastră, independentă de cea pe care o cunoaștem din experiența noastră de toate zilele. Această lume evoluează într-un mod clar și determinist, fiind guvernată de ecuații matematice formulate precis. Se consideră că realitatea fizică există independent de noi, iar modul exact în care lumea clasică este, nu poate fi influențată de felul în care am putea noi alege să o privim. De altfel, și corpul nostru și creierul nostru fac parte din această lume.

Fizica cuantică – această construcție teoretică fundamentală dar incomodă a lucrurilor - a luat naștere în primul sfert al secolului douăzeci ca urmare a observării unor nepotriviri între comportarea lumii înconjurătoare și descrierile fizicii clasice.

La baza multor fenomene fizice, la scară obișnuită, stau efecte cuantice. Pentru a explica existența corpurilor solide, rezistența și proprietățile fizice ale materialelor, natura fenomenelor chimice, culorile substanțelor, fenomenele de înghețare și fierbere, acestea și încă multe alte proprietăți familiare, este necesară fizica cuantică.

Fizica cuantică nu înseamnă o eludare a realității sensibile ci un alt fel de abordare a ei. Observatorul nu propune doar o imagine proprie asupra lumii, pe care încearcă să o impună prin diferite demonstrații matematice, ci pornește de la concretul unor fenomene fizice reale ce nu corespund legilor fizicii clasice și elaborează, într-o mai mare unitate cu obiectul destinat cercetării, o nouă teorie. Modelarea fenomenului studiat presupune utilizarea unui instrument matematic foarte abstract. Atât teoria relativității, cât și teoria cuantică au avut un impact deosebit de puternic în ceea ce privește schimbarea mentalității din activitatea de cercetare a lumii fizice.

În cunoașterea lumii oferite de fizica cuantică, implicarea observatorului în elaborarea modelelor teoretice și relația dintre observator și fenomenul observat sunt decisive. Nu se poate obține o cunoaștere în sine, neutră și bazată numai pe măsurători detașate de observator. Măsurătorile nu sunt criterii în sine, cu ele evidențiază interacțiunea dintre subiectul cercetător și fenomenele fizice studiate. Rezultatele oferite de epistemologia științifică fundamentată pe fizica cuantică nu au relevanță decât prin cineva care este purtătorul unui for de interacțiune și interpretare personal, dimensiune practic echivalentă cu noțiunea de conștiință. În afara conștiinței cercetarea nu are relevanță.

Rezultă deci că una dintre implicațiile majore ale fizicii cuantice este accentul pe care aceasta îl pune asupra prezenței observatorului uman, ceea ce este specific schimbării de paradigmă în știința actuală. Nu se mai poate

considera, după cum scria Pierre-Simon, Marchiz de Laplace (1749 -1827) că universul funcționează după niște legi precis determinate, ca un mecanism cu autoreglare. Fundamentul filosofic al acestui determinism riguros e constituit de divizarea carteziană eu-lume. S-a ajuns în consecință la ideea că lumea poate fi descrisă obiectiv, fără a se ține seama de factorul uman, iar știința și-a fixat ca ideal descrierea obiectivă a naturii. Rezultatul cercetărilor sale s-a constituit într-o operă remarcabilă în cinci volume, *Mecanica Cerească*, în care Laplace a reușit să explice mișcările planetelor, ale lunii și cometelor, mareelor și alte fenomene legate de gravitație în cele mai mici detalii. În cartea sa, Pierre-Simon de Laplace menționa: **„O inteligență care, la un moment dat, ar cunoaște toate forțele de care este însuflețită natura, precum și starea corpurilor care o compun, ar îmbrățișa în această formulă – dacă ar fi destul de vastă ca să supună aceste date analizei – mișcările celor mai mari corpuri ale universului, ca și cele ale celor mai ușori atomi: nimic n-ar fi incert pentru o astfel de inteligență, iar viitorul, ca și trecutul ar fi prezent în ochii săi”**. Se spune că atunci când Laplace i-a prezentat lui Napolion prima ediție a lucrării sale, împăratul a făcut următoarea remarcă: „D-le Laplace, mi s-a spus că ai scris această carte despre sistemul solar fără să-L menționați pe Creatorul său”. La aceasta Laplace a replicat ferm: „Sire, n-am avut nevoie de această ipoteză”. Desigur, Laplace avea dreptate întrucât el se referea la deplasarea și poziția instantanee în spațiu a corpurilor cerești după procesul creației. Este la fel cum cineva scrie Mersul trenurilor fără a face referire la procesul creației locomotivei, a liniei ferate și a întregului complex al sistemului respectiv de transport, datorită cărora devine viabil Mersul trenurilor. Această interpretare deterministă a realității fizice bazate pe paradigma newtoniană își are în continuare „admiratorii” săi întrucât reușește să explice o gamă largă de fenomene mecanice, de la nave spațiale la automobile, de la sateliți la dispozitive casnice rudimentare; și totuși, la fel cum tabloul abstract cuantic a demonstrat în cele din urmă că acest peisaj newtonian este alcătuit din puncte ce par a fi dispuse întâmplător (cuante), există încă mulți oameni care cred că există un tip de ordine mecanică obiectivă care stă la baza tuturor lucrurilor, chiar și a punctelor cuantice. Viziunea deterministă a lui Laplace s-a păstrat până în primele decenii ale secolului XX, când au fost formulate dubii față de posibilitatea unui astfel de calcul, chiar și în principiu. Motivul acestor dubii a fost principiul de incertitudine al lui Heisenberg, care afirmă că niciodată nu se poate determina simultan viteza și poziția unei particule. Am văzut că Mecanica cuantică oferă un răspuns subtil la problema în ce măsură mai poate fi determinismul o descriere validă a lumii. Descrierea matematică furnizată de ecuația lui Schrodinger, de exemplu, este pe deplin deterministă. Cu toate acestea, termenii care apar în acea ecuație, îndeosebi „funcția de undă”, nu corespund direct niciunei trăsături observabile a naturii. Prin urmare, este necesar un al doilea pas pentru a pune teoria matematică în relație cu ceea ce vedem. Acest pas este acauzal; adică, el desființează determinismul matematicii, pe care în mod corect îl identifică. Această trăsătură acauzală a mecanicii cuantice este numită fie colapsul funcției de undă, fie problema măsurătorii. Teoria oferă comportamentul general al evenimentelor privite statistic, dar nu reușește să

determine rezultate individuale ale măsurătorilor efectuate asupra particulelor individuale. Trebuie avute în vedere, de asemenea, teoremele de incompletitudine ale lui Gödel care au o mare semnificație logică și filosofică pentru că ele pun în evidență caracterul deschis al cunoașterii matematice. Matematicianul Kurt Gödel (1906 –1978) a arătat o dată pentru totdeauna limitările consistenței interne a *metodei axiomatice*, consacrate din timpul lui Euclid. Mai precis, dacă un sistem axiomatic este suficient de bogat pentru a produce ceva ca matematica, atunci acesta nu va putea fi niciodată demonstrat ca fiind **consistent**. Mai mult, un asemenea sistem va fi mereu **incomplet**. **Gödel a arătat că matematica este și incompletă și inconsistentă. Matematica trebuie să fie incompletă** pentru că vor exista mereu adevăruri matematice care nu vor putea fi demonstrate. Adevărurile există în matematică, dar nu rezultă necesarmente din orice axiomă ori teoremă. **Matematica este inconsistentă** pentru că e posibil pentru o afirmație și pentru negația acesteia să existe simultan în interiorul aceluiași sistem.

Se spune că atunci când a vizitat Palatul de la Versailles, matematicianul și filosoful francez Rene Decartes (1596 –1650), a fost încântat de numărul imens de mașinării din grădina palatului. Acționate de mecanisme nevăzute, apa curgea, muzica cânta, nimfe se jucau, iar puternicul Neptun se iveaua din adâncurile apei.

Uitându-se la această priveliște, probabil lui Decartes i-a venit ideea că lumea ar putea fi astfel asemănată cu o mașinărie și a elaborat faimoasa lui filozofie a dualismului care împarte lumea într-o sferă obiectivă a materiei (domeniul științei) și o sferă subiectivă a minții (domeniul religiei). **„În conformitate cu concepțiile clasice, singurele componente ale universului fizic sunt particulele și câmpurile locale, iar orice sistem fizic este descris complet prin specificarea distribuției în spațiu și timp a acestor elemente localizabile”**²⁹.

Însă, acum, în condițiile paradigmei cuantice, nu se mai poate considera că universul este o simplă mașină care funcționează după niște legi precis determinate. Natura nu mai este un uriaș angrenaj în care oamenii sunt niște simple roțițe. Dar atunci care este rolul nostru într-un univers pe care știința îl afirmă ca fiind nedeterminat ? Poate știința actuală să depășească un cadru restrictiv într-un cosmos în care s-a găsit taina existenței ? Se poate trece de la știință la conștiință ? Trimite știința contemporană la valori consacrate, la aspirații interioare care au caracterizat omenirea dintotdeauna? Sunt întrebări tulburătoare care îl obligă pe savant să apeleze la metafizică, la morală, la teologie. În același timp, teologul trebuie să-și asume un demers care să răspundă exigențelor lumii de azi. Dar, care sunt exigențele lumii de azi ? Să facem iarăși o incursiune în trecut. Biserica Catolică l-a condamnat pe Galilei pentru opera sa. Galilei și-a retractat ideile cu remarcă că Biblia este adevărată dar nu poate cuprinde toate adevărurile particulare ale universului. De aceea, Dumnezeu l-a dotat pe om cu capacitatea de a cerceta adevărurile naturii în completare și când adevărurile din Biblie vor coincide cu cele din cercetarea umană, vom ajunge la adevărul absolut. Este timpul a se face eforturi conjugate

²⁹ Henry P. Stapp, *Rațiune, materie și mecanică cuantică*, București, Editura Tehnică, 1998, p.62.

din cele două direcții, care au fost opuse până acum, pentru a se ajunge la un numitor comun. Vom vedea că prin unele situații ale medicinei umane s-a ajuns la acest adevăr comun.

Noua fizică, prin mecanica cuantică și teoria relativității, postulează că **„universul fizic descris de legile fizice este o structură a tendințelor din universul mintal”**³⁰. Această înseamnă o unificare a abordării cuantice a proceselor din natura materială cu cele mintale. **„Mintea este identificată cu procesul de creație. Orice lucru care există este creat de acest proces care constă dintr-o secvență bine ordonată de acte creative denumite evenimente. Orice eveniment este anterior tuturor celor care îi urmează în această secvență și este următor tuturor celor care au apărut înaintea lui în această secvență. Fiecare act creativ se constituie ca o cuprindere sau o înțelegere a tot ce a fost creat de acte anterioare într-o manieră nouă dar unitară”**³¹.

În partea doua a secolului al XIX-lea, fizica clasică considera că **lumea se compune din particule și, de asemenea, din câmpuri**. Câmpurile sunt entități ce variază continuu în spațiu, precum câmpurile electric și magnetic. Dar, **fizica nouă, a teoriei relativității și teoriei cuantice, consideră că lumea nu este altceva decât o rețea a relațiilor în evoluție**.

În fizica newtoniană, spațiul este considerat ca ceva ce există independent de orice relații a cărei imagine este numită perspectivă absolută. De asemenea și timpul are o semnificație absolută; el curge, de la trecutul infinit către viitorul infinit, același în tot universul, fără vreo legătură cu ceea ce se petrece de fapt. Schimbările se măsoară în unități de timp, dar timpul se presupune a avea o semnificație și o existență care transcend orice proces particular de schimbare în univers.

În noua paradigmă cuantică, această perspectivă asupra timpului este la fel de incorectă precum imaginea newtoniană asupra spațiului. În noua fizică, timpul nu are o semnificație absolută. Nu există timp în afara schimbării. **„Timpul este descris numai în termenii modificărilor în rețeaua de relații care descriu spațiul. Aceasta înseamnă că în relativitatea generală e absurd să vorbim despre un univers în care nu se întâmplă nimic. Timpul nu este altceva decât o măsură a schimbării – nu are alt înțeles. Nici spațiul, nici timpul nu au vreo existență în afara sistemului de relații în evoluție care cuprinde universul”**³².

Paradigma newtoniană presupune că spațiul și timpul sunt continue. Însă, lumea nu este neapărat astfel alcătuită. Cealaltă posibilitate este ca timpul să se scurgă discontinuu, în segmente numărabile.

Timpul este, poate, una dintre experiențele omenești cel mai greu de sesizat. Nu-l putem fotografia sau înregistra în vreun fel. Timpul nu poate fi strâns la un loc, pentru a putea fi utilizat în alt loc. Trezește însă sentimente omenești diferite, în funcție de starea psihică individuală. Poetul american Henry Van Dyke (1852-1933) i-a dedicat versurile: **„Timpul este/**

³⁰ Henry P. Stapp, Ibidem, p.128.

³¹ Henry P. Stapp, Ibidem, p.129.

³² Lee Smolin, Spațiu, timp, univers, București, Editura Humanitas, 2002, p.25.

prea Lent pentru cei ce Așteaptă/ prea lute pentru cei ce se Tem/ prea Lung pentru cei care Plâng și/ prea Scurt pentru cei ce se Bucură;/ dar pentru acei ce iubesc,/ Timpul nu există”.

Acad. Solomon Marcus scrie: „Timpul face parte din acea stranie categorie de entități pe cât de familiare pe atât de impenetrabile. Pe cât de ușor îl intuim, pe atât de greu îl conceptualizăm. Nimeni n-a fost în stare să-l definească. De fapt, definiții sunt multe, dar fiecare se referă nu la timp pur și simplu, ci la un anumit fel de timp. La diferite feluri de timp ne referim și în această carte. Ne preocupă timpul solar și cel atomic, timpul relativist și cel cuantic, timpul creșterii organice și cel al dezvoltării biologice, timpul entropic și subiectiv, timpul diferitelor vârste, timpul geologic și cel al lingvistice istorice, timpul economic-social și cel al dezvoltării globale, timpul logic și logica temporală, timpul semiotic și cel sistemic, relația timp-cauzalitate, [...] timpul istoric și cel al viitorologiei, timpul diferitelor culturi (indiană, africană, extrem-orientală etc.) și al diferitelor mituri, timpul în folclor, timpul poetic și cel narativ, timpul SF-ului și cel teatral, timpul muzical și cel al artelor vizuale, timpul cinematografic și cel al sporturilor de performanță, timpul de muncă și cel de vacanță”³³. Este o carte de 386 pagini și poate fi considerată ca o simplă introducere în problematica fenomenului timp.

Cum a apărut conceptul timp? Ideea general acceptată despre modul în care s-a născut conceptul de timp este legat de ceea ce se numește Teoria Bing Bang-ului, cunoscută ca fiind Teoria declanșării creației Universului, caracterizată printr-o eliberare primordială de energie, determinantă pentru inițierea acestui proces. Important este faptul că energia pare să se deplaseze în afară, plecând dintr-un loc din centul universului. Și, pe măsură ce aceasta se întâmplă, datele arată că universul se extinde și se răcește.

În extinderea în afară a universului, pornind dintr-un punct central, am putea găsi indiciul care să explice curgerea misterioasă a timpului, într-o singură direcție; universul nu inversează procesul de expansiune, ce a început odată cu Bing Bang-ul – sau, cel puțin, nu în ciclul actual al universului, așa cum îl știm. Întrucât timpul este chiar spațiul pe care-l traversează, el se extinde odată cu spațiul: spre exterior și departe de sursă.

Deci, **în timp ce legile fizicii permit deplasarea timpului în ambele sensuri – spre viitor sau spre trecut – expansiunea universului face ca săgeata timpului să se îndrepte într-o singură direcție. Ca urmare, motivul pentru care timpul pare să meargă doar spre viitor este simplul fapt că el urmează mișcarea spațiului, la o inversare a deplasării spațiului, la o contractare a acestuia, se va produce, evident, și inversarea deplasării timpului.**

Conform teoriei relativității, **evenimentele și fenomenele nu se desfășoară în timp, ci timpul este desfășurat în ele.** Evenimentele, ca actualizare relativă, mai mult sau mai puțin dezvoltată, sunt condiția însăși a timpului. Fiecare eveniment are timpul său propriu, care depinde de

³³ Solomon Marcus, *Timpul*, București, Editura Albatros, 1985.

actualizarea sa. Întrucât spațiul și timpul constau din evenimente, iar evenimentele sunt entități discontinue care pot fi numărate, rezultă că însăși spațiul și timpul nu sunt continue. Dacă așa stau lucrurile, nu se va putea diviza timpul indefinit. Se va ajunge în cele din urmă la evenimente elementare, care nu pot fi divizate mai departe și care sunt deci cele mai simple lucruri ce se pot întâmpla. Exact așa cum materia este alcătuită din atomi, care pot fi numărați, istoria universului este construită dintr-un număr imens de evenimente elementare. Dar, aceasta presupune a stabili unitățile elementare pentru măsurare a timpului, precum și a spațiului. Cum se stabilesc aceste unități? S-a stabilit pentru ele așa zisa scară Planck pentru care se pleacă de la principiile fundamentale cunoscute.

Scara Planck se calculează prin combinarea potrivită a constantelor ce intervin în legile fundamentale. Acestea sunt: constanta lui Planck din mecanica cuantică; viteza luminii, din relativitatea specială; constanta gravitațională, din legea gravitației a lui Newton. Ca urmare **unitatea de lungime în scara Planck este 10^{-33} centimetri. Timpul Planck este 10^{-43} secunde.** „În 1917, la un an după încheierea teoriei generale a relativității, Einstein a scris un articol pe care mai târziu l-a regretat ca pe cea mai mare greșală a sa. Articolul, intitulat «Considerații cosmologice asupra teoriei generale a relativității», a fost scris cu câțiva ani înainte ca astronomii să înțeleagă că petele slabe de lumină numite nebuloase erau de fapt galaxii îndepărtate. Au mai trecut încă doisprezece ani până când astronomul american Edwin Hubble a revoluționat astronomia și cosmologia demonstrând că galaxiile se îndepărtează toate de noi cu o viteză care crește cu distanța. Einstein nu știa în 1917 că universul se dilată. Din câte știa el și ceilalți, galaxiile erau staționare, ocupând același loc pentru o eternitate»³⁴.

În aceeași perioadă, Georges Lemaitre (1894 – 1966), un preot catolic, propune o nouă și radicală teorie privind apariția Universului ce avea să devină în mai puțin de două decenii teoria Big Bang. Conform teoriei sale, Universul nu este unul static, ci dinamic, în expansiune, iar nașterea sa a avut loc printr-o super-explozie a unui "atom primordial", așa cum îl numește el. Lemaitre susținea totodată că această explozie ar fi avut loc la temperaturi incredibil de ridicate, astfel încât forme reziduale care să demonstreze nașterea Universului ar trebui încă să existe. Informații recente primite de la sateliți arată că s-au descoperit ceea ce se crede a fi resturile unei eliberări masive de energie care a dat naștere universului nostru acum aproximativ 14 miliarde de ani. În 1951, astronomul englez Fred Hoyle (1915-2001), autor al unei teorii cosmogonice³⁵ rivale celei elaborate de Georges Lemaitre, într-un discurs la un post de radio, cu un ton sarcastic, a folosit pentru prima dată denumirea de Bing Bang (marea bubuitură) pentru a ironiza teoria rivală, denumire devenită celebră. Teoria Big Bang este modelul care explică apariția materiei, energiei, spațiului și timpului, altfel

³⁴ Leonard Susskind, Peisajul cosmic, București, Editura Humanitas, 2012, p.83.

³⁵ **COSMOGONIE** - Compartiment al astronomiei care studiază formarea și evoluția corpurilor cerești.

spus a existenței Universului. Această teorie încearcă să explice de ce universul se extinde permanent încă de la apariția sa, și de ce pare a fi uniform în toate direcțiile.

Dar, geniul Eminescian a anticipat teoria Bing Bang-ului cu zeci de ani înainte, evidențiindu-și ideile în diverse versuri.

Mihai Eminescu, Scrisoarea I-a

.....
 Dar deodat-un punct se mișcă... cel întâi și singur. Iată-l
 Cum din chaos face mumă, iară el devine Tatăl!...
 Punctu-acela de mișcare, mult mai slab ca boaba spumii,
 E stăpânul fără margini peste marginile lumii...
 De-atunci negura eternă se desface în fâșii,
 De atunci răsare lumea, luna, soare și stihii...
 De atunci și până astăzi colonii de lumi pierdute
 Vin din sure văi de chaos pe cărări necunoscute
 Și în roiuri luminoase izvorând din infinit,
 Sunt atrase în viață de un dor nemărginit.
 Iar în lumea asta mare, noi copii ai lumii mici,
 Facem pe pământul nostru mușuroaie de furnici;
 Microscopice popoare, regi, oșteni și învățați
 Ne succedem generații și ne credem minunați;
 Muști de-o zi pe-o lume mică de se măsură cu cotul,
 În acea nemărginire ne-nvârtim uitând cu totul
 Cum că lumea asta-ntreagă e o clipă suspendată,
 Ca-ndăratu-i și-nainte-i întuneric se arată.
 Precum pulberea se joacă în imperiul unei raze,
 Mii de fire viorie ce cu rază încetează,
 Astfel, într-a veciniciei noapte pururea adâncă,
 Avem clipă, avem rază, care tot mai ține încă...
 Cum s-o stinge, totul piere, ca o umbră-n întuneric,
 Căci e vis al neființei universul cel himeric...

.....
 În prezent cugetătorul nu-și oprește a sa minte,
 Ci-ntr-o clipă gându-l duce mii de veacuri înainte;
 Soarele, ce azi e mândru, el îl vede trist și roș
 Cum se-nchide ca o rană printre nori întunecoși,
 Cum planeteii toți îngheață și s-azvârl rebeli în spaț'
 Ei, din frânele luminii și ai soarelui scăpați;
 Iar catapeteasma lumii în adânc s-au înnegrit,
 Ca și frunzele de toamnă toate stelele-au pierit;
 Timpul mort și-ntinde trupul și devine vecinicie,
 Căci nimic nu se întâmplă în întinderea pustie,
 Si în noaptea neființii totul cade, totul tace,
 Căci în sine împăcată reîncep-eterna pace

Mihai Eminescu - Rugăciunea Unui Dac

Pe când nu era moarte, nimic nemuritor,
 Nici sâmburul luminii de viață dătător,
 Nu era azi, nici mâine, nici ieri, nici totdeauna,
 Căci unul erau toate și totul era una;
 Pe când pământul, cerul, văzduhul, lumea toată
 Erau din rândul celor ce n-au fost niciodată,
 Pe-atunci erai Tu singur, încât mă-ntreb în sine-mi:
 Au cine-i zeul cărui plecăm a noastre inemi?

El singur zeu statut-au nainte de-a fi zeii
 Si din noian de ape puteri au dat scânteii,
 El zeilor dă suflet și lumii fericire,
 El este-al omenimei izvor de mântuire:
 Sus inimile voastre! Cântare aduceți-i,
 El este moartea morții și învierea vieții!

Dar ce a adus nou în psihologie noua paradigmă cuantică ? După cum subliniază dr. Amit Goswami³⁶, **paradigma cuantică a pus sub semnul întrebării curentul științific materialist dominant oficial în paradigma newtoniană pe care s-a clădit psihologia clasică și a propus o schimbare de paradigmă în tratarea conținutului psihologiei, bazată pe primatul conștiinței, inspirată desigur de fizica cuantică și, în parte, de ideile filozofice rezultate din miturile orientale și teozofie, pe care el le consideră nu numai "bază a religiilor de pretutindeni", ci, de asemenea, interpretarea filozofică corectă a științei moderne.** În anul 1931, Max Planck spunea: „**Conștiința, eu o privesc ca fundamentală. Eu consider materia ca derivată din conștiință. Dincolo de conștiință nu mai putem merge**”, iar David Bohm susținea în 1987 că: „**mecanica cuantică ne dezvăluie un univers în a cărui ordine este surprinsă inextricabil și conștiința**”. Pe această linie se înscriu și noile apariții ale psihologiei sub denumirea de **Psihologia sinergetică**³⁷, **Psihologia energetică**³⁸, **Ingineria conștiinței umane**³⁹, **Psihologie cognitivă. Psihologie transpersonală** și altele.

Dr. Amit Goswami consideră că **problema științei a fost întotdeauna faptul că majoritatea savanților cred că știința trebuie practică într-un cadru monistic diferit, unul bazat pe primordialitatea materiei; fizica cuantică însă ne-a demonstrat că trebuie să schimbăm acea prejudecată mioapă a savanților, altminteri nu vom fi capabili să înțelegem fizica cuantică. Deci, acum, avem știință în interiorul conștiinței, o nouă paradigmă a științei bazată pe primatul conștiinței,**

³⁶ Amit Goswami, Universul conștient de sine. Conștiința creează lumea materială, București, Editura Orfeu 2000, 2008.

³⁷ Ion Mânzat, Psihologia sinergetică. În căutarea umanismului pierdut. București, Editura Univers enciclopedic, 2010.

³⁸ David Feinstein, Donna Eden, Gary Craig, Psihologie energetică, Iași, Editura Polirom, 2011.

³⁹ Jim Keith, Controlul maselor. Ingineria conștiinței umane, Pitești, Editura infinit, 2011

care înlocuiește gradual vechea știință materialistă. Noua știință rezolvă multe paradoxuri ale vechii paradigme și explică multe date contradictorii.

„Interpretarea de la Copenhaga”, ne spune să regândim noțiunile fundamentale ce stau la baza existenței noastre și a realității, cu o forță și o hotărâre demnă de sacrificiul unui alt mistic celebru, Erwin Schrödinger, care a refuzat să se ascundă în spatele cortinei materialiste, îmbrățișând integral spiritualitatea revelată de fizica cuantică.

Dar, care ar fi mesajele transformatoare ale fizicii cuantice ?

În primul rând, conștiința este fundamentul întregii existențe și toate obiectele și experiențele noastre (simțuri, gândire, sentimente și intuiție) sunt doar posibilități cuantice dintre care conștiința poate alege, transformându-le în realități palpabile. Conștiința este expresie a activității ansamblului de funcții, stări și procese psihice senzoriale, intelective și reglatorii în unitatea lor funcțională; o sinteza integratoare de fenomene psihice ce permit subiectului (individul uman) să fie capabil să aibă percepția imediată și continuă a existenței sale, a actelor sale comportamentale și a consecințelor lor în lumea exterioară. Prin conștiință datele și informațiile din simțuri și memorie sunt organizate astfel încât ne autopercepem ca situate în spațiu și timp, să avem cunoștință de starea prezentă și să ne raportăm la lumea percepută, direct și imediat. Conștiința este fără interioritate și exterioritate, pentru că ea se raportează la lumea percepută și nu există decât „acum și aici”; este condiționată decisiv de *starea specifică de conștiință* (vigilență și atenție), opusă celei de somn și inconștientului. Etimologic, noțiunea „conștiință”- evidențiază faptul că actul conștient este expresia unei cunoașteri („știință”) sociale („con”- cu alții) și este un raport / relație informațională mijlocită de cunoștințe și experiență anterioară de care subiectul dispune deja. Altfel, la baza conștiinței stau memoria selectivă, starea de vigilență și atenție, iar sub raport energetic conștiința este susținută de motive și emoții. Sunt prezente intenția și voința care orientează câmpul conștiinței spre scopuri ce impun efort voluntar în situații dificile, iar imaginația extinde câmpul de conștiință (rezultantă a suprapunerii peste câmpul perceptiv a unui câmp semantic caracterizat de semnificații acordate percepțiilor) ce asigură conștiinței o tematică globală, dar și una selectivă, cu anumite dominante și focalizări. Tot ce devine conștientizat dobândește un nume și are o semnificație, proces în care se produc salturi sau efecte specifice proprii diferitelor stări de conștiință (stare de „iluminare” prin apariția unei corelații noi între fenomenele percepute și semnificația lor; integrare verbală și recorelare a imaginilor cu semnificația lor pentru subiect; înțelegere și coordonare de semnificații, altfel spus re-semnificarea lumii). Având caracter procesual, conștiința există în diferite **grade** și **nivele de conștientă**. Se consideră șapte nivele de conștientă rezultat al activității creierului în diferite stări de frecvență. Cel mai înalt corespunde *hiperrectivității creierului* (vigilență excesivă asociată cu emoții puternice), iar cel mai de jos *stării de comă*, în care excitațiile senzoriale nu provoacă decât foarte slabe reacții motrice. Între aceste extreme se situează vigilența atentă, vigilența difuză, reveria sau „semi-adormirea”, somnul ușor și somnul profund. Ceea ce numim de obicei „conștientă” se situează deasupra nivelului ce precede somnul.

În al doilea rând, dacă alegem din ceea ce este cunoscut deja sau, altfel spus, din ceea ce a fost condiționat în noi prin experiențele anterioare, alegem, de fapt, din așa-numita conștiință a ego-ului, dar dacă alegem din necunoscut, din ceva ce nu s-a manifestat în experiențele noastre anterioare, atunci alegem din ceea ce tradițiile spirituale numesc Conștiința Divină (sau cum este numită în limbaj științific, conștiința cuantică).

Să alegi din Conștiința Divină presupune să accepți efectuarea unui salt cuantic (o deplasare din punctul A în punctul B, fără a trece prin etape intermediare, așa cum electronul sare de pe o orbită atomică pe alta, trecând parcă printr-o gaură de vierme subatomică), să accepți nonlocalizarea (comunicarea în absența oricăror semnale) și, de asemenea, să respingi așa-zisa ierarhie confuză (relațiile cauzale explicate în context circular).

În al treilea rând, mesajul fizicii cuantice reprezintă evoluția conștiinței, care ne va conduce la o capacitate tot mai sporită de procesare a sensurilor vieților noastre și ale lumii înconjurătoare.

O gândire corectă constă în înțelegerea și acceptarea acestei schimbări de paradigmă și în ajutarea tuturor celor aflați în jurul nostru, cu care putem și trebuie să interacționăm, firește, pentru ca să procedeze identic.

O gândire corectă determină o conduită corectă care constă în a urma preceptele teoretice pe care le susții, în manifestarea înțelegerii noastre în modul în care trăim, în a deveni ghizi și exemple de urmat pentru alții, oricât de convențional și rigid ar putea suna o astfel de formulare, fiindcă asta înseamnă să faci o mulțime de salturi cuantice, să te deschizi către existența unei Conștiințe Divine nelocalizate, care inspiră faptele diurne ale conștiinței ego-ului și dorința de a schimba relațiile ierarhice sociale, cu unele holistice, integrate.

O conduită corectă implică necesitatea câștigării traiului zilnic printr-o modalitate congruentă cu modul nostru nou de a gândi, trăind și ajutând constant întreaga societate pentru a atinge aceeași congruență.

O gândire corectă conduce la constatarea că lumea pe care o cunoaștem este construită pentru a se vedea pe sine, însă pentru a face acest lucru, trebuie mai întâi să se împartă cel puțin într-o stare care să vadă și cel puțin o stare care să fie văzută. **„Mecanismele pentru această diviziune subiect-obiect sunt iluziile duble ale ierarhiei încurcate și ale identității sinelui cu locul experiențelor noastre trecute, pe care îl numim ego”⁴⁰.**

Paradigma newtoniană bazată pe diviziune între materie și spirit a dus la o viziune a Universului ca sistem mecanic constând din obiecte separate care, la rândul lor, au fost reduse la elemente materiale fundamentale, ale căror proprietăți și interacțiuni se considerau că determină complet toate fenomenele naturale. Această viziune carteziană asupra materiei a fost extinsă și la organisme vii, care au fost privite ca niște mașini construite din piese separate. Paradigma newtoniană care se schimbă acum și care a dominat cultura umană timp de câteva secole, influențând comunitatea umană în modelarea cunoașterii, se caracterizează prin trei sisteme

⁴⁰ Amit Goswami, *Universul conștient de sine. Conștiința creează lumea materială*, București, Editura Orfeu 2000, 2008, p.209.

fundamentale de valori: cel senzorial, cel ideatic și cel idealist. **Sistemul de valori senzoriale** consideră că materia este realitatea finală, iar fenomenele spirituale sunt doar o manifestare a materiei. **Sistemul de valori ideatice** este profund diferit; el consideră că realitatea adevărată se află dincolo de lumea materială, în sfera spirituală și se poate ajunge la cunoaștere prin experiență interioară. Ritmurile ciclice de interacțiune între **expresiile senzoriale și ideatice ale culturii umane produc o fază intermediară, de sinteză – cea idealistă – care reprezintă combinația lor armonioasă.**

În noua paradigmă, cuantică, Universul nu mai este privit ca o mașină compusă din numeroase obiecte separate, ci apare ca un întreg armonios și indivizibil: o rețea de relații dinamice, care includ observatorul uman și conștiința sa într-un mod esențial.

Mecanica cuantică a cărei baze s-au pus în primele trei decenii ale secolului XX a impus schimbări profunde în conceptele de spațiu, timp, materie, obiect, cauză și efect. Din aceste schimbări revoluționare în conceptele noastre despre realitate, aduse de fizica modernă, apare acum o viziune coerentă asupra lumii.

În contrast cu viziunea carteziană asupra lumii, viziunea ce reiese din fizica modernă poate fi caracterizată prin termenii de organică, holistică și ecologică. Universul nu mai este privit ca o mașină, compusă dintr-o multitudine de obiecte, ci trebuie imaginat ca un întreg indivizibil, dinamic, ale cărui părți sunt legate în mod esențial și pot fi înțelese doar ca modele ale unui proces cosmic.

De asemenea, noua paradigmă a științei bazată pe primatul conștiinței, „**a evidențiat deficiențele, la nivel conceptual, ale realismului materialist – metafizica întreținută de medicina convențională**”⁴¹. Această schimbare de paradigmă a căpătat o nouă direcție și devine evident nu doar faptul că noua fizică este importantă pentru fizica și chimia tradiționale, ci și faptul că mesajul acesteia trebuie aplicat și științelor biologice. Noua paradigmă conduce la o convergență între modelele diferite pe care le propun medicina convențională și cea alternativă. Fizica cuantică a dezvoltat un nou mod de a face știință, numit de Dr. Goswani știință în interiorul conștiinței. Este o știință bazată pe întâietatea conștiinței; conștiința reprezintă fundamentul întregii existențe, iar toate paradoxurile cuantice cu care ne confruntăm dispar atunci când fizica cuantică este definită în interiorul acestei metafizici. „**Noua paradigmă a medicinei, numită Medicină Integrală, arată limpede cum se produce vindecarea minte-corp, cum funcționează sistemele medicale din China și India, cum funcționează homeopatia**”⁴².

Contribuțiile teoriei cuantice aduse realizării actului medical și psihologiei medicale se pot concretiza în următoarele considerațiuni:

1. Permite a se integra toate principiile distincte a diverselor școli de medicină;

⁴¹ Amit Goswani, Doctorul cuantic. Ghidul unui fizician pentru sănătate și vindecare, București, Editura Orfeu 2000, 2007, p.8

⁴² Amit Goswani, ibidem, p.9.

2. Gândirea cuantică ajută la formularea taxonomiei specifică aprecierii îmbolnăvirii și vindecării;

3. În concordanță cu salturile cuantice către conștiința unificatoare și sinele cuantic, permite realizarea unei opțiuni între îmbolnăvire și vindecare.

4. Ajută la înțelegerea fenomenelor așa zis inexplicabile ale medicinei, precum și vindecarea spontană ca manifestare a creativității cuantice, vindecare cu ajutorul rugăciunii de la distanță, ca urmare nonlocalității cuantice, precum și autovindecarea și vindecarea spirituală, ca urmare legii de manifestare a cauzalității descendente cu intenție pură;

5. Clarifică și rolul medicinei alopate în procesul de vindecare integrală;

6. Oferă principii călăuzitoare clare pentru relația medic-pacient. Justifică necesitatea credinței reciproce în medicamente și în personalitățile lor. Se pleacă de la mențiunile din Biblia creștină care menționează miracolele și minunile Lui Iisus Hristos. El a creat pur și simplu toate acele lucruri despre care se spune că le-a creat. El a făcut acele miracole prin creație. Dar întrebarea este: cum a fost posibil ? Ei bine, în acele vremuri, când oamenii credeau în El ca fiind un Creator, atunci toți credeau în unul și același lucru. Așa că ei ofereau puterea lor lui Iisus și spuneau creează tu pentru ca noi să putem crede și să fim de acord. Așa că toți erau în aceeași linie, toți credeau în faptul că El putea face miracole și bineînțeles El le făcea. **Dar lucrul interesant pe care îl mai prezintă Biblia este acela că exista un singur loc în care Iisus nu putea face miracole. Este vorba de orașul său natal. Atunci când s-a întors acolo, a încercat să realizeze un miracol, dar localnicii îl cunoșteau, în mintea lor, ca fiind doar fiul unui dulgher, și nu puteau crede că el ar putea face miracole. Problema este că atunci când o mulțime de oameni într-un oraș NU CRED că cineva anume poate face miracole, atunci s-a aflat că Iisus nu a putut face nici un miracol în orașul său natal. De asemenea, Biblia prezintă și posibilitatea tratamentului bioenergetic la distanță, după principiul nonlocalizării cuantice. Astfel în Matei 8.5-13 „Pe când intra în Capernaum, s-a apropiat de El un sutaș care-L rugă și-I zicea: «Doamne, slujitorul meu zace în casă paralizat și se chinuiește cumplit» Iisus i-a zis: «Voi veni și îl voi vindeca». «Doamne», a răspuns sutașul, «nu sunt vrednic să intri sub acoperișul meu; ci spune numai un cuvânt și robul meu va fi vindecat! Căci și eu sunt un om sub stăpânire, am ostași în subordinea mea și zic unuia: Du-te și se duce; altuia Vino și vine; și robului meu: Fă cutare lucru! și-l face»... Apoi Iisus a zis sutașului: «Du-te și făcă-ți-se după credința ta». Și slujitorul lui s-a vindecat chiar în ceasul acela.»**

7. Clarifică și explică numeroase aspecte, inexplicabile până acum, ale medicinei orientale (indiene și chineze), ale chakrelor, ale homeopatiei și ale medicinei minte-corp pe principiul că atât trupul, cât și mintea, sunt posibilități cuantice ale conștiinței.

8. Motivează teoretico-energetic fenomenul de telegonie genetică. Astfel, câțiva savanți geneticieni și fizicieni dintr-un institut al Academiei de Științe din Rusia au descoperit efectul telegoniei. Iată ce spun ei: Din punct de vedere genetic, omul, animalele și plantele sunt holografice. Ele nu sunt

localizabile cuantic, adică sunt asimilabile informației, deoarece conțin texte, și anume texte dumnezeiești. La început a fost Cuvântul, dar Cuvântul nu a fost numai la început, El există și acum în noi, purtăm în noi gândurile și cuvintele Tatălui Ceresc. Ce este telegonia? Simplist vorbind, dacă o zebra și o iapă se împerechează, nu rezultă nimic, fiindcă genomurile lor sunt incompatibile. Dar peste câțiva ani, iapa poate naște mânji vârgați. Din punct de vedere al geneticii materialiste, este o aberație. Dar genetica cuantică explică foarte clar acest lucru. Cromozomii au capacitatea de a memora informația nu doar pe cale materială ci și pe cale ondulatorie, prin unde emise de molecule și atomi. În iapă au ajuns spermatozoizii unei zebre, au rămas o vreme acolo, apoi în aparență au dispărut și din punctul de vedere al geneticii clasice n-ar trebui să se întâmple nimic, dar nu e așa. Ei rămân acolo sub forma de unde, de texte, de informație. Puteți apoi să-i distrugeți, dar ei vor rămâne în memorie. Spermatozoizii au proprietatea de a radia fotoni, unde radio și holograme. Toate acestea se întipăresc. Cum anume? Deocamdată nu știm, pentru că genetica cuantica este abia la început.

Același lucru se petrece în cazul oamenilor. Dacă o femeie albă a avut în tinerețe o relație sexuală cu un negru și dacă peste câțiva ani se mărită cu un alb, cu care rămâne însărcinată, ea poate da naștere unui copil negru. Pare ridicol, însă genetica cuantică explică aceasta. Contactele sexuale dezordonate care au loc astăzi atât de des în lumea întreagă, dau naștere la astfel de cazuri. Dacă o fată are contacte sexuale cu diverși parteneri și vrea să se distreze până la vreo 30 de ani, aceasta va naște copii corciți. Astăzi nu avem copii sănătoși. Este o consecință a zestrei de păcate ale înaintașilor ce rămân ca o povară pe bieții copii, iar telegonia o arată clar. Texte și informații genetice dezordonate (acte sexuale, gânduri murdare, etc.) introduse în viitoarea mamă odată cu sperma străină, mai devreme sau mai târziu sunt citite la nivel cuantic și determină zestrea genetică a fătului, care se naște cu o mulțime de vicii.

9. Permite generalizarea principiului incertitudinii din domeniul material cuantic în domeniul spiritual. Astfel, David Bohm, plecând de la principiul incertitudinii formulat în modul următor în domeniul material: în cazul unui obiect material cuantic, putem măsura cu maximă acuratețe, fie poziția, fie momentul mecanic, dar nu ambele simultan, extinde acest principiu al incertitudinii pentru mișcarea gândului. În ce privește gândul, putem determina fie conținutul (caracteristica), fie direcția gândului (asocierea). Focalizarea asupra unuia dintre aceste aspecte afectează irevocabil măsurarea celuilalt.

I. CONSIDERAȚII PRIVIND SCHIMBAREA PERMANENTĂ A VIEȚII SOCIAL-ECONOMICE

1. Dinamica schimbărilor în viața social-economică contemporană

Schimbarea este o permanență în viața social-economică. Însă, ceea ce este caracteristic contemporaneității este dinamica din ce în ce mai accentuată a schimbărilor.

John Fitzgerald Kennedy, într-un discurs adresat națiunii americane, spunea: **„Schimbarea este legea vieții. Acei care privesc numai în trecut sau în prezent, în mod sigur vor pierde viitorul”**.

Dacă luăm în considerare diverse domenii ale vieții social-economice ajungem la constatări uimitoare privind dinamica dezvoltării acestora. În domeniul tehnico-economic viteza de schimbare a surprins chiar și pe actorii care au dat impuls respectivelor schimbări.

În 1977, Ken Olson, fondatorul Digital Equipment Corp., companie producătoare a vechilor sisteme Mainframe, spunea că **„nu există nici un motiv pentru care cineva și-ar dori un computer acasă”**. Este inutil să mai spunem ce reprezintă un computer în viața omului modern. În urmă cu câțiva ani, deținătorul Microsoft, Bill Gates, a prezis că **„nu vom putea face niciodată un sistem de operare de 32 de biți”**. În prezent, sistemele de operare pe 64 de biți sunt deja comune. În 1943, la scurt timp după inventarea primului computer, Thomas Watson spunea: **„Cred că există o piață mondială de desfacere pentru aproximativ cinci computere”**. Șase ani mai târziu, în 1949, specialiștii revistei Popular Mechanics scriau: **„Calculatoarele viitorului vor cântări în jur de 1,5 tone”**. Predicția lor a fost însă infirmată, prin inventarea microcipurilor și a tranzistoarelor. Un alt domeniu, la fel de fascinant, dar în care au fost făcute multe previziuni infirmate ulterior, este cel al călătoriilor în spațiu. De exemplu, în 1936, ziarul New York Times scria că **„o rachetă nu va putea niciodată să părăsească atmosfera pământului”**. În 1957, a fost lansat în spațiu primul satelit artificial din lume, numit Sputnik. Această operațiune a contrazis și previziunea lui Sir Harold Spencer Jones, astronom al Royal Society, care, cu câteva săptămâni înainte de lansare spunea: **„Călătoria în spațiu mi se pare o prostie”**.

De la televiziune și internet, la comunism și energie atomică, multe previziuni care la vremea respectivă păreau legitime, s-au dovedit a fi greșite. În anul 1932, Albert Einstein spunea că **„nu avem nici cel mai mic indiciu că energia nucleară va putea fi obținută. Asta ar însemna că atomul ar putea fi spart după bunul-plac al omului”**. Șase ani mai târziu, în 1938, Otto Hahn și Fritz Straßmann au realizat prima fisiune a nucleului de uraniu, prin bombardarea acestuia cu neutroni, cu toate că scopul inițial al experimentului nu a fost acesta. Și pentru a rămâne în temă, trebuie menționată și declarația amiralului William Leahy, care, atunci când i-a fost cerută părerea despre bomba atomică, a spus: **„Acea bombă nu va funcționa niciodată. Și vorbesc în calitate de specialist în explozibil”**. Faptul

că această bombă a funcționat este bine știut, fiind suficient să amintim de sutele de mii de victime de la Hiroshima sau Nagasaki. La rândul său, un alt fizician de marcă, Thomas Edison, spunea în 1889: **„Să te joci aiurea cu curentul alternativ este doar o pierdere de timp. Nimeni nu-l va folosi vreodată”**. Este inutil să mai precizăm că în prezent curentul alternativ are o largă întrebuințare în electrotehnică datorită faptului că poate fi produs, transmis și utilizat în condiții mult mai avantajoase decât curentul continuu.

În 1966, revista Time a lansat o previziune curajoasă: **„Cumpărăturile la distanță, deși fezabile, vor eșua, pentru că femeilor le place să iasă din casă, să vadă marfa și să aibă ocazia să se răzgândească cu privire la ce vor.”**

Producătorul de televiziune Darryl Zanuck, câștigător a trei premii Oscar, nu și-a putut imagina în 1946 că televiziunea va câștiga popularitate. El a prezis că televizorul nu va fi bine-primit pe piață mai mult de șase luni și că **„Oamenii se vor plictisi curând să se holbeze la o cutie în fiecare noapte.”**

În 1939 New York Times a publicat un articol care spunea că **„Problema televizorului este că oamenii trebuie să-și lipească ochii de un ecran, iar americanul de rând n-are timp de așa ceva”**. Dar americanul are timp. Conform unui studiu din 2010 făcut de compania A. C. Nielsen, s-a descoperit că americanul de rând se uită la televizor aproape cinci ore pe zi și că în multe case există mai mult de un aparat, pentru ca fiecare membru să-și urmărească liniștit programul preferat.

Progresul tehnico-economic asigură progresul social și realizarea omului în plan spiritual. De asemenea, progresul tehnico-economic determină evoluția pozitivă a stării de libertate socială și individuală. Comisarul pentru Planul de dezvoltare economică din guvernul spaniol al generalului Francisco Franco (1892 – 1975) fost om politic spaniol, conducător absolut al Spaniei între 1939 și 1975, într-un discurs spunea că Spania va fi pregătită pentru democrație când venitul pe cap de locuitor va ajunge la minim 2000 de dolari. Aceste cuvinte s-au dovedit a fi profetice: în 1974, înainte de moartea lui Franco, Produsul Național intern ajunsese la valoarea de 2446 dolari. De fapt, anterior se demonstrase că există într-o foarte mare măsură o corelație concretă între democrația stabilă, pe de o parte, și nivelul de dezvoltare economică, pe de altă parte, și, de asemenea, cu ceilalți indici legați de dezvoltarea economică, cum ar fi urbanizarea, învățământul etc.

Argumentul cel mai solid care leagă dezvoltarea economică de democrația liberală este că industrializarea produce societăți burgheze, iar societățile burgheze cer participarea politică și egalitatea drepturilor. În ciuda decalajelor care apar frecvent în distribuirea veniturilor, în fazele de început ale industrializării, tendința generală a dezvoltării economice este de a promova o largă egalitate a condițiilor, datorită enormei cereri de muncă calificată pe care o creează. Și se pare că această egalitate a condițiilor îi face pe oameni să-și manifeste opoziția față de sistemele politice în care nu se respectă egalitatea sau care nu le permit să participe bucurându-se toți de aceleași drepturi.

Societățile burgheze apar ca rezultat al învățământului universal. Legătura dintre instrucție și democrația liberală a fost frecvent observată și este foarte importantă. Societățile industriale au nevoie de o imensă forță de

muncă de înaltă calificare pentru realizarea obiectivelor proprii. Despre oamenii instruiți se spune că nu se supun orbește autorității, ci, mai degrabă, învață să judece singuri. Oamenii instruiți știu să pretindă mai mult de la ei înșiși și de la ceilalți, cu alte cuvinte, ei dobândesc un anumit sentiment al demnității lor, pe care o vor respectată de către concetățenii lor și de către stat.

Elita tehnico-științifică necesară funcționării economiilor industriale moderne va cere în cele din urmă o liberalizare politică din ce în ce mai mare, pentru că cercetarea științifică nu se poate desfășura decât într-o atmosferă de libertate și schimb deschis de idei.

Schimbările pe plan economico-social s-au manifestat și în schimbări corespunzătoare în plan spiritual uman studiate și cercetate de psihologie.

a. Ce este psihologia ? Enciclopedia Universală Britanica (12.p.301) precizează: „**Psihologia: (Disciplină ce studiază procesele mintale și comportamentul oamenilor...**”, gr. psyche – suflet și logos – știință) – știință care studiază legile generale ale integrării și funcționării proceselor, fenomenelor, însușirilor și stărilor psihice. Prima prezentare sistematică a conținutului disciplinei psihologie a fost făcută de Aristotel în lucrarea „Despre suflet”. Secole de-a rândul psihologia s-a dezvoltat în cadrul filosofiei, formându-se ca știință autonomă abia în secolul al XIX-lea, odată cu extinderea metodelor experimentale în studierea fenomenelor psihice. **Obiectul psihologiei îl constituie procesele psihice cognitive (percepție, gândire, memorie etc.), afective (emoții, sentimente etc.) și volitive (voință), însușirile psihice temperamentale (instabilitate, emotivitate etc.), însușirile psihice caracteriale (modestie, sinceritate etc.), aptitudinile și atitudinile relațiile psihologice interumane etc.**

În general, în definirea psihologiei se păstrează interpretarea materialistă a lui Aristotel pentru fenomenele psihice. Dar, începutul secolului al XX-lea, prin expresia de echivalență $E = m \cdot c^2$, și principiul complementarității din mecanica cuantică ne impune să luăm în considerare structura energetică a organismului uman și posibilitatea de transformare a materiei în energie și viceversa. Energia și masa sunt convertibile, precum dolarul și euro ca valute ce se pot converti, însă cu deosebirea că rata de schimb pentru energie și masă rămâne constantă, dependentă de viteza luminii la pătrat. O masă mică produce o cantitate mare de energie; la Hiroșima lumea s-a convins de puterea distructivă devastatoare rezultată din conversia în energie a mai puțin de 1% din 50 de grame de uraniu.

b. Ce este mintea ? În Dicționar Ilustrat al Limbii Române (6.p.306) se precizează: „**Minte: Facultate de a cugeta, de a înțelege, de a judeca; rațiune; intelect; ansamblul calităților intelectuale; mod corect de a raționa și evalua; înțelepciune; chibzuință; inteligență; istețime; iscusință...**”. În DEX (Carter, 2001), Minte - Facultate de a gândi, de a judeca, de a înțelege; rațiune, spirit, judecată; ansamblul calităților intelectuale. „**Mintea este ceea ce face creierul; într-o exprimare mai specifică, creierul procesează informațiile, iar gândirea este un tip de computație**”¹. „Mintea umană este

¹ Steven Pinker, Cum funcționează mintea, București, Editura ALLFA, 2009, p.22.

un sistem de organizare fenomenală care realizează performanțe remarcabile, imposibil de duplicat de către un inginer².

c. **Ce înseamnă Om ?** În Enciclopedia Universală Britanica (11p.233) se precizează că: „**«Om» simbolizează în mod mistic esența Universului**”. Ariatotel a definit omul ca ființă socială și rațională. Ființa e genul proxim, comun cu animalele, iar socialitatea și raționalitatea sunt diferențele specifice, proprii omului. Atributele specifice se adaugă la cele generale, fiind astfel juxtapuse³, nu intrapuse. Dar, ca entitate, așa cum scrie Constantin Rădulescu-Motru „**omul este trup și suflet; dar nu trup pe de o parte și suflet pe de altă parte; ci unitate nedespărțită de trup și suflet**”⁴. Hamlet spune: „**Ce lucrare măiastră este omul! Atât de nobil în judecată! O putere a minții fără de hotare! Atât de desăvârșit ca formă și ca mișcare!**”.

Cercetările antropologice moderne au condus la constatarea unei mari complexități ale structurii ființei umane și acțiunii acesteia, fapt ce a determinat apariția unor domenii noi de investigații psihologice concretizate în culoare științifice specifice, prezentate sub denumirea: psihologia copilului, psihologia educației, psihologia învățării, psihologia muncii, psihologie pedagogică, psihologie socială, psihologie sinergetică, psihologie energetică, psihologie consonantistă, psihologie cuantică, psihologie transpersonală și altele.

În același timp, cercetări moderne asupra organismelor vii au stabilit că orice organism biologic este înconjurat de un câmp electromagnetic slab, fapt valabil inclusiv pentru componentele acestuia, respectiv organe etc., mergând până la cea mai mică structură atomică. Ca urmare „**Orice organ, orice țesut, orice celulă și orice structură vie are propriul său câmp electromagnetic asociat [...], acest câmp este cel care determină forma organului (țesutului etc.), precum și calitățile și caracteristicile pe care le manifestă acesta**”⁵.

Ceea ce au evidențiat cercetările moderne este faptul că: „**La nivelul cel mai elementar, noi nu suntem o reacție chimică, ci o sarcină electrică. Ființele umane și toate ființele vii sunt o alcătuire energetică într-un câmp de energie conectat la fiecare lucru existent în această lume. Acest câmp pulsatoriu de energie este motorul central al ființei și al conștiinței noastre, alfa și omega existenței noastre**”⁶.

2. Dinamica schimbărilor privind cercetarea și interpretarea spiritualității umane

Evident că dinamica dezvoltării tehnico-economice a determinat și o dinamică în domeniul dezvoltării spiritualității umane. Având o vârstă destul de înaintată pot să dau multe exemple personale concludente în ce privește acest fenomen. La începutul anilor 1960 eram asistent la politehnică. Un

² Steven Pinker, ibidem, p.24.

³ **Juxtapune**. A pune mai multe obiecte alături, unul lângă altul; a alătura. A (se) îmbina prin juxtapunere..

⁴ Constantin Rădulescu-Motru, Etnicul românesc. Naționalismul, București, Editura Albatros, 1996, p.5.

⁵ Richard Bartlett, Matricea energetică, Brașov, Editura Adevăr Divin, 2010, p.31.

⁶ Lynne McTaggart, Câmpul. Căutarea forței secrete a Universului, Brașov, Editura Adevăr Divin, 2009, p.15-16.

student al cărui tată era într-o muncă de răspundere la telefoane mă întreabă dacă vreau să-mi pun telefon. I-am răspuns că nu. Mă întreabă, de ce? I-am răspuns că nu am cu cine vorbi întrucât colegii și prietenii mei nu aveau telefon. În acest an, 2013, o nepoată a mea elevă de liceu are vreo trei, patru telefoane mobile în geantă și uneori o sună mai multe odată. De asemenea, s-a dezvoltat baza materială a spiritualității datorită progresului tehnico-economic. Accesul la internet asigură o largă documentare la foarte variate surse de informare. De asemenea, calculatorul este atât de răspândit că elevii de liceu nu mai știu să facă o extragere de radical prin calcul manual.

Există asemănări și deosebiri între suflet și spirit. Constantin Noica menționează: „**spiritul și sufletul nu sunt entități deosebite. Dar sunt moduri deosebite, iar deosebirea dintre aceste moduri e singura în stare, chiar și pe treapta cea mai de jos – la cel mai umil creștin, de pildă – să poarte către împlinirea unui destin spiritual... Viața sufletească cere, pentru bunul ei mers, cucerirea anumitor automatisme. O experiență reușită, o reacțiune reușită de pildă, unde să devină, în ordinea vieții sufletești, un reflex și, prin evoluare, un adevărat instinct... Viața sufletească cere neîncetat moduri de adaptare – trebuie să simplifici, adică să clasezi, să reduci obiectele la tipuri, iar modurile de comportare față de ele, la mecanisme... Viața sufletească din noi duce la un primat al mijloacelor, al tehnicității; la o formalizare, prin repetarea unei comportări reușite. Ea se încheagă deci în jurul anumitor automatisme, al unor soluții tipice, într-un cuvânt al unor gata-făcuturi.**

Dar, viața spiritului cere, tocmai dimpotrivă, înfrângerea unor automatisme și a oricăror gata-făcuturi. Ceea ce condamnă obișnuit spiritul este mai ales tehnicitatea, adică primatul mijloacelor. O desfășurare spirituală înseamnă una care se pune în termeni neîncetat noi. Interesant pentru spirit este conținutul său de viață și noutatea acestui conținut”⁷.

De asemenea, dezvoltarea cercetărilor în planul spiritualității umane au condus la domenii științifice noi concretizate și în apariția unor manuale și tratate științifice care cuprind aspectele de bază ale acestora: Psihologie energetică, Psihologie sinergetică, Inteligență emoțională, Inteligență spirituală, Ingineria conștiinței umane și altele.

a. „Psihologia energetică este o sinteză de practici menite să modifice în mod deliberat moleculele emoției. Aceste practici au trei avantaje distincte față de medicamentele utilizate în psihiatrie: sunt neinvazive, foarte specifice și nu au efecte secundare. Intervențiile energetice au un impact major asupra complicatului sistem electrochimic al organismului, precum și asupra energiilor mai subtile”⁸.

b. „Psihologia sinergetică își are sursele și premisele în psihologia complementarității...”⁹.

⁷ Constantin Noica, Echilibrul spiritual. București, Editura Humanitas, 1998, p.240-241.

⁸ David Feinstein, Donna Eden, Gary Craig, Psihologie energetică, Iași, Editura Polirom, 2011, p.15.

⁹ Ion Mânzat, Psihologia sinergetică. În căutarea umanismului pierdut. București, Editura Univers enciclopedic, 2010, p.20

Dar, ce urmăresc cercetările psihologice ? Crearea unui om ideal. Ce înseamnă omul ideal ? **Omul ideal este oarecum sinteza însușirilor pe care aprobarea generală, și deci succesul, le consacră și pe care toți cei ce aspiră la un rol de conducere ar dori să le aibă.**

Fiecare epocă își are omul ideal care-i rezumă concepția de viață și pe care societatea îl prezintă membrilor săi ca un model spre care trebuie să tindă. Astfel, Renașterea care a fost înainte de toate o reacțiune contra ascetismului medieval și-a format idealul său de om în opoziție cu idealul de om al Evului mediu. Omului care nu se consideră decât ca „o umbră trecătoare de la pământ la cer”, schivnicului cufundat în contemplarea neantului acestei vieți, acestei văi a plângerii, Renașterea i-a opus idealul omului integral, care, considerând viața aceasta ca bunul suprem, vrea s-o trăiască din plin, cât mai intens și cât mai liber. Întrebuințarea totală a tuturor facultăților, savurarea frenetică a tuturor plăcerilor, libera expansiune a întregii ființe morale și fizice, într-o pornire fără altă sancțiune decât succesul și în vederea unei voluptăți fără altă preocupare decât durată – iată principiul călăuzitor, lozinca întregii epoci.

În Franța, omul ideal al epocii lui Ludovic al XIV-lea, epocă de disciplină absolută, a Regelui Soare, de ierarhie fixă, de etichetă rituală și de măsură în toate – a fost omul de salon, cunoscător desăvârșit al conveniențelor de tot felul, stăpân pe sine fără efort, prevenitor fără ostentație, galant fără indiscreție, spiritual fără sarcasm, primind orice adversitate cu surâsul pe buze și făcându-și o lege din obiceiul de-a nu se lăsa deconcertat de nimic.

Dar, **care este omul ideal al epocii noastre ?** E greu de definit întrucât viața este de o mare complexitate, cum nu a mai fost până acum. La aceasta se mai adaugă și faptul că și moda se schimbă foarte rapid, de la o zi la alta. Însă, putem conchide că și în epoca noastră **omul ideal trebuie să exprime esența epocii în care trăim** ori, este o epocă universal capitalistă pe glob și omul ideal **trebuie să exprime idealul capitalist al acestei epoci.** Care este idealul epocii noastre ? El este exprimat foarte sintetic de marele om de cultură care a fost Ioan Petru Culianu. „**Esența capitalismului modern constă într-un interes aproape exclusiv pentru mijlocul de schimb, pentru bani, ceea ce înseamnă că unica realitate care subzistă în adevărata ideologie a capitalismului este cea a comerțului. E vorba despre comerțul în sine, mai presus de figura însăși a comerciantului, care își vede puterea sporindu-se în măsura în care reușește să argumenteze cantitatea mijloacelor de schimb de care dispune**”. Ca urmare „**Viața e un pur accident comercial, care servește sau nu, în măsura în care ea reușește mai mult sau mai puțin să dezvolte comerțul**”¹⁰. Revine asupra acestei considerații: „**În Occident totul e mediat de valoarea de schimb, totul, până la ultima dorință și la ultimul sentiment... În consecință, până și o religie autentic creștină, așa cum o înțelegeam eu, mi se pare că intră în criză din cauza acestui principiu comercial... Totul nu are valoare decât în măsura în care se traduce în bani**”¹¹. Aceste considerente trebuie să stea la definirea omului ideal al epocii contemporane.

¹⁰ Ioan Petru Culianu, *Religie și Putere*, București, Editura Nemira, 1996, p.216-217.

¹¹ Ioan Petru Culianu, *Păcatul împotriva spiritului*, Iași, Editura Polirom, 2013, p.201.

II. PROBLEMA INDIVIDUALITĂȚII BIOLOGICE ȘI SPIRITUALE A OMULUI

1. Unitatea individualității

„Principala caracteristică a omului este individualitatea sa. El este o creație unică a forțelor naturii. Nu au existat niciodată doi oameni la fel și nici nu vor mai exista. Să ne amintim de amprentă, chiar și ea este unică”¹².

Câteva noțiuni de bază: prin **individ** (în latină - indivizibil) se înțelege ceva singular, ceva anume, împreună cu toate caracteristicile sale, care sunt determinante pentru individualitatea sa. Este vorba despre o ființă sau entitate singulară, în sens spațial și temporal.

În DEX: **Individ**: ființă de origine animală sau vegetală privită ca unitate distinctă a speței din care face parte; Exemplar dintr-o categorie de ființe (din fr. **individu**, lat. **Individuum**); Organism având o existență proprie și considerat ca unitate distinctă față de specia din care face parte; Exemplar; Persoană considerată ca unitate particulară, distinctă față de toate celelalte persoane; Ins; Cetățean; *fig. peior.* Persoană necunoscută care trezește neîncredere; Om suspect; Persoană considerată ca unitate distinctă față de alte persoane; (*Peior.*) Om necunoscut, suspect; Om demn de dispreț; Ființă vie considerată ca unitate deosebită a speței căreia îi aparține (conform - fr. *individu*, lat. *individuum* – indivizibil).

Individualitate, s. f: Totalitatea particularităților specifice ale unui individ sau a unei persoane, care deosebesc un individ de altul sau o persoană de alta; Totalitatea trăsăturilor caracteristice ale unui individ prin care acesta se distinge de alți indivizi; Ansamblul particularităților specifice ale unui individ, prin care acesta se distinge de ceilalți indivizi; Ansamblul particularităților unui obiect, fenomen. etc.

Conceptul de persoană. Termenul de persoană vine din latinescul *persona*, care ar deriva din grecescul *prosopon* care a însemnat, pe rând, în teatrul grec din antichitate, masca actorului, rolul acestuia, actorul însuși, pentru ca, ieșind din incinta teatrului, să se generalizeze asupra omului. Unii filologi derivă termenul de persoană din denumirea *phersu*, înscrisă sub o figură mascată din mormintele etrusce. Se crede că numele ar aparține unui zeu subteran, înrudit, dacă nu chiar identic, cu *Persephona* sau *Persus*. Teatrul roman a preluat masca teatrală de la etrusci. Astfel, primul sens al cuvântului persoană a fost acela de mască, de „costumație”, prin care actorii teatrului antic întruchipau sau simbolizau pe cineva de pe scenă. Al doilea sens, obținut prin extensiune, se referă la rolul social îndeplinit de cineva în teatru sau în viață, la funcțiile și obligațiile sociale pe care cineva și le asumă (exteriorizarea, manifestarea publică a persoanei). Un al treilea sens vizează chiar actorul însuși, care joacă rolul (individualitatea corporală și psihică a

¹² Gordon W. Allport, Structura și dezvoltarea personalității, București, Editura Didactică și Pedagogică, 1991, p.15.

celui care îndeplinește rolul). Un al patrulea sens adaugă conceptului de persoană un atribut valoric, referindu-se la calitatea de a fi om, la rangul (statutul) său social. Dintre cele patru semnificații (accepțiuni), o pondere mai mare au dobândit-o persoana ca rol social și exprimând o valoare.

Din punct de vedere psihologic, persoana este o entitate psihosocială, la nivelul ei realizându-se interacțiunea dinamică dintre individual și social, dintre procesele psihice care stau la baza elaborării conduitelor și procesele psihosociale care condiționează forma și conținutul acestora. Este determinată sociocultural (statut, etnie, religie etc.), constituindu-se doar prin interacțiunea omului cu mediul sociocultural. Desemnează sistemul de însușiri, relații și calități psihosociale care dau identitate socială individului. Persoana vizează ființa concretă cu o identitate socială determinată (nume, familie, loc și dată de naștere, statut social etc.) și având o anumită poziție în cadrul sistemului social, cu anumite drepturi și obligații de care este conștientă. Desemnează o individualitate conștientă de sine și recunoscută de ceilalți. Este clar că nu există conștiință de sine fără sistem de relații sociale; nu este posibilă o conștiință fără conștientizarea rolului social, a poziției individului în contextul relațiilor sociale. De aceea, abordarea personalității nu este posibilă fără a avea în vedere persoana, fără raportarea acesteia la relațiile sociale din care se naște și în care se dezvoltă. În timp ce individualitatea vizează caracteristicile care diferențiază un individ de altul, persoana nu poate fi înțeleasă decât în relație, attributele ei specifice fiind date de interacțiunea cu mediul social. Este o noțiune aplicabilă doar omului, dar nu în întregime: copilul mic este doar un candidat la dobândirea persoanei, iar în cazurile patologice, când psihicul adultului se destruturează, rămâne doar atributul de individ; de asemenea, semnificația peiorativă de „individ” exprimă intenția de a sublinia degradarea socială și morală a persoanei devenită simplă ființă biologică.

Ca realitate determinabilă, persoana: a) fizic („persoana” se identifică cu trupul individului uman); b) juridic („persoana” este o convenție socială) c) psihic („persoana” este un artefact fragil de trăsături psihice).

Personalitate, personalități, s. f; Ceea ce este propriu, caracteristic fiecărei persoane și o distinge ca individualitate; ansamblu de trăsături morale sau intelectuale prin care se remarcă o persoană; felul propriu de a fi al cuiva; *Personalitate juridică* - calitatea de a fi persoană juridică; Persoană cu aptitudini deosebite și cu alese însușiri intelectuale și morale, care se realizează și se manifestă în mod practic prin reușite într-un anumit domeniu de activitate; Persoană care deține o funcție importantă în viața politică, socială, culturală; Personaj; Totalitate de trăsături morale și/sau intelectuale proprii unei persoane, prin care aceasta se individualizează; Persoană cu aptitudini și calități morale deosebite; Persoană marcantă (din fr. *personnalite*, germ. *Personalität*)

Analiza omului ca individ, individualitate, persoană și personalitate conduce la constatarea că este o entitate biologică și spirituală formată ca rezultat a unei încrucișări unice de condiționări, și această entitate e unică în univers și dispariția ei nu poate fi înlocuită prin nimic echivalent. Toți cercetătorii care au deprinderea observației amănunțite, fie a faptelor biologice, fie a vieții spirituale, vor ajunge la constatarea specificității

individualității omului. Dacă mecanismul funcțiunilor este același la toți indivizii aparținând aceleiași specii și dacă, în limitele sale mari și schematice, el este asemănător de la o specie la alta pe întreaga scară a vieții, integrarea acestor funcțiuni este unică, determinând o formă de viață specifică pentru fiecare individ. **Specificitatea și unicitatea individualității biologice și spirituale ne apare deci ca fapte care trebuie acceptate ca atare.** Dr. Ion Biberi scrie: „Fiecare ființă este unică. Ea apare o singură dată în lume și odată dispărută nu mai re apare. Omul are o valoare în sine. Conștiința propriei ființe și putința de a se bucura de frumusețile vieții sunt darurile supreme ale fiecărui om. Credem că rostul fiecăruia dintre noi este de a-și respecta viața și de a contribui, în măsura putinței sale, la creșterea adâncimii vieții celorlalți”¹³.

Dar, natura este mai bogată în forme decât spiritul nostru în clasificări, iar tendința noastră de a încadra multiplicitatea flotantă a vieții în limite fixe este respinsă din capul locului la neizbutire.

Deci **ființa umană este unitatea biologică și spirituală fundamentală fiind, în fond, materie și spirit.** Să prețuim lumea materială și deci corpul nostru, considerându-le potire ale spiritului. Nu putem evolua spiritual fără să avem o bază materială sigură. Cele două merg mână în mână. Să avem în vedere că termenul materie provine din cuvântul latin mater, care înseamnă „mamă”. Materia este instrumentul spiritului, ea permite spiritului să se exprime pe el însuși. Varietatea și nesfârșita bogăție de forme și structuri ale vieții se întrupează în individualități profund diferențiate unele de altele, deși ascultând de aceleași legi generale de organizare și funcțiune.

Individul este datul esențial al vieții, forma sub care se constituie și dăinuie materia organizată.

Etimologic, individul se definește prin caracterul său de individualitate. Caracterul cel mai izbitor al individualității este unitatea morfologică. Individul presupune deci o unitate de formă, căreia trebuie să-i corespundă o convergență de funcțiuni.

Individualitatea realizează structura unității în multiplicitate. Această unitate este rezultatul unei convergențe funcționale a părților. O individualitate vie presupune o solidaritate structurală, o articulație a părților, în raport cu structura generală a blocului granitic; modificarea unei părți din acest bloc nu se repercutează funcțional asupra întregului, individualitatea organismului are însă o structură care se integrează totului, într-o organizare strictă, în așa fel încât întregul condiționează părțile, iar o modificare a unei părți atrage după sine o schimbare a întregii complexiuni a organismului. Un individ este o unitate morfologică.

Organismul este un tot structural în care forma din afară e condiționată de texturile de adâncime, în care planurile de mărime ale structurilor, începând de la elementele atomice și coloidale și până la structura țesuturilor, se află într-o strânsă interdependență și subordonare.

Toate aceste structuri diferențiate, pe care microscopul le arată în diversitatea lor nesfârșită, sunt subordonate unității centrale a individualității.

¹³ Ion Biberi, *Arta de a trăi*, București, Editura Enciclopedică Română, 1970, p.18.

Căci la început a fost această forță de organizare, de integrare, acest *principium individuationis*. Întregul preexistă părților, cărora le dă vitalitate și dăinuire în linia aceeași continuități vitale.

Această concepție organică și sintetică a individualității a fost cunoscută de la început de naturaliști; importanța jucată de celule în arhitectonica organismului, ca și o analogie de suprafață cu fenomenele mecanice, au făcut pe primii cercetători în domeniu să considere organismul viu ca un agregat de celule, de „organisme elementare” ascultând de legi fizico-chimice, după stringențele fenomenelor naturii neanimate.

Orice ființă organizată formează un tot, un sistem unic și închis ale cărei părți își corespund mutual și concură la aceeași acțiune definitivă printr-o reacțiune reciprocă. Nici una din aceste părți nu se poate schimba fără ca celelalte să se schimbe, de asemenea, fiecare din ele luate separat indică și pe toate celelalte.

De aici rezultă că studiul biologic al structurilor pe care se sprijină societatea umană și civilizația sa este o sarcină absolut incomensurabilă. Acesta este cel mai complex dintre toate sistemele vii care există pe pământ. Cunoștințele noastre științifice sunt abia la suprafața acestui ansamblu complex, iar ceea ce știm se află, față de ceea ce nu știm, într-un raport a cărui expresie matematică ar necesita numere astronomice. Dar se poate ca omul, ca specie, să fi ajuns la o cotitura a istoriei sale și că posibilități nebănuite de evoluție îi sunt, în mod potențial, oferite.

Se pot postula rădăcinile genetice ale culturii, ale ritualului și chiar ale religiei. Individul este pregătit de ritualurile sacre pentru efortul suprem și pentru sacrificiul de sine. El este gata să își reafirme credința față de comunitatea și familia sa, să participe la manifestări caritabile, să își conserve viața, să plece la vânătoare, să se arunce în bătălie, să moară pentru credința și țara sa.

2. Formarea ființei umane ca individ, individualitate, persoană și personalitate

Analiza complexă a ființei umane, stabilindu-i astfel cât mai corect personalitatea din punct de vedere psihologic, a condus la evidențierea influenței majore a două componente sistemice de determinare: genetica individuală și mediul social.

Din punct de vedere genetic, **„Cea mai mare parte din caracteristicile care îl interesează pe psiholog sunt cele care variază din punct de vedere cantitativ, și anume nu variațiile «tot sau nimic», ci acelea care produc «mai multe» sau «mai puține» efecte. Aceste poligene¹⁴, așa cum sunt numite ele, produc individual efecte minore, dar cumulate conduc la diferențe de statură, emotivitate, inteligență și în multe alte trăsături importante. Datorită poligenelor, organismul va poseda o mare**

---

¹⁴ Poligenă – factor cu acțiune multiplă.

cantitate de variabilitate genetică și cea mai mare parte din variația fenotipică¹⁵ pe care o observăm va constitui o funcție a acestor sisteme”¹⁶.

„Există suficiente dovezi pentru a arăta că unele dintre procesele psihologice legate de emoție și temperament sunt într-o oarecare măsură sub controlul factorilor ereditari. Diferențele genetice care afectează trăsăturile emoționale au fost demonstrate adesea: agresivitatea și timiditatea variază nu numai de la un individ la altul, dar și între rasele de câini”¹⁷.

De când a devenit crescător de păsări și animale domestice din vânător și cultivator în loc de culegător, omul a observat că exemplarele obținute din creșterea păsărilor și animalelor domestice au calități dependente de calitățile avute de ascendenții lor și, de asemenea, culturile obținute în gospodărie sunt dependente calitativ de cele folosite pentru însămânțare. Ca urmare a reușit să realizeze selecția artificială a exemplarelor cele mai reușite din punct de vedere biologic. De aici nu a fost decât un pas până a-și stabili criterii asemănătoare și pentru propria specie.

Mediul biologic ereditar, caracterizat de sănătate fizică și anumite dispoziții sufletești pentru viața spirituală, îndeplinește un rol similar celui îndeplinit de un ogor bun pentru sămânța din agricultură, pentru o anumită specie din floră. Oricine știe că speciile de viță de vie de la Cotnari, de exemplu, plantate în afara unei zone bine delimitate, nu mai produc aceeași calitate de vin. În organism totul se află în dependență reciprocă și sub controlul regular al sistemului nervos, alcătuind un tot funcțional larg diferențiat. Funcțiunea integrativă a sistemului nervos dă unitate funcțională întregului organism, individualitatea umană fiind rezultatul integrării succesive a unor forme și funcțiuni vitale apărută la diferite stadii în istoria vieții.

Așa cum menționează Jean Piaget: „Orice explicare psihologică sfârșește, mai devreme sau mai târziu, prin a se sprijini pe biologie sau pe logică (sau pe sociologie care, însă, în ultimă instanță, la rândul ei, ajunge la aceeași alternativă). Pentru unii, fenomenele mentale nu devin inteligibile decât dacă sunt raportate la organism. Acest fel de a gândi se impune, în adevăr, în studiul funcțiunilor elementare (percepție, motricitate etc.) de care depinde inteligența, la începuturile sale. Dar nu vedem în nici un chip ca neurologia să poată explica de ce 2 și cu 2 fac 4, și nici de ce legile deducției se impun spiritului nostru cu necesitate. De aici, a doua tendință, care constă în a considera ca ireductibile raporturile logice și matematice și în a reduce, la analiza acestora, analiza funcțiunilor intelectuale superioare. Numai că problema este de a ști dacă logica, concepută ca un domeniu care scapă încercărilor de explicare ale psihologiei elementare, poate în schimb să explice, legitim, câte ceva din experiența psihologică, ca atare. Logica formală sau logica constituie pur și simplu axiomatica stărilor de echilibru ale gândirii, iar știința reală, care corespunde acestei axiomatici, nu este altceva decât însăși psihologia gândirii. Sarcinile fiind

¹⁵ Fenotip – suma potențialităților biochimice ale unui organism dat, expresie a mesajului genetic în interacțiunea cu mediul.

¹⁶ Kevin Connolly, *Genetica comportamentului*. În: *Orizonturi noi în psihologie*, lucrare colectivă sub conducerea lui Brian M Foss, București, Editura Enciclopedică Română, 1973, p.225.

¹⁷ Kevin Connolly, *ibidem*, p.231.

astfel distribuite psihologia inteligenței trebuie să continue, desigur, să țină seama de descoperirile logistice, dar acestea nu vor izbuti niciodată să dicteze psihologiei soluțiile ei proprii: ele se vor limita să-i pună probleme”¹⁸.

Componenta biologică a organismului uman care permite o evaluare corectă a caracteristicilor generale și particulare ale acestuia este ADN-ul.

„ADN-ul este o adevărată «dischetă de memorie a vieții», care păstrează informația genetică. Odată cu fiecare separare a celulei, ADN-ul se dublează, de aceea fiecare celulă poartă în sine date despre construcția întregului organism, întregul «scenariu» în miniatură. Astfel, dintr-o celulă a plantei crește planta în întregime. Prin ADN se realizează planul dumnezeiesc al codificării informației genetice. Tot ce este viu primește un «program clar» al activității, pentru o anumită perioadă. Deoarece mâna unui Sculptor conduce toate procesele fiziologice, ADN-ul folosit de Acesta este universal. Prin urmare, toate ființele biologice sunt înrudite între ele”¹⁹. De aceea „Fiecare din noi nu este doar rodul părinților săi, ci și a întregii specii biologice *Homo Sapiens*”²⁰.

Cercetările moderne în domeniu presupun că ADN-ul uman este comun speciei în proporție de 99,9%, diferențierea fiind realizată de 0,1%, însă, aceasta înseamnă trei milioane de nucleotizi în lanțul ADN. Această diferență de 0,1% conduce la concluzia „că nu există oameni identici din punct de vedere genetic, cu excepția gemenilor monoziagoți, care s-au dezvoltat din același ovul fecundat”²¹.

Partea comună de 99,9% din ADN este asigurată de faptul că cercetările moderne din biologie au condus la constatarea că întreaga populație umană a terrei are o singură protomamă care a trăit „cam cu 140-150 de mii de ani în urmă și”... „aceasta trăia în Africa de Est, în zona Keniei și Tanzaniei”, precum și un singur prototată care trăia cam în aceeași perioadă „acum 100-150 de mii de ani (după alte calcule 150-250 de mii de ani)” și în aceeași zonă geografică. „În conformitate cu altă metodă, numită «ceasul molecular», calculele arată că de Adam și Eva ne despart cam șase mii de ani”²².

„Așadar, genetica a ajuns la rădăcinile speciei biologice *Homo Sapiens*, distrugând miturile, concepțiile ateiste și mitologice despre apariția omului. Știința a confirmat faptul existenței prototatului Adam și a protomamei Eva în perioada în care teologii vorbesc de existența acestora, după căderea în păcat”²³.

Anumite „accidente” în partea de 0,1% a ADN-ului au produs diferențieri fiziologice și psihologice care se transmit la urmași dând naștere

¹⁸ Jean Piaget, Psihologia inteligenței, București, Editura Științifică, 1965, p.57.

¹⁹ Konstantin V. Zorin, Enigmele eredității. Păcatele strămoșilor și genele urmașilor, București, Editura Cartea Ortodoxă, 2011, p.83.

²⁰ Konstantin V. Zorin, ibidem, p.88.

²¹ Konstantin V. Zorin, ibidem, p.91.

²² Konstantin V. Zorin, ibidem, p.92.

²³ Konstantin V. Zorin, ibidem, p.94.

fenomenului ereditate. Modificările profunde pe anumite zone au condus la apariția raselor umane caracterizate prin anumite trăsături specifice cercetate de oamenii de știință. Știința modernă prezintă un model în trei direcții al diferențelor rasiale atât în trăsăturile fizice cât și în comportament. În medie, orientalii se maturizează mai încet, sunt mai puțin fertili, din punct de vedere sexual mai puțin activi, mai puțin agresivi și au creiere mai mari și cu un coeficient de inteligență mai mare. Negri se găsesc la celălalt pol. Albii sunt la mijloc, dar mai aproape de orientali decât de negri.

Jean Philippe Rushton Profesor de psihologie la Universitatea of Western Ontario Canada, scrie: **„In ultimii 20 de ani am studiat diferențele rasiale în mărimea creierului, inteligență, sexualitate, personalitate, rata de creștere, durata de viață, crima și stabilitatea familiei. În toate aceste caracteristici orientalii sunt la un capăt al spectrului, negrii sunt la celalalt, iar albi sunt la mijloc.**

Diferențele rasiale apar de timpuriu în viață. Copiii negri se nasc cu o săptămână mai devreme decât copiii albi și totuși ei sunt mai maturi din punct de vedere al dezvoltării oaselor. Pe la vârsta de 5 sau 6 ani copiii negri excelează în alergarea rapidă, săritura în lungime și săritura în înălțime, toate acestea cerând o scurtă izbucnire de putere. La vârsta adolescenței negrii au reflexe mai rapide, cum ar fi vestitul reflex de la genunchi.

Est-asiaticii aleargă chiar și mai puțin bine decât albi. Aceleași solduri înguste, picioare mai lungi, mai mulți mușchi și mai mult testosteron care îi avantajează pe negri în fața albilor, le conferă avantaj albilor asupra est-asiaticilor. Dar, admiterea acestor diferențe rasiale genetice în sport duce către marele domeniu-tabu – și anume diferențele rasiale în mărimea creierului și a criminalității. De aceea este tabu chiar și să spui că negrii sunt mai buni în multe sporturi”²⁴.

Diferențierea dintre personalități din aceeași rasă sau rase diferite, prin gradul de inteligență, constituie, de asemenea, un indicator al individualității umane. Individualizarea personalității umane rezultă prin faptul că **„Inteligența umană își are rădăcinile în codul nostru genetic și în întreaga istorie a evoluției vieții pe această planetă... Din punct de vedere neurologic, tot ceea ce se sprijină pe inteligență este direcționat prin sau controlat de către creier și extensiile sale neurale din corp. Un tip de organizare neurală ne permite să gândim rațional, logic, dependent de anumite reguli”²⁵.**

Pentru exprimarea unelor particularități ale personalității umane prin inteligență, termenul a fost adjectivat prin anumite trăsături specifice. Astfel, Howard Gardner²⁶ prezintă șapte categorii: Inteligența verbală/lingvistică, Inteligența logică/matematică, Inteligența vizuală/spațială, Inteligența

²⁴ J. Philippe Rushton, RASĂ, EVOLUȚIE ȘI COMPORTAMENT. O perspectivă a istoriei de viață <http://www.charlesdarwinresearch.org/Romanian.pdf>, p.8.

²⁵ Danah Zohar, Ian Marshall, Inteligența spirituală, București, Editura Vellant, 2011, p.59.

²⁶ Howard Gardner, Inteligențe multiple. Noi orizonturi pentru teorie și practică, București, Editura Sigma, 2007.

corporală/kinestezică, Inteligența muzicală/ritmică, Inteligența interpersonală, Inteligența intrapersonală, Inteligența naturalistă. Însă, Danah Zohar și Ian Marshall consideră că toate tipurile de inteligență menționate de Howard Gardiner se reduc la trei: Inteligență intelectuală sau rațională (IQ), inteligență emoțională (EQ) și inteligență spirituală (SQ). Inteligența intelectuală sau rațională (IQ) „este ceea ce folosim pentru a rezolva problemele logice sau strategice”, inteligența emoțională (EQ) „ne face să conștientizăm propriile emoții, dar și pe cele ale celorlalți indivizi. Ne face capabili de empatie, compasiune, motivație și de a avea reacții adecvate la stimulii de durere sau plăcere”; inteligența spirituală (SQ) este „acea inteligență care ne ajută să abordăm și să rezolvăm problemele legate de semnificație și valori”. Inteligența spirituală (SQ) reprezintă fundamentul necesar al funcționării efective a inteligenței intelectuale sau raționale (IQ) și emoționale (EQ).

Inteligența spirituală este inteligența sufletului. Este inteligența prin care ne putem vindeca pe noi înșine și prin care ne reîntregim; este inteligența aflată în acea parte profundă a sinelui, conectată cu înțelepciunea de dincolo de ego (sau mintea conștientă), este inteligența cu ajutorul căreia nu doar recunoaștem valorile existente, ci și descoperim altele noi, în mod creativ. Inteligența spirituală nu este dependentă de culturi sau valori, nu decurge din valorile existente, ci mai degrabă creează posibilitatea de a avea valori.

Inteligența umană se apreciază pe bază de teste. Testele de inteligență măsoară inteligența și prezic succesul real în viață. Valorile indicatorilor de inteligență depind de mărimea creierului.

Testele de inteligență sunt făcute pentru a avea o medie de 100. Rata “normală” merge de la “prost” (punctaj în jur de 85) până la “inteligent” (punctaj în jur de 115). Punctajul de 70 sugerează “handicapat”, în timp ce 130 și mai mult prezice un talent.

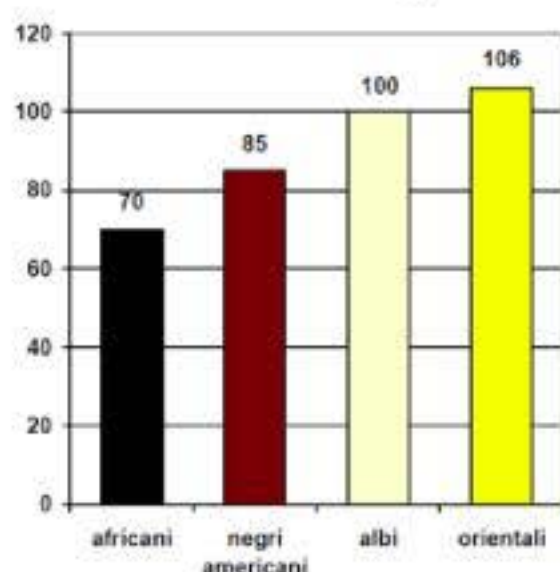

Fig.2.1. Media coeficientului de inteligență la diferite rase

Profesorul canadian Jean Philippe Rushton a evaluat diferențierea raselor prin mărimea creierului și valorilor indicatorului de inteligență intelectuală sau rațională (IQ). A constatat că rasele diferă prin mărimea creierului și mărimea valorii coeficientului de inteligență. Astfel, în medie, orientalii au cele mai mari creiere și cel mai mare coeficient de inteligență. În medie, negrii au rata cea mai mică, iar albi sunt la mijloc. Diferențele în mărimea creierului explică diferențele de coeficient de inteligență atât în cadrul grupurilor cât și între grupuri. Media orientalilor este în jur de 106, a albilor în jur de 100 iar a negrilor în jur de 85. Acest tipar se găsește în întreaga lume, iar negrii din Africa au un coeficient de inteligență mai scăzut decât negrii din America.

Diferența în coeficientul de inteligență între negri și albi apare în jurul vârstei de 3 ani.

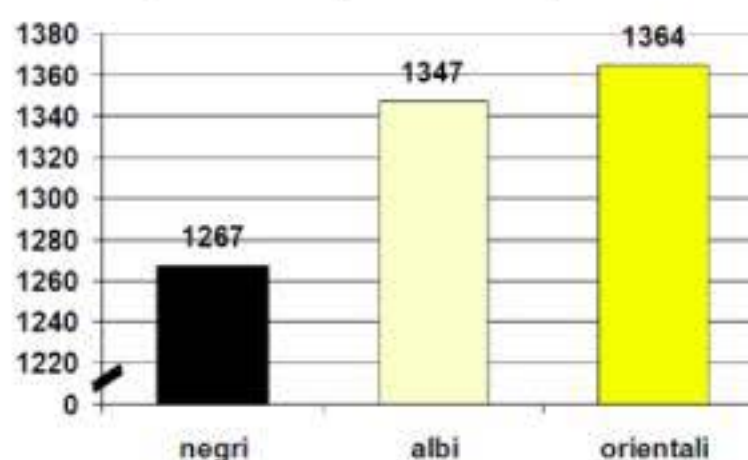
Dacă rasele sunt comparate sub aspectul educației și al venitului, diferența de coeficient este doar de 4 puncte. Așa că diferențele dintre negri și albi nu sunt datorate doar claselor sociale. Este mai puțin cunoscut că orientalii au un coeficient de inteligență mai mare decât albi.

Cercetările de 20 de ani ale psihologului britanic Richard Lynn asupra tiparului global al punctajelor coeficienților de inteligență a descoperit că orientalii din jurul Pacificului au o rată de 101 până la 111, albi din Europa au 100 -103, iar negrii din Africa au în jur de 70 (vezi fig.2.1). Media de 70 pentru negrii din Africa este cea mai scăzută înregistrată vreodată. Studenții mulatri din Africa de Sud aveau un coeficient de inteligență de 85, același cu al negrilor din S.U.A., Marea Britanie și Caraibe. Metodele genetice (ca cele folosite în testele de paternitate) arată că mulatrii au în jur de 25% moștenire albă. Coeficientul de inteligență se află la mijloc, între negrii puri (70) și albi puri (100).

Diferențele dintre negri și albi sunt cele mai mari în testele de raționament și logică. Negrii obțin cele mai bune rezultate la testele de simplă memorie. De exemplu, negrii obțin rezultate aproape la fel de bune ca și albi la testele de "Interval de cifre crescătoare", în care oamenii respectă o serie de cifre în aceeași ordine în care au auzit-o. În schimb, negrii obțin rezultate mult mai slabe decât albi la testele de "Interval de cifre descrescătoare" în care oamenii repetă cifrele în ordine descrescătoare.

Figura 2.2 arată că există diferențe rasiale în mărimea creierului. În medie, orientalii au cu 1 inci³ (2,54 cm³) mai multă materie cenușie decât albi, iar albi au cu 5 inci³ mai mult decât negrii. Deoarece un inci³ de materie cenușie conține milioane de celule ale creierului și sute de milioane de conexiuni, diferența de mărime a creierului ajută la explicarea faptului de ce rasele diferă în funcție de coeficientul de inteligență.

Fig.2.2. Mărimea medie a creierului pentru cele trei rase (cm³)

În secolul al XIX-lea, vestitul neurolog Paul Broca a descoperit că orientalii au creiere mai mari și mai grele decât albi, în timp ce albi au creiere mai mari și mai grele decât negrii. Broca a mai descoperit, de asemenea, că albi au o mai mare suprafață cutată a creierelor decât negrii (cu cât este mai cutată suprafața creierului, cu atât conține mai multe celule ale creierului). Creierele albilor au, de asemenea, lobii frontali mai mari, care sunt folosiți pentru controlul propriu și pentru planificare.

La începutul secolului XX, anumiști au făcut un raport asupra greutatei creierului la autopsie. Aceste studii timpurii au descoperit că greutatea creierelor japonezilor și coreenilor era aproape aceeași cu cea a europenilor, deși orientalii erau mai mici în înălțime și în greutate. În figura 2.2 se prezintă mărimea medie a creierului a celor trei rase de unde rezultă că orientalii au o medie de 1364 cm³, albi de 1347 cm³ iar negrii 1267 cm³. În mod firesc, mediile variază între eșantioane și rasele se întrepătrund. Dar rezultatele obținute prin

diferite metode pe diferite eșantioane arata același tipar mediu: orientali > albi > negri. Aceste diferențe rasiale în mărimea creierului înseamnă că, în medie, orientalii au cu 102 milioane de celule ale creierului mai multe decât albi și că albi au cu aproape 480 milioane de celule ale creierului mai mult decât negrii. Aceste diferențe în mărimea creierului explică, probabil, diferențele în coeficientul de inteligență și în realizările culturale.

Pentru formarea personalității concurează doi factori: factorul genetic și factorul de socializare sau mediul înconjurător. De fapt, acești factori se completează reciproc și chiar se suprapun, ne fiind stabilit încă gradul de întrepătrundere reciprocă. O contribuție deosebită în stabilirea raportului de întrepătrundere a eredității și mediului ambiant în formarea și comportamentul personalităților a fost adusă de Bruce H. Lipton, Ph.D., o autoritate recunoscută pe plan internațional, pentru faptul că ajută la crearea unei legături între știință și spirit și este o voce de vârf în Noua Biologie. El este de profesie biolog specialist în studiul celulei și a predat această materie la Facultatea de Medicină din Wisconsin (SUA), iar mai târziu a realizat studii inovatoare la Universitatea Stanford din California. După ce a scris cartea *Biologia credinței*, a fost invitat să vorbească la sute de emisiuni de radio și de televiziune și să prezinte numeroase conferințe, în țară și în întreaga lume. Dr. Bruce Lipton este fondatorul noii discipline cunoscute sub numele de Epigenetica (prefixul "epi" – care înseamnă "deasupra") a cărei conținut îl formează o nouă concepție privind factorul genetic plecându-se de la influența mediului înconjurător asupra genelor.

Așa cum este cunoscut, **genele** sunt unități purtătoare ale eredității în organisme vii. Ele sunt constituite din ADN²⁷ (sau ARN²⁸, pentru unele virusuri) și asigură bazele dezvoltării și funcțiilor celulelor, organelor și indivizilor, fiind de asemenea responsabile pentru numeroase din formele de comportament înăscut. În timpul reproducerii materialul genetic este transmis de la părinte/părinți la copii. Materialul genetic poate fi transmis și la indivizi neînruțiți (de exemplu prin transfecții, sau la virusuri). Genele codează toată informația necesară pentru construcția substanțelor chimice, precum proteinele, necesare funcționării organismului. Cuvântul genă, inventat în 1909 de botanistul Danez Wilhelm Johannsen, vine din limba greacă, *genos*, română: origine, și este folosit de mai multe discipline, inclusiv genetica clasică, genetica moleculară, biologia evoluționistă și genetica populațiilor. Deoarece fiecare disciplină modelează biologia vieții în

²⁷ **ADN** - Acronimul desemnează acidul dezoxiribonucleic, una dintre cele mai importante molecule organice, prezent în fiecare celulă a ființelor vii. Este esențial pentru identitatea fiecărui organism.

²⁸ **ARN (acid ribonucleic)** – compus organic complex (acid nucleic) prezent în celulele vii, implicat în sinteza proteinelor. Molecula de ARN este formată dintr-un lanț lung de nucleotide, în care glucidul este riboza iar bazele azotate sunt: adenina, citozina, guanina și uracilul; **ARN-mesager** (ARN-m) – copiază informația genetică din ADN și o transportă la situsurile specializate din interiorul celulei (numite ribozomi) unde informația este tradusă în compoziția proteinei (transcripție, translație); **ARN-ribozomal** (ARN-r) – prezent în ribozomi, este monocatenar, dar prezintă și regiuni helicoidale formate prin împerecherea bazelor complementare; **ARN de transfer** (ARN-t; ARN-solubil; ARN-s) – este implicat în asamblarea aminoacizilor în lanțul polipeptidic care este sintetizat în ribozomi. Fiecare ARN-t este specific pentru un anumit aminoacid și poartă un triplet din structura ARN-m (naticodon); **ARN-viral** – material genetic al unor virusuri (ribovirusuri). (Gh. Mohan & Aurel Ardelean – Dicționar enciclopedic de biologie, vol. I, ed. All, 2007)

mod diferit, și modul de utilizare a cuvântului "genă" variază. Astfel, el se poate referi atât la partea materială, cât și la cea conceptuală. După descoperirea ADN-ului ca material genetic, și odată cu dezvoltarea biotehnologiei și o dată cu proiectul decodării genomului uman, cuvântului "genă" a început să se refere mai ales la înțelesul său din biologia moleculară, adică la segmentele de ADN pe care celulele le transcriu în ARN și le traduc (cel puțin în parte) în proteine. În vorbirea obișnuită, "genă" se referă mai ales la cauzele ereditare ale trăsăturilor și bolilor unei ființe vii - de exemplu se presupune că există o genă a obezității. Mai exact, un biolog se poate referi la o alelă sau o mutație care este implicată sau asociată cu obezitatea. Aceasta deoareceologii cunosc mulți alți factori în afară de cel genetic care decid dacă o persoană va fi sau nu obeză, de exemplu modul de alimentație, mișcarea, mediul prenatal, creșterea, cultura și disponibilitatea hranei. De asemenea, este foarte puțin probabil ca variații în cadrul unei singure gene sau al unui singur locus genetic să determine în mod complet predispoziția genetică pentru obezitate. Aceste aspecte ale eredității - efectul combinat între gene și mediu, influența mai multor gene, par să fie ceva obișnuit la multe și probabil chiar majoritatea trăsăturilor complexe. Termenul "fenotip" se referă la caracteristicile care rezultă din acest efect combinat. Altfel spus, gena este un segment al ADN-ului ce condiționează sinteza uneia sau mai multor proteine și deci manifestarea și transmiterea unui caracter ereditar determinat. Genele²⁹ sunt situate în locuri bine precizate ale cromozomilor, care se numesc **loci** (singular: **locus**). Această localizare este întotdeauna identică de la o generație la alta. Totalitatea materialului genetic, adică toate moleculele de ADN ale unei celule, este denumită genom. Cromozomii mergând în perechi, fiecare celulă posedă fiecare genă în dublu. Doar genele purtate de cromozomii **X** și **Y** la individul de sex masculin sunt unice. Diferitele versiuni ale unei gene (gena "culoarea ochilor", de exemplu) sunt denumite **alele** (ochi albaștri, ochi negri, ochi verzi etc.) Atunci când alela este aceeași pe ambii cromozomi, subiectul este denumit homozigot. Dacă cele două alele sunt diferite, el se numește heterozigot. O boală ereditară care se manifestă doar dacă cele două alele ale genei respective au suferit o mutație se numește cu transmisie recesivă. Dacă, din contră, o singură alelă care a suferit o mutație este suficientă pentru ca boala să se manifeste, ea se numește cu transmisie dominantă.

Profesorul dr. Bruce Lipton, expert în biologie celulară la Școala de Medicină a Universității Wisconsin, așa cum am menționat, a pus bazele cercetării și studierii unei noi științe numită **epigenetică**³⁰ care explică legătura dintre gene și mediul înconjurător. Dr. Lipton a descoperit faptul că atunci când ființa umană nu trăiește clipa prezentă, subconștientul rulează

²⁹ **Genele** - Subunități ale ADN. În organismul uman există în jur de 30.000-40.000 de gene și fiecare conține instrucțiunile necesare creării și reglării moleculelor în celule. **Cromozomii** - Sunt structuri aflate în nucleul celulei care poartă gena. **Genom** - Cantitatea de material genetic care definește zestrea ereditară a oricărui organism. Genomul uman se împarte în două sisteme genetice separate și independente: genomul nuclear și genomul mitocondrial.

³⁰ **Epigenetica** - Studiază acele schimbări ereditare în funcționarea unei gene care au loc fără să modifice secvența ADN-ului nuclear.

aproape în permanență „casete” cu diferite înregistrări mai vechi. El a pornit de la fizica cuantică care explică dualitatea corp-minte. Atitudinea noastră de conștientă și prezentă este cea care favorizează comunicarea cu impact rezonant molecular ce reprezintă cheia principală a mecanismului prin care gândurile, atitudinile și credințele noastre creează condițiile de existență a corpului și lumii exterioare. Microbiologii au început să recunoască faptul că mediul și fiziologia noastră internă, dar mai ales percepția noastră asupra acestora, determină nemijlocit activitatea genetică din fiecare celulă. Multă vreme s-a inoculat iluzia conform căreia sănătatea noastră și destinul nu sunt altceva decât programe prestabilite în codul genetic, de unde a luat naștere conceptul de determinantă genetică. În acest fel, mentalitatea oamenilor a fost deformată de o credință conform căreia viața unui individ este predeterminată genetic, ceea ce este *fals*. Este clar, până și pentru cel mai nepregătit individ, că toate crizele globale care au impact asupra mediului, sănătății, economiei și stabilității sociale amenință supraviețuirea civilizației umane. Prin noua știință a epigeneticii profesorul Bruce Lipton lămurește cum mintea noastră (percepțiile, atitudinile și emoțiile) dirijează biologia și comportamentul, producând următoarele modificări conceptuale:

1. Mit 1 – Biologia este controlată de mecanica Newtoniană bazată pe materie /Revizuire – Biologia este controlată de forțele invizibile ale mecanicii cuantice;

2. Mit 2 – Genele controlează viața /Revizuire – Noua știință a epigeneticii revelează faptul că mediul controlează genele;

3. Mit 3 – „Supraviețuirea celui mai potrivit” conduce evoluția /Revizuire – Cooperarea conduce evoluția;

4. Mit 4 – Evoluția este un proces întâmplător /Revizuire – Organismele se dezvoltă pentru a se conforma mediului.

Rezultate recente privind cercetarea biologică a corelației gene-mediul înconjurător a spulberat conceptul de determinism genetic în biologie.

Noile descoperiri conduc la concluzia că **nu genele ne controlează evoluția organismului și ceea ce devenim în viață, așa cum se credea până acum. ADN-ul reacționează la semnale primite din afara celulelor, adică de la creier, inclusiv semnale energetice generate de gândurile noastre.** Cu siguranță, această nouă înțelegere devine treptat piatra de temelie a mileniului nostru pe plan științific, medical, spiritual.

Faptul că ceea ce gândim ne determină starea de sănătate și întregul destin poate fi copleșitor pentru unii, atât de copleșitor încât vor respinge ideea. Oricum, un lucru este evident: odată cu trecerea vremii, în ciuda progresului economic și social la scară mondială se constată o scădere a nivelului de sănătate al populației. Avem cele mai performante tehnologii în clinici și spitale, cele mai puternice medicamente și totuși suntem o societate anemică, bolnavă de boli *tratate* până la sfârșitul vieții. Paradoxal, nu?

Este evident acum pentru oamenii de știință că emoțiile și gândurile noastre generează o formă de energie care transmite informații subtile la nivelul ADN-ului astfel că ceea ce devenim în viață stă în puterea noastră. Bruce Lipton pune sub un mare semn de întrebare fundamentele medicinei și științei convenționale, dar în același timp ne deschide ochii către un nou orizont, al posibilităților infinite – nu suntem victime ale genelor pe care le-am primit la

naștere. Ceea ce suntem și ceea ce devenim în viață nu urmează un tipar rigid, ci se află în puterea noastră datorită forței energetice a gândurilor asupra materiei.

Iată ce scrie prof. Bruce Lipton: „**mi-am dat seama că viața unei celule este controlată de mediul fizic și energetic, și nu de genele celulei respective. Genele sunt doar niște schițe moleculare, după care se construiesc celulele, țesuturile și organele. Mediul servește drept „constructorul” care citește și lucrează pe baza acelor schițe genetice - și care, în cele din urmă, răspunde de caracterul vieții unei celule. Însă mecanismele vieții sunt puse în mișcare de „conștiința” unei singure celule cu privire la mediu, nu de genele acesteia... caracterul vieților noastre este determinat nu de genele noastre, ci de reacțiile noastre la stimulii din mediu, care propulsează viața**”³¹. În baza celor de mai sus, putem spune că termenii de persoană și personalitate sunt atât de utilizați în limbajul cotidian, încât fiecare are sentimentul întrebuintării lor corecte în cele mai diverse situații. Așa cum am menționat, conceptul de persoană desemnează individual uman concret.; personalitatea, dimpotrivă, este o construcție teoretică elaborată de psihologie în scopul înțelegerii și explicării - la nivelul teoriei științifice - a modalității de ființare și funcționare ce caracterizează persoana ca organism psihofiziologic. Personalitatea se referă la ansamblul sistemelor organizate care determină conduita.

Unul dintre obiectivele principale ale cunoașterii și evaluării personalității este realizarea de predicții privind comportamentul persoanei într-o anumită situație. Ce determină comportamentul uman: anumite dispoziții interne („trăsături”) sau situația în care se află? De ce indivizii nu reacționează la fel în aceeași situație? Pentru a explica acest fenomen unii psihologi iau drept unitate de analiză trăsătura de personalitate: fiecare trăsătură se raportează la o anumită „componentă” a personalității. Fiecare componentă fiind independentă de celelalte conturează o anumită fațetă a individului (de ex: anxietate, sociabilitate, perseverență).

Adepții acestei orientări consideră că, deși faptele de conduită ale unei persoane prezintă o anumită variabilitate situațională, pe termen lung, se observă un cadru relativ stabil, unitar, de așteptare și interpretare.

Trăsătura psihică este conceptul care evidențiază aceste însușiri sau particularități relativ stabile ale unei persoane sau ale unui proces psihic. În plan comportamental o trăsătură constituie o predispoziție de a răspuns în același fel la o varietate de stimuli: De ex: timiditatea ca trăsătură, în plan comportamental se va manifesta ca o stângăcie, hiperemotivitate, mobilizare exagerată, ș.a.

Comportamentele oamenilor sunt exprimate prin anumite cuvinte, de obicei adjective. În limba engleză, în 1936, psihologul Gordon Willard Allport (1897 – 1967) a găsit 17.954 de cuvinte utilizate pentru a descrie personalitatea. Dintre acestea 4.500 se referă la trăsături mai frecvente. În funcție de nivelul lor de stabilitate, de puterea lor explicativă și predictivă el le-a împărțit în trăsături: cardinale; centrale; secundare. În 1943 Raymond Bernard Cattell (1905 – 1998), psiholog anglo-american, a reluat lista lui Allport și după un șir de condensări succesive (eliminarea cuvintelor ambigue, sinonime, antonime) a redus-o la 171

³¹ Bruce Lipton, *Biologia credinței*. București, Editura For You, 2008, p.17.

de cuvinte. Acestea au fost aplicate pentru descrierea unui număr mare de subiecți pe care îi cunoștea destul de bine. Aplicând analiza factorială acestor descrieri Cattell a identificat în final 16 factori, deveniți chestionarul de personalitate 16 P.F. Utilizând criteriul consensului, în 1967 Dr. Norman Vincent Peale³² (1898 – 1993) a împărțit cuvintele în trei categorii: trăsături stabile – 40%; stări temporare – 40%; roluri sociale și afecte – 20%. Astfel lista a fost împărțită în trăsături sau predispoziții stabile de răspuns (responsabile de adaptarea inter și intrapersonală) și stări care sunt tranzitorii, efemere. De ex: anxietatea pentru unii poate fi trăsătură, pentru alții stare.

Atunci când descriem personalitatea, există riscul să afirmăm existența unei trăsături pornind de la comportamente care sunt specifice unei stări.

În ciuda deosebirii punctelor de plecare și a procedeelelor de analiză, majoritatea autorilor contemporani relevă, în calitate de radical comun al definirii personalității atributul unității, integralității și al structuralității. Chestiunea care continuă să fie controversată este aceea a raportului dintre ponderea determinărilor interne (ereditare) și cea a condiționărilor externe în structurarea întregului personalității, dintre stabil și dinamic.

Spre deosebire de fizică, astronomie sau chimie, în psihologia personalității trecerea de la un model teoretic general la un caz individual nu este niciodată rectilinie și corespondența niciodată perfectă. La nivelul personalității condiționările și relațiile se desfășoară sub semnul posibilului, al probabilului, și nu sub cel al unei cauzalități liniare, directe, precise.

Adoptând ideea că personalitatea este un sistem dinamic hipercomplex, trebuie să admitem o serie de convenții de ordin operațional – logic și anume: delimitarea ei pornește de la un anumit nivel de abstractizare; organizarea ierarhică, plurinivelară; realizarea unei comunicări bilaterale cu mediul și efectuarea unor sarcini specifice de reglare; caracterul emergent și independența relativă față de elementele componente; îmbinarea analizei structurale cu analiza concret – istorică; analiza structurii interne pe baza metodei blocurilor funcționale complementare, și nu prin reducere la elementele substanțiale, energetice sau informaționale.

Personalitatea este o dimensiune supraordonată, cu funcție integrativă – adaptivă a omului, care presupune existența celorlalte dimensiuni – biologică și fiziologică, dar nu este nici o prelungire, nici o imagine proiectivă a conținutului acestora.

„Prima naștere a personalității” se leagă de momentul cristalizării „conștiinței de sine”, care presupune și raportarea critică la propriile acte de conduită, la propriile dorințe, prin comparare cu alții; aplicarea la sine a aceluiași criterii, condiții și restricții care se aplică altuia. Întreaga evoluție a personalității se desfășoară pe fondul interacțiunii contradictorii dintre „conștiința obiectivă” și „autoconștiință”. **„Prin personalitate trebuie să înțelegem întregul vieții noastre individuale, dezvoltată pe constituția noastră biologică, prin adaptarea la mediul social și cultural al comunității din care facem parte. Cu alte cuvinte: structura de adâncime a corpului nostru, rezultat al unei îndelungi evoluții biologice, în lungul erelor geologice, prin numeroase**

³² Norman Vincent Peale, *Forța gândirii pozitive*, București, Editura Curtea Veche, 2010.

forme animale, ajunge, prin integrarea într-o viață culturală la o socializare a instinctelor, a fondului temperamental, a funcțiilor fiziologice elementare, și la o viață spirituală, în domeniul valorilor culturale³³.

Utilizarea noțiunii de „personalitate”, presupune examinarea omului ca subiect (creator) și obiect (operă) a procesului social-istoric, manifestându-se sub forma unui sistem de atribute biopsihosociale: de structuri psihice inedite care se exteriorizează în activitatea de cunoaștere senzorială și logică a lumii, stări și însușiri, cu o structură mai organizată și caracterizate printr-o stabilitate relativă, comportamente, subordonate manifestărilor caracterial-temperamentale și orientate de valorile individuale – produs al motivației, toate acestea fiind raportate la ambianța naturală și umană și la criteriile normativ-valorice ale ei.

Într-o accepțiune mai vastă modelul personalității include: 1) apartenența la specia umană; 2) manifestarea biologică ceea ce o prezintă ca pe o entitate caracterizată de anumite calități fizico – somatice; 3) unicitatea psihică: singurul exponent al lumii vii dotat cu rațiune și voință; 4) dependența socială – tendința de identificare cu un anumit cadru cultural, preluare și perpetuare a valorilor lui; 5) creativitatea: implicarea în influențarea și transformarea ambianței naturale și sociale; 6) congruența – adaptarea la schimbare.

Alt aspect al abordării personalității scoate în evidență forțele umane, propunând în calitate de model principiul mobilizării în care se includ în calitate de componente: 1) energia – forța psihică de bază; 2) instinctul – mobilurile genetice și pulsunile inconștiente; 3) răspunsul reflex condițional la acțiunea stimulilor din ambianță; 4) întipărirea – capacitatea ereditară (sub formă de reflexe înnăscute) de reacționare sensibilă; 5) achiziția – învățarea, dezvoltarea pe parcursul vieții; 6) motivația – stimularea internă; 7) socializarea – adaptarea la mediul social; 8) identificarea – realizarea „Eu-lui”; 9) inteligența – interiorizarea mintală, rezolvarea de probleme, crearea de modele de viață. 10) homeostaza – echilibrul psihofiziologic.

Dinamica personalității, așa cum reiese din cele expuse mai sus, este propulsată de tendințe și, în funcție de diversitatea de combinații ale acestora, se dirijează spre un obiectiv sau spre altul, crește sau scade în tensiune, se exteriorizează printr-o cromatică sau alta. Tendințele nu se manifestă în afara unor cauzalități și a unor factori obiectivi iar, în consecință, combinațiile dintre ele nu pot lua orice formă.

Organizarea în cauză este opera a doi factori: a factorului endogen – mediul intern – și a factorului exogen – mediul extern. Nici unul dintre acești doi factori nu poate fi eliminat, primordialitate în timp are însă factorul endogen. Ontogeneza Eu-lui coincide la început cu maturizarea funcțiilor nervoase și, cu toate că primul act al personalizării nu se pune în scenă decât atunci când subiectul reușește să se detașeze de obiect, personalitatea se realizează pe un anumit fond nervos, endocrin și umoral moștenit doar ereditar de la părinții și strămoșii săi.

Luarea în considerare a ambilor factori se va face pentru o corectă evaluare a personalității, asigurându-se astfel baza necesară pentru un pronostic valid, privind dezvoltarea acesteia. Or, dacă factorii ereditari au un rol important în determinarea unor trăsături de personalitate, atunci acestea

³³ Ion Biberi, ibidem, p.25-26.

ar trebui să fie suficient de stabile pentru a asigura cadrul necesar pentru un bun pronostic. Tocmai din aceste considerente, multe din teoriile trăsăturilor afirmă, implicit sau explicit, că trăsăturile au o anume determinare biologică. De exemplu: temperamentul, facultățile psihice de creier.

3. Fizica cuantică - limbajul naturii

Fizica cuantică ilustrează modul în care tot ceea ce există în Univers, în toate dimensiunile vieții și realității, este alcătuit în cele din urmă din cuante de energie, vibrație. Energia nu numai că abundă și este parte integrantă din toate aspectele existenței, dar este, în același timp, Minte vie, Conștiință vie. Prin urmare, orice element al Universului își are propria viață în cadrul acestei infinite Energii inteligente. Orice este un aspect al acestei Inteligențe infinite. Fiecare persoană, fiecare animal, fiecare copac, fiecare stea și fiecare planetă, orice microorganism, oricât de mic ar fi el, toate sunt, în cele din urmă, în aceeași măsură, aspecte ale aceleiași energii. Nu există separație decât prin iluzia creată de către ego și cele cinci simțuri fizice. Noi, împreună cu absolut tot ceea ce există în Univers, suntem una, fără excepție, suntem interconectați cu toate entitățile existente în Univers.

Întrucât Universul este o Inteligență infinită din ale cărei multiple aspecte facem și noi parte integrantă, cuantele de Energie sunt influențate de Minte, care ea însăși este energie pură. Ori de câte ori priviți la o posesiune, indiferent ca e o casă, o mașină sau un televizor, acestea nu sunt de fapt nimic mai mult decât o formă de organizare a Energiei sau cuante create prin procesele de gândire ale Minții. Dacă aceste obiecte ar fi analizate foarte de aproape, s-ar vedea că nu sunt solide în realitate, ci mai degrabă sunt compuse din cuante de Energie care vibrează și se mișcă cu accelerații foarte mari spre și dinspre obiectul observat. Nimic nu poate exista permanent dacă nu este observat, pentru că Mintea este cea care controlează și alcătuiește cuantele de Energie și, fără concentrarea Minții, prin manifestarea gândului, cuantele ar deveni din nou un potențial pentru altceva. Desigur, existența este un termen aferent celor cinci simțuri fizice: tot ceea ce există acum a existat dintotdeauna și va exista întotdeauna, doar iluzia formei este cea care se schimbă ca răspuns la gând. Atunci când ceva este observat, cuantele se adună formând particule subatomice, apoi atomi, apoi molecule, până când ceva anume se manifestă în lumea fizică printr-un eveniment localizat în timp și spațiu și care poate fi observat prin cele cinci simțuri. Acest proces este elementul de bază al modului în care fiecare persoană își creează propria realitate.

În interdependența și interconectarea noastră cu tot ce există în Univers, având aceeași origine energetică, influența mediului asupra modificării genelor și implicit a personalității umane este determinată de faptul că, la origine, după ultimele estimări științifice, au fost și sunt energie. De aceea, acum, în noua paradigmă a fizicii cuantice, se ia în considerare manifestarea duală a oricărei entități din Univers, sub formă de corpuscul și undă. Ori, referindu-se la entitatea umană, Lynne McTaggart scrie că: **„La nivelul cel mai elementar, noi nu suntem o reacție chimică, ci o sarcină electrică. Ființele umane și toate ființele vii sunt o alcătuire energetică**

într-un câmp de energie conectat la fiecare lucru existent în această lume. Acest câmp pulsatoriu de energie este motorul central al ființei și al conștiinței noastre, alfa și omega existenței noastre³⁴. De asemenea, menționează că: „Biologia este un proces cuantic. Toate procesele din corp, inclusiv comunicarea celulară, sunt declanșate de fluctuații cuantice, și toate funcțiile cerebrale superioare, cum ar fi conștiința, par să funcționeze tot la nivel cuantic... Ceea ce noi considerăm memorie este doar o emisie coerentă de semnale din Câmpul Punctului Zero și că amintirile de lungă durată sunt doar grupări structurate ale acestor informații sub formă de unde... Dacă autorii teoriei au dreptate, creierul nostru nu este un mediu de stocare, ci un mecanism de receptare în toate sensurile, iar memoria este pur și simplu un văr mai depărtat al percepției obișnuite. Creierul regăsește informațiile «vechi» la fel cum prelucrează informațiile «noi» - prin transformarea holografică a tiparelor interferenței undelor... Unii oameni de știință au mers atât de departe încât au sugerat că toate procesele noastre cognitive superioare ar rezulta din interacțiunea cu Câmpul Punctului Zero”³⁵.

De mii de ani tradiția mistică orientală vorbește despre lume și univers în termeni care, în zilele noastre, se dovedesc mai actuali ca niciodată. Conceptele și ideile orientale despre vid, (spațiul gol care de fapt nu este gol), lucrurile materiale care nu sunt făcute din ceva material și interdependența între toate câte există în Univers sunt probate astăzi de descoperirile fizicii cuantice. Lumea în care trăim este o lume total diferită de ceea ce am fost învățați de către părinți sau la școală. Este o lume la care oricine dorește să aibă succes trebuie să se adapteze și să trăiască în conformitate cu principiile sale.

Din păcate însă, noile descoperiri ajung greu la urechile și ochii maselor. Majoritatea oamenilor încă își închipuie ca știu tot ce poate fi știut și au numai, certitudini de viață. De aceea, mulți nu vor să audă de ceva nou, susceptibil, să pună sub semnul întrebării viața lor liniștită bazată pe „convingeri de nezdruclinat”. De ce se întâmplă acest lucru? Datorită diferenței de percepție. Nu percepem din lume decât cea ce suntem pregătiți să percepem. Acest lucru s-a demonstrat științific. Pentru o experiență de fiziologie, niște pisici au fost închise încă de la naștere într-o mică încăpere tapisată cu motive orizontale. După trecerea perioadei de formare a creierului, aceste pisici au fost scoase de acolo și puse în niște cutii tapisate cu linii verticale. Aceste linii indicau amplasamentul ascunzătorilor cu hrană și trape de ieșire, dar nici una dintre pisicile educate în camere cu motive orizontale nu a reușit să se hrănească sau să iasă. Educația le limitase percepția la evenimentele orizontale. Și noi funcționăm cu aceleași limitări ale percepției. Nu mai știm să percepem unele evenimente pentru că am fost condiționați să percepem lucrurile numai într-un singur mod. Minteia umana vede doar ce crede ea ca e adevărat, refuzând să vadă și alte lumi. Realitatea pe care oamenii și-o creează le obturează șansa de a percepe și alte realități. Ei vad

³⁴ Lynne McTaggart, Câmpul. Căutarea forței secrete a Universului, Brașov, Editura Adevăr Divin, 2009, p.15-16.

³⁵ Lynne McTaggart, ibidem, p.170-171.

ceea ce cred că este real, chiar dacă asta nu e realitatea în sine. Se spune chiar: oamenii nu vad lumea așa cum este ea, ci așa cum sunt ei.

Încă de la naștere creierul nostru este „formatat” strict să vadă evenimentele doar în plan orizontal. Noi percepem timpul ca fiind orizontal (trecut-prezent-viitor), spațiul ca fiind în afara noastră, lucrurile ca fiind separate de noi (eu aici, tu acolo, scaunul, dulapul în altă parte). Toate acestea, și multe altele se realizează prin intermediul celor cinci simțuri (auz, văz, miros, gust, pipăit). Am fost programați să credem că realul e ceva perceput exclusiv prin cele cinci simțuri și că „extra-simțurile” și ceea ce poți descoperi prin ele sunt ceva ce țin de „superstiție” – ceva fals, iluzoriu, ce nu trebuie luat în serios. Și, în ciuda faptului că știința a demonstrat adevărul lumii dincolo de simțuri (planul, vertical), majoritatea oamenilor continuă încă să respingă aceste realități – tocmai datorită condiționării „orizontale” inoculate încă de foarte mici, din perioada formării creierului.

Influența mediului asupra modificării genelor și implicit a personalității umane este determinat de faptul că, la origine, după ultimele estimări științifice, au fost/și sunt energie. De aceea, acum, în noua paradigmă a fizicii cuantice, se ia în considerare manifestarea duală a oricărei entități din Univers, sub formă de corpuscul și undă.

Structura energetică a organismului uman prin „**stratul exterior al Sinelui Personalității este influențat de cel puțin cele patru forțe fundamentale acceptate (gravitația, electromagnetismul, forța nucleară tare și forța nucleară slabă)**” conducând la o anumită stare comportamentală a persoanei³⁶. Pe baza acestor considerente Serghei Nikolaevici Lazarev³⁷, un cunoscut bioenergetician rus, a făcut o descoperire care ar putea revoluționa întreaga concepție contemporană asupra diagnosticării și tratării bolilor.

Argumentele sale privind existența a șapte cauze bioenergetice care afectează sănătatea organismului uman constau în faptul că tot ce pătrunde în subconștientul uman constituie un ghid al acțiunilor și începe să funcționeze activ. Dacă cu 100 - 150 de ani în urmă absolutul subconștientului era în principal apanajul artei, filozofiei, al câtorva școli ezoterice, în prezent acestui proces i s-a raliat medicina. Logica conștiinței umane este orientată către supraviețuirea corpului fizic. Logica subconștientului, către păstrarea și dezvoltarea structurilor spirituale. De aceea încercările de substituie mecanică a acestora în cele mai multe cazuri duc la dispariția uneia din aceste două componente. Acum subconștientul omului asimilează murdăria energetică cu o viteză neînchipuită și nu doar pentru că unii încearcă să pătrundă în el, ci și pentru a se bloca subconștientul. Sentimentele și trăirile negative care pătrund în subconștient, nu mai pot fi controlate de om și întrucât sănătatea fizică este strâns legată de subconștient, apar niște dependențe complicate și niște urmări grave. Cercetarea structurilor karmice demonstrează, în mod elocvent, la nivelul energetic, porunca biblică: „Respectă pe tatăl tău și pe mama ta ca să se prelungească zilele tale pe Pământ...” Raporturile față de mama și tata trebuie să fie întotdeauna cele respectate. Codul legilor și regulilor care au existat în

³⁶ Richard Bartlett, Matricea energetică. Știința și arta transformării, Brașov, Editura Adevăr Divin, 2010, P.XII-XIII.

³⁷ http://ezoteric.50megs.com/diverse/cauzele_imbolnavirii_lazarev.htm

societate în toate veacurile proteja împotriva destrămării celor mai fine structuri ale câmpurilor oamenilor. Acum toate acestea sunt pierdute. Relațiile dintre oameni sunt determinate de niște coduri ale câmpurilor lor. Câmpul fiecărui om conține câte un set de programe care determină relațiile sale cu lumea și cu oamenii. Sentimentele de dragoste, ură, supărare pe care le nutresc cei din jur față de om corespund cu strictețe cu ceea ce este sădit în karma acestuia. De aceea există oameni care sunt în permanentă jigniți, care suferă traumatisme, care sunt invidiați, etc. În câmpul omului sunt conținute programe informaționale ale atitudinilor față de el și programe ale atitudinii acestuia față de alți oameni. Când împotriva noastră se întreprinde ceva neplăcut, nu e bine să răspundem în același fel. Ne putem opune doar la nivel fizic, însă la nivelul câmpului și la nivelul spiritual trebuie să ne păstrăm întotdeauna o atitudine de smerenie, de blândete, să manifestăm iubire față de oameni și să ținem minte că orice neplăcere este cauzată de imperfecțiunea noastră. Acest lucru ne curăță karma, ne ferește de boli, ne ameliorează destinul și sănătatea copiilor. Irascibilitatea în raporturile cu oamenii, răutatea constituie o tentativă de atac bioenergetic nu numai asupra unui individ ci și asupra Universului, provocând deformații ale structurii câmpului. "Rugați-vă pentru cei ce vă blestemă și binecuvântați-i pe cei care vă urăsc...". Aceasta e cea mai puternică apărare împotriva nenorocirilor, bolilor și a ceea ce numim "deochi". Foarte multe boli sunt puse în legătură cu faptul că oamenii nu știu cât e de periculos ca în perioadele de puternic avânt sufletesc, când sunt îndrăgostiți, de exemplu, iar nivelul energetic al omului crește brusc, să emane gânduri și stări emoționale negative. De aceea, orice sentiment al jignirii care a intrat la o mare adâncime, sau de care omul nu se poate debarasa timp îndelungat reprezintă un mare pericol. Oamenii au încercat, în mod intuitiv, să dezamorseze aceasta bombă, să scape de sentimentul de supărare. Modalitățile au fost plânsul, spartul veselei, înjurăturile. Atunci când însă supărarea este ținută timp îndelungat ea devine de câteva ori mai periculoasă și lovește nu doar în cel care o ține dar și în copii lui. Oamenii sănătoși nu-și permit să țină supărări. În Liturgia Sfântului Ioan Gură de Aur se spune: **„Să ne iubim unii pe alții, ca într-un gând să mărturisim”**, când credincioșii cer iertare unii la alții pentru toate ofensele și nedreptățile pe care le-au săvârșit cu voie sau fără de voie. Dacă acest lucru se face cu sinceritate, atunci intră în funcțiune mecanismul căinței și are loc autopurificarea în subconștient. Din păcate, sensul căinței este înțeles într-un mod greșit în prezent. Căința, înainte de toate, nu este un șir de remușcări sterile. A te căi înseamnă a-ți îndrepta toate forțele asupra propriei schimbări și niciodată să nu-ți mai repeți greșelile. În timpul căinței are loc ruperea lanțului de cauze și efecte în care o faptă trage după sine pe următoarea. În creștinism tâlharul răstignit pe cruce care se pocăiește se poate ridica mai sus decât un sfânt pentru că el are nevoie de eforturi de zeci de ori mai mari decât un om cu karma curată pentru a trăi întreaga viață în sanctitate, iar în rugăciunea „Tatăl nostru” se spune: „și ne iartă nouă greșalele noastre, precum și noi iertăm greșiților noștri”. Rudele noastre și chiar animalele domestice depind de noi, iar dacă încălcăm legile eticii, aceștia pot fi pedepsiți împreună cu noi. Conștiința omului e că o mică rotiță ce poate fi rotită prin eforturi nu prea mari înainte și înapoi. Subconștientul e ca o roată imensă și grea care este greu de pornit, dar și mai greu de oprit. Strămoșii noștri urneau roata subconștientului prin aspirația către Dumnezeu, prin iubire și

facere de bine. În ultimii 300 de ani noi trăim din inerția acestei mișcări, fără să depunem eforturi pentru a o menține. De aceea acum ne poate ajuta numai aspirația conștientă și neîntreruptă către armonia lumii, către Dumnezeu. Rezervele karmei omenirii sunt epuizate și doar aspirațiile personale ale fiecărui om vor determina gradul său de protecție împotriva nenorocirilor.

În practica curentă se menționează șapte categorii de emoții negative care fac parte din viața noastră și pot avea efecte nedorite asupra propriului organism. Acestea sunt:

1. Frica. Frica este una dintre emoțiile negative ce ne poate face rău. Ca și alte emoții negative, frica are puterea de a ne otrăvi organismul. Acest lucru nu este spus în sens metaforic, fiind demonstrat științific – atunci când ne este frică, plămânii, rinichii, intestinalele și chiar pielea elimină substanțe ce ne pot intoxica organismul (au loc anumite procese chimice). Astfel, un atac acut de panică (experimentarea sentimentului de frică la cote intense), se poate dovedi chiar fatal pentru o persoană mai "slabă de înger".

2. Grijile. Grijile sunt, probabil, cel mai comun, dar și cel mai dăunător păcat pe care îl poate comite creierul nostru. Grijile au puterea să ne consume ușor, ușor, atât psihic, cât și fizic, fiind extrem de distructive pentru ființa umană ca întreg. De multe ori, grijile sunt un simptom de lașitate și intră în mintea noastră din cauza incapacității noastre de a ne controla așa cum trebuie viața. La fel, grijile pot fi și un indicator de egoism, lucru adesea negat de persoanele în cauză. Oricine nu poate să lase grijile deoparte se va simți fizic din ce în ce mai rău. Ele pot afecta organismul prin indigestie și un nivel de aciditate ridicat al stomacului sau alte probleme de ordin psihologic. Mai mult, aciditatea irită sistemul nervos și, în timp, poate cauza chiar depresie.

3. Regretele. În întreaga noastră viață este imposibil să nu fim vinovați pentru o nereușită de-a noastră sau de-a unei persoane dragi. Problemele și situațiile cu care ne confruntăm sunt de multe ori peste limitele noastre de înțelegere și de aceea suntem supuși greșelii. Când regretele ne ajung din urmă trebuie să ne recunoaștem sentimentele negative, însă trebuie și să realizăm faptul că suntem mai puternici decât credem. Natura ne-a creat imperfecti și, printre rândurile de fericire și entuziasm se vor strecura, când și când, și sentimente din spectrul negativ precum frica, rușinea, ostilitatea sau vina.

4. Depresia. Depresia nu afectează doar starea de spirit a unei persoane și percepția ei generală pe care o are asupra vieții. Ea poate ieși la suprafață sub multe forme, inclusiv cea a problemelor de alimentație, extrem de pregnantă în ziua de astăzi. Pentru a redeveni o persoană completă și a scăpa de depresia ce ne poate măcina psihicul, trebuie să avem curajul să ne repudiem emoțiile negative și să fim receptivi la schimbare. Astfel, vom deveni mai conștienți de propriile emoții și sentimente.

5. Mânia. Mânia (furia) este o emoție pe care o experimentăm în mod natural. Totuși, atunci când ea nu este controlată așa cum trebuie, ea poate avea consecințe devastatoare atât pentru persoana ce o resimte, cât și pentru orice altă persoană din jurul ei. Motivul principal pentru care mânia devine atât de greu de controlat pentru majoritatea dintre noi este că ea reprezintă o reacție aproape instinctivă asupra anumitor oameni, locuri ori situații. Majoritatea dintre faptele sau vorbele noastre făcute sau spuse la

mânie nu sunt procesate de conștiință, însemnând că în momentele de furie reacționăm instinctiv, impulsiv, fără să ne gândim la alegerile noastre.

6. Auto-învinuirea. Dacă suntem cu psihicul la pământ și ne auto-învinuim pentru anumite greșeli, trebuie să ne aducem aminte că este aproape imposibil să ne ducem viața pe pământ fără să avem parte de dificultăți sau situații excepționale. Să ne auto-învinuim pentru nefericirea unei alte persoane, problemele celor din jur sau relațiile care nu au funcționat este foarte supra solicitant și nesănătos pentru propriul nostru organism. Oamenii care se învinovătesc singuri pentru prea multe lucruri confundă influența cu controlul. De exemplu, o mamă își poate influența copilul atunci când vine vorba de studiile sale, însă nu îi poate controla motivația (sau lipsa acesteia). La fel, putem să influențăm starea de spirit a prietenilor noștri, însă nu o putem controla total, fiind responsabili de trăirile lor interioare.

7. Indiferența. Indiferența reprezintă absența dorinței de a ne interesa de un lucru, de a face un lucru. A fi indiferent înseamnă a realiza că nu avem nici un interes - în momentul de față sau poate chiar niciodată - față de un lucru important pentru viața noastră și a celor dragi, față de ceva ce ar fi trebuit să devină prioritar pentru noi. Indiferența, ignoranța, reprezintă o amânare a gândurilor noastre, fiind un substitut al cunoașterii. În timp ce indiferența constantă ne poate întuneca viața și dezmembra relațiile cu persoanele din jur, conștientizarea acesteia poate avea efecte dăunătoare asupra psihicului uman și a încrederii în propriile forțe. Deși de multe ori avem impresia că "ce nu știm nu ne poate răni", a trăi în ignoranță este un lucru distructiv pentru evoluția noastră ca persoană.

La aceste șapte categorii ale psihicului uman care afectează sănătatea psihologică a personalității și deci randamentul activității acesteia, se poate adăuga o stare de spirit caracteristică vieții contemporane numită plictiseală. Ea se poate manifesta individual sau colectiv, pe categorii de persoane. Să ne amintim de celebrul film *La dolce vita* al regizorului italian Federico Fellini, din 1960. Întrebat de ziariști cum de ia venit ideea unui asemenea film Federico Fellini a spus: avem o categorie de tineri din familii bogate care nu fac nimic și totuși fac ceva. În film am prezentat „acest ceva” care-l fac această categorie de tineri și a ieșit acest film.

Plictiseala este o boală a sufletului modern, este o stare emoțională negativă, în decursul căreia individul resimte lipsa dorinței de acțiune, dar și senzația subiectivă că trecerea timpului are loc cu dificultate. Explicațiile plictiselii includ sentimentul de gol al ființei moderne. Opiți pentru un moment din vârtejul vieții, ne dăm seama că este doar un carusel. În permanență încercând să ne menținem ocupați, trăim cu iluzia că viața noastră e plină, iar iluzia de a fi ocupat ne face să ne simțim vii. Momentul de pauză în care se insinuează plictiseala este capabil să ne producă anxietate, pentru că poate sfâșia brusc iluzia. În plus, mai există și nevoia de a face lucrurile previzibile și astfel, controlabile. Le furăm inconștient secretul, misterul, atracția. Vrând să explicăm totul în termeni cuantificabili, ucidem "corola de minuni a lumii", după care ne plictisim. Plictiseala este unul din dușmanii creierului, la fel cum celulita afectează corpul fizic. Așadar, remediul pentru o boală modernă precum plictiseala este antrenamentul mental, constant și făcut cu entuziasm. Atâta timp cât mușchiul minții este activ, ne putem declara perfect sănătoși. Atunci când ești plictisit, te simți ca și cum

toata puterea de a mai dori ceva ți s-ar fi epuizat. Animația pare să fi dispărut și tu nu o poți face să reapară. Tot ceea ce poți face este să lucrezi cu acea mică parte din tine care nu se plictisește și să o folosești pentru a ferma și convinge restul personalității tale să revină în curentul vieții.

„Plictiseala mai întâi de toate este un fapt de ordin vital; e în legătură cu oboseala organică. Închiderea în sine a sufletului rănit, plictiseala e sentimentul neîndestulării vieții, constatarea nimicniciei ei. Așa bazată, plictiseala-i îndreptățită, e legitimă. N-ai ce zice împotriva ei cu temei. Plictiseala mai e sentimentul monotoniei, încetinelei vieții, ea acuză repetările vieții puțin mascate, sărbezimea ei necesară”³⁸.

„Lupta împotriva plictiselii are drept ajutor o artă modestă și anevoioasă, arta de a trăi, sau, în lipsa ei, știința vieții. Arta de a trăi are numai un singur percept, un percept însă fundamental: cunoașterea de sine. Cunoașterea de sine, se înțelege, cere o neînsemnat de mare frământare de minte și poți ajunge până la adânci bătrânețe fără să fi izbutit în această cunoaștere de deplin. Ceea ce călăuzește pe oameni este instinctul... Cel ce se cunoaște pe sine nu va fi nici jucăria unor deșarte dorințe, nici jertfa unor păcate care să-l ducă la moarte. Se va împăca cu sine așa cum e și va intra voios în rândurile soartei. Arta de a trăi cere să ne împăcăm cu viața, să fim cu viața de acord, s-o înțelegem deplin. Vom da dar facultăților noastre toată cultura ce pot s-o aibă. Spiritul are o valoare de sine, ne poate face multe soiuri de plictiseală să înlăturăm. Poate ridica omul la cel mai înalt grad de fericire, care e înțelegerea lumii și bucurarea de lume neîntrerupt”³⁹.

Opusul plictiselii este conectarea la energia vieții. Vechii greci numeau acesta calitate eros, un termen care a devenit aproape sinonim cu pasiunea sexuală. Este ușor de înțeles cum s-a făcut conexiunea între energie și sex, pentru că sentimentele de pasiune sexuală copleșitoare se află exact la polul opus plictiselii.

4. Conduita umană – expresie a personalității

Unitatea și coerența ființei umane, înmănunchind toate planurile de viață în aceeași structură de totalitate, presupune pentru fiecare din manifestările particulare ale individualității o dependență strictă de această realitate structurală. În organism nu există nimic desprins din nucleul de totalitate al ființei, nimic aberant, local, particular. Totul decurge din întreg a cărui expresie este; totul izvorăște din sinteza ființei, și fiecare manifestare particulară o răsfrânge, o exprimă. Individualitatea umană alcătuiește practic o formă unitară, integrală, sintetică a personalității. Valabil pe toată scara manifestărilor vitale, acest principiu este mai cu deosebire vădit de planul activ, dinamic, al ființei, al reacțiilor, al mișcărilor, al faptelor, al operelor. Fiecare din aceste reacții, reflexe, gesturi și fapte răsfrânge individualitatea întreagă și o conține în ceea ce are mai intim.

³⁸ Emile Tardieu, Plictiseala. Studiu psihologic, București, Biblioteca Revistei Ideei, 1939, p.222.

³⁹ Emile Tardieu, ibidem, p.223

Acțiunea umană este o permanentă legătură între trecut și prezent și această străduință de continuitate, de evidențiere a etapelor evolutive parcurse reprezintă un principiu cardinal de manifestare în fenomenele vieții. Fiind o realitate în devenire, individualitatea nu poate fi înțeleasă în integralitatea ei prin limitarea considerațiilor la starea prezentă care nu poate fi decât o etapă ce trebuie legată de formele de viață pe care individualitatea le-a prezentat în trecut și cu acelea pe care le va înfățișa în viitor.

În împlinirea individualității se deosebesc două linii evolutive distincte, dar care își încrucișează acțiunea în formarea individului uman: o linie biologică, filogenetică, ereditară, legând pe individ de ascendenți și o linie istorică, culturală, situând pe om în mediul social din care face parte. Prima linie explică devenirea biologică, formația corpului, prezența aptitudinilor și potențialităților înnăscute, viața corpului, a individualității somatice; a doua cuprinde datele sociale, morale și culturale ale mediului, principiile educative inoculate omului încă în copilărie, corpul valorilor spirituale sub semnul cărora s-a format viața sufletească. Prima linie ne conduce înapoi la formele biologice parcurse în trecut, a doua la desfășurarea istorică a vieții sociale, cărora individul le este deopotrivă tributar.

Considerată ca o realitate în permanentă formare și devenire, individualitatea umană va trebui să fie legată de aceste două ordine de fapte evolutive, pentru a fi înțeleasă în esența ei: sub raport biologic, individul uman va trebui să fie legat de strămoși prin linia ereditară, și în același timp, va trebui să fie înțeles ca o devenire în timp, parcurgând diferite etape de evoluție biologică, copilărie, tinerețe, maturitate, bătrânețe; sub raport istoric, individul uman se integrează deopotrivă evoluției trecute a umanității pe plan istoric-cultural, ca și influențelor educative, sau condițiilor culturale generale, în mijlocul cărora i se dezvoltă viața spirituală. Fiind o realitate care devine și nu un fapt statornic, închistat și fără plasticitate, individualitatea omenească trebuie considerată deopotrivă ca un produs de evoluție și ca o ființă care se schimbă, în anumite limite, fără ca această devenire să excludă o anumită constanță și permanență structurală de adâncime.

Metoda evolutivă, genetică, presupune o întoarcere către origini și o surprindere în viața individualității a datelor ei primitive. În ordinea evolutivă, corpul este substratul tuturor datelor ereditare, instinctuale și afective; corpul reprezintă infrastructura ființei umane, concentrând în adâncurile lui plămada originară a ființei umane și zestrea ei ereditară; corpul conține toate particularitățile adânci ale individualității, din care se dezvoltă mai târziu, sub influența condițiilor sociale, diferențierile sufletești, caracterul și personalitatea. În structura personalității, toate aceste date biologice vor defini ceea ce se constituie sub denumirea de temperament. Prin temperament înțelegem, în realitate, o sinteză a întregii structuri organice, a tuturor funcțiunilor celulelor și țesuturilor, a tuturor particularităților corpului. Temperamentul este deci o expresie de totalitate a tuturor proceselor, coloidale, electrice, chimice, fiziologice ale organismului; el e condiționat de felul schimburilor, de nutriția celulelor, de felul și ritmul general al funcțiunilor organice; el exprimă întregul corp cu ritmurile și energia lui interioară. Temperamentul constituie astfel complexitatea biologică a individualității,

particularitățile ei constituționale. Se grupează deci sub această denumire de temperament toate diferențele organice constituționale care disting unele individualități de altele: excitabilitate la împrejurări exterioare, rapiditate în manifestări, intensitate și durată reacțională, direcția acestor reacții, inhibiții, ritm organic, tonalitate vitală. Temperamentul este deci o înmănunchere de aptitudini instinctuale și afective elementare, ce alcătuiesc o sistematizare de manifestări biologice, avându-și un centru de integrare și regulare funcțională în formațiunile nervoase ale diencephalului. Cu alte cuvinte, putem menționa că înțelegem prin temperament un mod reacțional obișnuit al organismului la împrejurările exterioare și un ritm particular al vieții sale vegetative. Noțiunea de temperament corespunde prin urmare unei realități biologice; ea își are punctul de plecare în structurile organice, esențial diverse, după formula individuală; ea nu este o simplă vedere convențională, o comoditate a limbajului.

Unitatea anatomică nu definește exclusiv ființa individualității. Relativa independență a organelor se află subsumată unității totale a organismului, care are o unitate calitativ eterogenă; această unitate morfologică își găsește un corespondent în sinergiile funcționale, care se unesc în armonia fiziologică a ființei. **Unitatea anatomică se întregește prin convergența funcțiunilor organice.** Caracterul dominant al structurii individualității este subsumarea riguroasă a funcțiunilor disparate unității superioare a organismului, coordonarea tuturor fenomenelor vieții într-un mănunchi unitar, explicând aspectul de «unitate în varietate» și diversitate ale individului biologic.

Se poate spune, în general, că individualitatea umană reprezintă un tot circumscris, în care părțile sunt solidare între ele, în care funcțiunile se îmbină unele cu altele în sinergii armonioase și în care totul, forme, organe, funcțiuni, se află într-o dependență strânsă, așa încât o modificare fiziologică a unui sistem sau aparat aduce după sine o adaptare corelativă a tuturor celorlalte părți a organismului, până la obținerea unui nou echilibru.

Organismul uman e compus din celule foarte diferențiate grupate în organe, având structuri deosebite unele de altele. Fiecare din aceste celule, considerate în unitatea lor, și fiecare din aceste organe au o activitate și un chimism proprii, o anumită cadență și o formulă specifică de viață. Aceste nenumărate ritmuri vitale disparate se îmbină printr-o stringență superioară într-o funcțiune de ansamblu a întregului organism; celulele și organele își subordonează cadența și specificitatea de structură unei unități superioare, contribuind la activitatea unitară a organismului. În această activitate armonioasă, în care se contopesc și se integrează nenumăratele forme de activități elementare, individualitatea se prezintă ca un întreg, nu numai sub raportul ei intern de viață. Specificul și disparitatea părților alcătuitoare al organismului dispar, contopindu-se sub diriguirea unor forțe coordonatoare, unității centrale a totului.

Acest echilibru funcțional care se creează în organism nu are nimic rigid în ele, ca să spunem mecanic. El nu rămâne permanent același, ci prezintă o mare suplețe de adaptare la diferitele împrejurări fiziologice. **Schimbarea condițiilor de interacțiune cu mediul produce o adaptare funcțională a organismului la noile condiții de coexistență cu mediul**

înconjurător. Unitatea și coeziunea funcțională a organismului este rezultatul unor adaptări continue la condițiile de impact cu mediul înconjurător. Individualitatea umană este rezultatul integrării succesive a unor forme și funcțiuni vitale apărută la diferite stadii în istoria vieții. Acțiunile trecutului determină comportările viitoare; cunoașterea trecutului unui om ne îngăduie să-i cunoaștem climatul interior, să-i anticipăm faptele viitoare. Într-un cuvânt „caracterul”.

Concepția modernă asupra individualității umane postulează o integrare succesivă de organe și funcțiuni, care au fost treptat diferențiate în cursul istoriei vieții. Totalitatea funcțiunilor și aptitudinilor omenești au apărut în realitate succesiv în devenirea vieții; toate aceste funcțiuni și organe se orânduiesc după vechime, în straturi, avându-și o corespondență în structura sistemului nervos. Concepția starturilor personalității se afirmă deci în biologia contemporană, ca un rod al cercetărilor filogenetice, embriologice, anatomice, fiziologice și clinice, ea este un rod al metodei de studiu al individualității.

Viața se manifestă mai ales sub aspectul unui sistem de echilibre funcționale; sistem excesiv de complicat în care echilibrele îmbinate unele în altele, sub o strânsă dependență reciprocă, nu se manifestă decât cu colaborarea unui număr imens de factori.

„Afirmarea valorii vieții din perspectiva exclusivă a individului este unilaterală. În realitate, individul nu există decât în măsura în care este legat de strămoșii animalii din care s-a desprins și decât în măsura în care se dezvoltă într-o comunitate biologică și socială, în care se integrează. Individualismul, exaltarea valorii individului în detrimentul realității vieții sociale, este un non-sens”⁴⁰. „Interdependența dintre dezvoltarea individuală și starea de evoluție a mediului social în care individul apare și se dezvoltă implică dezvoltarea simțului responsabilității individului față de ceilalți și față de propriile sale acte”⁴¹.

Conviețuirea socială contribuie la desăvârșirea psihismului, la apariția conștiinței ca factor de adaptare la o realitate complexă, la apariția limbajului articulat, la formarea persoanei morale, prin postularea unor valori spirituale.

Viețuirea în societate impune individului uman un anumit conformism față de regulile și valorile curente, o consecvență cu sine însuși, o linie de conduită. Între fondul temperamental și funcțiunile superioare se articulează o legătură, din care felul de a fi al individului. Această articulare numită în psihologie caracter este specifică fiecărui individ care conduce la constatarea practică a existenței unei individualizări a caracterului uman. **Se numește caracter modul obișnuit de a reacționa al unui individ la împrejurările vieții sociale.**

Distincția dintre temperament și caracter va consta în faptul că temperamentul exprimă viața corporală și poziția individului față de mediul fizic, în timp ce caracterul, care conține fondul temperamental, depășindu-l, exprimă existența morală și poziția omului în ambianța socială. De aceea

⁴⁰ Ion Biberii, ibidem, p.129.

⁴¹ Ion Biberii, ibidem, p.130.

caracterul se vădește și se formează în viața socială, prin experiențe și acțiuni repetate.

5. Relativitatea caracterului de unitate și unicitate ale individualității

Organismul nu are o viață izolată. El nu este un sistem închis în funcțiuni, care își este suficient sie-și, și care nu are nici o comunicare cu exteriorul. Adaptarea internă a funcțiunilor unele la altele este întregită cu o adaptare a întregului organism la condițiile exterioare ale mediului. Nu trebuie să privim însă această corelație în sensul ei strict, ci în semnificația ei cea mai largă. Prin relația cu exteriorul, nu trebuie să înțelegem numai raporturile directe la care omul sau animalul răspunde prin atitudini, reflexe și adaptări de totalitate a organismului, activități la care participă organele de simțuri, sistemul nervos și muscular.

La schimbările mediului, organismul răspunde cu modificări de adâncime corelative, destinate să mențină un echilibru între energetica internă și mediul exterior. Organismul ne apare astfel un sistem energetic în permanentă adaptare la ambianța fizică. Între modul energiilor din afară și funcțiunile dinăuntru se mențin în fiecare moment o rezonanță armonică menită să cheazășuiască dănuirea vieții.

Ca urmare, **individualitatea nu trebuie să fie considerată o realitate biologică și spirituală rigidă, invariabilă, și nici ca un cerc închis fără corelații sau prelungiri în mediul exterior cosmic sau social.**

Individualitatea e devenire. Cuprinderea ei în actualitate nu adâncește decât una din nesfârșitele metamorfoze vitale pe care le îmbracă în cursul existenței. Marile etape ale vieții creează individului forme vitale adesea profund deosebite între ele. Variabilitatea individualității introduce în noțiunea unității și fixității individului o întinsă relativitate. Individualitatea este în același timp în strânsă dependență cu restul indivizilor aparținând aceleiași spețe și chiar a întregii sfere a formelor vitale, a totalității biocosmice.

Participarea individului la ambianța cosmică și biologică se întregește în cazul individului uman cu o participare tot așa de strânsă la viața socială. **Omul este o ființă socială**, individul uman schimbă valori cu mediul social la care participă intim și originar, **formațiunea sa psihologică este în funcție de valorile pe care le primește pasiv încă din primii ani ai copilăriei**; integrarea individului în viața socială este desăvârșită, diferențierile lui de masă socială, prin afirmarea coeficientului său de originalitate, fiind în genere redus. **Individualitatea umană participă nu numai biologic dar și psihologic la o realitate supraindividuală, de la care primește valori.**

Dar, **conturul individualității este imprecis.** Nu se poate trasa o frontieră bine delimitată indicând marginile individualității; formele exterioare nu indică în realitate întinderea organismului, izolându-l monadic de restul lumii. Prin participările lui de ordin biologic, social și sufletesc, individul își trimite nesfârșite prelungiri de antene în mediul înconjurător, după cum acesta din urmă își trimite prelungirile înrâurilor în adâncul structurii

individuale. Schimburile și conexiunile dintre individ și mediu știrbesc unitatea ideală a izolării individuale.

Dar nici structura interioară însăși a individualității nu prezintă o respectare absolută a principiului unității. La organismele inferioare, faptul că o amputare accidentală poate reface două sau mai multe individualități asemănătoare, dovedește că unitatea individualității nu e absolută, iar la individul uman, dacă unitatea biologică a corpului e realizată, în schimb disocierile și opozițiile sufletești, vor știrbi iarăși principiul unității ființei.

Ne aflăm așadar în fața a două ordine de fapte care trebuiesc considerate amănunțit pentru a putea înțelege complexitatea noțiunii de individualitate, pe de o parte, **tendința de proprie depășire a individualității**, prin participare la mediu, iar de alta, **lipsa unei stricte unități interne a individualității**, prin caracterul relativ pe care îl are principiul coeziunii lăuntrice a organismului.

Această alăturare de fapte contrastante pune problema individualității umane în adevărata ei perspectivă. Cercetătorul se află în fața a două serii de procese neaderente, dar care, prin coexistența lor, dau individualității omenești adevărata ei situație față de realitățile exterioare. Această îmbinare dispartă de fapte poate fi formulată astfel: **paralel cu participarea la o realitate transindividuală, indicând o tendință de autodepășire, individualitatea umană prezintă o integrare neîndestulătoare în unitatea proprie a structurii sale personale**. Cu alte cuvinte, individul participă larg la o realitate supraindividuală, deși el însuși nu este integrat sufletește într-o formă statornică și prezentând în structura lui lăuntrică o unificare șovăielnică, flotantă. Problema individualității consistă tocmai în această îmbinare aparent paradoxală de date, conducându-ne la o concepție esențial relativistă a noțiunii de individ.

6. Balans epistemic între conceptele de evoluție și creație în formarea psihologiei umane

Evoluția, în sens biologic, poate fi descrisă ca procesul prin care speciile se schimbă prin transformări succesive pornind de la alte organisme și nu prin generare spontană sau creație divină. Scopul teoriei evoluției este de a explica originea speciilor, formarea lor pe parcursul timpului prin evoluția dintr-un strămoș comun. Termenul latin *evolutio* este derivat din verbul *evolvere*, care înseamnă „a desfășura”, „a scoate un lucru dintr-un alt lucru care îl înfășoară” sau chiar „a explica”, adică a deplia ceva ce este pliat. Herbert Spencer (1820 – 1903) consideră că: **„Evoluția este o integrare a materiei și o disipare concomitentă a mișcării; în timpul evoluției, materia trece de la o omogenitate nedefinită și incoerentă la o eterogenitate definită și coerentă, iar mișcarea conservată suferă o transformare asemănătoare”**. Legea evoluției este un principiu care specifică progresul natural ca o trecere de la simplu la complex, prin constituirea de „întreguri” de un ordin superior.

Dintr-o perspectivă darwinistă, evoluția este rezultatul a doi factori sinergici: transformările materialului ereditar al unui organism și selecția naturală a organismelor în funcție de adaptabilitatea la mediul de viață. Unii

biologi insistă că evoluția operează la nivel de indivizi, în timp ce alții privesc grupurile de indivizi sau chiar speciile, luate în întregime, ca fiind unitățile fundamentale ale selecției naturale.

Progresul științific în creșterea rolului evoluției în diversificarea și dezvoltarea complexă a speciilor vii pe Terra a determinat apariția la început a unor speculații, iar apoi de teorii fundamentale că evoluția s-a manifestat cu un rol determinant în apariția universului.

Conform teoriei evoluției, nu a existat și nu există un scop în apariția Universului și nici o finalitate a acestuia. Desigur, nu prezentăm un inventar al ideilor diverșilor autori privind evoluția imprevizibilă a universului, fără un Proiect, deci fără scop și fără o finalitate precizată. Vom menționa însă unele mari personalități ale științei contemporane pentru a exemplifica emiterea unor asemenea considerații teoretice.

În 1970, biochimistul francez Jacques Lucien Monod (1910 – 1976), care a primit Premiul Nobel pentru munca de cercetare în domeniul biologiei moleculare, a publicat o carte, *Le hasard et la Nécessité*, tradusă în limba română în 1991, Hazard și necesitate, în care menționa: „**Omul știe, în final, că este singur în imensitatea insensibilă a universului, din care a apărut printr-o simplă întâmplare**”⁴².

Mai recent, Clinton Richard Dawkins, (n.1941), etolog și biolog evoluționist, cunoscut ca fiind „**printre cei mai importanți intelectuali britanici**”⁴³, „**Fiind într-un totu convins că știința elimină posibilitatea existenței supranaturalului, a ajuns din ce în ce mai agresiv și mai categoric critic al religiei, folosindu-se de știință pentru a discredita credințele religioase**”⁴⁴. Este cunoscut în peisajul științific românesc prin mai multe cărți traduse în limba română: Gena egoistă, Un râu pornit din Eden, Himera credinței în Dumnezeu, Ceasornicarul orb. În una din lucrările sale Dawkins menționează: „**Univesrsul observabil are exact proprietățile pe care ne-am aștepta să le aibă, de la început, fără existența vreunui proiect, fără vreun scop, fără bine și fără rău, fără nimic altceva decât o indiferență oarbă, nemiloasă**”⁴⁵. Într-un alt context, Dawkins afirmă: „**Oamenii s-au întrebat întotdeauna care este sensul vieții. Potrivit autorului (adică Dawkins), viața nu are vreun scop superior perpetuării și supraviețuirii ADN-ului**”. Ideea centrală a considerațiilor lui Dawkins este că religia reprezintă un virus al minții, care infectează mintea persoanelor credincioase. Dawkins insistă că acest virus se transmite de obicei de la părinți la copii. Această poziție antireligioasă există îndeosebi la oamenii de știință din domeniile bazate pe descoperire sau domeniile științifice care pornesc de la axiome și se bazează pe raționament logico-matematic. Iată și considerațiile unui matematician, Leonard Susskind: „**Cred cu tărie că știința reală trebuie să ofere explicații care să nu implice agenți supranaturali. Cred că ochiul a evoluat prin mecanismul darwinist. În plus, cred că fizicienii și cosmologii trebuie să găsească de asemenea o explicație naturală a lumii noastre, inclusiv a uimitoarelor accidente norocoase care au conspirat pentru a face posibilă existența**

⁴² Jacques Monod, Hazard și necesitate, București, Editura Humanitas, 1991.

⁴³ Karl Giberson, Mariano Artigas, Oracolele științei, București, Editura Curtea Veche, 2011, p.36.

⁴⁴ Karl Giberson, Mariano Artigas, ibidem, p.35.

⁴⁵ Karl Giberson, Mariano Artigas, ibidem, p.60.

noastră. Cred că atunci când oamenii introduc magicul în locul explicațiilor raționale ei nu fac știință, oricât de vehement ar susține contrariul”⁴⁶.

Dar, în viața de toate zilele, marea majoritate a indivizilor se manifestă ca fiind religioși, prin influența mediului din care provin. În primul rând, rolul părinților, îndeosebi al mamei, este hotărâtor în educația religioasă a copiilor.

Rolul religiei în educarea comportamentului uman este imens. Istoria devenirii omului se suprapune cu istoria religiozității lui. Mircea Eliade spunea: **„Pentru mine, înțelegerea valorilor religioase tradiționale este primul pas spre trezirea spirituală”**⁴⁷. Iar mai departe spune: **„Crizele omului modern sunt în mare parte religioase, în măsura în care sunt o conștientizare a unei absențe de sens. Când omul are simțământul că a pierdut cheia existenței sale, când nu mai știe care este semnificația vieții, e vorba într-un tot de o problemă religioasă deoarece tocmai religia este un răspuns la întrebarea fundamentală: care este sensul existenței?... În această criză, în această descumpănire, istoria religiilor este cel puțin ca o corabie a lui Noe a tradițiilor mitice și religioase. De aceea cred că această «disciplină totală» poate avea o funcție regală. «Publicațiile științifice» vor constitui o rezervă în care se vor «camufla» toate valorile și modelele religioase tradiționale. De unde decurge efortul meu constant de a pune în evidență semnificația faptelor religioase”**⁴⁸.

Și Mircea Eliade conchide: **„Conștiința unei lumi reale și semnificative este intim legată de descoperirea sacrului... sacrul nu este un stadiu în istoria conștiinței, el este un element în structura acestei conștiințe. În stadiile de cultură cele mai arhaice, a trăi ca ființă umană este în sine un act religios, deoarece alimentația, viața sexuală și munca au o valoare sacramentală. Experiența sacrului este inerentă modului de a fi al omului în lume... Sacrul nu implică credința în Dumnezeu, în zei sau în spirite. El este, și o repet, experiența unei realități și izvorul conștiinței de-a exista în lume. Ce este această conștiință care ne face oameni? Este rezultatul experienței sacrului, rezultatul împărțirii ce se operează între real și ireal”**⁴⁹. Aceasta ar fi motivația revenirii la problema religiozității în aceste momente de criză spirituală mondială, în care a fost cuprins și poporul român, pentru că **„sacrul este întotdeauna revelația realului, întâlnirea cu ceea ce ne mântuiește, dând sens existenței noastre”**.

Creația, în sens filosofic general, este actul de a înființa, de a produce materie, de a da formă și de a pune în ordine ceva lipsit de identitate. În Teologie, prin creație se înțelege actul de creație a lui Dumnezeu în sensul de creație din nimic (creato ex nihilo). Fizica modernă explică faptul că actul de creație din nimic constă în transformarea energiei, invizibilă cu ochiul liber, așa cum prezentam anterior că: **„Una din legile fundamentale ale fizicii cuantice afirmă că un eveniment în lumea subatomică există în toate stările posibile,**

⁴⁶ Leonard Susskind, Peisajul cosmic, București, Editura Humanitas, 2012, p.9.

⁴⁷ Mircea Eliade, *Încercarea labirintului*, Cluj-Napoca, Editura Dacia, 1990, p.59.

⁴⁸ Mircea Eliade, *Încercarea labirintului*, Cluj-Napoca, Editura Dacia, 1990, p.127.

⁴⁹ Mircea Eliade, *Încercarea labirintului*, Cluj-Napoca, Editura Dacia, 1990, p.131-132.

până când actul observării sau al măsurării îl «îngheață» sau îl ținut într-o stare unică. Procesul este cunoscut din punct de vedere tehnic drept «colapsul» funcției de undă, în care «funcția de undă» înseamnă starea tuturor posibilităților⁵⁰. Sau „La nivelul cel mai elementar, noi nu suntem o reacție chimică, ci o sarcină electrică. Ființele umane și toate ființele vii sunt o alcătuire energetică într-un câmp de energie conectat la fiecare lucru existent în această lume. Acest câmp pulsatoriu de energie este motorul central al ființei și al conștiinței noastre, alfa și omega existenței noastre”⁵¹.

În „Enciclopedie de Filozofie și Științe Umane” (DeAGOSTINI), Editura ALL EDUCATIONAL, 2004, 2007, București, se acordă un spațiu larg conceptului de „creație, în sens filosofic general”, „în antropologie”, „în miturile cosmogonice și teologice”, în „miturile despre creație în tradiția hinduistă și cea ebraică” prezentând, evident, și punctul de vedere al doctrinei creștine.

Natura care ne înconjoară este așa de complexă și impresionantă că îi fac pe evoluționiști să considere că nu poate exista o minte atât de deosebită încât să poată realiza așa ceva și numai întâmplarea, hazardul a determinat existența a ceea ce ne înconjoară. Plecând de la aceleași argumente, creaționiștii consideră că această minunăție din jurul nostru nu este posibil să fie datorată întâmplării ci, așa cum menționează Max Planck (1858 – 1947): **„Toată materia, își are originile și continuă să existe, doar în virtutea unei forțe. Suntem nevoiți să presupunem că, în spatele acestei forțe, există o Minte, conștientă și inteligentă. Această Minte, este matricea întregii materii”**, iar Albert Einstein menționează: **„Oricine se implică serios în știință, devine convins, că un spirit se manifestă în legile Universului, un spirit mult superior celui uman”**. De asemenea, tot ce ne înconjoară este realizat pe baza unui Proiect și cu un anumit Scop bine determinat.

În 1972 Ministerul Învățământului Statului California a cerut directorului Wernher von Braun (1912 – 1986) de la NASA, care a fost supranumit **„părintele programului spațial american”**, să-și exprime gândurile asupra originii universului, vieții și a rasei omenești. Iată ce a răspuns el: **„Pentru mine, ideea unei creații este de neconceput fără invocarea necesității unui desen. Cineva nu poate fi expus legii și ordinii universului fără să conchidă că trebuie să existe un desen și un scop. Putem contempla în lumea din jurul nostru manifestările evidente ale unui plan sau desen ordonat sau structurat... Și noi suntem mișcați de forțele puternice la lucru pe scară galactică, și ordinea intenționată a naturii care înzestrează o sămânță mică și urâtă cu puterea de a se dezvolta într-o floare frumoasă. Cu cât înțelegem mai bine complexitatea universului și tot ceea ce găzduiește, cu atât mai mult am găsi motiv să ne minunăm de desenul intrinsec pe care se bazează...Să fii forțat să crezi numai o singură concluzie – că totul în**

⁵⁰ Lynne McTaggart, Câmpul. Căutarea forței secrete a universului, Brașov, Editura Adevăr Divin, 2009, p.180.

⁵¹ Lynne McTaggart, Câmpul. Căutarea forței secrete a Universului, Brașov, Editura Adevăr Divin, 2009, p.15-16.

univers a avut loc din întâmplare – ar viola chiar obiectivitatea științei însăși. Desigur că vor fi aceia care vor argumenta că universul a evoluat printr-un proces întâmplător, dar ce proces la întâmplare a putut produce creierul unui om sau sistemul ochiului omenesc? Unii oameni spun că știința nu a fost capabilă să dovedească existența unui Desenator. Ei admit că multe din minunile lumii din jurul nostru sunt greu de înțeles, și ei nu tăgăduiesc că universul, așa cum îl vede știința modernă, este într-adevăr cu mult mai uimitor decât creația pe care ar fi conceput-o omul medieval. Dar ei încă susțin că știința ne-a dat atât de multe răspunsuri încât în curând va sosi ziua când vom putea înțelege legile fundamentale ale naturii fără o intenție Divină. Ei provoacă știința să dovedească existența lui Dumnezeu. Dar este necesar ca noi să aprindem o lumânare pentru a vedea soarele?...

Să mergem un pas mai departe. Dacă oamenii sunt rezultatul evoluției întărind continuu caracteristicile care oferă avantaje pentru supraviețuire în timp ce le elimină pe cele care împiedică perpetuarea, cum putem explica copilul omenesc? Între miile de specii noi născuți (sau cloțiți) sunt capabili de a supraviețui într-o chestiune de zile sau, în unele cazuri, numai de minute. Totuși, între oameni, un copil este total fără ajutor – nu pentru zile ci pentru câțiva ani după naștere. Un nou născut omenesc depinde de un adult pentru hrana, locuința și îngrijirea de care el sau ea are nevoie pentru a supraviețui. Între timp, îngrijirea acelui copil neajutorat este un *dezavantaj* clar pentru supraviețuirea adulților, pentru că dând din timpul și energia lor le micșorează propria lor perspectivă de supraviețuire. Dacă evoluția ar fi adevărată, și oamenii sunt apogeul procesului de evoluție, de ce un proces atât de bază ca reproducția omenească este contrariu la tot ceea ce evoluția pretinde să fie adevărat?''.

Istoria evolutivă a omului a fost caracterizată de o creștere a creierului, care a făcut posibilă apariția conștiinței, atât celei primare, cât și a celei de ordin superior. La rândul ei, conștiința de ordin superior a favorizat nașterea limbajului, a intenționalității și a culturii. Cultura s-a manifestat prin știință, artă, morală și religie. În toate culturile umane și în toate timpurile, religia reprezintă cea mai înaltă și universală expresie a capacității creative a omului. Universalitatea ei vine din faptul că, în linie evolutivă a genului Homo, toate grupurile umane cunoscute până în prezent au avut o credință în existența unei lumi spirituale, paralelă și distinctă de cea reală, și au practicat rituri și au recitat rugăciuni destinate nu numai să potolească mânia, ci și să atragă bunăvoința entităților spirituale și nevăzute ce sălășluiesc în lume, pentru a face să-și întoarcă privirea îndurătoare asupra fapturilor lovite de suferințe neîncetate.

Capacitatea de a concepe religia este o prerogativă exclusivă a omului. Într-adevăr, nu există nici cea mai mică dovadă că alte specii care trăiesc pe Pământ au ceva care să semene măcar de departe cu religia. Acest lucru nu se datorează numai faptului că celelalte specii nu au limbajul. Limbajul nu e necesar pentru apariția religiei. El devine necesar atunci când se dorește definirea formală a credințelor religioase, prin specificarea naturii divinității în care se crede și caracteristicile lumii ultraterene spre care se năzuiește.

Dacă religia există și este universală, care este avantajul evolutiv ce decurge din ea? La ce folosește comportamentul religios? De ce bărbați și femei din toate speciile au îngenunchat, s-au biciuit și s-au lăsat uciși în numele lui Dumnezeu?

Răspunsul la aceste întrebări nu e simplu. Totuși, dacă folosim metoda narațiunii istorice, putem formula câteva ipoteze explicative.

Cea dintâi întrebare fundamentală pe care ne-o punem este următoarea: când și-a făcut apariția pentru prima oară religia în istoria omului? În încercarea de a da un răspuns, putem relua analiza comparativă între nivelurile de intenționalitate, pe de o parte, și dimensiunile creierului la vestigiile fosile, pe de altă parte. Ce ordin de intenționalitate trebuie să posede o credință religioasă pentru a se putea manifesta?

În formele ei cele mai elementare religia presupune existența lumii diferite de cea în care trăim și pe care o percepem cu ajutorul simțurilor. Pentru ca acest lucru să poată fi gândit, este necesară cel puțin o intenționalitate de ordinul al doilea pentru a participa la activitățile religioase. Trebuie să credem că există o lume paralelă, populată de ființe înzestrate cu intenții ce pot fi modificate de rugăciunile noastre. Cu alte cuvinte **[1] eu cred** că există divinități care **[2] intenționează** să îmi hotărască viitorul. Dacă eu nu sunt în măsură să influențez în nici un fel intențiile acestor ființe, religia nu joacă nici un rol.

Dacă dorește să aibă o valoare reală, o religie trebuie să poată influența viitorul care ne este hărăzit. Însă o intenționalitate de ordinul al doilea nu este cu adevărat suficientă pentru a susține credința într-o realitate metafizică. Dacă religia trebuie să aibă o utilitate practică, atunci divinitățile ei trebuie să fie în stare să înțeleagă ceea ce vreau eu. S-ar părea, așadar, că religia trebuie să comporte o intenționalitate de al treilea ordin: **[1] eu cred** că există divinități pe care le pot face **[2] să înțeleagă** ceea **[3] ce doresc** eu cu adevărat și care, după ce înțeleg, aceasta, îmi vor veni în ajutor. Cele spuse mi se par suficiente pentru explicarea evoluției unui sentiment religios. Nu este însă suficient pentru a explica și caracterul comunitar al religiei, fenomenul la scară mai mare al ritualurilor și al tuturor formelor de devoțiune publică, atât de importante în religiile pe care le practicăm. În forma ei umană, religia nu este nimic altceva decât o activitate socială: suntem uniți de rituri și credințe comune și împărtășite pentru a forma o comunitate. Pentru a ajunge la așa ceva, este nevoie de cel puțin un al patrulea (și poate un al cincilea) ordin de intenționalitate: **[1] eu presupun** că **[2] tu gândești** că **[3] eu cred** că există divinități care **[4] intenționează** să intervină pentru a ne schimba viitorul întrucât aceste divinități **[5] înțeleg dorințele** noastre. Dacă și până când nu vom izbuti să stăm împreună în felul acesta nu avem o religie, ci doar credințe personale. **Credințele împărtășite sunt cele care fac ca religia să fie ceea ce este.**

Marele om de cultură Ștefan Lupașcu (1900 – 1988) motivează convingerea spiritual-religioasă a omului prin structura energetică a organismului uman.

„Energia religioasă este o expresie cât se poate de potrivită pentru temeiul oricărei concepții a divinității.

Oricare ar fi societatea și individul ce o compune – individ absorbit în ea conștient sau inconștient, de voie sau de nevoie – orice fel

de societate ar fi, actuală sau din trecut, aparținând civilizațiilor primitive, arhaice, sau evolute, toate au fost obsedate și formate de noțiunea unei cauzalități ultime, mai exact primordiale, care este și trebuie să fie o forță creatoare a lumii. Se postulează astfel o energie supremă a nașterii și a permanenței sale. Ea întemeiază orice religie. Ce este o religie? Este o legătură mai întâi între toate lucrurile și ființele, și între ființe și creatorul, ordonatorul, dominatorul lor.

Or, pentru ca să fie o legătură, existența unui parametru energetic este fundamentală, trebuie ca o forță să facă aceste legături. În primul rând, aceasta o vor reprezenta forțele de omogenizare care domină etica omogenului. Indivizii, elementele care constituie un grup, o societate, o civilizație trebuie să creadă în aceeași putere, care este o putere divină dincolo de toate și absolută.

Numai că, pornind de la această etică a omogenului și de la omogenează, vor apărea una sau mai multe forțe antagoniste în sânul cărora eterogenul și eterogeneza nu vor mai putea să fie complet eliminate. Vom întâlni, deci, religii monoteiste și religii politeiste.

În religiile monoteiste, dacă există o divinitate numită Dumnezeu - de exemplu Tatăl - el nu va întârzia să se ciocnească cu antagonistul său numit Satan sau diavolul. Altfel spus, eticii omogenizante i se va opune vreo etică eterogenizantă, căci diavolul trebuie să pulverizeze comandamentele lui Dumnezeu, să atace normele moniste ale puterii sale prin tot felul de acte rele care o distrug cu încetul. Nu este, deci, cu puțință să ne descotorosim de principiul antagonismului nici în sânul religiilor celor mai monoteiste.

Dar există și religii politeiste, cu o multiplicitate de zei. În acest caz, deși etica eterogenului este cea care învinge, ea supune indivizii omogenității credinței sale, religiei sale. Chiar dacă divinitatea este eterogenă, manifestându-se în mijlocul luptelor, al dramelor între zei, credincioșii, membrii individuali ai acestor religii sunt omogeni în participarea lor la credință. O religie este, înainte de toate, o energie a legăturii de omogenizare între indivizii care cred într-un singur Dumnezeu sau mai mulți.

În cosmogonia lor, în teogonia lor, în imaginarea fundamentelor creatoare ale oricărui lucru care constituie o religie, experiența evenimentelor cărora le sunt sau le-au fost supuși oamenii n-a putut să nu-și dea seama de dualitatea antagonistă sau de antagonismele dintre forțele multiple ale binelui și răului, prin sublimarea antropomorfică a însăși existenței lor. Dar și aici vedem la lucru parametrii conflictuali ai unei logici cu doi termeni din care lipsește terțul inclus.

Desigur, logica clasică a identității și noncontradicției va încerca să se impună. În religiile monoteiste Dumnezeu nu va avea același statut cu dușmanul său. Satan sau diavolul, de pildă. El va trebui să-l domine fără să-l poată înlătura. Toate strădaniile teologilor vor consta în diminuarea puterii sale, și în cele din urmă, în triumful asupra diavolului, fără ca totuși să izbutească în existența concretă trăită a oamenilor care trebuie să lupte împotriva forței satanice a Îngerului decăzut.

Dimpotrivă, în religiile politeiste vom găsi o căpetenie, ca Jupiter, de pildă, în mitologia greacă, ce reprezintă forța omogenizantă a eterogenității divinității sub forma zeilor multipli.

În toate aceste religii asistăm mereu la cumpănirea între termeni antagoniști, care sunt energii contradictorii. De altfel, tocmai asta face puterea religiilor, drama care le dă viață de-a lungul vârstelor.

Totuși [...], n-am putea să întrezărim o nouă concepție a Divinității. Care s-ar impune ca alcătuind însuși fondul lucrurilor? Aceasta ar fi etica terțului inclus și a contradictoriului⁵².

Acest mod de argumentare al lui Ștefan Lupașcu este unic, el fiind chiar autorul pentru logica contradictoriului.

Versuri găsite în ranița unui soldat mort în toamna anului 1918, pe muntele Sorica, din Carpații de Curbură

"Nu plânge, Maică Românie,
Că am să mor neîmpărțășit!
Un glonț pornit spre pieptul tău,
Cu pieptul meu eu l-am oprit....

Nu plânge, Maică Românie!
Pentru dreptate noi pierim;
Copiii noștri, peste veacuri,
Onoare ne vor da, o știm!

Nu plânge, Maică Românie!
E rândul nostru să luptăm
Și din pământul ce ne arde
Nici o fărâmbă să nu dăm!

Nu plânge, Maică Românie !
Adună tot ce-i bun sub soare;
Ne cheamă și pe noi la praznic,
Când România va fi Mare!"

⁵² Ștefan Lupașcu, Omul și cele trei etici ale sale, Iași, Editura « Ștefan Lupașcu », 1999, p.58-59.

III. OMUL, FIINȚĂ SPIRITUALĂ

1. Ontologie spirituală

Ontologie - Ramură a filozofiei care studiază trăsăturile generale ale existenței. (Teoria existenței).

Existența este faptul de a fi, de a avea o realitate obiectivă, independent de conștiința celui care gândește sau percepe această realitate. Existența este un concept fundamental cuprinzând cu dificultate totalitatea determinărilor sale. Aparentiv, **existența este o fenomenalitate dinamică**, primară, reprezentarea minimală mijlocită de simțuri. Realitatea nemijlocită a percepției intră însă în starea conceptuală a existenței doar prin apariția limbajului semnificativ care permite diferențierea și interpretarea precisă a obiectului existent. Doar conștiința face posibilă perceperea reflexivă a existenței și a formelor sale, prin raporturi de construcție și obiectivare a limbajului desemnând realitatea obiectivă.

Orice ontologie, în științele naturii sau zona științelor sociale, este *un produs al minții umane*. Prin urmare, a încerca să explicăm cum se naște o construcție conceptuală de tip ontologic trebuie cunoscut câte ceva despre modul în care funcționează mintea umană. Iar caracteristica definitorie a funcționării minții umane o reprezintă *intenționalitatea tuturor actelor psihice, adică faptul că, întotdeauna, orice act psihic are un obiect*.

În cazul particular al ontologiilor sociale intenționalitatea joacă un rol fundamental în sensul că orice conceptualizare a oricărui tip de fapt social nu este posibilă decât prin *limbaj* iar limbajul la rândul său, în dimensiunea referențială mai ales, este determinat în profunzime de *intenționalitatea actelor psihice în general*. Prin urmare, limbajul determinat intențional decupează conceptual părți din realitatea socială pe care ulterior le integrează în construcții teoretice mai ample numite „ontologii”. *Orice instituție socială, orice fapt social sau orice act social nu sunt posibile în afara unei conștiințe intenționale care își traduce ulterior intenționalitatea prin diverse acte de limbaj*. Evident, în această categorie intră și tandemul medic-pacient a cărui stare intențională nu poate fi pusă la îndoială, fiind exprimată prin limbaj specific care să permită *recunoașterea colectivă* a acestei forme particulare de existență socială.

Dar ce este spirit și spiritualitate ? În Dicționar universal ilustrat al limbii române (10p.228;229) se menționează: **spirit – principiu imaterial, neperceptibil, considerat de esență divină și nemuritoare; suflet. Spiritualitate – calitatea, caracterul a ceea ce este spiritual; idealitate, imaterialitate. Spiritualitatea sufletului – creație a spiritului; sumă a realităților spirituale.**

Nichifor Crainic menționează că „**Spiritualitate e un termen mult întrebuințat în cultura românească de după război, mai ales de către publiciștii din generația tânără, în perioada anilor 1925-1929. Termenul e echivoc. El înseamnă exact: stare de spirit. Echivocitatea lui se datorează diversității înțelesurilor cuvântului «spirit», din care derivă. Multiplele lui întrebuințări pot fi grupate în trei accepții principale: 1.viață interioară;**

2.cultură; 3.viață duhovnicească. În primul sens, spiritualitatea înseamnă: trăire intensă a clipei, indiferent de valoarea calitativă a conținutului sufletesc trăit,... În al doilea sens, spiritualitate înseamnă: trăire cu sens, trăire pentru un ideal, pentru o valoare... În al treilea sens, spiritualitatea înseamnă: viață veșnică, trăire în universalitatea absolută, în Duhul Sfânt; asceză și viață mistică”⁵³ ...

Prin structura sa anatomică și funcțiile sale vitale, omul aparține lumii animale. Același plan general de organizare somatică, aceleași procese fizico-chimice și fiziologice, aceleași imperative biologice le vor defini deopotrivă. În această privință, omul se integrează vieții animale. Dar, alături de aceste analogii de structură și identitate de plan general de organizare, apar diferențe importante care creează omului o poziție deosebită pe scara biologică. Fiecare din aceste diferențe anatomice condiționează sau este condiționată de un număr atât de mare de factori corelativi, încât ele reprezintă în totalitatea lor o schimbare fundamentală a vieții omenești în raport cu cea strict animală.

Funcțiilor biologice, de dănuire a vieții și de orientare în lume, s-a adăugat la om o realitate sufletească diferențiată, dependentă de viața în societate și de dezvoltarea sistemului nervos central. Realității somatice i se adaugă o realitate spirituală.

În prezent, asistăm la forma echilibrată, armonioasă, a ființei umane desprinsă de animalitate și întrunind în sine două zone de viață: o primă pătură, ancestrală, animalică, reprezentată prin corp și funcții vitale propriu zise, avându-și un centru de convergență și reglementare centrală în formațiuni nervoase primitive și exprimate printr-o viață sufletească rudimentară, și o pătură diferențiată, de origine recentă, reprezentată prin viața spirituală, rațiune aptitudini sufletești diverse, limbaj și simț dezvoltat al sociabilității, zonă ce-și are o corespondență în formațiunile nervoase centrale ale creierului mare. Ajungem astfel la concepția straturilor personalității, care fără să opună cele două zone de viață, le întrunesc într-o sinteză funcțională armonioasă, stabilindu-le totuși diferențierea și originea. Se ajunge la **diferența esențială dintre om și animal care consistă în faptul că orientarea de totalitate a vieții animale este exclusiv biologică, în timp ce la om viața interioară, plecând de la structura și comandamentele biologice, a luat o dezvoltare într-o direcție nouă, distinctă de biologie, sub influența vieții sociale.**

2. Relațiile dintre biologie și spiritualitate

O privire retrospectivă asupra evoluției ființei umane, presupune o întoarcere către origini și o surprindere în viața individualității a datelor ei primitive. Această regresie în timpuri, ne conduce către o sinteză a datelor fundamentale, care să ne îngăduie o înaintare în structura personalității, grupând toate aceste date biologice sub termenul de temperament.

⁵³ Nichifor Crainic, Cursurile de mistică: I.Teologie mistică; II.Mistică germană, Sibiu, Deisis, 2010, p.157-158.

a. Ce este temperamentul ?. Vom înțelege prin temperament complexitatea biologică a individualității, particularitățile ei constituționale. Se grupează deci sub această denumire toate diferențele organice constituționale care disting unele individualități de altele: excitabilitate la împrejurări exterioare, rapiditate, intensitate și durată reacțională, direcția acestor reacții, inhibiții, ritm organic, tonalitate vitală. Se va înțelege așadar prin **temperament: un mod reacțional obișnuit al organismului în împrejurările exterioare și un ritm particular al vieții sale vegetative.**

Definire temperament. Noțiunea de temperament corespunde unei realități biologice; ea își are punctul de plecare în structurile organice, esențial diverse, după formula individuală; ea nu este o simplă vedere convențională, o comoditate a limbajului.

Rădăcinile organice ale temperamentului sunt multiple. Adevărata rădăcină a diferențierii organice temperamentale trebuie văzută în linia filogenetică, ereditară, depărtată, ca și în termenii ei mai apropiați, adică, în constituția parentală. **Temperamentul este, în ultimă analiză, o expresie a unei constituții primite ereditar, deci genotipică, pe care anumite împrejurări exterioare au modificat-o, dându-i anumite particularități fenotipice.**

Temperamentul exprimă viața organică, realitatea trupească, în laturile ei principale. Fiecare individ are un timbru vital specific și un registru de variații propriu, în jurul sentimentului vital fundamental.

Temperamentul se referă la dimensiunea energetico-dinamică a personalității și se exprimă în particularități ale activității intelectuale și a afectivității, cât și în comportamentul exterior: limbaj și motricitate, în conduită.

Temperamentul, ca subsistem al personalității, se referă la o serie de particularități și trăsături înnăscute care sunt importante în procesul devenirii socio-morale a ființei umane.

Trăsăturile temperamentale sunt foarte ușor de observat și identificat și în opinia majorității specialiștilor în domeniu sunt legate de aspectele biologice ale persoanei respective, în special de sistemul nervos și cel endocrin. Psihologul roman Nicolae Mărgineanu a considerat că temperamentul caracterizează forma manifestărilor noastre și, de aceea, l-a definit drept aspectul formal al afectivității și reactivității motorii specifice unei persoane.

Există mai multe tipologii ale temperamentului, această problemă fiind o preocupare constantă de-a lungul istoriei și evoluției științei.

Prima încercare de identificare și explicare a tipurilor temperamentale o datorăm medicilor Antichității, Hipocrate (400 î.e.n.) și Galenus (150 e.n.). În concordanță cu filosofia epocii, care considera că întreaga natură este compusă din patru elemente fundamentale - aer, pământ, foc și apă - aceștia au socotit că predominanța în organism a uneia dintre cele patru „umori” (hormones): sânge, flegmă, bila neagră și bila galbenă, determină temperamentul. Pe aceasta bază se stabilesc cele **patru tipuri clasice de temperament: coleric, sangvinic, flegmatic, melancolic.**

- **Colericul este energic, neliniștit, impetuos, irascibil, uneori impulsiv și își risipește energia.** El este inegal în manifestări. Stările afective se succed cu rapiditate. Oscilează între entuziasm și decepție, care tendință de exagerare în tot ceea ce face. Este o persoană foarte expresivă,

ușor „de citit”, gândurile și emoțiile i se succed cu repeziciune. Are tendința de dominare în grup și se dăruiește cu pasiune unei idei sau cauze.

- **Sangvinicul se caracterizează prin ritmicitate și echilibru.** Este vioi, vesel, optimist și se adaptează cu ușurință la orice situație. Fire activă, schimbă activitățile foarte des deoarece simte permanent nevoia de ceva nou. Trăirile afective sunt intense, dar sentimentele sunt superficiale și instabile. Trece cu ușurință peste eșecuri sau decepții sentimentale și stabilește ușor contacte cu alte persoane.

- **Flegmaticul este liniștit, calm, imperturbabil, cugetat în tot ceea ce face, pare a dispune de o răbdare fără margini.** Are o putere de muncă deosebită poate obține performanțe deosebite mai ales în muncile de lungă durată și este foarte tenace, meticulos în tot ceea ce face. Fire închisă, greu adaptabilă, puțin comunicativă, preferă activitățile individuale.

- **Melancolicul este la fel de lent și inexpressiv ca flegmaticul, dar îi lipsește forța și vigoarea acestuia, emotiv și sensibil, are o viață interioară agitată datorită unor exagerate exigențe față de sine și a unei neîncrederi în forțele proprii.** Este puțin rezistent la eforturi îndelungate. Puțin comunicativ, închis în sine, melancolicul are dificultăți de adaptare socială. Debitul verbal este scăzut, gesticulația redusă.

Explicarea diferențelor temperamentale ține, în concepția filozofului rus Ivan Petrovici Pavlov (1849–1936), de caracteristicile sistemului nervos central și de raporturile dintre ele:

- **Forța sau energia** este capacitatea de lucru a sistemului nervos și se exprimă prin rezistența mai mare sau mai mică la excitanți puternici sau la eventualele situații conflictuale. Din acest punct de vedere se poate vorbi despre sistem nervos puternic și sistem nervos slab;

- **Mobilitatea** desemnează ușurința cu care se trece de la excitație la inhibiție și invers, în funcție de solicitările externe. Dacă trecerea se realizează rapid, sistemul nervos este mobil, iar dacă trecerea este greoaie se poate vorbi despre sistem nervos inert;

- **Echilibrul sistemului nervos** se referă la repartitia forței celor două procese (excitația și inhibiția). Dacă ele au forțe aproximativ egale, se poate vorbi despre sistem nervos echilibrat. Există și un sistem nervos neechilibrat la care predominantă este excitația.

Psihologii olandezi G. Heymans și E. D. Wiersma propun o tipologie a temperamentelor mult mai nuanțată care va fi reluată și precizată de psihologii francezi Rene Le Senne și Gaston Berger.

Pentru Le Senne prin temperament, se înțelege „**ansamblul dispozițiilor înăscute, care formează scheletul mintal al individului**”. El consideră trei factori fundamentali: emotivitatea, activitatea și „răsunetul” (ecoul).

- **Emotivitatea** exprimă reacțiile afective ale persoanelor în fața diferitelor evenimente. Emotivii au tendința de a se tulbura puternic chiar și pentru lucruri mărunte. Dimpotrivă, non-emotivii sunt aceia care se emoționează greu și ale căror emoții nu sunt prea violente.

- **Activitatea** desemnează dispoziția spre acțiune a unei persoane. Persoanele active au o continuă dispoziție spre acțiune, nu pot sta locului. Cele non-active acționează parcă împotriva voinței lor, cu efort și plângându-se continuu.

- **Răsunetul** se referă la „ecoul” pe care îl au asupra noastră diferite evenimente, impresii.

Persoanele care trăiesc puternic prezentul, extraversive sunt numite persoane primare. Persoanele care au tendința de a rămâne sub influența impresiilor trecute, introversive sunt numite persoane secundare.

Prin combinarea factorilor fundamentali menționați se obțin opt tipuri de temperamente și anume: **pasionații** (emotivi, activi, secundari), **colericii** (emotivi, activi, primari), **sentimentalii** (emotivi, non-activi, secundari), **nervoșii** (emotivi, non-activi, primari), **flegmaticii** (non-emotivi, activi, secundari), **sangvinicii** (non-emotivi, activi, primari), **apaticii** (non-emotivi, non-activi, secundari), **amorfi** (non-emotivi, non-activi, primari). Principalele trăsături ale celor opt tipuri sunt:

- **Pasionații** - ambițioși care realizează tensiune extremă a întregii personalități; activitate concentrată pentru un scop unic; dominatori, apti pentru a conduce. Știu să-și stăpânească și să utilizeze violența. Serviabili, onorabili, iubesc societatea. Având simț profund al grandorii, știu să-și reducă nevoile organice, merg uneori până la ascetism. **Valoare dominantă: opera de înfăptuit.**

- **Colericii** - generoși, cordiali, plini de vitalitate, și exuberanță, optimiști; în general excitabili, adesea fără gust și măsură. Activitatea lor e intensă, febrilă, și multiplă. Se interesează de politică, iubesc poporul, cred în progres, sunt revoluționari. Dotați cu aptitudini oratorice, plini de impetuositate, antrenează oamenii. **Valoare dominantă: acțiunea.**

- **Sentimentalii.** - ambițioși ce rămân mereu în stadiul de aspirație. Meditativi, introvertiți, schizotimi. Adesea melancolici și nemulțumiți de ei înșiși; timizi, vulnerabili, scrupuloși; își alimentează viața interioară prin luminația trecutului. Nu știu prea bine să intre în relații cu oamenii, și cad ușor în mizantropie. Neabili, se resemnează dinainte cu ceea ce puteau totuși să evite. Individualiști, au un sentiment viu al naturii. **Valoare dominantă: intimitatea.**

- **Nervoșii** - cu dispoziție variabilă vor să epateze și să atragă atenția. Indiferenți la obiectivitate, simt nevoia de a înfrumuseța realitatea (ajungând de la minciună la ficțiune poetică). Au un gust pronunțat bizar, oribil, macabru. Muncesc neregulat și numai ce le place. Au nevoie de excitații pentru a se smulge inactivității și plictiselii. Inconstanți în afecțiunile lor: repede seduși, repede consolați. **Valoare dominantă: divertismentul.**

- **Flegmaticii** - oamenii obișnuințelor, respectă principiile, punctuali, obiectivi, demni de credință, ponderați, cu dispoziție afectivă egală. În general impasibili, răbdători, tenaci, lipsiți de orice afectare. Civismul lor e profund, religia lor are caracter mai ales moral. Agreează sistemele abstracte. **Valoarea dominantă: legea.**

- **Sangvinicii** - extrovertiți, pot face observații exacte și dovedesc un remarcabil simț practic. Le place lumea, unde se comportă politico, sunt spirituali, ironici, sceptici. Știu să manevreze oamenii, sunt abili diplomați. Liberali și talentați în politică, au puțin respect pentru marile sisteme și pun accent pe experiență. Probează inițiativă și o mare suplețe de spirit. Oportuniști. **Valoare dominantă: succesul social.**

- **Apatici** - închiși, secretoși, repliați în ei înșiși, dar fără viață interioară fremătătoare. Sumbri și taciturni, râd rareori. Sclavi ai obișnuințelor, conservatori. Tenaci în aversiunile lor, sunt dificil de reconciliat. Cei mai puțin vorbăreți dintre oameni, le place singurătatea. Deși indiferenți la viața socială, ei sunt în general cinstiți, iubesc adevărul, onorabili. **Valoare dominantă: liniștea.**

- **Amorfii** - disponibili, concilianți, toleranți prin indiferență, dau adesea dovadă de o încăpățănare pasivă tenace. În ansamblu au "caracter bun". Neglijenți, leneși, nepunctuali. Indiferenți față de trecut mai mult decât față de viitor. Au adesea aptitudini către muzică (executanți) și teatru. **Valoare dominantă: plăcerea.**

Pe baza acestor tipologii de temperament Gaston Berger (1896–1960) a elaborat un chestionar ușor de utilizat pentru a încadra o persoană în cele opt tipuri temperamentale. Acest chestionar poate fi aplicat și în cazul elevilor, deoarece pentru educator cunoașterea temperamentului elevilor este importantă. Astfel se poate stabili dacă un copil este emotiv sau nu, este activ sau nu. Dacă un copil este activ el poate fi harnic, energic, indiferent de gradul de emotivitate, iar dacă este inactiv, ar putea fi lent, leneș, fără inițiativă. Dacă este emotiv poate avea reacții emotive foarte puternice, va fi implicat afectiv în tot ceea ce face, iar dacă este non-emotiv, astfel de manifestări vor fi minime.

Dar nu este de ajuns pentru un educator identificarea acestor caracteristici, ci ei pot și trebuie să ia măsuri necesare stimulării sau controlării acestora după caz. Copii activi trebuie orientați spre activități utile și temperarea tendinței de a lua hotărâri pripite, iar cei inactivi au nevoie de o stimulare constantă și de un program de lucru strict supravegheat. Le Gall subliniază valoarea muncii în grup pentru cei neemotivi și inactivi. Pentru alte tipuri, de exemplu pentru sentimentali rolul muncii în echipă este discutabil, deoarece sentimentalul poate avea probleme de integrare în grup, preferând singurătatea.

Conviețuirea socială contribuie la desăvârșirea psihismului, la apariția conștiinței ca factor de adaptare la o realitate complexă, la apariția limbajului articulat, la formarea persoanei morale, prin postularea unor valori spirituale.

Individul uman nu este numai o individualitate biologică opunându-se și adaptându-se universului fizic, condițiilor mediului; nu este numai o unitate de viață dominată exclusiv de imperativele vieții vegetative și biologice; este, în afară de aceasta, o persoană integrată vieții sociale și respectând un mănunchi de valori. Din acest moment, vom distinge în individualitatea umană, alături de pătura somatică, vegetativă, o structură spirituală, o ființă viețuind pe plan social și în lumea valorilor: soma și nus; corp și suflet.

La această treaptă omul s-a ridicat prin mijlocirea mai multor condiții exterioare și lăuntrice. Vom menționa, fără să putem stărui, importanța hotărâtoare pe care au avut-o în această dezvoltare limbajul articulat și deprinderea muncii. Prima activitate conduce la elaborarea abstracțiilor și deșărmurirea omului din actualitate și mediul imediat, a doua îi creează imagini kinestezice și-i organizează anumite statornicii lăuntrice și discipline riguroase. Amândouă activitățile sunt condiționate de viața socială.

Între fondul temperamental și funcțiunile superioare se articulează prin urmare o legătură, din care rezultă felul de a fi al individului. Fiecare om va avea în conduita lui socială un fel propriu de a răspunde condițiilor înconjurătoare, de a se purta și de a-și stabili un ideal de viață. Modul de reacție a individului la solicitările mediului social se numește caracter al individului respectiv.

b, Caracterul. Vom numi caracter, modul obișnuit de a reacționa al unui individ la împrejurările vieții sociale.

Distincția dintre temperament și caracter constă în faptul că temperamentul exprimă viața corporală și poziția individului față de mediul fizic, în timp ce caracterul, care conține fondul temperamental, depășindu-l, exprimă existența morală și poziția omului în ambianța socială. De aceea caracterul se vedește și se formează în viața socială, prin experiențe și acțiuni repetate.

Definirea caracterului. Caracterul este o sinteză a individualității în care se integrează deopotrivă înclinațiile și dispozițiile somatice ca și orientările sufletești. Ca atare, caracterul este o creație a fiecărui individ, un rezultat al unui efort individual, dirijat conștient. Rezultat al constituției organice, al educației primite pasiv, la adaptări la viața socială, cât și a formației deliberate în vederea atingerii unui ideal moral, caracterul este o expresie a unei vieți individuale, în ceea ce aceasta are ca unic. Fiecare caracter are o formulă particulară, alcătuiește o lume proprie de valori, străduințe și valori. Principiul unicității se afirmă și mai hotărât în formarea caracterului, care e o realitate nouă și proprie pentru fiecare om. Caracterul nu este ereditar, el nu se imită, nu se împrumută; fiecare o își creează prin adâncire a vieții proprii, prin reflexie și mai cu seamă prin experiențele trăite, un caracter propriu.

Caracterul înseamnă conjugarea armonioasă a tendințelor și valorilor pe care se bazează adaptarea, conservarea și dezvoltarea ființei noastre în raport cu lumea și societatea. Fiind un rezultat de totalitate a unor dispoziții temperamentale ereditare și a unor factori sociali și spirituali, a unei educații inoculate de alții, ca și a unui efort personal de dominare și formație interioară, caracterul este deopotrivă moștenit și dobândit.

Temperamentul și caracterul sunt două noțiuni diferite care nu trebuiesc confundate. **În timp ce temperamentul se referă la însușiri ereditare ale individului, caracterul vizează suprastructura morală a personalității, calitatea de ființă socială a omului.** În opinia lui Allport de câte ori vorbim despre caracter emitem o judecată de valoare și implicăm un standard moral.

Etimologic, termenul de caracter provine din greaca veche și înseamnă tipar, pecete și cu referire la om, sisteme de trăsături, stil de viață. Caracterul de fapt înseamnă o structură profundă a personalității, care se manifestă prin comportament, care pot fi ușor de prevăzut.

Pentru a cunoaște caracterul cuiva trebuie să încercăm să răspundem la întrebarea fundamentală „De ce”, să ne întrebăm în legătură cu motivele, și valorile ce fundamentează comportamentul cuiva.

Caracterul este deci un subsistem relațional-valoric și de autoreglaj al personalității care se exprimă printr-un ansamblu de atitudini-

valori. În structura caracterului se disting trei grupe fundamentale de atitudini:

- **atitudinea față de sine însuși:** modestie, orgoliu, demnitate, sentiment de inferioritate, culpabilitate,
- **atitudinea față de ceilalți,** față de societate: umanism, patriotism, atitudini politice,
- **atitudinea față de muncă.**

Atitudinea exprimă o modalitate de raportare față de anumite aspecte ale realității și implică reacții afective, cognitive și comportamentale.

Conchidem că termenii problemei, individualizați, se definesc: **temperamentul alcătuiește substratul biologic, ereditar și genotipic, variabil în limite desigur restrânse la cursul vieții individuale, ceea ce nu exclude modificarea lui prin împrejurările sociale exterioare, în primul rând prin educație.** Dar acest fond ereditar și constituțional, deși susceptibil de variații și modificări în cursul vieții individuale, se transmite ereditar la generațiile următoare fără aceste modificări dobândite; **caracterul, rezultat al formației, vieții, voinței și experiențelor individuale, este în ultimă analiză fenotipic, este esențial individual;** ca atare, el nu se transmite ereditar, urmând ca fiecare individ să se străduiască singur pentru a ajunge la formația morală a caracterului.

Ca ins biologic, individul trăiește în actualitatea imediată, sub imperiul necesităților organice și dominat de viața vegetativă; ca membru al unei societăți organizate, el depășește actualitatea și mediul fizic imediat, punându-se în contact cu valori de gând și acceptând norme generale de conduită; prin viața interioară și răsfrângere asupra lui însuși, își câștigă autonomie spirituală, o desprindere de contingente și își afirmă valoarea unicității sale în cosmos.

Progresul formației personale înregistrat în devenirea vieții individuale, prin trecerea de la stadiul animalic la viața cotidiană omul apare ca personalitate umană, liberată parțial de imperativele biologice și integrându-se în valorile sociale, își află plenitudinea în climatul cotidian prin gândire proprie a valorilor de origine socială.

Realitățile originare nu pot fi totuși niciodată cu desăvârșire negate. Structura temperamentală, corespunzătoare fazei animalice, cât și omul social, nu sunt anulate de viața personalității, ci integrate într-o nouă structură.

Personalitate. În viața de zi cu zi de multe ori sunt folosiți termenii de persoană și personalitate, sensul comun al acestuia din urmă fiind o însușire sau calitate pe care cineva o poate avea sau nu. Dar utilizarea lor ca termeni psihologici necesită o definire mai exactă a personalității.

Se pune întrebarea **Ce este personalitatea?** Înainte de a defini personalitatea trebuie să definim persoana. „**Persoană se numește acel subiect al cărui acțiuni sunt responsabile. Personalitatea morală nu este altceva decât libertatea unei ființe raționale sub legi morale (cea psihologică, însă, este facultatea prin care eul devine propriei ființe), de unde rezultă că o persoană nu se supune altor legi decât acelor pe care le dă ea însăși (fie singură, fie împreună cu alte persoane)**”⁵⁴. Deci, persoana înseamnă individul uman concret.

⁵⁴ Immanuel Kant, Scrieri moral-politice, București, Editura Științifică, 1991, p.181.

- **Personalitatea este o construcție teoretică elaborată de psihologie**, în scopul înțelegerii și explicării modalităților de ființare și funcționare ce caracterizează organismul psihofiziologic pe care îl numim persoana umană.

Din numeroasele definiții ale personalității se desprind câteva caracteristici ale acesteia, care evidențiază faptul că personalitatea este o structură.

Personalitatea poate fi abordată din perspective și din direcții variate. Există numeroase teorii ale personalității, dintre care amintim:

- **Orientarea biologică**, Orientarea biologică pune accent pe întreaga organizare psihocomportamentală a omului, accentuează rolul motivelor biologice și al experienței timpurii – pre- și postnatală – în formarea personalității. Dependența, agresivitatea, sexualitatea sunt considerate trăsături primare. Există și contra-opinii. De exemplu americanii văd războiul, agresivitatea și competiția ca fiind umane prin naștere.

- **Orientarea psihometrică** înseamnă studiul trăsăturilor exprimabile sub forma unor liste de atribute ce caracterizează persoana în cadrul unei situații. Au fost dezvoltate un număr mare de tehnici și instrumente de măsură: scale, chestionare etc.

- **Orientarea socio-culturală și antropologică** se bazează pe ideea că personalitatea poate fi înțeleasă numai luând în considerare și contextul social în care trăiește individul, și numai comparând indivizii aparținând unor populații și culturi diferite. Procesul de socializare e un proces social prin care individul uman, om, membru activ al societății, parcurge transformări succesive. Este un proces social continuu de interacțiune care dă unei ființe potențial sociale posibilitatea să-și dezvolte o identitate, un ansamblu de idei o gamă de deprinderi. Esența acestui proces este că societatea încearcă să transforme individul (viitor actor al societății) după chipul său, astfel încât să răspundă normelor, valorilor societății. Potrivit teoriei rolurilor fiecare dintre noi avem un status social și jucăm diferite roluri în funcție de cerințele, așteptările societății în general.

Stadiul personalității, prilejuit de interiorizarea și adâncirea vieții umane, prin trăirea omului cu sine însuși, în singurătate, reprezintă o etapă hotărâtoare în devenirea istorică. Omului biologic și omului social i se adaugă omul trăind în climatul valorilor spirituale, a vieții conștiente de menirea și obligațiile ei. **Omul biologic este o expresie a raportului individualității cu ambianța; caracterul este rezultatul conviețuirii sociale; personalitatea înfățișează momentul în care omul conștient de locul lui în lume și societate înțelege să contribuie efectiv la modificarea mediului spiritual prin contribuția personală a valorilor spirituale cărora viața lui lăuntrică le dă expresie.**

3. Conștiința – caracteristică fundamentală a psihologiei umane

Ce este conștiința? Conform DEX: **Conștiința este un sentiment pe care omul îl are asupra moralității acțiunilor sale.** „Există două forme de conștiință. Există mica noastră conștiință individuală, dominată de

dorința de a supraviețui, de ideile și concepțiile noastre, mai mult sau mai puțin corecte, care sunt alimentate de către cele cinci simțuri. Există însă și o altă conștiință, atotcuprinzătoare, care este expresia globală și sintetică a tuturor elementelor atât a celor pe care le cunoaștem, cât și a celor pe care nu le cunoaștem [...]. Conștiința individuală se îmbogățește prin descoperirile proprii, dar, cea mai mare parte a timpului, ea se dezvoltă bazându-se pe aceea ce au descoperit alții⁵⁵.

„Conștiința nu este niciodată trăită la plural, ci numai la singular. Chiar în cazurile patologice de dezagregare a personalității sau de personalitate dublă, cele două persoane alternează, nu se manifestă niciodată simultan [...]. Conștiința este strâns legată și dependentă de starea fizică a unei anumite porțiuni de materie, corpul. (Gândiți-vă la schimbările de spirit în timpul dezvoltării corpului, ca pubertatea, bătrânețea, senilitatea sau gândiți-vă la efectele febrei, intoxicației, drogurilor, leziunile creierului etc.). Există o pluralitate de corpuri similare. Deci pluralitatea conștiințelor sau a spiritelor pare a fi o ipoteză foarte sugestivă. Au acceptat-o probabil atât oamenii simpli, neștiutori, cât și marea majoritate a filosofilor occidentali⁵⁶.

Cercetările moderne confirmă că conștiința este în creier și trebuie căutată în neuroni, motiv pentru care toate cercetările efectuate în domeniu sunt explicate prin comportamentul neuronilor. **„Teoria conștiinței ca produs al creierului a putut fi afirmată după respingerea categorică a dualismului cartezian dintre minte și corp”⁵⁷.**

O contribuție deosebită la înțelegerea relației dintre creier și conștiință este adusă de Sir Roger Penrose⁵⁸ (n. 1931), un matematician și fizician englez, profesor emerit de matematică la Universitatea Oxford, care exprimă un punct de vedere ce aduce în discuție nu numai mecanica cuantică, ci și teorema lui Godel, care demonstrează modul în care, în sistemele matematice, există enunțuri care sunt adevărate, dar care nu pot fi demonstrate în interiorul sistemelor respective.

Pentru cercetarea creierului, ca sediu al conștiinței umane, a fost inventat **magnetoencefalograf (MEG)**, care este o îmbunătățire adusă vechiului **electroencefalograf (EEG)**. Dacă **EEG** măsoară activitatea electrică a creierului, **MEG** înregistrează și măsoară activitatea magnetică asociată acesteia. Astfel nu mai există nici o problemă legată de barierele fizice, întrucât creierul, cutia craniană și scalpul nu interferează cu câmpurile magnetice. Analizele cu **MEG** au condus la obținerea unor deosebite informații referitoare la un număr mare de ritmuri oscilatorii complexe din creier, la întinderea și funcțiile lor și la relația în care se află cu lucruri

⁵⁵ Francis Prade, *Revelații din lumile subtile. Învățăturile unui clarvăzător*, Brașov, Editura Kamala, 2007, p.237.

⁵⁶ Erwin Schrodinger, *Ce este viața? Și Spirit și materie*, București, Editura Politică, 1980, p.111-112.

⁵⁷ Giuliano Di Bernardo, *Cunoașterea umană*, București, Editura Adevărul Holding, 2012, p.172.

⁵⁸ Roger Penrose, *Mintea noastră cea de toate zilele despre gândire, fizică și calculatoare*, București, Editura Tehnică, 2006.

precum mișcările corporale, imaginile vizuale, comenzile auditive și concentrarea.

În creier există oscilații și unde de toate tipurile și frecvențele, după cum pun în evidență cercetările **EEG** ale creierului.

Cercetări recente a fenomenelor electrice din creier asupra oscilațiilor neuronale cerebrale au pus în evidență faptul că neuronii cu oscilațiile de 40 Hz reprezintă conștiința și atestă că aceasta este o proprietate intrinsecă a creierului. Studiile cu **MEG** au arătat că oscilațiile de 40 Hz sunt întâlnite pe toată suprafața creierului, în diferite sisteme și la diferite niveluri. Cele mai recente cercetări au arătat că oscilațiile de 40 Hz sunt prezente atât în stare de veghe deplină, cât și în somnul cu vise sau REM (mișcări oculare rapide care urmăresc probabil acțiunea visului). Aceste oscilații neurale de 40 Hz încetează a se manifesta dacă intervine coma sau sub anestezie și este foarte slabă în somnul profund, fără vise. Implicațiile sunt vaste, atât pentru natura conștiinței în general, cât și pentru înțelegerea bazelor neurale ale inteligenței noastre spirituale. Toate oscilațiile neuronale sunt asociate unor câmpuri cerebrale electrice, care sunt generate de multe dendrite care oscilează în acord, dar nu declanșează impulsuri. Aceste oscilații sunt distincte față de potențialele de acțiune care sunt declanșate de-a lungul axonului neuronal; reprezintă o altă modalitate prin care creierul comunică cu el însuși.

Analizele cu MEG au arătat că, conștiința există pur și simplu, în și pentru sine, deși această conștiință de fond, intrinsecă, poate fi modulată (i se poate da o formă sau un aspect specific) de stimulările provenite din lumea exterioară sau chiar din interiorul corpului.

Oscilațiile neuronale de 40 Hz reprezintă baza neuronală a inteligenței spirituale umane (SQ), un al treilea tip de inteligență, care ne plasează acțiunile și experiențele într-un context mai larg de sensuri și valori, făcându-le astfel mai eficiente. Inteligența noastră spirituală ne leagă de întreg cosmosul, iar viața dispune de scop și semnificație în cadrul mai larg al procesului cosmic evolutiv.

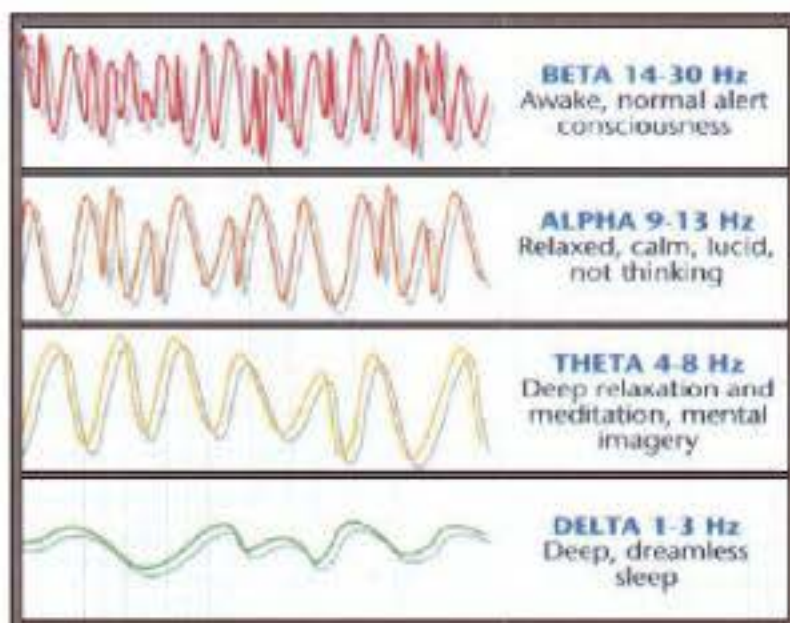
Nu este dificil de înțeles că supunerea creierului uman sub influența unui câmp electromagnetic de 40 Hz se produc perturbații în funcționarea conștiinței individului respectiv. Dacă câmpul electromagnetic considerat este folosit ca suport al unui mesaj anume, echivalent programelor de radio sau televiziune, se poate introduce în conștiința individului un anumit mod de comportament în funcție de anumite împrejurări. Aceasta fiind metoda de obținere a unor roboți umani și a produce modificări în conștiința populației umane. Există multe exemple de acest fel prezentate pe internet. Vom prezenta și noi unele dintre aceste exemple concludente în acest scop.

Undele cerebrale. Manifestările electrice ale activității creierului sunt undele cerebrale. Acestea sunt particularizate în funcție de amplitudinea undei, frecvența, pattern-ul (model, mostră, probă, eșantion). Aparatul care măsoară și înregistrează aceste unde cerebrale este electroencefalograf. Acesta are 16 electrozi de contact (care iau contact direct cu pielea capului) și sunt sensibili la curenții bioelectrici ai creierului. Acești electrozi sunt amplasați în toate părțile craniului, pentru a înregistra modificările din toți lobi creierului (frontal, central, parietal, occipital, temporal)

Exista cinci tipuri de unde cerebrale principale și peste zece tipuri secundare. Cele principale sunt: Gamma: peste 30 Hz; Beta: 13-30 Hz; Alfa: 8-12,9 Hz; Theta: 3,5-7,9 Hz; Delta: 0,1-3,9 Hz

Fiecare frecvență dominantă produce o anumită stare psihică individului și deci metoda și sistemul de modificare a conștiinței se bazează

pe supunerea minții sau minților umane la un bombardament cu un flux de unde de frecvență dorită. Pentru aceasta au fost inventate diferite instalații fixe sau mobile utilizate în acest scop. Astfel, un sistem pentru modificarea stărilor de conștiință umană implică folosirea simultană a mai multor stimuli, de preferință sonori, având diferite forme de undă și frecvențe. Este deja cunoscut de foarte mult timp (din anii 1960 - 1970) că există o

legătură între ritmurile electroencefalografice ale creierului uman și starea de conștiință a subiectului.

Pentru o stare normală, frecvența undelor cerebrale este de 8 – 12,9 Hz și se numesc unde alfa. Atunci când o persoana este stresată și agitată, frecvențele sunt de 13 - 30 Hz și au fost numite unde beta. O persoana normală, în timpul somnului are unde cerebrale de 0,1 - 3,9 Hz numite delta. Cercetătorii au evidențiat și alte frecvențe cerebrale asociate cu alte stări normale și anormale de conștiință: theta (3,5 – 7,9 Hz), gamma (peste 30 Hz) și altele.

4. NLP – Programarea Neuro Lingvistică

„NLP-ul este utilizarea sistematică și efectivă a posibilităților care există în fiecare individ de a-și aminti, de a uita, de a valorifica informații și reprezentări, de a percepe și de a reacționa în toate domeniile existenței umane pentru a stimula confortul subiectiv și obiectiv, flexibilitatea și alte modalități de structurare satisfăcătoare a capacităților necesare trăirii vieții la cel mai înalt nivel”⁵⁹.

Condițiile care au favorizat formarea personalității umane și a viețuirii în spirit și conștiință de sine au fost multiple. În primul rând, a fost nevoie de un anumit nivel de civilizație, de bună stare socială, care să pună pe om la adăpost de exigențele vieții organice. Numai o atare liberare de nevoi organice, poate îndrepta gândul înspre gratuitatea visului și înspre preocupări intelectuale. Animalul și omul robii nevoilor vieții își concentrează întreaga lor atenție și forță în lupta pentru existență și pentru obținerea hranei, sau în general pentru îndeplinirea nevoilor biologice. Toate disponibilitățile ființei sunt orientate în sens practic. Numai viața socială punând pe individ la adăpost de atari nevoi, îi va îngădui răgazul contemplației și a adunării în sine însuși. Într-o societate

⁵⁹ Liibeck Walter, Manualul NLP-ului spiritual, Brașov, Editura MIX, 2007, p.15.

organizată, eforturile pentru asigurarea vieții corporale vor fi mai reduse pentru individ, iar timpul pe care îl va consacra acestei activități va fi deci din ce în ce mai restrâns. Rezultă o descătușare treptată de nevoile vieții elementare și putința adâncirii interioare prin reflecție și răgazuri.

Personalitatea nu mai reprezintă o integrare purtătoare de valori, ci rezervor creator de valori. Simplificând și reducând procesele la dominantele lor generale, se poate spune că în timp ce caracterul e mai mult un rol al efortului adaptiv al omului la viața socială, personalitatea este esențial creatoare. Caracterul normal păstrează și transmite valorile, este oarecum un element de constanță, în vreme ce personalitatea primește prin inovație și creație devenirea culturii. Existența personalității se evidențiază prin formarea conștiinței de sine. Dar, formarea conștiinței de sine a dus și la elaborarea unor metode și tehnici noi care să asigure progresul continuu în creșterea calității personalității umane, în concordanță cu progresul științific general. Așa a apărut ceea ce este cunoscut sub denumirea de NLP.

Ce este NLP-ul ? Este o tehnică psihologică aplicată pentru manipulare. **NLP** vine de la **Neuro - Linguistics Programming** adică Programare Neuro Lingvistică. Dacă vom căuta definiția manipulării în DEX vom găsi următoarele sensuri figurative pentru sinonimul său „a manevra”: a face uz de diverse mijloace (incorecte) pentru a atinge un anumit scop; mijloc de a acționa în vederea atingerii cu orice preț a unui scop; uneltire, intrigă, mașinație.

Denumirea de „Neuro-Linguistic Programming” („Programare Neuro-Lingvistică”) **provine de la disciplinele care au influențat începuturile acestui domeniu**. Totul a început ca un studiu al relației dintre neurologie, lingvistică și patternuri (modele) de comportament (denumite „programe”).

„**Neuro**” - se referă la sistemul nervos uman și îndeosebi la modul unic prin care fiecare om își formează experiența asupra lumii („harta” asupra „teritoriului”) prin cele cinci simțuri – vizual (V), auditiv(A), kinestezic (K), olfactiv (O), gustativ (G).

„**Linguistic**” - se referă la sisteme de comunicare verbală (limbaj) și comunicare non-verbală (limbajul trupului) prin care „cartografiem” realitatea din jurul nostru. Astfel, folosim limbajul pentru a comunica atât cu ceilalți cât și cu noi înșine. De asemenea, termenul acesta se referă atât la comunicarea conștientă cât și la cea inconștientă.

„**Programming**” - se referă la modul unic prin care noi ne conducem sistemele neurologice. Termenul este împrumutat din IT și a fost ales îndeosebi pentru a sublinia faptul că propriul nostru creier este „programabil”, adică putem modifica „programele” (strategiile, căile, tehnicile și metodele prin care îndeplinim diverse sarcini, mai mult sau mai puțin complexe) pe care deja le avem cu altele, mai „performante”, care ne vor mișca în direcția aleasă. Aceasta este practic esența de la care s-a plecat în dezvoltarea NLP – modelarea excelenței – adică studierea oamenilor de mare succes în diferite domenii, „elicitarea” (definirea și extragerea) strategiilor de succes ale acestora și implementarea acestor strategii în propria viață pentru obținerea succesului.

NLP este un model care explică comportamentul uman, o colecție de abilități și tehnici specifice.

NLP studiază patternurile (sau „programele”) create de interacțiunea dintre creier („neuro”), limbaj („lingvistic”) și trup. Astfel, din perspectiva NLP, tocmai această interacțiune este cea care conduce atât la comportamente pozitive, cât și la cele negative și totodată această conexiune creier-limbaj-trup este responsabilă pentru procesele din spatele excelenței (+) și patologiei (–). Mai ales în primii ani de dezvoltare, cele mai multe tehnici și abilități specifice NLP au fost dezvoltate prin observarea atentă a patternurilor (strategiilor) de excelență ale unor experți din diverse domenii de activitate, precum psihoterapie, afaceri, hipnoză, drept și învățământ.

NLP înglobează sistematic:

1. epistemologie – un sistem de cunoaștere și valori.
2. metodologie – procese și proceduri pentru aplicarea cunoștințelor, valorilor și principiilor.
3. tehnologie – unelte care facilitează punerea în aplicare a cunoștințelor și principiilor.

Iată cum descriu nlp-iștii, NLP-ul: Programarea neuro - lingvistică (NLP) este o metoda de eficientizare a comunicării și de modificare a comportamentului, ale cărei principii se bazează pe cunoștințe din domeniile programării, teoriei informației și teoriei comunicării, cât și pe cunoștințele de psihologie normală și clinică, având la bază ceea ce autorii numesc modalități sau submodalități senzoriale, care nu sunt altceva decât sisteme bazate pe reprezentări. Există trei modalități senzoriale principale: vizuală, auditivă și kinestezică, în cadrul acestora funcționând mai multe submodalități care nu sunt altceva decât forme prin intermediul cărora creierul uman precizează informațiile. Esența metodei este de a-i lăsa subiectului posibilitatea de a acționa voluntar asupra acestor sisteme de procesare psihică.

Sistemul NLP a fost elaborat de Richard Bandler (matematician și student în terapia gestalt) și John Grinder (lingvist) în 1976 dovedindu-se util pentru optimizarea comportamentului (la sportivi, artiști, astronauți) pentru perfecționarea învățării, medierea conflictelor, în domeniul comunicării interpersonale și intrapersonale, ca și în rezolvarea comportamentelor indezirabile. Practic, sunt foarte puține domenii în care NLP să nu-și fi adus o contribuție considerabilă. În cadrul programării neuro-lingvistice sunt prezentate tehnici simple de autoreglare și autoconducere ale creierului și ale stărilor psihice, având ca obiectiv modificarea voluntară a experiențelor de care nu suntem mulțumiți. Principiile fiind foarte simple, tehnicile NLP pot fi aplicate de orice persoană, sistemul fiind perfectibil, prin adăugarea unor inovații. Observând modul în care funcționează oamenii și calculatoarele, Richard Bandler ajunge la concluzia că oamenii funcționează perfect, chiar dacă acest lucru nu le este lor sau altora pe plac. Ei execută perfect ceea ce s-a programat, cu mijloace lingvistice, pe creier. După opinia sa, tulburările în comportament sunt deficitare în programarea mentală.

Deși aparent nevinovată și cu obiective frumoase, NLP-ul reprezintă o colecție de tehnici de manipulare a celorlalți și de modificare a propriului

comportament asemănătoare unei cutii de chibrituri date în mâna unui copil mic. Dat în mâna unei persoane cinice și fără morală, va genera sigur probleme. Pentru a defini esența tehnicii NLP, vom defini termenii conceptuali ai denumirii și anume: **Programare** - Cum ordonăm acțiunile noastre pentru a ne atinge scopurile; **Neuro** - Minte și cum gândim; **Lingvistică** - Cum utilizăm limbajul și cum ne afectează acesta.

NLP este o știință a comportamentului uman cu următoarele aspecte: **1.** ca epistemologie ea deține un sistem de cunoștințe și valori; **2.** ca metodologie oferă procese și proceduri pentru aplicarea cunoștințelor și a valorilor; **3.** ca tehnologie oferă tehnici de aplicare a cunoștințelor și a valorilor.

Axiomele NLP. Sunt presupuziții care stau la baza programării neuro-lingvistice. Aceste presupuneri reprezintă filozofia din spatele modelelor și tehnicilor NLP, constituind substanța sau temelia acestui sistem complex. Axiomele NLP reprezintă o tehnologie de tip „cum anume să” în procesele de analiză și dezvoltare personală.

Ele au fost dezvoltate pe baza unor ample cercetări din diverse domenii precum semantica generală, gramatica transformațională, teoria sistemelor, cibernetica, pragmatismul și fenomenologia. Psihologul Grigore Cristian de la Spitalul Universitar de Psihiatrie „Socola” din Iași le comentează în felul următor.

1. Harta nu este totuna cu teritoriul. Această afirmație a fost emisă de matematicianul Alfred Korzybski, fondatorul semanticii generale și stă la baza întregii munci de cercetare a NLP. Prima presupuziție consideră că în fața aceleiași situații, fiecare reacționează în modalități diferite în funcție de propriile reprezentări sau hărți mentale. Ideea este că reprezentările noastre interioare nu sunt o redare exactă a unui eveniment, nu se află la același nivel neurologic. Cu toate că realitatea este una singură, noi o percepem și o reprezentăm în moduri diferite. Conform teoriei cuantice, fiecare persoană este un observator și deci fiecare „fixează” realitatea în felul său.

2. Mentea și corpul reprezintă părți ale aceluiași sistem cibernetic. Mentea și corpul se află într-o strânsă relație de interdependență, de influențare reciprocă. Starea în care ne aflăm se datorează acestor două componente. Schimbările survenite într-o parte a acestui sistem se răsfrâng asupra celeilalte părți. Modul în care gândim influențează instantaneu tensiunea musculară, felul în care respirăm, postura, emoțiile, nivelul general al funcționării biochimice. Când suntem triști și deprimați, corpul devine încordat, adoptă o postură încovoiată, iar gândirea devine ineficientă. Această axiomă surprinde efectul placebo, cum anume corpul se poate vindeca cu ajutorul minții.

3. Nu există eșec, ci numai feedback. Acest postulat consideră că din orice eșec se poate învăța ceva și poate fi utilizat ca mecanism de autoreglaj și autocorecție. Presupune centrarea pe soluții și nu pe probleme. Cu toții ne-am împotmolit la unele examene, am suferit în dragoste, am clădit unele planuri care s-au distrus neașteptat. Aceste rezultate nu pot fi considerate eșecuri cu toate că educația și cultura și-au pus amprenta pe acest nume, ci experiențe din care avem întotdeauna de învățat iar obiectivele nu se pot realiza prin ce s-a încercat până atunci. Ceea ce numim eșec este pur și simplu un rezultat care diferă de expectațiile noastre.

4. Dacă cineva poate face un lucru, oricine poate sa-l facă.

Considerăm că această presuposiție se bazează pe principiul modelării conform căreia dacă însușim harta mentală a unei persoane de succes putem atinge cu certitudine același obiectiv. Partea nevăzută a aisbergului este compusă din sistemele de convingeri și valori, respectul de sine, factorii motivaționali intrinseci și extrinseci, creativitatea, etc. Programarea neuro-lingvistică precizează că avem cu toții aceeași înzestrare neurologică, astfel încât dacă cineva poate ceva pe lumea asta, la fel putem și noi.

5. Oamenii dețin toate resursele de care au nevoie. Este perfect adevărat. Noi deținem o uriașă bază de resurse. Problema este că singuri o limităm, nu o valorificăm. Credințele noastre despre ceea ce putem și ceea ce nu putem realiza sunt esențiale. Cu alte cuvinte, în realitate nu există limite decât în mintea noastră.

6. Legea varietății necesare. Flexibilitatea reprezintă cheia eficienței. Dacă facem mereu același lucru, vom obține de fiecare dată același rezultat. Încercând alte variante există posibilitatea obținerii altor rezultate.

7. Nu putem să nu comunicăm. Această supoziție consideră că noi comunicăm întotdeauna, nu numai prin intermediul cuvintelor care constituie partea mai puțin însemnată ci cu precădere prin limbajul corporal și vocal. Un zâmbet, un oftat, o privire, un gest, o clipire reprezintă modalități de comunicare.

8. Valoarea comunicării este dată de răspunsul primit. Semnificația comunicării constă în răspunsul primit în urma comunicării și nu în intenția (ideea) ce se vrea a fi transmisă. Receptarea diferită a mesajului conduce la un răspuns neașteptat. Ceea ce trebuie să facem e să găsim noi modalități de comunicare pentru a primi răspunsul dorit. Fiind un proces dinamic și complex desfășurat pe multiple canale, există posibilitatea ca mesajul comunicat să fie recepționat diferit de ceea ce intenționăm noi să transmitem, datorită filtrelor activate în acele clipe.

9. La un nivel mai profund toate comportamentele au o intenție pozitivă. Altfel spus, la originea oricărui comportament există o intenție inconștientă pozitivă. Orice comportament, chiar agresiv și violent a avut o intenție inițială pozitivă, a găsit cea mai bună opțiune disponibilă în acele momente. NLP separă intenția din spatele oricărei acțiuni cu acțiunea în sine. Și simptomele psihice reprezintă cea mai bună soluție găsită de inconștient pentru a evita un conflict interior major, cu intenția de a proteja integritatea Eu-lui.

NLP a început prin a studia pe cei mai buni comunicatori și a ajuns la studiul sistematic al comunicării umane. A evoluat adăugând instrumente practice și metode generate prin modelarea atributelor unor persoane de excepție. Aceste instrumente sunt folosite pe scară internațională în sport, afaceri, formare, vânzări, justiție și educație. Cu toate acestea, **NLP** este mai mult decât o simplă colecție de tehnici. Este și o metodă de gândire, o viziune bazată pe curiozitate, explorare și chiar amuzament.

NLP studiază calitatea și, în general, tot ce este excepțional – cum fac indivizii remarcabili și organizațiile să aibă rezultate excepționale.

Metodele pot fi predate și altora, astfel încât și aceștia din urmă să obțină rezultate similare. Acest proces este numit „modelare”.

Pentru a modela, **NLP** studiază felul în care ne structurăm experiența subiectivă – ce gândim despre valorile și credințele noastre și cum ne creăm stările emoționale – ca și felul în care ne construim lumea interioară pornind de la experiențe cărora le dam un sens. Niciun eveniment nu are un înțeles în sine, noi îi oferim o semnificație, iar diverse persoane pot da aceluiași eveniment interpretări diferite. Așadar, NLP studiază experiența din interior.

Anual, această metodologie NLP și tehnicile sale ce conduc spre "modelarea excelenței umane" se regăsește în noua atitudine a mii de oameni care reușesc să își îmbunătățească performanțele și să atingă succesul dorit. NLP-ul se dovedește astfel a fi **un instrument extrem de util și ușor de folosit pentru cei care se preocupă de dezvoltare și schimbare personală la un nivel înalt și avansat**. Eficacitatea acestui nou model de viață și de gândire provine din faptul că poate să fie adoptat și utilizat de orice persoană, fără ca aceasta să aibă cunoștințe de psihologie, cum se presupune, în majoritatea metodelor utilizează concepte și tehnici ale "simțului comun".

Cu ajutorul NLP-ului: îmbunătățești relațiile tale personale și profesionale; îți descoperi abilitățile și zonele de excelență; întărești stima de sine și încrederea personală; înveți să comunici; înveți să îți gestionezi stările și comportamentele; elimini stresul, frustrările și gândurile negative; împlinești în cel mai scurt timp obiectivele importante pentru tine; creezi viața pe care ai visat-o dintotdeauna.

5. Programarea Neuro Lingvistică și dezvoltarea spirituală umană

Metoda NLP (Programarea Neuro Lingvistică) este o acțiune aplicată în activitatea psihosociologică cu scop benefic pentru creșterea calității dezvoltării spiritualității umane, rezolvarea stărilor conflictuale, favorizarea valorilor spirituale pozitive etc.

În rezolvarea acestor obiective dificile se apelează la o soluție simplă care constă în urmărirea a celor trei principii spirituale de bază ale dezvoltării personalității: „**capacitate de iubire**”, „**dezvoltarea capacității de conștientizare**” și „**responsabilitate**”, principii ce trebuie să ne guverneze viața. Valoarea celor trei principii spirituale este ceea ce prețuiește individul și prin urmare constituie un vector care-l susține energetic și-i orientează conduita și sentimentele: familia, cultura, convingerile, religioase, politice și morale. Când le sunt atacate valorile oamenii reacționează dur pentru că se simt contestați personal, le este indirect lezată stima de sine. De asemenea, oamenii fac foarte greu compromisuri atunci când în joc sunt valorile lor, întrucât simt că se compromit pe ei în propria lor integritate. Uneori, valorile pot împiedica totuși escaladarea conflictului și îndeosebi atunci când dispuștii își descoperă unele valori comune.

Prin „**capacitatea de a iubi**” se înțelege capacitatea de a te putea regăsi în altul, de a te găsi în rezonanță cu celelalte viețuitoare ale lumii, de a simți împreună cu ele (empatie), de a lua în considerare, în gândire și acțiune,

unitatea profundă și legătura ce există între toate entitățile creației. Capacitatea de a iubi are rădăcini adânci în istoria umanității, în mitologiile popoarelor în ceea ce se înțelege prin ființa androgină. (Androgin –ă, din grecește androgynos, aner, andros-bărbat și gyne-femeie). În Dialogul Banchetul de Platon se scrie că ființa umană a fost creată la început de către Zeu ca o ființă cu valențe egale masculine și feminine, fiind deci o ființă perfectă care nu mai avea nevoie să apeleze la Zeu. Zeul s-a mâniat și cu o sabie ia despicat în două, de o parte bărbatul și de cealaltă femeia, dar nu a nemerit perfect la mijloc, rămânând urme feminine la bărbat și respectiv urme bărbătești la femeie. Ia amestecat și apoi ia îndemnat: căutați-vă. De atunci, se tot caută formând familia ca unitate socială de bază. Bio-psiho-sociologii, chiar și teologii consideră familia ca o refacere a ființei androgine astfel că ființa biosocială de bază nu este individul, ci **B(bărbat)+F(femeie) = 1⁶⁰**. Deci, în construcția ființei biosociale se pornește de la două tipuri de ființe umane fundamentale, de la două idei platonice, formând o polaritate: B și F. **„Bărbatul absolut și femeia absolută sunt inexistenți, întocmai cum în lumea fizică este inexistent corpul perfect elastic, ceea ce nu împiedică pe fizicieni să vorbească despre corpul perfect elastic ca despre un caz limită⁶¹”**. Pentru ca **B+F=1** se impune ca „rezidurile” F din B, respectiv B din F, să fie compensate corespunzător de „reziduri” B în F, respectiv de F în B, astfel ca suma să rămână constantă, egală cu unitatea. În căutarea lor reciprocă, **B+F**, se întâlnesc și, în concordanță cu compatibilitatea frecvențelor vibrațiilor sufletești, pot spune fiecare dintre ei că „mi-am găsit sufletul pereche”. Sufletele pereche sunt acele ființe care de-a lungul mai multor vieți și-au creat o karmă pozitivă și li se mai dă o șansă de a se întâlni în această viață, pentru a se ajuta reciproc, pentru a lucra la un proiect comun. Se regăsesc pentru că au ceva să-și transmită sau să-și predea unul altuia pentru o evoluție pozitivă în aceasta viață. Rareori se întâlnesc pentru a evolua alături într-o viață comună. Relația care există între Sufletele pereche va accelera karma fiecăruia într-un grad atât de mare, încât evoluția lor va fi grăbită peste nivelul mediu de evoluție. Aceasta regăsire este importantă, în special când unul dintre ei sau ambii se apropie de finalul ciclului de încarnări proprii. Iubirea lor imensă îi ajută să obțină Eliberarea finală mai repede decât ar fi nivelul de timp mediu de obținere al acesteia.

Prezentăm drept exemplu, concludent din acest punct de vedere, romanul Adam și Eva de Liviu Rebreanu întrucât în el viața omului e prezentă deasupra începutului și sfârșitului pământesc, pentru că Adam și Eva e cartea iluziilor eterne. **Toma Novac și Ileana** sunt prototipurile unei perechi eterne care se vor realiza de șapte ori în seria materială a universului fenomenal, până ce uniți întru veșnicie vor trece în lumea spiritelor pure. Tudor Vianu consideră că fundamentul filozofic al romanului Adam și Eva îl constituie, de fapt, tentativa de a acorda obsesiei erotice — puternică în toate cărțile scriitorului — o dimensiune metafizică, de a descoperi în atracția corporală dintre bărbat și femeie o finalitate superioară, regăsirea unității originare, a perechii ideale, mitice. Înclinarea ocultă a scriitorului — încercarea are nevoie spre a se realiza de șapte existențe succesive, în materializări diferite, a

⁶⁰ Lucian Blaga, Zări și etape, București, Editura Minerva, 1989, p.138-143.

⁶¹ Lucian Blaga, ibidem, p.139.

acelorași personaje — dictează structura acestui roman, compus din șapte narațiuni condensate, șapte acțiuni centrate în jurul aceleiași chemări neîmplinite, desfășurată în epoci istorice reprezentative, din antichitate până în zilele noastre. Nu se exagerează dacă se consideră că în Adam și Eva Liviu Rebreanu aproape epuizează domeniile psihanalizei. Fiecare capitol se deschide cu parfum de pastorală pentru a sfârși în căscăturile subconștientului. Romancierul lucrează mai puțin cu principiile metapsihice, cât cu teme psihologiei infernale, rafinate prin credința socrateană că în Hades cutreiera sufletele care au părăsit trupurile fără să fie pe deplin curățate. Sufletul muribundului Toma Novac, înainte de a se desprinde definitiv, rătăcește, datorită resturilor care îl însoțesc, pe meleaguri sumbre spre a se izbăvi.

După cum mărturisește autorul romanului, în mai multe rânduri, ca punct de plecare pentru geneza romanului a fost o întâmplare autobiografică ca sursă a tiparului eroinei și fenomenului de vrajă pe care în roman avea să-l trateze, ca romanticii, prin metempsihoză: **„Pretextul romanului Adam și Eva e o scenă trăită prin septembrie 1918 la Iași. Pe strada Lăpușneanu, pe o răpăială de ploaie, am întâlnit o femeie cu umbrelă. Din depărtare m-au uimit ochii ei verzi, mari, parcă speriați, care mă priveau cu o mirare ce simțeam că trebuie să fie și în ochii mei. Femeia mi se părea cunoscută, deși îmi dădeam perfect seama că n-am mai văzut-o niciodată. Din toată înfățișarea ei înțelegeam că și ea avea această impresie. Am trecut privindu-ne cu bucurie și curiozitate, ca și când ne-am fi revăzut după vreme îndelungată. Nu ne-am oprit însă, deși am dorit amândoi. Umbrela îi alunecase într-o parte. Din figura ei totuși n-am reținut decât ochii și mai mult privirea. După ce am trecut câțiva pași, mi-a părut rău ca nu m-am oprit și am întors capul. Făcuse și ea aceeași mișcare, îndemnată desigur de același imbold. Pe urmă a dispărut pentru totdeauna...”**

Iată și unele „suflete pereche” menționate în diferite opere literare care fac deliciu multor cititori. Ele sunt însă și izvor de învățătură pentru comportament și analiză a situațiilor în care suntem implicați: Anna Karenina și Contele Vronski; Carmen și Don Jose; Cezar și Cleopatra; Daphne și Chloe; Don Quichotte și Dulcineea; Desdemona și Othello; Euridice și Orfeu; Felix și Otilia; Iustinian și Teodora; Laura și Petrarca; Musset și George Sand; Paris și Elena; Rica Venturiano și Zita; Romeo și Julieta; Veronica Micle și Mihai Eminescu; Veta și Chiriac; Zoe și Ștefan Tipatescu; Virginie și Paul; Zeus și Hera; Adam și Eva; Orfeu și Euridice; Ulise și Penelope; Josephine și Napoleon Bonaparte; Mircea Eliade și Maitreyi Devi; Manon Lescaut și Des Grieux; Radames și Aida; Rosina și Contele de Almaviva, etc.

Prin **„dezvoltarea capacității de conștientizare”** se înțelege, în acest context, capacitatea de a percepe senzorial, de a recunoaște și de a pune în relație cu existența generală, cât mai multe elemente particulare ale creației.

„Responsabilitatea” desemnează capacitatea unui om de a se percepe ca având control asupra ceea ce se referă la el, în loc să se perceapă ca fiind controlat din afară.

Dacă activitatea de dezvoltare a personalității se orientează după aceste trei puncte de referință, în ultima instanță, se obțin rezultate pozitive pentru întregul proces. Dar, pentru a avea succes aplicațiile NLP, este necesar

să cunoaștem bine subiectul și obiectul acțiunii – Omul. **„Caracterul omului este destinul său.”** Spune Herodot.

Cunoașterea omului a devenit actualmente o problemă de cercetare foarte importantă întrucât omul își va putea îmbunătăți ființa și spori virtuțile doar prin o mai bună cunoaștere a sa. Prin cunoașterea de sine se deschide calea pentru dezvoltarea umană, atât în plan individual, cât și în cel al speciei. Încă în secolul al XIX-lea Dostoevski scria: **„Omul este o taină și eu cercetez această taină pentru că vreau să sporesc omenescul din mine”**. Nimeni nu se poate lăuda cu o profundă cunoaștere a omului.

Principiile cunoașterii omului sunt de așa natură încât să nu permită generarea unei prea mari infatuări și trufii. Dimpotrivă, adevărata cunoaștere a omului nu poate să inspire decât o anumită modestie, prin aceea că ne demonstrează că avem de-a face cu o sarcină de o excepțională însemnătate, la a cărei îndeplinire umanitatea lucrează chiar de la începuturile civilizației, fără a o fi abordat în mod sistematic, cu o clară conștiință a scopului, în așa fel încât vedem mereu ieșind în față numai câțiva oameni mari, ici-colo, care au dispus de o mai bună cunoaștere a omului în comparație cu media. Atingem aici un punct sensibil: dacă verificăm pe neașteptate gradul de cunoaștere a omului într-un eșantion oarecare, constatăm că majoritatea subiecților își declină competența în aceasta materie. Consecința cea mai gravă a acestui neajuns este renunțarea care survine aproape întotdeauna atunci când se impune să ne comportăm într-un anumit fel cu semenii noștri și să ducem cu ei o viață în comun.

Organismul omenesc este un complex anatomio-fiziologic caracterizat prin aceea că: organele și țesuturile corpului alcătuiesc un tot unitar, activitatea fiecărei părți fiind dependentă de activitatea tuturor celorlalte, deci de activitatea întregului organism; organismul uman alcătuiește un tot unitar cu mediul înconjurător (aer, alimente, condiții meteorologice), sub influența căruia el suferă în permanență transformări; această unitate interdependentă se realizează prin intermediul sistemului nervos, care stabilește continuu legături între factorii de mediu - externi și interni - pe calea reflexelor complexe între excitație și reactivitate, în scopul atingerii unui echilibru care constituie adaptarea. În determinarea comportamentului individului, creierul este coordonatorul principal și împreună cu măduva șirei spinării formează sistemul nervos central care răspunde de activitatea integrată a tuturor nervilor din organism. Celulele nervoase periferice formează sistemul nervos periferic incluzând sistemul nervos autonom, ele controlează anumite funcții ale corpului care nu sunt activate conștient. Acestea sunt: bătăile regulate ale inimii; mișcările intestinale; transpirația; salivația. Creierul este organul de control și analiză a corpului uman, care exercită control prin transmiterea de semnale electrice în canalele formate din celule nervoase, în diferite părți ale corpului. Aceste canale pot fi numite simpli nervi iar fiecare mușchi, organ sau senzor din corp dispune de unul sau mai mulți nervi, conectați la creier. La fel cum trimite semnale, de asemenea, creierul primește semnale din diferite părți ale corpului, pe care le procesează, trimițând probabil, după aceea, un semnal de răspuns. Creierul este implicat în mai multe activități ale corpului uman, care nu sunt sau nu conștiente pentru noi și care intră în responsabilitatea sistemului nervos central (controlul senzorilor, temperatura corpului, frecvența și volumul în respirație, rata pulsului, procesul digestiv și presiunea sângelui).

Dar, așa cum menționam anterior: **„Ființele umane și toate ființele vii sunt o alcătuire energetică într-un câmp de energie conectat la fiecare lucru existent în această lume”**. Energia este baza întregii noastre existențe. Omul este viu atâta timp cât în corpul său există energie. Energia se referă la toate tipurile de bioenergie asociate cu sănătatea și vitalitatea umană, incluzând energiile elementare ale organelor vitale, energia nutritivă care circulă prin meridiane, energia de protecție care scaldă suprafața corpului și energia neuro-activă a sistemului nervos. Energia este asociată plămânilor prin intermediul respirației care extrage energia externă din aer și o consumă în fluxul sanguin cu energia internă extrasă prin digestie, din apă și alimente. Amestecul rezultat este baza energetică a metabolismului uman.

În biologie și deci medicină s-au studiat sub toate aspectele și toate detaliile la mecanismele ascunse ale transformării substanțelor aduse de alimente, în interiorul organismului uman, în energie internă necesară în procesele de mișcare, dezvoltare și menținere în viață a corpului omenesc, în cele mai diverse componente care la nivelul molecular contribuie la construirea celulelor corpului fizic.

Ca urmare, în complexitatea sa, fizică și energetică, omul este o sursă deosebită de mesaje create în interior, în creier și apoi transmise, în exterior, prin vibrații corespunzătoare de natură acustică (prin grai) sau electromagnetică (prin gând). În Evanghelia după Matei, 15;11,17-19 scrie: **„Nu ce intră în gură întinează pe om, ci ce iese din gură, acelea întinează pe om. Nu înțelegeți că orice intră în gură merge în pânțece și apoi este aruncat afară? Dar ce iese din gură vin din inimă și acelea întinează pe om. Căci din inimă ies gânduri rele, ucideri, adultere, desfrânări, furturi, mărturii mincinoase, hule”**. Zicala populară spune: Cum gândești, așa și ești. Tot ceea ce suntem este rezultatul a ceea ce am gândit și, eventual, am și exprimat verbal. **„Gândurile sunt combinații ale senzațiilor cu amintirile sau, din alt punct de vedere, gândurile sunt mișcări ce nu s-au produs încă (și poate nu se vor produce niciodată). Ele sunt de cele mai multe ori efemere”**⁶².

Gândurile sunt vii, trăiesc. Fiecare schimbare de gând este însoțită de o vibrație nouă în materia mentală. Gândul-forță energetică are nevoie de o anumită materie subtilă (un mediu) pentru a putea acționa. De aceea, cu cât mai puternice sunt gândurile, cu atât mai devreme vor apare rezultatele lor. Când gândul este focalizat, dându-i-se o anumită direcție particulară, el va produce anumite efecte, direct proporțional cu puterea de concentrare a emițătorului (adică cu forța cu care acesta emite gândul).

În Evanghelia după Matei: 17,14-20 se scrie: **„Și mergând ei spre mulțime, s-a apropiat de El un om căzându-l în genunchi și zicând: «Doamne, miluiește pe fiul meu, că este lunatic și pătimește rău, că deseori cade în foc și deseori în apă; și l-am adus la ucenicii Tăi și ei n-au fost în stare să-l vindece»**. Iar Iisus l-a certat și demonul a ieșit din el și copilul s-a vindecat din ceasul acela. Atunci, apropiindu-se ucenicii de Iisus, L-au întrebat deoparte: **«De ce noi n-am fost în stare să-l**

⁶² William H. Calvin, Cum gândește creierul, București, Editura Humanitas, 2006, p.152.

scoatem?» Iar Iisus le-a răspuns: «Din pricina puținei voastre credințe; că adevăr vă grăiesc: Dacă ați avea credință cât un grăunte de muștar, veți zice muntelui acestuia: **Mută-te de aici acolo!, și se va mutași nimic nu va fi vouă cu neputință**»⁶³. Deci, pentru a manifesta forța energiei gândului este necesară credința profundă în realizarea scopului propus.

Gândirea omului nu este uniformă, nu funcționează la fel la toți oamenii sau la unul și același om în momente și în situații diferite și, evident, efecte diferite în calea lor.

Transmisia electromagnetică a mesajelor gândurilor se face la fel ca în practica mijloacelor tehnice a unui post de radio sau televiziune, cu frecvență specifică, cu o viteză superioară vitezei luminii, instantaneu. Transmisia mesajelor pe cale electromagnetică se poate face și spre propria persoană, prin gândirea dorințelor proprii. La fel ca la posturile fizice de emisie, radio sau televiziune, și emisia gândurilor se face cu o intensitate (putere) mai mare sau mai mică, în raport cu capacitățile normale sau paranormale ale persoanei respective, dependente de capacitățile energetice diferite și modului de concentrare ale emițătorului gândurilor.

Capacitățile de emisie ale emițătorului pot fi îmbunătățite prin educație și instruire specifică corespunzătoare scopului urmărit, prin dezvoltarea psihologică a ființei umane. Școlile speciale create în acest scop îi pot pregăti pe emitenți astfel încât să asigure cât mai complet și corect intenția acestuia⁶³. **„Mecanica cuantică este, probabil, esențială pentru conștiință cam în același fel în care cristalele erau odată esențiale radiourilor sau cum sunt încă esențiale bujiile pentru blocajele de circulație. Necesară, dar nu suficientă. Interesantă în sine, dar un subiect legat doar de departe cu viața noastră mentală**»⁶⁴. Psihologia concepe dezvoltarea ființei umane ca pe o devenire complexă și integratoare, care se realizează în trei planuri fundamentale: biologic, psihic și social.

Dezvoltarea biologică constă în procese de creștere și maturizare fizică, în transformări ale biochimismului intern al organismului, în schimbări cantitative și calitative ale activității nervoase superioare.

Dezvoltarea psihică se referă la apariția și manifestarea proceselor, însușirilor, stărilor și structurilor psihice. Dezvoltarea psihică are în ansamblu o direcție calitativ ascendentă, dar ea nu prezintă o desfășurare simplă, liniară. Ea are mai degrabă un curs spiralat, care presupune ascensiune, dar și momente de revenire, de repetare, de reluare, dar pe o nouă bază, a proceselor și structurilor psihice.

Dezvoltarea socială implică o continuă amplificare a posibilităților de relaționare cu ceilalți și o acordare cât mai bună a propriei conduite cu diversitatea cerințelor sociale.

Între aceste trei planuri ale dezvoltării ființei umane se petrec interacțiuni și inter-influente multiple și variate, astfel încât este corect să o caracterizăm pe aceasta ca fiind o entitate bio-psiho-socială.

Din această structură energetică complexă a organismului uman se formează gândul care sub un aspect nesesizat de cele cinci simțuri obișnuite

⁶³ Gerard Desmaretz, Totul despre spionaj, Iași, Editura Polirom, 2002.

⁶⁴ William H. Calvin, Ibidem, p.59.

ale omului determină legătura sub formă energetică cu o altă structură energetică similară a unei alte individualități sau chiar a unei colectivități umane. La o frecvență similară ale undelor a două persoane se intră în rezonanță formând un cuplu unitar. Acest fenomen este cunoscut în viață prin ceea ce se numește iubire instantanee la primă vedere sau o stimă și considerație reciprocă instantanee, de asemenea, la primă vedere. La o manifestare a vibrațiilor în opoziție de fază, se manifestă sentimentul contrar, de respingere. De aceea deseori auzi exclamația: nu mi-a spus nimic însă de la început am avut un sentiment de respingere categorică. Viața este un tip de energie determinată și care determină. De la naștere până la moarte există în organismul uman diferite tipuri de energie.

Gândurile atrag gânduri similare. În lumea gândurilor, ca și pretutindeni în univers, funcționează "legea atracției prin rezonanță". Oamenii care au gânduri similare se simt atrași în mod natural unul către celălalt. Sau cum spune înțelepciunea populară: "**Cine se aseamănă, se-adună**", ori "**Spune-mi cu cine te aduni ca să-ți spun cine ești**".

Omul își atrage continuu spre sine din universul vizibil și din cel invizibil (ce conține forțele vieții) gândurile, influențele și condițiile cel mai apropiate de cele ale propriilor idei. Ducând cu voi anumite gânduri și reținându-le o durată mai lungă de timp, veți atrage fără încetare, conștient sau inconștient, tot ceea ce corespunde calității voastre dominante de gândire. Gândurile sunt proprietatea voastră privată și le puteți folosi într-un mod creator, împlinindu-vă dorințele, prin cunoașterea puterii lor și utilizarea lor conștientă, prin focalizare și concentrare. Voi țineți în mâinile voastre întreaga putere de a vă alege gândurile și de a atrage astfel spre voi influențele pe care le doriți; folosiți această putere, și nu vă limitați la a fi sărmene creaturi bătute de valurile circumstanțelor întâmplătoare. Reamintiți-vă că "omul este ceea ce el gândește".

Gândurile au o putere foarte mare. Gândurile pot vindeca bolile. Ele pot transforma mentalități. Gândurile pot face practic orice. Marile minuni au fost create practic prin puterea gândului. Gândul este o forță dinamică. Gândul este o forță la fel ca și gravitația, atracția sau respingerea.

Undele-gând și transferul gândurilor. În fond, ce este această lume? Nimic altceva decât materializarea gândurilor. Practic, toți experimentăm inconștient, într-o măsură mai mare sau mai mică, puterea gândului. Telepatia a fost primul telegraf fără fir și primul serviciu telefonic pe care le-a cunoscut vreodată lumea.

La fel cum practicați exercițiile fizice și sportul, jucând tenis și cricket pentru a vă menține sănătatea fizică, ar trebui să vă mențineți sănătatea mentală prin emiterea unor forme gând corecte, recreare mentală într-o manieră inocentă și pură, schimbarea dispoziției lăuntrice prin emanarea de gânduri bune, nobile, sublime, precum și prin cultivarea bunei dispoziții.

Minunile vibrațiilor-gând. Orice gând care pornește de la voi este o vibrație ce nu va muri niciodată. El va continua să treacă prin vibrația sa toate particulele universului, și dacă este un gând nobil, sfânt și plin de forță, el va activa în mod similar toate mințile ce rezonază cu el. Acest mecanism va permite tuturor celor care vă seamănă să preia gândurile voastre în mod

inconștient și să înceapă să emită gânduri asemănătoare, în funcție de propria lor capacitate lăuntrică. Rezultatul va fi că, chiar fără să cunoașteți consecințele propriilor voastre acțiuni, voi veți fi pus în mișcare forțe uriașe, amplificate prin puterea rezonanței, care vor înfrânge gândurile malefice emenate de cei egoiști sau răi.

Diversitatea vibrațiilor-gând. Fiecare om își are propria sa lume mentală, modul său de a gândi, propriile căi de înțelegere a lucrurilor și căile sale de acțiune. Așa cum fața și vocea unui om diferă de ale celorlalți, la fel diferă și modurile de a gândi și de a înțelege. Aceasta este motivul pentru care apar atât de des neînțelegerile între oameni, chiar și între cei apropiați sau prieteni. De regulă, noi nu putem înțelege corect viziunea celui alt. De aici, fricțiuni, rupturi și certuri ce se produc într-un minut, chiar între prietenii vechi. Aceasta explică de ce pe pământ prietenii nu durează niciodată prea mult. Ca să ne putem înțelege empatic unii pe alții, ar trebui mai întâi să ne acordăm pe frecvența vibrațiilor mentale ale celui alt, renunțând pe moment la propria noastră frecvență. Dacă ne blocăm accesul la modul "lui" de gândire (la frecvența sa de emisie mentală), nu îl vom putea înțelege niciodată, percepându-l doar într-un mod critic, în funcție de propriul nostru filtru mental (care distorsionează realitatea gândirii celui alt). Unde nu există empatie, cu greu putem vorbi de o prietenie autentică. Gândurile de ură, gelozie, egoism sau desfrâu, produc imagini distorsionate în minte, determinând întunecarea înțelegerii, pervertirea intelectului, pierderea memoriei și confuzia mentală.

Conservarea energiei-gând. În fizică există termenul de "putere de orientare". Deși masa de energie există, curentul nu va trece prin ea. Mai întâi trebuie să conectăm masa la un magnet, pentru ca apoi curentul electric să înceapă să curgă prin intermediul puterii sale de orientare. În mod similar, energia mentală care este disipată și direcționată greșit prin diferite gânduri lumești lipsite de valoare, ar trebui focalizată pentru a putea fi direcționată corect prin canalele spirituale. De aceea, nu stocați în creier informații nefolositoare. Învățați să deconționați mintea. Uitați tot ceea ce ați învățat și care nu vă mai este de nici un folos. Atunci veți avea rezerve enorme ce vor putea fi umplute cu gânduri divine. Veți câștiga astfel o nouă putere mentală, căci razele disipate ale minții vor fi acum adunate într-un mănunchi strâns focalizat.

Puterile creatoare ale gândului. Gândul creează lumea. El determină devenirea lucrurilor întru existență. Gândurile dezvoltă dorințele și excită pasiunile. În mod analog, gândurile contrare ce urmăresc anihilarea dorințelor și pasiunilor vor contrabalansa efectele primelor gânduri. Acesta este un lucru foarte important: când sunteți asaltat de o anumită dorință sau pasiune, gândul contrar vă va ajuta să o distrugeți. Dacă gândiți despre cineva că el este prietenul vostru, acest lucru se va transforma în realitate. Dacă în schimb îl vizualizați ca dușman, mintea va actualiza deopotrivă și acest gând. De aceea, cel care știe cum să lucreze cu mintea, controlând-o printr-o practică constantă, poate atinge fericirea.

GÂNDIȚI POZITIV !

IV.TOMOGRAFIA SCHIMBULUI BIOENERGETIC

1.Anatomia corpului energetic

„Orice disciplină care are pretenția de a fi știință trebuie să prezinte caracteristici identice cu cele ale fizicii: existența legilor și traductibilitatea acestora în aserțiuni matematice”¹.

Începând cu Galilei și Newton, fizica devine modelul științei în general. Fiecare disciplină care aspiră la statutul de știință trebuie să se bazeze pe observație și experiment, să aibă legi generale de credibilitate și să fie matematizabilă.

Însăși Galileo Galilei menționa: **„Cartea naturii nu poate fi înțeleasă dacă mai înainte nu îi înveți limba și nu înveți să recunoști semnele în care e scrisă. Ea e scrisă în limba matematică, iar semnele sunt triunghiuri, cercuri și alte figuri geometrice, mijloace fără de care e cu neputință să-i înțelegem cuvântul omenește, fără de ele, te învârti zadarnic într-un labirint întunecos”**. Chiar Pitagora considera că realitatea ascunde proprietăți matematice care fac parte din însăși esența ei. **„Viața umană implică rezolvarea unor probleme matematice”².**

Orice știință este constituită din teorii, iar teoriile, la rândul lor, sunt constituite din legi sau concepte. În timp ce teoriile fizice sunt realizate din legi, teoriile biologice sunt constituite din concepte.

Posibilitățile de a defini biologia ca pe o știință de același rang cu fizica, doar într-o accepție diferită și mai amplă, reprezintă premisa pentru studierea bazelor epistemologice ale psihosociologiei, cu scopul de a-i oferi acesteia o demnitate științifică similară cu aceea pe care o au biologia și fizica.

Se afirmă deseori că în afară de știință nu putem afla vreun adevăr demn de respect. Desigur, este o afirmație scientismă și nu științifică. **„Scientismul reprezintă o generalizare fără dovezi, o filozofie neinspirată care se deghizează în știință sau într-una dintre consecințele sale. Asta o califică drept un virus al minții [...]. Majorității discipolilor scientismului nu le pasă și poate că nici nu conștientizează faptul că dețin această filozofie, dar atunci când scientismul este adoptat la modul serios, el devine un fel de pseudoreligie, oferind un scop vieții și un ideal pentru care adepții săi să lupte. Trecerea la această puternică formă de scientism pseudoreligios derivă adesea din doi factori înrudiți: o deziluzie resimțită față de vreun tip de religie tradițională și descoperirea faptului că știința este minunată și pare să ofere sens și valori, pe lângă cunoaștere”³.**

Progresul înregistrat de știința biologiei în Secolul XX în a răspunde la întrebări fundamentale privind originea, sensul și scopul vieții umane s-a

¹ Giuliano Di Bernardo, Cunoașterea umană, București, Editura Adevărul Holding, 2012, p.55.

² Richard Heath, Matricea creației, București, Editura For You, 2010, p.16.

³ Karl Giberson, Mariano Artigas, Oracolele științei, București, Editura Curtea Veche, 2011, p.69.

produs datorită adoptării metodelor fizice în cercetările biologice. Celebrele prelegeri sau conferințe rostite de Erwin Scrodinger, unul din cei mai mari fizicieni ai Secolului XX, unul din fondatorii fizicii cuantice și mare om de cultură, la Trinity College din Dublin în februarie 1943⁴ au contribuit hotărâtor la acest progres. Prelegerile respective au stat la baza transferului metodologic din fizică și chimie în biologie și coabitarea acestor domenii științifice în cercetările biologice și au ajuns, fie și parțial, la un răspuns științific privind întrebările fundamentale formulate mai sus.

Una din consecințele acestor cercetări a constat și în dualismul organismului uman prin structura materială și structura energetică a acestuia. Se aplică și aici principiul complementarității din fizică privind cercetarea organismului uman și tratamentul medical al acestuia în caz de necesitate.

Principiul complementarității – materie și energie – pentru organismul uman permite și evaluarea psihologică adecvată a personalității, pacient sau medic și a relațiilor reciproce ale acestora. Evaluarea dualistă se face și pentru cele două entități complementare a organismului – materie și energie. Pentru materie dualismul se manifestă între tendința de omogenizare și eterogenizare, iar pentru energie între energie pozitivă și energie negativă. Dualismul entității materiale a organismului se manifestă sub forma antagonismului celor două tendințe de omogenizare și eterogenizare. Astfel: **„Antagonismul între eterogen și omogen este mecanismul general al oricărei sistematizări biologice, de-a lungul acestei construcții de sisteme”**⁵.

În evaluarea antagonismului între eterogen și omogen trebuie să luăm în considerare faptul că din punct de vedere biotermodinamic eterogen înseamnă viață, înseamnă entropie la limita inferioară admisibilă, înseamnă viață sănătoasă, iar omogenitate maximă înseamnă entropie maximă și ca urmare moarte.

După logica dinamică a contradictoriului a lui Ștefan Lupașcu⁶ când eterogenitatea este ridicată la maxim admisibil, omogenitatea este potențializată, iar când omogenitatea este maximă, evident, eterogenitatea nu există, organismul este mort. Între cele două extreme, este starea T care evident oscilează între cele două stări de eterogenitate și omogenitate. Dacă starea T se deplasează de la starea de eterogenitate spre starea de omogenitate înseamnă că începe procesul de activare a stării de omogenizare și organismul trece spre o situație de îmbolnăvire. Evident că acțiunea asupra stării T prin tratament medical poate fi redeplasat spre starea de eterogenitate, poate să o pună într-o stare stabilă sau să-i încetinească viteza de deplasare spre omogenitatea maximă. În final, desigur, se ajunge la omogenitate maximă, la entropie maximă.

Corpul fizic uman reprezintă aspectul exterior al organismului considerat ca un întreg anatomic și funcțional. Corpul fizic trebuie prețuit întrucât este suportul spiritului. Nu se poate evolua spiritual fără a avea o

⁴ Erwin Schrodinger, *Ce este viața? Și Spirit și Materie*, București, Editura Politică, 1980.

⁵ Ștefan Lupașcu, *Omul și cele trei etici ale sale*, Iași, Editura „Ștefan Lupașcu”, 1999, p.39.

⁶ Ștefan Lupașcu, *Logica dinamică a contradictoriului*, București, Editura Politică, 1982;

bază materială sigură. Cele două merg mână în mână. Uneori, din cauza educației religioase se înțelege greșit că Spiritul este bun, iar corpul fizic nu, fiind o „închisoare” a spiritului. În realitate, atât partea spirituală, cât și cea materială, în starea lor cea mai înaltă, sunt menite să reprezinte o reflecție a divinului. Termenul materie provine de la cuvântul latin *mater*, care înseamnă „mamă”. Lumea fizică este mama, pentru că materia este potirul în care coboară spiritul. Ea îi permite Spiritului să se exprime pe el însuși. Adevărata spiritualitate nu înseamnă a renunța la lumea fizică întrucât și lumea fizică emană tot de la divinitate. Lumea fizică și cea spirituală formează un tot unitar, completându-se una pe cealaltă.

În ce privește structura energetică a organismului, aceasta va fi analizată în continuare fizic și psihologic.

Corpul energetic reprezintă câmpul energetic al ființei umane întrepătruns cu corpul fizic și se caracterizează prin fluiditate și mobilitate întrucât este animat de curenți permanenți care sunt organizați după o topografie specială.

Știm de la fizică și chimie faptul că un electron în mișcare creează în jurul lui un câmp electromagnetic. Fiecare atom conține un număr mai mare sau mai mic de electroni în mișcare, deci fiecare atom are un câmp electromagnetic propriu. Cum corpurile sunt formate dintr-o multitudine de atomi legați între ei, în diferite moduri, este evident că toate au câmpuri proprii, cu intensități diferite.

După cum anatomia corpului fizic are la bază descrierea părților sale componente cu anumite funcții, tot așa și corpul energetic – care întrepătrunde corpul fizic – are propria sa „anatomie”. Anatomia corpului energetic include mai multe sisteme energetice interconectate (cum ar fi aura, chakrele și meridianele), iar aceste energii au anumite funcții. De exemplu, meridianele au funcții diferite față de chakre, iar meridianul inimii are funcții diferite față de meridianul plămânilor.

Din perspectiva medicinei energetice, corpul fizic se „sprijină” pe un „schelet” de energie activă, întrucât nu există viață fără energie. Structura fizică este construită și animată de fundația corpului energetic prin traseele meridianelor, centrele chakrelor, aură și alte sisteme energetice discrete. Având în vedere complexitatea corpului fizic, nu este surprinzător faptul că suprastructura energetică include la rândul ei mai multe tipuri de energii. Nu există doar un câmp electromagnetic inclus și nediferențiat. De fapt, oamenii care „văd energia” pot descrie, cu o anumită precizie, anatomia corpului energetic, iar descrierile lor tind să se sprijine unele pe altele. Energia este o forță magică, invizibilă. Denumirea ei depinde de felul în care se manifestă. Ea poate fi „energie telurică”, „energie a dragostei” și „energie de lucru”. Totul în spațiu este alcătuit din materie, materia fiind o formă de existență a energiei care se găsește sub diverse aspecte, diverse forme, în vibrații cu frecvență variabilă. Cosmosul este saturat cu această forță originară, de dinainte de creație, care se concentrează și se manifestă pe deplin în ființa umană.

Energia trece în om prin diferiți conductori. În acest caz reprezintă energia acțiunii, forța existenței, vitalitatea – toate sunt manifestări eterice. Puterea sentimentelor este manifestarea astrală, energia gândului reprezintă

manifestarea mentală, iar forța superioară a iubirii și a credinței – manifestarea spirituală.

Așa cum s-a specificat anterior, corpul energetic se întrepătrunde cu corpul fizic în cele mai mici amănunte ale compoziției acestora. Desigur, înțelegem mult mai mult corpul fizic decât energiile care îl animează. Bineînțeles, cunoașterea celulelor și a organelor este una din marile realizări ale științei. Înainte de explicarea anatomiei și fiziologiei umane prin disecția cadavrelor și mai târziu prin chirurgie, radiografiere, rezonanță magnetică și alte tehnici imagistice, funcționarea internă a corpului uman era un mister învăluit de superstiție. În zilele noastre se petrece cam la fel cu „energia corpului”.

Un argument simplu, la îndemâna fiecăruia dintre noi constă în faptul că nu există viață fără existența energiei, orice semn de existență a vieții într-un organism pleacă de la existența energiei întrucât orice mișcare, oricât de mică, este însoțită de o transformare de energie liberă în energie legată sau, cum se spune curent, „consum de energie” (în inginerie se înțelege că această formulare are la bază o economie de cuvinte, este un consum de energie liberă, altfel am eluda legea conservării energiei). De asemenea, un alt argument este că în urma unei operații de amputare a unui organ din organismul uman, un picior, o mână, un deget etc., pacientul spune că simte încă dureri în zona respectivă. Aceasta se întâmplă întrucât dublul membrului fizic lipsă, cel energetic, încă se mai menține, este încă conectat la sistemul nervos. Singurul remediu pentru îndepărtarea durerii constă în îndepărtarea aerului cu mâna din zona în care a fost membrul respectiv. De asemenea, durerea în urma unei loviri, într-o zonă oarecare a organismului, poate fi redusă sau eliminată prin tratament bioenergetic întrucât acesta are rolul de refacere a formei câmpului energetic deformat la lovire.

În abordarea problemelor de fond între corp fizic și corp energetic trebuie plecat de la principiul complementarității al lui Niels Bohr. Conform acestui principiu: **„în mecanica cuantică conceptele de corpuscular și de ondulatoriu își pierd caracterul absolut care le este propriu în teoria clasică; aceste noțiuni devin relative, ele sunt acum aspecte, laturi ale conceptului mult mai larg (decât cel clasic) de particulă, având anumite caracteristici invariante, concept care se aplică obiectelor atomice”**⁷. Acest principiu se extinde în toate fenomenele fizicii contemporane. Corpul fizic și corpul energetic sunt două manifestări complementare a organismului uman. Organismul uman viu nu poate exista decât prin întrepătrunderea celor două aspecte de corp fizic și corp energetic care pentru ilustrarea unor comportamente anumite îl studiem ca fiind fie corp fizic, fie corp energetic. Sunt manifestări analitice care dau primat corpului energetic, prin spiritualitate, în raport cu corpul fizic. Examinând critic acest mod de analiză științifică a organismului uman, Max Born a afirmat: **„Cel care crede că singura realitate importantă este imperiul ideii, al spiritului, n-ar trebui să se ocupe de științele naturii”**⁸. Desigur, această observație vizează atât

⁷ M.E. Omeleanovski, *Dialectica în fizica modernă*, București, Editura Politică, 1982, p.47.

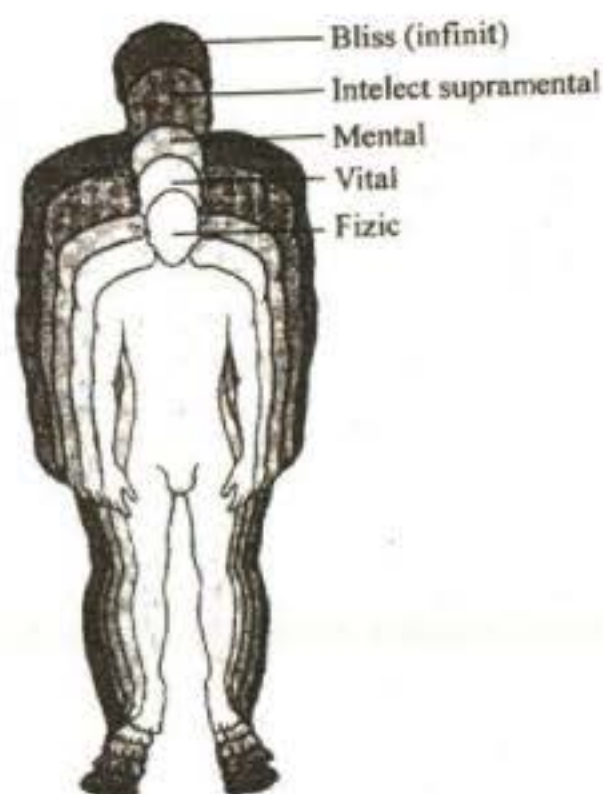
⁸ Max Born, *Fizica în concepția generației mele*, București, Editura Științifică, 1969, p.144.

medicina, cât și psihologia; ea nu numai justifică, dar chiar impune a se apela la metode alternative de tratament medical. Teza fizicianului german Carl Friedrich Freiherr von Weizsäcker (1912–2007): „**Natura a existat înaintea omului, dar omul a preexistat științelor naturii**” a fost însușită de alt fizician german Werner Karl Heisenberg (1901–1976), laureat al Premiului Nobel pentru Fizică în anul 1932, astfel: „**Prima jumătate a acestei afirmații justifică fizica clasică, cu idealurile sale de obiectivitate totală. Cea de-a doua jumătate explică motivul pentru care noi nu ne putem dispensa (elibera) de paradoxurile cuantice și de folosirea inevitabilă a conceptelor clasice**”. Dintr-un astfel punct de vedere, ajungem la concluzia că saltul făcut de știință prin trecerea de la fizica clasică la fizica cuantică în loc să lege și mai mult pe om de științele naturii, mai mult l-a îndepărtat. Putem spune că aceste afirmații confirmă faptul că greu se trece la noul mod de gândire din paradigma cuantică, de la gândirea formată anterior în paradigma newtoniană.

Dr. Amit Goswami (doctor în fizica cuantică) consideră că **paradigma cuantică „integrează fizica, psihologia și spiritualitatea. Știința convențională este o știință a obiectelor; dezvoltă teorii ale obiectelor în funcție de alte obiecte, mai importante. Așadar, exclude conștiința, deoarece conștiința constă atât din obiecte, cât și din subiecte. Noua paradigmă pune în raport de egalitate subiectele și obiectele, spiritul și materia”**⁹.

În figura alăturată se prezintă structura organismului uman luată în considerare de Dr. Amit Goswami. Se observă că există corpul fizic și corpul energetic structurat, la rândul său, în corpul vital, corpul mintal, corpul intelect supramental și bliss (bliss, termen din limba engleză denotă o stare psihică particulară, caracterizată printr-o trăire afectivă atât de intensă, încât persoana în cauză pare a fi în afara lumii reale cu care nu mai comunică, sentimentele sale extatice nemaiputând fi exprimate – în limba română, termeni echivalenți ar putea fi fericire, beatitudine, extaz. În contextul folosit, bliss exprimă ideea de bucurie spirituală, de stare a conștiinței pure, în care individul își transcede propriile simțuri, minte și intelect, pentru a exprima realitatea sufletului. Corpul extatic este cunoscut în filosofia Vedanta sub numele Anandamayakosha, al cincilea nivel al conștiinței. Când se realizează conectarea deplină cu acest corp persoana își realizează adevărata natură).

⁹ Amit Goswami, Doctorul cuantic. Ghidul unui fizician pentru sănătate și vindecare, București, Editura Orfeu 2000, 2007, p.25.

Meridianele. Meridianele sunt canale energetice, pe care vi le puteți imagina ca pe un păienjeniș luminos, a căror structură este paralelă cu cea a vaselor de sânge. Prin această rețea circulă energia captată de chakre. Există douăsprezece meridiane principale și două extraordinare: cel conceput și cel guvernator care formează micul circuit ceresc. Meridianele formează sistemul circulator energetic al organismului similar sistemului circulator al sângelui. Sistemul de meridiane aduce vitalitate și echilibru, îndepărtează blocajele, îndreaptă metabolismul, determină chiar viteza și forma schimbărilor celulare. Fluxul energiei meridianelor este la fel de important ca și circuitul sângelui; **fără energie nu există viață.**

Viața, ca parte a universului, este alcătuită din energie și materie. Viețuitoarele dețin numeroase forme de energie, cele comune oricăror particule de materie (energia cuprinsă în masa materiei conform formulei, $E=m.c^2$, energiile de legătură între electroni și nucleul atomului etc.) și cele responsabile cu susținerea vieții, denumite **Qi** în filozofia orientală. La om energiile **Qi** au evoluat și dezvoltat forme superioare, responsabile cu susținerea conștiinței și funcțiilor psihice. Puține dintre energiile **Qi** sunt cât de cât evidente iar nivelul actual al tehnologiilor nu permite detectarea sau măsurarea acestora.

Energiile responsabile cu susținerea vieții guvernează materia vie. În absența energiilor responsabile cu susținerea vieții, funcțiile vitale cedează, se instalează moartea iar materia se descompune.

Energiile responsabile cu susținerea vieții sunt diverse; există energii ale întregului organism (energia constructivă, energia de apărare etc.), energii specifice fiecărui organ și energii specifice fiecărei funcții fiziologice. Cele mai cunoscute energii responsabile cu susținerea vieții sunt: energia de alimentație, energia constructivă, energia de apărare și energia curgătoare prin meridiane.

Energia de alimentație este cea mai evidentă și importantă dintre energiile responsabile cu susținerea vieții, hrana constituind resursa vitală pentru toate viețuitoarele.

Energia constructivă participă la creșterea, refacerea și reconstrucția tuturor țesuturilor; se știe, de exemplu, că oasele omului se schimbă complet la nivel molecular la fiecare opt ani, schimbarea fiind coordonată de această energie; energia constructivă devine perceptibilă în procesul de vindecare a rănilor când țesuturile se refac "văzând cu ochii" în scurt timp.

Energia de apărare sau defensivă se află în strânsă legătura cu pielea, plămânii și energia din plămâni pentru că plămânii sunt principala cale de pătrundere a agenților patogeni.

Energiile responsabile cu susținerea conștiinței și funcțiilor psihice se află la un nivel superior energiilor responsabile cu susținerea vieții, dependente de acestea dar subtile și mult mai greu de identificat. Gândirea activă, recunoscută ca energie psihologică conștientă, este probabil singura formă evidentă situată la acest nivel. Energiile psihologice conștiente, subconștiente, moștenite, dobândite precum și energiile ce susțin conștiința sunt greu de descifrat fără cunoștințe suficiente despre energiile din care provin, cele responsabile cu susținerea vieții. Medicina tradițională

chineză surprinde prin profunzimea analizei psihicului, prin noțiuni cu corespondențe evidente în noțiunile moderne și, mai mult decât atât, cu anumite concepte psihologice reprezentate prin ideograme ce sunt insuficient înțelese și au parte de traduceri aproximative. Cert este că o parte din energiile superioare responsabile cu susținerea conștiinței și funcțiilor psihice sunt cunoscute și valorificate de mii de ani de medicina tradițională chineză, inclusiv în *procesele Placebo* cuprinse în procedurile pe meridiane.

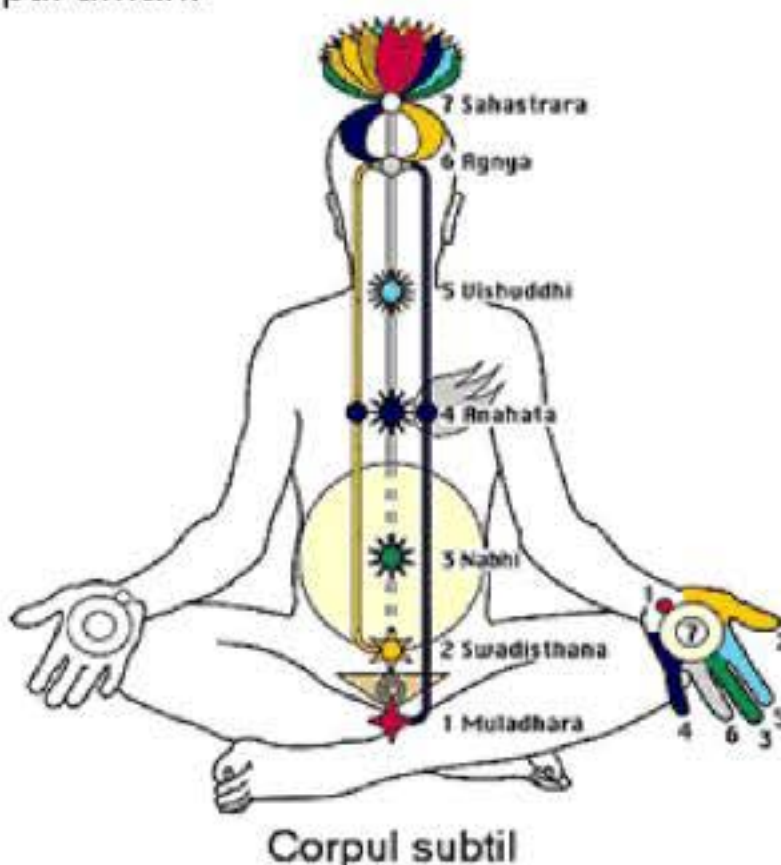
Tot energii sunt agresiunile factorilor nocivi (agenții patogeni, frigul, umezeala etc.), doar că acestea sunt *energii dăunătoare*.

Energia curgătoare prin meridiane realizează conexiuni esențiale între organele interne, sistemul locomotor, activitatea hormonală, activitatea neurală și activitatea psiho-emoțională. Energia curgătoare prin meridiane este energia cu cea mai mare viteză de "curgere" prin corpul uman, motiv pentru care deține cele mai bune proprietăți curative. Curgerea normală a energiei prin meridiane asigură funcționarea organelor, susținerea funcțiilor fiziologice și integrarea organismului în mediu.

Proprietățile curative și interacțiunea cu celelalte energii **Qi** stau la baza principiului de bază al procedurilor pe meridiane: procedurile normalizează curgerea energiei în meridiane iar energia din meridiane normalizează toate energiile **Qi** din corpul uman.

Chakrele. Cuvântul *chakra* vine din sanscrită și înseamnă *disc*, *vortex* sau *roată*. Chakrele sunt centre de energie subtilă. Aceste centre sunt în număr de șapte, distribuite de-a lungul coloanei vertebrale și se prezintă sub forma unor roti sau flori care vibrează continuu, creând un soi de petale și vârtejuri colorate în cele mai diverse nuanțe.

Cele 7 chakre sunt: 1 - **Chakra de bază (Muladhara)** Situată la baza coloanei vertebrale, culoarea roșu închis, stacojiu. 2 - **Chakra sacrală (Swadisthana)**, situată în regiunea organelor genitale (la nivelul celor cinci vertebre sacrale), culoare portocalie. 3 - **Chakra plexului solar (Manipura)**, situată în regiunea buricului (cam un deget mai jos), culoare galbenă. 4- **Chakra inimii (Anahata)**, situată în dreptul inimii, culoare verde luminos. 5 - **Chakra gâtului (Vishuddhi)**, situată în zona gâtului, culoare albastru deschis ca cerul. 6 - **Chakra frunții - al treilea ochi (Ajna)**, situată la rădăcina nasului, în mijlocul frunții, între sprâncene, culoare indigo. 7 - **Chakra creștetului capului-coroana (Sahasrara)**, situată în creștetul capului, culoare violet și auriu. De observat variația culorilor de la culoarea roșu închis la culoare violet și auriu, în sensul creșterii frecvenței spectrului acestora. Chakrele sunt centri energetici adormiți la marea majoritate a oamenilor. Chakrele activate conduc spre

iluminare. Chakrele se deschid și se activează de la sine atunci când ființa umană este destul de pură și detașată, fiind pregătită în mod natural și firesc spre evoluție.

Sistemul de chakre poate fi văzut ca o matrice energetica splendid colorată, care înconjoară fiecare centru de energie. Chakrele, sau centrii majori de energie, permit corpului nostru în transformare, să se integreze în corpul spiritual și să funcționeze corect. Pentru a îndeplini aceste proceduri complexe, **Ierarhiile Spirituale** ne vor dota în curând cu 4 chakre în plus. Aceste 4 chakre ne vor permite să ne descurcăm în imensitatea de informații multidimensionale care ne vor înconjura în noua realitate fizică de după intrarea în Centura Fonică.

În plus, celelalte 7 chakre vor fi transformate în vederea preluării mai multor responsabilități.

Primul nou centru este în dreptul diafragmei, unde este localizat sistemul memoriei emoționale a corpului. Al doilea nou centru este situat în dreptul timusului, de unde este reglat sistemul imunitar al organismului. Următorii doi centri de află în cap. Unul se află în partea din spate a capului, chiar deasupra formațiunii "medulla oblongata". El reglează conexiunea pe care o are conștientul cu informațiile din dimensiunile mai înalte. Cealaltă chakră este localizată aproape de glanda pituitară, și este denumită ca și ea. În locul vechiului sistem de 7 chakre, noul corp va avea 11. Această rețea de 11 chakre mai cuprinde încă 2 centri în plus, localizați deasupra capului, centri eterici, interdimensionali. Ei sunt numiți "Femeia Galactică" și "Bărbatul Galactic". Deci, în total, vor exista 13 chakre principale - 2 eterice și 11 care fac parte din corp. Vom prezenta explicarea acestui nou sistem de chakre.

1. Prima chakră, centrul rădăcinii, (Muladhara), este localizată la baza cavității abdominale. Atributele ei sunt în schimbare. Acest centru permite Mamei Terra să ne acordeze vibrațiile cu ale ei.

2. A doua chakră, centrul sexului (Swadishtana), este localizată aproape de organele sexuale, și este legată de prima chakra. Scopul ei primordial este să vitalizeze corpul prin practici sexuale speciale sau discipline cum ar fi Tantra înalt spiritualizată. Acest proces permite ca energia vibrantă să penetreze întregul corp, dar și prima chakra.

3. A treia chakră, centrul plexului solar, (Manipura), este localizată în dreptul plexului solar și este sediul celui de-al doilea punct de conectare la Sinele Total. Energia vieții intră prin chakra a 7-a din creștetul capului (Sahashrara, Coarda de Aur) și prin plexul solar (Manipura, Coarda de Argint). Centrul inimii (Anahata), reglează aceste energii.

4. Chakra a 4-a, cea nou formată, se găsește la baza cavității toracice, și acum are rolul de a stoca energia emoțiilor negative. În viitorul apropiat va avea capacitatea să anihileze stressul și să întărească energiile voinței, stocate în Plexul solar. Această chakră este centrul unde se stochează energia obținută prin respirație – PRANA - cu scopul de a revitaliza, reîntineri, și purifica corpul.

5. A 5-a chakră, centrul inimii (Anahata), se găsește în dreptul inimii. Reprezintă o legătură vitală cu Energiile Angelice ale Gândurilor Pure, și Energia Sacră a Iubirii Totale, eliberată de orice simț de posesiune,

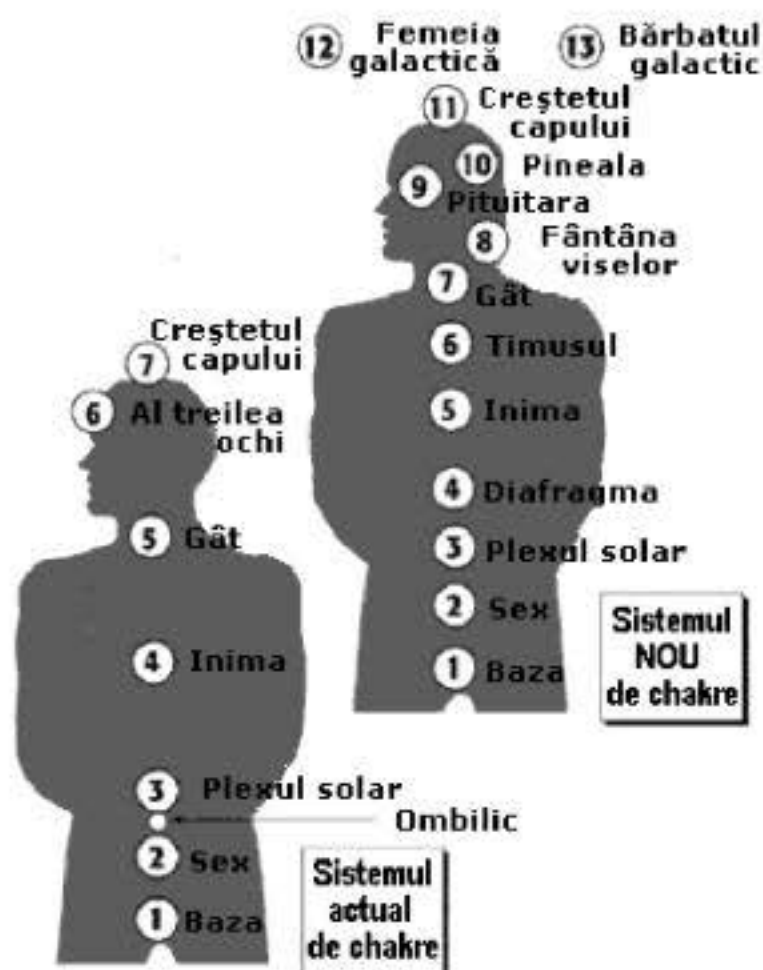
sentimentalism, etc. Această iubire Pură este cea care face corpul să funcționeze eficient.

6. A 6-a chakră, centrul Timus, este de asemenea nou formată, așezată în dreptul glandei timus. În viitoarea realitate pe care o vom trăi, corpul va fi doar o pură formă-gând. Sistemul său imunitar va fi puternic și viabil. În componența corpului Omului Nou, timusul își va recăpăta mărimea originală, care este cam o treime din mărimea inimii unui adult. Acest lucru va însemna că Timusul va lucra încontinuu, de-a lungul întregii vieți, nu numai în copilărie ca acum. Corpul uman va atinge ușor capacitatea de a anihila orice boală sau dezordine potențială. Datorită înaltelor nivele ale radiației de bază ale Terrei și a multor și de mult uitatelor războaie care au sfâșiat atmosfera în bucăți, timusul își începe deteriorarea gradată imediat după naștere. Până la maturitate se strânge de la mărimea unei inimi de copil, până la cea a unui mic bob de mazăre.

7. A 7-a chakră, centrul gâtului (Vishuddha), este localizată în gât și ajută la colectarea energiei pranice care ne înviorează și ne purifică corpurile. Acționează de asemenea ca un culoar de comunicație pentru Conștiință, și coordonează energiile corpului cu energiile capului.

8. A 8-a chakră, Izvorul Visurilor, este actualmente doar o rămășiță atavică și se găsește în zona lobului occipital, la baza craniului, direct deasupra gâtului. Unele persoane, mai ales acelea care au abilități psihice, au dureri de cap de la informațiile "sugrumate" care creează un disconfort în această regiune. Inactivitatea acestei chakre, oglindește prezentul nostru statut de Ființe Adormite, în amnezie, cu o conștiință limitată. În realitatea actuală, oamenii cu abilități psihice dezvoltate, pot utiliza legături cu Sistemul Cerebral Limbic, reprezentat de Ajna Chakra, în scopul de a-i controla mental pe alții. Este important faptul de a înconjura această chakră cu o perdea spirituală de protecție. În noul sistem de conștiință deplină, acest centru energetic va deveni extrem de important, prin reglarea energiilor psihice, și prevenirea controlului psihic aplicat asupra noastră.

9. A 9-a chakră, este localizată în zona glandei pituitare. Fiind apropiată de centrul capului, permite corpului să reacționeze la Lumină și radiație, și prin utilizarea acestei reacții să întinerească structura moleculară a corpului. În noul corp, a șasea, a opta și a noua chakră interacționează intensiv cu celelalte, permițându-ne să folosim în mod benefic și imediat orice informație vitală și interdimensională.

10. A 10-a chakră, centrul pineal (Ajna), este localizată în centrul frunții, deasupra nasului, și lângă glanda pineală. Ea prelucrează frecvențe ale Luminii, și este cunoscută ca Centrul Clarviziunii, sau Al Treilea Ochi. Ambele chakre, a opta și a zecea, ne permit să recepționăm și să interpretăm viziuni și alte mesaje cheie, din Planurile de Vibrație superioare.

11. Chakra a 11-a, Centrul Coroanei (Sahashrara), este localizată în partea din spate a creștetului capului. În acest loc are loc conectarea dintre energiile Sinelui Superior din Sursa Universală, și cele 2 noi chakre eterice.

12. A 12-a chakră, Femeia Universală, este situată chiar deasupra capului. Ea controlează partea stângă a corpului și reglează toate talentele și abilitățile noastre creative. Tot aici își au originea dorința internă de iubire de Sine, precum și dorința externă de iubire și Compasiune pentru tot ce ne înconjoară.

13. A 13-a chakră, Bărbatul Universal, se găsește deasupra capului și coordonează partea dreaptă a corpului. De asemenea domină percepția realității și capacitatea de a materializa un plan conceput mental. Această chakră este izvorul dorinței noastre de Armonie internă și înconjurătoare.

Sa ne reamintim că suntem Ființe de Energie și Lumină. Structurile noastre celulare și tot ceea ce ne înconjoară este Lumină. Lumina există ca manifestare a multor și diferitelor frecvențe vibraționale. Există Lumină Vizibilă și Lumină Invizibilă sau hiperdimensională (hiperspațială). Există multe nivele, planuri, în Lumină. Ea cuprinde totul. Toată Creația este făcută din Lumină. Din acest unic motiv, fiecare zonă din corpul nostru este extrem de sensibilă la Lumină. Este foarte important să înțelegem acest lucru. Cu toții suntem Ființe de Lumină. Putem spune că chiar acum nu suntem decât niște Ființe de Lumină care experimentează a fi OM. Din acest punct de vedere suntem capabili să vedem cum funcționează fiecare chakră.

Pentru început să examinăm modul în care chakrele capului se conectează cu cele două noi chakre formate, a 12-a și a 13-a. Dacă vizualizăm zona din jurul capului, vom observa că se formează un triunghi de Lumină, și nu ovalul Aurei binecunoscute. Aici este foarte important să facem legătura cu binecunoscutele picturi de pe icoanele bisericilor, care îl prezintă toate, pe Dumnezeu Tatăl, cu o aură triunghiulară, și nu rotundă, circulară, ovală, ca la sfinți. Din acest triunghi emană un curcubeu de culori care vibrează și clipește, formând pachete de energie informațională. Triunghiul energetic face legătura între chakrele a 12-a, a 13-a și a 11-a. O altă linie leagă a 11-a cu a 9-a, cu a 8-a, cu a 10-a chakră, și în final se reîntoarce la chakra a 11-a (Sahashrara).

Acum să încercăm să vizualizăm două forme circulare care se ating în chakră Coroanei, pentru a crea un transformator de unde scalare care se rotește. Undele scalare sunt forme de unde interdimensionale. Capul triunghiular al antenei care se rotește, permite unei persoane să radieze energia informațională a Vieții ei, și altora. Amândouă chakrele, atât cea de jos, cât și cea de sus, sunt astfel capabile să comunice între ele în moduri care actualmente nu ne sunt accesibile.

De fapt, Omul Terestru, are o primă (exterioară) vedere și o completă (interioară) vedere.

Capacitățile psihice ca telepatia, telekinezia, clar-vederea, claraudiția și psihometria, vor deveni naturale și firești tuturor.

Chakra a 11-a, a Coroanei, aduce Lumina (Viața și Energia Informațională), și o canalizează spre chakra a 8-a și a 6-a. Așa cum am văzut mai sus, cele 2 chakre, a 8-a și a 6-a interacționează, fiind amândouă sensibile la Lumină. Concentrate în acest mod, multe dintre frecvențele Luminii Divine, produc o iubire Armonioasă. Această concentrare produce energie care face ca chakrele a 8-a și a 6-a să intre în rezonanță cu a 5-a. Ca și chakra a 8-a, a 6-a și a 5-a, rezonază una cu alta, radiază energie ce permite chakrei a 7-a, să primească energie pranică. Apoi această prana coboară spre chakra a 4-a, pentru a fi distribuită și a înviora și curăța toate celulele corpului.

Energia luminoasă care emană din fiecare centru apare ca niște flashuri ca de foc, dintr-o lumină foarte strălucitoare. Ele încontinuu fac schimb de energie și informație. Acest proces creează un feed-back natural, care se reglează singur și care face ca sistemul energetic al organismului să pară că se rotește și pulsează. Tot așa cum chakrele licăresc, lumina lor creează o armonie muzicală. Se creează un efect similar cu al unui sintetizator legat la un computer care poate converti secvențele de culori în compoziții muzicale. Uneori ecourile corpului formează un minunat cor angelic. Deși aceste frecvențe sunt prea înalte pentru a fi percepute de urechile umane, acesta este un mijloc prin care corpul își semnalează intențiile și invocațiile spre Îngeri Păzitori și Ființele de Lumină.

Dacă cercetăm zona Plexului solar, vedem conexiunile spre Coarda de Argint. Această coardă aduce Energie Creatoare Universală de la Sursa Divină, și leagă corpul fizic de dublul său eteric. Cheia acestui proces implică relații între chakra a 3-a și a 6-a. Chakra a 6-a este un receptor special de energie, care o absoarbe pentru a o transforma pentru imunitate.

Energiile Creației Universale curg prin chakra a 3-a și Coarda de Argint, făcând să strălucească și să pulseze Coarda, ca o ploaie de culori care spală diafragma. Chakra a 4-a transmute energiile într-o formă a lor mai ușor utilizabilă și o distribuie spre fiecare celulă. De asemenea folosește aceste energii pentru a transforma multe forme-gând negative și limitatoare.

Energia Informațională coboară din chakra a 11-a spre chakra a 3-a, în timp ce Energia Vieții urcă din prima chakră spre a 3-a. În interiorul chakrei a 3-a, aceste energii se întâlnesc și interacționează, urcând apoi din nou spre chakra a 11-a. Astfel se completează un mare circuit, prin legarea chakrelor de jos de cele de sus.

Dacă examinăm Lumina care pleacă spre cap, observăm că această energie uimitoare se mișcă prima dată prin chakrele 12 și 13. În acest fel corpul își menține feminitatea (partea stângă) și masculinitatea (partea dreaptă). Sistemul nervos, circulator și al conștiinței corpului, toate arată energiile duale, masculine-feminine.

Din toate aceste observații ne dăm seama că Noua ființă Umană cu conștiința deplină, este capabilă să reîntinerescă, să trăiască într-o lume interdimensională, și poate vedea energii spirituale. Poate transcende moartea și poate produce forme-gând extrem de puternice. Acesta Ființă dorește să își descopere viețile trecute și viitoare, și să folosească toate

informațiile în această căutare. Pe scurt, aceasta dorință creează în toate ființele existente fizic, baza unui Nou Contract Colectiv, stăpânind construirea unei întregi noi realități.

Fiecare dintre noi este un Punct Uman de Lumină, care interacționează cu altele, și produce astfel o uriașă pânză de energie focalizată. Suntem Îngeri fizici. De aceea este imperativ necesar să fim pregătiți pentru Marile Transformări ce vin.

Aura energetică a corpului uman. Aura este un înveliș energetic cu mai multe straturi care emană din corp și care interacționează cu energiile din mediu. Pentru a înțelege cât mai bine conceptul de „Aură” vom face o scurtă introducere în biomagnetismul uman.

La nivelul corpului uman, creierul are rolul unei baterii electrice care este încărcată de traiectul digestiv, conductorii de energie electrică fiind nervii, meridianele și canalele energetice. Prin absorbția hranei, la nivelul tubului digestiv, se introduc în organism minerale, care datorită proceselor de electroliză chimică produc curent electric în creier. Acesta din urmă, o disipează prin sistemul nervos pentru a realiza coordonarea tuturor funcțiilor organismului. Pentru că energia circulă prin traiecte nervoase, în jurul corpului apare și se dezvoltă un câmp electromagnetic. Dacă organele implicate în acest circuit complex nu funcționează la capacitatea lor optimă, atunci potențialul electric al creierului scade, având consecințe asupra biocâmpului uman.

Datorită faptului că la nivelul corpului fizic canalele energetice primare sunt traiectele nervoase, sanguine, coloana vertebrală și meridianele, iar canalele bioenergetice subtile merg paralel, corelat și cu faptul că magnetismul se dezvoltă perpendicular pe distanța transmiterii impulsurilor energetice, impulsurile se induc și se potențează reciproc. Rezultatul acestei acțiuni este mărirea și întărirea câmpului bioelectromagnetic propriu. Este absolut necesar ca acești curenți de energie să se afle în fază și în armonie pentru ca procesul de inducție și potențare să poată fi menținut.

Aura reprezintă învelișul corpului uman în plan subtil și este compusă din mai multe straturi de energie subtilă. Aura este de fapt produsă de mișcarea continuă a chakrelor, luminozitatea și acuratețea ei descriind starea de sănătate a corpurilor care o compun.

Straturile care compun aura sunt: corpul fizic care reprezintă miezul aurei; corpul eteric care este un strat de 5 aure în jurul corpului (corpul afectiv este stratul perceput în culori; corpul mental care este vizibil în jurul capului și al umerilor; corpul spiritual este stratul care face o persoană carismatică sau strălucitoare).

Intensitatea gândurilor și a sentimentelor, starea psihică și de sănătate, determină mărirea aurei, claritatea culorilor și uniformitatea acesteia. Aura umană se poate contracta sau dilata în funcție și de influențele mediului ambiant. În cazurile de boală, de frică și șoc emoțional, aura se strânge în jurul corpului. Aura se poate extinde în situații favorabile.

Aura energetică poate fi interpretată după multitudinea de culori vizualizată (și nu numai după culori). Ca orice fenomen care se manifestă, aura umana este supusă procesului evolutiv. Ea se formează în jurul fătului

În viața intrauterină și culorile sale sunt strălucitoare în momentul nașterii. Aceasta se modifică în funcție de evoluția spirituală a ființei umane. În general, aura poate fi strălucitoare sau ternă, mai îngustă sau mai largă, multicoloră sau unicoloră, perturbată sau calmă, maculată sau pură.

Culorile întâlnite în aură sunt culorile de bază primare: roșu, galben și albastru. Din combinațiile lor se obțin alte nuanțe spectrale numite culori secundare: roșu + galben = portocaliu; galben + albastru = verde; albastru + roșu = violet.

Culorile complementare sunt: roșu-verde; galben-violet; albastru-portocaliu.

Culorile calde sunt: roșu, portocaliu și galben.

Culorile reci sunt: albastru, indigo și violet.

Culoarea neutră: verde.

Interpretări ale culorii de bază a aurei: **Roșu aprins** = agresivitate, supărare, tendințe spre suicid, probleme sentimentale, blocaje energetice; **Roșu pal** = epuizare excesivă, depresie; **Galben închis** = tiranie, tendințe de posesivitate și gelozie, dezechilibru; **Galben deschis** = persoana evoluată spiritual cu sănătate foarte bună, corp echilibrat energetic; **Albastru deschis** = creativitate, logică, comunicare bună, intuiție; **Albastru închis** = înțelept, karmă deosebită, intelect deosebit; **Verde deschis** = caracter deschis, evlavios, bunăvoință, milă; **Verde închis** = persoană cu capacități mari de a vindeca pe ceilalți; **Mov deschis** = nervos, fantezie, iritabil ușor, schimbător, evoluție spectaculoasă, boli de stomac; **Indigo** = spiritualitate și putere; **Alb** = caracter drept, puternic, nu acceptă compromisul, curățenie spirituală deosebită; **Gri** = tristețe, depresie psihică, tendințe de suicid, nefericire, boală. „În anul 1939, Semyon Davidovich Kirilian era un inginer care descoperise că, prin fotografierea ființelor vii care au fost expuse unui câmp magnetic pulsatoriu, se surprindea ceea ce mulți numiseră «aura» ființei omenești. Atunci când se pune orice obiect conductor (cum ar fi un țesut viu) pe o plăcuță făcută din material izolant, cum ar fi sticla, și este expus unui curent electric de intensitate și frecvență ridicată, rezultă un curent scăzut, care creează o descărcare în formă de coroană, un halo de lumină colorată în jurul obiectului, care poate fi captat pe peliculă. Kirilian susținea că starea aurei reflecta starea de sănătate a persoanei; schimbările la nivelul aurei erau dovezi de boală sau de tulburare mentală”¹⁰.

Câmp auric pozitiv sau negativ? Culorile închise în aură denotă energie slăbită. Culori cum ar fi gri sau maro în aură nu sunt pozitive. Dar fiecare culoare are atât efecte pozitive cât și negative. Nici o culoare nu este mai bună decât alta, este doar diferită!

Cât de des se schimbă aura? Aura se schimbă la fel de des ca persoana însăși. De exemplu: o persoană care studiază și acumulează foarte multe date, are mult galben în aură. Lucrează cu intelectul și cu puterea logicii și nu are timp pentru alte lucruri, astfel că va avea aura stabilă o anumită perioadă de timp, săptămâni sau poate chiar luni. Dacă o persoană are violet la baza aurei, aceasta înseamnă că este foarte sensibilă

¹⁰ Linne McTaggart, Experimentul intenției, Brașov, Ed. Ade4văr Divin, 2010, p.96.

și legată de sentimentele ei interioare. Dacă nu își găsește sinele interior, aura acesteia se poate schimba dramatic în doar câteva ore.

De asemenea, pot fi mari diferențe între aura de dinainte și cea de după meditație sau tratament.

Cum se poate schimba sau echilibra aura? Schimbarea auri nu este așa simplă cum s-ar crede, dar nu este imposibilă. Aura oamenilor este într-o schimbare continuă, putând să fie asemănată mai mult cu apa sau gazul. Echilibrarea auri înseamnă a-ți face din câmpul auric un singur câmp armonios și curat și a-l păstra astfel o lungă perioadă de timp. Nu contează ce culoare are câmpul ci puritatea lui, care înseamnă cunoașterea posibilităților și a planurilor de viitor ale cuiva, și dă armonie și echilibru între minte, trup și spirit.

Îți poți echilibra câmpul auric purtând haine de culoarea auri tale sau/și a unui cristal de culoarea câmpului tău energetic. Meditația are un puternic efect asupra tuturor celor șapte chakre, mai ales dacă e combinată cu exerciții de respirație. Îți poți încheia exercițiul imaginându-ți un cristal alb în jurul tău, dar poți de asemenea să vizualizezi propria ta culoare sau cea de care simți că ai nevoie. Puteți pune de asemenea un cristal pe cel de-al treilea ochi (ajna chakra, în mijlocul frunții) și să stați o perioadă culcați pe spate. Aceste tehnici vă pot aduce un somn adânc și liniștitor. Și nu în ultimul rând, nu uitați că fiecare culoare are atât efecte pozitive cât și negative!

Chimia corpului fizic este importantă la fel cum este componenta hardware a unui calculator. Dar, importante sunt și mișcările corelate ale corpului vital, colapsate de conștiință, împreună cu reprezentările corpului fizic și funcțiile acestora.

Conștiința nu este minte; conștiința este fundamentul întregii existențe, fundamentul materiei, dar și al minții. Materia și mintea sunt, deopotrivă, posibilități ale conștiinței. Atunci când conștiința transformă, prin colaps, aceste posibilități într-un eveniment al actualității, unele posibilități sunt reprezentate în planul fizic, iar altele în cel mintal. Conștiința este astfel, evident, mediatorul interacțiunii dintre minte și trup. Putem acum vorbi despre vindecarea minte-corp, în care conștiința (agentul cauzal în cauzalitatea descendentă) și mintea (de unde vin înțeleșurile) dețin un rol important în relația cu corpul fizic și vindecarea acestuia. În înțelegerea acestor fenomene, gândirea cuantică ne este de mare ajutor în depășirea dificultăților paradigmei newtoniene. Cine mediază interacțiunea dintre minte și trup? Conștiința. Cine menține funcționarea paralelă a minții și a creierului? Conștiința. Așadar, din perspectivă cuantică, putem înțelege cu ușurință importanța minții și a înțeleșului în medicină.

Fizica cuantică ne oferă o fereastră vizionară. Dacă privim prin această fereastră, trebuie să ne schimbăm total concepția materialistă. Vedem prin masca materialității-realității senzații fizice, sentimente vitale, gânduri mentale, intuiție supramentală și integritate spirituală – ca pe diferite niveluri prin care conștiința se percepe pe sine. Aceste niveluri sunt incluse unul în celălalt, sunt întrepătrunse, ca în figura de mai înainte.

Corpul fizic este nivelul cel mai grosier, cel vital este un tip superior, cel mintal un tip superior celui vital, iar apoi urmează supramentalul. Ideea existenței celor cinci „corpuri” ale conștiinței este foarte veche.

Pentru corpul fizic, unic pentru fiecare organism, descrierea unei boli poate fi ușor înțeleasă fiind vorba, pur și simplu, de funcționarea fizică necorespunzătoare a organismului. La nivel fizic avem reprezentările corpului fizic, supuse legilor fizice și chimice obișnuite. Se prezintă simptomele de manifestare a bolii. Cauzele pot fi externe, cât și interne. Exemplu de cauze externe: microbi, viruși și vătămarile fizice. Cauzele interne ale unei boli fizice sunt mai subtile, însă una este evidentă: un defect genetic.

La nivel vital avem planuri ale organismului – câmpurile morfogenetice. Corpul vital al unei persoane este, de asemenea, unic, dar din alte considerente – datorită condiționării. Anumite planuri vitale sunt utilizate mai mult decât altele, formând un set de înclinații care devin ulterior un model de personalitate funcțională. Mediul fizic influențează organele corpului fizic, dar acesta din urmă se află în relație cu „planurile” din corpul vital, așa încât efectul se propagă. Desigur, conștiința realizează conexiunile ultime. În mod similar, planul mintal influențează creierul, cu care se află în legătură. Creierul comunică cu diferitele organe ale corpului fizic prin intermediul sistemului nervos și al conexiunilor psihoneuroimunologice, recent evidențiate. Din nou, conștiința este cea care mediază aceste legături.

2. Biosistemele ca structuri disipative

În analiza biotermodinamică, organismul uman este considerat ca sistem biotermodinamic deschis, adică face schimb cu mediul înconjurător atât cu materie prin corpul fizic, cât și prin energie prin toate corpurile menționate. Din punct de vedere energetic, diferențierea dintre componente se face prin vibrațiile caracteristice, frecvența acestora crescând de la corpul fizic spre bliss.

Formularea de către Jean-Baptiste Joseph Fourier (1768-1830) a legii ce guvernează propagarea căldurii a constituit prima descriere cantitativă a unui lucru neconceput în dinamică, un proces ireversibil. Această lege a pus bazele științei căldurii, a cărei dezvoltare ulterioară a dat naștere la prima știință „ne-clasică” – **termodinamica**.

Termodinamica s-a dezvoltat în forma sa clasică în secolul al XIX-lea, considerat a fi secolul evoluției: studiul biologiei, geologiei, sociologiei au subliniat procesele de devenire, de creștere a complexității.

Actualmente se cunoaște că termodinamica se bazează în mod precis pe două tipuri de procese: procese reversibile, care sunt independente de direcția timpului și procese ireversibile, care depind de direcția timpului. Tocmai pentru a face distincția dintre aceste două tipuri de procese s-a introdus conceptul entropiei, o mărime care crește numai datorită proceselor ireversibile.

Însă, dat fiind nivelul general de dezvoltare a științei în secolul al XIX-lea, pentru crearea eșafodajului teoretico-cantitativ al termodinamicii, s-au luat în considerare numai starea finală de evoluție a termodinamicii. Aceasta constă în termodinamica de echilibru. În acest eșafodaj teoretic,

procesele ireversibile erau considerate ca fiind o anomalie, un subiect ce nu merită a fi studiat.

În timpurile noastre situația s-a schimbat complet. Știm că toate procesele din natură sunt ireversibile. Chiar și cele studiate de mecanica clasică sunt procese ireversibile. Mișcarea pendulului dă impresia unui proces reversibil, cu deplasarea continuă a acestuia între două limite, însă, pe seama deplasării gravitaționale continue a unei greutate și pe seama uzurii continue a elementelor mecanismului respectiv.

Transformările reversibile țin de știința clasică, în sensul că definesc posibilitatea de a acționa asupra unui sistem, de a-l controla. Obiectul dinamic era controlabil prin intermediul condițiilor sale inițiale. O pregătire adecvată a sistemului antrenează o evoluție dorită spre cutare sau cutare stare predominantă. Obiectul termodinamic definit în termenii transformărilor sale reversibile este controlabil prin condițiile sale la limită: *un sistem la echilibru termodinamic căruia i se schimbă progresiv fie temperatura, fie volumul, fie presiunea, trece printr-o serie de stări de echilibru și inversiunea manipulării antrenează, în mod ideal, reîntoarcerea la starea inițială.* Caracterul reversibil al evoluției și controlul prin condițiile de limită sunt în întregime interdependente. În acest cadru al termodinamicii secolului al XIX-lea, ireversibilitatea este definită negativ, ea nu apare decât ca o evoluție "necontrolată" care se produce de fiecare dată când sistemul scapă de sub control. Acest punct de vedere poate fi însă inversat, în procesele ireversibile, care determină scăderea randamentului, se poate vedea ultimul semn care mai persistă din activitatea spontană și intrinsecă a materiei într-o situație în care manipulările experimentale reușesc s-o cumuleze. Diferența dintre randamentul ideal și randamentul real indică în acest caz, în mod negativ, o proprietate care diferențiază esențialmente sistemele dinamicii clasice de sistemele termodinamicii, obiectul termodinamic, contrar obiectului dinamic, nu este controlat decât parțial, i se poate întâmpla "să scape" într-o evoluție spontană, deoarece pentru acest sistem evoluțiile nu sunt echivalente.

Dar, așa cum s-a specificat, procesele reale sunt ireversibile întrucât entropia sistemului nu este o mărime conservativă, ea măsoară însăși transformarea energiei libere în energie legată, cu un anumit randament, totdeauna subunitar. Numai în cazul unui ciclu ideal variația de entropie dS , într-un timp infinitesimal dt poate fi definită printr-o relație de echivalență între această variație și schimbările cu mediul care o provoacă în timpul dt . Și în acest caz o inversiune a sensului schimbărilor dintre sistem și mediu se traduce printr-o inversiune de semn a variației entropiei.

În cazul unor procese reale, neideale, numai o parte din dS , care se va nota cu $d_e S$ posedă aceste proprietăți; $d_e S$ descrie "fluxul" de entropie între mediu și sistem, ansamblul transformărilor sistemului determinate de fluxuri de schimb cu mediul, putând fi anulate printr-o inversare a acestor fluxuri.

Însă, schimburile cu mediul provoacă în interiorul sistemului alte transformări care, de data aceasta sunt ireversibile; este vorba de acelea care antrenează o scădere de randament în sistem, adică fluxuri ce nu pot fi readuse la sursa caldă printr-o inversiune a sensului de funcționare a ciclului. Termenul $d_i S$ este întotdeauna pozitiv sau cel puțin egal cu zero; o inversiune a schimburilor cu mediul nu-i schimbă semnul. **Variația entropiei**

dS este, aşadar, suma celor doi termeni: $d_e S + d_i S$, cu proprietăţi diferite; primul este independent de direcţia timpului, deoarece semnul său depinde numai de sensul schimbărilor cu mediul; cel de al doilea nu poate decât să sporească entropia în cursul timpului sau să o lase constantă.

Într-un sistem izolat, fără schimburi cu mediul, fluxul de entropie este prin definiţie nul. Nu rămâne decât termenul de “producere” de entropie, şi, din acel moment, entropia sistemului nu poate decât să crească sau să rămână constantă. Aici nu mai este vorba de transformări ireversibile, ca aproximaţii a unor transformări reversibile; creşterea entropiei indică o evoluţie spontană a sistemului. Entropia devine astfel un “indicator de evoluţie” şi exprimă existenţa unei “săgeţi a timpului”; pentru orice sistem izolat, viitorul este direcţia în care creşte entropia. Pentru un sistem izolat echilibrul apare ca o adevărată “stare de atracţie” a stărilor de non-echilibru. În cazul sistemelor neizolate, procesele ireversibile caracterizate de relaţia:

$$dS = d_e S + d_i S$$

care semnifică că evoluţia spontană spre echilibru este de altă natură decât evoluţia determinată şi controlată printr-o alterare a condiţiilor la limită (precum temperatura ambiantă).

Următoarea problemă ce trebuie rezolvată era de a crea o legătură între dimensiunile macroscopice ale sistemelor termodinamice şi structura microscopică a acestora. Problema trecerii între nivelele macroscopice a fost făcută de Ludwig Boltzmann (1844-1906), prin definirea probabilistă a entropiei. Prin relaţia:

$$S = k \cdot \ln w$$

Boltzmann a atras atenţia că se putea interpreta creşterea ireversibilă a entropiei ca expresie a creşterii dezordinii moleculare, a “uitării” progresive a oricărei disimetrie iniţiale. Prin această relaţie, Boltzmann face din evoluţia termodinamică ireversibilă o evoluţie spre stări de probabilitate crescândă şi din “starea de atracţie”, starea macroscopică realizată de aproape totalitatea stărilor microscopice în care se află sistemul.

Însă, $dS = d_e S + d_i S$ şi întrucât $d_e S <,=,> 0$, trebuie precizată care este tendinţa de deplasare entropică a sistemului. Prin $d_i S$ sistemul arată că are o “producţie” de entropie. În acelaşi timp, dacă $d_e S < 0$, se poate spune că tinde spre $dS < 0$? Nu, întrucât s-a demonstrat că totdeauna $dS > 0$. “Producţia” de entropie satisface teorema fundamentală a minimului “producţiei” de entropie. Această teoremă afirmă că **stările apropiate de starea de echilibru tind spre starea stabilă de neechilibru staţionar, în care producţia de entropie ia valoarea minimă** (Ilya Prigogine).

Creşterea entropiei $d_i S$, datorită ireversibilităţii proceselor, capătă o interpretare intuitivă în cadrul concepţiei atomiste asupra structurii materiei. Ideea de bază a acestei interpretări este destul de simplă. Sistemele evoluează de la stări mai puţin probabile spre stări mai probabile; în acelaşi timp însă, conform principiului al doilea, sistemele evoluează de la stările cu entropie mai mică spre stările cu entropie mai mare. Este clar, aşadar, că între entropia unei stări şi probabilitatea de realizare a acestei stări există o legătură strânsă. Iar interpretarea microscopică dă posibilitatea caracterizării probabilităţii de realizare a stării printr-o mărime fizică. Se observă astfel că o

stare macroscopică dată – numită pe scurt macrostare – definită de parametrii termodinamici, este compatibilă cu un număr foarte mare de stări microscopice – denumite pe scurt microstări – definite de valorile individuale ale parametrilor particulelor microscopice, întrucât unei valori medii îi poate corespunde un mare număr de combinații de valori individuale. Boltzmann postulează că numărul de microstări compatibile cu o macrostare dată, număr denumit pondere statistică sau probabilitate termodinamică de stare w , este măsura probabilității de realizare a macrostării. Probabilitatea termodinamică de stare este cu atât mai mare, cu cât acea stare este mai dezordonată.

Pentru a se putea aprecia semnificația fizică a celui de al doilea principiu, este necesară o descriere amănunțită a diferitelor fenomene ireversibile implicate în “producerea” de entropie $d_i S$ sau în “producerea” de entropie în unitatea de timp: $P = d_i S/dt$. În acest scop, reacțiile chimice prezintă o semnificație specială, ele formează chiar prototipul proceselor ireversibile. Procesele chimice joacă un rol fundamental în biologie. Celula vie are o activitate metabolică continuă. Acolo au loc simultan mii de reacții chimice pentru a transforma materialul cu care se hrănește celula, a sintetiza biomoleculele fundamentale și a elimina produsele inutile.

Dar, în funcție de viteza fluxului de producere a entropiei, $P = d_i S/dt$, **procesele ireversibile se divid în două: procese aproape-de-echilibru, unde forțele termodinamice sunt slabe, iar vitezele de producere a entropiei sunt funcții liniare de forțe și procese departe-de-echilibru, caracterizate de forțe termodinamice mari și cu vitezele de producere a entropiei ca fiind funcții neliniare de forțe.**

Ca urmare celor de mai sus, se poate spune că termodinamica clasică, creată în secolul al XIX-lea, considerată și termodinamica de echilibru, stabilește starea de echilibru prin entropia S pentru sistemele izolate și energia liberă $F = U - T.S$ pentru sistemele neizolate, la o temperatură dată.

Fluxul de căldură sau de materie ce provine din mediul înconjurător duce spre un flux negativ de entropie $d_e S$ care este, totuși, legat de producerea de entropie $d_i S$ înseamnă că sistemul transferă entropie mediului. De aceea, în starea staționară particulară, către care tinde sistemul, este aceea în care acest transfer de entropie către mediu este atât de mic încât este incompatibil cu condițiile de limită impuse. În acest context, starea de echilibru corespunde cazului special când condițiile la limită permit producerea de entropie egală cu zero. Cu alte cuvinte, teorema producerii minime de entropie exprimă un gen de “inerție”. Când condițiile la limită împiedică sistemul să ajungă în starea de echilibru acesta face următorul și cel mai bun lucru posibil: se îndreaptă spre o stare de producere de minimă entropie, adică, spre o stare “cât mai” aproape de echilibru.

Se observă așadar că în termodinamica liniară a lui “aproape-de-echilibru”, ca și în termodinamica echilibrului, clasică, se poate descrie, în funcție de un potențial, o stare staționară, de producere minimă de entropie. Se observă că în domeniul liniar, rolul jucat de procesele ireversibile este în esență același cu cel din starea de echilibru. Deși producerea de entropie nu este nulă, ea nu

împiedică, totuși, schimbarea ireversibilă de a fi o evoluție către o stare care se poate deduce în întregime din legile generale.

S-a căutat să se stabilească o lege asemănătoare și pentru procesele termodinamice în care fluxurile nu sunt funcții liniare de forțe, adică pentru termodinamica neliniară sau fenomene departe-de-echilibru. S-a constatat că la departe-de-echilibru, sistemul poate încă evolua către o stare staționară, dar această stare nu mai poate fi caracterizată în funcție de un potențial potrivit ales (cum ar fi producerea entropiei pentru stările aproape-de-echilibru). S-a constatat că atunci când forțele termodinamice ce acționează asupra unui sistem ating valori care depășesc regimul liniar, stabilitatea stării staționare sau independența ei față de fluctuațiile din sistem nu mai poate fi garantată.

Ideea genială a lui Ilya Prigogine când a analizat astfel de sisteme a fost să abandoneze "*gândirea clasică*" și să mărească forțele de instabilitate. A observat astfel că sistemul evolua către un nou regim care poate fi calitativ nou, destul de diferit de stările staționare corespunzătoare producerii minime de entropie. Pentru analiză, aceste sisteme trebuie să se găsească departe-de-echilibru. În fiecare caz în care instabilitatea este posibilă trebuie stabilit punctul de plecare, distanța față de echilibru, de unde fluctuațiile pot conduce către un nou comportament fundamental diferit de comportamentul stabil "normal", caracteristic sistemelor de echilibru sau sistemelor aproape-de-echilibru.

"În secolul al XIX-lea se lua în considerare doar starea finală a evoluției termodinamice. Aceasta constă în termodinamica de echilibru. Procesele ireversibile erau considerate ca fiind o anomalie, un subiect ce nu merită studiat. Această situație s-a schimbat în întregime în ziua de astăzi. Știm cum că la departe-de-echilibru pot apărea spontan noi tipuri de structuri. La departe-de-echilibru putem avea transformări de la starea de dezordine, de la haos, la starea de ordine. Pot apărea stări dinamice noi ale materiei, ceea ce reflectă interacțiunea unui sistem dat cu mediul său. Am numit aceste structuri noi **structuri disipative** pentru a accentua rolul proceselor disipative în formarea lor, în mod paradoxal în contrast cu imaginea peiorativă tradițională a acestor procese". **În structurile disipative:** "A apărut un nou tip de ordine. Putem vorbi de o nouă coerență, de un mecanism de «comunicare» între molecule. Dar acest tip de comunicare poate lua naștere doar la condiții departe-de-echilibru... acest tip de comunicare pare a fi o regulă în lumea biologiei. Ea poate sta la însăși baza definiției unui sistem biologic" (*Ilya Prigogine*).

Putem face acum următoarele precizări: Ce sunt structurile disipative? Sunt structurile formate la departe-de-echilibru. Dar ce înseamnă departe-de-echilibru? Înseamnă fenomene termodinamice analizate nu prin termodinamica liniară, ci prin termodinamica neliniară, la trecerea la o autoorganizare și deci trecerea ca inoperantă a relației lui Boltzmann. "Al doilea principiu al termodinamicii, care constituie punctul nodal al acestei noi teorii, se află la intersecția unei întregi serii de conotații. El trimite, bineînțeles, la uitarea condițiilor inițiale, la săgeata timpului cu ruperea de simetrie pe care aceasta o implică și, mai presus de toate, la noțiunea de spontaneitate. Fenomenele de creștere a entropiei marchează limitarea puterii noastre". (*Ilya Prigogine*).

În anul 1970 Jaques Lucien Monod (1910-1976), Premiul Nobel pentru fiziologie și medicină în 1965, scria: "...**structura unei ființe vii rezultă dintr-un**

*proces totalmente diferit prin aceea că el nu datorează nimic acțiunii unor forțe exterioare, însă datorează totul, de la forma generală și până la cel mai mic amănunt, unor interacțiuni «morfogenetice», interioare obiectului însuși. Este de o structură care demonstrează, deci, un determinism autonom, precis, riguros, implicând o «libertate» cvasitotală față de agenți sau factori exteriori, capabile, desigur, să tulbure această dezvoltare, dar nu să o dirijeze, să-i impună obiectului viu organizarea lui. Prin caracterul autonom și spontan al proceselor morfogenetice care construiesc structura macroscopică a ființelor vii, acestea se disting în mod absolut de artefacte (în sensul propriu: produse ale meșteșugului, ale industriei), ca și, de altfel, de majoritatea obiectelor naturale, a căror morfologie macroscopică rezultă în mare măsură din acțiunea unor agenți exteriori. Cu o excepție: din nou cristalele, a căror geometrie caracteristică reflectă interacțiunile microscopice interne ale obiectului însuși”¹¹. Se observă că deși, în aparență Jaques Monod face o distincție clară între **“ființele vii”** și mediul fizic, introducând expresia **“majoritatea obiectelor naturale”** și apoi excepția **“din nou cristalele”** nu este consecvent sau nu este complet convins de această distincție dintre om și natură.*

În anul 1976, un alt Laureat al Premiului Nobel din 1966, dar pentru fizică, Alfred Kastler (1902-1984) scria: **“...sunt convins că taina vieții poate fi înțeleasă plecând de la legile fizicii, dar cu condiția să gândești aceste legi în totalitatea lor și să introduci și în biologie conceptul de complementaritate”**. Dar, rolul științelor fizice și al fizicienilor în progresul științelor biologice datează de mai multă vreme, prin transfer de cunoștințe din domeniul fizicii în domeniul biologiei.

Primele contribuții de marcă în acest domeniu se datorează celebrului fizician austriac Erwin Schrödinger (1887-1961), laureat al Premiului Nobel pentru fizică în 1933 care, în februarie 1943, a ținut un ciclu de conferințe sub titlul generic **Ce este viața ? Aspectul fizic al celulei vii**¹² la Trinity College din Dublin. Iată ce spunea el atunci:

“Un organism pare enigmatic tocmai prin evitarea decăderii rapide în starea inertă de «echilibru»; atât de enigmatic încât din cele mai vechi timpuri ale gândirii omenești s-a pretins, iar în unele cercuri se mai pretinde și acum, că în organism acționează o forță non-fizică specială sau supranaturală (vis viva, entelehia).

Cum evită dezintegrarea organismul viu ? Răspunsul evident este: prin mâncare, băutură, respirație și (în cazul plantelor) asimilare. Termenul tehnic este metabolism. Acest cuvânt grecesc înseamnă schimbare sau schimb. Schimb de ce ? Fără îndoială că inițial, ideea fundamentală este de schimb de materie... Este absurd ca schimbul de materie să fie esențial. Orice atom concret de azot, oxigen, sulf etc., este la fel de bun ca toți ceilalți atomi de azot, oxigen, sulf etc.; ce s-ar putea obține prin schimbarea lor ? În trecut, curiozitatea noastră a fost un timp redusă la tăcere, spunându-ni-se că ne hrănim cu energie... Este inutil să spun că, luat ad litteram, lucrul este absurd.

¹¹ Jaques Monod, *Hazard și necesitate*, București, Ed. Humanitas, 1991

¹² Erwin Schrödinger, *Ce este viața ? și Spirit și materie*, Ed. Politică, București, 1980

Într-un organism adult conținutul de energie este la fel de staționar ca și conținutul de materie...

Prin urmare, ce este acel pretins ceva din mâncarea noastră care ne păzește de moarte ? La aceasta se poate răspunde ușor. Orice proces, eveniment, întâmplare, numiți-o cum doriți; într-un cuvânt, tot ce se petrece în Natură înseamnă o creștere a entropiei acelei părți a lumii. Deci, un organism își mărește permanent entropia sau, ați putea spune, produce entropie pozitivă și astfel se apropie de periculoasa stare de entropie maximă, moartea. Poate să o țină la distanță, adică să fie viu, doar dacă extrage din mediul său înconjurător entropie negativă, care este ceva foarte pozitiv... Organismul se hrănește cu entropie negativă. Sau, ca să folosim un mod de exprimare mai puțin paradoxal, lucrul esențial este că organismul reușește să se elibereze de entropia pe care nu poate să nu o producă atât timp cât trăiește” **și mai departe:** “Cum am putea numi în termenii teoriei statistice minunata facultate a organismului prin care acesta își amână prăbușirea în echilibrul termodinamic (moartea) ? Am spus mai înainte «se hrănește cu entropie negativă»; deci organismul atrage, ca să spunem așa, un torent de entropie negativă asupra sa pentru a compensa creșterea entropiei pe care o produce prin viețuire și pentru a se menține astfel la un nivel de entropie staționar și suficient de redus.

Dacă D este o măsură a dezordinii, inversul lui, $1/D$, poate fi socotit o măsură directă a ordinii. Deoarece logaritmul lui $1/D$, este minusul logaritmului lui D , ecuația lui Boltzmann o putem scrie astfel:

$$-(\text{entropie}) = K \cdot \ln(1/D)$$

Deci expresia stângace de «entropie negativă» poate fi înlocuită cu alta mai bună: entropia luată cu semn negativ care este o măsură a ordinii. Astfel, mecanismul prin care un organism se menține staționar la un nivel destul de ridicat de ordonare (= nivel destul de redus de entropie) constă de fapt, în «absorbția» continuă a ordinii din mediul său înconjurător».

Cercetări aprofundate în acest domeniu a făcut un alt laureat al Premiului Nobel, pentru chimie, în 1977, profesorul Ilya Prigogine, de la Universitatea liberă din Bruxelles, care prin teoria sa asupra structurilor disipative, a reușit să argumenteze, într-un limbaj deopotrivă al chimiei și al matematicii, că biologicul și socialul se asociază în mod organic și că omul este o parte a naturii tot așa cum natura este o parte a omului, opunându-se astfel determinismului biologic al lui Jaques Monod.

Folosind o metodologie matematică adecvată, Ilya Prigogine demonstrează că principiul al doilea al termodinamicii, valid pentru Univers în ansamblu, nu este respectat în unele locuri și, la o depărtare suficientă de starea de echilibru, efectul fluctuațiilor întâmplătoare pot fi considerabil amplificate, generând forme ale unei noi complexități. Configurațiile care rezultă prin comportament au fost denumite structuri disipative întrucât ele interacționează cu mediul local, consumând energie liberă (entropie joasă) a acestuia și eliminând înapoi în mediul înconjurător produsele reziduale ale utilizării, ca energie legată (entropie înaltă). În acest fel Ilya Prigogine avertizează că materia nu este inertă, ci vie și activă, iar viața se schimbă mereu prin adaptarea la condițiile de non-echilibru.

Fluxul de energie (entropie) din cadrul unei structuri disipative poate determina perturbații sau fluctuații care, dacă iau amploare, pot conduce la schimbări importante. Cu cât este o structură mai complexă, cu atât mai mare este fluxul de energie (entropie joasă) necesar pentru supraviețuirea sa, iar perturbația internă care rezultă este și ea corespunzătoare. Iată deci că complexitatea crescândă generează nevoia unui consum crescând de energie din mediul ambiant, ceea ce conduce la o fragilitate crescândă, dar tocmai această trăsătură a structurii disipative este la baza evoluției ei ulterioare spre o complexitate mai mare. Explicația se află în faptul că, dacă perturbația este suficient de mare, sistemul poate trece printr-o bruscă reorganizare, reușind să se mențină numai cu prețul unei complexități mai mari. Cu alte cuvinte, unde nu e perturbare nu e schimbare.

După această incursiune în caracteristicile structurilor disipative devine logică întrebarea: cum se manifestă biosistemele ca structuri disipative ?

Desigur, răspunsul va fi cât mai concis, avându-se în vedere obiectul disciplinei noastre, în care rolul termodinamicii este de instrument științific și nu obiect de studiu. În formularea răspunsului vom avea în vedere un fapt bine cunoscut, palpabil pentru oricine că orice sistem biotic (biosistem) prezintă o dublă determinare; aceea a condiției sale terestre (în ecosistem) și aceea a condiției sale cosmice (factori mai mult sau mai puțin îndepărtați, care îl ajută să devină o prezență cosmică, universală, capabilă să comunice cu diverse forme de energie și să primească de la acesta informații încorporabile în metabolism și în codul genetic).

Biosistemele posedă aptitudinea de a se concentra asupra unor stimuli, neglijând pe ceilalți, comportându-se ca sisteme termodinamice semideschise, triând, deci, în mod automat, reflex, haosul înconjurător și alegând acele elemente regulate, ascunse în dezordinea predominantă. Selecționând informațiile, biosistemele le supun unui program special să-i asigure cele mai bune șanse de supraviețuire și le ordonează astfel încât să devină, la rândul lor, o sursă de materie primă și de informație pentru o altă creatură vie din ecosistem. Biosistemele acționează la fel ca un ordinator. Iată de ce nu trebuie să pară surprinzător că dezvoltarea recentă a sistemelor de ordinatoare a fost însoțită de un evident progres în înțelegerea vieții. Ordinatoarele operează pe baza unei informații programate, furnizată conform unei teorii care definește informația ca o funcție a improbabilității. De asemenea, este justificat și transferul metodologic din domeniul științelor exacte, tehnice mai ales, în toate domeniile științei umane care se face odată cu punerea la dispoziție a instrumentarului de investigație experimentală.

Formele și mecanismele vieții pe Terra sunt legate, deci, direct sau indirect, de Cosmos. Acțiunea factorilor acestuia sub forma fluctuațiilor corpusculare sau a radiației ondulatorii exercită o influență nemijlocită asupra desfășurării tuturor proceselor care au loc în sistemele vii pe Pământ. Dar, în toate aceste procese, biosistemele, pe de o parte absorb entropie joasă din mediu și "disipează" entropie înaltă în același mediu, iar pe de altă parte selectează calitativ formele de entropie joasă pe care le utilizează pentru conservarea vieții, manifestându-se ca sisteme termodinamice semideschise (de exemplu, folosesc ciupercile comestibile nu pe cele otrăvitoare).

Pentru a face o comparație între un biosistem și un sistem fizic, nu cu ordinea statică a cristalelor trebuie făcută comparația, ci cu ordinea dinamică a unui sistem fizic disipativ, ale cărui atribute le are pe toate. Biosistemul primește entropie joasă din mediul exterior, respirând și alimentându-se, realizând și menținând în interiorul său o "stare de ordine" și dă mediului exterior căldură și deșeuri, care măresc entropia mediului. Reciproc, funcționarea unui laser se poate caracteriza reluând textual termenii prin care Jaques Monod caracteriza o ființă vie și care au fost menționați mai sus: fotonii stimulatori impun fotonilor a căror emisie o provoacă, direcția lor, polarizarea lor, coerența lor de fază, astfel încât fascicolul emis datorează totul unor interacțiuni "morfogenetice" interioare obiectului însuși. Aportul exterior se mulțumește, ca și la ființa vie, să pună la dispoziția sistemului energia liberă necesară pentru a asigura această geneză de ordine.

Pe baza teoriilor lui Ilya Prigogine, privind structurile disipative, se produce o unificare a viului și neviului, a umanului cu non-umanul. Se conturează o nouă viziune a omului în Univers. Însăși Ilya Prigogine¹³ sublinia într-un interviu al său: **"Existența unei săgeți a timpului, comună și omului și sistemelor fizice, este, poate, faptul care exprimă în maniera cea mai frapantă unitatea universului; este fără îndoială elementul prin excelență unificator al viziunii moderne asupra naturii"**.

Nicholas Georgescu-Roegen (1906-1994) scria: **"...baza materială a vieții este un proces entropic... Știm că oamenii pot trăi chiar dacă sunt lipsiți de vedere, ori de auz, ori de simțul mirosului sau al gustului. Dar nu știm pe cineva care să poată trăi fără simțul curgerii entropiei, adică simțul care sub diverse forme reglează activitățile legate direct de menținerea organismului fizic. În cazul mamiferelor acest simț include nu numai senzațiile de frig și de cald, ci și chinul foamei și satisfacția dată de mâncare, senzația de oboseală ori de odihnă și multe altele în același fel. În prezent nimeni nu mai neagă că economia proceselor biologice este guvernată de Legea Entropiei, nu de legile mecanicii"**. Iată de ce visul alchimistilor chinezi nu era să se realizeze transmutarea metalelor în aur, ci să acționeze asupra timpului, să atingă nemurirea printr-o încetinire radicală a proceselor de descompunere naturală, de creștere a entropiei sistemelor biotice sau abiotice.

Dar de ce la aprecierea termodinamică a biosistemelor se folosește funcția entropie și nu altă funcție termodinamică ? Iată ce scrie Erwin Schrödinger: **"Considerațiile mele asupra entropiei negative au fost întâmpinate de colegii mei fizicieni cu îndoială și opoziție. Permiteți-mi să vă spun că, dacă aș fi căutat ca ele să le placă doar lor, aș fi concentrat discuția mai degrabă asupra energiei libere. Ea este noțiunea cea mai familiară în acest context. Dar, fiind un termen foarte tehnic, mi s-a părut a fi din punct de vedere lingvistic prea apropiat de energie pentru a-l sensibiliza pe cititorul obișnuit la deosebirea dintre cele două noțiuni. Este posibil să considerăm termenul liberă ca fiind mai mult sau mai**

¹³ Ilya Prigogine, *Le monde*, 9 mai 1982

puțin un epitet ornat, fără multă importanță, cu toate că, de fapt, este un concept foarte complex, a cărei relație cu principiul ordine-dezordine al lui Boltzmann este mai greu de înfățișat decât pentru entropie și «entropia cu semn negativ», care, printre altele, nu este invenția mea. Este exact lucrul la care trimite argumentarea personală a lui Boltzmann.

În concluzie se poate reaminti că viața consumă în mod necesar energie liberă, chiar și în timpul celei mai profunde hibernări. Această energie dă posibilitatea construirii de structuri care sunt foarte îndepărtate de echilibru. După Ilya Prigogine, asemenea structuri se numesc disipative, adică structuri care consumă energie liberă (a disipa, din lat. *dissipare*: a distribui, a împrăști). Principiul fizical al structurilor disipative poate fi demonstrat în cadrul sistemelor simple. Un exemplu chimic pentru o structură disipativă este așa numit „reacție Belusoff-Zabotinski”, oxidarea unui acid organic (acidul malic) cu bromură de potasiu în prezența unui catalizator.

3. Materie, Energie, Informație

Existența materiei în paradigma newtoniană nu se pune la îndoială întrucât întregul edificiu științific newtonian este materialist.

Paradigma cuantică începe la 1900 cu descoperirea de către Max Planck a faptului că radiația termică nu e emisă în mod continuu, ci sub formă de pachete de undă, de energie, pe care le-a numit cuante. În 1905, Albert Einstein preia acest raționament pentru interpretarea teoriei luminii, postulând faptul că lumina, ca de altfel orice formă de energie electromagnetică se prezintă nu numai ca undă, dar și sub forma acestor cuante. Cuantele de lumină au fost acceptate ca drept particule și acum sunt numite fotoni. Ele sunt particule de tip special „nu au masă și se deplasează cu viteza luminii”.

Aparenta contradicție dintre cele două aspecte, corpuscular și ondulatoriu, a fost eliminată într-un mod neașteptat care a pus în discuție chiar ideea ce stă la baza concepției clasice despre lumină – aceea de realitate a lumii materiale. La nivel subatomic materia nu este o certitudine într-un anumit loc, ci mai degrabă prezintă „tendința de a exista”, iar evenimentele nu se desfășoară în mod cert la momente de timp bine definite și în moduri clar precizate, ci prezintă „tendința de a se produce”. În formalismul teoriei cuantice aceste tendințe sunt denumite probabilități și sunt asociate unor mărimi matematice care descriu comportări ondulatorii. De aceea, particulele sunt în același timp și unde. Nu unde „reale”, tridimensionale ca undele sonore sau ca cele formate pe suprafața apei. Ele sunt „unde de probabilitate”, mărimi matematice abstracte care prezintă toate caracteristicile undelor și sunt corelate cu probabilitățile de a găsi particulele în anumite puncte din spațiu și la anumite momente de timp. Toate legile fizicii atomice sunt exprimate în termeni probabilistici. Un eveniment care se desfășoară la nivel atomic nu poate fi niciodată prevăzut cu certitudine; nu i se poate stabili decât probabilitatea de apariție.

Analiza atentă a proceselor de observare în fizica atomică a condus la concluzia că particulele subatomice nu au sens ca entități izolate, ci numai ca intercorelări între procesele de pregătire a experimentului și măsurătorile propriu-zise. Iată că **teoria cuantică a relevat unitatea Universului**

arătând că lumea nu poate fi compusă din entități independente între ele. Pe măsură ce coborâm la nivele submicroscopice, natura nu ne mai înfățișează „cărămizi solide, dure”, ci ne apare mai curând ca un sistem de relații care leagă între ele diversele părți ale întregului. Observatorul este întotdeauna inclus în acest sistem.

Fizica modernă privește așadar Universul ca pe un întreg dinamic, indivizibil și de care observatorul nu se poate separa. Noțiunile tradiționale de spațiu, timp, obiect izolat, cauză și efect își pierd sensul.

Prin expresia de echivalență $E = m \cdot c^2$, constatăm că în noua paradigmă cuantică proprietățile fizice ale entităților și cele energetice se întrepătrund, se suprapun, în conformitate cu principiul complementarității. Corpul uman este, așa cum s-a specificat anterior, corp fizic dar și corp energetic (cu câmp vibrațional, pulsatoriu) având o aparență fizică datorită frecvențelor joase la care el există.

Corpurile noastre funcționează atât la energii joase cât și la energii înalte, suntem ființe multidimensionale – de noi depinde în cursul vieții la ce nivel procentual al energiilor ne situăm, de eforturile noastre de spiritualizare și purificare morală, pentru că toate bolile apar mai întâi la nivel spiritual, cauzal, mental, emoțional și apoi în plan fizic.

La ora actuală câmpul de energie universală încă nu poate fi observat și detectat direct așa cum o cer științele exacte, dar el poate fi pus în evidență prin efectele folosirii lui în diverse tehnici și terapii care folosesc energia universală cunoscute generic sub numele de bioenergoterapia care au puterea de a produce schimbări fizice și psihice ducând la ameliorări și vindecări.

Întrucât suntem parte din energia universală (suntem sisteme de energie individualizate interconectate la tot ce ne înconjoară) atunci când din varii motive ne îmbolnăvim, tot energia universală, dar nu numai, are posibilitatea de a ne ajuta, important e să aflăm, să știm a o folosi în fiecare caz de suferință deoarece fiecare ființă este în felul ei unică în univers. Corpul uman este el însuși un univers în miniatură. În esența sa el este un corp energetic care pare material pentru că îl percepem cu cele cinci simțuri ale noastre (auz, văz, miros, gust, pipăit) și deși suntem un corp energetic în totalitatea lui, corpul nostru datorită naturii sale funcționează la energii relativ joase - de aici aparența de corp fizic, iar **energia universală care ne înconjoară este sursa noastră care ne susține în toate structurile ființei noastre – fizic, emoțional, mental, cauzal și spiritual.**

Deoarece **suntem un câmp energetic vibratoriu individualizat**, alcătuit din mai multe tipuri și feluri de vibrații, noi percepem energia universală ca fiind în afara noastră, însă de fapt noi facem parte din ea. **Corpul fizic este format din vibrații relativ joase ale energiei universale iar celelalte corpuri – emoțional, mental, cauzal, spiritual formate din câmpuri cu vibrații din ce în ce mai înalte.** Toate se hrănesc și supraviețuiesc datorită energiei vitale (denumită chi în chineză, ki în japoneză, prana în sanscrită, lumină la creștini) produsă de vibrațiile înalte ale energiei universale care poate produce schimbări cauzale, mentale, emoționale și în final fizice. Forța gândului nostru poate canaliza direct energia universală spre noi, fiind aspațială și atemporală și aceasta pentru că toate lucrurile sunt conectate între ele în afara spațiului și timpului și se

pot influența unele pe altele la orice distanță și chiar în timp pentru că efectiv noi facem parte din energia universală. Această conectare dincolo de spațiu și timp este în afara percepției noastre tridimensionale. Conștiința noastră poate crea prin focalizarea atenției, intenții și efecte aparente. De aceea atunci când rezonăm cu anumite energii, noi putem prin intenție să facem ca energia universală care conține o anumită informație să curgă preferențial spre o anumită direcție. Spunem că: energia respectivă merge acolo unde o duce gândul nostru, intenția noastră, cu o densitate mărită funcție de puterea noastră de focalizare cât și de experiența noastră în domeniu. Chiar și numai intenția de a ne echilibra energetic face ca transferul de lumină, de energia vitală să se ducă acolo unde este nevoie mai multă de ea.

Toate formele de energie vibratorie din univers poartă în ele însele anumite informații. Energia universală cu tot ce implică ea este baza întregii noastre existențe la orice nivel vibratoriu ne-am referi, situațional sau existent.

Ceea ce dă putere corpului fizic să trăiască înțelegând prin aceasta de tot ce are nevoie pentru sănătate, supraviețuire la orice nivel de civilizație am fi ajuns este energia vitală ce dă posibilitatea corpului fizic să se susțină singur. Sunt cazuri când din diverse motive consumăm prea multă energie vitală (eforturi fizice și intelectuale, stres) sau receptăm fără să știm, fără să vrem energii care ne sunt dăunătoare (din subconștientul colectiv al planetei), și care ne pot îmbolnăvi corpul energetic iar în final cel fizic. Dintre energiile dăunătoare putem aminti de exemplu pe acelea cu care intrăm în rezonanță dacă nu avem o viață morală sănătoasă susținută de iubire și tărie de caracter, dacă nu avem un corp emoțional echilibrat sau pur și simplu dacă avem dușmani care ne urăsc foarte tare și care se pricep sau apelează la anumite persoane să ni le trimită sub forma atacurilor psihice, magiei negre și împotriva cărora nu suntem totdeauna suficient de pregătiți pentru a le percepe la timp și a le respinge de la bun început prin propria noastră voință.

Societatea umană ne supune permanent sub aspect fizic și energetic la o presiune informatică deosebită prin cantitate și intensitate a acesteia.

Dinamica actuală a fenomenului privind vehicularea informației precizează că, capacitatea genetică umană de încorporare a informației este de circa 10^9 biți, gravați în diferite gene, iar spiritul uman global produce pe an circa 10^{18} biți de informație, care sunt înmagazinați în discursuri, biblioteci, reviste sau memorii magnetice. Rezultă că într-un an se produce informație de aproximativ un miliard de ori mai multă decât putem înmagazina prin propriul nostru dispozitiv ereditar și o transmitem generațiilor următoare¹⁴. Și chiar dacă din această producție anuală de informație spirituală ar fi „importantă” doar un procent de 1%, ea ar rămâne încă de zece milioane de ori mai mare decât cea genetică individuală. Aceasta înseamnă că evoluția spirituală i-a luat-o înainte celei biologice; cea din urmă fiind deja desăvârșită pentru noi. Ca atare nu are sens să fie manipulată partea biologică a existenței noastre, genele, când la dispoziție avem diversitatea posibilităților tehnice de „inteligentă artificială”.

¹⁴ Frank J. Tipler, Fizica nemuririi. Dumnezeu, cosmologie modernă și învierea morților, București, Editura Tehnică, 2008, p.26-30,274

Fiind expresia neuniformității distribuției substanței și energiei în spațiu și timp, informația nu poate fi despărțită de substanța și de energia care o generează și o transportă. Dar, cu toate acestea, informația nu poate fi totuși confundată cu ele, întrucât, fiind partea cea mai comunicabilă a realității, poate trece foarte ușor de pe o substanță pe alta, ceea ce face posibil ca substanțe diferite să poată aduce informații diferite. Deși este indisolubil legată de substanța și de energia care o generează și o transportă, informația reprezintă un alt aspect al materiei, care are alte legi de transformare și de conservare.

Astfel, informația generată de modificările din mediu sau de erorile produse se deosebește de aspectul lor substanțial-energetic. De exemplu, în timp ce aspectul substanțial-energetic al variațiilor glicemiei se referă la o anumită cantitate de substanță și de energie, aspectul lor informațional se referă la incertitudinea pe care cunoașterea modificării respective o înlătură. Centrul de comandă a mecanismelor de reglare este programat pentru a face față acestor variații. Pentru a corecta sau a preveni aceste variații, trebuie să fie informat când s-au produs și care este mărimea lor. În felul acesta, informația înlătură incertitudinea centrelor de comandă. Deci, informația pe care o aduce un eveniment este egală cu noutatea pe care o conține sau cu incertitudinea pe care o înlătură; cu cât va fi mai probabil, cu atât el va aduce o informație mai mică și cu cât va fi mai puțin probabil, cu atât va aduce o informație mai mare. Dacă evenimentele sunt echiprobabile, atunci noutatea pe care o aduce un eveniment va depinde de mărimea câmpului de probabilitate din care poate apare evenimentul respectiv. În 1948, **Claude Elwood Shannon** (1916 – 2001) a arătat că informația H pe care o poate aduce un mesaj, adică o succesiune de semnale sau de evenimente, se va determina cu expresia:

$$H(X) = - \sum_{i=1}^n p(x_i) \log_2 p(x_i),$$

Această formulă este asemănătoare cu formula de calcul a entropiei a lui Ludwig Eduard Boltzmann (1844 – 1906) întrucât informația este, ca și entropia, expresia ordinii sau mai bine zis a noutății pe care o dezordine o poate aduce.

De exemplu, presupunem evenimentul aruncării unui zar cu 6 fețe. Valorile variabilei X sunt **{1,2,3,4,5,6}** iar probabilitățile obținerii oricărei valori sunt egale. Informația este:

$$H(X) = - \sum_{i=1}^6 (1/6) \log_2(1/6) = -6 * (1/6) \log_2(1/6) = -\log_2(1/6) = 2.58$$

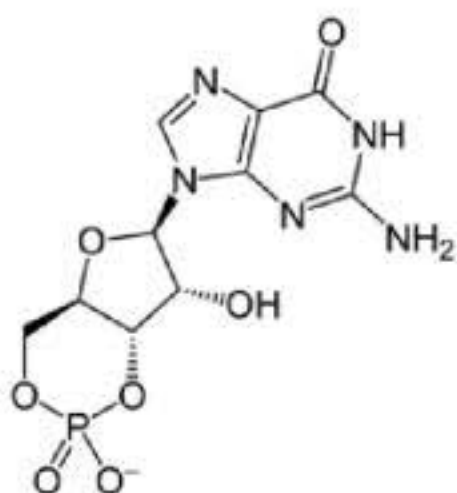
Pentru o populație discretă cu valorile **{1,2,3,4,5,6}** cu probabilitățile respectiv **{3%,16%,31%,31%,16%,3%}** (aproximativ o distribuție binomială cu $p = 50\%$) informația calculată este: $H(X) = -2.2$. Incertitudinea s-a diminuat față de exemplul precedent.

Fiind forma cea mai comunicabilă a realității, informația poate trece foarte ușor de pe un substrat pe altul, putând ajunge la un subsistem la altul sau de la o sursă de emisie la receptor. Sursa de emisie este formată dintr-o mulțime de elemente $x_1, x_2, \dots, x_n$, care se pot afla în mai multe stări posibile. Modificarea

stării elementelor va duce la emiterea unei anumite cantități de substanță sau de energie; aceste cantități, de obicei foarte mici, reprezintă semnalele care transportă informația corespunzătoare reorganizării sursei respective.

Informația ca forma cea mai comunicabilă a realității, își are originea în cele din urmă, în unda pe fiecare corpuscul o poate emite, după cum arăta în 1924 Louis de Broglie, (1892–1987). Prin intermediul acestei unde asociate fiecărui corpuscul, sistemele din jur pot fi înștiințate de prezența lui. Și astfel, informația poate trece de la sursă în mediul înconjurător; dacă o porțiune din aceasta va putea fi influențată în mod specific de substanța sau energia emisă de sursă, atunci acea porțiune de mediu va deveni canal de comunicație. Și astfel informația trece de pe elementele sursei pe elementele canalului, care o vor lăsa să treacă sau o vor transporta din aproape în aproape, până când va întâlni un sistem capabil să-și reorganizeze în mod activ elementele sale $y_1, y_2, \dots, y_m$, la recunoașterea informației respective. Apare un sistem de comunicație format dintr-o sursă de emisie, dintr-un canal de comunicație și dintr-un destinatar capabil să se reorganizeze în mod specific la primirea semnalelor respective.

Spre deosebire de elementele canalului, care suferă modificări pasive, sub influența substanței și energiei emise de sursă, elementele destinatarului se modifică activ, folosind propria lor energie. Toate sistemele care recepționează și prelucerează informații, atât cele biologice, cât și cele

tehnice, trebuie să aibă o altă sursă de energie decât infima cantitate pe care o aduc semnalele primite. Pe de altă parte, pentru a putea reorganiza activ, sub influența semnalelor primite, elementele destinatarului trebuie să poată exista în mai multe feluri. Ele trebuie să fie chiar instabile sau, mai bine zis, excitabile sau ușor modificabile, pentru a putea trece foarte ușor dintr-o stare în alta, sub influența cantităților extrem de mici de substanță și energie aduse de semnalele emise de sursă.

Elementele sistemelor biologice sunt instabile, trecând foarte ușor dintr-o stare în alta. Astfel, energia adusă de un foton reușește să transforme molecula de rodospină în rodospină excitată, care va activa translucina, care va activa fosfodiesteraza, care va transforma, la rândul ei, guanozina în guanozin monofosfat ciclic. În felul acesta, plecând de la infima cantitate de energie adusă de un foton, folosind propria lui substanță de energie, ochiul reușește să sintetizeze un milion de molecule de GMPc (guanosin monofosfato cíclico), care vor modifica permeabilitatea neuronilor, făcând posibilă transmiterea semnalelor nervoase prin intrarea sodiului în celulă, adică prin depolarizarea celulei.

Tocmai pentru a menține elementele sistemului într-o stare de excitabilitate, care să facă posibilă recepționarea semnalelor emise de sursă, sistemele de comunicație trebuie să consume o mare cantitate de energie. Și trebuie remarcat că nu recepționarea semnalelor (depolarizarea celulei), ci repolarizarea ei, adică reducerea ei în stare de excitabilitate necesită un anumit consum de energie, depolarizarea producându-se pe seama celui de-al doilea principiu al termodinamicii, care tinde spre echilibrul termodinamic,

adică spre egalizarea concentrațiilor sodiului și potasiului de o parte și de alta a membranei celulare. Repolarizarea celulei necesită, însă, intrarea în funcțiune a unor pompe ionice, care să scoată sodiul, să introducă potasiul și să reducă celula în stare de excitabilitate.

Pentru a putea ajunge de la sursă la destinatar, informația trebuie să treacă de multe ori de pe un substrat pe altul. Substratul care transportă informația de la sursă la destinatar se numește semnal. Semnalul, format de obicei din cantități foarte mici de substanță și de energie, nu se reprezintă pe sine, ci starea sursei care l-a emis. Pentru acest motiv semnalul nu trebuie confundat cu stimulul sau cu excitația, în care predomină aspectul energetic.

Deși cele trei aspecte ale fenomenelor sunt indisolubil legate între ele, aspectul informațional este relativ independent de aspectul substanțial-energetic. Acest lucru poate fi demonstrat prin faptul că, pentru a stabili legătura informațională dintre sursă și receptor, nu este necesară o anumită substanță și energie, ci este suficientă modularea într-un fel sau altul a diferitelor substanțe sau energii, care se aleg în funcție de particularitățile sistemului prin care trebuie transmisă informația respectivă, întrucât printr-un sistem nu se poate transmite orice fel de substanță sau energie. Prin căile nervoase nu se pot transmite semnale mecanice, optice sau acustice. Sistemul nervos trece sau traduce toate semnalele ajunse la nivelul receptorilor periferici în stimuli nervoși, receptorii periferici mai numindu-se și traductori.

O **succesiune de semnale se numește mesaj**. Mesajul nu este, de obicei, format dintr-o succesiune întâmplătoare de semnale, ci dimpotrivă, este format, de cele mai multe ori, de succesiuni bine stabilite de semnale. Informația pe care o aduce un semnal în cadrul mesajului este mai mică decât informația pe care ar aduce-o același semnal în afara mesajului respectiv. Semnalele care, datorită determinării din mesaj, pot dinainte prevăzute nu mai aduc nici o informație, devenind redundante. Redundanța depinde de diferența dintre entropia maximă H_0 , în care semnalele ar fi absolut întâmplătoare și entropia concretă H_1 , în care ele au o anumită determinare. Cu cât semnalele sunt mai bine determinate, cu atât această diferență este mai mare și semnalele sunt mai redundante. Deși nu aduc nici o informație, sunt și ele necesare, întrucât fără ele nu pot fi interpretate semnalele mai puțin cunoscute, care aduc o cantitate mare de informație. Mesajele care sunt lipsite de redundanță, așa cum se întâmplă în cazul artei abstracte, sunt foarte greu de interpretat.

În timpul transmiterii de-a lungul canalului de comunicație și prin trecerea de pe un substrat pe altul, informația poate suferi anumite perturbații, datorită cărora informația primită de destinatar nu mai este identică cu informația emisă de sursă.

Chiar dacă semnalele nu ar fi perturbate pe parcurs, receptorul tot nu ar putea primi o informație identică cu cea emisă de sursă, pentru că sursa este formată din x elemente, care se pot afla în n stări, ceea ce înseamnă că ea poate emite o informație $H_s = -\sum_{x=1}^n p_x \log x$, iar receptorul care este format din y elemente, care se pot afla în u stări, poate recepționa

o informație egală cu $H_r = -\sum_{y=1}^n p_y \log y$. Informația primită de receptor va

depinde deci nu numai de proprietățile sursei, ci și de proprietățile și posibilitățile destinatarului. Cu cât destinatarul va avea mai multe elemente, care se vor putea afla în mai multe stări posibile, cu atât el va putea primi o cantitate mai mare de informație. În cazul unui destinatar cu memorie, informația pe care o primește depinde și de probabilitățile pe care el le acordă semnelor emise de sursă, ceea ce face ca informația pe care o primește să fie egală cu $H = -\sum_{x=1}^n p_x \log w_x$, unde **w** reprezintă probabilitățile

pe care le acordă destinatarul.

Ca și substanța și energia, informația poate avea și ea mai multe aspecte. Ea are mai întâi un aspect privind noutatea obiectivă care depinde de organizare și de reorganizare a sursei. Apoi are un aspect care privește structura și modularea semnelor, prin intermediul cărora se transmite până la destinatar, un aspect care privește incertitudinea pe care o înlătură în destinatar și, în sfârșit, un aspect care privește valoarea și semnificația pe care o are pentru destinatarul respectiv.

Pentru receptarea, prelucrarea și înmagazinarea informației în organismul uman, apa are un rol decisiv.

Organismul uman este construit din apă în proporție de peste 70 la sută per total, dar multe dintre organele noastre, precum este creierul, au o componență numită "apă" în proporție de 90 la sută.

Apa este una din cele mai misterioase substanțe, întrucât este un compus format din două gaze și este totuși în stare lichidă la temperaturi și presiuni normale.

Puterea cuvântului și a apei. "Existența este vibrație", spune cercetătorul japonez Dr. Masaru Emoto autorul unei descoperiri senzaționale. Fiecare lucru, ființă, tot ce există în Univers are propria sa frecvență care este unică, astfel că putem spune că întreg Universul este în stare vibratorie. Datorită fizicii cuantice acest lucru a putut fi dovedit științific. Muzica, cuvintele, în general toate undele sonore sunt vibrații.

În Evanghelia după Ioan este scris: "La început a fost cuvântul". Această afirmație are sensul că Cuvântul a creat viața, ființa omenească care trăind în mijlocul naturii și experimentând de la primele încercări de exprimare verbală a ideilor a început să-și dezvolte puțin câte puțin un limbaj care să exprime cât mai mult posibil ideile, gândurile. Puterea gândului se poate transmite și cuvintelor. Gândurile însoțite de emoții și sentimente pozitive sau negative pot da naștere la cuvinte, respectiv un limbaj pozitiv sau negativ care să aibă repercursiuni asupra vieții oamenilor, a celorlalte ființe sau lucruri care ne înconjoară. Toate obiectele, lucrurile din jurul nostru pot fi impregnate cu ajutorul cuvintelor dându-le astfel niște calități în plus. Apa de exemplu este cea mai sensibilă la frecvența diverselor vibrații, preluând în modul cel mai fidel informațiile transmise în mod vibratoriu. Și întrucât ea se găsește în procent foarte mare atât pe Terra cât

și în corpul oamenilor, animalelor și plantelor ea joacă un rol foarte important: de oglindă a lumii care ne înconjoară.

Savantul japonez Dr. Masaru Emoto a descoperit că apa e vie, are memorie, inteligență. El a constatat că și cuvintele scrise emit vibrații pe care apa le poate percepe. Astfel introducând în apa naturală o hârtie (sau chiar așezând un pahar de apă pe o hârtie) pe care s-au scris anumite mesaje apa a preluat aceste informații sub formă de vibrații și în procesul de înghețare a cristalizat în forme specifice după natura mesajului (vezi figurile de mai jos). De altfel și medicul neurolog Dumitru Constantin Dulcan atinge și dezbate această idee de "inteligență a materiei" în cartea cu același nume (Inteligența materiei) dar având alte baze de pornire, fiind un subtil observator al naturii. Chiar și cuvintele scrise cu intenție pe hârtie prin intermediul mediului înconjurător (aerul de exemplu) comunică cu universul.

În afară de calitățile fizice și chimice ale apei pe care le știm cu toții aflăm deci, că apa este o excelentă purtătoare și transmitătoare în același timp de informații. Astfel cunoscând calitățile apei s-a observat că aceasta cristalizează diferit: apele din lacurile montane nepoluate, apele de izvor și în general apele naturale, curate, pure cristalizează asemănător fulgilor de zăpadă, cu forme hexagonale, cristalele având figuri de o geometrie perfectă spre deosebire de apele poluate sau cele tratate care produc cristale deformate, asimetrice, amorfe. S-a mai observat, de exemplu, că în momentul în care apa naturală îngheață ea va cristaliza în forme hexagonale perfecte, însă dacă se intervine în timpul procesului cu informații care sunt contra naturii se vor forma cristale asimetrice. Astfel informațiile prin cuvinte rostite (sau incantații) sau scrise și introduse în apă:

În concordanță cu natura (iubire, dragoste, recunoștință, mulțumire, binecuvântare) vor da apei (forme hexagonale, armonioase, geometrice a cristalelor) calitățile dorite generând energii pozitive;

În disonanță cu natura (ură, mânie – folosind termeni insultători, jignitori, supărători) vor da apei (forme amorfe, ciudate, dizarmonioase ale cristalelor) calități nedorite generând energii negative.

Puterea cuvintelor noastre este dată de energia pe care o punem în ele, de încărcătura lor emoțională cu ajutorul sunetelor care sunt chei ale energiilor universului, ale ființei noastre, cu care putem să impresionăm tot ce este în jurul nostru. Apa ca și aerul care ne înconjoară este un foarte bun vehicul de informații, astfel după binecuvântarea apei de exemplu, ea devine apă informatizată deoarece a înregistrat emoțiile, sentimentele, trăirea efectivă transmisă de noi cuvintelor. În creștinism apa este simbolul material

al Luminii, deoarece prin vibrațiile sale poate influența natura omului. În religia creștină sfințirea apei și botezul oglindesc acest lucru. Scăldatul în apă simbolizează la propriu și la figurat spălarea sau înlăturarea tuturor necurătenilor și obținerea unei stări de bine. Puterea gândului, a cuvântului, rugăciunilor și calitățile apei descrise mai sus sunt folosite la binecuvântarea și sfințirea apei pentru obținerea Aghiazmei mari (care își păstrează proprietățile timp foarte îndelungat) din 6 Ianuarie - Boboteaza, sărbătoare creștină foarte mare.

Dacă un simplu "mulțumesc" schimbă molecula de apă din noi, imaginați-vă cum este când spunem o rugăciune, cuvinte de dragoste, prietenie, înțelegere... Dacă se întâmplă în afara corpului, se întâmplă la fel și în interior!

Totuși, să nu uităm că se întâmplă și invers - când spunem vorbe grele sau nutrim sentimente de ură, invidie, răzbunare... Acesta este modul în care omul se îmbolnăvește cu apa încărcată de energie negativă și distructivă. Multe neazuri pornesc din noi înșine!

Dacă apa murdară ne afectează sănătatea, gândurile și cuvintele murdare o fac în egală măsură!

4. Energia și sănătatea organismului uman

Ce este energia și care sunt diferitele ei forme ? Energia este definită ca fiind puterea interioară deținută de un sistem, ce dă posibilitatea sistemului să se susțină singur și/sau să se deplaseze în timp și spațiu. Ea poate fi eliberată sau transferată de la un sistem la altul, în care caz poate determina

schimbări fizice (sau forțe) în sistemul primitor (sau absorbitor) de energie. Energia se conservă, ceea ce înseamnă că nu poate fi creată sau distrusă, ci numai transformată dintr-o formă în alta sau transferată altui sistem.

„Spațiul din jurul nostru este saturat de energie. Prezintă sub mai multe forme, ea este diferită, în funcție de însușirile ei, de natura și de mijloacele de transformare dintr-o formă în alta”¹⁵. Universul își descoperă încetul cu încetul secretele dezvăluind oamenilor aspecte și fapte de neimaginat până acum. Materia din care Universul nostru este alcătuit, este constituită din trei forme de energie: cinetică, potențială și energie internă. Energia cinetică este asociată cu energia sistemelor care sunt în mișcare. De exemplu, câmpul electromagnetic transportat de razele solare, care hrănește plantele, este o formă de energie cinetică. Energia potențială este energia stocată într-un sistem. Energia chimică stocată în hrană este o formă de energie potențială, iar energia internă este cea care ține atomii intacti și ea se mai numește și „energie materială”. Celebra ecuație $E=m.c^2$, descrie energia internă a unui sistem cu masa m . La cel mai profund nivel, energia fundamentală este subtila Energie Universală, care este Sursa tuturor celorlalte forme de energie, este energia asociată cu Câmpul de Energie Universală („Superstring”-urile), ce pătrunde în întreg spațiul. Energia cinetică, potențială și internă sunt forme diferite (sau părți) ale Energiei Universale¹⁶. Uzând de logica obișnuită, liniară, care se subordonează doar aritmeticii, nu se pot descrie procesele apariției și transmutării formelor de energie din unele în altele. Dar practica observației vieții omenești atât în sfera gândirii cât și emoțional – sentimentală ne spune că aceste transformări există și ne influențează permanent. Cine și ce este substratul și purtătorul primordial și totodată mecanismul inițiator al acelor unde energetice care intră în om, iscând în el un șuvoi de sentimente și care se manifestă prin emoțiile și trăirile lui? Este gândul care s-a lansat prin labirintul conștiinței umane de îndată ce semnele literelor s-au unit pentru el în sensul cuvintelor exprimate cu sens pozitiv sau negativ. Exprimarea cuvintelor „Te iubesc” adresate unei ființe apropiate provoacă la aceasta o dezlănțuire de procese fiziologice trădându-i atât de vizibil o stare interioară specifică. Gândul a „contaminat” sentimentele, gândul le-a eliberat în afară sub forma emoțiilor. Gândul conține în sine imense fluxuri de energie pe care le poate elibera instantaneu. Atunci se produce explozia emoțională care este capabilă chiar să ucidă, când această energie se află în mișcare în interiorul corpului omenesc, rupând toate zăvoarele puse în mod normal sub control. Ea poate provoca într-o clipă o stare de șoc, de adâncă depresie. Sau poate declanșa în om furia provocând ofensiva împotriva dușmanului. Gândul poate declanșa în om orice emoție și o poate stinge. Emoția însăși devine împreună cu gândul o energie deosebită creând o forță spirituală și fizică majoră în acțiunea pe care o provoacă. Pentru gând nu există bariere și nici distanțe de manifestare. Dar, gândul transpus în cuvinte se poate deforma. Aceasta este firea și natura umană care ascunde în mod naiv în

¹⁵ Grigori Kapița, Școala bioenergeticii, București, Rovimed Publishers, 2002, p.21.

¹⁶ Leonard Susskind, Peisajul cosmic. Teoria corzilor și iluzia unui plan inteligent, București, Editura Humanitas, 2012.

spatele cuvintelor adevăratele gânduri în momentul în care ele sunt cunoscute peste tot și oricui.

Energia gândului este o forță uriașă și corpul nostru o primește transformând-o în energia sentimentelor, energia emoțiilor, energia faptelor.

După cum știm, corpurile noastre sunt alcătuite din sisteme ierarhice, ce sunt făcute din diferite părți (organe), care la rândul lor sunt compuse din celule variate. Fiecare celulă este constituită din molecule și atomi, menținuți împreună de forțe electromagnetice. În acest sens, corpurile noastre conțin toate cele trei forme de energie: cinetică, potențială și internă. În timp ce energia internă și cinetică asigură soliditatea corpului (și structura genetică), energia potențială furnizează hrana. Pe de altă parte, la nivelul cel mai de jos al ierarhiei, la care toată materia, inclusiv corpurile noastre, celulele sale și atomii sunt alcătuiți din Câmpul de Energie Universală, noi vedem că acestea sunt în același timp și un sistem vibrațional ce conține Energie Universală, ce apare ca energie cinetică, potențială și internă. Energia Universală este cea care dă soliditate și hrană corpurilor noastre.

Din afară, corpul omenesc pare a fi un sistem foarte complex. În el funcționează organe interne, celule și forțe chimice într-un mod ierarhic ce transformă energia într-o forță vitală, necesară autoconservării. Înaintea acestei complexități, la cel mai profund nivel, corpul uman este un câmp vibratoriu, ce pulsează cu variate frecvențe (în special în domeniul jos). Complexitatea iese la iveală din simplitate, ca un fenomen excepțional.

Ceea ce dă acestui câmp vibrațional (corpul uman) proprietatea de a fi în viață, este energia vitală ce servește ca forță vitală, iar sursa ei este faimoasa Energie Universală, conținută în Câmpul de Energie Universală.

Reducerea energiei vitale conduce la boli și în cazuri extreme, pierderea totală a energiei vitale implică transformarea corpului în materie moartă, pentru că acesta își reduce vibrațiile și își pierde energia, care scade sub nivelul acceptabil, cerut de susținerea vieții. Materia moartă, cum ar fi: rocile, apa etc., este constituită din vibrații foarte joase. Același lucru se întâmplă și cu un corp ce este lipsit de energie vitală, el rămâne numai solid. Dacă corpul nu este alimentat continuu cu energie vitală, cu vibrații înalte, el nu își poate menține un nivel acceptabil al vibrațiilor (și al energiei) cerut de funcționarea sa, ca un mecanism viu. Așadar, energia vitală este cea care sporește vibrațiile corpului pentru a-i susține viața.

Energia vitală activează fiecare funcție și proces din organism, atât voluntar cât și involuntar. Asemenea curentului electric ce alimentează un computer, în lipsa ei nimic nu poate funcționa.

Oamenii de știință au studiat sub toate aspectele și în toate detaliile mecanismele ascunse ale transformării substanțelor aduse de alimente în interiorul organismului uman în energie internă necesară în procesele de mișcare, dezvoltare și menținere în viață a cormului omenesc, în cele mai diverse componente care la nivelul moleculelor contribuie la construirea celulelor corpului fizic. Cantitățile de hrană utilizată, după mărimea și relația cu consumul energetic, pentru subzistența fizică a populațiilor civilizate și a celor la care „civilizația” a venit mai târziu, se deosebesc și azi la fel de mult, dar durata vieții, a perioadei active la reprezentanții uneia sau alteia dintre populații, nu diferă prea mult.

În ceea ce privește aspectul prenatal, energia este puterea primordială existentă în întreg universul, putere manifestată sub formă de căldură, lumină, mișcare și alte energii universale.

Energia postnatală se concretizează în corpul uman atât sub forma diverselor energii asociate organelor, cât și prin intermediul respirației, temperaturii corporale, pulsului și al altor forme de bioenergie. Energia postnatală este polarizată, de natura electromagnetică, și se caracterizează printr-o constantă activitate și transformare.

Energia cosmică pătrunde în corp prin creștetul capului, în timp ce lumina este asimilată prin piele și ochi.

Sursa de energie postnatală include: hrana, apa, plantele, aerul și alte suplimente materiale. Alimentele sunt digerate pentru a se extrage din ele elemente nutritive vitale pe care corpul le transformă apoi în energie. Energia din aer este absorbită prin plămâni și poate fi amplificată prin respirație. Prin combinarea energiei aerului din plămâni cu energia pământului din sistemul digestiv, se formează așa-numita "Adevărata Energie Umană", forța fundamentală a vieții materiale.

Energia umană se concentrează la nivelul pieptului și este strâns asociată cu circulația sangvină, cu inima și cu plămânii.

Energia se referă la toate tipurile de bioenergie asociate cu sănătatea și vitalitatea umană, incluzând energiile elementare ale organelor vitale, energia nutritivă care circulă prin meridiane, energia de protecție care scaldă suprafața corpului și energia neuro-activă a sistemului nervos.

Energia este asociată plămânilor prin intermediul respirației, care extrage energia externă din aer și o combină în fluxul sangvin cu energia internă extrasă prin digestie din apă și alimente. Amestecul rezultat este baza energetică a metabolismului uman.

Energia este baza întregii noastre existențe. Căldura soarelui ce ne încălzește corpurile, benzina pe care o utilizăm în mașina noastră, electricitatea folosită în instalațiile casnice, sunt de fapt forme ale aceleiași energii. Energia Universală este energia ce susține viața, furnizând energie vitală tuturor sistemelor vii, este energia folosită pentru a trata pe alții și pe noi înșine, prin terapia chakrelor și este același concept, pe care sunt bazate învățăturile școlii Spiritual Human Yoga (SHY).

Majoritatea bolilor sunt cauzate de dezechilibrul energiei vitale, energie pe care corpul nostru o primește din Câmpul de Energie Universală. Utilizarea conceptului de Energie Universală ca o tehnică de vindecare, ne dă posibilitatea să ajungem la esența bolilor, eliminând astfel principalele cauze ale bolii și nu numai simptomele.

Eul Energetic. Avem în jurul nostru un înveliș energetic „aura” menit să ne protejeze împotriva atacurilor energetice din afară. Un om calm, cu sufletul liniștit și împăcat, are un înveliș energetic intact, sănătos, fără porțiuni șubreze sau spărturi. Când sufletul este însă neliniștit, când omul trăiește în fiecare zi emoții negative „ură, furie, iritare, invidie (pizmă despre care se vorbește și în scrierile creștine) etc. aura îi slăbește, se subțiază, apar fisuri care se lărgesc, deschizând acces vampirilor energetici, ca și bolilor și nenorocirilor de tot felul.

La fel cum scoarța copacului trebuie să rămână intactă pentru a feri copacul de fel și chip de paraziți, tot așa și aura noastră este menită să ne protejeze, să ne apere. De aceea, este indicat să eliberăm emoțiile negative, să ne păstrăm calmul și ne vom menține aura intactă, ferind-o de fisuri, ceea ce ne va face intangibili la atacurile din afară.

Vampirismul energetic. „Prin vampirism se înțelege îndeobște orice formă de preluare a energiei sau a forțelor vitale de la ceilalți, și în aceeași măsură intensificare forțelor proprii pe seama altora, obiceiul de a trăi pe seama altora”¹⁷. Vampirismul este un fenomen legat de schimbul energetic (în principiu între oameni) ce apare când interacțiunea dintre două sau mai multe câmpuri energetice provoacă deplasarea energiei de la insul cu un biocâmp mai slab apărut, la cel ce suferă permanent de o carență de energie. Se consideră că pomparea de energie de la donator la vampir se face canalizat prin ceakhre.

Cum putem să recunoaștem un vampir energetic? Pentru a recunoaște un vampir, trebuie înainte de toate să vă clarificați percepțiile. Un vampir energetic puternic ne poate aduce prin simpla lui prezență într-o stare vecină cu leșinul. Nu este vorba doar de un disconfort sufletesc, deși face parte și el din tablou. Pomparea energiei într-o relație cu astfel de vampiri se face atât de repede, încât îl aduce pe donator în stare de semileșin.

Vampirii pot fi activi și pasivi. Îl poți recunoaște ușor pe un șef de la serviciu activ prin faptul că adoră ședințele cu mulți oameni, ședințele-fulger dese și în plus organizează perseverent agape cu diferite ocazii, pretinde ca toți colaboratorii să-și serbeze numaidecât zilele de naștere la serviciu. Și totul trebuie să se petreacă după regulile stabilite de el, orice inițiativă sau abatere de la normele de comportament general adoptate pentru astfel de acțiuni îl scot din echilibru. Vampirii activi au întotdeauna „preferații” lor din care extrag energie în „regim complet”.

Omul este viu atât timp cât în corpul lui există energie. Energia „percepe” corpul fizic al omului în unitatea armonică a tuturor organelor și sistemelor. Energia universală primordială, care ea însăși reprezintă totul, transmite și fixează orice informație într-un obiect indiferent de complexitatea lui, fără să piardă nici măcar o fărâmbă din ea. Omului care începe să se folosească de energia altuia i se închid canalele de comunicare cu Universul energetic iar el este nevoit să ia din ce în ce mai multă energie de la semenii săi. Astfel pot apărea boli grave și chiar moartea. Începutul acestui proces stă în egoismul exacerb manifestat în gânduri, emoții sau fapte, în neînțelegerea unității lumii. Aceasta blochează canalele de legătură cu cosmosul și provoacă o cădere energetică. Acest proces e greu de oprit. El condamnă copiii „vampirului” la niște boli grave întrucât aceștia se nasc cu canalele de legătură cu Universul energetic închise și atunci fie că sunt supuși vampirismului fie ei înșiși vor deveni vampiri energetici și vor continua ruina propriului suflet. Cum procedează oamenii care au nevoie de energie? Ei înfurie, chinuie victima, caută diferite mijloace de a subjuga omul pentru că a lua de la unul egal ție e complicat. E mai ușor să iei de la acela pe care l-ai subjugat.

¹⁷ Grigori Kapița, ibidem, p.136.

De ce devine omul sadic? Părinții săi au renegat comuniunea cu lumea, au renegat înaltele sentimente ceea ce a dus la închiderea completă a canalelor care-l unea cu Universul. A început degradarea și destrămarea structurilor câmpului energetic. Energia nu putea fi procurată din altă parte decât de la oameni. Dacă este vorba de un copil, acesta începe să-și irite mama, s-o necăjească. Ea începe să țipe în permanență, se înfurie și îi cedează energie. Copilul își bate joc de colegii de joacă, îi jignește, chinuie animalele, râde și își bate joc de cei vârstnici în scopul obținerii energiei. Prin urmare provocarea de chinuri fizice și spirituale unui alt om este una din formele de vampirism.

Puțini cunosc cât de gravă e pedeapsa subtilă pentru vampirism și cât de puține sunt șansele de a ieși din această situație. Unul din mijloacele spirituale de apărare împotriva unui om certat cu regulile eticii, care încearcă să fure energie îl constituie rugăciunea pentru că aceasta constituie în același timp și un ajutor pentru corectarea deformațiilor structurilor sale spirituale. "Rugați-vă pentru cei ce vă blestemă și binecuvântați-i pe cei ce vă urăsc."

Soluția este să evitați certăreții care nu-și pot exprima sentimentele negative decât în formă conflictuală; există indivizi care au o mică dispută cu ridicat de voce cel puțin îi auzi. Nu este normal! Cum îi recunoaștem: după gradul de epuizare pe care ni-l produc; nu ne aduc nimic, ne dau o stare proastă, si ne periclitează echilibrul emoțional.

O persoană care a fost victimă a unui vampir energetic, prezintă următoarele simptome: **oboseală acută** - în cazul unor atacuri repetate, starea de oboseală devine cronică, iar persoana atacată simte nevoia unei odihne prelungite; **vlăguire** - se simte o lipsă acută de energie. Persoana în cauză devine vampir energetic involuntar; **nervozitate** - stări de enervare fără motiv aparent; dureri de cap ("deochi"); **ameteți**; **grețuri**; **lipsa poftei de viață**; **pierdere temporară de memorie** - acest simptom, apare într-o fază mai avansată; în unele situații - **aritmie cardiacă**.

Soluții: să învățăm să punem limite, să tragem granițe, pentru a nu ne lăsa vampirizați de către celălalt. Astfel riscăm să ne supunem patologiei celuilalt și să devenim victima sa și apoi să ne afundăm în agresivitate și ranchiună.

Adeseori îi putem ajuta pe cei din jurul nostru, dar prea rar îi putem salva! A lua rolul de salvator este mai degrabă un semn al slăbiciunii Ego-ului. Atunci când ne crește nervozitatea, se impun două întrebări: sunt eu oare persoana care trebuie să se ocupe de aceste probleme? trebuie eu să fiu persoana care ajută sau eu trebuie să-mi văd de lecțiile mele?

În oricare dintre cazuri, cel mai bun semnal de alarmă sunt emoțiile noastre: sentimentul de nefericire-frustrare este semnul că trebuie să punem stop!

Terapeuții, de obicei, recomandă ruperea totală și imediată (măcar pentru un timp) a legăturii dintre cei doi. Și abia aici începe problema. Cel care este vampir energetic va simți revolta donatorului de a-l alimenta. Ruperea legăturilor patologice, dintre cei doi, provoacă automat dezechilibru la vampirul energetic, trezind protest activ energetic la el (sigur, depinde și de stadiul "bolii vampirice"). Secretul eliminării acestui comportament este să învățăm să iubim și să dăruim mai mult decât să așteptăm de la alții; astfel vom primi o uriașă cantitate de energie din Univers. Un vechi proverb spune: "Dăruind vei dobândi". Darul suprafiresc se reflectă asupra-ți, se întoarce la tine ca un bumerang, ca o

rază de lumină proiectată de oglindă și te va împlini. Vei fi fericit și împlinit cu tine însuși și astfel pregătit să dăruiești din nou.

Relațiile personale sunt pentru noi un set inepuizabil de teste și totodată profunde lecții de înțelegere. Poate că nimic nu ne solicită mai mult generozitatea și înțelepciunea ca o relație "amoroasă, profesională, amicală, filială" orice implică a fi față-n-față cu cineva.. Orice relație personală ne atinge ființa la toate nivelurile: fizic, emoțional, mental, energetic, spiritual. Interacțiunea la nivel energetic este rareori conștientizată.

Deși, în permanență are loc un schimb de energie între noi și cei din jurul nostru, ce poate lua forme cu atât mai dramatice cu cât suntem implicați mai profund într-o relație. Dar un schimb masiv de energie se poate face și în întâlniri absolut accidentale și de o durată extrem de scurtă. Din păcate, cel mai adesea, nu în avantajul ambelor părți. Artă de a relaționa constructiv nu ne-a fost niciodată predată.. Nimeni nu ne-a explicat ce se întâmplă când două ființe umane intră în legătură, ce schimburi subtile se produc înainte de prima strângere de mână, înainte de primul zâmbet sau de prima privire încruntată. Înainte de orice, doi oameni stabilesc mai întâi un contact energetic. Chiar dacă se află la mare distanță, simplul gând îndreptat către o anumită persoană ne poate pune în legătură energetică cu ea. Iar această legătură, deși pare inefabilă, lipsită de consistență, creează sau întărește matricea unei posibile relații. Prin canalele energetice avem posibilitatea de a determina story-ul unei legături.

Pentru că în permanență există un circuit energetic între noi și cei din jurul nostru, orice emoție, gest, cuvânt, acțiune sau atitudine se traduce în energie care vine spre noi și este emisă de noi. Când trăim un disconfort pierdem energie, când suntem mulțumiți câștigăm energie. Cum pierdem energie în cazul unui conflict? Într-un conflict, neliniștea pe care o trăim tulbură câmpul nostru energetic. În funcție de natura conflictului (sentimental, competiție de valori, concurență profesională, confruntare temperamentală etc.) "ancorele" acestor tulburări se fixează în diverse zone ale acestui câmp energetic. În cazul în care conflictul este menținut multă vreme, apare riscul materializării unor boli, corpul nostru suferind un dezechilibru energetic cronic.

Sunt arhicunoscute **câteva moduri de furt energetic**, cel mai adesea hoții fiind persoanele apropiate: părinți, șefi, soți, etc. Furt de energie prin: **critică** - o resimțim ca invalidantă, negare a valorii noastre, respingere a identității sau a condiției în care ne punem prin gesturile, cuvintele și atitudinile noastre ce sunt criticate - generează sentimente de rușine și regret ce sabotează stima de sine; **interdicția**: atinge libertatea de expresie, ne limitează manifestarea, ne induce senzația unui pericol asupra căruia n-am căzut de acord ca ar exista, neagă afirmarea liberă a temperamentului, oprește libera inițiativă; **interogarea**: hărțuiește printr-o investigație indiscretă ce reclamă subordonare prin răspuns - orice întrebare induce presiunea răspunsului, creează senzația obligației de a satisface curiozitatea celuilalt pentru a beneficia de acceptarea persoanei; **indiferența**: ignorarea reprezintă un mod subtil de a lua energie prin crearea unei prezențe "goale" pe care celalalt simte nevoia s-o umple arătând interes pentru starea persoanei ce joacă rolul dezinteresatului, al neparticipantului; **plângerea**: creează presiunea salvării, ascultarea fiind o bună formă de a oferi energie -

poate sugera responsabilitatea sau obligația ascultătorului de a susține sau ajuta persoana ce se plânge (văicăreală).

Cum ne putem apăra de hoții de energie?

În primul rând să nu devenim obiectul atitudinilor de mai sus. Să devenim conștienți că toate certurile, necazurile și frustrările oamenilor au ca scop aprovizionarea cu energie. Aceasta se petrece la nivel subtil, rareori fiind conștienți cei implicați. Înțelegând natura profundă a acestor manifestări putem zămbi când se încearcă antrenarea noastră în conflicte, bârfe, văicăreli, judecați, etc. Persoanele din jurul nostru arareori conștientizează că prin comportamentul lor hărțuie energetic pe cei de lângă ei. Adeseori părinții dispun de energia copiilor lor fără să vrea. Asta nu înseamnă să înceteze a-și mai corecta copilul când acesta greșește. Ci doar să învețe s-o facă fără a induce copilului sentimente negative, să o facă cu detașare, fără a manifesta supărare. În relația de dragoste adeseori cedăm energie fără să ne-o ceară nimeni. Nu este responsabil celalalt pentru faptul că am pus la dispoziția sa o cantitate apreciabilă din forța și vitalitatea noastră. Nici nu-și dă seama, apoi, că dispune de ea simțindu-se bine. Este responsabilitatea noastră să învățăm să ne menținem integritatea energetică.

De unde ne luăm energia fără să îi "vampirizăm" pe cei din jur? Fiecare om se naște cu rezerve suficiente de energie pentru a trăi. Dacă uneori însă ne permitem luxul de a o risipi în conflicte, emoții sau gânduri negative, ce ne pun pe minus, atunci trebuie să învățăm să generăm la loc energia de care avem nevoie. Sunt câteva soluții în acest sens: rugăciunea, meditația - rugăciunile de mulțumire au rezultate. Oamenii sunt învățați să ceară ceva prin rugăciune. Când cerem ceva prin rugăciune punem de fapt în evidență ceea ce nu avem. Și creiem condiții să primim tot mai puțin. Când cerem ceva considerăm că merităm mai mult și îl judecăm pe Dumnezeu de ce nu ne-a dat. Universul este astfel conceput că nu primim niciodată mai puțin decât merităm: **bucuria** - este o sursă uriașă de energie; **râsul, seninătatea, mulțumirea calmă a propriei vieți** ne oferă în permanență vitalitate; **exuberanță, minunarea, încântarea și incitarea** pe care le aduc întâlnirile frumoase, proiectele care ne inspiră, evenimentele ce ne animă; **iubirea** cea mai pură, mai înaltă și complexă formă de energie, cu puterea cea mai mare de a crea. Vorbim aici de iubirea necondiționată, care este și singura formă de iubire autentică; **generozitatea** - actul dăruirii, al comuniunii create de oferire, ne aduce instantaneu înapoi (prin bucuria celui ce primește) energia pe care am dat-o și ceva în plus datorită fericirii pe care am generat-o!

Aici se arată cât de important este să mulțumim când am fost ajutați și de asemenea să ajutăm atunci când persoana și-a formulat dorința de a primi ajutor (verbal sau în altă formă) altfel nu se generează o reacție autentică de recunoștință; recunoștința nefiind utila orgoliului donatorului ci smereniei demne a celui ce primește.

În rolul de donatori energetici apar de obicei oameni sănătoși, armonios dezvoltați. Mai sunt numiți și generatori energetici. Ei nu-și fac probleme de unde să-și ia energia, pur și simplu o realizează înăuntrul lor prin muncă atât intelectuală cât și fizică susținută, de fiecare zi, fără să uite în acest timp de necesitatea de a se purifica constant. În această împrejurare, de obicei, nu se apără în mod special de influența câmpului negativ străin întrucât s-au învățat să dea energie celor apropiați. În același

timp donatorii suportă cu ușurință singurătatea, își ajung sieși, nu ocolesc deliberat contactul cu oamenii, dar nici nu-l caută. Apărându-se subconștient de influența negativă a mulțimii și acțiunea izolată a vampirilor, donatorii preferă să caute căile proprii pentru completarea rezervei de energie, și nu orice energie, ci doar cea „curată” a naturii, de la apă, copaci, aer, soare.

Vampirii cei mai puternici, ce acționează conștient își „hipnotizează” victima cu privirea. Priviți-l pe om în ochi, iată unul din cele mai sigure mijloace de a „vedea” un vampir. Privirea lui este mai atinsă, mai încordată, dându-vă uneori senzația că vă vede până și gândul. Începeți firesc să vă simțiți prost, apare câteodată și o senzație de fierbințeală fără motiv sau, dimpotrivă, vi se face cumplit de frig. Atenția se dispersează, firul conversației se pierde și începeți să vă gândiți dacă este totul în regulă cu fața sau cu hainele dumneavoastră.

Oricât de straniu ar părea, nu ochii de culoare închisă sunt cei mai predispuși spre privirile hipnotice. Mult mai impresionanți sunt vampirii cu ochii de culoare deschisă. Ei se ascund sub măști „găunoase”, privirea lor, cel mai adesea, nu exprimă nimic, de aceea, în combinație cu vorbele tăioase, devine de două ori mai periculoasă. În general, observați măcar o dată cum se uită la dumneavoastră un donator, mai ales dacă este o persoană pe care o cunoașteți bine, poate un om apropiat. Da, e chiar privirea aceea „luminoasă”, „licăritoare”, inconfundabilă. Vă privesc doi „sori” și un val de caldă energie vă învăluie și vă liniștește. Donatorul, în timpul acesta, poate face orice: să țipe, să fluture din mâini, se poate chiar să vă ironizeze – toate astea n-au nici o importanță. Vă este bine, înfloriți. Nu vă feriți ochii când vă întâlniți cu necunoscuți, privirea celui alt vă va spune multe, bazați-vă pe intuiția dumneavoastră. Dacă cineva a reușit să vă provoace un disconfort sufleteș, înseamnă că ați nimerit sub influența unui vampir. Dacă de „vampirii” străini mai poți să te aperi cumva, în relația cu oamenii apropiați este practic imposibil. În măsură mai mare asta-i vizează pe părinții care-și economisesc energia împotriva propriilor copii cât sunt încă mici, iar la bătrânețe încep să pretindă atenție și respect. Vampirismul părinților adesea se constituie într-un adevărat atac energetic. Se utilizează procedee interzise: „iată că am să mor”, „nu mai am multă vreme”, „n-am gândit că voi ajunge ziua în care copiii vor dori să scape de mine”. Unii vampiri simt sângele și apar instantaneu lângă înotătorul rănit. Scurgerea de energie poate să apară la om din cauza unei proaste dispoziții sau în cazul în care este foarte tare supărat pe ceva. Starea dumneavoastră poate fi ghicită dintr-o privire de orice țigancă sau orice escroc. Ei știu sigur când va fi cazul să atace psihologic pentru ca furtul banilor să fie o reușită. Nu ieșiți niciodată pe stradă și nu vă plimbați în locuri aglomerate dacă sunteți bolnav! Iar într-o proastă dispoziție cel mai bine este să vă duceți în parc sau în pădure, acolo puteți să vă refaceți repede echilibrul sufleteș și să vă completați forțele vitale. Există multe mijloace de apărare autonomă împotriva influenței negative a vampirilor și „lipitorilor” energetice. Trebuie să ne ocupăm de propria noastră desăvârșire spirituală, să respingem tot ce este negativ, tot ce încearcă să ne trimită forțe întunecate și înainte de toate să știm să iertăm. Omul care n-a știut să se dezbrace la timp de sentimentul

de supărare își pierde forțele de protecție, învelișul biocâmpului se rarefiază, aura capătă o culoare neuniformă cu vizibile pete roșii.

Prin structura lor sufletească, oamenii sunt predispuși la schimburi energetice: Energiile se schimbă între oameni atunci când ei pornesc o discuție dar chiar și fără comunicare, fiind la o distanță de ordinul metrilor. De obicei, transferul se face inconștient dar poate fi controlat sau oprit prin autosugestie sau închizând circuitele degetelor de la mâini și picioare (încrucișându-le).

Dar există și schimburi violente. Unii oameni "vampirizează" involuntar pe cei deschiși la suflet, darnici, într-un timp foarte scurt, chiar și dacă îi desparte un perete: senzațiile percepute de acceptor pot fi o stare generală de bine, de ușurare a durerilor, încălzire, căscat, furnicături, limpezirea minții. Donatorul simte încălzire asociată cu stări neplăcute în diferite zone ale corpului, durere, furnicături în picioare sau mâini, senzație de rece în picioare, greață și golire a plexului solar, somnolență, senzație de nisip în ochi, irascibilitate, tuse repetată. Acest schimb de energie începe de la corpurile subtile spre circuitul intern - corp fizic. Schimbul trebuie întrerupt când se ajunge la durere în zona rinichilor, unde este sediul energiei ancestrale, dozată la naștere pentru întreaga viață. Uneori, organismul dezechilibrat nu reușește să mobilizeze propria energie și să acopere minusul de energie dintr-un organ cu excesul de energie din altul, omul în cauză luând energie de la un semen de-al său. Necorectarea dezechilibrului va conduce la un comportament energetic reflex, mai dificil de rezolvat.

Ascultarea necazurilor cuiva predispune, în schimb, la curățirea auri persoanei care se destăinuie pe seama nivelului vibratoriu al celui care asculta: Acest lucru se simte la spovedanie. După mărturisire la preot, oamenii simt că li s-a luat ceva de pe suflet și au o stare de bine. În acest caz, stratul șapte (aflat la exterior) din aura celui care ascultă (preotul) din auriu devine auriu cu pete bleumarin sau bleumarin cu pete aurii. De asemenea, prin rugăciunile unui preot cu har se ușurează și unele blesteme căzute pe unii oameni, parte din necurătenie fiind purificată trecând prin inima celui care se roagă, unde filtrul este sentimentul de iubire necondiționată.

Schimburile de energie între oameni sau între om și mediu sunt inevitabile și necesare. Spre deosebire de cele involuntare, în transferurile conștientizate, autoprotecția nu este cea mai bună soluție, pentru că ea ar putea conduce, treptat, la izolare de ceilalți oameni și chiar de mediu.

În unele situații dăm, iar în altele primim energie, fie că aceasta este "bună" sau "rea". Important este să cultivăm această energie prin dragostea față de natură și față de semenii noștri.

Calea de a pune capăt tuturor conflictelor este o cale interioară. Când se așterne pacea în interior nimic din exterior nu o poate perturba. Nici cea mai puternică furtună nu poate afecta viața din profunzimile oceanului. Agitația este la periferie. Dacă trăiești la periferie starea ta de spirit este la cheremul vânturilor care vin din toate părțile. Ce înseamnă să trăiești la periferie? Să crezi că fericirea și bucuria îți vine din afară: din bani, mașini, case, funcții, partener de viață, etc. Ar însemna că Dumnezeu să dea acces la comori numai unora. Coboară în profunzime și acolo vei găsi esența vieții: bucuria, pacea, iubirea adevărată, iertarea, împlinirea, etc.

O viața neîncercată nu merită trăită, spunea Seneca. Înțelepții nici nu o numesc viață, o numesc somn. Când Tu nu trăiești viața, nu ai control asupra a ceea ce trăiești, viața te trăiește pe tine. Ești la cheremul ei. Noua paradigmă a fizicii cuantice, prin noua concepție asupra realității, aduce o perspectivă diferită asupra relațiilor inter-umane și are darul de a ne trezi pentru a înțelege modul subtil în care acestea funcționează de fapt. Soluția nu este să fugim din calea "agresorilor" ci să conștientizăm ca suntem ființe de Lumină, să ne bucurăm că ne putem primi energia necesară, să mulțumim Tatălui Ceresc și să trimitem gânduri de bine spre toți ceilalți pe ideea făcă-se voia ta Doamne.

Când suntem în mijlocul unei situații din cele prezentate mai sus, să conștientizăm cum vine o ploaie de Lumina și iubire care trece prin tot corpul, ca niște lasere, ne protejează, ne curăță, ne vindecă, ne înalță și se duce ca bine și spre cei din jur. Energia IUBIRII și LUMINII, natura Creatorului, nu intră în conflict cu nimeni și cu nimic. Ea purifică tot, curăță tot, vindecă tot, înalță tot.

Schimbul bioenergetic dintre oameni și natură. Energia vitală ne susține organismul și este înconjurat de aceasta.

Una dintre cele mai surprinzătoare descoperiri ale fizicii moderne este realitatea faptului că obiectele materiale nu sunt separate de celelalte lucruri din manifestare, așa cum pare la prima vedere. Când se pătrunde tot mai mult în miezul celei mai solide – în aparență – materii, orice separație dispare. Rămâne doar legătura, interdependența care există între tot și toate, care se regăsește pretutindeni și în mod misterios în spațiu și timp. Aceste conexiuni fac obiect de evaluare teoriei cuantice, numite de unul din fondatorii acesteia Erwin Schrödinger (1887 - 1961) „corelare”, afirmând: „Nu spun că această realitate este una din trăsăturile specifice ale mecanicii cuantice, ci însăși caracteristica ei fundamentală”.

Ideea unui univers ca un tot interconectat nu este nouă; de milenii a fost una dintre presupunerile de bază ale filosofiilor orientale. Noutatea constă în faptul că fizica modernă începe treptat să realizeze că unele elemente ale aceluși vechi folclor ar putea fi corecte¹⁸.

Noua realitate nu este încă pe deplin înțeleasă. Ea se referă la înțelegerea modernă a mediului interconectat în care trăim, materia realității, așa cum este relevată de fizica modernă. Realitatea fizică este fundamentată pe conexiuni (între elementele ei componente) care se realizează în diverse moduri. „Corelarea” a fost prezisă pe baza formulelor matematice ale teoriei cuantice; în prezent se știe, s-a confirmat, că noțiunea de corelare nu este doar un concept teoretic abstract și nici doar un accident cuantic care apare numai pentru câteva clipe infinitesimale în lumea atomică. Acest lucru a fost demonstrat în mod repetat, practic, în laboratoarele de fizică din toată lumea, începând cu anul 1972. Fizicienii cred acum că această „corelare” între particule are loc pretutindeni, tot timpul, și s-au descoperit recent dovezi șocante care arată că acestea afectează, fără îndoială, lumea exterioară macroscopică în care trăim. Ea este confirmată și de corelarea câmpului

¹⁸ Fritjof Capra, Taofizica, București, Editura Tehnică, 1999.

energetic al ființelor umane între ele și între ființele umane și flora înconjurătoare. Natura ne satisface necesarul de energie subtilă de care avem nevoie ca să existăm, să ne menținem în viață. Desigur, ne referim îndeosebi la copaci. Numai de la ei putem primi acel ajutor specific și dublu. În primul rând sunt capabili să-i elibereze pe oameni de energia negativă care fie se adună constant în decursul unui interval de timp, fie ne invadează în urma acțiunii puternice a unui biocâmp negativ străin. Cel mai bine, pentru curățirea de supărarea acumulată sau în situațiile de stress, este să te adresezi arborilor receptori de energie. Copacii donatori de energie ne pot furniza o încărcătură de energie pozitivă, de forță vitală.

Nu este greu deloc de stabilit cărui tip energetic aparține un copac sau altul. Nu trebuie pentru aceasta să ai calități bioenergetice speciale. Este de ajuns să te bazezi pe propria ta intuiție, să fii atent la reacțiile organismului influențat energetic prin atingerea de copac.

Oamenii cu o sensibilitate crescută la câmpurile energetice și capabili să detecteze „sensul” curentului trimis pot foarte ușor să deosebească un copac-donator de un copac-vampir. Aura copacilor-donatori are un „joc” auriu cu nuanțe de cafeniu deschis și posedă neapărat un colorit, sau dacă putem spune așa, „o tonalitate caldă”. Aura copacilor-vampiri are nuanțe reci, argintii sau albastrii și uneori capătă o culoare roșiatică alarmantă.

Energetismul celor mai mulți copaci se arată cu deosebire primăvara, când se umflă mugurii și puțin mai încolo, în timpul înfloririi.

Pentru a nu-i intimida pe oamenii care vor să recurgă la energia copacilor, dar n-au încercat vreodată să aprecieze care din ei este într-adevăr donator, voi enumera pur și simplu câțiva dintre ei, dându-le și caracteristicile.

Cel mai puternic energetism îl are stejarul. El este cel mai tare și mai neobosit donator. Pot de asemenea furniza energie mestecănul, teiul, castanul, cedrul, frasinul, pinul, molidul, bradul, zada, scorușul, călinul.

Însușiri de copac – vampir au plopul tremurător, plopul, arinul, ulmul, salcia (răchita), salcâmul.

În orice caz, fiecare trebuie să stabilească pentru sine spre ce copaci este mai bine să se îndrepte, iar aceasta se realizează doar în timpul plimbărilor lungi prin pădure când vă adresați mental către tot ceea ce vă iese în cale și vă analizați starea fizică.

Dacă omul are o inimă sănătoasă și nu are oscilații în tensiunea arterială contactul nemijlocit cu copacul îi este permis. Se poate lipi cu obrazul sau cu fruntea de trunchi, îl poate înlănțui sau poate pune palma pe el. În cazul unei slăbiciuni fizice constante, chiar și nepronunțate, pentru contactul cu copacii este bine să nu vă apropiați la mai mult de o jumătate de metru. Această limitare nu vizează utilizarea obiectelor de lemn din casă. De exemplu alungarea durerii de cap cu ajutorul unor scândurele este inofensivă. Desigur, copacul viu din pădure, cu rădăcinile adânc înfipite în pământ are considerabil mai multă forță decât o bucată din același copac adusă în casă. Scândurica, desigur, că nu va face rău nimănui la fel ca și podeaua sau pereții de lemn, mobila.

Înainte de a merge la pădure în încercarea de a primi energie de la arbori este totuși necesar să clarificați dacă nu vă neliniștește ceva în momentul respectiv. Dacă aveți o stare de neîncredere, de neliniște sau

iritare, chiar mânie, este mai bine întâi să vă debarasați de energia negativă prin intermediul arborilor-vampiri. Ei asimilează orice informație negativă de care vrem noi să scăpăm, ne reglează funcționarea canalelor energetice interne, curăță de intenții rele gândurile și sufletul.

O particularitate a bioenergetismului pădurii este că el se manifestă în mai mare măsură la arborii mari. De aceea pentru încărcarea cu energie pozitivă cel mai bine este să găsești un arbore singuratic ce crește pe un loc mai ridicat. Se prea poate ca el să devină prietenul dumneavoastră constant.

Din vremuri imemorabile cel mai puternic a fost socotit stejarul. Se are aici în vedere nu soiul concret, ci arborele în general, „copacul vieții”. După reprezentările vechilor slavi, în copaci se află închisă o forță universală pe care o numim astăzi forța vitală. Arborii-stejari erau venerați, la umbra lor străbunii noștri hotărau asupra tuturor problemelor obștii, înfăptuiau judecata și îndeplineau ritualurile, crezând cu sfîntenie că tot ce se petrece sub stejar este prezis și insuflat de sus, de la Divinitate. Totuși, astăzi, nu se știe de ce, puțini sunt aceia care cer ajutor stejarului. Probabil că mulți dintre noi simt în subconștient că acest copac deosebit este destinat celor mai puternici, cu atât mai mult cu cât apelul la stejar intensifică potențialul energetic într-atât încât poate apărea „suprasaturația”. Stejarul este un copac „masculin”, el îi susține pe oamenii profesiilor dure legate de riscul supraviețuirii. Înainte de a te apropia de acest copac, cu scopul de a primi energie, este obligatoriu „să arunci” în prealabil toată energia negativă spre un copac-vampir, altfel îți poți face mai rău. Prin aportul de energie pozitivă și negativă în câmpul energetic al omului, acesta începe să resimtă intern confruntările. Mulți s-au obișnuit să perceapă aura oamenilor și plantelor din jur. Astfel energia stejarului determină culoarea auriu, o nuanță de galben închis, dens.

Un alt copac recomandat este mesteacănul. Este căutat de cel care se trezește dimineața devreme și vrea să primească o încărcătură de energie pentru toată ziua. În prealabil se poate trage o alergătură desculț prin rouă. Dacă noaptea a fost cu vise urâte, ele vor fi imediat uitate. Fiecare trebuie să aibă mesteacănul său preferat. Dacă i se va adresa cu un gând tandru va primi înapoi de la el căldură și dragoste.

Mesteacănul își manifestă bunăvoința preponderent față de femei, le alină suferințele în clipe de restriște. Mesteacănul ne învață că micile slăbiciuni ale femeilor pot fi ușor convertite în calități. Energia mesteacănelui este de culoare galben-deschisă.

Teiului ne adresăm mai des decât altor copaci, fiindcă la tei totul e tămăduitor – și florile, și frunzele, și coaja. Teiul îi iubește cel mai mult pe bătrâni și pe copii. Lor le oferă o energie uniformă care se distribuie ușor pe toată suprafața învelișului biocâmpului. „Peticește” cusururile, compensează pierderea energiilor, mai cu seamă a celor legate de boli. Este foarte bine să aveți în casă jucării făcute din lemn de tei – ele aduc bucurie și-l ajută pe micuțul om să se adapteze mai repede la această lume complicată. Aura teiului este luminoasă pe seama energiei galben-aurii.

Pinul este unul din puținii arbori-surse „permanente” de energie, a căror putere practic nu se modifică nici iarna, nici vara. El transmite energia celor ce se ocupă mai mult cu munca fizică. Ca și stejarul este un arbore „masculin”. Reprezentanții sexului tare primesc de la el nu doar energie, ci și

încredere în sine. În apropierea pinului bărbatul capătă însușirile unui apărător pentru toți cei care îi caută sprijinul și, de asemenea, înțelegerea a ceea ce trebuie făcut pentru a câștiga simpatia femeilor. Aura pinului are nuanța aurului vechi sau a bronzului.

Un izvor universal de energie se dovedește a fi arțarul. Este un copac „domestic”, trage spre oameni, spre căldură. Arțarul a înțeles cel mai bine psihologia oamenilor, de aceea, adresându-i-te, poți rezolva multe probleme legate de inter-relațiile femeii-bărbat sau copii-adulți. Arțarul îi ajută și pe oamenii puștiți, care și-au pierdut încrederea în sine, mai ales pe aceia care s-au aflat multă vreme sub influența unui vampir. În afară de acestea, el dă o bună protecție pentru viitor împotriva influenței unui biocâmp negativ, străin. Energia arțarului este foarte luminoasă, gălbuie și uneori pare că este mai ușor s-o auzi decât s-o vezi.

Scorușul (sorbul) este un arbore „feminin”. Are o foarte bună influență asupra organismului femeiesc, poate vindeca multe boli, îndepărtează oboseala, dă încredere în propriile puteri. Energetismul scorușului se manifestă cu putere în așa numitele „nopti ale sorbului”, de trei ori pe an, în primăvara târzie când scorușul înflorește și răspândește în jur un miros proaspăt, aspru, în mijlocul verii, la vremea apariției fructelor verzi și la începutul toamnei, când boabele devin roșii ca focul. În funcție de timpul anului scorușul își poate schimba culoarea energetismului de la galben, primăvara, la maro deschis toamna.

Cel mai puternic consumator de energie din cei cunoscuți de noi este plopul tremurător. Despre energetismul acestui copac cei din vechime știau cu mult mai multe decât ne putem închipui. Ei nu puteau concepe o luptă cu forțele malefice fără plopul tremurător. Un strigoi ieșit din mormânt nu putea fi distrus decât înfigându-i în inimă un țaruș de plop tremurător pentru a fi apoi ars pe un rug de lemn din plop tremurător. Acest arbore te proteja de toate, de secetă adusă pe pământ de vrăjitorii cei răi, de boli, ale căror cauze strămoșii noștri le puneau cu totul justificat pe seama uneltirilor forțelor necurate (acum denumim fenomenul influența „energetismului negativ”). Mulțumită „științei” sale de a prelua activ energia negativă, plopul tremurător poate în decursul câtorva secunde să-l ajute pe omul aflat în stare de stres. El adună energia negativă nefolositoare, îndepărtează starea de iritare și de răutate fără motiv și este capabil să ia durerea de cap și să vindece de friguri. Energia plopului este atât de puternică, încât pentru un ajutor nemijlocit doar adulții se pot adresa unui copac „viu”.

Apropo, această limitare se impune și-n cazul plopului negru. Copiilor li se potrivește mai bine un copac consumator cu o influență mai „slabă”, salcia. Aura plopului tremurător are o nuanță gri deschis, argintiu.

Plopul negru este un foarte puternic consumator de energie. O relație îndelungată cu el îl poate istovi în asemenea măsură pe om, încât va trebui multă vreme pentru restabilirea forței fizice cu ajutorul arborilor – donatori. Mai este o legătură și cu faptul că plopii negri cresc foarte repede. Unii copaci separați au un trunchi gros și o coroană bogată, motiv pentru care câmpul plopului negru se răspândește pe o suprafață mare și se recomandă să nu stai prea multă vreme în el. Dacă plopul tremurător manifestă adesea o acțiune „instantanee”, plopul negru poate „suge” treptat

forțele din om. El nu se prea potrivește pentru o eliberare selectivă, numai de energia negativă, deoarece alături de acest arbore este foarte greu să te concentrezi și energia pleacă toată, pozitivă și negativă, independent de dorința noastră. Energia plopului negru seamănă cu cea a plopului tremurător, doar că la nuanța gri-argintie se adaugă aici un verzui-alb.

Oricât ar fi de straniu arar se adresează cineva după ajutor ulmului. Totuși, acest copac-vampir ar putea să le fie multora util, mai ales bărbatilor viciați de alcool. Energetismul ulmului are o influență puternic purificatoare asupra organismului omenesc, aducând curenții energetici la starea normală. Cu ajutorul ulmului se poate intensifica într-o măsură considerabilă schimbul energetic cu mediul înconjurător. În afară de aceasta el „ne curăță bine creierul”, dacă putem să ne exprimăm așa, eliberându-ne de șovăielile confuze, de gândurile rele și chiar de dorințele nefirești. Energia ulmului are o nuanță de brun-cenușiu.

Dintre toți arborii-vampir influența cea mai slabă o manifestă răchita sau salcia, ceea ce în fond este același lucru. Relația cu salcia este benefică pentru toți, în special pentru femei și pentru copii. Energetismul acestui copac este foarte asemănător cu cel al apei, nu degeaba se caută izvoarele subterane cu o nua de răchită. Energetismul salciei acționează asemănător unui șuvoi de apă-spală sufletul nostru de toate mâhnirile, de reflecțiile despre agitația fără rost și ne impune să înlăturăm gândurile păcătoase, invidia, neîncrederea în viitor, dorința de răzbunare. Energia salciei este de un verde deschis cu nuanțe argintii.

Arinul este un vampir destul de slab, nu este capabil să influențeze considerabil energetismul omului. Totuși, relația cu el poate fi foarte utilă. Arinul normalizează anumite procese din organism, intensifică circulația sângelui, „curăță” canalele energetice și îndeamnă la exerciții fizice pentru menținerea tonusului. Aura arinului are o nuanță roșiatic-brună

V. CRIZA SPIRITUALĂ CONTEMPORANĂ

1. Evoluția fenomenului infracțional

Realizarea și publicarea statisticilor sociale, cuprinzătoare a fenomenului infracțional, datează de la începutul secolului al XIX-lea. Ce a fost în perioada anterioară? Se știe din istorie, dar numai aproximativ, întrucât indicațiile istorice sunt, în general, lipsite de precizia cantitativă a cifrelor. Unele date anterioare pot fi însă folosite, chiar dacă sunt lipsite de precizie, ca sugestive asupra fenomenului analizat. Astfel, Thomas Morus (1478-1535), fost om de stat și umanist englez, autor al unor scrieri filozofice, politice și literare, între care *Utopia* (1516), deci, cunoscător al fenomenului infracțional, susține că la începutul secolului al XVI-lea, la Londra, se întâmpla să fie spânzurați câte 20 de persoane, în medie pe zi, la aceeași spânzurătoare, pentru furturile pe care le comiteau (de fapt, în 1535 și el a murit prin decapitare, fiind executat de Henric al VIII-lea, după ce îi fusese cancelar mai mulți ani, datorită opoziției față de reforma religioasă anglicană, fiind ulterior sanctificat de biserica catolică). O asemenea indicație este, desigur, instructivă; furturile trebuie să fi fost pe atunci, în Anglia, foarte numeroase dacă justiția le pedepsea cu atâta asprime.

Dar, statisticile publicate, în cursul secolului al XIX-lea, arată că nivelul general al moralității, apreciat pe baza statisticilor judiciare a fenomenului infracțional, au crescut, în mod constant, la toate popoarele europene. Întrucât birourile statistice înregistrează această creștere pe categorii de abateri sau, cum se spune în termeni juridici, pe „delicte” și „crime”, trebuie precizate exemplele pe aceste categorii. Astfel, considerând mai întâi delictele, atât pe cele comise în contra bunurilor materiale cât și pe cele comise în contra persoanelor, de exemplu în Franța, ambele categorii de delicte, în perioada menționată, au devenit mult mai numeroase. Furturile, falsurile, abuzurile de încredere, escrocheriile au devenit, de la începutul până la sfârșitul secolului al XIX-lea, de la șase până la zece ori mai numeroase. Adulterele au crescut între nouă și treisprezece ori, violurile și atentatele la putoare au crescut cu patru până la șapte ori ș.a.m.d.

Deosebit de îngrijorătoare devenise o anumită categorie de delicte – pe care unele legislații penale le considera drept crime – și anume incendiile voluntare, în scopul de a înșela societățile de asigurare; după prima jumătate a secolului al XIX-lea, când societățile de asigurare au început să lucreze mai intens, incendiile voluntare au crescut cu patru până la șapte ori.

Ceea ce ar părea să facă mai puțin gravă situația pe care o dezvăluie această concluzie este faptul că, cu toată creșterea enormă a numărului delictelor, numărul crimelor propriu-zise, adică a atentatelor la viață, n-a crescut în mod simțitor, în cursul secolului al XIX-lea. Însă, aceasta poate fi o aparență înșelătoare, faptul că numărul crimelor n-a crescut nu dovedește, el însuși, că intensitatea pornirilor criminale a scăzut. Ci dimpotrivă, aceasta afirmație paradoxală aparține unor sociologi care o justifică prin curiosul raport de „compensare” dintre delicte și crime. Delictele

și crimele, se consideră că izvorăsc din aceeași rădăcină comună a pornirilor antisociale. Dacă presupunem că într-o societate dată intensitatea cu care lucrează instinctele antisociale rămâne staționară într-o perioadă oarecare de timp, atunci creșterea numărului delictelor, în aceeași perioadă de timp și în aceeași țară, trebuie să fie compensată de o scădere a numărului crimelor și invers. Scăderea numărului delictelor trebuie să fie compensată de o creștere a numărului crimelor. De ce ? Întrucât suma efectelor pe care le produc pornirile antisociale trebuie să rămână, în acea perioadă de timp și în acea țară, constantă – deoarece, prin ipoteză, intensitatea cu care lucrează acele porniri rămâne staționară. De unde credința sociologilor că delictele formează un fel de supapă de siguranță care apără societățile omenești împotriva crimelor propriu zise.

În secolul al XX-lea s-a constatat permanent o tendință de creștere a delictelor și crimelor. Însă, ceea ce a creat o situație îngrijorătoare și neliniștitoare este brutalitatea cu care se comit aceste crime, mai ales împotriva copiilor și femeilor, începând în perioada interbelică în Statele Unite și continuând după război și în Europa. Creșterea fenomenului infracțional, însă, ridică, inevitabil, îndoieli cu privire la realitatea progresului, care ar fi trebuit să conștă, în esență, într-o îmbunătățire relativă a naturii omenești.

Îndoielile de acest fel care izvorăsc dintr-o sumă de fapte – în primul rând din creșterea numărului delictelor și al crimelor, creștere care dovedește o incontestabilă scădere a moralității – sunt deosebit de grave. Căci nu încapă îndoială că temelia adevărată și măsura exactă a progresului societății omenești o constituie, în primul rând, dacă nu exclusiv, progresul lor moral. Cum zicea Herbert Spencer, evoluția socială nu constă, în fond, în altceva decât în adaptarea treptată a omului cu condițiile vieții în comun. Din acest punct de vedere, evoluția socială urmează, după filozoful englez, să-și atingă ținta atunci când oamenii vor fi perfect adaptați cu acele condiții. Ei își vor respecta atunci, reciproc, drepturile lor firești, fără nici o constrângere din afară, urmând numai un impuls interior, oarecum organic. Moralitatea lor va deveni atunci, oarecum, instinctivă. Prin dispariția instinctelor antisociale vor rămâne active numai cele sociale. Oamenii nu vor mai putea să facă rău; vor simți, dimpotrivă, nevoia să facă bine. Nu se vor mai comite atunci delict și crime și nu vor mai fi războaie. Neînțelegerile dintre indivizi și colectivități se vor regla după adevăr și dreptate, prin bună învoială sau pe cale judecătorească. Dacă însă, după cum par a dovedi faptele, omenirea în loc să progreseze decade, dacă natura omenească în loc să devină mai bună, dimpotrivă, devine mai rea – atunci înaintarea treptată, regulată, continuă, către ținta ideală fixată de Herbert Spencer (1820-1903) evoluției sociale, poate fi pusă, cu drept cuvânt, la îndoială.

2. Entropia viații spirituale

Așa cum s-a admis anterior, printr-o definiție dată omului, *omul este corp și suflet* sau *omul este materie și spirit*, și ca atare este permisă evaluarea degradării continue a corpului uman pe baza principiului doi al termodinamicii, adică principiul entropiei. Se poate însă extinde aplicarea acestui principiu doi al termodinamicii și la analiza evoluției spiritualității umane, cel puțin din punct de vedere logic.

Dar ce este spiritualitatea ? „...**spiritualitatea este complexul de idei și sentimente, în special complexul de interpretări simbolice, prin care societatea unei epoci își justifică credința într-o ordine perfectă și eternă pe care este sortită a o realiza în decursul timpului viața pe pământ**” sau „**Spiritualitatea este climatul special sufleteșc în care prosperă tendința spre un absolut transcendent**”¹. Definind-o, o putem analiza, în continuare, din punct de vedere entropic.

Despre entropia spiritualității individuale. La naștere, viitorul om intră în viața biologică fără a poseda vreun bagaj spiritual. Și dacă admitem o comparație a computerului cu creierul uman, putem admite și reciproca, comparația creierului uman cu un computer. Ori, din acest ultim punct de vedere, se poate admite că creierul unui nou născut seamănă cu memoria unui computer după ce am instalat programele dorite în acesta, dar nu am procesat în el nici o informație. Odată cu introducerea informațiilor, memoria computerului se ordonează, îi scade entropia. Am încărcat-o cu date utile și la un moment dat capătă un virus. Dacă nu-l distrugem sau dacă nu-l putem distruge, ne răvășește el toate datele din memoria computerului, crescându-i din nou entropia la maxim.

Analog putem considera creierul unui copil care la naștere are două instincte esențiale: de conservare și de reproducere. Din punct de vedere spiritual are numai capacitate biologică de încorporare a acesteia (în creier), dependentă de anumiți factori biologici, mai mult sau mai puțin evaluați de știință până în prezent.

Din punct de vedere entropic, se poate spune că, pentru viața spirituală, omul se naște cu capacitate de absorbție a spiritualității exterioare, ca entropie joasă din mediul înconjurător. Și în acest caz, se poate admite comparația cu computerul, omul ca și acesta, are o capacitate finită de absorbție, în creier, de entropie joasă din mediul înconjurător². De asemenea, în procesul educativ, el absoarbe, ca și computerul, informația care i se dă. Dar, spre deosebire de computer, după o anumită încărcare a creierului cu informații externe, creierul poate deveni el sursă de creație de informații interne, pe baza conexiunilor ce le poate procesa între informațiile primite, pentru a fi ele distribuite în exterior, ca noi informații. Sursele externe de absorbție a informației au fost menționate anterior, în capitolul doi.

Se consideră însă că, la om, calitatea capacității de încorporare a informației externe și de prelucrare internă a acesteia (a creierului) este dependentă, în mod hotărâtor, de factori biologici, ereditari. Aceste diferențe calitative se pare că au fost observate de multă vreme.

În prima fază de dezvoltare a copilului, mediul înconjurător îl constituie familia, îndeosebi mama. Psihologia modernă consideră că primii trei ani sunt hotărâtori pentru direcționarea caracterului copilului³. Urmează apoi școala, autoinstruirea și prezența pe lângă marile personalități în știință și cultură.

¹ Constantin Rădulescu-Motru, *Românismul. Catehismul unei noi spiritualități*, București, Editura Științifică, 1992, p.17.

² Mihai Ralea, *Asupra saturației fenomenelor sufletești*, în „Scrieri din trecut”, București, E.S.P.L.A., 1957, p.130-150.

³ Nicolae Mărgineanu, *Condiția umană*, București, Editura Științifică, 1973.

Dar, după atingerea unui minim entropic, aceasta începe să crească. Minimul entropic poate fi atins pe două căi: fie există o suprasaturare despre care se pronunță Mihai Ralea⁴, când pentru acumularea de noi valori este necesar să fie eliminate altele prin uitare, fie pe calea începerii degradării „depozitelor” valorilor spirituale. A doua cale începe inevitabil la o anumită vârstă, se spune că între 40 și 50 de ani și continuă până la sfârșitul vieții. Dacă această degradare a neuronilor, ca depozite ale spiritualității, se încheie înainte de moartea fizică, apare acel fenomen cunoscut sub numele de senilitate.

Despre entropia spiritualității colective. Aceasta se compune prin suprapunerea spiritualității individuale, formând un domeniu limitat de o axă valorică și o curbă de distribuție normală, asimetrică pozitiv sau asimetrică negativ și exces pozitiv sau exces negativ (caracteristici ale curbei de distribuție).

Se vor considera, intuitiv, distribuțiile instantanee ale spiritualității pe generații și tendințele de deplasare pentru media mediilor și variația câmpurilor dispersiilor instantanee, precum și distribuțiile valorilor spirituale cumulate, până la anumite momente, jalonate, în istoria culturii și civilizației.

În orice moment există o distribuție instantanee a valorilor spirituale produse, caracterizate de o anumită formă a curbei de distribuție (se consideră normală), de un câmp de dispersie și de o valoare medie. Analizând sub aceste aspecte evoluția spiritualității colective conduce la o serie de constatări, poate surprinzătoare, menționate în diverse studii de istorie a culturii și civilizației umane.

În primul rând, evoluția spiritualității umane se caracterizează printr-o creștere continuă a câmpului de dispersie a elementelor de conținut.

În al doilea rând, se remarcă o creștere continuă a difuzivității valorilor spirituale, prin creșterea vertiginoasă și diversificarea mijloacelor de comunicare în masă.

Discuții controversate sunt însă asupra modului de deplasare a valorilor medii instantanee sau direcția de înclinare a mediei mediilor. Sunt trei teorii, argumentate, evident, fiecare: o variație spre valori pozitive; menținerea unei poziții la valori constante a mediei mediilor în raport cu abscisa; o variație spre valori negative⁵. Cea de a treia are foarte mulți adepți și ne vom referi la ea pentru a prezenta unele argumentări în acest sens.

Deplasarea spiritualității umane spre trăsături etice negative este menționată din cele mai vechi timpuri. Astfel, este menționată în vedele indiene (cele mai vechi creații intelectuale cunoscute pe Terra), cunoscută sub numele de ciclurile vedice. Vedele indiene consideră că se efectuează regenerarea spirituală periodică a speciei umane, printr-o intervenție divină. Astfel, apariția religiei vedice se consideră că s-a datorat celei de a șaptea reîncarnări a Zeului Vishnu sub numele semizeului Rama, iar brahmanismul s-a datorat celei de a opta reîncarnări a Zeului Vishnu sub numele Krishna⁶.

⁴ Mihai Ralea, *Asupra saturației fenomenelor sufletești*, în „Scrieri din trecut. În filozofie” (2), București, ESPLA, 1957, p.130-150.

⁵ Ion Petrovici, *Credința în progres*, în „Valoarea omului”, Iași, Editura Timpul, 1997, p.25-47.

⁶ Edouard Schuré, *Mari inițiați*, București, Editura Lotus, 1994.

Această teorie a degradării entropice a spiritualității umane a trecut din India, prin Egipt, ajungând în Grecia și Roma antică, de unde s-au transmis unele scrieri în acest sens.

Una din cele mai semnificative scrieri din Grecia antică în care se reafirmă degradarea entropică a spiritualității umane o constituie celebrul poem **Munci și zile** de Hesiod⁷, alcătuit dintr-o succesiune de pasaje independente, cu conținut didactic și narativ, conținând, nu departe de început, povestirea celor cinci vârste ale omenirii:

Întâia seminție de-oameni cuvântători a fost de aur
Creată de nemuritorii având palatele-n Olymp.
Ei viețuiau la fel ca zeii, cu inimi mai presus de griji,
Feriți de chinuri și necazuri: neputincioasa bătrânețe
N-o cunoșteau, ci cu picioare și brațe pururi sănătoase,
Hălăduiau doare în ospete, de orice rele ocoliți.
Conviețuiau în armonie, înconjurați de-averi destule
Și pomi împovărați de fructe, dragi zeilor preafericiți.

.....
Mai necăjită seminție veni pe urmă, cea de-argint,
Creată de nemuritorii având palatele-n Olymp.
Nici la statură, nici la minte nu semănau cu neamul de aur.

.....
A treia seminție de-oameni cuvântători, creată-apoi
De tatăl Zeus a fost de-aramă, mai altfel decât cea de-argint.

.....
A făurit-o și pe-a patra, cu mult mai dreaptă și mai bună,
Divină seminție de-oameni-eroi, numiți și semizei.

.....
Ah, de n-aș fi trăit o dată cu oamenii din vârsta-a cincia !
Să fi murit mult mai devreme, născându-mă mult mai târziu.
Căci asta iată-i seminția de fier. Ei nu vor conțeni
Să-ndure trude și necazuri nu numai ziua ci și noaptea;
Sleiți de griji apăsătoare pe care zeii le trimit,
De-ar fi amestecate barem și lucruri bune printre rele !
Zeus va distruge chiar și-această cuvântătoare seminție
De oameni care din naștere vor fi cu tâmplele-ncărunțite.
Nici tații nu vor fi ca fiii, nici fiii-asemenea cu tații;
Vor prețui doar pe bărbatul ce săvârșește fapte rele
Și infamii; dreptatea fi-va în mâna lor și va dispărea
Rușinea; lașul va să-nfunde și pe bărbatul cel mai vrednic,
Rostind întortocheate vorbe cu jurământ strâmb întărite.
Pe toți nefericiții oameni o să-i urmeze, nevăzută,
Invidia cea bârfitoare și bucuroasă doar de rele.

Unele discuții controversate au stârnit introducerea celui de-al patrulea neam, eroic, mai bun decât al doilea și al treilea, după care urmează al cincilea, mult mai rău decât ele. Se spune că pe de o parte datorită influenței ciclurilor

⁷ Hesiod-Orfeu, *Poeme*, București, Editura Minerva, 1987, p.45-48.

vedice ale regenerării, iar pe de altă parte, credința că, indiferent de măsurile luate, degenerarea poate fi întârziată, dar nu eliminată.

Horatius⁸ (65-8 î.H.), scria: „**Părinții noștri erau mai prejos decât bunicii, noi prețuim mai puțin decât dâșii și vom lăsa niște urmași și mai ticăloși decât noi**”.

Dar iată și un punct de vedere de mai târziu, rostit de William Shakespeare⁹ (1564-1616), cel care spunea că „**Muntele și omul se aseamănă, dar cu deosebirea că de unde prin munte pământul tinde spre cer, prin om cerul a coborât pe pământ**”, prin intermediul Sonetului 66.

Mă uit scârbit la tot, și-aș vrea să mor,
Decât să-l văd slăvit pe ticălos,
Iar pe sărman de râsul tuturor,
Să-l văd tăgăduit pe credincios,
Pe vrednicul de cinste oropsit,
Și pe femei batjocorite crunt,
Pe cel fără de prihană pedepsit.
Și pe viteaz străpuns de cel mărunț,
Și artele sub pintenul despot.
Să văd prostia doctor la deștepti,
Și adevărul “vorbă de netot”,
Și strâmbul poruncindu-le la drepti.

Mă uit scârbit la tot, și bun rămas !

Dar dacă mor, iubirea-mi cui o las ?

De ce această degradare entropică a vieții spirituale, cu influență nefastă asupra distrugerii speciei umane ? Problema este mult prea complicată pentru a i se putea da un răspuns, fie și parțial. Vom schița totuși câteva idei care și-au căpătat multă credibilitate.

Astfel, Mihai Ralea scria: „**Din punct de vedere biologic strict, omul este primul animal absurd... singurul, căruia, i se întâmplă să meargă contra instinctului de conservare**”.

O altă formă a absurdității biologice din om, surprinzătoare, este prezentată de Anatole France ca aforism, emisă sub forma că: „**Dacă intelectualii s-ar înmulți, lumea ar merge cu siguranță către pieirea sa**”, întrucât, așa cum menționează Mihai Ralea, referindu-se la acest aforism „**a privi prin prisma intelectuală lumea... înseamnă pur și simplu a desființa trebuințele vitale și a le înlocui prin reprezentarea lor**”. Fără îndoială că atât Anatole France cât și Mihai Ralea au avut în vedere activitatea intelectuală în sine, nu cea necesară pentru finalizarea în producție, în scopul realizării unui produs util societății umane și tendinței tot mai pronunțată a oamenilor de a deveni „intelectuali” în sine și pentru sine, nu în vederea concepției și creației produselor cu valoare de întrebuințare, nu numai simplă valoare. Conținutul acestui aforism al lui Anatole France se găsește, sub altă formă, spus în partea doua a celebrului poem Faust de Goethe: „**Ca opera măreață să se-nalțe/ Un spirit e de-ajuns la mii de brațe**”.

⁸ Horatius, *Ode și Epode*, București, Editura Ancora, f.a., Cartea III, VI, p.99.

⁹ William Shakespeare, *Opere*, vol.9, București, Editura Univers, 1995, p.257.

De fapt, cu mult mai înainte, în Legile, Platon (427-347 î.H.) scria: **„Înțeleptul trebuie să conducă și să cârmuiască, iar cel lipsit de înțelepciune trebuie să-l urmeze”**. Ideea de dreptate a lui Platon cere în mod fundamental ca stăpânii de la natură să guverneze, iar sclavii de la natură să se supună. Această idee a dreptății lui Platon indică foarte clar convingerea acestuia că problema fundamentală a politicii stă în întrebarea: *Cine trebuie să guverneze statul ? sau A cui voință trebuie să fie supremă ?*

De asemenea, diferențierea socială care accentuează unele trăsături morale negative influențează degradarea entropică a vieții spirituale: **„Grija și lăcomia cresc odată cu averea”** scria Horațiu¹⁰, iar mai departe: **„Multe lipsesc celor ce doresc multe, ferice de omul căruia, cu mână cumpătată, zeii i-au dat atât cât îi e de ajuns”**.

Dar cum s-ar putea totuși influența reducerea entropiei spirituale umane ? Cel mai simplu, prin mijloace instructiv-educative adecvate care fac obiect de studiu disciplinei noastre, deși chiar studiind întregul manual se ajunge la concluzia că răspunsul este parțial, urmând ca el să fie completat permanent, printr-un proces de autoinstruire continuă.

3. Unele argumente care confirmă progresul etic

Cu toate mențiunile privind creșterea fenomenului infracțional și a creșterii entropiei spirituale a comunității umane, care atestă o degradare morală a societății umane, există și numeroase dovezi care confirmă progresul moral al aceleiași societăți umane.

O primă dovadă o constituie preocuparea continuă a societății de eliminare a războaielor din rezolvarea conflictelor dintre colectivitățile umane. De la *Pax Romana* până la *Organizația Națiunilor Unite* există numeroase tratate care căutau scoaterea războiului în afara metodelor de rezolvare a conflictelor interumane.

Desființarea instituției sclaviei constituie o nouă dovadă de progres moral în societatea umană. Desigur, dezvoltarea economică, la care a contribuit din plin sclavia, a determinat desființarea acesteia. Instituirea feudalismului, care, aducând cu sine necesitatea unei anumite diviziuni a muncii, a impus o altă structură socială care se baza, tocmai, pe desființarea sclaviei. Nu degeaba proverbul românesc spune: *„Fiecare pasăre pe limba ei piere”*.

Din categoria sclavilor pământului a ieșit, încetul cu încetul, iobăgia, care a constituit în Europa, în evul mediu, situația socială a maselor populare. În afara Europei nu numai că s-a menținut instituția sclaviei, dar ea a fost impusă chiar de europeni pe celelalte continente. Să nu uităm că chiar în SUA instituția sclaviei a fost desființată, oficial, în urma războiului civil din 1861-1865.

Cu revoluția franceză din 1789 se consideră că s-a desființat, în Europa, și instituția iobăgiei, chiar dacă ea a mai continuat, oficial, în unele țări europene: în Prusia până în 1809; în Bavaria până în 1818; în Saxonia până în 1832; în Rusia până în 1863; în România până în 1864 etc.

Ce a însemnat pentru omenire această schimbare în structura socială a părților ei înaintate în civilizație, ne-o poate arăta numărul celor ce ajungeau să

¹⁰ Horațiu, *Ode și Epode*, București, Editura Ancora, f.a., Cartea III, XVI, p.105.

se bucură de libertatea deplină, de a-și realiza viața așa cum socoteau că este mai bine pentru ei. Proportia iobagilor varia, după țări, de la o treime până la două treimi din populația lor totală. Îmbunătățirea stării sociale a unei atât de mare număr de oameni constituia, evident, un progres însemnat – ce n-ar fi fost posibil fără o prealabilă evoluție a concepțiilor etice, în direcția unei pronunțate ridicări a nivelului de conștiință a lor. Prin acea evoluție, omenirea civilizată a căutat să se apropie, atât cât i-a fost, deocamdată cu putință, de acel ideal moral, a cărui formulă abstractă a încercat să ne-o dea Kant în „*Critica rațiunii practice*”, când a cerut fiecăruia să considere pe aproapele „*ca scop în sine*”. Nimeni, după această regulă etică elementară, nu trebuie să considere pe ceilalți oameni ca simple mijloace ale voinței sale egoiste, servindu-se de ei ca de niște simple mijloace ce n-ar avea, altfel, nici un drept și n-ar merita nici o cruțare. Sclavia însă și iobăgia coborau o mare parte a omenirii la acest rol, inadmisibil din punct de vedere moral, de unealtă fără voință, pusă la discreția celor ce o puteau stăpâni și exploata.

Alte dovezi de progres moral sunt, între altele, îmbunătățirea stării femeilor și copiilor, îmblânzirea metodelor de investigație și penalitate judiciară, grija pentru ocrotirea animalelor etc.

Marele om de cultură Simion Mehedinți¹¹ (1869-1962) consideră că apariția creștinismului s-a soldat cu cel puțin trei mari realizări în domeniul progresului moral:

a) Emanciparea copilului. – La popoarele antice, durau încă unele obiceiuri la fel ca ale sălbaticilor. Copilul, de pildă, era considerat ca o marfă de vânzare și putea fi adus jertfă zeilor, în locul iezilor sau altor animale domestice. Iahve ceruse jertfirea lui Isac. (Până în timpul lui Abraham, sacrificarea celui dintâi născut era la Evrei o regulă). La alți păgâni, zeii se mâncau între ei, ca și canibalii (Saturn măncase proprii săi copii). Moloch, Baal erau adevărați monștri. Și e caracteristic pentru Cerul păgânilor că era lipsit de copii – Creștinismul e cea dintâi religie care pune prunc pe genunchii divinității supreme. Pentru întâia oară «Fiul Omului» este idealizat, adică devine simbolul nevinovăției și al speranței într-un viitor mai bun.

b) Emanciparea femeii. – O altă mare noutate a reformatorului din Nazaret a fost ridicarea femeii alături de bărbat. – Nu numai că fetele erau socotite ceva inferior față de băieți, dar și femeia matură (chiar mama) era lăsată în umbră. În fața magistraților, femeia sta mai jos și decât sclavii. Robul putea fi martor, - femeile, nu. Atât pe pământ, cât și în Cer, sexul feminin era subaltern. – Zeițele stau și ele mai jos decât zeii; - doar Minerva se bucura de mai multă considerație fiindcă nu se născuse dintr-o femeie, ci chiar din capul lui Jupiter.

c) Emanciparea gloatelor. – Tot de la Iisus a pornit și a treia mare idee de pedagogie socială: emanciparea poporului de jos, începând cu desființarea sclaviei și ștergerea hotarului dintre clasele sociale”.

Dar, aprecierea corectă a progresului presupune posibilitatea unei cunoașteri și, deci, a unei stăpâniri a naturii, care este la rândul ei supusă unor

¹¹ Simion Mehedinți, *Trilogii. Știința – Școala – Viața cu aplicări la poporul român*, București, Editura Cugetarea – Georgescu Delafras, 1940, p.260-264.

legi coerente și universale. Cunoașterea acestor legi nu numai că este accesibilă omului ca om, pur și simplu, dare este și cumulativă, încât generațiile succesive pot fi scutite de eforturile și greșelile celor dinainte. Astfel, *noțiunea modernă de progres își are originea în succesul științelor naturale moderne* fapt ce i-a permis lui Francis Bacon (1561-1626) să afirme superioritatea modernității față de antichitate pe baza unor invenții cum ar fi: busola, tiparul și praful de pușcă. Această idee a progresului ca o dobândire cumulativă, fără sfârșit a cunoașterii, a fost formulată cel mai clar de Bernard Le Bovier de Fontenelle (1657-1757), în 1688: **„O minte bine cultivată conține, ca să spunem așa, toate mințile secolelor precedente; este de fapt una și aceeași minte care s-a dezvoltat și îmbunătățit de-a lungul timpului... dar sunt obligat să mărturisesc că omul în cauză nu va fi niciodată bătrân; el va fi întotdeauna la fel sau chiar mai capabil de acele fapte care se pot face în floarea vârstei; asta înseamnă, ca să abandonăm alegoria, că oamenii nu vor degenera niciodată și că nu va exista vreun sfârșit al creșterii și dezvoltării înțelepciunii umane”**.

Progresul imaginat de **Fontenelle** ținea în primul rând de domeniul cunoașterii științifice; el **nu a elaborat o teorie corespunzătoare a progresului social și politic**. **Părinții noțiunii moderne de progres social și politic au fost Nicolo Machiavelli (1469-1527) și Thomas Hobes (1588-1679), ei fiind cei care au propus primii ca politica să fie eliberată de constrângerile morale ale filozofiei clasice pentru ca omul să învingă fortuna**.

În tinerețe, Machiaveli a asistat la dezmembrarea orașelor-state din Italia și la subjugarea lor de către francezi și spanioli. Timp de aproximativ 14 ani, începând din 1498, pe când Florența era republică, el a jucat un rol important în viața statului deținând o funcție superioară în serviciul guvernamental florentin. Dar, după căderea republicii și intrarea sub autoritatea aristocratică a familiei Medici el a fost destituit, încarcerat și torturat. După eliberare s-a dedicat scrisului.

Machiaveli a fost un cărturar de mare abilitate și cu păreri solide. El a fost totuși un pesimist categoric în privința scopului moralității umane. În partea de început a lucrării sale *Convorbiri*, scrie: **„Toți aceea care au scris despre instituțiile civile demonstrează (și istoria este plină de exemple care îi susțin) că orice dorință de a întemeia un stat și de a-i da legi trebuie să înceapă de la presupunerea că oamenii sunt răi și întotdeauna gata să-și afișeze natura vicioasă, oricând ar găsi o ocazie pentru aceasta. Dacă înclinația lor către rău rămâne ascunsă un timp... trebuie să presupunem că a lipsit ocazia ca aceasta să se arate”**.

În *Principele*, el descrie metoda necesară unui autocrat pentru a guverna un stat în mod eficient și întreabă ce anume trebuie să aleagă un cărmuitor, între a fi iubit sau a fi de temut. Răspunsul pe care îl dă este acela că, dacă nu poate întruni ambele calități, el va trebui să opteze pentru aceea de a fi de temut. Autoritatea legilor și menținerea tradițiilor depind de recompense și pedepse. Și, într-un pasaj referitor la modul în care principii trebuie să-și onoreze cuvântul, el scrie că există două modalități de a lupta: prin lege sau prin forță. **„Prima modalitate este specifică omului, cea de a doua, animalelor. Dar cum prima cale se dovedește adesea neadecvată ar putea fi necesar să se recurgă la cea de a doua. Astfel, un principe**

trebuie să înțeleagă cum să se folosească mai subtil de animal și de om. Un principe... trebuie să învețe de la vulpe și de la leu; aceasta, deoarece leul este lipsit de adaptare împotriva capcanelor, iar vulpea este lipsită de apărare împotriva lupilor. Prin urmare, trebuie să fie vulpe pentru a recunoaște capcanele și leu pentru a speria lupii”.

Totuși, Machiavelli afirmă că este important ca un cârmuitor să se bucure de bunăvoința supușilor săi. Nu există o glorificare a războiului. Scopul este întotdeauna bunăstarea cetățenilor unui oraș-stat.

4. Cauzele creșterii fenomenului infracțional pe fondul dezvoltării conștiinței morale

„Tot rostu-acestei lumi. E o grădină/ Ce crește neplivită. Ierburi rele/ În voie-o cotropesc. Unde-am ajuns !” (William Shakespeare – Hamlet).

Așa cum rezultă din cele de mai sus, în ciuda unui progres moral general evident, statisticile judiciare evidențiază o creștere a fenomenului infracțional, fapt ce presupune o degradare morală a societății umane. Ce înseamnă, în fond, regresul moral, evidențiat de statisticile judiciare – ca și, de altfel, scăderile vieții politice și economice, care trezesc îndoieli grave și temeri serioase, la atâția din cei ce observă starea, atât de puțin satisfăcătoare, a lumii contemporane ? Se pune oare problema că omenirea a progresat într-adevăr până acum, dar a ajuns la limita extremă a dezvoltării de care era capabilă – așa încât nu-i rămâne de acum înainte decât să alunece, din ce în ce mai repede pe panta unei incredibile decadente ? Sau trece numai printr-o criză, asemenea cu acelea prin care a mai trecut de atâtea ori în viața ei de până acum, și care, ca și acelea, nu va avea decât un caracter episodic și o durată limitată ?

Pentru a răspunde la aceste întrebări neliniștitoare trebuie procedat cu multă atenție, astfel ca răspunsul să fie cât mai apropiat de adevăr, de realitate. În primul rând, plecând de la regresul moral semnalat de statisticile judiciare, trebuie să stabilim dacă acest regres este real. Căci într-adevăr, sunt sociologi care-l contestă, susținând că datele statistice, pe care se întemeiază cei ce afirmă realitatea, pot fi interpretate altfel – în chipuri ce nu conduc nicidecum la concluzii atât de pesimiste. Să vedem cum sunt formulate aceste păreri contestatate la presupunerea unei dereglări morale a societății umane contemporane.

Astfel, se susține că, creșterea fenomenului infracțional, într-o societate dată, nu dovedește numai decât o scădere a moralității oamenilor ce o compun. Ea poate dovedi, cu totul dimpotrivă, o creștere a moralității lor. În adevăr, într-o societate ce se găsește, din toate punctele de vedere, în plin progres, nu e nimic mai natural decât ca conștiința morală a celor mai înaintați din oamenii ce o compun să devină din ce în ce mai sensibilă. Iar această rafinare etică treptată, ce se produce de regulă în cercurile superioare ale acelei societăți, face să fie din ce în ce mai puțin tolerate unele fapte, cu un caracter mai puțin grav sau numai dubios, ce erau mai înainte trecute cu vederea și care, dovedind prin această intoleranță crescândă, fapte imorale prevăzute și pedepsite de noi legi penale, încalcă coloanele de cifre din statisticile judiciare. (Să ne amintim, în acest sens, dreptul de viață și moarte a stăpânului față de sclav, a capului familiei față de copii sau soție etc.). Așa la naștere, pentru observatorul

superficial al evoluției sociale, aparența unui regres moral, care este în realitate un progres. Aceasta este motivația erorii care se face la aprecierea moralității popoarelor europene. Ele se găsesc, de la revoluția franceză înapoi, în plin progres, din toate punctele de vedere. Progresul lor a luat chiar un ritm accelerat – mai accelerat ca oricând în trecutul istoriei omenirii. Perioadele de regres temporar, datorat războaielor mondiale sau a unor regimuri politice de scurtă durată la scara istoriei la care ne raportăm, a fost de durată redusă. Progresul general a determinat și creșterea conștiinței etice și nu este de mirare că societatea umană nu mai tolerează unele fapte cărora nu le dădea, mai înainte, nici o atenție. Așa a apărut o sumă de categorii noi de delikte, ce s-au adăugat celor vechi, lărgind considerabil sfera de aplicare a legilor penale. Se pedepsește, bunăoară, astăzi, chiar și maltratarea animalelor, de care nu se ocupa altădată nimeni. Se pedepsesc, de asemenea, calomniile sau chiar și simplele ofense verbale, care înainte constituiau „afaceri de onoare” rezolvate direct de cei implicați, prin duel.

Pe de altă parte, organele de anchetă penală, poliția și parchetul, sunt din ce în ce mai bine organizate și dotate științific, cu posibilitatea de a descoperi multe din faptele care altădată rămâneau necunoscute.

Sunt și sociologi care consideră că există o creștere reală a fenomenului infracțional datorită înmulțirii tentațiilor și a ocaziilor de a face rău. Progresul tehnic și economic a determinat o creștere a nivelului relațiilor interumane, frecvența acestora fiind mult mai mare ca altădată. Așa se explică creșterea numărului adulterelor, a tentativelor și faptelor de viol, a atentatelor la putoare etc. Au apărut și s-au înmulțit accidente de circulație, care înainte vreme aproape că nu existau.

Însă, se consideră că există și fapte obiective care determină o scădere relativă a moralității popoarelor civilizate.

Moralitatea oamenilor nu este determinată numai de soliditatea convingerilor sufletești personale, ci și, într-o măsură destul de însemnată, de modul cum lucrează asupra lor împrejurările. Ca atare, trebuie sesizate și schimbările sociale profunde din societatea umană pentru o analiză obiectivă a fenomenului de scădere a moralității. Desigur, răspunsul nu este simplu. Vom prezenta însă unele puncte de vedere expuse de diversele personalități ale vieții științifice.

Omul – fie pentru că este o ființă sociabilă, fie pentru că experiența i-a arătat că n-ar putea să facă față, altfel, numeroaselor sale nevoi – s-a deprins să trăiască laolaltă cu semenii săi, alcătuind, împreună cu ei, colectivități mai mult sau mai puțin întinse, cu o viață mai mult sau mai puțin complicată. Așa au luat naștere diferitele forme de organizare socială, ce se cunosc, desigur, din istorie pe de o parte și din sociologie pe de alta, ca bunăoară, alături de familie – clanul, tribul, cetatea, poporul, națiunea – cu o diferențiere lăuntrică din ce în ce mai înaintată și cu o unitate totală din ce în ce mai accentuată.

Caracterele ce deosebesc aceste diferite formații sociale, de indivizii ce le alcătuiesc, sunt mai ales două. Este mai întâi durata lor, care e mult mai lungă, incomparabil mai lungă, decât aceea a indivizilor respectivi. Este apoi puterea lor, care e, de asemenea, mult mai mare, incomparabil mai mare, decât aceea a fiecăruia dintre indivizii ce le compun. Așa s-a născut credința că formele de viață comună, de acest fel, sunt de o natură superioară și au

drepturi superioare – trebuind astfel să fie puse, ca existențe sociale, mai presus de existențele individuale ale membrilor lor. Iar din această credință a ieșit concepția – care este denumită, de obicei, antică – a raportului dintre societate și individ. Conform acestei concepții antice, societatea era totul – individul *aproape nimic*. Se spunea *aproape nimic* deoarece individul, firește, era ceva. Întâi, fiindcă exista și al doilea, fiindcă fără el nu exista societatea. Dar, altfel, *societatea singură* era considerată ca *un scop* – *individul* nu era *considerat* decât ca *un mijloc*. Într-adevăr, rațiunea de a fi a omului, ca individ, părea a fi numai să facă posibilă existența și dezvoltarea colectivității, în care se găsea înglobat. Ne fiind astfel decât un instrument în mâinile societății, individul era la discreția ei, care putea face cu el ce vroia – tot ce voia.

Forma practică a acestei concepții a fost absolutismul – pe care, ce e drept, îl reprezentau, în primul rând, monarhii ereditari – dar pe care îl puteau reprezenta tot așa de bine, adică fără prea multe deosebiri, oligarhiile și magistraturile colective.

Absolutismului antic i s-a adăugat feudalismul medieval, cu nuanța lui pronunțat patrimonială. Suveranii, mari sau mici, erau considerați, în evul mediu, ca proprietari ai teritoriilor pe care le stăpâneau și, firește, și ai locuitorilor lor. Că dreptul acesta de proprietate nu era mai platonian decât în sclavagism se știe, desigur, din istorie. Au fost cazuri când suveranii unora din statele europene au dispus, pe cale patrimonială, de unele din provinciile lor – dându-le bună oară de zestre fetelor pe care le măritau. Ca urmare a acestei obicei, au fost state care, ulterior, s-au mărit în mod considerabil, prin căsătorii ale suveranilor lor. Așa a fost, între altele, Austria care se și lăuda cu abilitățile matrimoniale ale conducătorilor ei în celebra frază: „*Războaie pentru teritorii să facă alții; tu, fericită Austrie, le dobândești prin căsătorii*”.

Împotriva acestei concepții, vechi și medievale, s-a ridicat concepția modernă a raportului dintre individ și societate. După această concepție nouă, indivizii singuri au o realitate biologică propriu-zisă. Societatea nu e decât forma vieții lor în comun ce se suprapune, ca atare, existenței lor biologice. Iar aceasta nu a luat naștere decât într-un scop determinat, hotărât de voința indivizilor. Ei nu au creat societatea decât numai să-și facă viața mai ușoară. Ca atare, societatea nu e nici de cum un scop în sine, cum credeau cei vechi. Ea nu este decât un mijloc. Scop în sine nu este decât individul. Și prin urmare, drepturile nemărginite pe care le pretindea altă dată societatea asupra individului trebuie îngrădite. Numai îngrădite și nu suprimate. Căci altfel, dacă ar fi lipsită complet de drepturi, societatea nu și-ar mai putea îndeplini rolul ei firesc de a face mai ușoară viața indivizilor. Societatea trebuie să aibă dreptul să aplice sancțiuni recalcitranților. Ca să poată îndeplini însă această misiune firească a ei, societatea trebuie să înceapă, ea mai întâi, să respecte drepturile firești depline ale indivizilor. Față de societate s-a îndreptat întreaga mișcare democratică a timpurilor moderne. Ca reacție în contra vechiului absolutism, această mișcare a culminat, precum se știe, cu celebra „*Declarație a drepturilor omului*” de la 1789. După adoptarea ei de către francezi, toate popoarele europene au înscris, ulterior, în constituțiile lor, prevederi de respectare a acestor drepturi ale indivizilor în raport cu societatea.

Însă, deși a constituit, ca concepție, un însemnat progres etic, democrația contemporană, bazată pe drepturile individului în raport cu

societatea, a contribuit totuși în practică, într-o măsură destul de largă, la scăderea moralității, evidențiată de statisticile fenomenului infracțional. Într-adevăr, prin drepturile care le acordă și prin libertățile pe care le garantează, tuturor, democrația a înlesnit, considerabil, jocul pornirilor egoiste ale firii omenești. Ba chiar, deschizându-le perspective noi, le-a încurajat, într-o măsură ce nu se poate tăgădui, și prin urmare le-a favorizat dezvoltarea.

Mai întâi, democrația permite și asigură fiecăruia libera desfășurare a puterilor sale firești, în orice direcție. Fiecare e liber să progreseze orișicât, dacă poate, în ierarhia valorilor sociale. Acesta este înțelesul suprimării vechilor deosebiri de clase și a privilegiilor, ce împiedicau altădată, nu numai libera dezvoltare, dar și libera circulație a puterilor producătoare, în diferitele ramuri ale vieții omenești. Altădată, în adevăr, clasele sociale erau închise; nu în mod absolut, se înțelege, dar aproape; trecerea dintr-una în alta, de jos în sus, era, în orice caz, foarte anevoioasă și rămânea, mai mult sau mai puțin, ca o excepție. Astăzi, barierele au căzut; piedici legale, cel puțin, nu mai există. Fiecare poate să treacă, astăzi, dintr-o clasă socială în alta și, dacă înzestrarea naturală îi permite, se poate ridica oricât de sus – ceea ce, firește, din punctul de vedere al selecției valorilor sociale, de care atârână, în primul rând, progresul, este în mare câștig.

Din nefericire însă, posibilitatea aceasta, pe care o asigură democrația orișicui – de a ajunge, dacă e capabil, orișunde – a fost și este considerată de mulți, nu numai ca un drept, dar și ca o datorie, de a aspira la orișice. Libertatea adică, pe care o lasă democrația fiecăruia, de a-și croi drumul, fără nici o piedică legală, în orice direcție, a fost și este interpretată de mulți ca o obligație de a încerca să-și schimbe, cu orice preț, situația socială – spre a o îmbunătăți firește – fără nici o garanție prealabilă de succes.

În acest mod, democrația contemporană a dat un puternic impuls pornirilor egoiste ale firii omenești, întrucât este eminamente tentantă. Dând fiecăruia dreptul să aspire la toate onorurile și la toate satisfacțiile pe care le poate procura omului viața publică și privată, ea a trezit poftă și a dezlănțuit patimi, care nu erau desigur necunoscute altădată, dar care aveau în trecut proporțiile pe care le-au luat astăzi.

În tendința de trecere dintr-o stare socială în alta avem în vedere și fenomenul cunoscut sub numele de „*exodul rural*”, chiar dacă astăzi este și o tendință inversă, deși nu pare prea serioasă. Se pare că tendința se oprește la aspirația de a deveni deținător al unui titlu de proprietate rurală și nu de a se dedica muncii specifice la țară.

Cauzele care determină exodul rural sunt mai complexe decât se prezintă simplificat că „munca brațelor este mai bine plătită la oraș decât la țară”. De multe ori, se explică și nu nejustificat, după cum vom vedea, că exodul rural este determinat de aspirațiile locuitorilor de la sate de a se ridica în ierarhia socială, precum și din dorința lor de a se bucura de felurile înlesniri și de numeroasele plăceri, pe care le oferă centrele urbane.

Economiștii susțin că principala cauză a exodului rural e dezvoltarea enormă pe care a luat-o industria din a doua jumătate a secolului al XIX-lea în Europa. Fabriци și uzine din ce în ce mai numeroase și cu instalații din ce în ce mai mari – unele chiar uriașe – au atras în centrele urbane un număr din ce în ce mai considerabil de lucrători de la țară, care

găseau într-însele posibilități mai mari de câștig. De asemenea, munca în fabrici și uzine nu mai este dependentă de capriciile vremii, care pot face să distrugă, la țară, într-o clipită, rodul muncii de un sezon agricol.

Însă, e limpede că, motivul economic, singur, nu poate să explice exodul rural. Alte cauze au trebuit să mai intervină să ia proporțiile menționate de statisticile sociale. Iar acele cauze n-au fost de natură economică, ci de natură psihologică și socială. Așa au fost, cum am menționat, mai sus, dorința multora din locuitorii de la sate de a se bucura de înlesnirile și satisfacțiile pe care le oferă centrele urbane, de a beneficia, bunăoară, de luxul ieftin al localurilor de petrecere – al cafenelelor, discotecilor, cinematografele, teatrele etc. – precum și ambiția unora de a se ridica în ierarhia socială sau, cu cuvântul obișnuit, de a „parveni”. Ceea ce înlesnește îndeosebi acțiunea acestor cauze asupra locuitorilor de la țară e faptul că serviciul militar obligatoriu îi silește să petreacă un timp mai îndelungat în mediile urbane.

Dar așa cum spune proverbul românesc: „*La pomul lăudat să nu te duci cu sacul*” s-a întâmplat și cu acești dezmoșteniți ai soartei. Mulți dintre ei, din cauza insuccesului în realizarea visurilor sau din cauza unei crize psihice datorate schimbării condițiilor de viață, au format ceea ce se numește „*reziduu*” social, numiți de sociologi „*declasați*” ai soartei, din rândul cărora se recrutează, mai ales, delicvenții și criminalii.

Faptul că din rândul acestor declasați, de origine rurală, se recrutează majoritatea delicvenților și criminalilor, o confirmă statisticile judiciare. Cele mai multe delictе și crime se comit, e drept, în orașe, dar cei mai mulți din cei ce comit, în orașe, delictе și crime, sunt de origine oameni născuți la țară. Sunt adică declasați care au pornit de la sate ca să se ridice în ierarhia socială, la orașe, și care, neavând puterea să ajungă unde vroiau, au rămas, în cele din urmă, fără nici un rost și au fost nevoiți, ca să poată trăi, să recurgă la mijloace nepermise, comițând delictе și crime.

Trebuie subliniat că statisticile relevează faptul că cele mai multe delictе și crime se produc la orașe, dar autorii lor sunt de „altă origine”, adică provin de la țară, însă, nu rezultă nici o constatare cu privire la cauzele care au determinat delictеle și crimele lor, nici cu privire la locul unde s-a exercitat, de preferință, acțiunea celor în cauză. Nu există nici un motiv să se presupună că viața la țară creează predispoziție spre delictе și crime.

5. Natura factorilor de influență asupra moralității colectivității umane

Omul este o ființă naturală, socială și spirituală. „**Omul e o funcție nobilă a spiritului care creează, ordonă și cârmuiește această lume către destinul ei. Cu cât se va ridica mai sus, mai aproape de puterea spiritului, cu atât omul, la rândul lui, va ști să domine evenimentele, să le creeze, să le cârmuiască. Cu alte cuvinte, în măsura unei credințe, a unei convingeri, în măsura unei pasiuni și a unei responsabilități morale, în măsura unei fidelități față de semenii săi și a unei solidarități cu neamul său, fapta omului va putea fi o explozie de lumină nouă în haosul de azi**”¹². El este de

¹² Nichifor Crainic, *Puncte cardinale în haos*, Iași, Editura Timpul, 1996, p.25.

asemenea o ființă liberă și aservită, înclinată spre sacrificiu de sine, spre iubire dar și spre o atitudine egoistă; o ființă josnică și sublimă, purtând în sine chipul lui Dumnezeu și imaginea lumii naturale și sociale. De aceea, omul se definește deopotrivă prin raportul său cu divinitatea, cu natura și societatea. Uneori, el resimte într-o mult mai mare măsură relația sa cu societatea decât puterea naturii. Ceea ce conferă o deosebită acuitate problemei limitelor puterii societății asupra omului. Societatea are pretenții totalitare și este tentată să-i spună omului că este produsul ei și deci îi aparține în întregime. Hristos afirma dualismul împărăției lui Dumnezeu și împărăției cezarului. În prezent se revine la conștiința antică păgână care recunoștea puterea absolută a societății și a statului. Relațiile între om și societate par a fi paradoxale. Privită din exterior, din perspectiva obiectului, personalitatea umană este doar o mică parte a societății; privită din interior, din perspectiva subiectului, societatea reprezintă o parte a personalității umane, latura ei socială, așa cum cosmosul reprezintă o parte a personalității umane în calitatea ei de microcosmos care cuprinde în sine totul. Lucrul cel mai important este să înțelegem că omul aparține nu numai planului social, ci și planului spiritual, izvor al libertății lui. Este necesar să fie neobosit demascată minciuna oricărui monism, care generează întotdeauna tirania. Societatea concepută monist tinde spre tiranie. Mai acceptabil ar fi pluralismul, dar în cadrul societăților capitaliste el este legat de individualism și reprezintă o formă mascată de tiranie prin dominația capitalistă. De aceea poate fi vorba numai de crearea unei societăți cu totul noi, a fraternității - societate personalistă și comunitară. Pentru om, societatea este un obiect determinat din exterior. Ea trebuie să fie transformată într-un subiect care exprimă, în plan interior, caracterul comunitar și social al omului.

Moralitatea oamenilor, în general, este influențată de două categorii de condiții: unele interne și de natură ideală, altele externe și de natură socială. Pentru ca un om să fie și să rămână moral, în viața lui, trebuie pe de o parte ca fundamentul sufletesc al moralității lui să fie destul de solid și trebuie, pe de altă parte, ca împrejurările externe să nu-l împingă cu prea multă putere la rău. O analiză sumară a acestor două categorii de condiții este indispensabilă, pentru a se putea înțelege corect scăderea contemporană a nivelului etic, la popoarele europene.

Fundamentul sufletesc al moralității constă, la toți oamenii, fără deosebire, dintr-un anumit sistem de credințe sau de idei, considerate, în toată curățenia cugetului, ca reprezentând adevărul asupra lumii și asupra vieții. Așa bunăoară sunt, din punct de vedere practic, morali toți oamenii care nu fac nimic spre vătămarea aproapelui lor. Este forma cea mai simplă a moralității, este, oarecum, forma ei elementară. Motivele însă, ce rețin pe oameni, în limitele acestei moralități elementare, nu sunt aceleași la toți. La unii este ideea justiției divine și a pedepselor pe care Dumnezeu le rezervă celor ce nesocotesc poruncile lui. La alții este ideea justiției sociale și a pedepselor pe care le aplică, pentru orice abatere de la cele ce prescriu legile omenești. La câțiva gânditori, cu o dezvoltare intelectuală mai înaltă, este ideea datoriei de a nu tulbura armonia ce trebuie să domnească în lume, ca o condiție a posibilității însăși a existenței ei.

Dacă se examinează, mai îndeaproape, aceste motivații diferite de menținere a comportamentului moral individual, se poate constata că ele se reduc toate la anumite sisteme de reprezentări mintale. Astfel, luând ca exemplu cazul cel mai general și mai simplu, teama de pedepsele divine, care face pe mulți oameni să rămână în limitele stricte ale moralității elementare, este, e drept, un sentiment. Dar la originea acestui sentiment se descoperă, când se analizează mai profund, un întreg complex de elemente de natură intelectuală. Temea de pedepsele divine presupune, mai întâi, că cei ce sunt stăpâniți de ea au ideea de Dumnezeu, presupune, în sfârșit, convingerea că Dumnezeu a impus omeneirii anumite norme de conduită, de la care nimeni nu se poate abate fără primejdie. Este evident că pentru un om, care nu ar avea ideea de Dumnezeu, sau n-ar crede în existența unei realități cosmice corespunzătoare ei, sau nu ar fi convins că Dumnezeu a prescris oamenilor anumite reguli de conduită – teama de pedepsele divine nu ar putea lucra ca un motiv, capabil să-l rețină în limitele stricte ale moralității elementare. În același context, Mircea Eliade¹³ spunea: **„Conștiința unei lumi reale și semnificative este intim legată de descoperirea sacralului... sacralul nu este un stadiu în istoria conștiinței, el este un element în structura acestei conștiințe. În stadiile de cultură cele mai arhaice, a trăi ca ființă umană este în sine un act religios... Sacralul este, și o repet, experiența unei realități și izvorul conștiinței de-a exista în lume. Ce este această conștiință care ne face oameni? Este rezultatul experienței sacralului, rezultatul împărțirii ce se operează între real și ireal”**. Cu alte cuvinte, omul nu devine om decât dacă este religios.

Așadar, fundamentul sufletesc al moralității îl formează, la toți oamenii fără deosebire, anumite sisteme de reprezentări mintale, adică, în definitiv, de credințe și de idei. Sistemele de acest fel, însă, nu sunt niciodată absolut stabile. Ca toate lucrurile omenești, ele sunt supuse schimbării. Ele sunt chiar, din cauza mării mobilități a vieții psihice, mai expuse să se schimbe – mai mult, mai repede, și mai des – decât lucrurile ce alcătuiesc cadrul exterior în care trăiesc oamenii. Și tot ce le schimbă, slăbește, momentan, moralitatea omenească, fiindcă îi zdruncină temeliile.

Dar, asupra factorilor interni care sporesc convingerile unei comportări morale superioare, influențează o serie de factori externi ai mediului social, care slăbesc aceste convingeri. Anarhia intelectuală, fondată pe un progres general al științelor, dar cu o interpretare care favorizează o slăbire a credințelor religioase și deci inclusiv al comportamentului moral corect, a contribuit, obiectiv și subiectiv, la criza morală contemporană.

Libertatea economică sau ceea ce se numește economia de piață poate contribui, de asemenea, la scăderea calitativă a moralității colectivității umane. Când vorbim de lipsa de libertate a vieții economice avem în vedere nu perioada conducerii centralizate a economiei, din perioada comunistă, ci viața economică în afara societății capitaliste care singură este acreditată cu calificativul de economie de piață și libertate economică.

Libertatea economică, în cadrul democrației burgheze, a încurajat pornirile egoiste ale firii omenești, contribuind la scăderea moralității. Că

¹³ Mircea Eliade, *Sacralul și profanul*, București, Editura Humanitas, 1992.

altădată viața economică nu era liberă, cum nu era liberă întreaga viață socială, se știe destul de bine din istorie. În evul mediu bunăoară și la începuturile timpurilor moderne, nu oricine putea deveni, când și cum vroia, producător sau distribuitor de mărfuri. În acele vremuri, producătorii și distribuitorii de mărfuri erau organizați în corporații închise, în așa numitele „bresle” de meseriași și negustori. Această organizare avea, desigur, multe părți rele, dar avea și unele părți bune. Ea înfrâna mai ales concurența, împiedicând-o să ia proporții primejdioase pentru cinstea producătorilor și distribuitorilor de mărfuri. Ea limita mai întâi producția, după nevoile consumației, și permitea astfel ca balanța economică a cererii și ofertei să funcționeze în mod normal – ceea ce era de cea mai mare importanță pentru stabilirea prețurilor și prin urmare pentru rentabilitatea întreprinderilor, care se putea calcula cu destulă siguranță. În acest ev mediu, viața economică era subordonată principiului îndeplinirii nevoilor elementare de hrană, îmbrăcăminte și locuință, adică de subzistență. Circulația averilor și schimbul de mărfuri erau reduse la minimum. Baza materială era producția agricolă și fiecare moșie tindea să producă toate bunurile de care aveau nevoie locuitorii de pe ea. Seniorul însuși nu cumpăra din afară decât câteva articole de lux ca: stofe fine, coloniale și aromate aduse din Orient.

Marea revoluție economică de la sfârșitul secolului al XV-lea a însemnat înlocuirea vieții sociale subordonată producției agricole, printr-o organizare socială întemeiată pe bani și pe credit producând, în structura și spiritul societății medievale, transformări care au determinat întreaga evoluție a istoriei moderne. Prevalența capitalului mobil ruinează baza juridică și economică pe care s-a întemeiat preponderența nobilimii feudale. Principala beneficiară a acestei revoluții – burghezia – nu se putea acomoda cu o situație juridică și o concepție de viață care nu mai corespundeau noilor raporturi de forțe sociale. Conflictul ei cu sistemul feudal al societății și cu ascetismul monahal al Bisericii era deci inevitabil. Renașterea și Reforma constituie justificarea doctrinală a triumfului reportat de burghezie asupra feudalității laice și ecleziastice.

Biserica Catolică îndeosebi, cu spiritul ei de autoritate, cu organizarea ei tiranică și imensele ei bogății, apărea ca principalul obstacol în calea revendicărilor noilor clase sociale care se nășteau. De aceea, toate forțele viguroase și prospere ale secolului al XVI-lea se găsesc în conflict cu Biserica, care, deși incapabilă de a mai satisface noile exigențe de viață, nu renunță la pretențiile ei de dominație absolută asupra sufletului și trupului credincioșilor săi. De aceea, înfrângerea acestei rezistențe constituia preocuparea principală a adepților noului. Și cum s-a făcut ? Printr-o lovitură de geniu a bancherilor italieni care au făcut din marii demnitari ai Bisericii, în frunte cu papii, auxiliarii și complicități afacerilor lor.

La sfârșitul secolului al XIII-lea, Biserica romano-catolică devenise o mare putere seculară. Papii interveneau în alegerea episcopilor și egumenilor din toată lumea catolică. Percepeau o dijmă din venitul tuturor bisericilor, exercitau o jurisdicție care făcea neconținute progrese și trimetea „legații” în toate țările pentru a-și apăra interesele.

Biserica crease un vast aparat administrativ, judiciar și fiscal, care îmbrățișa toată lumea catolică. Întreținerea acestui aparat colosal, cheltuielile

Curiei pontificale, construcțiile monumentale, războaiele cu împărații germani, cereau sume enorme de bani.

Papii dispuneau de nenumărate izvoare de venit. Cele mai importante erau: *dijma*, care se plătea pentru biserică în toate țările catolice (trebuie avut în vedere că toate bunurile Bisericii Catolice sunt proprietatea Curiei papale); *obolul Sfântului Petru*, care se încasa în unele țări, de exemplu Anglia; *contribuțiile excepționale pentru cruciate*, care, în Spania, de pildă, s-au transformat în impozite permanente; *annatele*, care se plăteau la orice schimbare de beneficiu (ori de câte ori un nou titular era numit în fruntea unei mănăstiri sau în scaunul unei episcopii) și reprezentau venitul pe un an al beneficiarului; *expectativele*, care se achitau de candidații numiți într-o funcție ecleziastică înainte ca funcția să fi devenit vacantă; *confirmările, investirile, dezlegările, dispensele, anulările de căsătorie, vânzarea indulgențelor* etc.

Colectorii acestor venituri erau la început oamenii bisericii care depuneau sumele încasate, spre păstrare, în mănăstiri. Dar banii astfel depuși nu numai că nu produceau venit, dar riscau să fie confiscați de principii laici, totdeauna lipsiți de bani. De aceea, în secolul al XIII-lea papii încep să recurgă la serviciul bancherilor italieni, care aveau sucursale în toate țările catolice și se ofereau să plătească, prin băncile lor din Roma, toate sumele pe care Camera apostolică avea să le încaseze în Germania, Anglia, Franța etc. Bancherii executau pe riscul lor operațiile de transport și plăteau și o dobândă pentru depozitele care le erau încredințate. În afară de aceasta, când papii aveau nevoie urgentă de bani, bancherii le ofereau sumele dorite și primeau ca garanții concesiunea unora din veniturile Bisericii. La rândul lor, bancherii câștigau din fructificarea depozitelor care le erau încredințate, din schimbul monedei în care era plătită dijma și din transferul la Roma. O strânsă solidaritate se stabilește astfel între Bancă și Curie, spre cel mai mare folos al bancherilor. Papa pune la dispoziția aliaților săi *fulgerele ecleziastice* pentru a-și încasa creanțele din străinătate. Primii bancheri ai papei sunt din Genova, Pavia și Piacenza. La mijlocul secolului al XIII-lea sunt înlocuiți de bancherii florentini care ajung cei mai bogați și mai puternici bancheri din Italia. Grație legăturilor lor cu papa, florentinii își întind operațiile lor financiare asupra Europei întregi.

Această „dezlegare” dată de Biserică, activităților bancare, a însemnat începutul dinamizării activității economice, cerând un spirit nou care, prin opoziție cu cel feudal, s-a numit capitalist. Întreprinderile mari și comerțul internațional au rupt vechile îngrădiri morale și religioase și au scos activitatea economică din făgașul tradiției și empirismului, pentru a o așeza pe baze raționale și pentru a o îndrepta spre scopuri mai îndepărtate decât satisfacerea imediată a unor necesități locale. S-a creat o nouă mentalitate economică.

Pentru ca noua mentalitate economică să poată triumfa a fost nevoie ca vechile condiții de producție să fie suprimate. Însă, o mare întreprindere nu se poate crea, și odată creată nu poate trăi, dacă nu e organizată după un plan rațional, bine conceput, care să țină seama de scopul urmărit și de mijloacele disponibile și să stabilească un raport avantajos între cheltuieli și venituri. Acest raport se exprimă prin câștig. Câștigul sau beneficiul e condiția esențială a succesului unei întreprinderi. Fără câștig nu poate exista activitate economică de producție și comercială.

În vechiul regim corporatist câștigul era limitat la satisfacerea nevoilor familiale și individuale ale producătorului. Economia capitalistă e întemeiată pe câștigul nelimitat, întrucât nu există câștig, oricât de mare, să nu fie altul și mai mare.

Rezultă că principiul fundamental al activității economice în societatea capitalistă este excedentul veniturilor asupra cheltuielilor. Această tendință de câștig nelimitat a creat o nouă morală, care deseori intră în conflict cu legile comunității umane, fiind deci o sursă de creștere a fenomenului infracțional.

Liberalizarea economică a creat o liberalizare a concurenței, loială sau neloială, care a menținut prețurile de vânzare sub o anumită limită. În aceste condiții, sursa de creștere a producției a depășit capacitatea pieței de absorbție a acesteia. A apărut astfel fenomenul de supraproducție. Care a fost efectul moral al supraproducției? Ea a creat necesitatea de a căuta, cu orice preț și pe orice căi, desfacerea produselor ce se acumulasă în cantități mari. De aici necesitatea, atât pentru producători, cât și mai ales pentru comercianți, de a recurge la mijloace care nu erau totdeauna corecte, care cădeau adesea sub prevederile codului penal. Acele mijloace au alcătuit ceea ce s-a obișnuit a se numi „moravuri comerciale”. Cele mai puțin vinovate dintr-însele erau așa numitele „reclame”. Ele nu constituiau înșelăciuni directe, ca cele ce se practica în tranzacțiile propriu-zise, dintre vânzătorii și cumpărătorii de mărfuri. Ele erau numai atentate la buna credință a publicului, căci, din nefericire, multe din reclame se întemeiau pe neadevăruri sau, în cel mai bun caz, pe exagerări, menite să inducă în eroare asupra valorii adevărate a lucrurilor de care era vorba. Alte reclame atentau pur și simplu la sănătatea oamenilor, cum erau reclamele pentru țigări. Dar, inducerea în eroare a publicului prin reclame incorecte datează de multă vreme. Iată ce scria în aprilie 1859 celebrul filozof englez Herbert Spencer¹⁴ (1820-1903) într-un articol intitulat „**Moravuri comerciale**” și publicat în „*Westminster review*”: **„Înșelăciuni nenumărate, minciuni în cuvinte și în acte, fraude practicate cu premeditare și cu meșteșug – iată ce am găsit pretutindeni. Din aceste ticăloșii, unele sunt ridicate chiar la rangul de instituțiuni, sub numele de «obiceiuri comerciale», și găsesc chiar, sub acest titlu apărători. Fără îndoială, fiecare fraudă nouă este născocită de un negustor ce nu mai are nici o umbră de conștiință. Însă, puțin câte puțin, se mai găsesc și alții care îi urmează exemplul. Aceștia sunt cei, nu direct imorali, dar înzestrați cu o putere de rezistență morală destul de slabă. Cei ce sunt ceva mai cinstiți, sunt neconștienți să adopte și ei meșteșugurile neonestе ale celor dimprejur. Cu cât numărul celor care cedează crește, cu atât fraudă devine mai generală și mai familiară – și cu atât mai anevoie, pentru cei ce n-au adoptat-o încă, să reziste. Concurenții îi strânge cu din ce în ce mai multă cruzime”**. Trebuie remarcat faptul că Herbert Spencer era un bun cunoscător al fenomenului inducerii în eroare a beneficiarilor întrucât era inginer și practicase această profesie mai mulți ani la construirea unor căi ferate din Marea Britanie. A abandonat această profesie și s-a apucat de filozofie când autoritățile au vrut să-l trimită în India, pentru

¹⁴ Giovanni Papini, *Amurgul filozofilor*, București, Editura Uranus, 1991, p.145-173.

același lucru. Este cunoscut și ca unul din marii fondatorii al științei sociologiei, alături de Auguste Comte¹⁵ (1798-1857), de formație tot inginer, cel care a și dat denumirea de *sociologie* acestui nou domeniu științific.

Moralitatea oamenilor este dependentă de factorii externi prin influența condițiilor cum lucrează, în viața lor privată și publică, cu concepțiile generale, mistice sau pozitive – religioase, ideologice, filozofice sau științifice – care predomină în sânul colectivității umane.

Această constatare permite a explica corect modul diferit de comportament al diferitelor colectivități în cadrul comunității sociale mai mari. Astfel, printre oamenii civilizați, se găsesc unii care au, cu privire la forma și structura societăților în care trăiesc, păreri cu totul diferite de acelea ale majorității membrilor ce le alcătuiesc. Ei socotesc, anume, că forma și structura societăților respective sunt, hotărât, rele și că, prin urmare, trebuie înlăturate prin suprimarea celor ce le reprezintă. Ca simple credințe subiective, întrucât nu se manifestă în mod obiectiv, prin fapte concrete, care să poată aduce cuiva vreo vătămare, sunt tolerate, în țările democratice cel puțin, în virtutea principiului libertății de conștiință. Unii anarhiști au trecut însă, în unele cazuri, de la reflexiunea teoretică, pură și simplă, la acțiunea practică. Așa se explică producerea unor atentate contra șefilor de stat, ce s-au succedat cu repeziciune, către sfârșitul secolului al XIX-lea. Seria a început cu asasinarea țarului Alexandru al II-lea al Rusiei și a continuat cu cea a lui Carnot – președintele Republicii Franceze, a lui Mac-Kinley – președintele Statelor Unite, a regelui Umberto al Italiei, cu tentativa de asasinat a regelui Alfonso al XIII-lea al Spaniei, cu asasinarea împărătesei Elisabeta a Austriei etc.

Faptele acestea au fost considerate, firește, de justiția popoarelor respective, drept crime și pedepsite în consecință. Cu toate acestea, autorii lor nu le comiseseră din răutate și în scopuri personale. Ei n-au căutat să-și însușească bunurile materiale ale victimelor lor, nici nu avuseseră nimic personal cu ele. În unele cazuri, chiar, nici nu le cunoscuseră decât din fotografiile pe care și le putuseră procura și nu le văzuseră în realitate decât în momentul când încercaseră să le suprimă. Cu alte cuvinte, anarhiștii în cauză nu au fost îndemnați să comită crimele pe care le-au comis, decât numai de o anumită concepție socială, ce putea fi considerată ca dezinteresată, ce era chiar, din punctul lor de vedere, ideală. Comportarea lor era astfel în conformitate cu modul cum înțelegeau ei lumea și lucrurile omenești. Dar, prin extinderea acestei idei caracteristice unui microgrup, în masa colectivității umane, depășind un prag de putere, ele pot produce o răsturnare violentă a orânduirii statale. Și aceste idei pot fi materializate pe cale legală cum a fost în Germania în 1933 sau pe cale violentă cum a fost în Rusia în 1917.

Cu circa două milenii în urmă Ovidiu scria (Tristia, 1, 266): „**Nu există ceva de folos care să nu poată fi și vătămător. Ce-i mai util ca focul ? Și totuși când cineva vrea să incendieze o casă, el se înarmează cu foc. Medicina dă uneori sănătate, alteori o ia; ea ne arată ce buruieni tămăduiesc și care din ele sunt vătămătoare. Și tâlharul poartă sabie și călătorul prudent. Dar pe când unul caută să atace, celălalt își poartă**

¹⁵ Giovanni Papini, *Amurgul filozofilor*, București, Editura Uranus, 1991, p.107-143.

ajutor. Elocvența se învață pentru a pleda cauze drepte; dar tot ea ocrotește pe vinovat și asuprește pe inocent".

Se pune, deseori, întrebarea: care este valoarea relativă a unei categorii sau alta de norme morale? Răspunsul, se pare că, este determinat de distanța ce separă categoria normelor morale respective de condițiile ideale ale vieții în comun a oamenilor, sau, cu alte cuvinte, ale vieții sociale. Cu cât se apropie mai mult de acele condiții, cu atât valoarea normelor morale considerate este mai mare și invers.

Dar, care sunt aceste condiții ale vieții sociale? Acestea sunt, mai ales, trei. Este, în primul rând, recunoașterea dreptului la existență a fiecărui om și, prin urmare, respectul vieții lui și a tot ce-i necesar pentru a putea trăi. Este, în al doilea rând, simpatia pentru suferințele fiecărui om și, prin urmare, dorința de a le cruța sau, când sunt inevitabile, de a le ușura. Este, în al treilea rând, simpatia pentru năzuința firească a fiecărui om de a se dezvolta, de a-și îmbunătăți și înfrumuseța viața și, prin urmare, dorința de a-l ajuta, atât cât este cu putință, în eforturile pe care le face în acest scop, sau, cel puțin, de a nu-l împiedica.

În măsura în care normele de conduită ale oamenilor, în sânul diferitelor societăți pe care le formează, se apropie de aceste condiții ideale ale vieții în comun, adică contribuie mai mult la realizarea lor, valoarea lor etică este mai mare. Și invers, cu cât normele de conduită ale oamenilor, în societățile care le alcătuiesc, se depărtează mai mult de condițiile ideale ale vieții în comun, contribuind mai puțin la realizarea lor – sau chiar împiedicând-o – cu atât valoarea lor etică este mai mare.

Tragismul situației omului constă în aceea că el este nevoit să trăiască în cadrul unei rânduieli naturale și obiectivate, adică necesitatea acționează în mai mare măsură asupra lui decât acționează în el libertatea. Societatea nu este o ființă aparte, și nici un organism. Sub acest raport este absolut falsă metafizica colectivismului care consideră colectivitatea socială drept realitate situată deasupra omului. Societatea este, într-adevăr, o realitate. Realitate nu numai a lui „eu” și „tu”, ci și a lui „noi”. Dar realitatea lui „noi” nu conferă nicidecum dreptul de a recunoaște primatul societății asupra personalității umane. În afara omului și a relațiilor interumane nu există societate, ori ea există numai ca ceva exterior în raport cu natura omului însuși. Universalismul lui Hegel, Marx, Durkheim, ș.a., care acceptă primatul societății în raport cu personalitatea umană este considerat un fals universalism, el se bazează pe logica realismului conceptelor, pentru care generalul este mai real decât individualul.

Libertatea personalității umane nu poate fi primită de la societate și, în virtutea originii și naturii sale, nu depinde de ea, libertatea aparține omului ca ființă spirituală. Dacă nu are ambiții totalitare, societatea trebuie doar să accepte libertatea. Acest adevăr de bază despre libertate și-a găsit expresia în doctrina-dreptului natural, a drepturilor omului, independent de stat, a libertății, nu numai în cadrul societății, ci și în raport cu societatea ale cărei pretenții sunt nelimitate. Doctrina dreptului natural, care recunoștea drepturile omului independent de drepturile politice, stabilite de stat, comitea o greșeală teoretică absolut inerentă metafizicii imature. În realitate, drepturile inalienabile ale omului, care delimitează puterea societății asupra

omului, sunt determinate nu de natură, ci de spirit. Sunt drepturi spirituale și nu drepturi naturale - natura nu conferă nici un fel de drepturi. Aceeași greșeală era comisă și de cei care înfăptuiau revoluția în numele naturii; revoluția poate fi înfăptuită numai în numele spiritului, iar natura, respectiv instinctul inerent omului, nu crea decât noi forme de înrobire.

Finalitatea vieții umane nu este de ordin social, ci de natură spirituală. Pe de altă parte însă, ar fi cu totul eronat să se facă o discriminare între actul individual-moral și cel social-moral. Nu poți să fii un om moral și un bun creștin în viața personală și să fii, în același timp, un nemilos exploatator și un om amoral în viața socială ca reprezentant al puterii, ca patron sau cap de familie. Este fals și inuman să deosebești omul ca atare de rangul său ierarhic, cu care să-l înlocuiești. Cauza principală a crizei societății umane rezidă în neînțelegerea principiului că ce ție nu-ți place, altuia nu face sau a poruncii creștine: iubește pe aproapele tău ca pe tine însuși. În baza absenței unei asemenea conștiințe soluționarea problemei relațiilor între om și societate este imposibilă. Numai noua concepție a creștinismului, numai înțelegerea lui ca religie a transfigurării nu doar personale, ci și cosmice și sociale, respectiv sporirea în conștiința creștină a elementului mesianic și profetic pot duce la rezolvarea problemei dureroase a relațiilor omului cu societatea.

Omul este un subiect și o personalitate, ceea ce îndreptățește regimul social care recunoaște acest lucru.

6. Din psihologia poporului român

„Ceea ce se poate afirma cu siguranță, în actualul stadiu de dezvoltare al cercetărilor, este că, începând din prima jumătate a mileniului al II-lea î.e.n., în întreaga zonă carpato-balcanică este vorba, în principal, de un singur popor, care, începând cu secolul al VI-lea î.e.n., va fi cunoscut în izvoarele literare sub numele de geto-daci”¹⁶.

Rezultat al unei evoluții de peste trei milenii, în împrejurări istorice deosebite, tragice – cum n-au fost hărăzite în Europa decât la popoarele din peninsula Balcanică – civilizația geto-dacică și apoi cea românească a fost nevoită, în decursul vremii, să pornească viața socială, de la început, clădind pe un deșert. Războaiele cu Imperiul Roman care s-au soldat cu ocuparea, colonizarea și, ca rezultat, formarea Poporului Român, supus apoi năvălirilor barbare, asupririi asiatice și regimului de devastare care a durat peste cinci secole, apoi epoca fanariotă, și în sfârșit partidele politice în epoca modernă, au zădărnicit nu numai dezvoltarea exterioară a civilizației, ci au avut și o dezastruoasă înrâurire asupra sufletului rasei: i-au modificat mentalitatea, spiritul, caracterul, morala; au prefăcut, cu alte cuvinte, însăși cauza faptelor: determinarea lăuntrică. Ca martor al vremurilor din perioada interbelică, omul de cultură Nicu Porsenna (1892-1971) scrie: **„Astăzi nu se mai jefuiește țăranul, ci bugetul public. Partidele politice, organizate ca cete de pradă, numesc pe toți membrii lor în slujbe de Stat. Această armată de funcționari inutili neputând fi plătită, sunt ținuți toți cu lefuri de sărăcie, siliți să trăiască din**

¹⁶ Ion Horațiu Crișan, *Civilizația geto-dacilor*, Vol.1, București, Editura Meridiane, 1993, p.25.

mită și bacșiș. Marii slujbași găsesc însă mijlocul de a deveni «milionști cu palaturi», negreșit în paguba pungii contribuabilului. Tot de acolo se strâng averile fabuloase ale oamenilor politici, ca pe timpul vizirilor... Incapacitatea și spiritul de pradă al conducătorilor nu e cauza, ci efectul stării generale de lucruri; acești nepregătiți, acești exploatare sunt doar produsul mediului obștesc, de un nivel intelectual și moral atât de scăzut. Cu știință, sau poate inconștient, ei lasă țara să se descompună, să piară. Iar Omul istoric al României încă nu s-a ivit¹⁷.

Constantin Rădulescu-Motru (1868 – 1957) scrie „Psihologia socială are drept scop să determine și să explice însușirile sufletești ale unei populații. Însușirile sufletești ale unei populații sunt condiționate de trei factori principali: de fondul biologic ereditar al populației, de mediul geografic și de caracterele instituționale dobândite de populație în timpul evoluției sale istorice.

1.În fondul biologic ereditar sunt cuprinse dispozițiile organice, cu care indivizii, care compun populația, vin pe lume; dispoziții care reglementează în mod direct funcțiunile vieții vegetative ale populației și prin acestea, apoi, indirect, pe acelea ale vieții sufletești. În acest fond biologic ereditar ceea ce interesează sunt dispozițiile deficiente și patogene, care scapă de sub influența oricărei educații. Normalul, interesează mai puțin, fiindcă el este dirijabil. Anormalul, adică dispozițiile bolnăvicioase, creează piedici și fatalități pe care nici o putere nu le poate înlătura.

2.În mediul geografic intră toate formele de energie care înconjoară și provoacă reacții în sufletul populației: clima, natura solului; posibilitățile de producție pe terenul muncii; flora și fauna; natura granițelor etc.

3.În sfârșit, în caracterele instituționale sunt cuprinse manifestările tipice de natură spirituală. Ele sunt diferite de acelea provocate de fondul biologic ereditar și de mediul geografic; sunt manifestări aparținând experienței istorice a populației, care prin tradiție se repetă în mod constant în decursul unei lungi durate de timp. În numărul acestora sunt: vorbirea, obiceiurile morale și juridice, concepțiile preferate în prețuirea lumii și a vieții; trăsăturile naționale¹⁸.

Dumitru Drăghicescu (1875 - 1945) scrie: „În teză generală, sufletul și caracterul unui popor sunt, la un moment dat al dezvoltării lui, rezultatul a *trei serii de cauze bine definite*. Acestea sunt, *mai întâi, elementele etnice primordiale*, aluatul de rase din care el s-a constituit; *în al doilea rând, împrejurările istorice și sociale*, în care aceste elemente etnice au trebuit să se contopească și în care poporul, ce a rezultat din contopirea lor, a trebuit să crească și să se dezvolte; și, *în al treilea rând, în sfârșit, condițiile și împrejurările istorice și sociale actuale*, care împrumută sufletului etnic culoarea actualității¹⁹.

¹⁷ N. Porsenna, Regenerarea neamului Românesc, București, Editura Vremea, 2001, p.21.

¹⁸ Constantin Radulescu-Motru, Psihologia poporului român, București, Editura Paideia, 1999, p.12.

¹⁹ Dumitru Drăghicescu, Din psihologia poporului român, București, Librăria Leon Alcalay, 1907, p.7.

Poporul român s-a format din masa romanică, ce se întindea din nordul Carpaților până aproximativ în centrul peninsulei balcanice, fiind singurul popor european având „act de naștere” prin Columna lui Traian, care confirmă că s-a născut european și, de asemenea, s-a născut creștin.

„Cuibul nostru etnic și centrul de radiere, de roire istorică, a fost ținutul Ardealului și Olteniei; mai ales al Ardealului, acolo unde s-a întâlnit și a vibrat mai mult sinergia daco-romană. De aceea trebuie să ne raportăm în primul rând la Ardeal, această inimă etnică și principală coordonată, pentru a ne înțelege obârșia etnică”²⁰.

Constantin Noica scrie: „Ardealul, o știm bine, este singura dintre cele trei țări care n-a avut, până în 1918, o independență românească, așadar cea care a fost tot timpul dezmințită. Dar ea s-a afirmat tocmai în această dezmințire; ba nu numai că s-a afirmat pe sine, dar a trimis tot timpul în celelalte două țări, prin descălecări de voievozi, de ciobani și de cuvinte (da, de cuvinte ce au trecut neconținut munții), principii de afirmare, sfârșind cu învățătorii cei mari, de la Gheorghe Lazăr la filologi și la Titu Maiorescu, prin care școala și cultura, în cele două țări românești libere, au căpătat puteri noi, adesea puterile lor adevărate. [În ce privește Biserica Unită] Ea a fost concepută, de către stăpânitorii de-atunci, desigur (în ce privește aspectul politic, nu cel religios, firește) în scopul de a capta, dezminți sau dezmina lumea românească... Dar din «răul» acesta aparent, Ardealul a știut să facă un bine. Tocmai cei «înstrăinați», potrivit cu gândul celor rămași la vechea credință, au venit să aducă ființei românești regăsirea de sine. Ei latinizații, au adus neamului lor întreg conștiința vie a latinității, astfel încât, de la numele latinești pe care le-au dat pruncilor, tocmai pentru ca ele să nu mai fie înstrăinate, până la marile opere istorice dar mai ales lingvistice, ei sunt cei care au pregătit descălecarea culturii, în Muntenia și Moldova, cu învățătorii de care pomenim, cu filologii de la Societatea Academică; ei sunt cei care au contribuit să ducă la «trezirea din somnul cel adânc», de care vorbea Andrei Mureșanu, el însuși ardelean, acest Faust al nostru, precum îl vedea, cu generozitatea sa față de istoria noastră și eroii ei, moldoveanul, ardeleanul și munteanul Eminescu. Ființa românească din Ardeal a avut astfel vocația «ființei» adevărate, devreme ce a putut converti în bine, adică în spor de realitate istorică, chiar și ceea ce părea s-o primejduiască. Adevărul și ființa sunt acolo unde înfrângerea poate fi prefăcută în biruință”²¹.

Dar, influența a fost inversă, în anul 1982 a apărut, sub egida Academiei Ungare, cartea de 560 p. a profesorului Ferenc Bakos, de la Universitatea din Budapesta, intitulată *Istoria elementelor românești în limba maghiară*. Autorul menționează existența în limba maghiară de referință, standard, cât și în graiuri, a peste 2300 de cuvinte de origine română, o cifră impresionantă, echivalentă cu aproape trei lexiciuri țărănești. De asemenea, în *Dicționarul etimologic al limbii maghiare*, 3 vol., însumând peste 3400 p.,

²⁰ Vasile Băncilă, Un aspect al Ardealului, În: Gândirea, Anul XVIII, nr.2, februarie 1939, p.94

²¹ Constantin Noica, Istoricitate și Eternitate, Tribuna, an XX (1976), februarie, 19, nr.8, p.6.

figurează numeroase cuvinte de origine română; de această dată numai în limba literară maghiară. Aceasta în contextul în care se subliniază că „*în limba română nu există nici un singur cuvânt de origine maghiară*”. Interesant este faptul că acum cuvintele originale românești, luate în considerare de Ferenc Bakos ca fiind la baza formării lexicului maghiar, sunt considerate, de unii lingviști din România, ca derivând din limba maghiară.

Muntenia și Moldova au fost, cel puțin în parte, semănătura Ardealului. Acesta a fost de la început mai plin de oameni, deci de istorie, și a trebuit să dea germenii istorici și celorlalte părți românești. Legende de Negru și Dragoș Vodă, pe care tradiția populară - care rareori e gratuită - s-a încăpățânat atât de mult timp să le păstreze prin veacuri, împreună cu tradiția romanității noastre trainice, au măcar acest înțeles de omagiu pentru locul, de unde mai ales a pornit istoria românească.

Popoarele au întotdeauna un destin în fond unic, chiar când se găsesc sub stăpâniri diferite. Perspectiva aceasta de a considera, până la un punct, Muntenia și Moldova, că au creat istorie sub delegația Ardealului, ajungând la urmă să capete atâta prestigiu, încât să se poată întoarce asupra originilor și să cuprindă și Ardealul pentru a ridica toate provinciile românești pe același platou liber de trăire istorică, dă puțința de a vedea unicitatea de destin a poporului român în cele două mii de ani, dă puțința de a vedea împărțirea rolurilor etnice și crearea debușeurilor istorice, astfel încât esența românească indivizibilă să fie valorificată sub soare.

Descălecările Ardealului în Principate au fost numeroase și aproape continui și ele trebuie luate într-un înțeles larg, uneori simbolic, pentru a fi înțelese și valorificate de conștiința noastră istorică actuală. După ceea ce s-a obișnuit să se numească întâiul și al doilea descălecat, după originile noastre daco-romane legate mai ales de Ardeal și după întemeierea Principatelor să nu uităm că Ardealul ne-a trimis, de-a lungul vremurilor, mocanii săi, negustorii săi, coloniștii săi. Mocanii, care, în peregrinările lor cu turmele de oi și fiind vehicule vii de folclor, au ajutat la unitatea duhului românesc și a graiului. Pe drumul de negoț al Brașovului, Ploieștilor, Buzăului, Brăilei, au venit numeroase energii ardeleni, ce au pus baza economiei noastre orășenești. Aceste figuri de negustori vajnici, de cea mai bună tradiție, pe care ni i-a dat Ardealul și la școala cărora au crescut mulți negustori din Vechiul Regat, vor fi pomeniți de istorie ca tot atâția ctitori ai vieții noastre economice. Satele mocănești din Dobrogea sunt așezări temeinice făcute de oameni, care au știut să fie stăpânii locului unde s-au așezat, să cucerească spațiul pentru ei și pentru neamul căruia aparțin, amintind energia străbătătoare și metodică a legionarilor și coloniștilor romani. Și nu numai în Dobrogea.

Însușirile inițiale, aduse de aceste elemente etnice, s-au putut dezvolta într-o direcție sau alta, după cum au fost determinate de împrejurările istorice mai însemnate. Din acest punct de vedere, negreșit că materia etnică, din care s-a dospit neamul românesc, fiind felurită și multiplă, ea a adus cu sine însușiri primordiale, ireductibile. Astfel, la origine: **„Etnicul românesc a fost constituit prin contribuțiile diferitelor seminții de popoare, dinlăuntrul hotarelor Daciei vechi, seminții apropiate între ele și unificate, în decursul unui lung șir de secole într-o singură națiune română, sub**

influența conștiinței dobândite despre comunitatea lor de origine, despre comunitatea lor de limbă și despre comunitatea lor de destin”²².

Referindu-se la acest aspect, Mihai Ralea (1896 - 1964) scrie: **“Toate popoarele moderne sunt produsul unui amestec de rase. La noi însă multiplicitatea raselor și influențelor care au plămădit poporul de astăzi a fost mai mare ca oriunde... Dacă în altă parte combinația de rase n-a avut loc decât la formarea poporului, aici, chiar și după aceea, teritoriul nostru a fost rând pe rând invadat pacific sau războinic de slavi, turci, greci, tătari, ruși, germanii poloni, evrei, armeni etc. etc. Dintr-o așa enormă variație de influențe și contribuții reiese desigur o anumită neutralizare de caractere. Nu s-a format încă un nucleu central, o tonalitate preponderentă. Cel ce va voi să facă psihologia poporului nostru va trebui să se lovească numaidecât de acest haos de elemente străine, incomplet digerate încă. Un caracter esențial nu se afirmă și nu se impune decât după secole de libertate care urmează consolidării definitive de stat. Psihologia noastră nu e complet întocmită, e în devenire, nu e precizată, ci în curs de precizare. Avem azi abia indicații asupra direcției către care mergem, veleități, simptome vagi de ce va fi mâine”**²³.

Cercetările etnologice precizează însă că amestecul interetnic și inter-rasial sunt benefice. **„Civilizațiile cele mai cunoscute au apărut totdeauna după un amestec mai intensiv de rase diferite. Civilizația egipteană a început când primilor ocupanți de pe valea Nilului li s-au suprapus cuceritorii veniți dinspre răsărit. Cea chaldeeană a ieșit din contactul – și din conflictele - elamiților și sumerilor cu semiții. Cea egeeană s-a născut când au debarcat în Cyclade și în Creta branchicefalii, carieni, amestecându-se cu dolichocefalii indigeni. Și unde s-a format civilizația greacă, punctul de plecare al civilizației europene, dacă nu pe coasta asiatică a Mediteranei, în urma contopirii cu elenii invadatori? Iar dacă, în lumea greacă, Atena s-a dezvoltat atât de târziu, a fost numai fiindcă situația ei geografică a ferit-o la început de invazii...”**

La popoarele europene de astăzi, oamenii de geniu apar, mai ales, la frontierele lor etnografice”²⁴.

Dar ce înseamnă etnic? În DEX: **ÉTNIC,-Ă, etnici,-ce, adj. Referitor la apartenența la un popor; privitor la formele de cultură și de civilizație specifice unui popor.** Ca urmare, se poate spune că **etnicul unei națiuni este sufletul unei națiuni**, întrucât acest suflet se manifestă sub influența conștiinței de comunitate între membrii unei națiuni. **Etnicul are și sensul de caracter național.** Există un tip etnic român, iar dacă vrem să cunoaștem acest tip să studiem locul ocupat de etnicul românului în tipurile de personalitate, tipuri de cultură, tipuri istorice și tipuri vocaționale.

Însă, **„spiritul și sufletul nu sunt entități deosebite. Dar sunt moduri deosebite, iar deosebirea dintre aceste moduri e singură în stare, chiar și pe treapta cea mai de jos – la cel mai umil creștin, de pildă -, să poarte către împlinirea unui destin spiritual... Viața sufletească cere,**

²² Constantin Rădulescu-Motru, *Etnicul românesc. Naționalismul*, București, Editura Albatros, 1996, p.68.

²³ Mihai Ralea, *Scrieri vol. 7*, București, Editura Minerva, 1989, p.131.

²⁴ P.P. Negulescu, *Geneza formelor culturii (2)*, București, Editura Minerva, 1993, p.261.

pentru bunul ei mers, cucerirea anumitor automatisme. O experiență reușită, o reacțiune reușită de pildă, tinde să devină, în ordinea vieții sufletești, un reflex și, prin evoluare, un adevărat instinct... Viața sufletească cere neîncetat moduri de adaptare – trebuie să simplifici, adică să clasezi, să reduci obiectele la tipuri, iar modurile de comportare față de ele, la mecanisme... Viața sufletească din noi duce la un primat al mijloacelor, al tehnicității; la o formalizare prin repetarea unei comportări reușite. Ea se încheagă deci în jurul anumitor automatisme, al unor soluții tipice, într-un cuvânt al unor gata-făcuturi.

Dar viața spiritului cere, tocmai dimpotrivă, înfrângerea anumitor automatisme și a oricăror gata-făcuturi. Ceea ce condamnă obișnuit spiritul este mai ales tehnicitatea, adică primatul mijloacelor. O desfășurare spirituală înseamnă una care se pune în termeni neîncetat noi. Interesant pentru spirit este conținutul său de viață și noutatea acestui conținut... Viața sufletească regăsește permanent modurile individului, în timp ce viața spirituală le caută pe cele ale persoanei²⁵. În istoria spiritului omenesc, Auguste Comte (1798 – 1857) susține că ar exista trei faze: **starea teologică**, în care inteligența își explică fenomenele naturii prin cauze supranaturale, prin miracol și intervenții arbitrare; **starea metafizică**, în care explicațiile sunt date de cauze abstracte, a priori; **starea pozitivă**, când spiritul omenesc nu se mai întreabă pe sine, prin observație și experiență. Actualmente, din punctul de vedere al științei de azi, se consideră că a patra stare a spiritului omenesc e posibilă a fi **starea matematică**.

Dezvoltarea spirituală, a vieții sufletești, în fond a psihologiei etnice, se produce având la bază progresul culturii comunității umane respective. Ca urmare, rezultă că atât psihologia individuală, cât și psihologia colectivă se formează pe fondul unei creații și însușiri culturale, în timp și spațiu respectiv. Ori, dacă ne referim la psihologia poporului român creația culturală în timp există de la formarea sa însă cantitativ foarte redusă până în partea doua a secolului al XIX-lea. Golul acesta a fost „umplut” de culturi provenite din spații sau zone geografice diferite, de la est sau vest, din orient sau occident. Poziția geografică a țării noastre a favorizat pătrunderea elementelor culturii atât a celei orientale, cât și a celei occidentale la sufletul românilor. „Din ambivalența complexă oriental-occidentală românească, în care intră nu numai o structură orientală și occidentală generală, ci multe din simplitățile variate ale Orientului și Occidentului, se explică deschiderea poporului nostru pentru modurile de trai, pentru culturile, pentru limbile străine și proverbiale lui înțelegere pentru toți străinii... De aceea, românii câștigă sufletește cu ușurință pe străini, dar se deznaționalizează cu ușurință când se află între străini”²⁶.

Când ne referim la Orient și Occident nu avem în vedere două entități geografice, ci două mentalități bazate pe filosofii diferite. Actualmente, cele două orientări nu se mai găsesc în opoziție directă, întrucât mentalitatea științifică și globalizarea sistemului informatic au „învecinat” toate zonele

²⁵ Constantin Noica, Echilibrul spiritual. Studii și eseuri, București, Editura Humanitas, 1998, p. 240.

²⁶ Dumitru Stăniloae, Reflexii despre spiritualitatea poporului român, Craiova, Editura Scrisul Românesc, 1992, p.8.

globului fapt ce conduce la concluzia că planeta noastră este unificată intelectual prin modul de a gândi, prin știință. Dacă în antichitate se putea vorbi despre conceptul de „Omul în Univers” pentru China, de „Înțeleptul în solitudine” pentru India, de „Înțeleptul în cetate” pentru Grecia sau idealul medieval al cavalerului rătăcitor în Căutarea Gralului pentru Evul Mediu mediatizat de Don Quijote, în cultura modernă s-a generalizat conceptul de „Omul de afaceri” mediatizat simbolic de actorul Larry Hagman (1931-2012) as J.R. Ewing, în serialul Dallas.

Orient și Occident sunt doi termeni care devin concepte culturale și identitare odată cu confruntările între civilizații pe care le deschid marile descoperiri geografice. Conținutul celor doi termeni nu este univoc, ci încărcat de sensuri în care se țes și conlucrează numeroase variabile: istorice, politice, religioase – culturale în general. Identificarea trăsăturilor esențiale ale occidentului și ale orientului au condus la următoarele constatări: în apusul și centrul Europei, domnește o mentalitate, iar către răsărit, către posturile cele mai avansate ale Asiei, o alta. Popoarele din centrul și apusul Europei, cu toate deosebirile culturale dintre ele, prezintă o aceeași civilizație. Tehnicile lor, felul de a vedea viața, felul adaptării la mediu sunt comune. Dincolo, la frontierele Asiei, ca o peninsulă intrată în viața Europei, turcii, rușii, o parte din popoarele balcanice constituie o altă lume, cu alte legi, cu alt suflet, cu altă filozofie.

Toată civilizația occidentală poate fi caracterizată prin cuvintele: aptitudine creatoare. Ridicat deasupra mediului, dominându-l prin stăpânire de sine, prin curaj, prin răbdare și inițiativă, occidentalul e spirit activ înaintea de toate. El prefăce ambianța, sfîntește locul, căruia îi impune legea și ideea sa care îl ascultă docil și învins. Apuseanul este stăpânul voinței sale elastice și ferme în același timp și pentru aceasta e și stăpânul lucrurilor înconjurătoare. Curajul său e când temerar, când rezonabil. Știe să riște și a subjuga forțele naturii, sezoanele, fauna și flora. Dar mai ales a inventat tehnica, care i-a devenit aliat ascultătoare²⁷.

Psihologia orientalului e exact contrară. Ea se reduce, de obicei, la o resemnare pasivă. Dacă occidentalul se impune mediului, orientalul se supune. Forța naturii îl zăpăcește, îl zdrobește, îl apasă. Recunoaște într-însa cine știe ce forță religioasă misterioasă, contra căreia i se pare inutil să mai lupte. Ordinea evenimentelor i se pare stabilită de un zeu infailibil. Fanatismul adică constatarea acestei așezări prestabilite și pe care voința omului e prea slabă ca să o îndrepte, i se pare singura soluție. Totul e acceptat așa cum se prezintă. Nici un orgoliu, nici o ambiție, nici o rezistență. Imaginația și voința nu prefac deloc realitatea înconjurătoare. Filosofia vieții e supunerea, resemnarea la forțele care ne depășesc și pe care nu le putem schimba, ci doar îmblânzi prin ascultare. Idealul său e în masa anonimă, în colectivitatea absorbantă.

Între tipuri extreme de civilizație, între aceste două interpretări ale existenței, datorită a două structuri deosebite, între creațiunea occidentului și resemnarea orientului, se poate găsi o valoare. Se numește această structură sufletească – adaptabilitate.

²⁷ Jean Gimpel, *Revoluția industrială în evul mediu*, București, Editura Meridiane, 1983.

Se remarcă, aşadar, drept caracteristici esenţiale ale spiritului occidental, activismul (activitatea), aptitudinea creatoare, voluntarismul, credinţa că totul e posibil, încrederea în forţele proprii, afirmarea individualităţii.

În privinţa spiritului oriental, se remarcă, dimpotrivă, resemnarea pasivă, fatalismul, supunerea, masa anonimă.

În aceste tendinţe contradictorii, se situează mentalitatea românească, dominată de structura sufletească pe care criticul o numeşte adaptabilitate.

Theophile Gautier (1811 – 1872) menţiona în Secolul al XIX-lea: Cultura umană a apărut în Extremul Orient (în Asia), a trecut prin Africa şi a ajuns în Europa. Dar ce este cultura şi ce este civilizaţia? Există numeroase definiţii posibile pentru o cultură, fiecare fiind utilă în raport cu cercetările de un anumit gen. **„Cultura înseamnă viaţa spirituală a omului sau a oamenilor, indiferent de societate. Valorile culturii caută să se întemeieze într-un mod independent, în afară de contingentele concrete. Realizările care aparţin civilizaţiei nu presupun, în mod necesar, valori absolute; ele sunt relative şi depind de condiţii externe. Civilizaţia ar însemna astfel viaţa civilis, viaţa în cetate, cum era în trecut, sau viaţa în cetăţi, cum este în prezent, când e vorba de o naţiune sau de naţiuni federale”**²⁸.

Se mai spune, în general, că civilizaţia este totalitatea operelor materiale ale colectivităţii, iar cultura, totalitatea operelor spirituale. Cultura, în general, este sistemul de principii²⁹ după care are loc întreaga activitate, pe toate laturile, a unei colectivităţi. În civilizaţie nu există principii, ci reguli³⁰; nu există nici în ştiinţă, în medicină sau în religia lor, unde faptele cele mai diverse se învălmăşesc laolaltă. Astfel, termenul *a cultiva* se utilizează pentru a asigura îngrijirea, în sensul creşterii unui lucru – se cultivă o plantă, se cultivă un câmp etc. Termenul civilizaţie se foloseşte acolo unde termenul de cultură nu are sens; se civilizează o societate sau un om, dar nu un animal sau o plantă. Se poate civiliza un sălbatec, se pot introduce într-o societate primitivă foarte multe din binefacerile civilizaţiei moderne – prin aceasta ea nu a devenit o societate cultă. Elementele civilizaţiei se pot importa, cele ale culturii se creează.

Cultura nu este o condiţie de existenţă pentru a emana civilizaţie, este o condiţie pentru organizarea ei astfel încât să determine formarea unei societăţi umane echilibrate, organice; între ele, deci, nu este un raport de implicaţie de la antecedent la consecvent. Dacă civilizaţia este expresia unor principii organice, dacă se articulează armonic, dacă este dublată de o structură principială, ea exprimă existenţa unei culturi. O mare civilizaţie se poate dezvolta şi în afara unor criterii majore de cultură; intervenţia culturii se manifestă numai în modalitatea şi organicitatea unei civilizaţii şi nu, pur şi simplu, în postura de a fabrica produse ale civilizaţiei. O societate cu o civilizaţie dezvoltată organic sub manta de supraveghere a culturii a fost societatea chineză.

²⁸ Anton Dumitriu, ibidem, p.117.

²⁹ **PRINCIPIU**, *principii*, s. n. **1.** Element fundamental, idee, lege de bază pe care se întemeiază o teorie ştiinţifică, un sistem politic, juridic, o normă de conduită etc. **2.** Element primordial, cauză primară sau punct de plecare a ceva; **3.** Convingere intimă, punct de vedere propriu.

³⁰ **REGULĂ**, A pune în ordine, a aranja, a rândui; a sistematiza; A pune la punct un mecanism, a face să funcţioneze regulat; a repara, A regla, a potrivi.

„Ideile directoare ale chinezilor au organizat, o dată pentru totdeauna, omul și natura într-un întreg, într-o totalitate bine ordonată. Există o solidaritate completă între om și natură, între societate și univers, care formează împreună un sistem de civilizație. A cunoaște natura înseamnă a cunoaște omul și societatea... Ideea care predomină mentalitatea chineză este de a funcționa, a gândirii nu este de a cunoaște, ci de a secreta o ordine totală și, prin aceasta, are o acțiune civilizatoare”³¹. „Remarcabil este că în China nu au existat niciodată «caste» și nici sclavi. De prin secolul al III-lea înaintea erei noastre, regimul feudal este abolit, funcțiunile devenind accesibile cărturarilor. Oricine putea să ajungă pe treapta cea mai de sus a administrației, după gradul școlii pe care o absolvea. Astfel s-a înființat o aristocrație a culturii, pe care Occidentul se străduiește, de puțin timp, să o realizeze, o noblete, un mandarinat intelectual”³².

La cunoașterea, în Europa, a realităților chineze și-a adus contribuția și Spătarul Nicolae Miclescu (1636 - 1708) care a fost trimis într-o misiune diplomatică de țarul Rusiei, în fruntea unei delegații de 150 de oameni. Plecând din Moscova în 3 martie 1675, staționează pentru pregătiri de drum și aprovizionare în orașul Tobolsk, iar de acolo cu bărcile, pe afluentul râului Obi, Irtâș, coboară, străbătând aproape toată Siberia, spre râul Argun, din extremitatea cea mai estică a Chinei, de unde, călătorind pe uscat, ajunge cincisprezece luni mai târziu, adică pe 20 mai 1676, la Beijing.

În urma călătoriei a realizat trei scrieri de o excepțională însemnătate în cadrul cel mai larg al contactelor dintre Europa și Asia: **“Cartea în care e descrisă călătoria prin Siberia, din orașul Tobolsk până la hotarul Chinei”, “Raportul soliei în China” și “Descrierea Chinei”**, care au atras atenția nu numai autorităților, savanților și literaților ruși, ci și a lumii științifice europene.

În prag de secol XXI, odată cu globalizarea fluxurilor financiare, a sistemului informatic și a puterilor militare prin Consiliu de Securitate al ONU, China se adaptează la noile condiții modificându-și mentalitatea printr-o contribuție masivă la distrugerea mediului înconjurător³³.

O putere culturală asiatică a lumii antice a fost India. **„În India nu întâlnim o grijă asemănătoare (celei Chineze) pentru cunoașterea precisă a trecutului și delimitarea lui cronologică... Țara aceasta, care a fost contemporană gloriei Egiptului, a Babilonului, a Persiei, a Romei – și care le-a văzut pe toate apunând și date uitării -, fără îndoială că ascunde o taină în viața și în spiritualitatea ei. Acest secret al vieții fără de moarte, pe care îl stăpânește India, rezidă în primatul pe care l-au avut întotdeauna acolo spiritul și spiritualitatea. Nicăieri ca în India nu este mai mult respectat omul care a renunțat la datoriile și fericirile lumești ca să-și închine viața adevărului, spiritului. În timp ce alte civilizații se întemeiau pe ideea de justiție, de bine, de frumos – cum au**

³¹ Anton Dumitriu, ibidem, p.26.

³² Anton Dumitriu, *Culturi eleate și culturi heracleitice*, București, Editura Cartea Românească, 1987, p.27.

³³ Peter Navaro, Greg Autry, *China ucide. Un apel global la acțiune*, București, Editura Niculescu, 2012.

fost civilizațiile Romei și Greciei – sau numai pe instinctul cuceririlor – India se întemeiază pe primatul spiritualității, pe ideea că Adevărul și Spiritul primează asupra oricărui interes, oricât ar fi el de general și de urgent... Exagerarea aceasta a vieții contemplative în dauna vieții active a condus uneori la excentricități spirituale și molime pseudo-religioase de care India n-a scăpat nici până astăzi... Acest primat al spiritului, această sinceră căutare a Adevărului și a Eternității – constituie însăși axa în jurul căreia s-a mișcat istoria Indiei în ultimele patru – cinci mii de ani³⁴.

Au existat purtători ai valorilor spirituale orientale care s-au deplasat în zona geto-dacică lăsând urme și pentru urmașii spirituali ai acestora. În primul rând a existat deplasarea, la începutul mileniului al II-lea î.e.n. a populației grecești din zona caspică, spre zona grecească actuală. Conform datelor istorice această deplasare s-a realizat pe uscat, trecând și prin spațiul carpato-danubian³⁵. Așa se și explică de ce multe din comportamentele umane menționate ca specifice populației antice grecești se găsesc și acum în datinile folclorice din țara noastră³⁶.

Componenta culturală occidentală s-a alăturat normal, dat fiind spațiul geografic european comun. Influența occidentală s-a produs pe fondul modificării condițiilor de formare a psihologiei comunității umane, menționate anterior. Referindu-se la reflecția culturii europene în comportamentul europenilor, Constantin Noica scrie: „Într-o Europă mărturisit faustică, apare un popor care nu este faustic: poporul român... Prin faustic înțelegem, în linii mari, setea de cunoaștere cu orice preț și setea de putere iarăși cu orice preț (respectiv asupra naturii), se poate spune că – lăsând de-o parte pierderile și câștigurile aferente – noi nu am fost și nu părem a ne pregăti să fim faustici”³⁷.

Referindu-se la cultura română Constantin Noica scrie: „Noi știm că suntem ceea ce se numește «o cultură minoră». Mai știm că aceasta nu înseamnă cu necesitate inferioritate calitativă. Cultura noastră populară, deși minoră, are realizări în felul lor comparabile cu cele ale culturilor mari. Și știm că avem în această cultură populară o continuitate pe care nu o au cele mari. Despre strămoșii noștri geți, plugari și ciobani s-a putut spune (Pârvan³⁸, *Getica*) că secolul al VI-lea î.Hr. nu avea o cultură calitativ inferioară, ci doar formal deosebită de a grecilor; tot ce-i deosebea era că ei, geții, erau săteni, nu orășeni ca grecii... Ori a cultiva mai departe, cu precădere, valorile spiritualității noastre populare, este o imposibilitate. Orice cultură majoră este personală, este o formă de individualizare, în timp ce creația populară e anonimă”³⁹.

În lumea reală, indivizii se deosebesc între ei prin însușiri fizice și psihice, mod de împlinire și scop; de aici diferențele în ceea ce privește

³⁴ Mircea Eliade, 50 de conferințe radiofonice, 1932-1938, București, Editura Humanitas, 2001, p.68.

³⁵ Pierre Leveque, *Aventura greacă*, vol.1-2, București, Editura Meridiane, 1987.

³⁶ Fustel de Coulanges, *Cetatea antică*. Vol.1-2, București, Editura Meridiane, 1984.

³⁷ Constantin Noica, *Istoricitate și Eternitate*, București, Capricorn, 1989, p.55.

³⁸ Vasile Pârvan, *Getica. O protoistorie a Daciei*, București, Cultura Națională, 1926.

³⁹ Constantin Noica, *ibidem*, p.20.

percepția realității, afirmarea și succesul în plan spiritual și material al fiecăruia – lucru de la sine înțeles.

Științele specifice afirmă clar și convingător, fără echivoc, că nu există doi indivizi absolut la fel din punct de vedere biologic, chiar și în cazul gemenilor monoziți, precum și social. Mergând în sus, pe scara socială, se poate afirma că nu sunt două familii la fel sau, mai sus, două comunități social-umane identice. Tendința de imitație, perfect umană, care, în fond, stă la baza instrucției școlare, duce la o apropiere de manifestare socială a indivizilor, dar nu la unificarea acestor manifestări. De aceea, există diferențe în procesul creativ și de percepție a fenomenului cultural, de unde și multitudinea de definiții pentru ceea ce înseamnă cultură. În realitate, este corect să nu vorbim de cultură la absolut, ci de culturi și de dinamica procesului cultural.

Pe baza acestor considerații, se poate spune că **o cultură este configurația comportamentelor învățate și a rezultatelor lor, ale căror elemente componente sunt împărtășite și transmise de către membrii unei societăți date.** Termenul *configurație* implică faptul că diferitele comportamente și rezultatele acestora, care alcătuiesc o cultură, sunt organizate într-un întreg structurat. *Comportamentul învățat* limitează activitățile care trebuie să fie clasificate ca parte a oricărei configurații culturale date la activitățile a căror formă a fost modificată prin procesul de învățare. De exemplu, a mânca este un proces fizico-biologic pentru introducerea de negentropie în organism însă modul de a mânca depinde de felul în care a învățat să mănânce. Termenul de *comportament* trebuie să fie luat în sensul cel mai larg, astfel încât să includă toate activitățile individului, explicite sau implicite, fizice sau psihice. Termenul *rezultate ale comportamentului* se referă la fenomene de două genuri complet diferite, psihologic și material.

Trebuie distinse două acțiuni ale culturii asupra personalității: una exercitată asupra individului în perioada copilăriei, când acestuia i se transmit diferite modele de comportament de către cei ce se ocupă cu educarea lui; a doua acțiune este caracteristică perioadei de viață a omului de când acesta începe să observe el diferite modele de comportament în societate, pe care le ia drept exemplu pentru a-și construi propriile sale răspunsuri. Primii câțiva ani de viață ai individului sunt cruciali pentru statornicirea sistemelor valoare-atitudine cu un înalt grad de generalizare care alcătuiesc nivelele mai profunde ale conținutului personalității.

În ceea ce privește configurația personalității, membrii normali ai oricărei societăți datorează mult mai puțin *genelor*, deci *eredității*, decât *doicilor*, deci *instrucției* primite în copilărie. Dar cultura, care influențează starturile profunde ale personalității în ontogeneză și deci metodele de instruire, continuă să fie determinantă și în restul vieții, când individul uman uită, părăsește unele modele vechi și construiește altele actuale, noi, mai bine adaptate la rolurile pe care el le are sau tinde să le aibă, în conformitate cu sistemele sale de valoare-atitudine. Personalitatea și cultura se află astfel într-un echilibru dinamic, în căutarea continuă a unei adaptări reciproce, cultura transformând personalitatea și invers.

Când se apreciază comportamentul faustic al societății umane occidentale se are în vedere „o cultură de tip științific”, având în vedere că **„Spiritul european și-a dat măsura maximă în știință, disciplină în continuă și progresivă schimbare și completare, prin natura ei”**⁴⁰.

Știința s-a făcut în toate epocile și în toate culturile. Prin știință omul și-a descoperit puterea și neputința lui, măreția și limita posibilităților lui. Prin știință i s-a revelat, prima dată, scopul creator al energiilor spirituale și materiale, atunci când colaborează. Prin știință utilizăm tot ce s-a făcut până la noi, și ce se face odată cu noi. Omul de știință angajează, în propria-i cercetare, responsabilitatea întregii umanități.

Globalizarea ca fenomen manifestat în știință, tehnică, informatică etcetera, a schimbat mult comportamentul uman în zone care erau considerate în stare de somnolență. Avem în vedere mai ales zona orientală care a dus la aprecierea de către Oded Shenkar titularul catedrei de management afacerilor globale finanțate de Compania Ford Motor și profesor de management și resurse umane la Colegiul de Afaceri Fisher, Ohio State University, încă din 2005, a secolului XXI, ca fiind Secolul Chinezesc⁴¹. În 2011, în SUA, Peter Navarro și Greg Autry, publică o nouă carte despre China: China ucide⁴², îngrijorătoare pentru lumea mondială întrucât întărește considerațiile futurologice privind schimbarea liderului mondial al economiei și, evident, al finanțelor mondiale. Se întărește astfel aprecierea futurologică a celui care a fost un mare om de stat, Napolion Bonaparte, care a spus într-o împrejurare: **lăsați colosul chinez să doarmă că atunci când se va trezi se va cutremura întreaga lume.**

Între orientul afro-asiatic sau indiano-american și occidentul european, spiritualitatea românească s-a adaptat într-un mod propriu, corespunzător poziției sale geografice particulare între Orient și Occident, manifestându-și zâmbetul, deșteptăciunea, frumusețea sărbătorească a unei armonii superioare pentru rezolvarea problemelor grele ale vieții, mai ales când ele sunt ridicate de cei răi, vicleni și egoiști. Spiritul de sinteză a neamului nostru nu se explică numai prin persistența lui în vremuri imemorabile în spațiul de mijloc între Occident și Orient, ci și din îmbinarea în el a caracterului latin și al creștinului ortodox. Latinitatea noastră, rămasă în mijlocul Orientului și Occidentului și primind și creștinismul original orientat, a întărit caracterul de sinteză al spiritualității poporului român. Noi nu suntem nici unilateral raționaliști ca latinii din Occident sau ca grecii, care au influențat latinitatea occidentală, nici unilateral mistici ca slavii sau ca popoarele asiatice și africane de un panteism și mai total prin religiile lor impersonaliste, ci unim luciditatea rațională a latinității personaliste, cu sentimentul de taină, prezentă în toate, dar cu o taină luminoasă, în care se poate înainta la nesfârșit și care nu ne anulează ca persoane originare în sentimentul unității de comuniune pe care îl trăim.

Echilibrul comportamental al românului, ca un mod de a fi al spiritului românesc, dobândit prin obișnuința unei balansări neîntrerupte între

⁴⁰ Anton Dumitriu, ibidem, p.158.

⁴¹ Oded Shenkar, Secolul Chinezesc, București, Editura Teora, 2008.

⁴² Peter Navarro, Greg Autry, China ucide, București, Editura Niculescu, 2012.

Est și Vest, impusă prin geografia sa, a fost și este și un act continuu de conștiință și de voință. Românul consideră că echilibrul constituie normalitatea existenței.

Echilibrul spiritului românesc, manifestat în exteriorizările lui mai pertinente, apare ca o armonie de o gamă deosebit de bogată, care din punct de vedere estetic se remarcă printr-o grație incomparabilă, unită paradoxal cu seriozitatea. Portul, melosul⁴³, dansul, casa de locuit sau locașul religios, sculptura și pictura ca podoabele lor, înfățișează această armonie și grație unică.

„Inteligența românului este vie, adaptabilă, de o comprehensiune facilă, iubind fără nici-un compromis claritatea: este prototipul inteligenței raselor latine, având ca atribut esențial seninătatea.

Sensibilitatea noastră a fost înrăurită de slavi; cuvintele populare care exprimă amorul (dragoste, iubire) sunt de origine slavă.

Superioritatea inteligenței și sensibilității românești o dețin moldovenii: un singur oraș din Moldova – Botoșanii – a creat trei genii universale: Mihai Eminescu, Nicolae Iorga, George Enescu. Tot Moldova a dat pe Hașdeu, Vasile Alecsandri, Costache Negi.

Transilvania creează revoluționari (Horia, Avram Iancu) sau revoltați (Bogdan întemeietorul Moldovei, Vaida-Voievod, Octavian Goga, Iuliu Maniu).

Macedonenii și moții reprezintă elementul eroic, brațul cel drept și neîndurat al conștiinței naționale, braț veșnic încheștat pe mânerul unei spade invizibile.

Oltenia produce oameni de un dinamism, un optimism, o îndrăzneală absolut excepțională (Tudor Vladimirescu, Nicolae Titulescu) ca sub efectul unei beții de șampanie.

Muntenia sau Țara Românească (Valachia, Vlachia Mare, cum o numeau străinii) înfățișează spiritul pozitiv și constructor, mintea politică, talentul de echilibru și organizare. Ea e sinteza, leagănul istoric, arhitectul națiunii⁴⁴.

⁴³ Aspectul cantabil, melodic al muzicii populare românești

⁴⁴ N. Porsenna, ibidem, p.35.

VI. UNIVERSUL PSIHIC INDIVIDUAL & REALITATEA CUANTICĂ

1. Psihologia între Paradigma newtoniană și Paradigma cuantică

Înțelegerea fenomenelor psihologice (Procese psihice, Activități psihice, Însușiri psihice) în condițiile noi, ale științei moderne, impune prezentarea unor precizări privind deosebirile fundamentale dintre paradigma fizică newtoniană și paradigma fizicii cuantice.

Teoria cuantică explică de ce atomii sunt stabili și nu se dezagregă instantaneu, multe dintre proprietățile materiei și radiație conducând la concluzii diferite decât cele stabilite anterior în paradigma newtoniană. Teoria cuantică impune un alt mod de gândire și interpretare a fenomenelor fizice și psihice sesizate în mediul material și social care ne înconjoară.

De la început trebuie precizată existența a două moduri fundamentale în care pot diferi teoriile respective. Primul este răspunsul la întrebarea: **ce sunt spațiul și timpul?** Teoria fizicii clasice s-a bazat pe un răspuns la această întrebare, iar relativitatea generală pe un altul. Al doilea mod în care pot diferi teoriile este relația dintre observator și sistemul observat. Trebuie să existe o relație, altfel observatorul nu ar fi conștient nici măcar de existența sistemului. **Teoria cuantică face presupuneri radical diferite de cele ale lui Newton în această privință.**

Teoria cuantică schimbă radical relația dintre observator și sistem, acceptă fără modificări vechiul răspuns al lui Newton la întrebarea despre spațiu și timp. Exact invers se întâmplă cu teoria relativității a lui Einstein, în care conceptele de spațiu și timp au fost radical schimbate, în timp ce vederile lui Newton asupra relației dintre observator și sistemul observat au fost menținute.

Relativitatea și teoria cuantică sunt, prin urmare, într-o revoluție care acum, după un secol, nu s-a încheiat.

În privința spațiului, disputa dintre relativitate și teoria cuantică este generată de faptul că fiecare pleacă de la alte premise inițiale. **Teoria cuantică standard este o teorie a atomilor și moleculelor. Teoria cuantică s-a clădit pe interpretarea naturii ca având la bază particule, iar teoria relativității generale este o teorie a câmpurilor.** Începând cu partea doua a secolului al XIX-lea s-a constatat că lumea nu se compune doar din particule, lumea este formată de asemenea din câmpuri. **Câmpurile sunt entități ce variază continuu în spațiu, precum câmpurile electric și magnetic.**

Câmpul electric este adesea reprezentat ca o rețea de linii de forță ce înconjoară obiectul care generează câmpul. Ceea ce îl face să fie un câmp este faptul că există o linie de forță ce trece prin fiecare punct. Dacă așeza o particulă încărcată în orice punct al câmpului, ea ar resimți o forță ce o împinge de-a lungul liniilor câmpului care trec prin acel punct.

Teoria relativității generale este o teorie a câmpurilor iar câmpul implicat se numește câmp gravitațional. Este mult mai complicat decât

câmpul electric și este reprezentat printr-un set mult mai complicat de linii de câmp.

În ce privește timpul, aceeași lecție rămâne valabilă. În teoria lui Newton se presupune că timpul are o semnificație absolută. El curge de la trecutul infinit către viitorul infinit, același în tot universul, fără vreo legătură cu ceea ce se petrece de fapt. Schimbările se măsoară în unități de timp, dar timpul se presupune a avea o semnificație și o existență care transcend orice proces particular de schimbare de univers.

În paradigma cuantică această perspectivă asupra timpului este la fel de incorectă precum imaginea lui Newton asupra spațiului absolut. **În noua paradigmă, timpul nu are o semnificație absolută. Nu există timp în afara schimbării.** Nu există un astfel de obiect precum un ceas aflat în afara rețelei de relații în schimbare. **Timpul este descris numai în termenii modificărilor în rețeaua de relații care descrie spațiul.** Aceasta înseamnă că în relativitatea generală e absurd să vorbim despre un univers în care nu se întâmplă nimic. **Timpul nu este altceva decât o măsură a schimbării – nu are alt înțeles.** Nici spațiul, nici timpul nu are vreo existență în afara sistemului de relații în evoluția care cuprinde universul. Fizicienii numesc această trăsătură a relativității generale **independență de fundal**. Altfel spus, nu există fundal fixat, o scenă care să rămână fixată pentru tot timpul.

Problema elaborării unei descrieri cuantice a lumii, în care spațiul și timpul să nu fie altceva decât rețele de relații, a fost rezolvată spre sfârșitul secolului trecut. Teoria care a rezultat este cunoscută sub numele teoria cuantică cu bucle.

Dacă omul și-a pus întrebări și și-a dat un răspuns, a căutat în continuare să aprecieze calitatea răspunsului. În primul rând, pentru aprecierea calității răspunsului, a căutat răspuns privind calitatea raționamentului și a inventat ceea ce se numește logică.

Încă din perioada lui Aristotel, matematicienii și filosofi au întreprins cercetări în domeniul logicii. Scopul lor era de a stabili legile după care raționăm. Și, încă de la începuturi, logica a presupus că orice propoziție este fie adevărată, fie falsă. Odată acceptată presupunerea aceasta, au stabilit că este posibil să deduci propoziții adevărate din alte propoziții adevărate. Din păcate, acest gen de logică este complet inaplicabil atunci când avem de făcut deducții asupra întregului Univers.

Logica clasică pretinde că orice propoziție să fie ori adevărată, ori falsă. Logica clasică nu este deci o descriere a felului în care judecăm. Logica clasică ar putea fi aplicată doar de cineva din afara sistemului (universului), de cineva care ar fi în stare să vadă întreg sistemul. Dar, dacă rămânem fideli principiului că observatorul este în sistem, avem nevoie de o formă diferită de logică – una care să nu presupună că orice propoziție este fie adevărată, fie falsă. În acest tip de logică, afirmațiile pe care le poate face un observator se împart cel puțin în trei grupe: cele care pot fi judecate drept adevărate, cele care pot fi considerate false și cele despre al căror adevăr nu putem decide în momentul actual. Capacitatea noastră de a decide dacă o afirmație este adevărată sau falsă depinde într-o anumită măsură de relația dintre observator și subiectul afirmației.

În lumea reală, mai ales în sfera medicală, raționăm aproape întotdeauna pornind de la informații incomplete. Foarte des întâlnim afirmații al căror adevăr sau falsitate nu poate fi decisă pe baza a ceea ce știm. Iar în ceea ce privește starea de sănătate recunoaștem, adesea explicit, că „observatori” diferiți au acces la informații diferite.

Pentru a judeca raționalitatea deciziilor noastre este suficient să cerem ca observatori diferiți să raporteze corect ceea ce văd. Aplicând această regulă descoperim că, atunci când noi și altă persoană avem destule informații pentru a decide dacă ceva este adevărat sau fals, vom lua întotdeauna aceeași decizie. E suficient să avem un principiu etic conform căruia observatorii trebuie să comunice corect ceea ce văd. Dacă acceptăm principiul, atunci faptul că vor exista întotdeauna întrebări la care nu putem răspunde nu trebuie să ne împiedice să ajungem la un acord asupra felului în care putem înțelege acele aspecte ale lumii pe care o împărtășim.

2. Paradigma cuantică și Universul psihic individual uman

Apariția mecanicii cuantice în câmpul științific a debutat printr-o întâmplare oarecum curioasă.

La începutul anilor 1920, fizicianul francez Louis de Broglie (1892-1987), reflectând asupra fenomenului de dualitate a luminii, a avut o idee genială; el și-a spus că dacă lumina apare sub două aspecte, corpuscular și ondulatoriu, de ce nu la fel întreaga materie? Să încercăm: un corpuscul material cu masa de repaus m_0 are, după teoria relativității, o energie intrinsecă $E_0 = m_0 \cdot c^2$ ($\omega = 2 \cdot \pi \cdot f$ este pulsația, iar f este frecvența, c fiind viteza luminii). El a conceput această undă asociată unui corpuscul de materie ca o „**undă staționară**”, adică un fenomen periodic întins în spațiu, înconjurând corpusculul și având în fiecare punct al spațiului aceeași fază. Lungimea de undă atașată corpusculului va fi: ($\lambda = h / m \cdot v$) în care, λ este lungimea de undă atașată corpusculului; h – constanta lui Planck; m – masa corpusculului; v – viteza corpusculului. Întrucât m este la numitor, cu cât crește masa corpusculului, cu atât scade lungimea de undă. Ca atare, în microfizică corpusculii au lungime de undă mare, iar în macrofizică au lungime de undă mică.

Primele publicații ale lui Louis de Broglie asupra naturii ondulatorii a materiei datează din 1923. El a dat o prezentare de ansamblu asupra lor în teza sa de doctorat susținută în 1924.

După primul război mondial era obiceiul că, pentru a te afirma în domeniul fizicii, trebuie să faci proba unui stagiu de specializare și schimb de experiență la unul din marile centre mondiale ale cercetărilor în domeniul fizic: Göttingen sau Oxford. În grupul de la Oxford se găseau, în 1926, Debye Peter Joseph (1884-1966), chimist și fizician olandez, laureat al Premiului Nobel pentru chimie în 1936, cu rol coordonator al colectivului de cercetători și Erwin Schrödinger, fizician austriac, laureat al Premiului Nobel pentru fizică în 1933. Conform obiceiului, Debye îl roagă pe Erwin Schrödinger să prezinte o informare despre teoria lui de Broglie spre a lua cunoștință și a o discuta în colectiv. La început, acesta din urmă, refuză pe motiv că nu-l interesează

problema respectivă. La insistențele lui Debye, Erwin Schrödinger acceptă cu condiția de a o prezenta în sinteză pe baza unui instrument matematic adecvat. I se acceptă condiția și astfel a apărut celebra ecuație a lui Erwin Schrödinger, care a însemnat și apariția unui nou domeniu științific: *mecanica ondulatorie*.

De ce aceste considerațiuni? Întrucât organismul uman este constituit din aceeași corpusculi din natură la care se referă mecanica ondulatorie fondată de Louis de Broglie (1892-1987), Erwin Schrödinger (1887-1961), Werner Heisenberg (1901-1976) etc. Existența acestei mișcări ondulatorii, a fiecărui corpuscul (atom, moleculă, agregat de molecule etc.) conduc la obținerea unui anumit tip vibrator individual, evident, propriu fiecărui organism (în cazul organismelor), între anumite limite specifice organismelor umane. Interacțiunea câmpului vibrator propriu cu un alt câmp vibrator, indiferent de natura acestuia, poate provoca anumite perturbații, plăcute sau neplăcute, în organismul uman. Pe baza relației lui de Broglie se poate scrie:

$$f = \frac{v}{\lambda} = \frac{m \cdot v^2}{h}$$

în care **f** este frecvența vibrațiilor.

S-a stabilit că vibrațiile propagate în mediul elastic cu frecvență între circa 16 și 20.000 Hz influențează simțul audibilității umane, unul din simțurile care contribuie la percepția de către om a mediului înconjurător.

Spectrul vibrațiilor sonore este generat de variate surse din natură: sunetele vorbirii și muzicii, foșnetul frunzelor și șuieratul vântului, bubuitul tunetului, glasul păsărilor și strigătele animalelor, bătaile ploii și ale valurilor mării, zgomotele motoarelor, vehiculelor, căderii pietrelor și ruperii lemnurilor, huruitul stâncilor prăbușite, sunetele cornului de vânătoare sau al tam-tamului ca mijloc de comunicație și multe altele.

Raportat la scara speciei, individul este o microparticulă îndeplinind, astfel, condițiile unei realități cuantice. De asemenea, observațiile fizicienilor potrivit cărora în lumea sub-cuantică particulele se comportă după legi mai apropiate de legile gândului decât de legile mecanicii clasice, ne îndreptătesc să abordăm sistemul psihic uman ca pe un sistem cu proprietăți cuantice.

Deocamdată, singurele metode și tehnici capabile să surprindă și să măsoare această stare sunt cele izvorâte din teoriile morfologice (teoria haosului și formele sale particulare: teoria catastrofelor, teoria fractalilor, efectul fluturului etc.), teorii construite pentru a surprinde o dinamică a calitativ-cantitativului și, în profunzime, a timpului - spațiului cuantic.

Științele morfogenetice au făcut pași deosebit de importanți în înțelegerea și explicarea vieții, producând teorii superioare ideilor, principiilor și legilor de cunoaștere a realității, propuse de științele pozitivistice și deterministe.

Incertitudinea reclamată tot mai acut de universul psihic uman impune să fie admisă existența unui suport spațio-temporal cu proprietăți cuantice, pe fundalul căruia se manifestă incertitudinea. Premisa de referință pentru acest tip de suport este universul interior al individului înțeles ca un sistem intro-deschis, un sistem care se supune, cel puțin printr-una din

dimensiunile sale, legilor fundamentale presupuse de o teorie cuantică generalizată. De ce cuantic?

1. Discutând punctiform, în primul rând pentru că el reprezintă o realitate de stări suprapuse. O realitate de tip ȘI-ȘI, supusă logicii terțiului inclus a lui Ștefan Lupașcu. Acesta este modul de coexistență al stărilor. Normalitatea și nebunia, sănătatea și boala, viața și moartea! Toate aceste perechi au șanse egale de manifestare, iar în această șansă egală constă incertitudinea ființei umane. Din suprapunerea vieții cu moartea rezultă inegalitățile șansei la viață. De aceea este posibil ca un individ să trăiască în acord cu speranța de viață absolută a speciei (120 de ani), dar și să moară încă de la naștere, ori la orice vârstă. De aceea este posibil ca individul să înnebunească în orice clipă din motive de multe ori de neînțeles. Aceasta înseamnă că orice formă de viață și de manifestare a individului, orice acțiune umană, trebuie înțeleasă prin ambele sale aspecte, prin identitatea complementară de a fi și a nu fi în același timp.

În realitatea exterioară, o realitate suficient de bine explicată de legile mecanice ori de filozofia carteziană, un individ este perceput, de exemplu, ca fiind viu, sănătos și cu înclinație spre a fi onest. Dar în această realitate exterioară individul se expune prin universul său interior, un univers cuantic, de stări suprapuse, ceea ce înseamnă că, dincolo de modul în care noi îl percepem, se ascunde incertitudinea de a fi viu, sănătos, onest. Privindu-l ca pe un univers cuantic, noi îl vom înțelege ca fiind în același timp viu și mort (poate să moară în orice clipă dintr-un motiv imprevizibil), îl vom percepe în mod simultan prin starea sa de sănătate și de boală, ca și prin calitatea sa de a fi în același timp onest și neonest.

Individul se manifestă în lumea exterioară, o lume supusă legii terțiului exclus, doar prin una din cele două stări fundamentale. Dar orice sistem cuantic nu este privit exclusiv prin prisma a ceea ce este, ci și prin atributele potențialului său. Ori potențialul individului, un potențial cuantic tocmai datorită caracterului sistemului psihic de a fi o realitate de stări suprapuse, creează incertitudinea. O astfel de înțelegere, de abordare, ne conduce dincolo de aparențe, în lumea esenței umane. Individul care se manifestă, individul actual, nu trebuie privit niciodată ca o certitudine. El trebuie evaluat, de exemplu, ca probabil onest, posibil neonest. Acest lucru modifică radical perspectiva prezentă a măsurării sale, ca și a interpretării rezultatelor obținute la test, conferind alte valențe teoriei probabilității.

2. În al doilea rând pentru că în interiorul universului său psihic individul trăiește în lumi paralele. El trăiește, în același timp, în realitatea reală și în realitatea imaginară. Între cele două realități există o relație de interșanjabilitate. De multe ori omul, din nevoia de a găsi un punct de sprijin pentru universul său interior, trece din lumea reală în lumea virtuală și invers. Este, până la urmă, lumea materiei și anti-materiei sale. Două lumi care, în cazul omului, ajung uneori să se intersecteze, să se ciocnească, distrugându-i starea de liniște, echilibrul interior. Din interiorul lumilor sale paralele omul aduce la suprafață o mască, dincolo de care se găsesc tocmai aceste lumi paralele întruchipate de două, zece sau poate sute de măști.

3. În al treilea rând realitatea interioară reprezintă un univers infinit, în care nu se poate descoperi o realitate ultimă. Un univers infinit care,

deîndată ce a murit într-un individ, renaște în altul, momentul de discontinuitate fiind doar aparent, dar necesar pentru a înțelege viața ca eternă și efemeră în același timp.

Una dintre descoperirile mecanicii cuantice, care a avut ca rezultat formularea de către Werner Heisenberg a principiului indeterminării, se referă la efectele procesului de măsurare asupra realității. În urma măsurătorii, observatorul, adică individul care efectuează măsurătoarea, modifică (transformă) realitatea respectivă.

Cu metodele morfologice măsurarea se face prin interpretarea formei în funcție de forma propriu-zisă, de poziția formei într-un referențial dat și de gradul de structurare al acesteia. Gradul de structurare reflectă proprietățile de certitudine sau, dimpotrivă, calitățile de nedeterminare ale răspunsului. Compararea structurilor, a formelor și a pozițiilor formelor permite observarea unor linii de evoluție, cu proprietăți liniare sau neliniare, cu puncte catastrofice ori fractale etc.

La acestea vom adăuga metoda rețelelor, fără scalare, o metodă care își revendică originea din sistemul conceptual al psihologiei cibernetice. ***Nu celulele îmbătrânesc, ci relațiile dintre ele. Nu oamenii se schimbă, ci relațiile dintre oameni (Prigogine).*** Tocmai de aceea omul trebuie cunoscut ca o intra-relație și în inter-relație. Este necesară, așadar, abordarea sa ca rețea. Înțelegerea omului prin metoda hub-urilor, precum o rețea de inteligențe artificiale, dar în condițiile specifice psihicului uman, ne permite să măsurăm structura de rezistență interioară a individului, gradul de organizare al acestei structuri. Este spiritul în care sunt construite și metodele Psihologiei Ordinii – Psihologiei Cuantice.

Psihologia Ordinii – Psihologia Cuantică este o ramură a psihologiei care studiază, în scopul explicării, înțelegerii, măsurării și optimizării sale, psihicul uman (spirit și suflet), conceput ca un sistem de stări suprapuse de tipul ȘI - ȘI, generator de incertitudine, aflat într-o perpetuă mișcare în conformitate cu paradigma holonului care nu admite existența unei realități ultime și dezvoltând o arhitectură de universuri paralele (conștient – inconștient, real – imaginar) în care individul se manifestă ca EGO – ALTER-EGO, asemănător, dar în condiții specifice realității psihice, cu modelul fizic materie – antimaterie.

Universul psihic interior al omului pare o enigmă continuă, un mister etern nedelegat. Cuvintele cu înțeles atât de limpede pe care le auzim ca produs al universului nostru interior, ascund, dincolo de forma lor clară și convențională, un univers straniu, presupunând un destin incert, un destin cuantic.

3. Echilibrul biostructural sau armonia biostructurală

În paradigma newtoniană, omul privit în ansamblu este privit din punct de vedere fizic.

În paradigma cuantică, omul este privit din punct de vedere holistic și cuprinde trei mari laturi, componente: **1. Omul fizic 2. Omul psihologic, emoțional 3. Omul spiritual.**

Omul fizic reprezintă partea fizică a organismului, tot ce ține de corpul fizic, de materia din care suntem creați.

Omul psihologic, emoțional reprezintă partea organismului care ține de modul nostru de a gândi, de sentimentele pe care le nutrim, de emoțiile pe care le trăim.

Omul spiritual reprezintă partea aceea a ființei umane care privește relația noastră cu divinitatea, oricare ar fi aceasta.

Pentru a exemplifica, iată, mai jos, și o schema simplificată a biostructurii omului, reprezentată prin trei cercuri concentrice care se întrepătrund.

Atenție mare, aceste componente ale ființei umane NU se compensează una pe cealaltă. Adică nu putem spune *"lasă că pot să mănânc ce vreau și cât vreau, nu e obligatoriu să am grijă la partea fizică, pentru că voi avea mai multă grijă la modul de a gândi, și astfel voi compensa cu partea fizică de care nu am grijă"*. **Armonia biostructurală** se instalează atunci când toate cele trei componente sunt egale. În oricare altă situație ne găsim în dezechilibru.

În ceea ce privește partea fizică, trebuie să avem grijă la alimentație, să asigurăm corpului o dietă echilibrată care să conțină toate elementele de care are el nevoie. Mesele trebuie să fie regulate pe cât posibil, și să nu mâncăm după ora 18 sau 19.

Extrem de important, zilnic trebuie făcută mișcare, exerciții fizice. Totodată, zilnic trebuie exersată respirația conștientă, măcar de câteva ori pe zi. A se evita pe cât posibil curenții de aer și aerul condiționat, care pot produce blocaje energetice severe.

În ceea ce privește partea psihologica, emoțională, aici trebuie să ne cultivăm un anume mod de gândire și de relaționare cu cei din jur. O

alimentație adecvată și mișcarea zilnică ajută extrem de mult în cultivarea unui mod de a gândi pozitiv. Frica, gândurile negative, ura, invidia, orgoliul, și alte emoții de acest fel sunt ucigătoare pentru organism. Gândirea pozitivă se obține automat printr-o relație bună cu divinitatea, printr-o relație bună cu semenii, prin muncă în satisfacție, printr-o alimentație echilibrată, prin mișcare. Dacă persistă sentimentele negative, înseamnă că ceva este greșit, ceva s-a neglijat dintre cele enumerate anterior.

În ceea ce privește relația cu divinitatea, trebuie spus de la început că nu este importantă religia de care aparținem. Nu contează dacă numești divinitatea Dumnezeu, Allah, Budhha, Forța Naturii, etc. **Importante sunt sentimentele noastre față de divinitate.** Fiecare se va raporta la divinitate în funcție de religia sau credința pe care a ales-o, pe care a simțit-o mai aproape de sufletul său. Din păcate aici mulți oameni se raportează greșit, și cred că dacă aprind o lumânare la biserică sau spun o rugăciune, sunt cei mai buni credincioși. Sau merg la biserică, se roagă, fac semnul crucii din obligație sau din obișnuință. A avea o relație bună cu divinitatea, înseamnă a trai în inimă, în sufletul tău această relație. Contează ceea ce este în sufletul tău, nu ceea ce faci doar ca să te vadă alții sau ceea ce faci din instinct (de exemplu mulți fac semnul crucii când trec pe lângă o biserică, însă e un gest mecanic, gândul lor este la cu totul altceva). Relația cu divinitatea se trăiește în inima și sufletul tău.

Imaginați-vă starea dvs. de sănătate ca un drum asfaltat prin viață. Imaginați-vă boala ca o groapă în asfalt. Ce facem când vedem că suntem bolnavi? Fugim repede la medic să ne dea medicamente sau produse naturiste. Cu alte cuvinte, luăm o lopată de asfalt și astupăm groapa. Toate bune și frumoase, am refăcut drumul nostru asfaltat prin viață. Însă cât va ține acesta fără gropi? Imaginați-vă că prin modul nostru dezastruos de alimentare, prin lipsa de exerciții fizice, și mai ales prin sentimente negative (gen ură, mânie, furie, egoism, mândrie, orgoliu prea ridicat, răutate, judecata altor oameni, bârfa, frica, gelozia, tristețea, etc.) și prin lipsa unei bune relații cu divinitatea, noi aruncăm mereu pe propriul nostru drum asfaltat al vieții grenade sau bombe care produc găuri în asfalt, adică boli. Ce facem atunci? Iar fugim la medic și iar plombăm asfaltul? Din păcate, cei mai mulți oameni asta fac, toată viața merg la medic și toată viața iau o tonă de medicamente, și tot nu scapă de boală. De ce? Pentru că ei nu văd cauza bolii. **Asta înseamnă armonia biostructurală**, starea când ne autoanalizăm viața, modul de alimentație, modul de gândire, sentimentele și relația cu divinitatea, și începem să nu mai aruncăm bombe și grenade. Când veți reuși să nu vă mai bombardați singuri drumul vieții, atunci veți fi în armonie biostructurală și într-o stare de sănătate așa cum ați dori.

A fi în armonie biostructurală înseamnă a avea un echilibru între fizic, emoțional, și spiritual. Atunci când în una din aceste părți se instalează un dezechilibru, acest dezechilibru se va manifesta mai întâi în planul energetic, iar dacă nu este rezolvat, inevitabil se va manifesta în planul fizic, instalându-se boala.

Lumea noastră nu poate fi înțeleasă ca o colecție de entități independente trăind într-un fundal fixat, static al spațiului și timpului. Dimpotrivă, este o rețea de relații, proprietățile fiecărei părți fiind determinate

de relațiile cu celelalte părți. Relațiile ce formează lumea noastră sunt relații cauzale. Aceasta înseamnă că lumea nu este alcătuită din obiecte, ci din procese prin care lucrurile se întâmplă. Particulele elementare nu sunt obiecte statice care doar se află acolo, ci procese ce transportă câțiva biți de informație între evenimentele prin care ele interacționează, dând naștere unor noi procese.

4. Radiațiile electromagnetice și organismul uman

Este un adevăr incontestabil că suntem înconjurați de radiații provenite de la tot felul de surse emitente. Studii efectuate în ultimii ani au pus în evidență numeroase efecte nedorite ale radiațiilor asupra organismului uman. În practică se vorbește de: radiații electronice hertziene, termice: infraroșii, vizibile și ultraviolete; radiațiile anodice, catodice și canal; radiațiile nucleare de frânare sau X; radiațiile nucleare radioactive α , β și γ .

Ce sunt radiațiile electromagnetice ? Radiațiile electromagnetice reprezintă emisia și propagarea în spațiu a unor particule, radiație corpusculară și unde, radiație ondulatorie, acestea fiind însoțite de un transport de energie.

Energia unei particule în mișcare este egală cu $E = h \cdot \nu$.

Orice particula în mișcare este însoțită de o undă.

Lungimea de undă a unei particule în mișcare este $\lambda = c/\nu$, unde c este viteza de propagare a particulei egală cu viteza luminii $2,9987 \cdot 10^8$ m/s și ν frecvența de propagare a particulei.

Radiațiile electromagnetice se împart în patru categorii:

1 - radiații care apar datorită absorbției și emisiei de energie care are loc la nivelul învelișului electronic al atomului:

- **radiații hertziene**
- **radiații termice**, care se împart în:
  - **radiații infraroșii**
  - **radiații vizibile**
  - **radiații ultraviolete.**

Aceste radiații sunt alcătuite din fotoni electronici.

2 - radiații care apar, în urma unor procese de descompunere a atomului în părțile sale componente prin descărcări electrice în gaze:

- **radiații anodice**
- **radiații catodice**
- **radiații canal.**

Radiațiile anodice sunt alcătuite din sarcini electrice pozitive, ioni pozitivi și protoni.

Radiațiile catodice sunt alcătuite din sarcini electrice negative, electroni și ioni negativi.

Radiațiile canal sunt alcătuite din sarcini electrice pozitive, protoni și ioni pozitivi.

3 - radiații care apar datorită absorbției de electroni de către atomii unui solid și frânați în interiorul acestuia și emisia de energie care are loc la nivelul nucleului atomic:

- **radiații X** (sau Rontgen)

Radiațiile X sau Rontgen sunt alcătuite din fotoni nucleari care formează radiația moale și dură nucleară.

4 - *radiații care apar prin dezintegrare nucleară radioactivă:*

- **radiații nucleare radioactive beta (β), alfa (α) și gama (γ).**

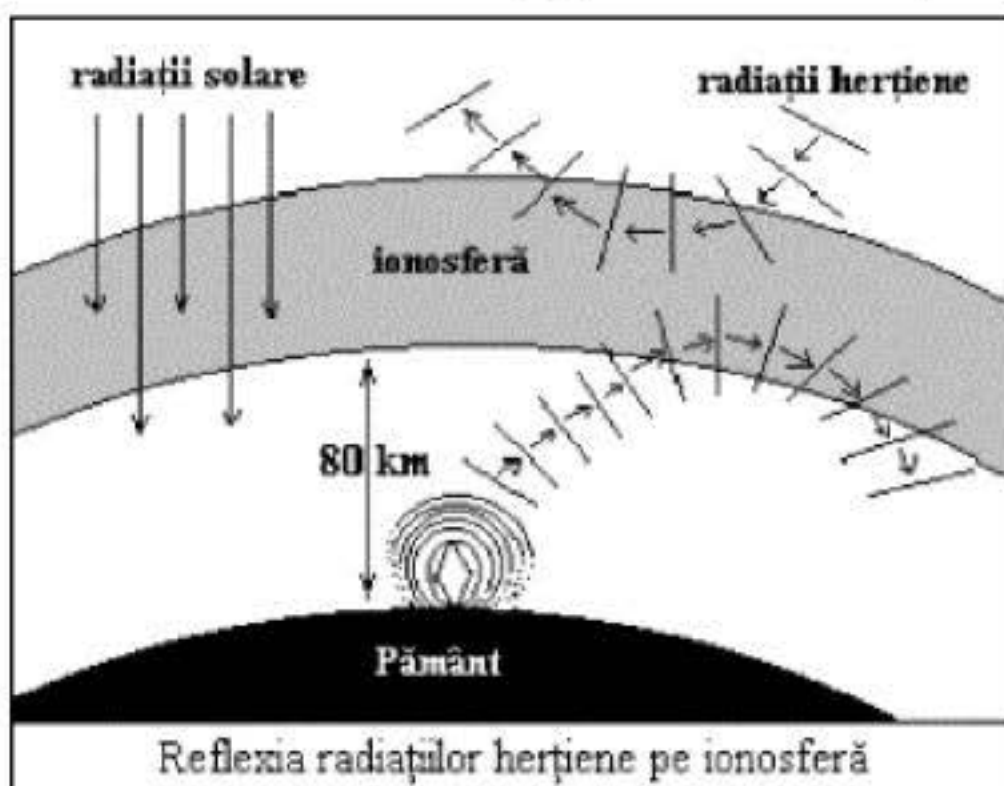
Radiațiile β sunt alcătuite din electroni care au sarcina electrică negativă.

Radiațiile α sunt formate din pozitroni care au sarcina electrică pozitivă.

Radiațiile γ sunt compuse din neutrini, forța moale și fotoni nucleari, forța dură,

De unde a pornit totul? În 1819, fizicianul danez Hans Christian Oersted (1777-1851) a descoperit că un ac magnetic (similar cu cel al busolei) poate fi deviat cu ajutorul unui conductor conectat la o sursă de tensiune electrică. Acesta a observat astfel că orice corp parcurs de un curent electric generează câmp magnetic și de aici a rezultat că orice câmp electric generează un câmp magnetic.

Mai târziu, în 1831, fizicianul englez Michael Faraday (1791–1867) a obținut un nou rezultat: un câmp magnetic variabil (și nu constant, de aceea lui Faraday i-a luat 11 ani pentru a obține acest rezultat, cu ajutorul căruia astăzi este creat curentul electric) generează un câmp electric, fenomen cunoscut azi

sub numele de inducție electromagnetică. Acesta a observat că un curent electric poate fi indus într-o sârmă, fără ca aceasta să fie conectată la o sursă de tensiune electrică.

Fizicianul scoțian James Maxwell (1831–1879) este cel care, cu ajutorul unui set de ecuații, a demonstrat existența undelor electromagnetice în 1861, fiind influențat de rezultatele lui Michael

Faraday. Un rezultat obținut prin studiul acestor ecuații a fost unda electromagnetică – procesul de propagare (cu viteza luminii) a câmpului electromagnetic.

Fizicianul german Heinrich Hertz (1857–1894) a reușit să producă unde electromagnetice în 1888, construind un oscilator cu putere de transmitere a undelor radio. Hertz a demonstrat că undele au capacitatea nu numai de a fi transmise în spațiu, ci și de a fi recepționate, el detectând undele cu un arc metalic (antena hertz). Hertz nu a continuat însă transmisiunile, deoarece dorea să demonstreze teoria electromagnetismului, nu să dezvolte o cale de comunicare.

Radiațiile hertziene cunoscute și sub denumirea de unde radio, se propagă în linie dreaptă și cu viteză finită, având proprietatea de a se reflecta atunci când întâlnesc obiecte sau obstacole în calea lor.

Datorită acestei proprietăți, undele radio sunt utilizate în detectarea și determinarea poziției unui obiect sau avion aflat în zbor, prin emisia unor unde radio, reflectarea lor de către obiect și recepționarea lor de la obiectul detectat.

Undele hertziene sunt unde artificiale (unde fabricate de om). Mărimea caracteristică a undelor este frecvența. Când ascultăm un post de radio știm că acesta emite pe o anumită frecvență, în funcție de oraș. Există însă o limită pe scara frecvențelor pentru aceste unde hertziene.

Radiațiile hertziene se produc prin saltul electronilor pe orbite mai apropiate între ele, cele care au un nivel energetic foarte scăzut.

Radiațiile hertziene sunt absorbite de către pământ, cele care au lungimi de undă cuprinse între 1 centimetru și 30 metri, trec prin atmosfera Pământului numită fereastră radio.

Radiațiile hertziene care au lungimea de undă mai mare de 30 metri, suferă reflexia pe ionosferă.

Datorită reflexiei acestor radiații emise din spațiul cosmic, acestea nu pot fi în întregime studiate de la suprafața Pământului.

În ultima perioadă de timp se folosesc sateliți specializați care ne ajută să obținem informații cu ajutorul undelor radio din spațiul cosmic.

Activitatea vitală a tuturor sistemelor biologice se desfășoară sub acțiunea acestei variate game de radiații, dintre care cele accesibile simțurilor noastre ocupă o plajă spectrală foarte îngustă.

În funcție de natura și intensitatea lor, radiațiile sunt benefice pentru existența vieții pe pământ. Fără radiații solare nu poate exista viață. Cercetările efectuate au evidențiat faptul că procesele activităților solare determină producerea unei radiații cu dublă natură, electromagnetică și corpusculară. Radiația solară de natură electromagnetică cuprinde componente nepenetrante (93%) formate din radiații radiometrice ($\lambda = 3 \div 10^3 \text{ m}$), IR ($\lambda = 3 \div 10^3 \text{ m}$) și luminoase ($\lambda = 4 \cdot 10^{-7} \div 10^{-7} \text{ m}$) și componente penetrante (7%) formate din radiații UV ($\lambda = 1000 \div 4000 \text{ Å}$), roentgen ($\lambda = 0,01 \div 1000 \text{ Å}$) și gamma ($\lambda = 0,001 \div 1 \text{ Å}$).

Concomitent cu radiația solară, organismele biologice sunt supuse și acțiunii radiației cosmice intergalactice, având o componentă electromagnetică și una corpusculară (protoni 90%, nuclee de He 9%, nuclee de elemente ușoare 0,78%, nuclee de elemente grele 0,22%) cu un spectru energetic cuprins între 10^8 și 10^{22} eV. Accelerată în spațiile intergalactice de către câmpurile electromagnetice turbionare cosmice printr-un efect de sincrotron, componenta de joasă energie a acestor particule ($10^8 \div 10^{10}$ eV) este deviată de vântul solar. Ca urmare, în timpul activității solare maxime fluxul lor scade, iar în perioada de activitate solară minimă, crește. Particulele de energii înalte ($> 10^{10}$ eV) nu sunt influențate în drumul lor de către vântul solar. În schimb, densitatea lor este extrem de mică, fiind aproximativ de câteva particule/minut sub 10^{15} eV pe mp de suprafață terestră.

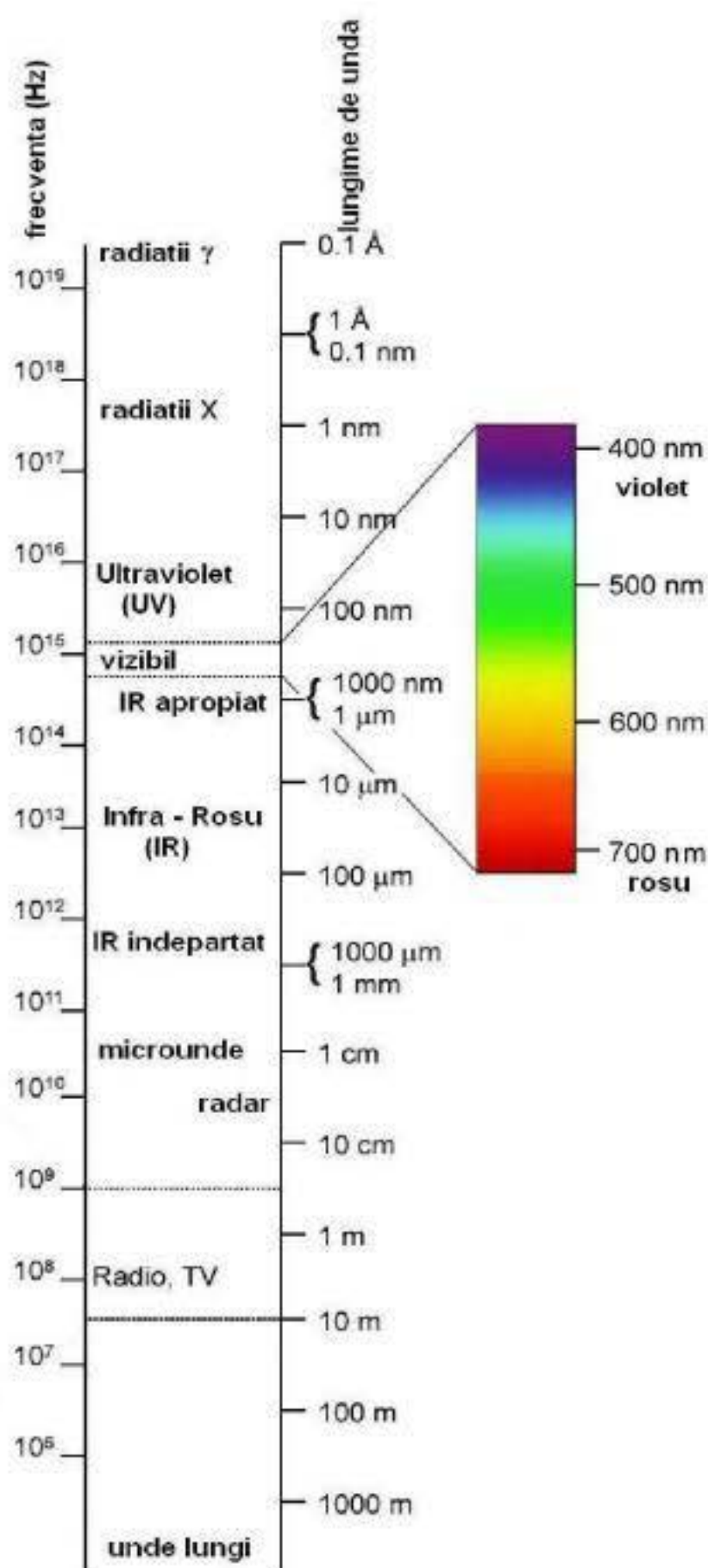
În condițiile dezvoltării tehnice a civilizației, o parte din radiațiile electromagnetice cu care organismele vin în contact, are o origine terestră ca rezultat al unor creații tehnice umane. Totodată, organismele biologice dispun de sisteme de emisiune în care radiațiile electromagnetice joacă un rol de purtător al informației biologice, așa cum este cazul radiațiilor UV luminoase sau celei în regim de radiofrecvență.

Organismele vii sunt sediul unor procese biologice însoțite de producerea de fenomene electrice. Circulația biocurenților în interiorul unor

organisme sau sisteme este însoțită de apariția unor fenomene de câmp care pot fi înregistrate.

Punerea în evidență a câmpurilor electromagnetice în organismele umane a înregistrat, spre exemplu, activitatea cardiacă care produce câmpuri magnetice cu o valoare de $\sim 10^{-6}$ Oe; valoarea câmpului magnetic cerebral este egală cu 10^{-15} Gauss, cu dezvoltarea unei energii electromagnetice de $6,5 \cdot 10^{-14}$ ergi. Captarea acestor radiații stă la baza funcționării unui întreg șir de aparate medicale.

Pentru măsurarea cantității de radiație emisă sau absorbită au fost stabilite unități de măsură adecvate. Astfel, sistemul roentgenologic are ca unitate de măsură roentgenul (r) fiind folosit pentru măsurarea radiațiilor X și gamma, până la nivelul energiei de 3 MeV. Un r are valoarea unei cantități de ioni produși de o unitate electrostatică, ca urmare a acțiunii radiației X sau gamma într-un cm^3 de aer

uscat la $t^0 = 0^\circ\text{C}$ și presiunea de 760 mm Hg, adică $2,01 \cdot 10^{10}$ perechi de ioni.

Cantitatea de energie absorbită de țesuturi se măsoară în rep (roentgen equivalent physical) **1 rep = 90 ergi/g**. În sistemul radiobiologic, unitatea de măsură a dozei absorbite este rad-ul: **1 rad = 100 ergi/g**.

Efectele biologice ale radiațiilor sunt evaluate în cadrul acestui sistem prin determinarea activității biologice relative a radiației (η) a cărei unitate de măsură este **rem-ul (roentgen equivalent man)**. Un rem reprezintă doza biologică rezultată din absorbția de către 1 g de țesut iradiat, prin intermediul particulelor ionizate, a energiei de $100/\eta$ ergi. Ca urmare,

$$1\text{rem} = \frac{1}{\eta} \text{rad} = \frac{100}{\eta} \text{erg/g}$$

Valoarea iradierii maxime admisibile pentru un om, fără ca acesta să sufere vreun efect biologic, este de 0,3 remi pe săptămână. Radiațiile electromagnetice acționează asupra organismelor vii pe multiple planuri, de la nivelul de organizare atomo-molecular până la funcționalitatea organelor în sistemele organismelor superioare. Mai mult, acționează pe toate planurile integrării biologice: organisme solitare – colectivități sociale – ecosisteme.

Activitatea globală a organismelor biologice, ca o rezultată a proceselor fiziologice sau fiziopatologice proprii, se manifestă în cel puțin cinci domenii spectrale și anume: radiații gamma, radiații UV, radiații în spectrul vizibil, radiații IR, radiații în spectrul de radiofrecvență.

Știința secolului XX ne obligă la o reconsiderare a naturii. Metodologia științifică actuală nu este neutră față de obiectul de cercetat, acesta fiind implicat în metoda de cercetare. Cuantica presupune angajarea și a subiectului în analiza obiectului de cercetat.

Erwin Schrödinger spune: *„Dacă se poate vorbi de o imagine a naturii conformă cu științele exacte ale naturii din vremea noastră, atunci trebuie să înțelegem prin ea nu atât imaginea naturii, cât imaginea raporturilor noastre cu natura (înțelegând aceste raporturi, prin perspectiva paradigmei complexității, ca raporturi intra si inter-sistemice om-natură). Vechea împărțire a lumii într-o existență care se desfășoară obiectiv în spațiu și timp, pe de o parte, și un spirit în care se reflectă această dezvoltare, pe de altă parte, este pusă, din ce în ce mai mult, sub semnul întrebării. Așadar, împărțirea lui Descartes în res cogitans si res extensa nu mai corespunde, ca punct de plecare, în înțelegerea științelor moderne ale naturii. În concepția acestei științe se află mai presus de toate rețeaua relațiilor omului cu natura... Încetând de a mai fi un spectator al naturii, știința se recunoaște și ea drept parte a acțiunilor reciproce dintre om si natură”.*

Noua paradigmă impusă de teoria cuantică străpunge barierele unui raționalism unilateral, forțând schimbarea atitudinii și în metafizică. Faptul că știința își recunoaște limitele epistemologice, impunând în același timp un demers merit să apropie, prudent și foarte bine argumentat, cunoașterea rațională de trăirea mistică, face ca lumea să fie abordată într-o nouă perspectivă culturală care depășește separarea dintre spiritual și material.

Dacă mentalitatea modernă a acreditat ideea că obiectivizarea științei presupune o excludere a spiritului, a conștiinței umane, lucrurile se schimbă în fizica cuantică. În această teorie se afirmă legătura implicită între subiectul cunoscător și fenomenul cercetat. Erwin Schrödinger preciza că și în fața descoperirilor fizicii cuantice inerția vechii concepții moderne era greu de înlăturat. Mărturisirea: *„Atitudinea științifică va trebui restructurată, știința va trebui făcută într-un chip nou. Este nevoie de multă băgare de seamă.*

Suntem acum în fața unei situații ieșite din comun. Deși materialul din care este construită imaginea noastră despre lume provine exclusiv din organele de simț ca organe ale spiritului, astfel încât imaginea fiecărui individ despre lume este și rămâne un construct al spiritului său, neputându-se dovedi că posedă un alt fel de existență, spiritul conștient rămâne un străin în acest construct... De obicei nu ne dăm seama de acest fapt pentru ca ne-am obișnuit să gândim personalitatea omului ca fiind situată în interiorul corpului său. Suntem atât de uimiți când aflăm că de fapt ea nu poate fi găsită acolo, încât întâmpinăm asemenea afirmații cu ezitare și îndoială și nu ne face plăcere sa le admitem".

Știința de astăzi nu mai poate face abstracție de conștiința umană. Legătura intrinsecă dintre subiectul cercetător și obiectul de cercetat face ca în cercetările științifice conștiința umană să fie implicată efectiv. Erwin Schrödinger spune: *"Știința trebuie să explice tot ceea ce există în univers și ea a ajuns în stadiul în care nu mai poate face abstracție de existența conștiinței. Teoriile fizice cele mai profunde, care nu lasă nici o posibilitate pentru explicarea fenomenelor mentale și ale conștiinței, oricât de frumoase și impresionante, nu pot fi privite decât cu mare suspiciune... A sosit poate momentul ca știința, în întregime, să pună în centrul ei omul. Totul trebuie să devină convergent spre explicarea și înțelegerea lui. Omul parcă nici nu aparține numai universului nostru fizic și poate că, în unitatea lui, el este înrădăcinat și în cosmosul profund, cel din care se nasc universuri, spații și timpi. Totul poate fi regândit despre om și lume".*

Teoria cuantică este una din marile provocări ale epistemologiei secolului XX. Perspectiva deschisă de rezultatele științei cuantice va depăși separarea subiect-obiect în actul cercetării, existența în paradigma mecanicistă dominată de filosofia carteziană. Totodată se va afirma ordinea interioară a universului existentă la nivelul microfizicii.

Ordinea nu mai este înțeleasă ca un aranjament exterior sau o dispunere regulată a evenimentelor, ci există o ordine totală implicată în fiecare realitate spațio-temporală. Se trece de la o ordine explicită la o ordine implicită. Un exemplu de ordine explicită îl constituie sistemul de coordonate carteziane, dar în noua paradigmă ordinea explicită devine secundară. Legile fizicii nu vor mai fi descrise într-un sistem cartezian, ci vor fi evidențiate prin intermediul holomișcării care este o totalitate nedivizată, indefinibilă și incomensurabilă.

Holograma (înregistrarea fotografică a figuri de interferență a undelor de lumină care provin de la un obiect) redă corespunzător caracteristicile holomișcării și a ordinii implicite. Caracteristica fundamentală a hologramei este că o parte conține informație despre întregul obiect, adică forma și structura întregului obiect sunt înfășurate în interiorul fiecărei regiuni din înregistrarea fotografică. Când fiecare regiune este iluminată cu ajutorul laserului forma și structura sunt desfășurate pentru a da o reprezentare recognoscibilă și integrală a obiectului.

Ordinea implicită dă o reprezentare mai coerentă a proprietăților cuantice ale materiei decât ordinea explicită ce rămâne specifică concepției mecaniciste. În paradigma holistă ordinea implicită este fundamentală și prioritară. Legile fizice se sustrag pornind de la ordinea implicită care se desfășoară în ordine explicită, pe când reprezentarea mecanicistă pornește

la elaborarea unor legi bazându-se pe ordinea explicită, și rămânând oarecum exterioară fenomenului studiat.

Ontologia cuantică este reprezentată sugestiv de Werner Heisenberg. Ea are un element care explică aspectul ondulatoriu al naturii și altul ce evidențiază caracterul corpuscular al naturii. Aspectul ondulatoriu e interpretat în ontologia lui Werner Heisenberg nu ca o probabilitate definită subiectiv ci ca o tendință obiectivă pentru ca un eveniment actual să apară. Evenimentul actual exprimă realitatea obiectivă și corespunde aspectului corpuscular al naturii.

Ontologia lui Werner Heisenberg permite inserarea conștiinței în descrierea naturii făcute de un fizician. Reprezentarea ontologică depășește viziunea epistemologică dualistă ce separă obiectul de subiect, făcând posibilă o reprezentare coerentă a lumii, corelativă conexiunii minte-creier. Astfel, procesul creierului la un nivel superior este actualizarea unei secvențe de simboluri și el este strâns relaționat cu evenimentul psihologic ca atare.

Electromagnetismul este un subiect încă puțin cunoscut științei. Se cunosc efectele și modul de manipulare, dar o înțelegere fundamentală a motivului pentru care există este încă departe. Știința cunoaște că un curent electric în mișcare radiază un câmp de forță, aceasta purtând numele de radiație electromagnetică (REM), deoarece are un sens centrifug. Acest câmp de radiație neionizantă este în același timp atât unul, cât și două câmpuri: unul este electric, celălalt este magnetic, și în același timp cele două reprezintă un fenomen electromagnetic interconectat.

Orice echipament electric, de la firele din pereții caselor, până la echipamentul industrial de înaltă tehnologie, emite radiații neionizante. Aerul din jurul nostru este plin de energiile nevăzute ale radioului, televiziunii și microundelor. Efectul imediat al acestei băi zilnice de poluare electromagnetică este de obicei imperceptibil, dar consecințele pe termen lung pot fi distructive. De exemplu, acest pericol poate fi observat prin creșterea incidenței cancerului și leucemiei la oamenii care trăiesc lângă linii de înaltă tensiune.

Câmpurile electromagnetice oscilează. Oscilațiile se măsoară în numărul lor pe secundă (la care se face referire ca „cicluri pe secundă”). Unitatea de măsură a frecvenței (cicluri pe secundă) este Hertz-ul, numită după numele fizicianului german Heinrich Rudolf Hertz (1857 – 1894). Un Hertz este egal cu un ciclu pe secundă. O mie de cicluri pe secundă reprezintă un kiloHertz (1 KHz), un milion de cicluri pe secundă reprezintă un megaHertz (1 MHz), iar un miliard de cicluri pe secundă reprezintă un gigaHertz (1 GHz).

Spectrul radiațiilor neionizante merge de la zero Herti, unde nu există nici o oscilație, până la lumina vizibilă, unde apar trilioane de oscilații pe secundă. Spectrul electromagnetic include și radiația ionizantă aflată deasupra frecvenței luminii vizibile: lumina ultravioletă, raze gamma și x etc.

Câteva mențiuni despre frecvențele aflate sub cele ale spectrului vizibil; ele sunt numite în mod colectiv frecvențe radio (RF) și variază de la jumătate de milion de cicluri pe secundă (500 KHz sau 0,5 MHz), până la 500 de milioane de cicluri pe secundă (500 MHz sau 0,5 GHz), incluzând toată gama de transmisii radio și gama transmisiilor televizate (frecvențe

foarte înalte – VHF și frecvențe ultraînalte – UHF), chiar și gama în care funcționează cuptorul cu microunde, care are în jur de 500 milioane de cicluri pe secundă (0,5 GHz). Instalația americană din Alaska, HAARP, este un transmițător de înaltă frecvență (HF) care emite în limite de 2,8 până la 10 MHz (2,8 până la zece milioane de cicluri pe secundă). Aceste valori se află la limita inferioară a spectrului frecvenței radio (RF), în ceea ce operatorii radio numesc banda de „unde scurte”. **„Corpul este afectat de frecvențe. Toate frecvențele poartă informații, conform nivelului minții care transmite gândul. Orice boală din corp este un rezultat al unor gânduri și al emoțiilor asociate cu acele gânduri”¹.**

Radiațiile electromagnetice sunt considerate cel mai nociv poluant din societatea umană. Există nenumărate dovezi că undele electromagnetice determină diverse boli, inclusiv cancer. Se știe că undele electromagnetice sunt utilizate pe scară largă la transmiterea informației. Cu cât frecvența undei purtătoare este mai mare, crește și capacitatea ei de a transmite informație. De aceea, de-a lungul timpului, s-au căutat soluții tehnologice pentru a utiliza în telecomunicații, frecvențe din ce în ce mai mari. Totuși, în ultima perioadă de timp, un număr restrâns de specialiști s-au ocupat intens de studiul undelor electromagnetice din extrema cealaltă a spectrului, undele electromagnetice de ultra joasă frecvență.

Conform Administrației Naționale de Telecomunicații și Informare a Statelor Unite ale Americii, undele electro-magnetice ale căror frecvențe sunt mai mici decât 30 kHz sunt denumite unde electromagnetice de foarte joasă frecvență (very low frequency), iar cele ale căror frecvență este mai mică decât 3kHz nici nu sunt atribuite vreunei activități civile.

Terminologia utilizată în lucrările științifice ce se referă la undele electromagnetice de joasă frecvență le clasifică în modul următor:

- unde electromagnetice de foarte joasă frecvență (very low frequency sau pe scurt, **VLF**) cu frecvențe cuprinse între 30kHz și 3kHz
- unde electromagnetice de ultra joasă frecvență (ultra low frequency sau **ULF**) cu frecvențe cuprinse între 3kHz și 300Hz
- unde electromagnetice de super joasă frecvență (super low frequency sau **SLF**) cu frecvențe cuprinse între 300Hz și 30Hz
- unde electromagnetice de extrem de joasă frecvență (extreme low frequency sau **ELF**) ale căror frecvențe au valori sub 30Hz.

Importanța studierii undelor electromagnetice de joasă frecvență. După cum se știe, materialele conductoare sunt opace pentru undele electromagnetice și din acest motiv, comunicarea între două puncte aflate în medii conductoare (de exemplu apa sărată din mări și oceane sau subsolul Pământului) nu se poate realiza cu echipamentele uzuale și folosind metodele clasice de comunicare radio.

Acest fenomen de “ecranare” împiedică asigurarea unei comunicări radio clasice între o bază terestră și submarinele aflate în submersie. În această situație, doar undele electromagnetice din gama SLF pot asigura legătura radio.

¹ Greg Simmons, Toate acestea le vei face și tu...și chiar mai multe. Fizica schimbării, București, Editura Prestige, 2010, p.238.

În cazul unor accidente miniere, când echipamentele de telecomunicații prin cablu sunt distruse, apare necesitatea asigurării unei căi de comunicație "fără fir" între minerii blocați în subteran și echipele de salvare aflate la suprafață sau tot în subteran. Undele electromagnetice din gama ULF pot penetra prin sol la adâncimi de ordinul zecilor sau chiar sutelor de metri.

Un alt domeniu în care studiul acestei categorii de unde are aplicabilitate directă este seismologia. Apariția unor unde electromagnetice de joasă frecvență (**ULF** sau **ELF**) poate anunța un cutremur iminent, cu câteva zeci de minute înaintea unor mișcări telurice de suprafață.

Orice explozie nucleară care are loc în spațiul atmosferic sau extraatmosferic apropiat, este însoțită de o puternică emisie de unde **VLF**, **ULF**, **SLF** și **ELF**. Supravegherea și analiza atentă a acestui domeniu spectral duce la punerea în evidență și localizarea oricărui eveniment de acest fel.

Furtunile tropicale (care sunt caracterizate prin descărcări electrice intense și frecvente) generează unde electromagnetice cu spectru foarte larg, iar cele de foarte joasă frecvență se propagă prin ghidul de undă format între suprafața Pământului și ionosferă pe distanțe foarte mari, ajungând uneori chiar să înconjoare Pământul. Analizarea acestor unde este importantă în climatologie deoarece se poate obține o imagine la nivel global a fenomenelor meteorologice locale. Frecvențele descărcări electrice ce apar în timpul unor furtuni puternice, creează unde electromagnetice din domeniul **ULF** și **ELF** care, în cavitatea rezonantă formată (la nivel global) între Pământ și ionosferă, pot produce o rezonanță electromagnetică ce poate fi pusă în evidență în mod experimental. Acest fenomen este cunoscut în literatură sub denumirea de "Rezonanță Schumann".

De asemenea așa-zisele "fenomene meteorologice din spațiul extraatmosferic" cum sunt exploziile solare, ploile de meteoriți, fluxurile importante de particule elementare sau radiațiile generate de surse extraterestre sau chiar extragalactice, generează unde electromagnetice din domeniile **ULF**, **SLF** sau **ELF**. Acestea pot produce furtuni electromagnetice, perturbări ale comunicațiilor radio sau chiar scoaterea din funcțiune a unor sateliți artificiali ai Pământului sau a unor echipamente de radiocomunicații aflate pe sol.

În cadrul unor studii interdisciplinare, a fost pusă în evidență o legătură indubitabilă între apariția unor unde **ELF** cu câteva zeci de minute înaintea unor cutremure de pământ majore. Astfel, atât cutremurul de la Loma Prieta din zona faliei San Andreas cât și cutremurul din 6 aprilie 2009 din localitatea Aquila din Italia au fost asociate cu emisii evidente de unde electromagnetice **ELF**, precursorare producerii acelor cutremure.

Undele radio de joasă frecvență (**ELF**) modulate acționează la nivel celular. Cancerul și malformațiile congenitale au crescut ca număr după 1950 (odată cu extinderea televiziunii).

În 1992, Bruce Taino de la universitatea de Stat din Cheny, Washington a construit primul aparat din lume ce măsoară și monitorizează frecvența vibrațională a corpului uman. Prin acest aparat s-a stabilit că frecvența medie a unui organism sănătos este undeva între 62 – 68 Hz. Când aceasta frecvență vibrațională scade, sistemul imunitar este afectat în

așa fel încât sub 58 Hz apar primele simptome de răceală și gripă, sub 55 Hz boli precum Candida, sub 42 Hz – cancerul, etc.

Aparatul Taino, denumit astfel după numele celui care l-a construit este certificat cu 100% acuratețe dar este folosit doar în domeniul agriculturii. Un studiu al spectrului de frecvență al alimentelor folosite ca hrană de către populația Terrei făcut cu ajutorul acestui aparat, a demonstrat că toate alimentele prelucrate au o frecvență ce tinde spre zero și implicit duc și la reducerea frecvenței organismului uman. Totodată s-a stabilit că toate alimentele proaspete au o frecvență ce depășește 15 Hz (cele uscate între 12 – 22 Hz iar cele proaspete între 20 – 27 Hz).

Creșterea frecvenței de vibrație a ființei umane este una din metodele cele mai bune de profilaxie, de prevenire și de terapie a tuturor bolilor, pentru a depăși limita la care rezistă virușii, bacteriile, fungii, paraziții sau entitățile negative. De asemeni în cazul în care stăpânim bine terapia mentală mai putem anihila sau transforma câmpurile vitale a acestora.

Pentru ridicarea frecvenței vibraționale s-a demonstrat și faptul că banalele uleiuri esențiale folosite în aromoterapie au o frecvență ce începe de la 52 Hz și ajunge chiar și la 320 Hz (ex. uleiul de trandafir). Frecvențele mari create de aceste uleiuri pot crea un mediu în care orice urmă de bacterii, viruși, ciuperci, etc., nu pot exista.

În istoria muzicii sunt menționate 6 note muzicale originale "Solfeggio". Actualmente există 7 note în octava centrală, note care cu timpul au fost modificate. În trecut aceste 6 note de baza (cu frecvența specifică pentru fiecare sunet) se foloseau în cântecele Gregoriene, un gen muzical liturgic utilizat în cultul creștin catolic, în special într-un imn închinat Sfântului Ioan Botezătorul.

Studii muzical-psihologice adecvate, menționează detaliat despre descoperirea și puterea acestor frecvențe sacre. Astfel, notele originale Solfeggio sunt: 1. Ut - queant laxis; 2. Re - sonare fibris; 3. Mi - ra gestorum; 4. Fa - muli tuorum; 5. Sol - ve polluti; 6. La - 0 biireatum.

Notele de azi, modificate: 1. Do - queant laxis; 2. Re - sonare fibris; 3. Mi - ra gestorum; 4. Fa - muli tuorum; 5. Sol - ve polluti; 6. La - biireatum; 7. Si - Sancto Iohannes.

Frecvențele pentru fiecare nota sunt: 1. Ut = 396 = 9 (Eliberează frica și vina); 2. Re = 417 = 3 (Dezleagă situații și aduce schimbări în bine); 3. Mi = 528 = 6 (Transformă și aduce miracole, repară ADN-ul); 4. Fa = 639 = 9 (Ajută în relațiile dintre oameni); 5. Sol = 741 = 3 (Trezește, amplifică intuiția); 6. La = 852 = 6 (Restaurează ordinea spirituală).

De observat înșiruirea numerelor "magice" 3, 6, 9 numere pe care întreaga muncă a lui Nicola Tesla se bazează. Verificați. Aceste numere se bazează pe matematica "pierdută" al lui Pitagora, care spunea că există doar 9 cifre în univers. 1 începutul - 9 finalul. 10 este doar 1 și 0 care ține locul decimal. Deci ar veni $10=1+0=1$, $11=1+1=2$ etc.

Ideea de baza este, ca notele muzicale de azi sunt un pic diferite, nu sunt în armonie. Azi muzica pe care o auzim e bazată pe frecvența A440 Hz, schimbată în jurul anilor 1917 de la 417 Hz. Frecvențele originale au fiecare un corespondent în culori/centre energetice din organism. Prin intonarea unor cântece bazate pe aceste frecvențe (în trecut psalmurile,

imnurile, rugăciunile) spiritul omului se apropie mai mult de Dumnezeu. Frecvența A440 Hz stimulează mintea, intelectul (degradează, creează anxietate) și rupe legătura cu inima/intuiția/spiritul care rezonază la o frecvență de 528 Hz. Încercați muzica clasică a lui Beethoven, Haydn, Mozart și veți fi surprinși cât de relaxantă și revigorantă este.

În prezent toată cunoașterea acestor frecvențe este folosită împotriva noastră, pentru a ne face mai docili, robotici, ruși de spiritual. Atât muzica (frecvențe), cât și alfabetul nostru este exact inversul alfabetelor sacre (ebraica, sanscrita) după cum rezultă din unele calcule simple bazate pe coduri alfanumerice. Sunetele - limba vorbită - dacă este în forma ei sacră, dată de Dumnezeu, gen ebraica, are putere creatoare. Inversata, distruge.

Analog activității bioenergetice din corpul nostru trebuie să știm că și pământul, fiind un organism de dimensiuni cosmice, prezintă și el aceeași activitate bioelectrică. Să ne gândim numai la fulgerele care se manifestă în atmosfera terestră. Pe plan global, la orice moment de timp dat se manifestă circa 1000 de fulgere care reprezintă descărcări uriașe de energie privite din punctul nostru de vedere dar la scara pământului ele pot fi asimilate impulsurilor care circulă prin nervii corpului nostru. Aceste fulgere constituie viața bioenergetică a pământului care este alimentată din profunzimile ascunse ale acestuia. În mod natural câmpul bioenergetic al pământului trebuie să aibă și o frecvență de vibrație corespunzătoare.

Winfried Otto Schumann (1888–1974) a fost primul om de știință care a prezis existența acestui câmp bioenergetic al pământului și a calculat frecvența sa de vibrație între anii 1952 - 1957 înainte de a putea fi măsurată efectiv.

Studiul practic a arătat că câmpul electromagnetic al pământului vibrează pe mai multe frecvențe de vibrație care sunt aproximativ armonici ale acestei frecvențe fundamentale. Valorile acestor armonici se află situate între 6 și 50 de Hz. Toate aceste unde au fost denumite rezonanțe Schumann după savantul care le-a prezis și calculat pentru prima dată.

Indiferent cum variază acest spectru de frecvențe, 7,83 Hz este frecvența fundamentală, deci are ponderea cea mai mare. Cea de-a doua armonică are valoarea maximă undeva în jurul a 15 Hz (+/- 0,5 Hz), armonicile a treia, a patra și a cincia se situează undeva în jurul valorilor 20, 26 și 33 Hz iar intensitățile acestora sunt variabile în funcție de factorii susmenționați. Armonicile a șasea și a șaptea a căror intensitate este suficientă pentru a fi luate în considerare sunt 39 și 45 Hz, acest spectru de vibrații ilustrează viața energetică a pământului. Cum poate fi acest lucru util pentru ființele umane?

Prin acordarea undelor cerebrale cu fundamentala frecvențelor Schuman (7,83 Hz), fapt care se realizează prin intermediul aparatelor de stimulare cerebrală de tip brain machine putem beneficia prin intermediul fenomenului de rezonanță de un aport energetic uriaș din propriul câmp energetic al pământului. Practic, în cazul stabilirii acestei rezonanțe, proporțional cu gradul nostru de trezire a percepțiilor, conștiința noastră se expansionează la nivelul întregului pământ și toți centrii noștri energetici sunt revitalizați și alimentați din focarele energetice imense ale pământului. Frecvența 7,83 se încadrează în gama undelor alfa, specifice meditației și astfel starea care se instalează va permite o comuniune mai ușoară cu ființa pământului.

Aceste cunoștințe suplimentare au permis cercetătorilor să afle motivul eficienței unor anumite dansuri exorcizante din tradițiile unor triburi africane. Prin introducerea cu bună știință în aceste dansuri a unor ritmuri corelate cu frecvențele Schumann, dansatorii puteau trezi energiile pure ale pământului pe care apoi le canalizau după dorință.

Beneficiile rezultate de pe urma acordării creierului nostru pe această frecvență de vibrație a pământului sunt în primul rând această reîncărcare a bateriilor organismului nostru. Se observă dispariția grijilor și anxietăților inutile, amplificarea vitalității, o stare pregnantă de bună dispoziție, blândețe și putem percepe cum conștiința noastră este bransată la o sursă imensă de energie.

De asemenea, acordarea pe această frecvență de vibrație elimină efectele perturbatoare ale câmpurilor electromagnetice cu care interferăm în viața de zi cu zi. Mai ales cei care lucrează în medii puternic poluate electromagnetic au mare nevoie de "reîmpământare" prin acordarea pe această frecvență de vibrație. Din punct de vedere energetic, cam am pierdut contactul cu această inimă pulsatorie a pământului datorită nenumăratelor câmpuri electromagnetice poluante dintre care cel mai important este cel generat de rețeaua de alimentare a consumatorilor casnici.

Arhimede a spus: "Dați-mi un punct de sprijin și voi putea apoi răsturna pământul". În cazul organismului nostru, punctul de sprijin pentru întreaga structură fizică, emoțională și mentală este pământul și aici nu trebuie să privim pământul ca un imens bulgare solid care rătăcește prin spațiu ci ca o ființă vie din care provine tot ceea ce este materie în noi înșine, nu numai materia fizică, palpabilă ci întreaga materie subtilă care este substratul trăirilor noastre emoționale și mentale. Atunci când acest punct de sprijin va fi ferm în noi, vom dispune de energia necesară pentru a ne vindeca și a ține la distanță toate bolile, de a ne păzi de influențe mentale și emoționale negative (cum sunt de exemplu cele care se manifestă în cazul magiei negre), de a fi un nesecat izvor de vioiciune și confort pentru ceilalți. În mitologia greacă există mitul gigantului Anteu, fiu al zeiței Gee (Pământul). Era invincibil în lupte întrucât ori de câte ori era în dificultate atingea pământul, trupul matern, căpătând forțe noi. Știind aceasta, Herakles l-a ucis în luptă ținându-l în timpul confruntării suspendat în aer.

Mai mult decât atât, această revenire în sânul pământului va atrage după sine o stare mult lărgită de conștiință în care vom putea percepe intuitiv unitatea vieții a tot ceea ce există pe planeta noastră.

5. Energii și radiații malefice. Atacuri energetice

Atacul energetic este o temă dezbătută din cele mai vechi timpuri și îmbracă foarte multe forme depinzând de perioada istorică, zona geografică și religia predominantă. La început se vorbea de magii, ulterior s-a trecut la vrăjitoare ca să ajungem în zilele noastre la parapsihologie.

Dacă vom privi atacul energetic strict științific am putea conchide că de fapt totul este foarte simplu: dacă ești atacat energetic înseamnă că spre tine pleacă o energie de tip negativ și răspunzând tot cu o energie de tip

negativ ele se vor respinge și tu vei recepționa o energie negativă, iar dacă ești atacat cu o energie negativă și tu ripostezi cu o energie pozitivă (întorci celalalt obraz) energia negativă se va anihila în contact cu energia pozitivă. Concluzia ? **Fa bine și vei primi bine - Iartă greșelile greșităilor tăi** etc.

Acest subiect poate fi discutat din punct de vedere parapsihologic la infinit și putem vorbi de "flacăra violet" care anihilează atacurile energetice, despre atacuri venite din "astralul inferior" spre "astralul superior" de "vibrația undelor subtil pozitive" și alte moduri de manifestare. .

Fapt este că tot Universul este țesut din particule energetice și orice corp și obiect are propriul câmp energetic. Câmpul acesta conține mii de parametri.

Fizicienii din toată lumea cercetează câmpul energetic uman cu metodele cele mai moderne. Câmpul energetic sau aura noastră se poate fotografia, măsura și poate fi văzută în infraroșu. Pentru a avea o anumită imagine a valorilor pe care câmpul energetic le are, vom face apel la etaloanele de măsuri cunoscute, neexistând încă un sistem specializat de măsurători

Corpul uman este înconjurat de particule energetice, numite leptoni. La omul obișnuit, volumul leptonilor este între 3,5-4 mc de aer, la cei cu capacități așa-zise *paranormale* sunt 4,5-5,5 mc. Câmpul energetic conține, de asemenea, spectrul de lumină cu o anumită frecvență. La omul obișnuit frecvența constă în 70% unde milimetrice, 15% centimetrice și 15% decimetrice, cel cu capacități paranormale are cca. 85-95% unde milimetrice, 8-3% centimetrice și 7-2% decimetrice.

Puterea energiei corpului depinde și de polaritate. Corpul energetic reține particule pozitive, negative și neutre și multe altele, cărora noi încă nu le cunoaștem denumirea. Cu cât volumul leptonic, procentul undelor milimetrice și polaritatea pozitivă este mai mare, cu atât puterea de vindecare a bioterapeutului este mai mare.

Toate particulele se găsesc în permanentă mișcare. După legile fizicii știm că ele vibrează, se atrag, se resping, se transformă în diferite tipuri de energie. Psihoparticulele sunt responsabile pentru planul psihoemoțional. Toate particulele penetrează corpul energetic și fizic. Cel mai repede pătrund particulele informaționale aducându-ne informația despre tot ce ne înconjoară aici și în depărtare. Totodată ele duc informația despre om în Univers, pătrund în corpul nostru alte particule. Corpul nostru fizic captează toate particulele prin suprafața pielii, prin puncte bioactive, care sunt cunoscute în acupunctură, prin creștet, prin mâini, prin picioare, prin respirație și alimentație.

Creierul, ca o antena mare, concentrează toată informația și cu ajutorul unor mecanisme și a sistemului endocrin transformă structura parametrilor corpului energetic spre echilibrare normală a lor și corpul fizic devine sănătos. În cazul dezechilibrului scade funcția unor sisteme, organe, celule. Apar diferite afecțiuni.

Toate particulele energetice vibrează, transmit informația de la una la alta. Așa cum toate câmpurile umane se întrepătrund și se intersectează, informația se transmite de la un corp energetic la altul, dar creierul

prelucrând informația formează imagini despre tot ce ne înconjoară în natură și ce reprezentăm noi ca ființe umane.

Întotdeauna câmpul energetic lasă o urmă pe tot ce am atins cândva, cui i-am strâns mâna, pe cine am alintat sau l-am lovit, pe toate obiectele care ne-au fost dragi, ne menține legătura între noi și cei ce ne sunt apropiați. Fiecare fotografie este o urmă energetică. Fiecare casă sau apartament au impregnat toată informația despre cei ce au locuit sau locuiesc în casă, dar și despre bucuria sau necazurile, certurile acelor care au trăit aici. De aceea, la mutarea în casă nouă, se impune refacerea zugrăveli și o sfeștanie casei.

Deseori se simte că unele obiecte sau lucruri fac bine, bucură, altele aduc ghinion. Unii oameni atrag, alții resping, etc. Toate lucrurile acestea se petrec la nivel energetic, adică al subconștientului.

Se știe ca unii oameni au un instinct foarte dezvoltat și presimt unele lucruri dinainte. Asta înseamnă că subconștientul lor este puternic și dacă îl ascultă se vor descurca mai bine în viață. Informația se transmite de la om la om, de la om la obiecte și invers. Așa stau lucrurile pe planeta noastră și în tot Universul.

Energiile cosmice influențează tot ce se găsește în Univers și pe Terra. Toate câmpurile ființelor vii și ale naturii se influențează reciproc. Pentru păstrarea armoniei câmpului bioenergetic ajutorul vine de la psihoparticulele care se transformă prin epifiză și echilibrează planul psihoemoțional. Când funcția epifizei este scăzută și câmpul energetic este dezechilibrat, apar diferite afecțiuni ale sistemului nervos central și vegetativ.

Epilepsia și alte boli ale sistemului nervos sunt provocate de un dezechilibru energetic foarte profund. Există rezolvate foarte multe cazuri de epilepsie și comportament neadecvat, prin echilibrarea câmpului energetic.

Puterea psihoenergiei depinde de gândirea omului. În ultimii 50 de ani s-a uitat de puterea gândirii care poate fi pozitivă, adică constructivă, sau negativă, adică distructivă. Fiecare gând, pune în mișcare particule din biocâmpul uman. Le concentrează, le ține în câmp sau le trimite în afara lui. De aceea este foarte important ce gândim. Fiecare gând încă neformat, nepronunțat, deja a și ajuns la destinație. Fiecare gând formează în câmpul eteric o formă energetică (formă-gând) de sine stătătoare.

Gândurile de aceeași polaritate și frecvență (fie pozitivă, fie negativă) se adună, se măresc în volum.

Gândurile pozitive de pace, dragoste, bucurie, calmează, echilibrează fizic și psihic, ajută să se comunice mai bine, să se reușească în rezolvarea problemelor, să fie văzut viitorul cu optimism, chiar și având unele greutăți în viață. Ajută la a menține structura câmpului energetic, primită prin naștere, într-un echilibru armonios, la păstrarea sănătății corpului fizic și la trecerea mai ușoară prin toate încercările vieții. Gândurile pozitive vibrează la un nivel înalt și ridică în plan spiritual. Ajută la realizarea ca om și în toate celelalte planuri: fizic, psihic, material și psiho-emoțional.

Gândurile negative de invidie, gelozie, ură, mânie, bârfele, blestemele, farmecele, toate nemulțumirile au vibrații de frecvență joasă. Acest câmp concentrează mai multă energie negativă din mediul înconjurător și iradiază toate particulele negative, încărcând negativ pe toți și

tot ce îl înconjoară. Ori de cate ori ne dorim un lucru foarte mult, noi îl construim pe plan mental. Orice gând distrugător, adică negativ, începe să existe la acel nivel de vibrații joase.

Toți suntem legați prin câmpuri energetice și gândurile noastre.

Lumea în care trăim nu poate fi înțeleasă ca o colecție de entități independente trăind într-un fundal fixat static al spațiului și timpului. Dimpotrivă, este o rețea de relații, proprietățile fiecărei entități fiind determinate de relațiile cu celelalte entități. Relațiile ce se formează în lumea noastră sunt relații cauzale. Aceasta înseamnă că lumea nu este alcătuită din obiecte, ci din procese prin care lucrurile se întâmplă. Particulele elementare nu sunt obiecte statice care doar se află acolo, ci procese ce transportă câțiva biți de informație între evenimentele prin care ele interacționează, dând naștere unor procese. Aceasta explică faptul că agresiunile psihice deseori sunt făcute inconștient. Oamenii încă nu și-au dat seama de puterea gândirii. Ei nu știu, dar creează ceva ce are o viață proprie în natură. Ceva ce nu se distruge, rămâne aici lângă noi și influențează toate planurile vieții noastre. Nu e bine să emitem gânduri negative, căci ele se vor întoarce într-un fel sau altul de unde au plecat și mult amplificate în puterea lor negativă, fiindcă în călătoria sa gândul negativ a mai captat și alte gânduri negative de vibrație joasă.

Știm proverbul „Tot ce se aseamănă se adună”. Cu cât se strânge mai multă energie negativă în câmpul energetic, cu atât mai mult se va crea dezechilibru energetic, fizic, psihic și spiritual. Formele-gând, plutind prin spațiu, influențează alte ființe vii, le poate afecta sau îngreuna starea celor ce ne înconjoară acasă, la serviciu, în mijloacele de transport și oriunde ne aflăm noi.

Din punct de vedere spiritual, răul este o energie întunecată, care, provenind din anumite surse, are posibilitatea de a se răspândi rapid în atmosfera psihică, infestând-o. După cum aerul este indispensabil plămânilor, atmosfera psiho-mentală hrănește mintea cu idei, emoții, intenții. Poluarea gândurilor, a sentimentelor, este un fenomen la fel de real și grav ca și poluarea aerului. Agresorul psihic preia din spațiu o mare cantitate de energie malefică, pe care o dirijează asupra victimei. Acest flux energetic otrăvitor invadează organismul ființei agresate, tulburându-i funcțiile vitale, psihice, mentale.

La baza atacurilor psihice pot sta motive diverse, unele de-a dreptul naive, altele îngrijorător de grave. Printre acestea se află: lipsa de loialitate între concurenți; setea de parvenire prin distrugerea celor competenți; dorința de a ieși în evidență cu orice preț, complexul culpabilității persistând ca o obsesie periculoasă în mintea celui ce atacă; răutatea specific femeiască, manifestată atunci când apar rivale atrăgătoare; lupta bărbaților pentru a li se recunoaște inteligența și farmecul viril; tendința de eliminare a adversarilor politici; răzbunarea unor conducători pe supușii recalcitranti; practica anihilării celor considerați dușmani, pe fronturile vizibile și invizibile ale veșnicelor războaie; lupta dintre diversele doctrine politice, filozofice, religioase, etnice; neobosita concurență între agenții secrete; setea de câștiguri bănești a specialiștilor în magie neagră; boala psihică, cu dorințe ucigașe, unde aș pune pe primul plan paranoia.

Atacul energetic se manifestă asupra corpului nostru energetic și are în vedere crearea unor blocaje energetice, pierderea de energie vitală sau chiar decesul celui în cauză. Acesta poate fi făcut conștient și din răutate, sau inconștient (vampirismul energetic), poate fi direct sau indirect, se poate petrece ziua sau noaptea (când omul este mai deschis energetic și nu se poate proteja conștient) și poate fi provocat de una sau mai multe persoane și îndreptat, de asemenea, asupra unei persoane, a unei colectivități sau a unei comunități.

Corpul nostru fizic este înconjurat sau aflat în imersiune în fluidul unui câmp de forță energetic, ce urmărește conturul corpului și care, deși ar putea fi asemănat cu o umbră, este, mai degrabă, ca un „frate geamăn”. Acest corp geamăn, deși invizibil, poate fi perceput de cineva care este sensibil și a cărui capacitate de percepție vizuală depășește plaja de vibrații a vederii normale, cu ajutorul ochilor, ca fiind o luminiscentă albăstruie, pe care unele persoane cu capacități de extrasenzoriale o numesc „eterică”. Este „Corpul energetic”, el dă energie și „modelează” corpul fizic, are aproximativ aceeași formă cu acesta, fiind nu numai o extensia lui, ci și o „formă”, deoarece el dă posibilitatea corpului fizic să își mențină caracteristicile și forma. El dă energie corpului fizic distribuindu-i putere vitalizatoare care îl încarcă cu dinamism.

Corpul energetic poate fi privit ca un corp de natură electromagnetică. Aflat între realitatea fizică și cea non-fizică el transformă cele mai delicate și eterice energii non-fizice, decodifică și transmite informații corpului fizic. Dar, din păcate, vibrațiile energiilor decodificate nu sunt tot timpul pozitive, ci și negative, iar acestea vor duce la intruziuni, lipsă de armonie, blocaje (în chakre) sau defecțiuni care se vor manifesta mai devreme sau mai târziu asupra părții corespunzătoare din corpul fizic, sau chiar a întregului.

Printre informațiile decodificate în câmpul energetic sunt și cele furnizate de gândurile celor din jur, mai ales atunci când sunt programate și direcționate către noi. Gândurile pozitive au, în general, un efect benefic, deoarece mențin starea de armonie în interiorul corpului energetic, pe câtă vreme gândurile negative provoacă acorduri dizarmonice în undele de energie și, odată deciptate, oferă individului direcția de acțiune dorită de emitent sau contribuie la apariția unei afecțiuni sau boli.

Gândul este o forță, o energie, dar este de asemenea o materie foarte subtilă care lucrează într-o regiune foarte îndepărtată de planul fizic. În stare abia creată, gândurile pe care le formăm nu ating, încă, materia densă, vizibilă; ele nu ating și nu fac să vibreze decât ceea ce se apropie cel mai mult de natura lor, adică elementele cele mai subtile care există în noi sau în alții. „**Gândirea este un limbaj interior, deci tăcut, care consumă procesul de încercare-eroare-reușită pe plan mintal**”². Gândirea, ca proces de gândire, este, în esență, răspunsul activ al memoriei în orice fază a vieții. Includem în gândire răspunsurile intelectuale, emoționale, senzoriale, musculare și fizice ale memoriei. Toate acestea sunt

² Nicolae Mărgineanu, Psihologie și literatură, Cluj-Napoca, Editura Dacia, 2002, p.167.

aspecte ale unui proces indisolubil. A le trata separat ar înlesni fragmentarea și confuzia. Toate acestea sunt un proces de răspuns al memoriei la fiecare situație efectivă, răspuns care, la rândul său, conduce la o contribuție suplimentară la memorie, condiționând astfel gândirea viitoare.

Una dintre cele mai timpurii și mai primitive forme de gândire este, de exemplu, chiar amintirea plăcerii sau durerii, în asociere cu o imagine vizuală, auditivă sau olfactivă, ce poate fi evocată de un obiect sau o situație. În cultura noastră se obișnuiește să se privească amintirile ce implică un conținut imagistic ca separate de cele ce se referă la simțăminte. Este clar totuși că întregul înțeles al unei astfel de memorii este doar asocierea imaginii cu simțământul produs de ea, care, împreună cu conținutul intelectual și reacția fizică, constituie totalitatea unei judecăți de tipul dacă ceea ce este reamintit este bun ori rău, dezirabil sau nu etc.

Este clar că gândirea, considerată ca un răspuns al memoriei, este în mod fundamental mecanică în ordinea sa de operare. Fie este o repetiție a unei structuri anterior existente, extrasă din memorie, fie este un anume aranjament și o anumită organizare a combinațiilor acestor amintiri în structuri mai avansate de idei și concepte, categorii etc. Aceste combinații pot dobândi un anume tip de noutate, rezultând din interacțiunea întâmplătoare a elementelor de memorie, dar, evident, o asemenea noutate este încă în mod esențial mecanică (ca noile combinații ce apar într-un caleidoscop). Nu există, în procesul mecanic, nici un motiv inerent pentru care gândurile care apar ar trebui să fie relevante ori să se potrivească cu situația reală care le evocă. Percepția dacă unele gânduri particulare sunt relevante sau potrivite pretinde întrebuintarea unei energii care nu e mecanică, o energie numită inteligență. Aceasta din urmă poate percepe o nouă ordine sau o nouă structură, care nu reprezintă doar o modificare a ceea ce este deja cunoscut sau prezent în memorie. De exemplu, se poate lucra asupra unei probleme încurcate o bună bucată de timp. Deodată, printr-o iluminare, se poate vedea irelevanța unui întreg mod de gândire al problemei, o dată cu o abordare diferită, în care toate elementele se potrivesc într-o ordine nouă și într-o structură nouă. În mod clar, o astfel de străfulgerare este esențialmente un act de percepție mai degrabă decât un proces de gândire, deși mai târziu el poate fi exprimat în gândire. În acest act este implicată tocmai percepția prin intermediul minții a ordinilor abstracte și a relațiilor, cum ar fi identitatea și diferența, separația și legătura, necesitatea și contingenta, cauza și efectul etc.

Gândirea, ca energie, ca vibrație și forță este percepută de anumiți centri care sunt dotați cu antene: aceste antene, situate în creier sau chiar mai sus, în planul eteric, se pun în vibrație și trimit mesaje altor aparate; în acest moment, în tot corpul se produc înregistrări, cuplări, circulații de forțe, de energii. Imediat ce se stabilește comunicarea, energiile circulă și pot produce efecte în materie. În acel moment gândul este puternic, se manifestă în plenitudine: trece prin ziduri și obiecte, se poate realiza, acționează asupra materiei. **Fiecare gând se materializează: fiecare gând, dorință, intenție, fiecare idee are formă, culoare, dimensiune, iar pentru a le vedea este suficient să privim în jur.** Dar aceste efecte nu sunt imediate. Gândirea este capabilă să atingă materia, dar ca să poată acționa

asupra obiectelor sau ființelor, gândul trebuie condensat: lucrând mult timp asupra unor creații mentale, adăugându-le chiar particule din propria lor materie, oamenii ajung să îmbrace aceste forme gânduri de materie psihică. Anumiți indivizi o pot face rapid, pentru că ei cunosc tehnicile ce permit materializarea unei forme gând, pentru ca ea să devină vizibilă și tangibilă.

Atâta timp cât oamenii au gânduri și dorințe divine, totul este armonie, dar când oamenii sunt răi, răzbunători, cruzi, gândurile și dorințele lor pot chiar să ucidă.

Dar să nu uităm că suntem și emitenți de gânduri și implicit, putem fi și cei care atacă energetic pe cei din jur.

Câmpul fiecărui om conține câte un set de programe care determină interrelațiile sale cu lumea și cu oamenii. Sentimentele de dragoste, ură, supărare pe care le nutresc cei din jur față de om corespund cu strictețe de ceea ce este sădit în karma acestuia. De aceea există oameni care sunt în permanență jigniți, care suferă traumatisme, care sunt invidiați etc. În câmpul omului sunt conținute programe informaționale ale atitudinilor față de el însuși și programe ale atitudinii acestuia față de alți oameni. Când împotriva noastră se întreprinde ceva neplăcut, nu e bine să răspundem în același fel. Ne putem opune doar la nivel fizic, însă la nivelul câmpului și la nivelul spiritual trebuie să ne păstrăm întotdeauna o atitudine de smerenie, de blândețe, să manifestăm iubire față de oameni și să ținem minte că orice neplăcere este cauzată de imperfecțiunea noastră. Acest lucru ne curăță karma, ne ferește de boli, ne ameliorează destinul și sănătatea copiilor. Irascibilitatea în raporturile cu oamenii, răutatea constituie o tentativă de atac bioenergetic nu numai asupra unui individ ci și asupra Universului, provocând deformări ale structurii câmpului.

Cum se petrece atacul psihic? Conștient din partea unor oameni, inconștient și răutate din partea altora. Poate fi direct sau indirect. Poate fi ziua sau noaptea, când omul este mai deschis energetic și nu se poate proteja conștient. Poate fi provocat de una sau mai multe persoane. Trimis de rude, vecini, dușmani sau de oameni străini (vrăjitori). Poate fi îndreptat asupra unei persoane, a unei colectivități sau a unei comunități.

Agresiunea info-energetică se realizează și prin intermediul emisiilor de fascicule de unde, de anumite frecvențe, care afectează organele și organismul uman, care fac obiect de studiu al noii discipline de biofizică cunoscută sub denumirea de psihotronică. **Psihotronica este definită ca fiind disciplina biofizică ce studiază interacțiunile psihice la distanță. Obiectul de studiu al psihotronicii în constituie fenomenele parasenzoriale (paranormale) care sunt denumite și fenomenele PSI.**

Cercetările biofizice asupra organelor și organismelor sistemelor biologice au stabilit că energetica acestora se manifestă sub forma unor câmpuri electromagnetice cu o anumită frecvență a vibrațiilor, dependentă de starea de repaus sau mai mult, ori mai puțin, excitată a lor. Putem face o simplă analogie. Ascultăm un post de radio sau vizionăm un post de televiziune. Dacă se intervine cu un alt emițător pe frecvențele de emisie ale acestora se perturbă acuratețea mesajelor respective. Putem altera hotărâtor emisia lor. Așa se întâmplă și cu efectul acelor emisii suprapuse peste frecvențele organelor sau organisme sistemelor biologice. Aceste emițătoare

sunt foarte variate fiind cunoscute sub denumirea de arme psihotronice. Dar, așa cum este cunoscut, suntem înconjurați continuu de instalații, mașini și dispozitive de tot felul, de la uzine, rețele electrice de înaltă sau joasă tensiune, la diverse aparate casnice de bucătărie, aparate radio, televizoare, telefoane mobile etcetera, toate emițătoare primare sau secundare de unde care ne afectează sănătatea. Dacă unele dintre acestea sunt dăunătoare ca efect secundar, sunt emițătoare realizate special pentru efect direct distructiv asupra organismelor vii.

Cum se simte atacul psihic? Atacul psihic provoacă dezechilibru pe toate planurile, acutizează afecțiunile cronice, pot să apară afecțiuni noi, schimbă comportamentul, duce la disconfort total. Dacă omul nu iese repede de sub atacul energetic, starea lui se agravează mai profund, chiar poate duce la dezvoltarea tumorilor și la moarte.

Cum ne apărăm? Metodele de apărare sunt vechi de când lumea și sunt aceleași, diferă doar modul în care sunt spuse și povestea în care sunt integrate. Exemplele la îndemână le avem din totdeauna: Biblia care ne învață să întoarcem celălalt obraz, budismul care ne învață că la rău să răspundem cu bine și nu în ultimul rând fizica care ne învață că o energie de sarcină negativă se atrage doar cu una de sarcină pozitivă. Credința este un mijloc eficient de combatere a atacului energetic prin energia pozitivă produsă prin însăși actul de credință, de rugăciunea însoțitoare a acestuia adresată marelui anonim cum spune Lucian Blaga.

Un atac energetic va fi anihilat printr-o emanație de energie pozitivă. Și atunci ? Cum ne apărăm de un atac energetic ? Simplu, trebuie să fim buni, să gândim bine la adresa semenilor și să nu facem rău. În linii mari, parapsihologia ne învață, la fel ca toate religiile să fim oameni și să nu facem rău, numai că parapsihologia complică atât de mult povestea încât omul obișnuit nu mai înțelege pilda care trebuie trasă.

Un atac energetic poate fi suprimat printr-un act emanat de la un proces de educație corespunzător unor gânduri pozitive însușite în familie, școală sau societate.

„Familia e o comunitate de dragoste, iar societatea – orașul, întreprinderea, precum și satul – una de dreptate. Dragostea e dăruire, deci pornire centrifugală, în care fiecare vrea să facă totul pentru celălalt. În schimb, justiția socială e dreapta balanță, care frânează egoismele, stabilind limita unui, în granița celorlalte. Cumpănă justă intervine în dragoste, deoarece fiecare vrea să dăruiască. Dar drumul ei, firește, este mult mai generos și prin aceasta mai frumos.

Școala face trecerea de la comunitatea de dragoste a familiei la cea de dreptate a societății. Precum tot ea aduce și programarea sistematică și regulată a muncii. Ea pregătește, astfel, atât cetățenii, cât și profesioniștii. În școala generală, care e baza întregului învățământ, pregătirea e teoretică și cetățenească. În cea profesională, inferioară, medie și superioară, accentul a trecut pe meserie și disciplinele teoretice, pe care profesiunea se bazează³.

³Nicolae Mărgineanu, Psihologie și literatură, Cluj-Napoca, Editura Dacia, 2002, p.200

„Rugați-vă pentru cei ce vă blestemă și binecuvântați-i pe cei care vă urăsc!”. Aceasta este cea mai puternică apărare împotriva nenorocirilor, bolilor și a aceea ce numim "deochi".

Câteva cuvinte de înțelepciune:

„Ferice de omul care nu se duce la sfatul celor răi, nu se oprește pe calea celor păcătoși și nu se așează pe scaunul celor batjocoritori”. (Ps.1,1).

„Ferește-ți limba de rău și buzele de cuvinte înșelătoare” (Ps.34,13)

„Nu te mânia pe cei răi și nu te uita cu invidie la cei care fac răul, căci sunt cosiți ca iarba și se veștejesc ca verdeța” (Ps.37,1-2)

„Nimeni nu este mai sclav decât acela care crede că este liber”. (Goethe).

„Iubire și credință eterne să aveți mereu în suflet” (Vers final la Bărbierul din Sevilla)

„Creștinul bun trebuie să se ferească de matematicieni și de toți cei ce perorează preziceri deșarte. Există deja pericolul ca matematicienii să fi făcut un pact cu diavolul pentru a întuneca spiritul și a pune omul în cătușele iadului” (Fericitul Augustin)

„Matematica este mijlocul prin care putem înțelege Universul”, Pytagora

„Legile naturii sunt scrise în limbajul matematicii”. (Galileo Galilei)

„Nu poți să înveți ceva pe cineva. Poți doar să-l ajuți să găsească răspunsul în el însuși”. (Galileo Galilei)

„Nu am întâlnit niciodată un om atât de ignorant încât să nu am ce să învăț de la el”. (Galileo Galilei)

„Scopul final al medicinei nu este numai să vindece sau să prevină bolile, ci chiar să perfecționeze pe oameni și să-i facă mai fericiți, făcându-i mai buni”. (HIPPOCRATES)

„Răutatea întunecă spiritul întocmai ca norii lumina”. (Vasile Conta)

Evangelia după Luca, 10.30-37. Iisus a zis „Un om se cobora din Ierusalim la Ierihon. A căzut între niște tâlhari, care l-au dezbrăcat, l-au rănit, au plecat și l-au lăsat aproape mort. Din întâmplare, se cobora pe același drum un preot și, când a văzut pe omul acesta, a trecut înainte de cealaltă parte. Un levit trecea și el prin locul acela și, când l-a văzut, a trecut înainte pe alături. Dar, un samaritean, care era în călătorie, a venit la el și, când l-a văzut, i s-a făcut milă de el. S-a apropiat și i-a legat rănilor, turnând peste ele untdelemn și vin; apoi l-a pus pe animalul lui, l-a dus la o casă de poposire și a îngrijit de el. A doua zi, când a pornit la drum, a scos doi dinari, i-a dat gazdei și i-a zis: Ai grijă de el și orice vei mai cheltui, îți voi da înapoi la întoarcere. Care din acești trei ți se pare că a fost aproapele celui ce căzuse între tâlhari?” Cel care și-a făcut milă cu el – zise învățătorul. „Du-te și fă și tu la fel”, i-a zis Iisus.

VII. CONTROLUL ȘI MANIPULAREA MINȚILOR UMANE

1. Controlul minții umane: tehnologii folosite pentru subjugarea maselor

Ideea manipulării minții umane a fost de secole o temă care a preocupat instituțiile puterii. Dar acum, cu metodele științifice existente care se dezvoltă rapid, precum și, odată cu convergența mai multor tehnologii, controlul minții și al emoțiilor a devenit deja posibil. În prezent, cel mai semnificativ aspect este importanța acestei probleme din punct de vedere socio-uman. Au voie oamenii să interfereze cu gândurile și emoțiile semenilor lor? Are cineva voie să controleze liberul arbitru al altcuiva? Fiecare dintre noi trebuie să răspundă la aceste întrebări, mai ales generația actuală care este cea mai în măsură a decide dacă aceste tehnologii ne vor înrobi sau ne vor elibera, propulsându-ne către cele mai înalte culmi ale potențialului uman.

Informațiile vehiculate în mass-media au făcut cunoscută publicului o nouă generație de arme, care interacționează cu sistemul nostru energetic viu, ce este responsabil de susținerea vieții și a proceselor mentale. Aceste arme noi nu au mai fost niciodată întâlnite în istoria omenirii¹.

De zeci de ani, Statele Unite, fosta U.R.S.S., precum și alte state importante au fost implicate în dezvoltarea unor sisteme noi, sofisticate, care să influențeze sănătatea mentală și fizică a oamenilor. Se dorea – și cercetările s-au focalizat pe aceasta – descoperirea unor modalități de manipulare a comportamentului uman, care să vină în întâmpinarea intereselor politice, în contextul apărării naționale și al războiului. Interesantă în toate acestea este complexitatea dispozitivelor exterioare create, care pot altera chiar esența stării de umanitate.

Ideea care stă la baza acestor arme "care nuucid" este de a determina ca inamicul să-și piardă capacitatea de a raționa fără a-l ucide, pentru a-i lua ostateci, pentru a zadarnici orice formă de rezistență fără a-i răni (fizic), de preferat chiar fără să-și dea seama. Toate tehnologiile de modificare a stărilor mentale pe cale electromagnetică sunt toate în această categorie, dar din moment ce nu sunt recunoscute oficial ele pot fi folosite oriunde și oricând, după bunul plac al celor care hotărăsc acest lucru.

Legea universală are o forță extraordinară și anume că fiecare lucru din univers, cunoscut sau necunoscut își are originea într-o idee. Ideile creează realitatea. Ceea ce gândim, simțim se materializează sub formă subtilă numită formă-gând. Universul este plin de forme-gând care în totalitatea lor formează ceea ce se cheamă Univers informațional, un fel de depozit al gândirii universale. Se spune că aceste forme gând nu mai pot fi distruse ci doar ecranate, modificate sau redirectionate. Acest univers informațional este atemporal și aspațial și informațiile pot fi accesate

---

¹ Jerry E. Smith, HAARP Arma supremă a conspirației, București, Editura DAKSHA, 2010.

instantaneu așa cum și transmiterea gândurilor este instantanee. Omul își creează mediul ambiant cu ajutorul gândurilor, de aceea trebuie acordată o mare atenție curățeniei gândurilor pentru a avea parte de acțiuni curate și demne. Fiecare gând are o anumită formă și vibrație de o anumită frecvență și odată emis se propagă în univers pentru a ne aduce înapoi ceea ce am emis mai devreme sau mai târziu. De aceea este foarte important ce gândim, trăim, simțim deoarece numai astfel putem ridica frecvența vibrației gândurilor noastre, aceasta însemnând conform legii rezonanței să avem acces la mai multă informație din conștiința universală și astfel să începem procesul desăvârșirii noastre. Printr-un stil de viață adecvat și autocontrol al gândurilor, energiile care circulă prin noi vor fi tot mai pure, astfel că vom emite în jurul nostru energii pure care vor atrage spre noi evenimente, experiențe de viață pure și perfecte. Astfel ne putem controla destinul.

Cercetările din știința neuronală contemporană sugerează existența unor algoritmi fundamentali prin care toate semnalele senzoriale sunt traduse într-un fel de cod specific creierului. Stimularea (sinteza) directă a acestor coduri în lobii temporali sau corticali, prin aplicarea modelelor electromagnetice, necesită nivele energetice care sunt deja prezente în mediul înconjurător: activitatea geomagnetică naturală a planetei și rețelele de comunicație contemporană (radio, televiziune, telefonie mobilă, etc.). Astfel s-a evidențiat posibilitatea accesului direct la creierul fiecărui om prin inducția electromagnetică a algoritmilor biologici fundamentali.

Controlul minții este un concept ce a evoluat în ultimii 100 de ani, prin studii secrete întreprinse în psihologie, parapsihologie, sociologie, antropologie, religie, economie, electronică, cibernetică - a devenit un concept complex iar metodele actuale de control sunt extrem de evaluate și eficiente.

Împotriva atâtor studii și cercetări științifice, totuși controlul minții are și elemente deficitare, uneori multe din planurile oculte de control au eșuat în mod lamentabil. Se pare că până acum mintea umană nu a fost înțeleasă în totalitatea ei. Controlul mental poate fi focalizat pe o singură țintă și este un atac complex, extrem de bine organizat și planificat sau focalizat pe un grup de oameni sau o națiune întreagă (unde sunt utilizate metode cu efect în timp, utilizând foarte mult mass-media). **Metodele de control:**

Utilizarea religiilor, curenților spiritualiste, misticismului. Iar printre tendințe și ideile promovate: mesianismul, ideile apocaliptice despre sfârșitul lumii, martirismul, etc. este un domeniu extrem de sensibil, întrucât atacă partea cea mai ancestrală a subconștientului, utilizând credința ca suport de manipulare. Aceste metode de control sunt extrem de puternice. Putem aminti aici cazul sectelor religioase, unde anumiți lideri religioși au putut „îndruma” adepții la sinucideri colective. Recent s-a aflat că multe din sectele religioase americane au fost subiecte de experiment, în cadrul programului MKULTRA, închis oficial în 1972, însă a continuat neoficial de atunci sub numele de MK Search. Aici CIA experimenta efectele controlului asupra minții umane utilizând o metodă complexă, având la bază: hipnoza, LSD-ul și cadrul religios. Mulți din liderii religioși au fost „creați” în laborator și plantați în secte religioase. Acești lideri jucau rolul de sleeper (agent adormit sau potențial). Ei erau activați prin parolele de activare (cuvintele-cheie) "trigger" (trăgaci). Suicidul colectiv între 23 și 25 martie 1997, 39 de membri

ai unui grup de cult apocaliptic/OZN, numit Poarta Raiului, sau sinucis cu fenobarbital și votcă, în Rancho Santa Fe, o suburbie a orașului San Diego².

În 1966, sub umbrela CIA-eului, Anton Szandor LaVey (1930 - 1997), de origine maghiară, fost angajat în Departamentul de Poliție din San Francisco, a fondat Biserica Satanică în Comunitatea maghiară din San Francisco. El a scris și așa zisa biblie satanică, întorcând pe dos cele 10 porunci din Biblia Creștină³.

Utilizarea hipnozei. Este o metodă de control mental individual. Utilizează tehnicile hipnotice de programare a unui subiect. Se poate face în contact cu victima sau de la distanță, fiind intitulată telehipnoză.

Utilizarea substanțelor halucinogene (a drogurilor). O metodă experimentată extrem de mult de CIA, în cadrul proiectului MKULTRA (MK Search). LSD-ul a fost cel mai experimentat drog folosit în experimentele de programare și control mental. Drogurile ajută la slăbirea conștientului victimei, rupându-l pe acesta de realitate. Drogurile creează un univers iluzoriu, pe care controlatorul îl poate construi în așa măsură ca să îi servească scopurilor sale.

Iradierea mentală cu ajutorul unor mecanisme psihotronice, este poate cea mai secretă metodă de control mental. Se poate utiliza direcțional pe o singură țintă sau colectiv, pe un grup întreg. Utilizează tehnologii psihotronice acustice (care emit sunete pe ultra-frecvențe, sunete ce afectează activitatea normală a creierului, ducând la modificări comportamentale), altele bazate pe unde electromagnetice pe frecvențe compatibile cu frecvențele biocurenților creierului uman. Tehnologiile acestea au cunoscut o dezvoltare fantastică în timpul Războiului Rece. Actual sunt utilizați anumiți sateliți pentru realizarea unei iradierii mentale de mare acoperire, care susțin anumite idei „spiritualiste”.

Implanturi neuronale electronice. Supercomputerele de la National Security Agency (NSA) pot „vedea și auzi” ceea ce soldații trăiesc pe câmpul de luptă cu ajutorul unui sistem special de recepție (remote monitoring system - RMS). În timpul războiului din Vietnam, au fost injectate soldaților implantate care determinau modificarea cantității de adrenalină în sânge. Astronauții americani au fost implantați cu microcipuri înainte de a fi trimiși în spațiu, astfel încât gândurile și emoțiile lor să poată fi urmărite și înregistrate.

Un microcip de 5 micromilimetri (diametru unui fir de par este de 50 micromilimetri) plasat în nervul optic al unei persoane, „suge” impulsurile nervoase din acea zonă a creierului responsabilă pentru miros, văz și auz și le trimite spre înregistrare unui computer. Odată recepționate și înregistrate, aceste impulsuri nervoase pot fi trimise înapoi spre creierul persoanei în cauză, via microcipul implantat. Cu ajutorul unui RMS pot transmite mesaje electromagnetice (codate ca semnale) asupra sistemului nervos, cu consecința influențării acestuia. Cu astfel de dispozitive RMS, persoanelor li se pot induce halucinații vizuale/auditive. Fiecare gând, reacție, percepție auditivă ori vizuală creează un potențial neurologic în creier, iar câmpurile electromagnetice pot fi decodificate în gânduri, imagini, sunete. Stimularea

² Jim Keith, Controlul maselor. Ingineria conștiinței umane, Pitești, Editura infinit, 2011, p.116.

³ Jim Keith, Ibidem, p.118.

electromagnetică externă poate, aşadar, modifica lungimile de undă ale biocurenţilor emişi de creier, ori poate cauza crampe musculare extrem de dureroase în scop de tortură. Sistemul electronic al NSA este capabil să urmărească şi să prelucereze simultan milioane de date provenite de la astfel de oameni. Creierul fiecăruia dintre noi are o frecvenţă de rezonanţă bioelectrică unică, exact cum fiecare dintre noi are amprente digitale unice. Odată detectată această frecvenţă, creierul poate fi în întregime „programat” cu ajutorul undelor de frecvenţă electromagnetică (EMF) transmise din afară, prin trimiterea unor semnale electromagnetice care sunt „traduse” ca imagini sau/şi sunete. Acesta este unul din principiile războiului psihotronic.

Spălarea creierului şi implantarea unui nou sistem de gândire.

Este poate cea mai vastă acţiune de control mental, utilizând mijloace vaste, de la televiziune, radio, ziare, până la internet, literatură şi răspândirea de zvonuri. Spălarea creierului implică „ştergerea” modului de gândire vechi şi impunerea unui nou sistem de valori. Este o acţiune de durată, planificată pe perioade mari de timp, în care modificările sunt extrem de mici, însă se fac în timp. Aceste tehnici utilizează învăţăturile psihologului rus Pavlov, învăţături devenite celebre legate de metodele de condiţionare ale minţii umane.

Utilizarea miturilor - mitizarea o metoda de manipulare colectiva, utilizând mai degrabă metode de dezinformare, intoxicare şi propagandă. Este o formă „curată” de manipulare. Un exemplu: mitul „Mesia”. Este un mit cu tentă religioasă. Controlul mental utilizând un mit se bazează pe profunditatea cu care acest mit este înrădăcinat în mintea victimei. Plecat de la mitul „Mesia” putem „îndruma supranatural” victima să săvârşească lucruri pe care în mod normal nu le-ar face. În cadrul acestui exemplu, această măsură de control foloseşte ca acţiuni complementare: utilizarea vocilor sau viziuni „supranaturale”.

Atacul prin jocul hazardului (se utilizează întâmplări şi evenimente „create”, aparent întâmplător, fără nici o legătură, pentru a se sugera conexiuni ilogice, cu scop de înnebunire). Este o măsură de joc psihologic, caracteristică serviciilor secrete de spionaj. Este o acţiune complexă, deoarece necesită regizarea mai multor acţiuni/evenimente aparent întâmplătoare, în cursul cărora se doreşte sugerarea unei conexiuni ilogice, de ordin supranatural. Un simplu exemplu, de manipulare semantică utilizat în lume este legat de evenimentele teroriste: 11 septembrie (New York), 11 martie (Madrid), 11 iulie (Bombay). Iată aşadar cum cineva se joacă cu acest număr 11. Iată aşadar cum se încearcă a introduce în subconştientul colectiv uman a unor astfel de sensuri semantice oculte. Astfel de jocuri ale hazardului introduc conexiunile ilogice în subconştient, nu în conştient, asigurând un bagaj informaţional uşor de manipulat apoi prin hipnoză, iradiere mentală sau psihotronică.

Controlul minţii este strâns legat de partea afectiv-emoţională a individului. Sensibilitatea acestuia asigură succesul majorităţii metodelor de control.

Înainte de a prezenta câteva din măsurile de contraatac la metodele de control, consider că este important să specific ceva: „Mintea e strâns legată de trup. Sănătatea psihică e influenţată de sănătatea fizică şi invers: sănătatea trupului alimentaţia, sportul şi lipsa oricărei boli, asigură un trup

puternic și sănătos. Un trup sănătos, înseamnă și o minte sănătoasă; întărirea personalității prin eliminarea defectelor și complexelor; multe din manipulări utilizează ca suport defectele umane și complexe”. Sfatul este eliminarea acestora: lipsa consumului de alcool, droguri; lipsa exacerării tendințelor sexuale; un sistem de concepții realist. Ancorarea în realitate este foarte importantă. 90% din metodele de control și manipulare mentală utilizează deconectarea subiectului de la realitate, prin crearea unui univers iluzoriu favorabil manipulatorului.

Gândirea este unul dintre cele mai puternice și mai complexe arme spirituale. Îngrijirea ei este esențială unei personalități puternice. Eliminarea unor sisteme închise de gândire sau dogmatice (de regulă sisteme filosofico-religioase). O atitudine activă este mult mai eficientă decât o atitudine meditativă. Atitudinea sănătoasă, rezervată, curioasă în întâlnirea unor evenimente paranormale. Acestea au tendința de a „șoca” subiectul și astfel să îl influențeze extrem de ușor. Construirea unei atitudini constructive, științifice în a privi aceste fenomene ajută mult în contracararea metodelor de control. Eliminarea fricii. Este o măsură extrem de importantă, deoarece prin aceasta se introduc multe mesaje subliminale în subconștientul uman. Mentea umană are sisteme de apărare. O structură mentală extrem de eficientă. Si totuși metodele perverse utilizate sunt extrem de penetrante. Afectarea stabilității mentale, căci de asta este vorba, întrucât controlul minții necesită implicit o instabilitate mentală, se face prin ruperea legăturii dintre creier și realitate. În mod spectacular, mintea umană are un simț al realității. Introducerea unor scheme de gândire iluzorii, virtuale, false privind realitate poate provoca daune puternice în stabilitatea mintală.

Undele cerebrale. Manifestările electrice ale activității creierului sunt undele cerebrale. Acestea sunt particularizate în funcție de amplitudinea undei, frecvența, pattern-ul specific. Aparatul care măsoară și înregistrează aceste unde cerebrale este electroencefalograf. Acesta are 16 electrozi de contact (care iau contact direct cu pielea capului) și sunt sensibili la curenții bioelectrici ai creierului. Acești electrozi sunt amplasați în toate părțile craniului, pentru a înregistra modificările din toți lobi creierului (frontal, central, parietal, occipital, temporal).

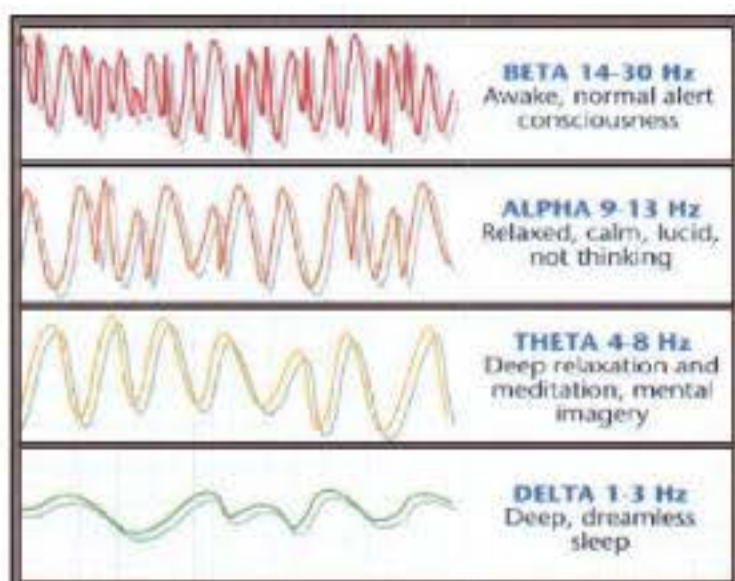
Undele DELTA - (0,1 - 3,9 Hz): au cea mai mică frecvență dintre toate tiparele (beta, alfa, theta), dar cea mai mare amplitudine; unii au postulat că în starea în care predomină undele delta se poate „accesa” acel „inconștient colectiv” al lui Jung care e același la toți oamenii (de exemplu frica e adânc înrădăcinată în inconștient și e prezentă la toți oamenii); undele delta caracterizează o stare de profundă uniune, pe de altă parte se poate păstra o anumită vigilență atâta timp cât mai persistă și celelalte tipare; caracterizează somnul profund fără vise în care organismul se reface, au loc eliberări de neuro-transmițători care accelerează sau inhibă anumite procese din organism; caracterizează o stare de meditație foarte adâncă în care după mult antrenament se poate păstra vigilența și nu neapărat să fie prezent somnul adânc fără vise.

Undele THETA – (4 - 7,9 Hz): acesta este tiparul caracteristic somnului REM, stării hipnagogice; predominantă; undele lor theta sunt asociate cu o creativitate crescută, memorie, vindecare, experiențe

integrative în care punem împreună piesele puzzle-lui informațional care duce la experiențe tip "A-h" sau înțelegere "instant"; studii făcute pe meditari Zen au arătat predominanța undelor theta în timpul meditației lor obișnuite; mulți psihologi cred că starea caracterizată de ritmul theta este poarta către mintea inconștientă.

Undele ALFA – (8 - 12,9 Hz): caracterizează o stare de ușoară relaxare care se poate obține închizând ochii și relaxându-ne; undele alfa

sunt asociate cu introspecția; când undele cerebrale alfa sunt predominante, creierul produce o serie de substanțe chimice benefice, cu efect de calmare; capătul de sus al domeniului (12,9 Hz) descrie o stare "super-învățare", atunci când suntem foarte absorbiți de citirea unei cărți, de exemplu, e foarte probabil să predominie undele cerebrale alfa; capătul de jos al domeniului (8 Hz) este caracteristic unor stări precum

cea de dinainte de somn – pre-somn – sau cea pe care o avem la trezire – pre-waking- drowsiness; undele alfa de jos mai sunt asociate cu o stare de pace și mulțumire și este tiparul predominant al stării de meditație obișnuite; dacă undele beta caracterizează răspunsul "luptă sau fugi", undele alfa creează; răspunsul la relaxare, în care, în loc să reacționăm exterior la un pericol, suntem "întorși" către noi înșine, spre introspecție, învățare, relaxare, reînnoire.

Undele BETA – (13 - 100 Hz): caracterizează starea de veghe; au amplitudinea cea mai mică și frecvența cea mai mare dintre toate celelalte tipare de unde cerebrale; deși coexistă toate cele patru ritmuri cerebrale, în starea de veghe undele beta sunt predominante; undele beta sunt asociate cu așa-numitul răspuns "luptă sau fugi" care apare în cazul unui pericol; undele beta "de sus" caracterizează stări de anxietate, nevroză, puternic simțământ de separație etc.

2. Undele de foarte joasă frecvență folosite în tehnologia de control mental

Telefonia mobilă. În categoria armelor cu microunde folosite pe scara largă asupra maselor de oameni, se încadrează și rețeaua de telefonie mobilă de tip GSM 900 și GSM 1800 (ca cele folosite de operatorii Orange, Connex, Zapp, etc.) cu efect de pericol major pentru sănătate. Agențiile și Serviciile de Inteligență și Apărare din toate țările dispun de documente despre efectele biologice cauzate de radiațiile electromagnetice de radiofrecvență și microunde în care se arată că frecvențele de tipul microundelor folosite în telefonia mobilă GSM produc o mulțime de probleme de sănătate în următoarele domenii: sistemul cardiovascular, sistemul nervos central, sistemul digestiv, compoziția sângelui, funcționarea celulelor, metabolismul, reproducerea, sistemul vizual și auditiv.

Echipamentele folosite la testarea telefoanelor mobile arată că frecvența și intensitatea microundelor produse de acestea sunt similare cu cele din cuptoarele cu microunde. De exemplu, două telefoane mobile testate (un model mai vechi și un altul de ultimă generație) arată un nivel de 100 mW/cm^2 și respectiv 50 mW/cm^2 . Nivelul maxim admis pentru cuptoarele cu microunde este de numai 5 mW/cm^2 iar cercetătorii ruși care se ocupă cu arme de distrugere folosesc un nivel de numai 10 mW/cm^2 . Un simplu calcul aritmetic ne arată că telefonul mobilă este de cel puțin 10 ori mai periculoasă decât orice cuptor cu microunde sau orice armă super-sofisticată de ultima generație!

Cercetătorii australieni au descoperit că rețeaua de telefonie mobilă (de tip GSM) este responsabilă pentru producerea cancerului la șoareci (în laborator). Documentele respective arată că microundele trec prin piele și ajung în corp unde afectează negativ glandele interne și creierul.

Cercetările realizate de serviciile secrete din anii 1975-1976 arată că pericolele generate de folosirea microundelor erau cunoscute încă de acum 30 de ani. Spionii sovietici foloseau arme cu microunde de 1800 MHz și 900 MHz. Una din regulile serviciilor secrete este de a ascunde anumite adevăruri.

Serviciile secrete și controlul mental cu microunde. Armele cu microunde, similare cu cele din cuptoarele cu microunde, sunt folosite încă din 1980 asupra cetățenilor. Aceste arme transmit semnale de foarte joasă frecvență care sunt identice cu cele din creier (așa-numitele unde cerebrale). Se cunoaște deja că frecvența și forma acestor unde cerebrale determină comportamentul uman. Astfel, la simpla apăsare a unui buton, cei care se găsesc în raza de mișcare a acestor transmițătoare devin adevărate ființe umane docile și ascultătoare, stesate, obosite, apatice și care vor să lenevească întreaga zi fără să facă nimic. La ora actuală, aceste transmițătoare montate pe cele mai înalte clădiri din orașe pot fi văzute de oricine; mai mult, cu ajutorul detectoarelor special construite, ele pot fi găsite imediat. Astfel, controlul mental al maselor de oameni este demonstrat, pentru că semnalele de foarte joasă frecvență sunt în mod oficial folosite numai pentru comunicarea pe submarinele nucleare. Aceste semnale sunt transmise cu ajutorul stațiilor de radio și televiziune, al rețelilor de telefonie mobilă și al radarelor aeriene prezente pe tot cuprinsul țării.

Creșterea masivă a numărului de abonați la rețelele de telefonie mobilă a permis serviciilor secrete să folosească aceste transmițătoare pentru a direcționa semnale de control mental către zone întinse, aceasta se poate observa pe orice hartă ce arată aria de acoperire a rețelilor de telefonie mobilă (Connex, Orange, Zapp, etc).

Telefoanele mobile folosesc microunde modulate pulsatoriu astfel încât aceste semnale trec dincolo de craniu și ajung la creier unde schimbă comportamentul uman datorită semnalelor de foarte joasă frecvență pe care le conțin. Astfel, transmițătoarele de microunde folosite în telefonul mobilă sunt folosite din plin pentru a controla mental întreaga populație. Cercetătorii sunt de opinie că evenimentele din decembrie 1989 care au dus la căderea regimurilor comuniste (și care au fost spontane - necontrolate de oligarhie) au determinat punerea în practică a planului de control total al

populației, plan realizat cu ajutorul marilor companii de telefonie mobilă și al celor de radio-televiziune. De altfel, asta este motivul pentru care astfel de companii sunt încurajate să se dezvolte, deși toate oferă aceleași servicii.

Cercetările privind armele cu microunde și folosirea lor pentru controlul mental au început în anii 1950 la Institutul Tavistock din Marea Britanie. Institutul caută modalități tehnologice de a controla populația fără ca aceasta să-și dea seama. S-au găsit astfel forme de unde cerebrale care corespundeau comportamentului docil, ascultător. Aceste forme de unde au fost folosite ulterior ca model pentru toate semnalele emise de toate transmițătoarele cu microunde. Marea Britanie a fost prima descoperitoare a tehnologiilor cu microunde, folosite atunci (1940) pentru radar, și a avut un rol de conducere în acest domeniu.

În 1997, cercetătorii australieni au demonstrat că semnale mult mai mici decât cele folosite de telefoanele mobile au produs cancer la șoarecii de laborator. Primul eveniment public cunoscut în care forțele de ordine britanice au folosit microunde asupra populației a fost protestul Greenham Common. Cu aceasta ocazie, forțele de securitate britanice au folosit doze mortale de microunde asupra protestatarilor; unii dintre ei au și murit de cancer.

Cercetările făcute la Institutul Tavistock au permis guvernului britanic să folosească pe scară largă tehnologia de control mental cu semnale de foarte joasă frecvență emise de rețelele de radio și televiziune, de telefonie mobilă și de radar pentru ca întreaga populație urbană să poată fi controlată. Reamintim că aceste semnale de foarte joasă frecvență nu se folosesc oficial decât în comunicațiile pe submarine nucleare. Prezența acestor unde în mediul acoperit de rețelele de telefonie mobilă demonstrează că armele de control mental sunt folosite din plin asupra publicului.

Cercetările rusești și americane demonstrează că o astfel de armă, care folosește microunde ce modulează un semnal similar undelor cerebrale din creier, poate schimba comportamentul victimei instantaneu. Concret, sunt folosite frecvențe de 91, 147, 153, 197, 447, 456, 853, 912, 1830 MHz, etc. Se recunoaște aici atât spectrul folosit în radio și televiziune cât și pe cel din telefonia mobilă. Simptomele pot fi: depresie, gândire înceată, confuzie mentală, pierderi de memorie, stres, probleme de adaptare, comportament maniac, schizofrenie, crize nervoase, colaps fizic, distrugerii la nivelul creierului și al sistemului nervos, dureri de inimă, infarct, cancer, moarte.

Serviciile de securitate folosesc spectrul de 750 - 1000 MHz pentru a induce colaps nervos și fizic - frecvența semnalului dintr-un cuptor cu microunde este de 1000 MHz. Un cercetător a descoperit emisii pe aceasta temă la televiziune, într-o emisiune înregistrată. În zilele precedente înregistrării, prezentatorul și cercetătorii implicați în emisiune s-au plâns de puternice dureri de cap. Ulterior acest cercetător a fost arestat iar detectorul i-a fost confiscat, deși nu încălcase legea. Apartamentul acestuia este "bombardat" continuu cu microunde de 900 MHz pentru a determina colaps neurologic și tumori canceroase.

Chiar și telefoanele obișnuite de ultimă generație au în componența lor sisteme pentru re-transmisia undelor de foarte joasă frecvență prin receptor. Toate telefoanele digitale de ultimă generație (mobile sau fixe) sunt astfel folosite pentru control mental. De exemplu, un telefon mobil promovat

pe scară largă de majoritatea firmelor de telefonie mobilă emite un semnal de 847 MHz cu o putere de 100 mW/cm^2 ceea ce este echivalent cu aprinderea a patru becuri de 100 W în corpul uman. Aceasta înseamnă că telefonul mobil poate fi folosit pentru a reduce la tăcere sau a ucide o persoană care pune probleme oligarhiei conducătoare. Cercetări în domeniul militar arată că la un nivel de microunde de numai 1 mW/cm^2 celulele nervoase sunt arse total. Este deci evident că se folosesc radiații de tip radio, televiziune și telefonie mobilă (microunde) pentru a ține sub control populația, pentru a o face mai docilă, ascultătoare, într-o stare mentală pasivă și a o transforma într-o turmă de vite umane. Iar cei care îndrăznesc să-și pună întrebări sau să facă cercetări sunt iradiați cu microunde pentru a deveni schizofrenici sau pentru a-i ucide. Pe 4 iulie 1976, șapte transmițători uriași din Ucraina, alimentați de centrala nucleară de la Cernobîl, au emis un semnal de 100 megawatt pe frecvență radio înspre Europa de vest, care conținea un semnal de foarte joasă frecvență de 10 Hz folosit în tehnologia de control mental. Specialiști în domeniul microundelor au arătat că transmisiile sovietice erau o armă. **O frecvență de 6,54 Hz determină depresie iar 11 Hz conduce la comportament maniac.** Radiațiile penetrau în creierul uman și induceau modificări de comportament, astfel că oamenii pot fi controlați în masă folosind semnale de foarte joasă frecvență; în plus, s-a descoperit că aceste semnale pot induce cancer prin modificarea funcționării acidului ribonucleic (ARN) din celule, astfel încât secvențele genetice sunt dezorganizate și făcute să producă proteine toxice cancerigene.

3. Manipulare prin control mintal. Controlul minții cu sunete tăcute și supercalculatoare

Mecanismul de modificare a minții umane se bazează pe tehnologia purtătorului subliminal: Spectrul de Difuzare a Sunetelor Tăcute (SDST) - în engleză SSSS, uneori numit S-quad sau Squad. El a fost dezvoltat de Dr. Oliver Lowery din Norcross, Georgia (SUA) și este descris în **Patentul SUA nr. 5159703**, numit "**Sistem de Prezentare Subliminală Tăcută**", din **27 octombrie 1992**.

În introducerea scrisă pentru acest patent, găsim: "Un sistem de comunicare silențios în care purtători non-aurali (care nu se pot auzi), din spectrul foarte jos sau foarte înalt al frecvențelor audio sau din spectrul ultrasonor adiacent (ultrasunete) sunt modulați în amplitudine sau în frecvență cu informațiile dorite și propagați acustic sau vibratoriu, pentru a ajunge la creier, în mod tradițional prin folosirea difuzoarelor, căștilor audio sau traductorilor piezoelectrice. Purtătorii modulați pot fi transmiși direct, în timp real, sau pot fi înregistrați și depozitați pe suporturi mecanice, magnetice sau optice pentru transmisii programate și repetate către ascultător."

Conform celor susținute de Silent Sounds Inc., acum este posibil, folosind supercalculatoare, să se analizeze modelul emoțional regăsit în electroencefalograma umană (EEG) și să se relice (să se "cloneze") aceste modele, adevărate "semnături emoționale", pe alt calculator, și, la voință, "să se

inducă sau să se modifice starea emoțională a ființei umane, în mod silențios". Compania Silent Sounds Inc. declară că este interesată numai în emoții pozitive, dar cartelul militar american nu este atât de limitat în scopuri. Este deci evident că acesta este un proiect al Departamentului Apărării al SUA.

Edward Tilton, președintele companiei Silent Sounds, declară chiar el aceste lucruri despre S-squad într-o scrisoare din 13 decembrie 1996: "Toate semnăturile și schemele (referitoare la stările emoționale) au fost declarate secrete de stat de către Guvernul SUA și nu avem permisiunea de a revela detaliile exacte... Facem casete înregistrate și CD-uri pentru Guvernul German și chiar pentru țările fostei Uniuni Sovietice. Totul se face, evident, cu permisiunea Departamentului de Stat al SUA... Sistemul a fost folosit pe tot parcursul operațiunii Furtună în Deșert (Iraq) cu un deplin succes."

Ilustrația grafică ce apare în patent, numită "Evoluția semnăturii emoționale prin inducerea undelor alfa - theta" este identificată cu AB 116-394-95 UNCLASSIFIED și este obținută de la "cel mai sensibil și versatil electroencefalograf din lume". Are un raport de amplificare de 200000, față de celelalte EEG-uri obișnuite care au numai 50000. Este controlat prin program de "cele mai rapide calculatoare" folosind o tehnologie de anulare a zgomotului similară celei folosite de submarinele nucleare la detecția obiectelor foarte mici din apă, la distanțe foarte mari. Scopul acestei întregi "creme" de tehnologii avansate este obținerea unei "hărți" a semnăturilor emoționale umane și modificarea lor prin semnale către creier. Ilustrația arată ecranul EEG-ului de la un subiect uman, atât emisfera stângă cât și cea dreaptă, simultan.

Clonarea emoțiilor. Folosind aceste EEG-uri asistate de calculator, oamenii de știință pot identifica și izola "semnăturile emoționale" electrice de foarte mică amplitudine ale creierului, le pot sintetiza și stoca pe alt calculator. Cu alte cuvinte, studiind modelele subtile ale undelor cerebrale care apar atunci când un subiect uman experimentează o anumită emoție, oamenii de știință au identificat aceste modele ale undelor cerebrale și acum le pot duplica, oricând, la voință. "Aceste semnături sunt apoi transmise folosind frecvențe purtătoare de tip Silent Sound și ele vor determina exact același tip de emoție în orice alt subiect uman care le primește!"

Sistemul și aplicațiile. Aici este vorba de mai mult decât un simplu sistem de control prin semnale subliminale. Există extrem de multe tehnologii patentate care se pot adăuga în acest sistem de frecvențe purtătoare, în scopul de a obține toate tipurile de efecte. Există două metode de transmisie cu acest sistem. Una este inducția directă de microunde în creierul subiectului, fiind limitată la operațiuni în imediata apropiere. Cealaltă, așa cum a fost descrisă mai sus, folosește frecvențele purtătoare ale radioului și televiziunii, care sunt prezente peste tot. Nu credem că sistemul este folosit pentru a controla o singură persoană, însa el poate avea numeroase aplicații pozitive. Totuși, faptul că informațiile sunt transmise subliminal, le face virtual imposibil de detectat și, deci, periculoase pentru public. Într-o utilizare convențională, S-squad poate folosi comenzi vocale, ca ajutor în sistemele de siguranță. Dar, în spatele plăcutei melodii pe care o auziți în magazine și în supermarket-uri poate fi un mesaj secret, absolut nedetectabil în mod obișnuit, care vă interzice să furați de pe rafturi, sau vă îndeamnă să

cumpărați cât mai multă marfă. Și chiar dacă simpla comandă vocală este destul de eficientă, atunci când sistemul de prezentare subliminal transmite semnături emoționale, rezultatul este cu mult mai puternic.

Pe piața liberă se folosește această tehnologie pentru casetele audio de auto-educare prin afirmații pozitive, relaxare și meditație, precum și metode de creștere a disponibilităților de învățare (mai ales pentru studenți și elevi). În context medical, aceste sisteme pot fi folosite pentru a rezolva multe probleme grave de natură psihiatrică și psihosomatică. Se spune că este cel mai eficient mod de a trata surzenia. Dar acestea sunt numai promisiuni, pentru că surzii rămân tot surzi deși metoda se folosește de 30 ani. În schimb, cartelul militar și elita mondială au acum o armă pe care o folosesc împotriva omului obișnuit care aude normal.

Oficialii nu recunosc nimic. De fapt, Guvernul SUA nu recunoaște nimic și a refuzat să comenteze pe marginea existenței armelor de control mental, de ani de zile. Nu de mult, revista US News & World Report a publicat un articol intitulat "Arme miraculoase", care este doar o simplă trecere în revistă a așa-numitelor arme "care nu ucid". Nici-un cuvânt însă despre S-quad, deși tehnologia era folosită de șase ani. Extrase din articol: "Charles Bernard, fost director de proiecte pentru cercetarea armelor din Marina americană: Nu am văzut încă o astfel de armă care să și funcționeze." "DARPA (Agenția pentru Proiecte de Cercetare Avansată pentru Apărare) a venit la noi anual pentru a vedea dacă sunt căi de a suspenda funcționarea sistemului nervos central de la distanță, spune Dr F. Terry Hambrecht, șeful Programului de Proteze Neurale, dar nu a apărut nimic până acum. Totul pare prea Science-Fiction."

Poate părea că este de domeniu SF, dar nu este deloc așa. Oricum, asta nu este decât ceea ce ei vor să credem, ca să-i lăsăm în pace să-și urmeze planul... Ideea care stă la baza acestor arme "care nu ucid" este de a determina ca inamicul să-și piardă capacitatea de a raționa fără a-l ucide, pentru a-i lua ostateci, pentru a zădărnici orice formă de rezistență fără a-i răni (fizic), de preferat chiar fără să-și dea seama. Toate tehnologiile de modificare a stărilor mentale pe cale electromagnetică sunt toate în această categorie, dar din moment ce nu sunt recunoscute oficial ele pot fi folosite oriunde și oricând, după bunul plac al celor care hotărăsc acest lucru. Și de ce anumite companii din industria divertismentului au recunoscut că au acces la aceste tehnologii când chiar existența acestora este negată față de marele public? În februarie 1998, abordarea de tip "monolit" în negarea existenței acestor tehnologii și totala tăcere în ce privește acest subiect s-a menținut chiar și în fața comitetelor Congresului american, Comitetul Economic Unit, condus de Jim Saxton, s-a reunit pe 25 februarie pe tema "Audierea despre Armele de Radio Frecvență și proliferarea lor: impactul asupra economiei". Ca martori au fost invitați numeroase personalități militare: Dr Alan Kehs, de la Laboratoarele Militare SUA, a vorbit despre amenințarea Radio-Frecvențelor, în general. James O'Bryon, director de Testări Operaționale și director de Testări Incendii de la Biroul Secretarului Apărării la Pentagon, a discutat rolul testelor la incendiu și implicațiile acestor teste în cazul armelor de radio-frecvență. David Schriner, inginer principal la Studii de Energie Direcțională al

companiei Electronic Warfare Associates ca inginer pentru testarea armelor navale, a vorbit despre dificultatea construirii armelor de radio-frecvență și despre amenințarea teroristă. Dr Ira Meritt, șeful Diviziei de Identificarea Conceptelor și Analiză a Aplicațiilor, al Directoratului de Tehnologie Avansată, de la Centrul de Rachete Defensivă și Tehnologie Spațială din Huntsville, Alabama (SUA), a vorbit despre proliferarea armelor de radio-frecvență venind mai ales dinspre fosta Uniune Sovietică. Deși aceste informații de interes tehnic sunt importante, mult mai importantă este lipsa oricăror informații despre existența armelor de radio-frecvență care afectează în mod direct creierul și sistemul nervos uman.

Psihotronica. Aceste tehnologii nu au apărut peste noapte. Există o lungă istorie de dezvoltare și ascundere a acestora de către Guvernul SUA și probabil că încă jumătate din celelalte guverne ale lumii.

Se știe că fosta Uniune Sovietică era activ angajată în acest tip de cercetări. În timpul anilor 1970 KGB-ul sovietic a dezvoltat un Sistem de Influență Psihotronic care era folosit pentru a transforma soldații în adevărați "roboți umani" programabili. Sistemul se baza pe o combinație de hipnoză și radio-frecvență. Proiectul a fost început ca răspuns la o schemă de antrenament similară lansată în SUA de președintele Jimmy Carter, a afirmat Iuri Malin, fost consilier de securitate al fostului președinte al URSS, Mihail Gorbaciov. Într-o carte, "Istoria Armelor Electromagnetice" s-a arătat că timp de peste 60 ani s-au realizat numeroase cercetări în acest domeniu, iar într-un articolul despre telepatia sintetică s-a arătat că primele cercetări în cadrul programului "vocea din creier" s-au realizat în 1961, folosind referințe din literatura științifică publică.

4. Controlul mintal și cultura POP

Comemorarea globalistă a decesului lui Michael Jackson nu este decât ultima formă de manifestare a "culturii pop". De la "beatlesmania" la "jacksonmania", cultura pop (denumită inițial "hippie") a marcat câteva generații. Cu toate acestea, cultura pop nu este "o revoltă spontană a tinerilor" contra establishmentului, a vechiului sistem de valori tradiționale, ci o operațiune de "inginerie socială" și "control mental", dirijate de psihologi și sociologi de la două instituții globaliste: "Tavistock Institute for Human Relations" și "Stanford Research Centre". De la "Bluebird" și "Artichoke" la "Proiectul Aquarius".

Raportul 21050, din 4 aprilie 1974, "The Changing Images of the Man" ("Imaginea schimbătoare a omului") – întocmit la "Stanford Research Center", sub coordonarea directorului instituției, Willis Harmon – oferă detalii interesante asupra acestui experiment social de „mind control” („control mental”), care a condus, în numai câțiva ani, la o adevărată cultură paralelă, la scară mondială, în rândul tinerilor.

Grupul-țintă ales de psihologii și sociologii americani, la începutul anilor '60, a fost tineretul. „Vehiculul” ales pentru a produce schimbarea socială artificială – așadar manipularea grupului uman – a fost drogul, ale cărui efecte în materie de manipulare umană fuseseră testate de CIA la începutul anilor '50, succesiv, în trei proiecte ultrasecrete: „Bluebird”

(„Pasarea albastră”), „Artichoke” („Anghinarea”) și MKULTRA. Ultimul permitea experților CIA să pună la punct un program special prin care se puteau forma așa-numiții „candidați manciurieni” (politicieni, oameni de afaceri, spioni ori asasini profesioniști controlați mental) și disemina, ulterior, în societate ca niște adevărate „cârțițe în adormire”. Până în momentul „reactivării” fiecăruia pentru o misiune anume. ***De data aceasta, prin „Aquarius”, din anii '60, se urmăreau obiective mult mai ambițioase: impunerea, prin manipulare socială, a unei noi culturi unui grup social distinct; constituirea unor modele de comportament și gândire noi, complet diferite de cele tradiționale; utilizarea unui nou limbaj, axat pe cuvinte-cheie, cu sens deturnat.***

Vehiculul drogurilor. Deoarece drogul făcea parte dintre elementele interzise prin lege de sistem, psihologii și sociologii de la „Tavistock Institute” și „Stanford Research Center” și-au îndreptat atenția asupra unui „vehicul” prin care acesta – ca element manipulant – să fie diseminat, rapid și discret, în cadrul grupului țintă a experimentului „Aquarius”: muzica pop, care aduna la concerte grupuri mari de tineri, încă „neomogenizați” din punct de vedere mental și comportamental.

O obscură formație pop din Liverpool, care începea să aibă ceva succes în rândul tinerilor britanici – „The Beatles” -, a fost prima dintre cele alese pentru a fi propulsate pe plan mondial, prin intermediul mass-media, spre a promova noile valori și comportamente sociale.

Beatlesmania. „Beatles” și „beatlesmania” – apoi alte formații pop-rock – au fost impuse pe plan mondial, promovând un limbaj ale cărui cuvinte și fraze ascundeau tâlcuri noi, cunoscute doar comunităților de tineri „hippie”, consumatoare de droguri. Ruperea de restul societății și constituirea unor comunități specifice – „hippie” – cu valori, limbaj și mentalitate radical opuse celor tradiționale a debutat în SUA, mai exact în California, pentru a se răspândi apoi, ca un virus de tip social, pe întregul mapamond. Inclusiv, în ciuda barierelor de cenzură, în statele comuniste, unde muzica pop („Beatles”, „Rolling Stone”, „Animals” etc.) a reușit performanța, uluitoare, de a trece Zidul Berlinului ridicat de Războiul Rece și de a se impune, clandestin, în rândul tineretului. Până astăzi, se poate spune, experimentul „Aquarius” continuă să rămână unul dintre cele mai bine păstrate secrete ale SUA: „Beatles”, „beatlesmania”, „hippie” au constituit, conspirativ, un amplu experiment de „inginerie socială” și încă unul reușit prin care un grup social distinct (tineretul) a putut fi manipulat în cel mai subtil și „natural” mod, dându-i-se impresia „libertății totale”, când, în realitate, el făcea obiectul unei manipulări totale.

Mulți dintre tinerii care în anii '60 și la începutul anilor '70 au trecut prin experiența „hippie” nu își mai pot înțelege, astăzi, propriul comportament de atunci. Cât despre muzica „pop”, ea s-a transformat, treptat, într-o veritabilă industrie, un comerț extrem de profitabil, cu zeci și sute de milioane de dolari în joc.

„Comitetul 300” și proiectul „Aquarius”. Promovarea unei „noi culturi” sau a unei „culturi paralele”, care să aibă dimensiuni globaliste și drept grupă-țintă tineretul, a fost un proiect al „Comitetului celor 300”, grup care se revendică din descendența „Lojei Iluminaților”, creată inițial, în Bavaria, de Adam Weishaupt, în 1776. Considerată dispărută încă din

secolul trecut, loja se pare că, în realitate, s-a restructurat în mai multe rânduri, reușind să pătrundă până în structurile organizațiilor globaliste binecunoscute ale secolului XX.

În ceea ce privește "Comitetul celor 300", cea mai bună introducere în domeniu o constituie cartea dr. John Coleman, apărută la începutul anilor '80 și ale cărei "profeții" s-au adevărat în anii '90. Legăturile "Comitetului celor 300" cu "Tavistock Institute" au avut drept punct comun, pe de o parte, preocupările Comitetului de a crea o "cultură globală" în cadrul "noii ordini mondiale", pe de altă parte interesul față de "ingineria socială" manifestat de "Tavistock Institute" în direcția manipulării grupurilor sociale, în sensul unei schimbări sociale.

În acest context, "Beatles" și "beatlesmania" au constituit acei curenți subversivi prin care "Tavistock Institute", ulterior și "Stanford Research Institute", au introdus noi standarde de gândire și comportament tineretului.

Fenomenul "Beatles" nu a fost spontan, ci unul minuțios regizat de psihologi și sociologi străluciți, grupați la "Tavistock Institute", inspirați de textele și filosofia lui Theodor Adorno, fenomen amplificat apoi prin mass-media de Ed Sullivan. Formația "Beatles", un grup modest din Liverpool, a căpătat astfel anvergura și strălucirea cunoscute abia după ce formația a fost adusă în Statele Unite, iar experții "ingineriei sociale" de la Tavistock și Stanford au transformat-o în "Cobaiul" proiectului "Aquarius". Sistemul muzical al formației "The Beatles" nici măcar nu le aparținea. Sistemul atonal de 12 note, cu sunete grele și repetitive, fusese descoperit de Adorno în cadrul ceremoniilor cultului zeului Dionisos la greci și în încantațiile călugărilor din insula Baal, Indonezia.

Deturnarea cuvintelor. Sistemul a fost, ulterior, prelucrat de "Beatles" care, sub influența lui Adorno și a "Tavistock Institute", și-au îndreptat atenția și spre valorile și practicile, ca și spre muzica și instrumentele budiste, fiind instruiți câteva săptămâni în India. Textele compozițiilor "Beatles" au inclus cuvinte și fraze noi, cu sens deturnat și codificat, cunoscut doar tinerilor "hippie". De pildă, cuvintele "teenagers", în sensul de adolescenți iubitori de muzica pop-rock și consumatori de drog ("junkies"), nu însemnau mare lucru în Statele Unite înainte de declanșarea "beatlesmaniei", care le-a impus fulgerator, cu sensul deturnat expus mai sus. Alți termeni, frecvent utilizați de "Beatles", apoi și de alte grupuri pop – ca, de pildă, "cool" (pentru a semnifica stările provocate de droguri) ori "discovered" (semnifică visele colorate, compensatorii, ale tinerilor "junkies"), au fost "fabricați" de "Tavistock Institute" și "Stanford Center". Ca și altele: "beatnik", "hippies", "flower children", care au intrat aproape instantaneu în vocabularul Americii, marcând un nou tip de limbaj și un nou tip de subcultură, opusă violent celei tradiționale, a "establishmentului".

Revoluția tinerilor – numită și "revoluția hippie" – a fost concepută și pusă în scenă de cele două instituții de tendință globalistă prin intermediul muzicii atonale a grupului "Beatles", cu texte pline de cuvinte și fraze codificate ori deturnate de la sensul lor. Comportamentul și, mai ales, "vestimentația hippie" au desăvârșit constituirea unor grupuri distincte.

La fel de prompt ca și muzica atonală "Beatles", moda blugilor ("jeans") rupt și murdari ("dirty jeans"), moda "pletelor lungi și soioase", moda

rochiilor tip "gitan", ample și înflorate, moda "coronițelor" prinse în păr, moda marilor concerte și reuniuni pop (tip "Woodstock") au cucerit tineretul american. Apoi și pe cel vest-european, inclusiv tineretul din spațiul comunist, de dincolo de Zidul Berlinului și Cortina de Fier, dovedind astfel experților de la Tavistock și "Stanford Center" că forța de penetrare – și de manipulare – a unor mari grupuri de tineri, prin muzica "Beatles" și consumul de droguri se poate extinde la scară planetară. Acoperirea mediatică a fenomenului (în fapt, experimentului) a avut un caracter decisiv.

"Neadaptarea fragmentală" Asemenea unor roboți, cei patru "Beatles", veritabili "cobai" ai "Institutului Tavistock" au lansat hit după hit – transformate toate în "evenimente universale" de media electronică – utilizând texte cu acele cuvinte codificate pentru stimularea utilizării drogurilor și a stărilor "cool". Întregul proces a fost definit de Willis Harman – directorul proiectului "Aquarius" – drept o formă de "neadaptare fragmentală".

Experimentarea "insecurității" și crearea "turbulenței" – în scop de manipulare psihologică de masă – s-a materializat atât în muzica "beat", cât și în fenomenul generat de aceasta: "bandele de Hippie" care își răspândeau imaginea și valorile în cercurile lungilor "caravane" de motociclete care strabateau America de la o coasta la alta. Ori în "taberele hippie", mari surse de atracție și curiozitate pentru ceilalți tineri.

Pliculețele cu droguri, care se strecurau cu iuțeală și discreție la marile reuniuni pop, puteau fi apoi cu promptitudine diseminate de caravanele moto și "consumate" în taberele hippie, atrăgându-i și pe alții. Dr. John Coleman remarcă, în acest context, semnificația schimbată a cuvântului "lover" (iubit, amant), de la sensul clasic din dicționar la cel codificat, în sensul homosexualității.

La mijlocul anilor '60, mișcarea "hippie" – nonviolentă – lansată de "Tavistock Institute" și "Stanford Research Center" prin intermediul muzicii "beat" și cu ajutorul drogurilor, intră în faza a doua, comisionată tot de "Comitetul celor 300". Este faza "schimbărilor sociale" în America, o faza marcată de violență și anarhism al grupurilor de tineri "revoltați" și în care cuvântul cheie, "revoluție", este insinuat sau sugerat cu abilitate.

5. Manipulare prin mass-media

Unele precizări și definiții: **Manipularea** - acțiunea prin care un actor social (persoană, grup, colectivitate) este determinat să gândească și/sau să acționeze într-un mod compatibil cu interesele inițiatorului, și nu cu interesele sale; **Persuasiunea** - acțiunea, darul sau puterea de a convinge pe cineva să creadă, să gândească sau să facă un anumit lucru, prin utilizarea unor tehnici de persuasiune și distorsionând intenționat adevărul, lăsând însă impresia libertății de gândire și de decizie. **Diferența dintre manipulare și persuasiune constă în faptul că actorul social persuadat cunoaște intenția celui care folosește această tehnică pentru convingere, pe când în manipulare cel manipulat nu este conștient de intenția celui care se folosește de acest proces de convingere.** Manipularea constă în a intra prin efracție în mintea cuiva pentru a-i forma o opinie sau a-i provoca un comportament, fără ca el să știe că efracția s-a produs. Spre deosebire de

violența fizică, instituind o interacțiune explicită, violența psihologică sau cognitivă pe care manipularea o implică își datorează întreaga eficacitate disimulării sale. Și mecanismele tehnice de construcție a mesajului manipulator relevă o dublă preocupare: cea de a identifica rezistența care le-ar putea fi opusă și de a masca demersul în sine. O acțiune este manipulatorie când: conține intenția de a schimba opinii; nu are la bază utilizarea forței; lasă impresia libertății acțiunii celui care este manipulat; influențează opiniile sau comportamentele celui manipulat. **Propagandă** – *acțiune* de răspândire a unor idei care prezintă și susțin o teorie, o concepție, un partid politic etc., cu scopul de a convinge și de a câștiga adepți. Ca tactici ale propagandei, menționăm: tactica „oameni simpli”; recomandarea; vagonul muzicanților; mormanul de argumente; transferul; generalitățile epatante; supranumirea.

Manipularea opiniei publice se face prin controlul conținutului, modului de formulare și prezentare a informațiilor. În general, manipularea are la bază principiul transmiterii opiniei publice informații despre fenomenele pe care le dorește cunoscute, în interpretarea manipulatorului, ceea ce înseamnă pur și simplu managementul informației. Această tehnică constă în ascunderea informației, răspândirea de informații false (dezinformarea) sau direcționarea greșită astfel încât realitatea cu care avem de-a face și forțele care ne modelează viața să nu poată fi înțelese pe deplin. Aceste perspective înșelătoare sunt proiectate asupra populației prin diverse mijloace de comunicare, dar în primul rând prin televiziune, radio, filme artistice, ziare, reviste și internet.

Lingvistul nord-american Noam Chomsky a stabilit existența a "Zece strategii de Manipulare" prin mediile de informare în masa.

Strategia diversiunii consistă în deturnarea atenției publicului de la problemele importante și de la schimbările hotărâte de elitele politice și economice, printr-un potop continuu de distracții și de informații neînsemnate. Chomsky analizează diferitele tehnici de spălare a creierului.

1. A distrage în permanență atenția publicului, departe de adevăratele probleme sociale, captivată de subiecte fără importanță adevărată. A ține mereu publicul ocupat, ocupat, ocupat, fără nici-un timp pentru gândire" scrie Chomsky.

2. A cauza probleme și apoi, a oferi soluții. Aceasta metodă se mai numește și „problemă – reacție – soluție”. La început, se creează problema, sau „situația”, prevăzută pentru a suscita o anumită reacție a publicului, pentru ca tocmai acesta să ceară măsurile mai dinainte stabilite pentru a fi acceptate. De exemplu: dezvoltarea intenționată a violenței urbane sau organizarea de atentate sângeroase, pentru ca publicul să ceară legi represive, în detrimentul libertății.

3. Strategia „în degradeu”. Pentru ca publicul să accepte o măsură inacceptabilă, este de ajuns să fie aplicată în mod progresiv, în „degradeu”, pe o durată de zece ani. În acest fel, au fost impuse condiții sociale și economice absolut noi au fost impuse din 1980 până în 1990. Șomaj masiv, imigrație – invazie, precaritate, flexibilitate, delocalizări, salarii care nu mai asigură un venit decent, iată schimbările care ar fi provocat o revoluție dacă ar fi fost aplicate în mod brutal.

4. Strategia acțiunii cu date diferite. O altă manieră de a obliga publicul să accepte o hotărâre nepopulară este de a o prezenta ca „dureroasă, dar necesară”, obținând acordul publicului în prezent, pentru aplicarea în viitor. Este mult mai ușoară acceptarea unui sacrificiu viitor decât al unui apropiat. În primul rând, pentru că efortul nu trebuie făcut imediat, apoi, pentru că publicul are mereu tendința de a nădăjdi „totul va merge mai bine mâine” și că sacrificiul cerut va putea fi evitat. În fine, această manieră lasă publicului timp pentru a se obișnui cu ideea schimbării, pe care o va accepta cu resemnare la momentul venit.

5. A se adresa publicului ca unor copii mici. Cea mai mare parte a publicității destinată marelui public folosește discursuri, argumente, personaje și un ton absolut copilăresc, aproape debil, ca și cum spectatorul ar fi un copil mic sau un handicapat mental. De ce oare ? „Dacă ne adresăm unei persoane ca și cum ar avea 12 ani, atunci aceasta, prin sugestibilitate și cu o oarecare probabilitate, va avea un răspuns sau o reacție tot atât de lipsită de simț critic ca al unui copil de 12 ani” analizează Chomsky.

6. A face apel mai mult la partea emoțională decât la gândire. Este o tehnică clasică pentru a opri analiza rațională și, deci, simțul critic al oamenilor. În plus, folosirea emoționalului deschide accesul la subconștient, pentru implantarea unor anumite idei, dorințe, spaime, pulsioni sau comportamente.

7. Menținerea poporului în neștiință și prostie. A face în așa fel ca poporul să nu înțeleagă tehnologiile și metodele folosite pentru controlarea și robirea lui. Calitatea educației data claselor inferioare trebuie să fie cât mai slabă, încât prăpastia de neștiință, care separa clasele de jos de cele de sus să fie și să rămână de neînțeles de cele dintâi.

8. A încuraja publicul să se complacă în mediocritate. A încuraja publicul să creadă că e „bine” să fii prost, vulgar și incult. A-l îndopa cu seriale americane și emisiuni de tele-realitate, niște dobitocenii monstruoase.

9. A înlocui revolta cu învinovățirea. A face omul să creadă că numai el singur este vinovat de propria-i nenorocire, din cauza unei inteligențe insuficiente, sau a capacităților și eforturilor necorespunzătoare. Astfel, în loc să se ridice împotriva sistemului, individul se sub-estimează și se învinovățește, ceea ce creează o stare depresivă, având ca efect abținerea de la acțiune.

10. A cunoaște oamenii mai bine decât se cunosc ei înșiși. În ultimii 50 de ani, progresele fulgerătoare ale științei au săpat o prăpastie crescândă între cunoștințele publicului și acelea deținute și folosite de elitele conducătoare. Mulțumită biologiei, neurobiologiei și psihologiei aplicate, „sistemul” a ajuns la cunoașterea avansată a făpturii omenești, fizic și psihic. Sistemul cunoaște individul mediu mai bine decât el însuși. Această înseamnă că, în majoritatea cazurilor, sistemul deține un control mai mare și o putere mai importantă asupra oamenilor decât ei înșiși.

Factorul hotărâtor care permite controlul eficient al mass-media și folosirea ei drept instrument de propagandă este dreptul de proprietate de tip monopol al mijloacelor tehnice și umane, precum și al autorizațiilor de care dispun un număr redus de instituții specializate în acest domeniu. **„Un număr de 1700 de ziare cotidiene din SUA sunt deținute de mai puțin de 15 corporații,**

iar Time Inc. are aproximativ 40% din încasări. Cele trei mari rețele de televiziune ABC, CBS și NBC încă dețin majoritatea audienței”⁴.

Acțiunea monopolului este consolidată prin mijloace de control adiționale și sisteme de siguranță. „Conform dosarelor CIA, agenția de știri a rețelei de televiziune ABC a fost folosită ca acoperire de către agenții CIA încă din anii 1960”⁵. Prin anii 1990 a funcționat și la București un post de televiziune din rețeaua ABC. „Încă din anii '50, mass-media americană era legată direct de CIA, agenția furnizând informații ziariștilor, în schimbul propriilor lor informații procurate la nivel intern sau în afara țării. Reporterii erau angajați de către CIA pentru a livra instrucțiuni și bani contactelor și pentru a urma linia trasată de agenție în comunicatele lor. CIA a creat un program pentru agenți ce urmărea dezvoltarea abilităților de reporter”⁶.

„Natura” manipulării.

a. Manipularea psihologică este considerată acel tip de manipulare care afectează cunoașterea alternativelor și consecințelor lor, a motivelor și abilității de a raționa, de a alege și implementa alegerile.

b. Manipularea informațională are loc atunci când **Y** acționează astfel încât să-i afecteze lui **X** cunoașterea alternativelor, alterându-i înțelegerea situației.

Ziarele au fost primul mijloc de informare de mare audiență și, evident, de manipulare a informațiilor destinate publicului. Acestea au apărut în secolul al XVII-lea, iar în secolul al XIX-lea cele mai respectate exercitau o influență puternică asupra clasei mijlocii educate care forma “opinia publică”. Puterea enormă a mass-mediei, de influențare a opiniei publice, provine din rolul pe care îl îndeplinește - acela de a formula și difuza pentru societate informațiile, de a ușura, dar și de a orienta percepția socială a diverselor fenomene.

Războiul informațional a intrat într-o etapă nouă odată cu apariția mijloacelor tehnice moderne de difuzare informațiilor, radio și televiziune. Au fost lansate programe speciale de „război psihologic” axate pe mistificarea informațională a transmisiilor și subordonarea mesajelor acestora unor ținte ideologice și sociale precise.

Extinderea pe orizontală și pe verticală a surselor de informare mass-media a făcut ca știrile să se transmită ca un fel de publicitate. De asemenea, s-au rafinat metodele și tehnicile de manipulare a consumatorilor de informații existând o serie de tehnici utilizate de către jurnaliștii-comentatori ai știrilor în scopul formării opiniei necesare în rândurile publicului:

Pătrunderea în subconștient – jurnalistul redă părerea unor persoane, treptat transformând-o în părerea întregii societăți. Cu ajutorul unui astfel de „reportaj” el exteriorizează anumite preferințe politice.

Omiterea informației – permite selectarea informației în așa fel, încât datele care nu sunt pe placul „unor persoane” să nu fie redade populației. În astfel de cazuri jurnalistul prezintă materialul asupra unor

⁴ Jim Keith, Controlul maselor. Ingineria conștiinței umane, Pitești, Editura infinit, 2011, p.31-32.

⁵ Jim Keith, Ibidem, p.35.

⁶ Jim Keith, Ibidem, p.34.

dezbateri lăsând în umbră poziția uneia dintre părți. Atunci el transmite doar mesajul unui oponent, în special prin atitudini, emoții și limbaj.

Ultima replică – această tehnică are la bază comentariul final al jurnalistului. După ce jurnalistul anunță problema propusă oponentilor în cadrul dezbaterilor, el finisează mesajul cu citatul uneia dintre părți, fie în formularea lui inițială, fie modificat neesențial. În asemenea cazuri, punctul de vedere al părții oponente este totalmente ignorat.

Atac indirect – reporterul atacă nu o persoană concretă, ci doar adepții lui sau mediul în care activează etc.

Complimentul fals – jurnalistul face un compliment voalat despre abilitățile psihice sau intelectuale ale unei persoane politice, apoi începe să complimenteze activ pe adversarul său. Aceasta tehnică servește drept fundament, pe care se bazează „lauda” ulterioară a oponentului.

Critica falsă – presupune modelul inversat al tehnicii „complimentului fals”. Jurnalistul creează o serie aparent logică de diverse critici, alese după anumite criterii, spre exemplu critica a trei candidați electorali sau partide politice. Mai întâi el enumeră greșelile primului candidat, apoi numește defectele celui alt candidat. Iar în final, când trebuie criticat cel de-al treilea candidat, jurnalistul intenționat trece la alt subiect de discuție.

Prototipul fals – jurnalistul prezintă viziunea unei persoane concrete, afirmând că această persoană vorbește în numele unui grup politic numeros. Astfel reporterul permite „prototipului fals” de a afirma în numele unei categorii considerabile a societății.

Sandwich-ul otrăvit – jurnalistul ascunde informația oportună pentru candidat între introducerea și încheierea negativă. Acest mod de prezentare a informației neutralizează părerea pozitivă, pentru a o face cât mai puțin sesizabilă.

Sandwich-ul dulce – modelul invers de prezentare a informației negative, care este plasată între introducere și încheiere cu scopul de a crea imaginea favorabilă candidatului și/sau grupului politic.

Exagerarea unui detaliu – jurnalistul intenționat exagerează un detaliu negativ.

Lupta psihologică în mass-media nu este o simplă propagandă între oponenti, ci un adevărat război informațional. Odată cu marginalizarea societății crește posibilitatea ca aceasta să fie manipulată. Modelele de manipulare pot deveni tot mai primitive, deoarece interesul electoratului față de politică descrește. Efectul este obținut doar prin „semnale” de propagandă. Motivația ? Oamenii mereu rămân interesați de trei lucruri: bani străini, pat străin și moarte străină !

Vânătoarea surselor mass-media. Doar în unele cazuri presei îi este interzis publicarea unor materiale, care pot dezavantaja anumite persoane sau grupuri. În situația în care apariția acestor materiale a fost stimulată de către concurenți, există posibilitatea de a afla despre existența lor de la reporterii prieteni. Apoi, de a elabora materiale de compromis sau de a încerca trăgănarea publicării sau emiterea în direct a informațiilor prin intermediul redactorilor simpatizanți.

Dar nu în toate cazurile apariția unor astfel de materiale este stimulată de către concurenți. Având anumite posibilități operative este

posibil în orice moment de a controla apariția compromisurilor direcționate nu doar contra oponentilor, dar și împotriva partidului pe care îl reprezintă. Care este scopul? În afară de faptul că publicul adoră conflictele, jurnaliștii care au publicat informații neverificate și sunt identificați ca fiind vinovați, devin mai dispuși spre o colaborare remunerată.

Toate sursele mass-media sunt supravegheate. Bani sunt un mijloc ce permit realizarea unei colaborări cu jurnaliștii sau redactorii. De aceea, în campaniile electorale se apelează la serviciile unor persoane – specialiști în relații publice, care au drept scop stabilirea unor relații de prietenie cu jurnaliștii. În ajunul alegerilor toți candidații electorali au câte un jurnalist prietenos. Este nevoie doar de un singur reprezentant al unui ziar, post de televiziune sau radio pentru ca unele partide să primească informația necesară despre oponent înainte ca aceasta să fie publicată sau difuzată publicului pentru ca persoanele sus-numite să dispună de timp pentru a crea o strategie în caz de contraatac.

Nu există putere care să nu încerce să influențeze toate mijloacele de informare: radioul, televiziunea, presa. Aceste încercări se fac nu doar prin forță politică, dar și prin mijloace de manipulare economică. Există cazuri, când un astfel de joc inconștient se soldează cu eșec. Unele surse mass-media sau chiar un media holding iese din jocul început și intră în conflict direct cu autoritățile. Momentul schimbării poate fi fatal pentru autorități. Deoarece conflictul începe să evolueze fără implicarea surselor financiare, acestor surse mass-media le rămâne doar două posibilități de acțiune: emigrarea sau atacul mediatic.

Jim Keith⁷ arată că în SUA există o conlucrare obișnuită între mijloacele mass-media și CIA. Se menționează că multe agenții de știri furnizează acoperire agenților CIA: New York Herald-Tribune, Saturday Evening Post, ziarele Scripps-Howard și Hearst, Associated Press, United Press International, Sistemul de Difuzare Mutuală, Reuters și Miami Herald. O altă modalitate de control a CIA se realizează prin deținerea directă a unor mijloace mass-media menționându-se că CIA deținea în 1997 peste 50 de stații de radio, agenții de știri, reviste și ziare, majoritatea aflându-se peste hotare. Multe agenții de știri erau infiltrate de agenți CIA, și peste o mie de cărți sponsorizate sau produse nemijlocit de CIA, au fost publicate de editorii americani.

O metodă directă de dirijare a informației mass-media se referă direct la ziariști. Aceștia sunt constrânși să formuleze știrile după cum sunt interesele companiei de presă la care lucrează. Nu există o libertate a convingerilor ziariștilor. Iată o declarație a unui ziarist făcută la o întâlnire a acestora, menționată de Jim Keith: „În momentul de față al istoriei americane nu există o presă independentă în SUA. Și voi și eu, cu toții știm asta. Nici unul dintre voi nu ar îndrăzni să-și scrie propriile opinii sincere, căci dacă vreunul dintre noi ar avea curajul să facă aceasta se știe de dinainte că asemenea cuvinte nu ar vedea lumina tiparului. Eu sunt plătit săptămânal pentru a nu-mi exprima opinia sinceră în ziarul la care lucrez. Și majoritatea dintre voi sunteți plătiți similar pentru același lucru, iar dacă vreunul dintre voi ar fi suficient de nebun să-și scrie părerea sinceră, acesta ar ajunge pe străzi căutându-și un alt loc de muncă. Dacă mi-aș permite să public vreo opinie sinceră și adevărată la ziarul la care lucrez, în mai puțin de 24 de ore aș rămâne fără slujbă. Treaba jurnaliștilor este să distrugă adevărul, să mintă deschis, să

⁷ Jim Keith, Ibidem, p.37.

pervertească, să defăimeze, să-l mulțumească pe mamona, și să-și vândă țara și poporul pentru a-și câștiga pâinea de zi cu zi. Și ei și voi, știm cu toții aceste lucruri, deci ce este cu această nebunie: să toastăm pentru o presă independentă?!

Noi suntem instrumentele oamenilor bogați din spatele scenei. Noi suntem hopa Mitică, ei sunt cei care trag sforile iar noi dansăm. Talentele, potențialul și viețile noastre sunt toate proprietatea altora. Suntem cu toții niște prostituate intelectuale”⁸.

6. Creierul și conștiința

Aristotel, în tratatul său de metafizică, a scris despre o anumită **“stare divină”**, stare definită de el ca fiind **“gândirea care gândește gândirea”**, și pe care, spunea filosoful grec, **“și omul o poate atinge din când în când”**. Mult mai des decât credea Aristotel, oamenii de știință cugetă și analizează mecanismele și substraturile gândirii umane. Neurofiziologii au descoperit că encefalul conține centri senzitivi (centrul vederii, al auzului, al mirosului ș.a.), centrii motorii pentru comanda musculaturii și intervine în homeostazia organismului (adică reglează respirația, tensiunea arterială, temperatura, compoziția chimică a sângelui etc.).

Multă vreme a prevalat concepția evoluționistă după care conștiința este o funcție de achiziție filogenetică recentă, altfel spus conștiința a apărut în urma unui proces evolutiv, fiind, de fapt, o culme a evoluției. Raționamentul gânditorilor evoluționiști ducea la concluzia că activitatea conștientă trebuie să fie dependentă, în virtutea respectării modelului evoluționist, numai de formațiuni relativ de curând apărute în evoluția creierului. Observațiile neurochirurgului canadian Wilder Graves Penfield (1891 – 1976), obținute în timpul intervențiilor chirurgicale, contrazic această teză. Conștiința nu este nici pe departe o funcție dependentă doar de anumite formațiuni cerebrale, formațiuni considerate ca fiind apărute târziu pe scara evoluției!

Înțelegerea mecanismelor cerebrale și a conștiinței se pare că va fi marea provocare a secolului XXI! În prezent nimeni nu poate da o definiție satisfăcătoare a ceea ce este conștiința sau gândirea! Deși par a fi noțiuni cotidiene, banale chiar, înțelegerea lor și a mecanismelor care stau în spatele acestor procese este încă o mare enigmă! În scopul descifrării tainelor gândirii umane, fizicianul Roger Penrose a propus construirea unei noi fizici! Celebrul fizician britanic pretinde că este necesară această nouă fizică pentru a înțelege cu adevărat ce este spiritul. Noua fizică ar urma să integreze într-un sistem coerent, noțiuni de fizică cuantică, biologie celulară și logică matematică. După părerea lui Roger Penrose⁹ inteligența artificială este doar o figură de stil. **“În principiu, declară el, computerul nu poate da naștere unei conștiințe. Acesta este un adevăr matematic! Conștiința este consecința unui fenomen care nu poate fi «înțeles» de ordinator”**. Mai pe scurt, fenomenul pe care noi îl denumim «conștiință» este un fenomen «non-calculabil».

O altă problemă, subliniată foarte clar de Penrose, este aceea că, spre deosebire de un computer, creierul uman este mult mai mult decât un simplu sistem binar. Este adevărat că în ceea ce privește efectuarea calculelor

⁸ Jim Keith, p.38.

⁹ Roger Penrose, *Mintea noastră cea de toate zilele. Despre gândire, fizică și calculatoare*, București, Editura Tehnică, 2006.

numerice, omul este neperformant comparativ cu realizările unui calculator. Dar, creierul uman este capabil, la rândul lui, de activități în care calculatoarele se comportă, cel puțin actualmente, lamentabil. De pildă, omul poate lua decizii în condiții de incertitudine, este capabil de ceea ce noi obișnuim să numim «intuiție». Deși capacitatea noastră de memorizare este mult mai mică decât cea a calculatoarelor, totuși mecanismele de asociere și corespondență, legăturile între diverse noțiuni abstracte, toate acestea fac din memoria umană o culme greu de atins din punct de vedere calitativ de către computerele moderne! Se pare că, deși mult mai limitați fizic decât mașinile așa-zis «inteligente», suntem posesorii unui organ cerebral extraordinar de bine organizat, ale cărui structuri profunde ne sunt încă necunoscute.

Penrose consideră că **“există în mintea noastră (sau mai curând în conștiința noastră) ceva nematerial...”** și **“ceea ce se petrece în creierul uman este calitativ diferit de modul de funcționare a calculatoarelor existente sau imaginabile”**. Calculatoarele actuale, chiar și așa numitele «rețele neuronale», sunt departe de performanțele gândirii, învățarea fiind slabă iar conștiința de sine total absentă! Nimeni nu poate descrie exact care sunt procesele biofizice și ce fel de reacții chimice însoțesc gândirea umană! Foarte mulți cercetători neurofiziologi, neurologi, psihologi au un punct de vedere extrem de pesimist în ceea ce privește viitorul propriilor lor cercetări. Ei nu cred că progresele, oricât de mari, pe care am reușit să le realizăm în aceste discipline ne vor permite vreodată să pătrundem în esența fenomenului.

Fără îndoială că unul dintre cei mai de seamă neurofiziologi contemporani este savantul australian John Carew Eccles (1903 –1997), laureat al Premiului Nobel pentru medicină în anul 1963. Într-o carte celebră, *“Eul și creierul său”*¹⁰ (apărută în 1977, în colaborare cu Karl Popper) **John Carew Eccles, (1903 –1997) declară: “N-au putut fi aduse nici un fel de dovezi că experiențele autoconștiente sunt identice cu evenimentele neurale ale cortexului, a cărei activitate este pusă în legătură cu trăirile conștiente”**. El își precizează concepția extrem de interesantă pentru atmosfera științifică a secolului XX, la care a ajuns în urma unor cercetări îndelungate: **“mintea conștientă de sine” este o entitate distinctă de creier; “mintea conștientă de sine” «baleiază» suprafața creierului, în care citește diverse date. Creierul, după părerea lui Eccles, este un organ de legătură între “mintea conștientă de sine” și corpul fizic**. Cercetările l-au condus la concluzia că la moartea creierului, când toată activitatea cerebrală încetează complet, **“mintea conștientă de sine” nu mai recepționează nici un fel de mesaje de la creierul pe care l-a cercetat și l-a controlat așa de eficace o viață întreagă. Dar, deși creierul a murit, “mintea conștientă de sine” continuă să existe! “Astfel, scrie Eccles, poate exista un nucleu, un eu ascuns, care supraviețuiește morții creierului pentru a dobândi o altă existență care trece în întregime dincolo de orice ne putem imagina!”**. Să recunoaștem, afirmațiile lui John Eccles sunt uimitoare! În mod sigur că dacă aceste afirmații nu ar fi venit de la o autoritate în materie de neurofiziologie lumea științifică le-ar fi tratat cu zâmbete și ironii...

¹⁰Karl Popper, John C. Eccles *The Self and Its Brain: An Argument for Interactionism*, Quickwork Consultants 1977, ISBN 0-415-05898-8

În final, Eccles arată că el a avut în vedere tot timpul un «spirit» de aceeași natură cu cel despre care vorbește religia, iar la pagina 560 a cărții citată mai sus, întâlnim poate una dintre cele mai tulburătoare propoziții scrisă vreodată de un savant, laureat al Premiului Nobel: **"Mintea conștiință de sine are o origine supranaturală!"**

Dar și alte cercetări de prestigiu în domeniu converg spre aceleași concluzii exprimate de John Eccles. Se afirmă că: **„Biologia este un proces cuantic. Toate procesele din corp, inclusiv comunicarea celulară, sunt declanșate de fluctuații cuantice, și toate funcțiile cerebrale superioare, cum ar fi conștiința, par să funcționeze tot la nivel cuantic... Ceea ce noi considerăm memorie este doar o emisie coerentă de semnale din Câmpul Punctului Zero și că amintirile de lungă durată sunt doar grupări structurate ale acestor informații sub formă de unde... Dacă autorii teoriei au dreptate, creierul nostru nu este un mediu de stocare, ci un mecanism de receptare în toate sensurile, iar memoria este pur și simplu un văr mai depărtat al percepției obișnuite. Creierul regăsește informațiile «vechi» la fel cum prelucrează informațiile «noi» - prin transformarea holografică a tiparelor interferenței undelor... Unii oameni de știință au mers atât de departe încât au sugerat că toate procesele noastre cognitive superioare ar rezulta din interacțiunea cu Câmpul Punctului Zero»¹¹.**

Desigur, cercetarea fenomenelor ce emană de la creier constituie preocuparea multor oameni de știință de diverse specialități, el constituind „centrul de comandă” al activității umane și **„Pentru a avea o viață împlinită, nimic nu este mai important decât funcționarea optimă a creierului... Pe măsură ce, în societatea informației din secolul XXI-lea, puterea cerebrală înlocuiește forța musculară, interesul pentru găsirea modalităților științifice de optimizare a funcționării creierului crește»¹².**

Folosindu-ne conștiința, procesul gândirii și trecând la acțiune vom putea antrena în viețile noastre situații, evenimente și oameni construindu-ne activ propria noastră realitate. Având deci liber arbitru și folosind circumstanțele pe care noi și societatea în care trăim ni le creăm, evoluăm, ne maturizăm și ca oameni și ca suflete. Noi împreună cu ceilalți oameni ne construim lumea care la rândul ei reflectă conștiința, credința, concepțiile, dorințele și temerile oamenilor.

7. Manipularea psihologică

Manipularea reprezintă acțiunea de a determina un actor social (persoană, grup, colectivitate etc.) să gândească și să acționeze într-un mod compatibil cu interesele manipulatorului. Prin manipulare nu se urmărește înțelegerea mai profundă a situației, ci inocularea unei înțelegeri convenabile manipulatorului, recurgându-se la inducerea în eroare cu argumente falsificate, cât și cu apelul la palierele emoționale sau non-raționale ale

¹¹ Lynne McTaggart, Câmpul. Căutarea forței secrete a universului, Brașov, Editura Adevăr Divin, 2009, p.170-171.

¹² Jean Carper, Cum să-ți păstrezi sănătatea creierului, București, Editura Cartea Veche, 2007, p.9-10.

actorului social manipulat. În cazul manipulării, intențiile reale ale manipulatorului rămân insesizabile celui manipulat.

Din punct de vedere politic, manipularea reprezintă o formă de impunere a intereselor unei clase, grup, colectivități nu prin mijloace coercitive, ci prin inducere în eroare.

Manipularea psihologică se caracterizează prin faptul că acțiunea sursei este orientată prioritar asupra influențării unor procese și fenomene psihologice care sunt implicate în structurarea, orientarea și susținerea sistemului atitudinal și comportamental al țintei. Acestea pot fi procese din sfera percepției, reprezentării sociale, gândirii, afectivității, motivației ș.a. O serie de fenomene psihice din sfera cognitivă, emoțională și relațională pot fi instrumentalizate de manipulator, cu rezultate uneori spectaculoase în determinarea și controlul conduitei umane, mai ales atunci când această metodă este combinată cu cea a manipulării informaționale.

Manipularea psihologică constă în folosirea unor tehnici speciale de declanșare, orientare și control a unor procese și fenomene psihice, în sensul determinării unor conduite ale țintei care să corespundă intereselor sursei. Există două moduri diferite, eficiente, de a obține de la cineva comportamentul dorit: exercitarea puterii (sau a raporturilor de forță) și manipularea. Primul mod este considerat îndeobște firesc, când este cerut de șef sau patron, în limita legii, iar pentru al doilea mod, al manipulării, pot fi utilizate o multitudine de procese și fenomene, dintre care amintim: tendința spre echilibru cognitiv și emoțional, disonanța cognitivă, comparația socială, efectul de amorsare, acroșare și cel legat de angajamentul psihologic, efectele fricii și recompensei pozitive asupra opțiunilor individuale, ascendența grupului față de membrii săi, efectul carismatic, fenomenul de sugestie controlată etc.

Pentru reușita manipulării:

- Manipulatorul își ascunde intențiile și comportamentele agresive;
- Manipulatorul cunoaște vulnerabilitățile psihologice ale victimei și determină ce fel de tactici ar putea fi efective.
- Manipulatorul este de o cruzime suficientă pentru a nu da înapoi de la vătămarea victimei dacă este necesar.

Cum își controlează manipulatorii victimele:

- **Recompensa pozitivă** – include lauda, șarmul superficial, simpatia superficială, cereri de scuze excesive; bani, aprobare, daruri; atenție, expresii faciale cum ar fi râsul sau zâmbetul forțat; recunoaștere publică.

- **Recompensa negativă** – include sâcâirea, urlatul, tratamentul silențios, intimidare, amenințări, înjurături, șantaj emoțional, învinovățire, îmbufnare, plânsete și făcutul pe victima.

- **Recompensa intermitentă sau parțială** – Recompensă negativă parțială sau intermitentă poate crea un climat în care persistă frica și nesiguranța, un exemplu fiind atacurile teroriste. Recompensa pozitivă parțială sau intermitentă poate încuraja victima să persiste – de exemplu la majoritatea jocurilor de noroc, jucătorul câștigă bani din când în când, dar poate pierde în total.

- **Pedeapsa.**

- **Învățarea în urma unei traume** – folosirea abuzului verbal, a furiei explozive sau a altui comportament intimidant pentru a stabili

dominanța sau superioritatea; chiar și un singur incident care implică un asemenea comportament poate condiționa sau învăța victimele să nu-l supere/confrunte/contrazică pe manipulator.

Formele și modurile generale de manipulare: persuasiunea, dezinformarea, intoxicarea (prin minciună, zvon etc.)

● **Persuasiunea.** Este acțiunea prin care autorul unui mesaj susține o idee, încercând să convingă auditoriul. Persoana care ia decizia o face de multe ori pe baza altor tipuri de argumente decât cele logice sau cele logico-corecte, fiind convinsă de „necesitatea” sau „importanța” aparentă a acțiunii sau lucrului respectiv. Persuasiunea nu conține intenționalitate negativă (nu ascunde fapte ci le evidențiază doar pe cele favorabile); ea ține de forța argumentării, de puterea de convingere a vorbitorului, de modul în care acesta este capabil să-și pună într-o lumină cât mai bună ideea susținută. Datorită structurii sale complexe și a limbajului specific, care îmbină forța cuvântului cu atuurile artei actoricești (tonul, mimica, expresivitatea mișcării), televiziunea are cel mai persuasiv tip de mesaj dintre toate mijloacele de comunicare în masă. Forme de manifestare:

● **Principiul reciprocității.** Constă în nevoia de a răsplăti un favor, fie el cerut sau nu, imediat după acceptarea acestuia. Această caracteristică umană transcende orice diferențe culturale sau rasiale, indiferent și de natura respectivului favor (care poate fi orice, de la un simplu zâmbet până la munca fizică sau mici atenții). Acest principiu este ușor de folosit: oferă ceva, și așteaptă-te (sau dă o idee despre cum) să fii răsplătit. O altă modalitate eficientă de folosire a acestui principiu este metoda „ușii-n nas”¹³.

● **Principiul angajamentului și concordanței.** Oamenii vor face aproape orice încercând să păstreze ideile care sunt în concordanță cu cele pe care le-au avut anterior. Când vor lua public o atitudine, toate acțiunile ulterioare vor fi în concordanță cu atitudinea manifestată anterior. Comportamentele neconcordante produc tensiuni psihice, pe care individul încearcă să le evite cu orice cost; deci va face orice ca să se arate solidar cu acțiunile sale anterioare. Acest principiu este folosit de metoda „picioarului în prag”.

● **Principiul atribuirii.** Oamenii fac frecvent unele lucruri pentru că ei cred într-un anumit adevăr despre ei înșiși. Un atribut intern al felului lor de a fi cauzează anumite tipuri de comportament. Dacă cineva își atribuie intern o caracteristică, va face tot ceea ce este specific unui om care are acea caracteristică. Dacă șeful îi va spune angajatului că îl consideră o persoană competentă și care lucrează mult, angajatul își va atribui inconștient caracteristica de om care lucrează mult, și se va comporta ca atare.

● **Metoda șarmantului.** Spre deosebire de celelalte metode, nu are mai multe etape și nu se bazează pe acrobații verbale. Ea funcționează întrucât în mod deschis oferă concesi, manifestă dorința de a asculta și validezi ideile subiectului-țintă. Acesta are libertatea de a decide; iar tu nu îi îngreunezi gândirea cu un nor de cețuri verbale. Este cea mai etică dintre toate tehnicile de persuasiune discutate anterior, dar în același timp și cea care necesită cel mai mult timp pentru a fi realizată.

¹³ R.V.Joule, J. L. Beauvois, *Tratat de manipulare*, București, Editura Antet, 1997, p.108.

Dezinformarea. Reprezintă orice intervenție asupra elementelor de bază ale unui proces de comunicare, intervenție ce modifică deliberat mesajele vehiculate cu scopul de a determina în receptori anumite atitudini, reacții, acțiuni dorite de un anumit agent social; ansamblul informațiilor false, incomplete, eronate, care sunt îndreptate, alimentate, confirmate către o țintă ce reprezintă un individ, un grup sau o țară. De regulă, acțiunea de dezinformare presupune existența unei structuri sistemice alcătuită din: unul sau mai mulți *comanditari*, *specialiști* (planificatori și controlori), *intermediari* (agenții de influență) și *relee*.

- **Comanditarii** – formează nivelul de decizie. Sunt cei care concep și proiectează conținutul mesajului, stabilesc țintele, atitudinile și comportamentele dezirabile care se caută a se obține. Aceștia sunt factori de decizie (guverne, state majore militare, partide politice, firme influente, organizații economice etc.) care pot solicita acest gen de operațiuni defensive (replică la atacurile adversarilor, mascarea propriilor eșecuri etc.) sau ofensive (angajarea într-o dezinformare). În cea mai mare parte cele două tipuri de operațiuni se întrepătrund și se autoalimentează reciproc într-o banală logică circulară.

- **Specialiștii (experții)** – nivelul de elaborare strategică. Reprezintă planificarea profesionistă a secvențelor tactice ale dezinformării. În această categorie găsim specialiști în comunicare, în tehnicile de influențare socială, sociologi, psihologi sociali, analiști politici etc.

- **Controlorii** – nivelul de legătură. Sunt aleși dintre persoanele ce stabilesc o relaționare eficientă între comanditari și agenții de influență. Ei sunt "binevoitorii" care sugerează *cine* și *în ce condiții* ar fi dispus să participe la dezinformare. Au ca misiune racolarea subiecților *interesanți* din perspectiva derulării operațiunilor de dezinformare și de a comunica cu regularitate "efectele dezinformării"

- **Agenții de influență** – nivelul de propagare penetrantă, releele. Indivizi care se bucură de prestigiu în grupul lor și care, datorită statusului de prestigiu, vor ajunge să propage mesajul cu eficiență sporită. Aceștia sunt recrutați din rândul liderilor de opinie, persoane cu prestigiu academic, științific, cultural. Tehnicile uzuale în vederea racolării lor sunt : șantajul ("fiecare are ceva de ascuns") sau cumpărarea ("fiecare are prețul lui"). Dezinformarea are un caracter deliberat și presupune, în general, circulația unor informații false, create deliberat, construite, manipulate strict de un grup de specialiști etc. Poate fi o componentă a propagandei. Structura sistemului social în societățile moderne este puternic influențată de raportul dintre informare și dezinformare aferent mesajelor care se vehiculează în spațiul social respectiv.

- **Intoxicarea.** Formă de dezinformare care constă în suprasaturarea surselor cu informație falsă, în blocarea canalelor de comunicare cu mesaje mincinoase, diversioniste fie pentru a pregăti opinia publică pentru o lovitură de proporții, fie pentru a discredita un mesaj corect așteptat. Instrumentele sale de bază sunt zvonurile, bârfele și comunicatele tendențioase.

- **Minciuna.** O specie mai puțin tratată, de mesaj deliberat fals, este minciuna. Întrucât este un concept cu puternice amprente morale și culturale, subiectul nu a interesat, până acum câțiva ani, decât pe filosofi, teologi,

antropologi și pe psihologi. Este ciudat întrucât putem spune că întâlnim minciuni pretutindeni, atât în public, cât și în viața privată, la orice nivel social și în toate societățile trecute sau prezente.

- **Minciuna prin omisiune.** Este o formă subtilă de minciună, comisă prin omiterea unei părți semnificative din adevăr. Această tehnică se utilizează deseori și în discursul propagandistic.

- **Zvonul.** reprezintă o afirmație prezentată drept adevărată fără a exista posibilitatea să i se verifice corectitudinea.

- **Diversiunea.** Manipulatorul nu acordă un răspuns direct unei întrebări directe, ci face o diversiune, direcționând conversația către un alt subiect convenabil pentru el.

- **Evaziunea.** Este o tehnică similară diversiunii, însă aici se oferă răspunsuri vagi, incomplete, irelevante, divagații sau expresii ambigue.

- **Intimidarea mascată.** Manipulatorul își pune victima în defensivă folosind amenințări voalate (subtile, indirecte sau subînțelese).

Ca urmare celor de mai sus, **manipularea** este acțiunea de influențare prin mijloace neviolente a opțiunii unor persoane individuale și grupuri de persoane, astfel încât acestea să creadă că acționează pe baza realității și pornind de la premise corecte, conform ideilor și intereselor proprii. Diferența dintre persuasiune și argumentarea de tip manipulativ este că ultima imită logica și, teoretic, se adresează rațiunii, dar abuzând de relația logică și forțând silogismul, denaturează raționamentul. Sub aparența unei demonstrații corecte se ajunge la o concluzie falsă. Aceasta se obține în special prin recurgerea la manevre - de natură logică sau psihologică - care îl fac pe manipulat să confunde premisele, substituindu-le pe cele adevărate cu unele false, ori să apeleze la legături cauzale aberante. Manipularea reprezintă o formă patologică a comunicării.

Observăm că tendința oamenilor de a-și domina semenii, de a-și impune voința, sub orice formă sau cale, este mai actuală ca oricând. Unii autori socotesc că manipularea este o artă care nu dispare, dimpotrivă, ea se practică de toți cu un entuziasm constant, reînnoit în cadrul relațiilor familiale, amicale, profesionale, de dragoste etc.

Manipularea este un termen ce provine din latinescul "*manipulus*". Termenul „manipulare” este un cuvânt emoțional implicând o purtare tendențioasă sau ascunsă folosită de anumite persoane pentru atingerea unui scop machiavelic. După modul în care este folosit, în literatura de specialitate, acest cuvânt se poate aprecia că are conotații diverse, rar pozitive. Verbul "a manipula" înseamnă a transforma opinii, atitudini, comportamente, sentimente, relații etc. prin operații mai mult sau mai puțin oneste, desfășurate fie de persoane, fie de grupuri umane. În același timp, manipularea se impune a fi văzută ca o tactică insidioasă, care face apel la instinctele noastre cele mai elementare: nevoia de a reuși, de a seduce, de a avea dreptate, de a-și impune voința, de a domina pe ceilalți. În acest context se poate afirma că ea, (manipularea) face parte integrantă din legea raporturilor umane. Din clipa în care doi indivizi intra în relație este prezentă și o anumită doză de manipulare. De fapt, orice formă de seducție, de revendicare necesită anumite tactici de manipulare. În limite acceptate de ambii interlocutori ca normale, manipularea este ceva firesc. Ea devine de

respins și de neîngăduit atunci când este folosită abuziv în relațiile dintre doi oameni, cu scopul vădit al unuia de a-l determina pe celălalt să accepte tot ceea ce i se impune și care este împotriva intereselor și convingerilor sale.

Se pare ca de la cea mai fragedă vârstă omul învață să manipuleze pe ceilalți. De exemplu, copilul mic, în mod rapid, face legătura dintre plâns și satisfacerea dorințelor sale de către părinți sau alte persoane care îl îngrijesc. Acțiunea lui se poate interpreta ca fiind o manipulare a celor din jur. Treptat, acest mod de comportare poate deveni dominant la copil, apoi la tânăr și, ulterior, la adult dacă prin educație nu este învățat să adopte, de regulă, un comportament acceptat social. Se cuvine menționat și că manipulatorul veritabil este un virtuos al emoțiilor. El știe și poate recunoaște rapid la "victima" sa punctul vulnerabil în care poate fi atacată prin tehnici de manipulare.

Manipularea reprezintă acea activitate ce vizează să reducă libertatea unui individ, grup restrâns sau a unei mulțimi umane, de a discuta sau de a rezista la ceea ce i se propune, cu scopul de a-i obliga să împărtășească o opinie și chiar să adopte un comportament anume. Țelul acestei operații este să facă credibil ceea ce nu este în realitate. În acest sens, manipularea este comparabilă cu disimularea.

Ca activitate specific umană, manipularea se poate prezenta sub diferite forme. De aceea, analiza acesteia trebuie să țină seama de ele. O primă formă ar putea-o constitui manipularea ca relație între două entități distincte, și anume: manipulatorul și manipulatul. Manipulatorul poate fi o persoană, un grup uman sau o organizație specializată în asemenea activități. Acesta reprezintă sursa care concepe, organizează și desfășoară acțiunile de influențare a celorlalți, folosind metode și tehnici specifice. Scopul este modificarea opiniilor, atitudinilor și, în final, a comportamentului celor care fac obiectul manipulării, în direcția și sensul dorite de manipulator. Ca origine, sursa poate fi autohtona sau străină. Manipulatul poate fi o persoană, un grup uman mic sau mare, o mulțime umană. Ea reprezintă, de fapt, ținta manipulării și poate aparține populației proprii țării sau altor state, în funcție de situația concretă în care se produce manipularea. Se pot imagina cel puțin trei situații în care să se manifeste manipularea. Mai întâi, într-o stare de normalitate a societății, când acțiunile de manipulare se pot derula de către diferite grupuri (de interese) autohtone. Apoi, când societatea se află într-o stare critică, manipularea poate proveni și din surse externe, care vor să-și promoveze, și pe această cale, interesele proprii. În fine, în cazul în care societatea este într-o stare de criză, manipularea are predominant surse externe, care își promovează doar interesele lor. Din această perspectivă există o legătură semnificativă între securitatea persoanei și manipularea oamenilor. Într-o anumită măsură, manipularea influențează negativ, prin efectele pe care le generează, securitatea individului, a grupului și pe cea națională.

Manipularea poate fi văzută și ca fiind ansamblul acțiunilor specifice concepute, organizate și desfășurate de sursă în vederea modificării/schimbării opiniilor, atitudinilor și comportamentelor țintei, fără ca ea să-și dea seama de acest fapt. Prin urmare, manipularea oamenilor, în acest caz, apare ca fiind:

a) o activitate deliberată a sursei, care dorește să-și atingă interesele utilizând și o astfel de cale;

b) o activitate conștientă a țintei, care acceptă informațiile sursei, fără să perceapă faptul că în acest mod acționează împotriva propriilor interese;

c) o activitate realizată prin metode și tehnici menite să dea impresia manipulatului că acționează potrivit voinței sale, așa cum singur și liber a decis, și nu pentru că așa a fost determinat de către manipulator;

d) un raport de influență, de putere din partea manipulatorului și de obediență din partea țintei;

e) o acțiune voluntară a sursei, cu scopul mascat de a falsifica realitatea, de a ascunde ceva țintei, pentru a o determina să se comporte așa cum vrea manipulatorul;

f) o activitate de reducere a libertății individului, grupului sau mulțimii umane de a discuta sau rezista la ceea ce i se propune în vederea adoptării unei opinii, atitudini sau comportament pe care acesta, în realitate, nu o/le dorește;

g) o manevră ce vizează să domine o altă persoană, un alt grup uman sau o mulțime umană, cu scopul de a trage din aceasta anumite avantaje.

De asemenea, manipularea oamenilor reprezintă și o formă mai deosebită de comunicare interumană, și anume o comunicare eficace, dar lipsită de etică. Altfel spus, manipularea este o comunicare ne-etică pentru că împiedică o persoană sau mai multe să-și formeze o bază relevantă de informații pentru a putea alege liber și în cunoștință de cauză. Prin urmare, ținta este obligată să facă o opțiune pe care, în mod normal, nu ar face-o. De asemenea, prin manipularea oamenilor unii autori înțeleg influențarea subiecților umani (indivizi, grupuri și mulțimi umane) în vederea realizării unor acțiuni în discordanță cu propriile scopuri, fără ca aceștia - subiecții umani - să conștientizeze discrepanța dintre propriile scopuri și scopurile îndepărtate ale celor care influențează. În timp ce alții afirmă că în termenii psihologiei sociale, putem vorbi de manipulare atunci când o anumită situație socială este creată premeditat pentru a influența reacțiile și comportamentul manipulaților în sensul dorit de manipulator.

Manipularea reprezintă acțiunea de a determina un actor social (persoana, grup, mulțime umană) să gândească și să acționeze într-un mod compatibil cu interesele inițiatorului, iar nu cu interesele sale, prin utilizarea unor tehnici de persuasiune care distorsionează intenționat adevărul, lăsând impresia libertății de gândire și decizie. Spre deosebire de influența de tipul convingerii raționale, manipularea urmărește încălcarea unei înțelegeri convenabile, recurgându-se la inducerea în eroare cu argumente falsificate, dar și la apelul palierelor emoționale non-raționale. Intențiile reale ale manipulatorului rămân ascunse manipulatului. Practic, manipularea este folosită pentru impunerea intereselor unor persoane, grupuri sau colectivități, nu prin mijloace coercitive sau prin utilizarea puterii, ci prin intermediul informației pe care oamenii o așteaptă pentru a-și organiza viața, activitatea etc.

A manipula înseamnă a folosi pe cineva în scopuri nemărturisite și a-l înșela. Altfel spus, a manipula este egal cu a minți, pentru că prin aceasta se restrânge libertatea interlocutorului și este condus, în mod mascat, acolo unde manipulatorul a decis.

Practic, manipularea este acea activitate umana în care există un decalaj enorm între scopul și obiectivele declarate și cele urmărite în realitate de către cel ce o concepe, o organizează și o desfășoară. Ascunderea, mascarea adevăratelor feluri, reprezintă caracteristica definitorie a oricărei manipulari a oamenilor. Dacă ar exista o concordanță între ceea ce se declară și ceea ce se vrea de la o activitate de formare (schimbare, transformare) de opinii, atitudini și comportamente, atunci aceasta ar fi altceva decât manipulare. De pildă, educația ca proces de creștere a unui copil, de formare a unui tânăr este procesul prin care, într-un cadru organizat și prin metode acceptate social, se transmit cunoștințe elevilor și/sau studenților de către cadre didactice, de obicei specializate într-un domeniu anume, în conformitate cu norme și reguli specifice. De fapt, prin îndeplinirea obiectivelor didactice și educaționale, într-un fel și într-o anumită măsură, se contribuie la formarea de opinii, atitudini și comportamente dezirabile social. Spre deosebire de manipulare însă, în cazul educației există o concordanță deplină între scopurile și obiectivele didactice declarate și cele, în mod real, urmărite. În acest sens, există chiar o strategie educațională la care au acces liber toți cei interesați, spre deosebire de manipulare, unde strategia folosită pentru atingerea țelurilor propuse este ascunsă marelui public, dar și celor care fac obiectul acțiunii de influențare propriu-zisă.

În grupurile umane se produc, în mod intenționat, atât intervenții, cât și manipulari ce vizează, de fapt, problema dirijării și controlării comportamentului membrilor săi în vederea realizării unor obiective dinainte stabilite. Într-o societate democratică, se consideră că individul și grupul uman au nu numai dreptul, ci și datoria de a participa la construirea propriului comportament. Dar schimbarea comportamentului nu poate fi făcută de oricine și oricum, ci numai de către persoane avizate și sub un control social acceptat. Dacă se folosesc metode de control ascunse, mascate se părăsește domeniul intervenției directe și acceptate de cel sau cei în cauză și se ajunge la manipulare.

Însă a manipula înseamnă a ascunde ceva partenerilor, a nu atrage atenția, a nu informa asupra unor aspecte, a reduce în mod deliberat câmpul de explorare și investigație. De fapt, manipularea este o înșelare, o inducere în eroare a oamenilor, o sacrificare a tendințelor și năzuințelor nobile ale persoanelor în vederea realizării unor scopuri meschine, a intențiilor și planurilor celor care au inițiat acest tip de intervenție asupra individului și/sau grupului uman.

Tehnici de manipulare¹⁴. Istoria este deosebit de bogată în acțiuni de manipulare care au schimbat cursul unor evenimente politice și militare și au modificat numeroși parametri economici¹⁵. Operațiile de manipulare au ca obiectiv înșelarea adversarului - politic, economic sau militar - cu privire la intențiile reale și slăbirea voinței lui prin acțiuni de dezinformare. În această mare bătălie a spiritelor, numeroase exemple dovedesc că obiectivele urmărite sunt de cele mai multe ori de natură strategică, politică sau financiară. Însă pentru a realiza toate aceste acțiuni, e nevoie să cunoaștem măcar câteva din cele mai des întâlnite tehnici de manipulare. Spre exemplu:

¹⁴ Bogdan Ficeac, *Tehnici de manipulare*, București, Editura Nemira, 1997.

¹⁵ Bogdan Teodorescu, *Cinci milenii de manipulare*, București, Editura TRITONIC, 2008.

Amorsarea. Această metodă de manipulare se bazează pe conceptul de "înghețare". Ființa umană la naștere este egoistă, individualistă și încăpățânată. De obicei, aceste trăsături nu sunt evidente, datorită experienței pe care orice om o adună începând de la prima secundă de viață, însă ele se găsesc cu siguranță în structura personalității fiecăruia dintre noi. Pe această încăpățânare "instinctuală" se bazează tehnica amorsării. De fapt, acest concept de "înghețare" este reprezentat de adeziunea la decizii a oricărei persoane sănătoase mintal. Principalele etape în tehnica amorsării sunt următoarele:

1. se "aruncă" viitorului amorsat partea favorabilă a adevărului/cererii (partea ce nu supune nici un efort evident din partea lui), pentru a obține mult doritul răspuns afirmativ. Odată ce acesta a fost obținut se trece la partea a doua.

2. se "aruncă" semi-amorsatului partea mai puțin favorabilă (sau chiar păgubitoare) a adevărului/cererii. De cele mai multe ori răspunsul rămâne favorabil. Oricum, șansa de a obține ceea ce doriți este cu peste 67% decât în cazul în care nu ați folosi această tehnică.

Înainte de a aplica amorsarea va trebui să vă reformulați cererile și doleanțele în așa fel încât să se potrivească etapelor de mai sus.

Amorsarea este o tehnică specifică celor ce lucrează în comerț. Ea constă în a determina subiectul să ia o decizie fie pomenindu-i de anumite avantaje fictive, fie ascunzându-i anumite inconveniente. Dacă subiectul a luat deja decizia, acesta are tendința de-a nu mai reveni asupra ei atunci când cunoaște avantajele și inconveniente reale ale produsului (se presupune că aceasta perseverare în decizie tine de subconștient: în acest fel, individul nu este silit să recunoască față de sine că a luat o hotărâre greșită).

Amăgirea (Momeala). O altă tehnică foarte folosită de comercianți este aceea a amăgirii. De aceasta dată, subiectul este determinat să ia decizia adoptării unui comportament, comportament având ca scop obținerea unor avantaje. După ce decizia este luată, subiectul ia cunoștință de schimbarea condițiilor (deci nu mai are posibilitatea aceluiași comportament) dar i se oferă posibilitatea adoptării unui comportament similar (care însă nu prezintă aceleași avantaje).

Piciorul în ușă. Această metodă se bazează pe "supunerea liber consimțită". În momentul în care unei ființe umane i se oferă libertatea de către factorii de constrângere (factori de care individul în cauză încearcă să se sustragă), acesta în loc să accepte libertatea proaspăt oferită, o va respinge, ceea ce conduce la o supunere paradoxală, într-un procent de peste 90% din cazuri. Cu toate că individul detestă constrângerea precum și factorii care o produc, în momentul în care primește ceea ce dorea, el va respinge libertatea, rezultând astfel o supunere liber consimțită. Cunoscând acest lucru și aplicând efectul de înghețare în decizie obținem metoda de manipulare numită "piciorul în ușă".

Ușa în nas. Această metodă este cea mai ușor de folosit dintre metodele cunoscute. Unicul ei dezavantaj este că are mari șanse de succes doar în cadrul familiei sau în cercul de prieteni sau cunoscuți (peste 97%). Prima etapă este cererea unui serviciu imposibil de acceptat. Următoarea

etapă este cererea unui serviciu care de această dată trebuie să fie acceptabil și cu cheltuieli minore de timp, bani sau efort față de prima cerere.

Tehnica distorsiunii temporale. Una dintre cele mai simple tehnici este cea a distorsiunii temporale. Câteodată cel mai bun mod de a influența persoana-țintă este să te porți ca și cum ceea ce vrei tu să obții de la aceasta, s-a și întâmplat. Este foarte util să te referi la o decizie pe care respectivul încercă să o ia, ca și cum ar fi deja făcută; vorbește-i ca și cum ți-ar fi acceptat deja propunerea, și că i-ar fi făcut chiar și plăcere. De asemenea, asocierea de imagini plăcute cu folosirea timpului trecut face ca propunerea să fie irezistibilă.

8. Minuni și miracole

În Evanghelia după Luca (Lc.8.43-48) se spune: **Și o femeie, care de doisprezece ani avea hemoragie și care cheltuisese cu doctorii tot ce avea, neputând fi vindecată de nici unul, venind pe dinapoi, a atins marginea hainei Lui; și îndată s-a oprit hemoragia ei. Și Isus a spus: „Cine M-a atins?”. Și, toți tăgăduind, Petru și cei care erau cu El au spus: „Stăpâne, mulțimile Te împresoară și Te îmbulzesc, și zici: «Cine M-a atins?»”. Și Isus a spus: „M-a atins cineva, pentru că Eu am cunoscut că a ieșit putere din Mine”. Și femeia, văzând că nu a rămas ascunsă, a venit tremurând și, căzând înaintea Lui, a spus înaintea întregului popor din ce cauză îl atinsese și cum fusese vindecată îndată. Și El i-a spus: „Îndrăznește, fiică, credința ta te-a vindecat; du-te în pace”.**

Din punctul de vedere al disciplinei noastre și al „înțelegerii” minunii lui Iisus ne referim la remarca Lui: **„M-a atins cineva, pentru că Eu am cunoscut că a ieșit putere din Mine”**; aceasta înseamnă o trecere de energie din corpul Lui Iisus Hristos în cel al femeii, soldându-se cu vindecarea acesteia. Remarca respectivă este în concordanță cu comentariile privind natura originii Câmpului Punctului Zero. Ori, cei care s-au ocupat de studierea lui, la întrebarea: Ce reprezintă Câmpul Punctului Zero ? au răspuns: Câmpul Punctului Zero putem spune că reprezintă Energia Primară din care a fost creat Universul, este însăși Divinitatea.

Dar iată câteva „minuni” sau „miracole” povestite de martori oculari. „Unul dintre fenomenele de tip spiritualist care pledează pentru susținerea ideii de supraviețuire după pragul morții a structurii conștiente a eului nostru îl reprezintă fenomenul «drop in» (cădere în). Acesta se întâmplă în timpul ședințelor spiritiste și constă în prezentarea unei entități total necunoscute pentru participanți, care furnizează informații complet neștiute de către cei de față, dar care se dovedesc a fi foarte exacte atunci când sunt supuse unor riguroase verificări”¹⁶.

„Se știe despre englezoaica Rosemary Brown, cunoscut medium, personaj lipsit de cultură, că, fiind în transă mediumistică, avea capacitatea de a scrie bucăți muzicale. Caracteristica acestor piese este dată de faptul că ele sunt scrise în stilul particular al unor mari compozitori ca Liszt, Chopin, Schubert, Beethoven, Bach, Mozart, Berlioz, Debussy. Întreaga sa «operă» consemnează peste 600 de astfel de piese, ale căror caracteristici de

¹⁶ Eugen Celan, *Viața după pragul morții*, București, Editura Teora, 1992, p.50.

autenticitate au fost recunoscute de muzicologi și experți. Casa de discuri «Philips» a scos un disc cuprinzând reunirea unor bucăți în stilul șapte dintre acești mari compozitori¹⁷.

„Un alt medium celebru a fost Arthur Ford, care a fost supus investigației științifice timp de peste 40 de ani. În ultima perioadă, în anii '60, el a fost investigat utilizându-se aparatura folosită în antrenamentul cosmonauților. Participant la cel de al doilea război mondial, Ford a devenit celebru prin listele cu numele soldaților căzuți pe front pe care le dicta în stare de transă. „Ghidul” său, numit „Fletcher”, îi furniza informații extrem de exacte. Fletcher a dat detalii deosebite despre sine, inclusiv despre unitatea militară, în care a luptat în timpul primului război mondial, menționând și fapte concrete legate de moartea sa pe front, fapte verificate și confirmate”¹⁸.

Precogniția. Americanul William Cox, în anul 1950, a prezis cu o precizie înspăimântătoare zece accidente de tren, a dat indicii exacte despre nume de gări, chiar și numele supraviețuitorilor. În 1898, mediumul Morgan Robertson publica nuvela *Futility*, în care descrie un monstru metalic al apelor denumit Titan, cel mai mare construit de oameni. A fost descris ca având nouăsprezece compartimente și că va fi distrus de un iceberg la prima sa traversare a Atlanticului. Ceea ce s-a întâmplat 14 ani mai târziu.

Mandy. Englezoaica Gillian divorțase în urma unei puternice traume morale. Cea de-a doua fiică a sa, Mandy, murise imediat după naștere din pricina unei grave deficiențe cardiace. Sfătuită de toți, Gillian a făcut efortul de a-și uita complet trecutul: s-a mutat în altă localitate și s-a recăsătorit în curând cu un anume George Seabrook. Au avut patru copii: Wendy, Sean, John și o fetiță, născută în 1972, pe care au botezat-o Mandy (fiindcă semăna mult cu prima Mandy). Câțiva ani mai târziu, familia Seabrook face o excursie la țară, trecând întâmplător prin localitatea Hunslet, acolo unde se afla mormântul lui Mandy I. Din acest moment începe straniul: „Privește, mami!”, strigă Mandy arătând cimitirul cu degetul. *„Acolo m-ai îngropat și era să cazi leșinată pe sicriul meu!”* Părinții n-au reușit să scoată nici-un cuvânt. Muți, se priveau amândoi cu groază. *„Fraza lui Mandy m-a cutremurat până în măduva oaselor”*, își amintește Gillian, în timp ce George mărturisea că se simțea ca pe scaunul electric. Bineînțeles, nimeni nu-i povestise micuței Mandy nimic despre prima întâmplare, despre cimitir sau despre ceva în legătură cu aceasta. Dar ea a dat și alte amănunte, unele mai curioase decât altele: a pomenit o mică brățară de argint cu brelocuri și o inscripție, care îi fusese pusă în sicriu.

Într-adevăr, Mandy I fusese îngropată cu brățara sa, cadoul de la unul din unchi, un anume Patrick, pe care Mandy II nu-l văzuse niciodată. De altminteri, ea și-a amintit inscripția: *„Pentru scumpa mea Mandy, unchiul Patrick.”* Această fetiță va relata și alte detalii de la înmormântare, câteva necunoscute mamei, dar adevărate după investigații. Ea semăna ca două picături de apă cu prima Mandy și era convinsă că s-a reîncarnat. La 12 ani făcea următoarea declarație: *„Îmi amintesc că am mai fost o dată Mandy. Fiindcă toată lumea era atunci destul de tristă din pricina bolii mele, am revenit, ca prietenii mei să nu mai plângă.”* Totuși, Mandy II dovedea și certe capacități de clarviziune. Astfel, ea l-a

¹⁷ Eugen Celan, *Ibidem*, p.52.

¹⁸ Eugen Celan, *Ibidem*, p.50.

interpelat într-o zi pe tatăl său în legătură cu un anume Stevie, care era fericit acum pentru că putea să meargă. Or, George Seabrook avusese un băiat, dintr-o căsnicie anterioară, numit Stephen și alintat Stevie. Acesta fusese handicapat, cu ambele picioare paralizate și murise de mult. El era un subiect tabu: George n-a pomenit nimănui din noua sa familie despre acest copil. Darul clarviziunii, foarte manifestat la Mandy II, este esențial și în el se poate găsi explicația uluitoarei ei aptitudini.

Nina Kulagina (1926 – 1990), înzestrată cu deosebite valori telekinetice, a fost supusă la numeroase teste specifice printre care și deplasarea unor obiecte cu puterea gândului. Înainte de a încerca astfel de exerciții, Kulagina solicita un răstimp în care să-și limpezească mintea. Știa că a ajuns la gradul necesar de concentrare atunci când i se tulbura privirea și simțea o durere acută în coloana vertebrală. Ritmul cardiac devenea neregulat, nivelul zahărului din sânge creștea, iar sistemul endocrin dădea semne de perturbare – reacții asociate cu un nivel ridicat de stres. Își pierdea simțul gustului, suferea de dureri la nivelul membrelor, se simțea amețită și își pierdea capacitatea de coordonare. De regulă, după ședințele de telekineză, se simțea extenuată. Odată testele au arătat că pulsul era aproape inexistent și că pierduse aproape 1,8 kg într-o jumătate de oră. Aceasta, s-a întâmplat, se crede, pentru că exercițiile ei mentale necesitau transformarea materiei organice în energie.

Explicația unor asemenea fenomene se poate găsi în ceea ce numim terapia mentală. În baza acestea se consideră că dizarmonia corpului și a minții este răspunzătoare de durerea fizică și psihică (boala). Majoritatea bolilor au ca punct de pornire dezechilibre emoționale, psihice, sau fizice și anume: dezechilibrul care produce boală poate lua naștere în conștiință sub forma unei stări negative care apoi se manifestă psihic (unde este rădăcina bolii) și în profunzimile subconștientului sub forma mâniei, fricii, lăcomiei, urii, posesivității, anxietății etc. Aceste emoții și stări negative se vor manifesta prin intermediul psihicului în corpul fizic și vor afecta rezistența naturală a organismului, a sistemului imunitar.

E bine ca toate emoțiile și stările negative să fie observate cu detașare adică conștientizate și apoi lăsate să dispară de la sine. Emoțiile trebuie lăsate să curgă liber, acceptate, nu negate iar abordarea lor să fie într-o manieră pozitivă. Reprimările emoțiilor nu sunt bune deoarece ele produc tulburări în plan psihic și fizic. Ne vom elibera de emoțiile negative stocate în memoria celulară a organelor corpului și prin tehnică de vizualizare creativă sub formă de meditație pozitivă și printr-o rugăciune personală (după intuiția fiecăruia) înainte de culcare în care cerem ca în timpul somnului corpul nostru fizic și emoțional să fie curățat și eliberat de toate tiparele negative care au produs blocaje. Trebuie să gândim și să fim siguri că rugăciunea noastră va fi ascultată, nu trebuie să ne îndoim nici o clipă de acest lucru.

VIII. EUGENIA GLOBALĂ – FOLOSIREA MEDICINEI PENTRU A UCIDE

1. Eugenia și politica demografică a comunității umane

Cu circa 7000 de ani în urmă specia umană a devenit din culegători și vânători în cultivatori și crescători de animale domestice. Desigur, a avut și preocuparea de a cultiva și a crește animale domestice dintre cele care le considerau cele mai bune, cele mai productive pentru munca întreprinsă. De aici și până la aplica, cât de cât, aceste principii și la specia umană nu a fost decât un pas. Aceste principii s-au bazat, desigur, pe constatarea că caracteristicile de calitate se reproduc pe cale ereditară. Aceste considerente calitative se pare că au fost observate de multă vreme. Astfel, Pindar (c.518-c.438 î.H.) în una din odele sale „triumfale” scria:

**„...firea din naștere nu poate
Să și-o schimbe nici roșcata vulpe
Nici leul cu răget puternic”
(Olimpica, XI)**

Ca urmare acestor corelații făcute de marii oameni de știință din trecut între ereditatea biologică și calitatea de încorporare și prelucrare a informațiilor externe de către individul uman, au fost făcute diferite recomandări privind direcțiile de dirijare artificială a înmulțirii speciei umane. Astfel, în **Legea lui Manu**¹, a cărei vechime este apreciată între secolele al XIII-lea și al VI-lea înaintea erei creștine, se oprește căsătoria care ar primejdi înșușirile biologice ale urmașilor: **„Bărbatul va lua în căsătorie o femeie din aceeași castă și care prezintă caracterele perfecțiunii, va evita familiile care n-au descendenți de sex masculin cum și pe acelea a căror membri au corpul acoperit cu păr des sau care prezintă tendințe de vre-o boală: de piele, stomac, umflarea picioarelor etc. Fecioara pe care și-a ales-o să aibă ținută demnă. Bărbații din clasele superioare care se însoară cu femei din clasele inferioare vor avea descendenți degenerați”**.

¹ Cartea Legii lui Manu, Editura Aldo Press, 2001. Legea lui Manu, într-o prezentare de 349 pagini, cuprinde principii de teologie, de metafizică și cosmogonie, precepte de morală, de pedagogie, de economie domestică și rurală, de comerț etc; reguli pentru îndeplinirea actelor cultului, a datoriilor conjugale și către rude, prieteni și streini; datoriile castelor principale și ale celor secundare, atât unele față de altele, cât și ale membrilor castei între ei; noțiuni de politică internă și externă, de strategie și tactică; sfaturi pentru încheieri de alianțe politice și militare, apoi amănunțite legi agrare, civile, penale, comerciale, sistemul măsurilor și greutăților etc., etc. Legea lui Manu, în sanscrită Manava-Dharma-Sastra, constituie cel mai important cod de legi al Indiei antice, atribuit de tradiția hinduistă lui Manu, adică primul om. Sastra înseamnă carte și știință. Dharma înseamnă lege și Manava (Manu) este numele autorului. Manu nu este un nume individualizat și nici în sens adamic, ci în sensul de primul om, cel mai înțelept din colectivitate. În cronologia Brahmanică, Manu, autorul codului de legi, cunoscut sub numele de Legea lui Manu, este al șaptelea Manu.

Platon, în *Republica* și *Legile*, întrezărind legile fundamentale ale eredității, formulează propuneri precise: **„Scopul suprem al statului este formarea de cetățeni perfecți. Statul trebuie să îngrijească ca bărbații cei mai virili să se unească cu femeile cele mai perfecte. Femeile din clasele superioare trebuie să fie îndemnate a avea o procreație cât mai intensă. Cei buni, frumoși, excelenți la trup și la suflet să aibă cât mai mulți copii pe care îi va crește Statul; cei inferiori, cât mai puțini. Descendenții informi, defectuoși, tarați, trebuie să fie exilați, într-un loc misterios și necunoscut. Celibatarii vor plăti o taxă anuală. Numărul copiilor va fi în așa fel stabilit, ca populația să se mențină la un nivel favorabil”**.

De la Platon, problema înnobilării rasei omenești nu a mai fost pusă atât de limpede și pe baze precis științifice decât de Francis Galton (1822-1919); Karl Pearson (1857-1936) și Ronald Aylmer Fischer (1890-1962).

Francis Galton era văr cu Charles Darwin (1809-1882) și avea 37 de ani la apariția *Originii speciilor*, pe care a primit-o ca fiind „aproape o revelație”; el a tras concluzia că „o continuare a evoluției umane în direcțiile dezirabile” reprezenta o necesitate precumpănitoare și că un asemenea program este posibil, deoarece atât calitățile fizice, cât și cele mintale sunt transmisibile. Galton era deja un matematician cunoscut și consilier în problemele utilizării statisticii în biologie. Propunerile lui Galton erau bazate pe o caracteristică numită *valoare civică (înclinație naturală)*. Deși această caracteristică nu a fost niciodată măsurată, ea era considerată, din punct de vedere a posibilităților de notare, ca având o situație similară staturii sau greutatei corporale. În sistemul lui Galton, cel mai amplu grup era cel al respectabilei clase muncitoare, a cărei valoare civică era situată în apropierea mediei caracteristice întregii populații. Deasupra acestei categorii se situau muncitorii calificați, mai puțini la număr, micii comercianți și persoanele similare, iar mai de sus erau funcționarii superiori și specialiștii aparținând diferitelor profesii, mult mai puțin numeroși. Pe o poziție inferioară grupei de mijloc se situau săracii și cei cu salarii mici, iar mai jos decât aceștia criminalii și pauperii (foarte puțini). Ceea ce s-a prezentat până acum constituie o grupare numerică a diferitelor tipuri de indivizi clasificați conform ocupației, dar Galton presupunea că **variația valorii civice este determinată genetic**. În vremea lui existau încă indivizi înzestrați, capabili de a susține în mod serios că, atât criminalitatea, cât și sărăcia sunt caractere moștenite și că venitul constituie o măsură precisă a valorii individului pentru comunitate.

Ca urmare, Galton a cerut impunerea unor măsuri stricte, care să împiedice reproducerea nebunilor, a debililor mintali, a criminalilor cu antecedente și a celor pauperi. Măsurile destinate a fi în folosul săracilor, ca de exemplu învățământul de stat gratuit, pensiile de bătrânețe și cantinele fără plată din școli erau considerate ca instrumente de încurajare a claselor inferioare, lipsite de simțul prevederii în ceea ce privește viitorul, astfel încât acestea să se reproducă mai intens, dând naștere unui exces de indivizi de valoare genetică inferioară.

În anul 1880 ia ființă la Londra Societatea pentru Educație Eugenică (devenită mai târziu, Societatea pentru Eugenie), Galton devenind primul ei președinte (cuvântul **eugenie** vine de la **eu = bun** și **genie = neam, rasă, etnie, popor**, de aici **eugenie = știința îmbunătățirii rasei, poporului, prin controlul reproducerii**).

La începutul secolului al XX-lea, în anul 1904, au fost înființate, la Colegiul Universității din Londra, catedrele de Eugenie și Eugenie în Societate. În anul 1907 a fost fondat Laboratorul Galton pentru studiul național al eugeniei. În anul 1905, în SUA, Familiile Rockefeller și Carnegie au înființat Oficiul Înregistrărilor Eugenetice la Cold Springs Harbor, New York. În Germania, promotorul științei eugeniei a fost Ernst Haeckel (1834-1919). În 1905 ia ființă Societatea pentru Igiena Rasială, iar un an mai târziu ia ființă Liga monistă. Într-un rezumat redactat de Haeckel asupra programului membrilor din Liga monistă se spune: **„Teoria selecției ne învață că în viața omului, ca și în viața animalelor și a plantelor... numai o minoritate redusă și aleasă poate exista și înflori. Lupta crudă și nemiloasă pentru existență care se dezlănțuie în natura vie – iar în întrecerea din natură trebuie să te dezlănțui... - este un fapt incontestabil... Acest principiu al selecției este foarte departe de a fi democratic; dimpotrivă, el este aristocrat, în cel mai strict sens al cuvântului”**.

În anul 1912 s-a desfășurat primul Congres Internațional de Eugenie la Universitatea din Londra, prezidat de rectorul universității care „întâmplător” era fiul lui Charles Darwin. Vicepreședinți ai congresului erau: Primul lord al amiralității, Winston Churchill (care a fost și director organizator al congresului), M. von Gruber – profesor de igienă la Universitatea din Munchen, Dr. Alfred Poetz – președinte al Societății internaționale pentru igiena rasială, Charles W. Eliot – președinte onorific al Universității Harvard și Alexander Graham Bell – inventatorul telefonului.

Al doilea Congres Internațional de Eugenie s-a desfășurat în 1921, sponsorizat de secretarul american pentru comerț, Herbert Hoover și de rectorul Universității Clark, al Colegiului Smith și al Institutului Carnegie.

În 1932, când congresul s-a reunit la New York, linia navală Hamburg – America, controlată de asociații lui Hariman, George Walker și Prescott Bush, a adus la congres personalități germane influente. Una dintre acestea a fost doctorul Ernst Rudin, reprezentantul Institutului berlinez de Genealogie și Demografie „Kaiser Wilhelm”. El a fost ales în unanimitate președinte al Federației Internaționale a Societăților de Eugenie, ca răsplată pentru contribuția la fondarea Societății Germane pentru Igiena Rasială. Unul dintre angajații lui Rudin a fost Josef Mengele fost comandant medical la Auschwitz.

În 1936, a apărut programul care a precedat faimoasa operațiune CIA de control a minții MKULTRA, lansat de către Institutul de Psihiatrie din statul New York, fondat de Consiliul Suprem al Masoneriei de Rit Scoțian.

În 1943, Winfred Overhulser, un important francmason a devenit președintele comitetului OSS pentru „Serul adevărului”, unul dintre primele programe pentru controlul minții instituit de către agențiile americane de informații.

Programele de eugenie nu au fost niciodată anulate, programele de sterilizare fără consimțământ fiind aplicate și în prezent în multe țări. Programele de sterilizare a celor considerați necorespunzători din punct de vedere genetic sau comportamental au continuat să existe în Scandinavia și în Franța până în anii 1970. În același timp, în țările lumii a treia au continuat

să fie implementate programe masive de sterilizare fără consimțământ. Din 1907 până în 1960, mai mult de 100.000 persoane au fost sterilizate eugenetic în peste 30 de state din SUA.

În 1974, un judecător al Curții Federale din SUA, a estimat că „în decursul ultimilor ani”, între 100.000 și 150.000 de persoane cu venituri scăzute au fost sterilizate în cadrul unor programe cu finanțare federală în SUA.

„Studiile eugenetice germane au fost organizate și finanțate bancar de către Fundația Rockefeller și partenerii lor din medicină, industrie și politică... Finanțarea cercetărilor din domeniul eugeniei a fost continuată de către Rockefeller în Germania, de-a lungul celui de-al doilea război mondial, fiind invocat argumentul că războiul nu ar trebui să fie un impediment pentru cercetarea științifică”².

După cum se poate observa simplu – termenul de eugenie presupune folosirea medicinei pentru a ucide. Eugenia presupune exterminarea exemplarelor umane de rasă inferioară pe criterii genetice ori căile de reducere adoptate sunt ceva mai cuprinzătoare întrucât cifrele vehiculate pentru reducerea numerică a populației lumii sunt estimate astfel încât populația lumii să fie redusă cel puțin la jumătate din numărul actual. Se vehiculează și numărul de 500 de milioane de locuitori întrucât reducerea și menținerea omenirii la valoarea de 500 de milioane de locuitori, ar conduce la existența trofică **„în echilibru perpetuu cu natura”**, sugerând că la stadiul actual nu suntem altceva decât un cancer planetar.

2. Criza alimentară – problemă fundamentală și globală a omenirii

În 1974, la Conferința Mondială a Alimentației care a avut loc la Roma, secretarul de stat al SUA de atunci Henry Kissinger declara: **„În anul 1984, nici un bărbat, femeie sau copil nu se va mai duce flămând la culcare”**. Participanții la conferință, între care numeroși lideri politici și miniștri ai agriculturii, au plecat de la consfătuire însuflețiți de acest gând măreț: de a pune capăt foametei. Obiectivul atât de îndrăzneț declarat de către Henry Kissinger a creat impresia că există un plan de eradicare a foametei. De fapt, n-a existat nici un plan. Nici Henry Kissinger însuși n-a înțeles prea bine dificultatea măsurilor necesare pentru atingerea acestui țel. Din păcate, același lucru se poate spune despre cei mai mulți conducători politici de astăzi.

În 1996, reprezentanții guvernelor s-au întâlnit din nou la Roma, într-o conferință de vârf privind alimentația mondială, pentru a trece în revistă perspectivele acesteia. De data aceasta, delegațiile celor 186 de țări participante au stabilit drept obiectiv reducerea la jumătate până în 2015, a numărului celor afectați de foamete. Dar la fel cum nici în 1974 n-a existat un plan pentru atingerea acestui obiectiv, nici de data asta delegații nu au dovedit că au înțeles amploarea eforturilor necesare în acest scop. Într-un comunicat al FAO din 1999, după doar trei ani de la stabilirea acestui modest țel, se preciza că obiectivele pentru 2015 nu pot fi atinse pentru că

² Jim Keith, Controlul maselor. Ingineria Conștiinței Umane, Pitești, Editura Infinit, 2011, p.12.

„dezvoltarea e prea înceată, progresul prea inegal”. Asigurarea permanentă a hranei populației umane este însă condiția esențială pentru conservarea vieții pe Terra. Dar, omenirea se confruntă actualmente cu o criză alimentară fără precedent în istorie.

Dar care este originea foametei? Se pare că există un consens al specialiștilor FAO că, printre altele, **„foamea este rezultatul deciziilor omului – mai ales decizii referitoare la modul de organizare a societății”.** Amartia Sen, laureat al Premiului Nobel, motivează convingător că **„sărăcia – și nu lipsa hranei – este adesea cauza care dă naștere la foamete. Într-adevăr, aproape 80% dintre toți copiii malnutriți din țările în curs de dezvoltare de la începutul anilor '90 trăiau în țări cu mari surplusuri alimentare”.**

În Statele Unite, companiile alimentare cheltuiesc pe publicitate mai mult decât oricare alte industrii – circa 30 de miliarde de dolari anual. Reclamele pentru alimente sunt, de asemenea, categoria publicitară de vârf și în Austria, Belgia și Franța. Cheltuielile cu publicitatea pentru alimente în țările în curs de dezvoltare sunt mai mici, dar cresc rapid pe măsură ce veniturile se măresc și ele. În Asia de Sud-Est, de exemplu, cheltuielile cu reclama alimentară s-au triplat între 1984 și 2010, de la 2 miliarde la peste 6 miliarde de dolari.

Însă, trebuie avut în vedere că deciziile umane eronate pot agrava flagelul foametei. La aceste decizii, se adaugă și fenomene reale ale crizei alimentare determinată de „explozia demografică”, degradarea solurilor agricole, reducerea productivității relative a solurilor agricole și reducerea suprafeței agricole pe cap de locuitor al Terrei. Cu circa patru milenii și jumătate în urmă, orașele state ale Sumerului antic, Irakul de astăzi, au fost confruntate cu o problemă tulburătoare – criza alimentară. Terenurile lor agricole acumula, constant în timp, sare, produs derivat din evaporarea apei pentru irigații. Sarea distrugea fertilitatea solului și, după un timp, recoltele se reduceau până când multe parcele au devenit în întregime neroditoare. Deșertul care se acumula, pe zi ce trecea, atunci, se observă astăzi în întinderea dintre Tigru și Eufrat, leagănul culturii și civilizației umane.

O perioadă, sumerienii au ripostat la degradarea solului și micșorarea recoltelor cultivând alte terenuri noi. Dar, la un moment dat, s-a ajuns la limita expansiunii în zona respectivă. În următoarele trei secole, acumulările de sare au dus la scăderea recoltelor cu mai mult de 40%. Producția agricolă diminuată continuu, însoțită de creșterea tot mai accentuată a populației, au dus la scăderea rezervelor alimentare și, mai departe, la reducerea capacității de întreținere a vieții în zona Mesopotamiei, înfloritoare în perioada precedentă. Până la 1800 î.H., agricultura sumeriană a intrat efectiv în colaps, iar această civilizație, odinioară glorioasă, a căzut în obscuritate. Astăzi numai arheologii scormonesc zona pentru a evidenția o cultură și civilizație apuse³.

Declinul Sumerului antic este o lecție îngrijorătoare pentru viitorul culturilor și civilizațiilor actuale, cu atât mai mult, cu cât în vremurile antice populațiile puteau migra în zone neepuizate de capacitate de întreținere a vieții, pe când astăzi este afectată global, întreaga noastră planetă de dezastrul epuizării capacității de hrană a populației lumii.

³ Constantin Daniel, *Pe urmele vechilor civilizații*, Ed. Sport-Turism, București, 1987

Tendințe actuale: de la risipă la lipsuri. Polarizarea tot mai accentuată a siguranței alimentare pentru populația lumii se concretizează în existența la unul din poli socialii, a supraconsumului, iar la celălalt pol existența foametei distrugătoare de vieți omenești.

Așa cum arată Alan Durning, **bogații reprezintă circa 20% din populația lumii** care-și organizează viețile în jurul automobilelor, regimurilor alimentare bazate pe carne și produse preambalate și de unică folosință, **producând circa 80% din daunele ecologice ale planetei.** În același timp, alți **circa 30% din locuitorii planetei trăiesc într-o sărăcie absolută.** Merită însă subliniată o idee importantă desprinsă din prezentarea lui Alan Durning și anume că circa 50% din populația lumii își satisfac, actualmente, majoritatea nevoilor lor fundamentale pe căi relativ viabile. Ei se deplasează cu bicicleta și cu mijloacele de transport în comun de suprafață, se alimentează cu regimuri sănătoase de cereale, legume și ceva carne, cumpără puține mărfuri preambalate și reciclează majoritatea reziduurilor lor. Dar, tendința este de creștere continuă a procentului celei de-a treia stări sociale, a celor săraci.

Situația actuală a producției alimentare. Desigur, izvorul principal al produselor alimentare îl constituie agricultura. După 1950, producția agricolă, baza producției alimentare, a crescut până în 1990. Doi factori esențiali au determinat creșterea producției agricole după 1950 și anume: irigațiile și utilizarea pe scară largă și intensivă a fertilizatorilor.

Descoperirea, din 1847, făcută de chimistul german Baron von Liebig Justus (1803-1873), fost profesor de chimie organică la Universitatea din Giessen între 1852 și 1856, că toate substanțele nutritive pe care le extrag plantele din sol pot fi refăcute artificial prin sinteză chimică, în formă minerală, a pus bazele industriei moderne a fertilizatorilor pentru creșterea producției agricole. Dar, folosirea intensivă a acestor fertilizatori s-a făcut după 100 de ani de la descoperirea lor, după 1950.

Posibilitatea de utilizare a fertilizatorilor este dependentă de umiditatea solului. Nu contează dacă umiditatea provine din ploi abundente sau irigații. Ca urmare, creșterea intensității de utilizare a fertilizatorilor între 1950 și 1990, a fost influențată direct și de către creșterea suprafețelor irigate. Tendința de limită asimptotică a rezervelor de produse alimentare, prin limita asimptotică a producției agricole globale și reducerea celei specifice (pe locuitor) pune sub semnul întrebării securitatea alimentară a populației umane.

După 1989, utilizarea fertilizatorilor a început să scadă, ca urmare sesizării faptului că în tendința de adaptare la aceste substanțe, plantele au început să absoarbă din ce în ce mai multe substanțe nutritive și să fie influențată calitatea alimentară a cerealelor de către fertilizatorii utilizați.

Căutarea unor alternative este determinată de actualele tendințe de creștere continuă a cererii de produse alimentare, ca urmare a creșterii populației, a puterii de cumpărare a unei părți a acesteia și limitele cu care se confruntă comunitatea umană în ce privește capacitatea creșterii producției alimentare prin măsurile tradiționale.

Securitatea alimentară depinde, îndeosebi, de tendințele manifestate, din acest punct de vedere, în cele două mari puteri mondiale, producătoare și consumatoare de produse agricole: SUA și China. Pentru SUA, creșteri mari ale

productivității pământului s-au obținut în anii '50 și '60, când productivitatea a crescut, în medie, cu 3,7% anual. Apoi, în perioada anilor '70, ea a scăzut până la 1,9% anual, adică la circa jumătate. În anii '80, scăderea productivității pământului a ajuns la circa 1% anual.

În China, din 1950 până în 1977, productivitatea pământului a crescut cu 2,7% anual, în special datorită extinderii irigațiilor. După 1977, datorită reformelor economice din 1978, productivitatea pământului a explodat pur și simplu, astfel că recolta de cereale la hectar a crescut de la 2,11 tone în 1977, la 3,41 tone în 1984, o creștere de 7% anual. Aceasta a făcut ca producția de cereale a Chinei să o depășească pe cea a SUA, permițând Chinei să-și dezvolte și șeptelul, în special al porcinelor. Creșterea productivității s-a datorat creșterii, pe baza irigațiilor, a consumului de fertilizatori, în acești șapte ani, de peste trei ori.

Dar, pentru a se vorbi de siguranța hranei este necesar să se prezinte și date privind evoluția consumului de produse agricole. Ori, dacă se manifestă o tendință de creștere a producției în Asia, consumul evoluează în aceeași direcție. Asia are însă, între Pakistanul de Est și Japonia o populație de circa 3,1 miliarde de locuitori, aproape jumătate din populația lumii. Excluzând Japonia, în această regiune, economia a crescut cu circa 8% anual din 1991 până în 2000. Nu există precedent în istorie în care atât de mulți oameni să contribuie la un ritm atât de ridicat al producției și care să ridice și pretenții similare în ceea ce privește consumul, mai ales din punct de vedere alimentar.

Astfel, China este țara care înregistrează cea mai mare creștere economică din zonă, economia ei crescând cu două treimi între anii 1990 și 1995. Dat fiind o creștere a populației cu puțin peste 1% anual, aceasta înseamnă că venitul mediu anual a 1,2 miliarde de oameni a crescut cu 60% în numai cinci ani. O mare parte din acest venit suplimentar se transpune în pretenții pentru mai multe produse alimentare. În această perioadă de cinci ani, consumul de produse alimentare a crescut în China cu 40 milioane de tone. Din acest total, 33 milioane de tone au fost consumate sub formă de nutreț pentru animale, iar 7 milioane tone direct sub formă de hrană umană. Tendințe asemănătoare se manifestă și în alte țări din zonă. Astfel, în India industria cărnii se dezvoltă cu 15% anual, dublându-se la fiecare cinci ani. Industria cărnii în Indonezia, țară cu 200 milioane de locuitori, crește cu o rată comparabilă cu cea a Chinei. Consumul de nutreț crește acum în toată Asia: în China, India, Indonezia, Malayezia, Pakistan, Filipine, Coreea de Sud, Thailanda și Vietnam.

Această creștere record a bunăstării pentru un segment atât de mare a populației globului explică de ce surplusurile mondiale s-au transformat în lipsuri. Importul de cereale în Asia a crescut de la 6 milioane tone în 1950 la peste 90 milioane tone în 1995. Câteva țări asiatice, inclusiv Japonia, Coreea de Sud și Taiwan, importă acum mai mult de 70% din cerealele pe care le consumă. Asia devine din ce în ce mai mult o regiune puternică industrial, dar vulnerabilă agricol.

Creșterea consumului și a capacității de achiziție a produselor agricole în această zonă asiatică a globului, suprapopulată, a determinat o accentuare a foametei în alte zone ale globului, mai ales cea africană. Accentuarea foametei este determinată și de faptul că anual populația

globului crește cu circa 90 milioane de locuitori a cărei hrănire depinde acum aproape în întregime de creșterea productivității pământului.

Dar câți oameni poate hrăni Pământul ? La această întrebare a căutat să dea răspuns, în septembrie 1994, cele 179 delegații întrunite la Cairo în cadrul Conferinței Internaționale pentru Populație și Dezvoltare. Nici aici nu i s-a găsit un răspuns acceptat de participanți, făcându-se numai anumite aprecieri privind creșterea populației globului și măsurile ce trebuiesc luate pentru stabilizarea ei. În ce privește răspunsul concret la întrebarea câți oameni poate hrăni Pământul ?, se avansează cifre foarte variate și uneori de mărimi inimaginabile. Într-o carte publicată în 1978, Silviu Neguț⁴ avansează niște cifre incredibile, că într-un timp scurt circa 30 de miliarde, iar pe timp lung circa 120 miliarde de oameni.

Răspunsul, totuși, nu este așa de complicat, dacă se face referiri la date exacte înregistrate de diverse statistici economico-sociale. Astfel, în 1993 s-au obținut 1892 milioane tone de produse agricole pe glob. Se estimează de specialiști că cifra maximă poate fi de 2000 de milioane de tone de cereale. Americanul consumă, în medie, 800 kilograme de cereale anual, în marea lor majoritate indirect, sub formă de carne, lapte, ouă, brânză, iaurt și înghețată. În India, consumul mediu pe persoană este de 200 kilograme cereale anual, majoritatea consumate direct. Însă, științific, alimentația nu este rațională nici cea americană și nici cea indiană. Se consideră drept rațională așa-numita alimentație de "tip mediteranean", specifică în Italia. Consumul mediu al unui italian este de aproximativ 400 kilograme cereale anual.

Dacă producția anuală s-ar "stabiliza" la cele două miliarde de tone anual, atunci, această producție ar putea asigura normal hrană, în varianta americană la 2,5 miliarde locuitori ai pământului, iar în varianta italiană (rațională) la 5 miliarde de locuitori ai pământului. Actualmente populație globului a trecut de 7 miliarde de locuitori. Dar, există o degradare permanentă a fertilității terenurilor agricole cu consecința reducerii continue a productivității acestora.

În general, factorul principal al degradării îl constituie eroziunea, ponderea ei fiind de 84% din cauze. Al doilea factor îl constituie defrișarea pădurilor tropicale. Un al treilea factor îl constituie salinizarea terenurilor agricole irigate, circa 20% din suprafața mondială irigată fiind afectată de acest fenomen. Un al patrulea factor îl constituie scoaterea din circuitul agricol a unor întinse suprafețe din cauza urbanizării și industrializării.

Ca urmare acestor situații, după unele date furnizate mass-media mondială, declanșarea crizei mondiale în toamna lui 2008 a avut drept cauză și criza alimentară mondială. După unele date, 22 septembrie 2008 este o zi istorică întrucât în ziua respectivă, pentru prima dată în istorie, cererea de produse alimentare pe piața mondială a depășit oferta acestora.

Rezultă deci că reducerea numerică a populației mondiale este o problemă globală și urgentă. Se pare că factorii de decizie la nivel mondial s-au hotărât, după unele mențiuni pe internet, să reducă populația mondială la

⁴ Silviu Neguț, Un singur Pământ. Omul și mediul înconjurător, Editura Albatros, București, 1978.

jumătate. În această activitate este luată în considerare folosirea și a medicinei în acest scop.

Am prezentat câteva considerații asupra acestui subiect având în vedere presiunea psihică deosebită pe lumea medicală menită, de la Hipocrat încoace, să se îngrijească de sănătatea publică, acum să contribuie la reducerea populației prin „stimularea” deceselor.

3. Genocidul selectiv. Armele chimice și biologice. Războiul genetic etno-biologic

Reducerea pe cale brutală a populației de pe Terra, cu contribuția sistemului medical, constituie un obiectiv important al conducerii umane de către cei din spatele cortinei.

În primul rând se evidențiază preocuparea evidentă de producere pe cale de sinteză a diverse maladii pe care să le disipeze în mediul uman și, de asemenea, disiparea acestora în mediul uman.

Dacă privim cu multă atenție și luciditate la tot ceea ce se petrece actualmente pe această planetă, descoperim că lumea în care trăim devine pe zi ce trece din ce în ce mai periculoasă pentru fiecare dintre noi. Se dezvăluie astfel adevărul zguduitor despre fenomenul așa-numitelor „**dâre ale morții**” (**chemtrails-uri**), pe care mass-media îl trece cu obstinație sub tăcere, iar în SUA efectiv li se închide gura tuturor acelor care cer în mod insistent explicații, ei fiind acuzați nici mai mult, nici mai puțin decât de... propagandă teroristă antiguvernamentală.

Dârele morții (chemtrails-uri), ce constau atât din felurite substanțe chimice extrem de nocive pentru sănătate, cât și din mai mulți viruși mortali ce au fost creați în anumite laboratoare secrete prin manipulări genetice, sunt pulverizate în atmosferă cu ajutorul avioanelor și constituie unul dintre mijloacele prin care așa-ziii „iluminați” din spatele cortinei profită de apatia, de inconștientă și de ignoranță a marilor mase de oameni, pe care se străduiesc să le manipuleze și să le împrăștie prin anumite căi. Ei încearcă la ora actuală să-și ducă la îndeplinire planul criminal de reducere drastică a populației globului până la 1 miliard de ființe umane.

În urma analizelor independente la care au fost deja supuse substanțele chimice din care sunt formate aceste dâre chimice ale morții (chemtrails-uri), există la ora actuală anumite dovezi incontestabile că multe dintre noile maladii și epidemii ce au apărut în ultima vreme și pentru care lumea medicală nu a oferit deocamdată explicații oficiale, au drept cauză aceste dâre suspecte pe care le lasă în zbor în urma lor avioanele. Efectele dăunătoare ce sunt generate de aceste „dâre ale morții” sunt multiple, iar unele dintre ele sunt extrem de alarmante. În urma analizei realizate în laborator a unor astfel de substanțe ce provin din chemtrails-uri, au fost descoperite în ele germeni patogeni extrem de toxici. Ceea ce este însă foarte semnificativ și totodată uluitor este faptul că acești germeni patogeni au fost descoperiți la aproximativ 45% dintre foștii soldați care acum suferă de misterioasă și vlăguitoare maladie ce este denumită Sindromul Războiului din Golf. În plus, la ora actuală se știe că printre simptomele ce sunt întâlnite în zonele în care au fost răspândite o anumită perioadă de timp

aceste chemtrails-uri, apar deficiențe respiratorii și unele simptome stranii, asemănătoare cu cele de răceală, iar uneori ființele umane mărturisesc despre o stare ciudată de confuzie mentală și împrăștiere cu care se confruntă după aceea.

O știre șocantă ce dovedește și totodată confirmă că informațiile și probele din ce în ce mai numeroase despre realitatea înfricoșătoare a chemtrails-urilor se adevărează!!! Un avion din SUA ce realiza o misiune secretă care fusese plănuită de CIA, în timp ce se afla pe teritoriul Chinei, a fost împiedicat să decoleze. S-a efectuat analiza de laborator a substanței ce se afla în recipientele metalice ale acestuia. Analiza de laborator a evidențiat faptul că era vorba despre o soluție contaminată cu virusul modificat al gripei porcine. Aceste rezultate, care au fost constatate în urma unor cercetări riguroase ce s-au realizat în mai multe laboratoare de pe glob, confirmă într-un mod indubitabil că deja chemtrails-urile conțin nu numai substanțe chimice care sunt extrem de toxice pentru ființele umane, ci și unele bacterii exotice, precum și unii viruși foarte periculoși, cum ar fi virusul gripei aviare (H1N1), precum și virusul gripei porcine. De curând, unii cercetători au semnalat că aceste chemtrails-uri conțin și anumite microcipuri sub formă de „praf”, iar unele cercetări extrem de recente au evidențiat că chemtrails-urile răspândesc, totodată, particule extrem de nocive pentru sănătatea ființelor umane și care sunt rezultatul a ceea ce se numește la ora actuală nanotehnologie. Toate aceste aspecte sunt extraordinar de grave și ele confirmă că asistăm la declanșarea unui genocid planetar ce este programat să apară pe întreaga suprafață a globului.

La data de 26 iunie 2009, două avioane Antonov 124 ucrainiene, ce erau însă pilotate de către militari americani, au pulverizat substanțe chimice toxice deasupra teritoriilor Nigerului și Indiei. Avioanele respective au fost interceptate în timp ce își schimbau semnalul de pe modul civil pe cel militar. Forțele armate aeriene nigeriene și respectiv forțele armate aeriene indiene au forțat fiecare, la rândul lor, avioanele respective să aterizeze, iar autoritățile nigeriene i-au luat chiar prizonieri pe piloții avionului respectiv și au reținut, în baza lor aeriană, avionul ce era într-un mod atât de neobișnuit echipat cu recipiente metalice în care se aflau atât substanțe nocive pentru sănătatea ființelor umane, cât și viruși ai gripei aviare H1N1 și viruși ai gripei porcine. Câteva ore mai târziu, un comando aflat sub conducerea Pentagonului a bombardat o conductă Shell care traversa teritoriul Nigerului.

După ce li s-au adus la cunoștință aceste evenimente, fiind îngrijorate de operațiunile americane de răspândire în atmosferă a unor agenți biologici, ce sunt de natură să declanșeze epidemii de gripă aviară și gripă porcină, autoritățile chineze au solicitat Serviciilor secrete indiene și nigeriene informații cât mai precise despre acțiunea care a avut loc. În conformitate cu rapoartele secrete ce le-au fost puse la dispoziție atât de către serviciile secrete ale Indiei, cât și de către serviciile secrete ale Nigerului, s-a aflat că cele două avioane transportau: **„sisteme speciale de evacuare ce erau capabile să pulverizeze până la 45 de tone de substanțe toxice, ce ar fi declanșat o «ceață» aeriană prin intermediul unei rețele de țevi foarte subțiri ce erau amplasate de-a lungul aripilor celor două avioane. Cele 45 de tone de agent biologic activ, ce s-au**

vădit ulterior ca fiind o extrem de periculoasă armă biologică, se aflau în containere metalice, care erau montate în interiorul ambelor avioane". De curând, serviciile secrete chineze au declarat că au ajuns la culmea saturației și că deja sunt exasperate de atacurile biologice repetate pe care Statele Unite ale Americii le realizează deasupra teritoriului Chinei și au dezvăluit că unele avioane americane realizează atacuri biologice și cu aceea ocazie pulverizează bacterii și viruși extrem de periculoși, care sunt de natură să declanșeze epidemii de gripă aviară (H1N1) și gripă porcină.

La ora actuală, se știe deja că mai multe guverne, printre care guvernul Rusiei, guvernul Chinei, guvernul Indiei, guvernul Nigerului și guvernul Israelului sunt în mod serios preocupate și deja sunt conștiente de faptul că substanțele care sunt în felul acesta răspândite în atmosferă cu ajutorul anumitor avioane americane constituie de fapt un adevărat război biologic.

Abuzul asupra științei continuă iar în laboratoare dotate cu tehnologii de ultimă oră, geneticieni de renume au reușit deja descoperirea a noi modalități de creștere a factorului mortalității antraxului sau variolei prin modificarea structurii lor genetice. Prin combinarea cu succes a unor gene, savanții pot crea un virus care poate declanșa concomitent două sau mai multe boli în momentul infestării. La începutul anilor '90, armata rusă dezvoltase deja Proiectul Chimera, reușind combinarea variolei cu ebola într-un singur super-virus. O altă direcție macabră a dezvoltării virusurilor himere este cea dată de crearea unui virus care în combinație cu antidotul său să creeze o altă formă de virus, ducând în final la moartea oricărui om infestat căruia i se administrează antidotul. Un astfel de produs a fost deja realizat în cazul toxinei botulinice. În situația noii super-toxine, administrarea antidotului constând în toxina anti-botulinică duce la apariția unei noi toxine cu un potențial mortal mai mare decât al toxinei inițiale.

Toxinele sunt produse ale plantelor sau microorganismelor, incluzând, printre altele, ricinul și *botulinum*-ul, care pot fi produse și prin sinteză chimică. Biotehnologia poate fi folosită pentru realizarea pe scară largă a acestor agenți biologici, iar ingineria genetică poate să le sporească rezistența la vaccinurile și tratamentele medicale actuale.

Agenții biologici, ca și cei chimici, au un anumit potențial de pericol, sunt relativ ieftini, ușor de procurat și, deși au o dublă întrebuințare (civilă și militară), sunt ușor de mascat. Amenințarea chimică este percepută ca fiind mai puțin periculoasă decât cea biologică. Și asta pentru că arma chimică este receptată ca un mijloc tehnic, care poate fi contracarat tot cu ajutorul unor mijloace tehnice, pe când arma biologică are o „rezonanță” ușor dezagreabilă (viruși, microbi, boli).

Armele chimice și biologice sunt chintesența armelor de răspândire a terorii. În prezent, asocierea care se face între armele chimice, cele biologice și terorism a devenit o obișnuință, ceea ce le întărește efectele de natură psihologică, inducând sentimente de teamă, panică și nesiguranță.

Efectele psihologice ale armelor chimice și biologice pot fi analizate pe două direcții: amenințarea cu recurgerea la folosirea lor și utilizarea lor propriu-zisă.

Amenințarea creează o paletă variată de reacții: neliniște, panică, suspiciune generalizată în rândul populației. Un rol important în acest sens îl au

mass-media care, prin mediatizarea exagerată, stimulează această reacție de răspuns care duce, în perioadele critice, la o avalanșă de „alarme false”.

Progresul științific este totdeauna folosit și în scop distructiv, de exterminare a semenilor umani. Un exemplu diabolic, în acest sens, îl constituie descoperirile din biologie îndeosebi descoperirea ADN-ului și a Genomului uman. Pe baza lor, în prezent se pregătește așa-numita “bombă etno” - o bombă biologică, care va avea ea însăși “inteligența” de a face diferența între diferite grupuri etnice.

Conform unor deconspirări, statul israelian lucrează asiduu la o nouă armă biologică, pe care israeliții speră că o vor putea folosi pentru a câștiga războiul pe care îl duc cu arabii. Această armă biologică este concepută pentru a omorî doar persoanele de o anumită etnie și care au un anumit tip specific de gene, chiar dacă între cele două etnii (arabi și evrei) sunt puține diferențe din punct de vedere genetic, ambele având origini semite.

Conceptul de “bombă etno” a fost inițiat prin cercetările de pe vremea apartheid-ului fiind făcute de către savanții din Republica Africa de Sud și au fost dezvăluite recent în timpul audierilor dinaintea Comisiei pentru Adevăr și Reconciliere care a studiat amănunțit crimele comise de funcționarii oficiali împotriva umanității.

În 1980, o echipă specială pentru cercetarea armelor biologice și chimice din Africa de Sud, condusă de dr. Dan Goosen, a recunoscut faptul că a primit ordin să inventeze o “armă a pigmentului” care să îi omoare doar pe negri - o armă inteligentă care să își decidă victimele în funcție de culoarea pielii. Din acest punct de vedere cercetările făcute de israeliți sunt la fel de rasiste și se bazează pe capacitatea de a omorî victima în conformitate cu ADN-ul inclus în programul armei biologice. Dr. Goosen a mai spus: **“Răspândirea acestei boli create artificial se preconizează a fi realizată prin bere, porumb sau chiar vaccinuri”**. El mai pretindea că nu a reușit să oprească acest proiect. Recent, un document “top secret” al Pentagonului avertiza că **“agenții biologici pot fi modificați (programați) genetic să devină arme genetice mortale”**.

G L O S A R

Activitate - reprezintă o tendință înnăscută. Ea stă la baza tuturor comportamentelor și a fost studiată îndeosebi la copii, pornindu-se de la jocurile lor, precum și la animale. Dacă plasăm un șobolan, de exemplu, într-un mediu nou, el începe prin a-l explora, dincolo chiar de orice trebuință imediată (hrană etc.). Distingem diferite categorii de activitate. Cea mai simplă este reflexul, care nu este decât o eliberare de energie ca reacție la un excitant. Calificăm acest „răspuns” drept *activitate nervoasă inferioară*, spre deosebire de *activitatea nervoasă superioară*, aceea a creierului, care pune în joc mecanisme de acțiune de o extremă complexitate, din care rezultă sentimentele și fenomenele gândirii.

Acțiune psihologică, ansamblu de mijloace, altele decât armele, puse în practică pentru a influența opinia publică și comportamentul populațiilor

mice sau neutre a căror combativitate vrem să o sporim, obținând ajutor sau cel puțin asigurându-ne simpatia. Acțiunea psihologică se exercită în profunzime, mergând mai departe decât propaganda", care de asemenea se adresează sensibilității și rațiunii, dar în mod superficial și grosolan. Ea se deosebește și de războiul psihologic, care îl vizează îndeosebi pe inamic, urmărind să-i dezagrege trupele și spatele frontului. Acțiunea psihologică are drept țel educarea și reeducarea maselor. Pentru a ajunge aici, regimurile totalitare au recurs la metode de dezinformare și de îndoctrinare. Într-un sistem liberal, se preferă să se dea informații exacte, să se deschidă școli și dispensare; se acționează pe bază de exemplu, de contact și prestigiu personal.

Adaptare, ajustare a unui organism la mediul său. Ființa vie dispune de o anumită plasticitate, datorită căreia îi este cu putință să rămână în acord cu mediul său și să mențină echilibrul mediului său interior. Dacă, de exemplu, se transportă din Europa în America un stup al cărui albine au fost în prealabil condiționate să-și caute nectarul la o oră determinată, după 2-3 zile de „șovăială” se observă că ritmul lor s-a adaptat la ora locală. Albinele și-au modificat deci ritmul lor endogen pentru a-l sincroniza cu factorii periodici ai noului lor mediu. Procesul vital necesită o perpetuă reajustare a organismului pentru restabilirea unui echilibru mereu rupt. Această ajustare se operează printr-o suită de schimburi neîncetate între corp și mediul său, în cadrul dublei acțiuni a subiectului asupra obiectului (asimilare) și a obiectului asupra subiectului (acomodare). Aceste două moduri de acțiune, interdependente, se combină fără încetare pentru a menține starea de echilibru stabil care definește adaptarea. Există adaptare, spune J. Piaget, atunci când organismul se transformă în funcție de mediu, iar această variație are ca efect un echilibru al schimburilor între mediu și el, favorabil conservării sale. Potrivit concepției lui Piaget, viața psihică ascultă de aceleași legi structurante ca viața organică. Inteligența se construiește printr-o permanentă ajustare între schemele anterioare și elementele unei experiențe noi.

Aptitudinile - reprezintă însușirile psihice și fizice relativ stabile care-i permit omului să efectueze cu succes anumite activități.

Atenția - se definește ca funcție sau mecanism de orientare, focalizare și fixare a conștiinței asupra unui obiect, sarcini, întrebări, probleme, etc.

Atenția - se referă la concentrarea și focalizarea efortului mintal, focalizare care este însă selectivă, dirijabilă și distributivă.

Atitudinea - este o modalitate de raportare față de anumite aspecte ale realității ce implică reacții afective, cognitive și comportamentale.

Atitudinea - o organizare relativ durabilă de credințe, sentimente și tendințe comportamentale față de persoane, grupuri, obiecte și evenimente semnificative din punct de vedere social.

Auto-dezvăluirea - este procesul prin care individul comunică altora informații mai mult sau mai puțin intime despre el.

Auto-prezentare - se referă la strategiile pe care le folosește individul pentru a modela impresiile celorlalți despre el.

Caracterul - desemnează ansamblul însușirilor psihice care privesc relațiile unei persoane cu semenii săi și valorile după care se conduce.

Clarviziunea - desemnează o formă de percepție extrasenzorială care se referă la abilitatea de a obține cunoștințe despre evenimente care nu sunt detectabile prin intermediul simțurilor uzuale.

Coeziunea - este rezultanta tuturor forțelor care îi determină pe indivizi să rămână în grup.

Comportament - ansamblul reacțiilor adaptive, obiectiv - observabile, pe care un organism, prevăzut cu sistem nervos, le execută ca răspuns la stimulii din mediu (ambianță), care sunt, de asemenea, obiectiv - observabili. Echivalent (engl.) al termenului *behaviour*. În sens larg, *reacție globală a unui organism, prin care el răspunde la o situație trăită, în funcție de stimulările mediului și de tensiunile sale interne și ale cărei mișcări succesive sunt orientate într-o direcție semnificativă; este modul de a fi al animalelor și omului; manifestări obiective ale activităților lor globale.*

Conceptele - sunt condensări informaționale, generalizări despre obiecte, ființe și fenomene ce au caracteristici similare. Noi realizăm generalizări pornind de la similaritățile existente între instanțele (sau exemplarele) diferitelor obiecte și ignorând diferențele.

Conceptul de sine - reprezintă totalitatea percepțiilor și cunoștințelor pe care oamenii le au despre calitățile și caracteristicile lor. Componenta evaluativa a eu-lui, care se referă la auto-evaluările pozitive sau negative ale persoanei, se numește **stima de sine**.

Conduită - semnifică activitatea sau acțiunea sub toate formele lor intern-subiective și extern-motorii, aspect prin care se evidențiază *unitatea dintre psihic și faptele de comportament*.

Conformismul - este o schimbare în comportament sau în atitudini către poziția grupului (a majorității membrilor grupului), ca rezultat al presiunii implicite a grupului.

Confuzia - reprezintă incapacitatea de a gândi limpede; subiectul în general este dezorientat în spațiu și timp.

Conștientă - desemnează o stare corticală particulară, caracterizată printr-o sensibilitate specială, individuală, la stimuli interni sau externi, marcând o conștientizare a persoanei proprii și a mediului ambiant.

Conștientă - are semnificația de *experimentare conștientă a vieții*, capacitatea de a reflecta asupra lumii și asupra sinelui și de a acționa în conformitate cu propria voință, ceea ce ne deosebește de mașini.

Conștiința - este un sentiment pe care omul îl are asupra moralității acțiunilor sale.

Conștiința - expresie a activității ansamblului de funcții, stări și procese psihice senzoriale, intelective și regulatorii în unitatea lor funcțională.

Conștiința - o sinteză integratoare de fenomene psihice ce permit subiectului (individul uman) să fie capabil să aibă percepția imediată și continuă a existenței sale, a actelor sale comportamentale și a consecințelor lor în lumea exterioară. Prin c. datele și informațiile din simțuri și memorie sunt organizate astfel încât ne autopercepem ca situate în spațiu și timp, să avem cunoștință de starea prezentă și să ne raportăm la lumea percepută, direct și imediat. C. este fără interioritate și exterioritate, pentru că ea se raportează la lumea percepută și nu există decât „acum și aici”; este condiționată decisiv de *starea specifică de*

conștientă (vigilență și atenție), opusă celei de somn și inconștientului.

Creativitatea - este un proces mental și social care implică generarea unor idei sau concepte noi, sau noi asocieri ale minții creative între idei sau concepte existente. Această dispoziție de a crea există în stare potențială la orice individ și la toate vârstele. Strict dependentă de mediul sociocultural, această tendință naturală necesită condiții favorabile pentru a se exprima. Teamă de deviere și conformismul sunt piedici în calea creativității. Pentru a elibera imaginația de leșturile sale, psihologii au pus la punct tehnici de discuție în grup în care consemnul este exprimarea tuturor ideilor, chiar și a celor mai bizare. Fiecare participant rivalizând în planul ingeniozității, fără teama de a fi criticat, problemele cele mai dificile își găsesc pe neașteptate soluțiile. Așa se face că fizicienii de la Național Accelerator Laboratory din Batavia (Illinois, Statele Unite) au ajuns să folosească un dihor alb, echipat cu un ham și cu un pământuf, pentru a curăța interiorul acceleratorului de particule (un tub de 500 m și cu diametrul de 15 cm).

Cunoașterea - este unul din procesele definitorii, fundamentale ale spiritului uman. Poate fi considerat procesul prim prin care conștiința de realitate și de sine apare în subiect raportându-l la sine și la lumea sa. Esența cunoașterii constă în reproducerea în interiorul subiectivității a unei alte subiectivități, prin conștientizare de sine și cuplarea subiectivității conștientizate cu o realitate în care poate acționa, experimenta, evalua și concluda asupra consecințelor.

Educația - se definește ca fiind activitatea specializată, specific umană, care mijlocește și susține, în mod conștient, dezvoltarea.

Emoția - este definită ca o reacție afectivă de intensitate mijlocie și de durată relativ scurtă, însoțită adesea de modificări în activitățile organismului, oglindind atitudinea individului față de realitate.

Emoțiile - sunt trăiri afective de scurtă durată, de intensitate variabilă, care exprimă reacțiile noastre la situațiile, evenimentele cu care ne confruntăm.

Empatia - capacitatea de a sesiza trăirile altuia, de a ne identifica emoțional și cognitiv cu o altă persoană. Rezonanță, comunicare afectivă cu semenul. O mamă cunoaște intuitiv trebuințele și sentimentele sugarului ei, cu care ea este în comunicare. Această misterioasă capacitate este legată, după toate aparențele, de faptul că inițial copilul era una cu mama sa. Ea explică de asemenea de ce copiii, oricât de mici, sunt la curent cu necazurile, cu neliniștile și bucuriile părinților lor. Empatia stă la baza identificării și a înțelegerii psihologice a celorlalți.

Ereditatea - este însușirea fundamentală a materiei vii de a transmite, de la o generație la alta, mesajele de specificitate, sub forma codului genetic.

Euristica - se referă la regulile mentale care pot conduce la o soluție.

Euristica disponibilității - este tendința de a presupune că un eveniment sau un lucru este cu atât mai frecvent cu cât îl putem evoca mai ușor din memorie.

Euristica reprezentativității - este tendința de a presupune că, dacă ceva seamănă cu un membru al unei anumite categorii, acel ceva face parte din categoria respectivă, indiferent de datele statistice aflate la îndemână.

Experimentul - provocarea unui experiment psihic, în condiții bine determinate, cu scopul verificării unei ipoteze, a unei relații cauzale.

Fenomenul - exprimă trăsăturile individuale, exterioare, întâmplătoare și vremelnice ale obiectelor, trăsături prin care domeniile realității se manifestă nemijlocit și multiplu.

Gândirea - manipularea reprezentărilor mentale ale informațiilor.

Gândirea – procesele mintale de rezolvare, într-o manieră tipic omenească, ca și de elaborare a unor decizii responsabile ori de creare a unor produse intelectuale inedite.

Mediul - este constituit din totalitatea elementelor cu care individul interacționează, direct sau indirect, în procesul devenirii sale.

Memoria - este procesul psihic care asigură întipărirea, stocarea și reactualizarea experienței anterioare.

Memoria - este un proces psihic care constă în întipărirea, recunoașterea și reproducerea senzațiilor, sentimentelor, mișcărilor, cunoștințelor etc. din trecut. Memoria definește dimensiunea temporală a organizării noastre psihice, integrarea ei pe cele trei segmente ale orizontului temporal – trecut, prezent, viitor.

Metoda - (din grecescul *methodos* – drum, cale de urmat) desemnează o serie de demersuri sau reguli pe care le adoptăm în vederea atingerii unui scop.

Modelul - reprezintă transcrierea matematică a unor ipoteze simplificate despre starea sau evoluția unui fenomen sub influența anumitor variabile.

Modelul determinist - este modelul care nu conține variabile aleatoare și care determină cert starea sau evoluția fenomenului.

Motivația - reprezintă ansamblul factorilor care declanșează activitatea individului, o orientează către anumite scopuri și o susține energetic.

Motivul - este un impuls, un imbold care declanșează, susține energetic și orientează acțiunea.

Nivel mental sau **Nivel intelectual**, grad de eficiență intelectuală măsurat prin metoda testelor. Nivelul mental urmează o dezvoltare aproape paralelă cu creșterea fizică și, ca și aceasta, depinde atât de factorii constituționali cât și de factorii socioeconomiici și culturali. Un copil crescut la țară, obișnuit să raționeze pornind de la situații practice, nu are aceeași formă de inteligență ca un licean de aceeași vârstă care trăiește într-un mare oraș, care a fost învățat să se servească de un limbaj bogat și să raționeze în plan abstract. Amândoi pot fi la fel de inteligenți, dar pentru a aprecia nivelul lor mental este indispensabil să-i supunem unor probe diferite. Din aceleași motive, nu este nimerit să luăm în considerare rezultatele școlare pentru a aprecia inteligența unui școlar: „nivel școlar” nu este sinonim pentru „nivel mental”

Nivelul de aspirație - este definit drept standardul pe care o persoană se așteaptă și speră să-l atingă într-o sarcină dată.

Normal, conform unei reguli. **Normalitatea** este o noțiune relativă, variabilă de la un mediu sociocultural la altul și în timp: este ceea ce se observă cel mai adesea într-o societate dată, la data cutare. Într-un ansamblu statistic a cărei dispersie este normală (curbă sub formă de clopot), notele care se apropie de media aritmetică sunt caracteristice pentru normalitate; dimpotrivă, acelea care se situează la extremitățile curbei sunt anormale, în medicină, există tendința de a se asimila omul

normal individului perfect sănătos, individ care, la drept vorbind, nu există.

Normele - sunt convenții care reglează viața socială și care previn conflictele. Ele au un caracter imperativ, iar nerespectarea lor atrage sancțiuni.

Observarea – culegerea informației despre procesul sau obiectul luat în studiu.

Observație - studierea sistematică și intenționată a comportamentului în condiții naturale, în absența intervenției observatorului (psihologului) și în scopul unei descrieri detaliate. Introspecția (numită și autoobservație) este o formă a observației care are ca obiect propriul comportament, propriile gânduri și trăiri afective.

Operația - este un mod de acțiune, un instrument de lucru; ca expresie internă, psihologică, aceasta este un mod specific de prelucrare a informațiilor (asociere-disociere, selecție, reunire-separare, seriare, identificare de asemănări și deosebiri etc.)

Percepția - se referă la interpretarea informației, la modul în care noi îi acordăm un înțeles.

Percepția extrasenzorială - este definită ca fiind abilitatea de a primi informații despre lume prin alte canale decât simțurile normale.

Personalitatea - desemnează omul în totalitatea determinărilor sale bio-psiho-sociale și spiritual-cosmice; din p.d.v. psihologic **p.** reprezintă ceea ce este stabil, sintetizat, cristalizat în sistemul psihic uman (însușiri psihice - temperament, caracter, aptitudini, Eu integrator).

Personalitatea - este definită ca elementul stabil al conduitei unei persoane, ceea ce o caracterizează și o diferențiază de altă persoană.

Populație (statistică) - reprezintă o mulțime de elemente care au cel puțin o caracteristică (calitate) comună și care face obiectul cercetării statistice.

Pragul absolut - este cea mai mică intensitate a unui stimul care îl face să fie perceput. Strâns legată de noțiunea de prag absolut este și cea de sensibilitate, care numește capacitatea unei persoane de a sesiza un stimul la o valoare a pragului cât mai mică. Ea este într-o relație invers proporțională cu valoarea pragului absolut.

Pragul diferențial - este cantitatea minimă cu care trebuie să se modifice intensitatea unui stimul pentru ca noi să percepem o schimbare. Creșterea sau scăderea sensibilității ca urmare a acțiunii repetate a stimulilor sau a modificării condițiilor de mediu poartă denumirea de **adaptare senzorială**.

Precogniția - constă în abilitatea de a prevedea sau prezice evenimentele viitoare. Ulterior, psihologii au lărgit acest concept, definind **percepția subliminală** drept percepția stimulilor pe care nu-i detectăm în mod conștient într-o anumită ocazie, deși în alte situații am fi avut posibilitatea conștientizării lor.

Predicția – deducțiile ce se fac pe baza ipotezelor formulate.

Proces psihic (p.p.) - concept care denumește o succesiune de faze în funcționarea psihicului; orice p.p. constituie un subsistem de activitate informațională care este dotat cu autoreglaj.

Procese psihice și mentale - Procesele necesare punerii în joc a percepției, gândirii, planificării, dorințelor și luării de decizii sunt evenimente conștiente. Acest proces de autoobservație este denumit *introspecție*.

Evenimentele trăite se fixează în memorie, de unde pot fi din nou aduse în conștiință. Această activitate este denumită retrospecție. În felul acesta omul are posibilitatea cunoașterii propriilor sale acte și poate, nu numai să-și controleze comportamentul personal, dar să înțeleagă și comportamentul altora în interacțiunea socială.

Procesele afective - sunt stări sau trăiri subiective care reflecta relațiile omului cu lumea înconjurătoare, măsura în care necesitățile lui interne sunt sau nu satisfăcute.

Programul psihicului - un *ansamblu de structuri invariante* (constante) și *stocul de informații* aferent de care acesta dispune; ca *sistem cibernetic*, psihicul funcționează în multe din aspectele sale algoritmic, după un program înscris în memoria speciei (instinct, reflex necondiționat etc.), sau „învățat”, dobândit (reflex condiționat, deprindere etc.)

Psihic uman (p.u.) - realitate subiectivă de natură informațional-energetică; un sistem de maximă complexitate, dotat cu posibilități perfecționate de autoorganizare, autoreglaj și autoprogramare prin însăși funcționarea sa, a cărei finalitate este informarea, comanda și control interacțiunii dintre om și mediul său de existență. Altfel spus, psihicul este instrument al adaptării specific umane; este determinat filogenetic (prin informația ereditară ce determină aspecte majore ale anatomiei și fiziologiei sistemului neuro-umoral) și ontogenetic (prin procesarea informației în cursul experienței vieții și permanenta înregistrare, prin învățare, a noi programe de funcționare).

Psihologia - (din limba greacă: *psyché* = suflet, *logos* = știință) este știința care studiază comportamentul uman, inclusiv funcțiile și procesele mentale ca inteligența, memoria, percepția, precum și experiențele interioare și subiective cum sunt sentimentele, speranțele și motivarea, procese fie conștiente, fie inconștiente.

Psihologia științifică - demers repetabil și autocorector de înțelegere a fenomenelor psihice pe baza unor observații empirice.

Psihometria - este o disciplină de graniță cu aplicații în: economie, fizică, biologie, medicină, matematică, sociologie, etc.

Psihometria - reprezintă aplicarea științelor pozitive (statistica, matematica, mecanica, termodinamica, știința calculatoarelor) în psihologie.

Redarea mintală - se referă la un nivel intelectual situat semnificativ sub medie și-i însoțit de deficiențe în comportamentele de adaptare la mediu.

Scopul - este anticiparea mintală a *rezultatului* acțiunii sau a efectelor acesteia; unui scop i-se asociază, de regulă, *mijloace* și *procedee* de acțiune și un "*scenariu*" de derulare a acțiunii; apariția mintală a scopului asociază și un „acceptor psihologic” al acțiunii după care se evaluează secvențial și final rezultatele și efectele acțiunii.

Senzațiile - definesc captarea și transformarea energiei din mediu în energie nervoasă, recunoscută ca atare de sistemul nostru nervos.

Sinergie - este conlucrarea elementelor unor structuri foarte complexe producând fenomene noi, care nu puteau fi prezise din însușirile componentelor (din grecește: *syn* - împreună, *ergon* - lucru, produs)

Situațiile de urgență - sunt situații neobișnuite, care împiedică un pericol pentru o persoană. Ele nu pot fi prevăzute, sunt foarte diferite și impun acțiuni imediate, cântărirea pe îndelete a alternativelor nefiind posibilă.

Socializarea - este procesul prin care persoana învață modul de viață al societății în care trăiește și își dezvoltă capacitățile de a funcționa ca un individ și ca membru al unor grupuri.

Stare psihică - caracteristicile de ansamblu ale vieții psihice într-un moment al existenței, cu sensul de *regim energetic* și *funcțional* în care se află sistemul psihic (concentrare-dispersie, încordare-relaxare, activism-oboseală, echilibru-dezechilibru etc.)

Stima de sine - este rezultatul estimării primei valori. Ea se manifestă ca satisfacție sau insatisfacție pe care omul o asociază imaginii de sine, conștient sau nu.

Structură - concept ce desemnează *modul relativ stabil de organizare a elementelor* unui sistem; în psihologie, termenul se referă la *configurațiile perceptive* (modelul schematic al imaginii), *schemele intelectuale*, *organizarea emoțională*, *dispoziția trăsăturilor de caracter* etc. Practic, orice obiect sau fenomen este un sistem ce include o structură, adică un mod de dispunere a elementelor care îl compun.

Supradotarea intelectuală - desemnează un nivel intelectual semnificativ mai mare decât cel mediu al populației.

Talentul - o combinație specifică a aptitudinilor care asigură posibilitatea realizării creatoare și originale a unei activități.

Taxonomia – este un concept provenit din psihologia învățării și este o generalizare a conceptului de sistem de clasificare, impune condiții noi, pretențioase, în sensul că este necesar ca ordinea termenilor folosiți la descrierea diverselor categorii de clasificare să corespundă unei ordini „reale” între fenomenele reprezentate de acești termeni.

Temperamentul - este dimensiunea dinamico-energetică a personalității care se exprimă cel mai pregnant în conduită.

Testele - situații standardizate în care răspunsurile oamenilor sunt măsurate folosind etaloane specifice populației din care fac parte.

Transcomunicația – prin termenul de transcomunicație, se înțeleg toate tehnicile vizând comunicarea cu persoane decedate sau cu persoane din alte planuri.

Trauma - reprezintă o leziune fizică sau psihică. Inițial termenul a fost utilizat de către medici pentru a se desemna leziunea fizică provocată asupra unui pacient de către un factor agresiv extern (de exemplu o lovire cu un obiect contondent, o arsură, etc.). Ulterior termenul s-a extins și către psihologie.

Trebuința - este expresia psihică a necesităților înnăscute sau dobândite ale omului.

Validarea – este etapa de generalizare și verificare a predicțiilor formulate prin culegerea de noi rezultate sau efectuarea de experimente.

Variabilă endogenă (variabilă dependentă) - este variabila ale cărei valori sunt deduse din rezolvarea modelului.

Văzul - reprezentarea unui sistem vizual în creierul nostru nu are nevoie de nici o asemănare fizică cu ceea ce vedem.

Voința - Reprezintă capacitatea de a transforma intenția în acțiune, chiar dacă se întrevăd dificultăți în obținerea lucrului dorit. Este puterea care dă impulsul de a porni la drum și concentrarea de forțe fizice și psihice pentru a pune lucrurile în mișcare. Un exemplu de „aplicare” a voinței este încercarea de a lăsa fumatul sau a scăpa de alte vicii.

Zgomotul - se referă la intensitatea stimulilor din mediu care nu fac obiectul percepției noastre în acel moment.

BIBLIOGRAFIE

1. Amit Goswami, Doctorul cuantic. Ghidul unui fizician pentru sănătate și vindecare, București, Editura Orfeu 2000, 2007.
2. Amit Goswami, Universul conștient de sine. Conștiința creează lumea materială, București, Editura Orfeu 2000, 2008.
3. Andre Vauchez, Spiritualitatea evului mediu occidental. Secolele VIII-XII, București, Editura Meridiane, 1994.
4. Auguste Comte, Discurs asupra spiritului pozitiv, București, Editura Științifică, 1999.
5. Basarab Nicolescu, Noi, particula și lumea, Iași, Editura Polirom, 2002.
6. Brian Greene, Realitatea ascunsă, Pitești, Editura Paralela 45, 2012.
7. Brian Greene, Universul elegant, București, Editura Humanitas, 2011.
8. Brian M Foss (lucrare colectivă), Orizonturi noi în psihologie, București, Editura Enciclopedică Română, 1973.
9. Bruce Lipton, Biologia credinței, București, Editura For You, 2008.
10. Bruce Rosenblum, Fred Kuttner, Fizica întâlnește conștiința. Enigma cuantică, București, Editura PRESTIGE, 2011.
11. Carl Sagan, Diversitatea experienței științifice, București, Editura Curtea Veche, 2009.
12. Coman Gheorghe, Ecologie spirituală, Iași, Editura PIM, 2004 (www.cartiaz.ro).
13. Coman Gheorghe, Economia mediului, Iași, Editura PIM, 2004 (www.cartiaz.ro).
14. Coman Gheorghe, Psihologie și teorie cuantică, Iași, Editura PIM, 2012, (www.cartiaz.ro).
15. Coman Gheorghe, Sociologie, Iași, Editura PIM, 2013, (www.cartiaz.ro).
16. Constantin Ețco, Margareta Cărauș, Elena Davidescu-Creangă, Psihologie managerială, Chișinău, Casa editorial-poligrafică, Bons Offices, 2003.
17. Constantin Rădulescu Motru, Psihologia poporului român, București, Editura Paideia, 1998.
18. David Bohm, Plenitudinea lumii și ordinea ei, București, Editura Humanitas, 1995.
19. David Deutsch, Textura realității, București, Editura Tehnică, 2006.
20. David Feinstein, Donna Eden, Gary Craig, Psihologie energetică, Iași, Editura Polirom, 2011.
21. David Icke, Copiii matricei, București, Editura DAKSHA, 2008.
22. David Keiresey, Personalitate și temperamente, Iași, Editura Polirom, 2009.
23. Dean Radin, Minți interconectate. Experiențe extrasenzoriale în realitatea cuantică, București, Editura DAKSHA, 2008.
24. Dominique Lecourt, Dicționar de istoria și filosofia științelor, Iași, Editura Polirom, 2009.
25. Emilia Maria Severin, Crenguța Albu, Ileana Ioachim. - Genetică umană: concepte și aplicații practice, București, Editura Scripta, 2002

26. Enrique De Vicente, Puterile oculte ale minții, București, Editura RAO, 2008.
27. Eugen Celan, Biocâmp și bioradiații, București, Editura Teora, 1994.
28. Eugen Celan, Viața după pragul morții, București, Editura Teora, 1992.
29. Frank J. Tipler, Fizica nemuririi. Dumnezeu, cosmologie modernă și învierea morților, București, Editura Tehnică, 2008.
30. Fritjof Capra, Conexiuni ascunse. O știință pentru susținerea vieții. Integrarea dimensiunilor biologice, cognitive și sociale într-o știință a durabilității, București, Editura Tehnică, 2004.
31. Fritjof Capra, Înțelepciune aparte, București, Editura Tehnică, 2004.
32. Fritjof Capra, Momentul adevărului. Știință, societate și noua cultură. O viziune fascinantă asupra unei noi realități înconjurătoare. O reconciliere a științei cu spiritul uman, pentru un viitor durabil, București, Editura Tehnică, 2004.
33. Fritjof Capra, Taofizica (O paralelă între fizica modernă și mistica orientală), București, Editura Tehnică, 2004.
34. George Berkeley, Scrieri metafizice, București, Editura IRI, 2002.
35. Gordon W. Allport, Structura și dezvoltarea personalității, București, Structura și Dezvoltarea Personalității, București, Editura Didactică și Pedagogică, 1991.
36. Greg Simmons, Toate acestea le vei face și tu... și chiar mai multe. Fizica schimbării, București, Editura Prestige, 2010.
37. Gregg Braden, Matricea Divină, București, Editura For You, 2007.
38. Gregg Braden, Timpul fractal, București, Editura For You, 2009.
39. Grigori Kapița, Școala bioenergeticii, București, Editura Rovimed Publishers, 2002.
40. Hajime Nakamura, Orient și Occident: o istorie comparată a ideilor, București, Editura Humanitas, 1997.
41. Henry P. Stapp, Rațiune, materie și mecanică cuantică, București, Editura Tehnică, 1998.
42. Ilya Prigogine, Isabelle Stengers, Noua alianță. Metamorfoza științei, București, Editura Politică, 1984.
43. Immanuel Kant, Scrieri moral-politice, București, Editura Științifică, 1991.
44. Ioan Petru Culianu, Religie și Putere, București, Editura Nemira, 1996.
45. Ion Gagim, Dimensiunea psihologică a muzicii, Iași, Editura Timpul, 2003.
46. Ion Mânzat, Psihologia sinergetică. În căutarea umanismului pierdut. București, Editura Univers enciclopedic, 2010.
47. Jacques Paul, Biserica și cultura în occident. Secolele IX-XII, București, Editura Meridiane, 1996.
48. James T. Cushing, Concepte filosofice în fizică. Relația istorică dintre filozofie și teoriile științifice, București, Editura Tehnică, 2000.
49. Jean Carper, Cum să-ți păstrezi sănătatea creierului, București, Editura Curtea Veche, 2007.
50. Jerry E. Smith, HAARP Arma supremă a conspirației, București, Editura DAKSHA, 2010.
51. Jim Keith, Controlul maselor. Ingineria conștiinței umane, Pitești, Editura Infinit, 2011.

52. John D. Barrow, Frank J. Tipler, Principiul antropic cosmologic, București, Editura Tehnică, 2001.
53. Julius Evola, Metafizica sexului, București, Editura Humanitas, 2002.
54. Karl Popper, John C. Eccles *The Self and Its Brain: An Argument for Interactionism*, Quickwork Consultants 1977, ISBN 0-415-05898-8.
55. Lynne McTaggart, Câmpul. Căutarea forței secrete a universului, Brașov, Editura Adevăr Divin, 2009.
56. M. Scott Peck, Drumul către tine însuși, București, Editura Curtea Veche, 2001.
57. M. Scott Peck, Psihologia minciunii, București, Editura Curtea Veche, 2003.
58. Maria Dorina Pașca, Noi perspective în psihologia medicală, Târgu Mureș, Editura Ardealul, 2006.
59. Max Born, Fizica în concepția generației mele, București, Editura Științifică, 1969.
60. Michael Lockwood, Labirintul timpului. Introducere în știința universului, București, Editura Tehnică, 2008.
61. Nichifor Crainic, Cursurile de mistică: I. Teologie mistică; II. Mistică germană, Sibiu, Deisis, 2010.
62. Nicolae Mărgineanu, Condiția umană, București, Editura Științifică, 1973.
63. Nicolae Mărgineanu, Psihologie și literatură, Cluj-Napoca, Editura Dacia, 2002.
64. Norbert Elias, Procesul civilizației. Cercetări sociogenetice și psihogenetice, Iași, Editura Polirom, 2002.
65. Oswald Spengler, Omul și filozofia vieții, Oradea, Editura Aion, 1996.
66. Răzvan Theodorescu, Cultură și civilizație europeană, București, Editura Fundației *România de Mâine*, 2003.
67. Richard Bartlett, Matricea energetică. Știința și arta transformării, Brașov, Editura Adevăr Divin, 2010.
68. Richard Dawkins, Gena egoistă, București, Editura Tehnică, 2001.
69. Richard Dawkins, Un râu pornit din Eden. Codul genetic, calculatorul și evoluția speciilor, București, Editura Humanitas, 2010.
70. Roger Penrose, Minte noastră ... cea de toate zilele. Despre gândire, fizică și calculatoare, București, Editura Tehnică, 2006.
71. Roland Omnes, Interpretarea mecanicii cuantice, București, Editura Tehnică, 1999.
72. Silion Ion. Muzica și sănătatea, Iași, Editura Junimea, 2010.
73. Solomon Marcus, Paradigme universale, Pitești, Editura Paralela 45, 2011.
74. Thomas Brody, Fizică și filozofie, București, Editura Tehnică, 1996.
75. Werner Heisenberg, Partea și întregul. Discuții în jurul fizicii atomice, București, Editura Humanitas, 2008.
76. Zapan Gheorghe, Cunoașterea și aprecierea obiectivă a personalității, București, Editura Științifică și Enciclopedică, 1984.
77. Zecharia Sitchin, La începutul timpului, București, Ed. Aldo Press, 2011.
78. Zlate Mielu, Introducere în psihologie, București, Editura Șansa, 1996.

Gheorghe COMAN

CURRICULUM VITAE

M-am născut la 20 martie 1933, în Comuna Scorțaru Nou, Județul Brăila, într-o familie de țărani.

În 1960 am absolvit Facultatea de Mecanică din Institutul Politehnic "Gheorghe Asachi" Iași și datorită situației școlare foarte bune am fost încadrat în învățământ la Catedra de Tehnologia Metalelor din Facultatea de Mecanică, Institutul Politehnic "Gheorghe Asachi" Iași.

În perioada 1 octombrie 1961 – 1 octombrie 1964 am fost încadrat asistent la Catedra de Tehnologia Metalelor cu sarcini didactice la disciplinele: **Tehnologie mecanică; Tehnologia materialelor; Studiul metalelor; Tehnologia construcției de mașini; Tehnologia fabricației mașinilor termice; Bazele tehnologiei construcției de mașini; Tehnologia matrițării și ștanțării la rece; Atelier mecanic.**

În perioada 1 octombrie 1964 – 1 octombrie 1969 am fost încadrat asistent cu delegație de predare la Catedra de Tehnologia construcției de mașini și Mecanică agricolă, cu sarcini didactice la disciplinele: **Tehnologia construcției mașinilor-unelte; tehnologia construcției de mașini; Tehnologia matrițării și ștanțării la rece.**

În perioada 1 octombrie 1969 – 9 februarie 1977 am fost încadrat șef de lucrări, prin concurs, la Catedra de Tehnologia construcției de mașini și Mecanică agricolă, cu sarcini didactice la disciplinele: **Tehnologia construcției mașinilor-unelte; Tehnologia construcției de mașini; Tehnologia reparării utilajului agricol; Procese tehnologice speciale; Tehnologia fabricării mașinilor.**

La 9 februarie 1977 am fost încadrat conferențiar, prin concurs, la Catedra de Tehnologia construcției de mașini și mecanică agricolă cu sarcini didactice la disciplinele: **Tehnologia construcției mașinilor-unelte; Tehnologii neconvenționale; Bazele cercetării experimentale.**

La 15 septembrie 1978 am fost încadrat conferențiar șef de catedră la Catedra de Tehnologia metalelor cu sarcini didactice la disciplinele: **Tehnologia construcției mașinilor-unelte; Tehnologia materialelor; Studiul metalelor; Metalurgia pulberilor; Tehnologia fabricării și reparării utilajului tehnologic.**

În 1982 am fost ales șef de catedră, iar în 1986 și ianuarie 1990 am fost reales șef de catedră la Catedra de Tehnologia Metalelor, fiind în această funcție până la 1 octombrie 1990.

La disciplinele menționate am ținut prelegeri, am condus proiecte de an și diplomă, am efectuat lucrări practice și am condus cercuri științifice studentești. Între 1977 și 1980 am fost, în fiecare sesiune, membru în Comisia de Examen de Stat, iar între 1980 și 1990 am fost, în fiecare sesiune, președinte de Comisie de Examen de Stat.

La disciplinele la care am avut sarcini didactice m-am preocupat permanent de îmbunătățirea continuă a prelegerilor prin introducerea noutăților științifice, fiind permanent la curent cu noile descoperiri științifice în domeniile respective pe plan mondial, introducerea unor lucrări de laborator cu un conținut științifico-didactic cât mai complex, îmbunătățirea continuă a conținutului proiectelor de an și diplomă, pe baza rezolvării unor teme ce interesau practica productivă din

întreprinderile constructoare de mașini din țara noastră, precum și prin efectuarea unor lucrări cu caracter teoretico-experimental în cadrul cercurilor științifice studențești, preocupări puse în evidență de conținutul manualelor și îndrumarelor elaborate pentru studenți, inclusiv cel de față.

Între 1990 - 1992 am colaborat la Universitatea Ecologică "Dimitrie Cantemir" în calitate de profesor asociat la disciplinele: **Economia cercetării și modernizării produselor industriale; Analiza valorii și Statistica.**

Între 1992-1995 am fost membru fondator la organizarea Universității "George Bacovia" Bacău fiind profesor asociat la disciplinele: **Ecologie globală (Economia mediului), Analiza valorii și Statistica.** Am îndeplinit și funcția de Rector la autorizarea ei.

Între 1995-2005 am fost profesor asociat la Universitatea Ecologică "Dimitrie Cantemir" lași la disciplinele: **Economia mediului; Analiza valorii; Ecologie spirituală și Statistica.**

Între 2003-2008 am fost profesor asociat la Universitatea „Ștefan Lupașcu” Iași la disciplinele: **Ecologie spirituală; Economia mediului; Statistica; Econometrie.**

La toate aceste discipline am manuale elaborate. Aceasta cred că este o obligație morală a oricărui cadru didactic, de a pune la dispoziția studenților propriul manual, conform cerinței elementare că nu este moral a fi exigent cu alții dacă nu ești exigent cu tine însuși.

La 15 martie 1975 am susținut teza de doctorat cu tema **“Contribuții privind transferul erorii de bazare pe suprafața prelucrată la rectificarea fără centre cu bazarea semifabricatelor pe reazeme fixe”**, conducător științific prof. univ. dr. ing. Constantin Picoș.

Până în prezent activitatea mea științifică este concretizată în următoarele realizări:

- peste 70 de cărți publicate: manuale, îndrumare, tratate, monografii (34 în edituri de interes național și peste 35 de interes local, destinate activității didactice cu studenții);

- 60 de articole în reviste de specialitate din țară și străinătate;

- 84 de lucrări comunicate la diferite sesiuni științifice tematice și publicate în volume editate cu aceste ocazii;

- 3 recenzii;

- 4 descrieri de invenții.

Începând cu anul 1969, toată activitatea mea științifică s-a desfășurat pe bază de contracte de cercetare încheiate cu diferite întreprinderi constructoare de mașini din țară. Am fost titular la circa 30 de contracte de cercetare științifică, cu o valoare de peste 10 milioane de lei (prețuri înainte de 1989).

Menționez următoarele cărți publicate în edituri de nivel național:

1. **Probleme actuale ale finisării și suprafinisării suprafețelor pieselor de mașini. Finisarea pieselor de mașini**, București, INID, 1973, vol.1, 124 p.
2. **Probleme actuale ale finisării și suprafinisării suprafețelor pieselor de mașini. Suprafinisarea suprafețelor pieselor de mașini**, București, INID, 1973, vol.2, 104 p.
3. **Calculul adausurilor de prelucrare și al regimurilor de așchiere**, București, Editura Tehnică, 1974, 603 p.
4. **Tehnologia construcției de mașini. Probleme**, București, Editura Didactică și Pedagogică, 1976, 400 p.
5. **Normarea tehnică pentru prelucrări prin așchiere**, București, Editura Tehnică, vol.1, 1979, 336 p.
6. **Prelucrabilitatea prin așchiere a aliajelor feroase**, București, Editura Tehnică, 1981, 242 p.
7. **Normarea tehnică pentru prelucrări prin așchiere**, București, Editura Tehnică, vol.2, 1982, 208 p.
8. **Rulmenți. Proiectare și tehnologie**, București, Editura tehnică, 1985, 391 p.

9. *Proiectarea tehnologiilor de prelucrare mecanică prin aşchiere. Manual de proiectare, Vol.1*, Chişinău, Editura Universitas, 1992, 640 p., ISBN 5-362-00970-2.
10. *Proiectarea tehnologiilor de prelucrare mecanică prin aşchiere. Manual de proiectare, Vol.2*, Chişinău, Editura Universitas, 1992, 408 p., ISBN 5-362-00971-0.
11. *Economia mediului*, Iaşi, Editura Moldoviţa, 1996, 348 p., ISBN 973-95206-2-8.
12. *Tehnologia proceselor productive*, Iaşi, Editura Moldoviţa, 1996, 200 p., ISBN 973-95206-3-8.
13. *Tehnologia fabricaţiei produselor industriale*, Târgu Mureş, Editura "Dimitrie Cantemir", 1999, 214 p., ISBN 973-8042-03-8.
14. *Analiza valorii*, Târgu Mureş, Editura "Dimitrie Cantemir", 2000, 340 p., ISBN 973 – 8042 – 09 – 7.
15. *Economia mediului*, Târgu Mureş, Editura "Dimitrie Cantemir", 2000, 290 p., ISBN 973- 99596 – 6 – 0.
16. *Statistică teoretică şi aplicată (pentru ştiinţe tehnice şi economice)*, Partea I-a şi Partea II-a, Editura „Dimitrie Cantemir”, Târgu Mureş, 2000, 414 p., ISBN 973-98920-6-x.
17. *Managementul cercetării*, Editura „Dimitrie Cantemir”, Târgu Mureş, 2000, 288 p. ISBN 973-8042-26-7.
18. *Tehnologia fabricaţiei produselor industriale*, Târgu Mureş, Editura "Dimitrie Cantemir", 2001, 233 p., ISBN 973-8042-27-5.
19. *Economia mediului*, Târgu Mureş, Editura "Dimitrie Cantemir", 2001, 290 p., ISBN 973- 99596 – 6 – 0.
20. *Analiza valorii*, Târgu Mureş, Editura "Dimitrie Cantemir", 2001, 363 p., ISBN 973 – 8042 – 09 – 7.
21. *Analiza valorii*, Iaşi, Casa de Editură Venus, 2001, 295 p., ISBN 973 – 8174 – 38 – 4. (www.cartiaz.ro)
22. *Ecologie spirituală*, Iaşi, Casa de Editură Venus, 2002, 297 p., ISBN 973 – 8174 – 46 – 5.
23. *Statistica (probleme)*, Iaşi, Casa de Editură Venus, 2002, 144 p., ISBN 973 – 8174 – 49 – X.
24. *Statistica*, Iaşi, Casa de Editură Venus, 2002, 307 p., ISBN 973-8174-66-X.
25. *Statistica*, Iaşi, Casa de Editură Venus, 2003, 371 p., ISBN 973-8174-85-6.
26. *Ecologie spirituală*, Iaşi, Editura PIM, 2003, 307 p., ISBN 973-7967-36-4.
27. *Statistica*, Iaşi, Editura PIM, 2003, 384 p., ISBN 973 7967-39-9.
28. *Statistica (probleme)*, Iaşi, Editura PIM, 2003, 210 p., ISBN 973-7967-50-2.
29. *Economia mediului*, Iaşi, Editura PIM, 2004, 316 p., ISBN 973-7967-74-7. (www.cartiaz.ro)
30. *Ecologie spirituală*, Iaşi, Editura PIM, 2004, 315 p., ISBN 973-716-036-3. (www.cartiaz.ro)
31. *Econometrie*, Iaşi, Editura PIM, 2007, 294 p., ISBN 978-973 – 716 – 603 – 6. (www.cartiaz.ro)
32. *Statistica (teorie şi aplicaţii)*, Iaşi, Editura PIM, 2007, 378 p., ISBN 978-973 – 716 – 729 – 3. (www.cartiaz.ro)
33. *Statistică şi econometrie (aplicaţii)*, Iaşi, Editura PIM, 2008, 388 p., ISBN 978-973 – 716 – 991 – 4. (www.cartiaz.ro)
34. *Managementul cercetării*, Iaşi, Editura PIM, 2009, 308 p., ISBN 978 – 606 – 520 – 317 – 4. (www.cartiaz.ro)
35. *Psihologie şi teorie cuantică*, Editura PIM, 2012, 157 p., ISBN 978-606-13-0775-3 (www.cartiaz.ro)

Pentru calitatea activității didactice desfășurată, prin ordinul ministrului nr. 7626 din 15 iunie 1987, mi s-a conferit titlul de "CONFERENȚIAR UNIVERSITAR EVIDENȚIAT".

În 1987 am primit Premiul "Aurel Vlaicu", acordat de Academia Română pentru lucrarea "**Rulmenți. Proiectare și tehnologie**", cu Diploma nr. 67 din 4 decembrie 1987.

De-a lungul timpului am avut diferite activități cu caracter obștesc de interes general pentru colectivitățile umane din care am făcut parte.

Între 1961-1964 am fost președintele Consiliului Uniunii Asociațiilor Studenților din Institutul Politehnic Iași.

Între 1969 și 1976 am făcut parte din Consiliul tehnico-economic al Întreprinderii de Rulmenți Bârlad. Între 1977-1979 am făcut parte din Consiliul oamenilor muncii al Întreprinderii de Utilaje și Piese de Schimb Botoșani, iar între 1979-1987 am făcut parte din Consiliul Oamenilor Muncii de la Întreprinderea Metalurgică Iași. În aceste calități am făcut parte din comisiile de prognoză și cercetare științifică a unităților economice respective, contribuind la stabilirea priorităților privind asimilarea progresului tehnic pentru produsele realizate sau/și procesele tehnologice utilizate în unitățile economice menționate.

Am participat, temporar, în diferite comisii tehnico-economice având ca scop dezvoltarea tehnico-economică la diverse unități economice cum ar fi: Întreprinderea de Utilaj Greu (CUG) Iași, Întreprinderea Mecanică "Nicolina" Iași, Întreprinderea de Material Rulant Pașcani și altele.

Așa cum am mai menționat, între 15 septembrie 1978 - 1 octombrie 1990 am fost șeful Catedrei de Tehnologia Metalelor de la Institutul Politehnic Iași având în răspundere organizatorică și îndrumare științifico-didactică profilul metalurgic înființat atunci la Facultatea de Mecanică, cu patru specializări: **Tehnologia turnării; Tehnologia deformării plastice la cald și tratamente termice; Utilaj tehnologic pentru turnarea metalelor; Utilaj tehnologic pentru deformare plastică și tratament termic** (învățământ de zi și seară), cu circa 1500 de studenți.

Între 1987 și 2004 am fost membru în Comisia Știința Materialelor a Academiei Române și Președinte al Subcomisiei Știința Materialelor de la Academia Română - Filiala Iași.

Am fost organizator al diferitelor sesiuni științifice pentru cadre didactice și cercetători din unități de cercetare și producție. Am făcut parte din diferite jurii naționale ale Conferințelor sau Simpozioanelor Naționale ale Cercurilor Științifice Studențești și membru ale unor Comisii ale M.E.I. de analiză a învățământului universitar în profil mecanic și metalurgic. Am făcut parte, mai mulți ani, din comisia de admitere a Institutului Politehnic "Gheorghe Asachi" Iași și de la Facultatea de Mecanică. Am fost membru în comisii de elaborare de subiecte pentru examenul de admitere în facultate.

Am făcut parte din diferite comisii ale M.E.I. pentru elaborarea sau îmbunătățirea de planuri de învățământ, programe analitice cadru, programe de perspectivă pentru dezvoltarea învățământului în România.

Din 1987 sunt expert tehnic pe lângă Tribunalul Iași.

Sunt coautor la următoarele invenții:

Certificat de Inventator nr.86.463 din 15.01.1985 pentru: "**Dispozitiv de superfinisare**".

Certificat de Inventator nr.92.850 din 27.05.1987 pentru: "**Aparat pentru determinarea gradului de texturare a tablelor**".

Certificat de Inventator nr.95.467 din 18.03.1988 pentru: "**Procedeu de obținere a fontelor cu proprietăți fizico-mecanice superioare**".

Certificat de Inventator nr.96.3312.11.1986 pentru: "**Cap de forjare orbitală**".

Posed Atestat editorial nr. 543 din 18.VI.1992, eliberat de Ministerul Culturii.

Ca urmare afirmării pe linie științifică sunt menționat în:

Dictionary of Interantonal Biography, volume XVIII, publication October 1983, Cambridge, England.

International Who's in Who in Engineering, 1982/1983, Cambridge, England.

5.000 Personalities of the World, Edition Two, 1987, Published by the American Biographical Institute.

The International Directory of Distinguished Leadership, American Biographical Institute, Inc., Millenium Edition, 2000.

Dicționarul specialiștilor. Un "WHO'S WHO" în știința și tehnica românească. Vol.1, București, Editura Tehnică, 1995.

Mai 2013

Tipar digital realizat la:

EDITURA ȘI TIPOGRAFIA PIM

Șoseaua Ștefan cel Mare și Sfânt nr. 4, Iași – 700497

Tel.:0730.086.676; Fax: 0332.440.730

E-mail: editura@pimcopy.ro

www.pimcopy.ro